

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Harîcîlik ve Mürcie Arasında

Tekfîr Sapması

Ebû Muâz Seyfullah el-Çubukâbâdî

Harîcîlik ve Murcie Arasında Tekfir Sapması

Ebu Muâz Seyfullah Erdoğmuş

1. Baskı

Kapak: Yücel Erdoğmuş

Basım Yeri: Üç S Basım Ltd. Şti.

Baskı Yılı: 2015

ISBN 978-605-62147-8-3

دار السنة

مجلد

Dâru's-Sunne

Mukaddime

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) Allah'ın kulu ve Rasûlüdür.

"Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak müslümanlar olarak ölünüz." (Al-i İmran; 102)

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir." (en-Nisâ;1)

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin, günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur." (el-Ahzâb; 70-71)

Bundan sonra, şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların

en hayırlısı Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her sonradan çıkarılan şey bid'attir ve her bid'at sapıklıktır. Her sapıklık ta ateştedir.

Yaşadığımız ortamın pek çok fitneye musait olması, köklerini geçmişte bulup beslenen sapıklık fırkalarının "Hak suretinde görünen batıllar" olarak yeniden gündeme gelmesini beraberinde getirmiştir. Tekfir Fitnesi adlı risaleye yaptığım tercemeden sonra bu muhtasar çalışmamda ele alacağım konu; kâfire kızıp Müslümanları tekfir eden modern haricilik fikri ile tekfirciye kızıp kâfiri temize çeken sapmalardır. İşaret edilen meselelerde çokça saptırılan bazı temel konuları özlü olarak ele almayı hedefledim. Bu arada tekfir düşüncesini savunanlardan pasajlar alarak mülahazalar yaptım. Haricîler ve Mu'tezile akidelerine reddiyenin yanısıra Murcie'nin saptığı hususlara da yer yer dikkat çektim. Kitabı gözden geçirerek düzeltmeler yapan ve basılıp dağıtılmasında emeği geçen kardeşlere teşekkür ederim.

Bu çalışmanın zihinlerde yer eden bazı şüphelerin giderilmesini sağlamasını, Müslümanlara faydalı kılmasını Allah Azze ve Celle'den dilerim. Muvaffak kılacak olan Allah'tır.

Ebu Muaz Seyfullah Erdoğan

5 Şevval 1430 Çubukâbâd/3 Zilhicce 1436 Mamak

Küfrün Çeşitleri

İbn Kayyım rahimehullah Medâricu's-Sâlikîn'de şöyle demiştir:

“Küfür iki çeşittir; Büyük küfür: Cehennemde ebedi kalmayı gerektiren küfürdür. Küçük küfür ise: Ebedî kalma dışında tehdidi hakeden küfürdür.

Allah Teâlâ'nın, lafzı mensuh olan:

“**Babalarınızdan yüz çevirmeyin. Çünkü bu küfürdür**” sözü, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in:

“**Ümmetimde varolan iki şey onlar için küfürdür: Bunlar nesebi kötülemek ve ölüye bağırıp çağırarak ağlamaktır.**”¹

“**Kim bir kadına arkasından yaklaşırsa Muhammed'e indirileni inkâr etmiş olur.**” Diğer bir rivayette:

“**Kim bir kâhine veya arrâfa müracaat eder ve onun dediğini tasdik ederse Allah'ın Muhammed'e indirdiğini inkâr etmiş olur**”² ve

“**Bazılarınız bazılarının boynunu vurarak benden sonra kâfirlere dönmeyiniz**”³ hadisleri buna misaldir.

¹ **Sahih.** Muslim (67) Ahmed (2/377, 441, 496)

² **Sahih.** Tirmizî (135) İbn Mâce (639) Ahmed (2/408, 476)

³ **Sahih.** Buhârî (121) Muslim (232)

İbn Abbas radiyallahu anhuma'nın ve sahabenin çoğunun: **"Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir"** (Maide, 44) ayeti hakkında ki te'vili budur,

İbn Abbas radiyallahu anhuma: "Bu, dinden çıkaran bir küfür değildir. Bilakis kişi yaptığı takdirde bununla kâfir olur. Bu kişi Allah'ı ve ahiret gününü inkâr edenle bir değildir" demiştir. Tâvûs rahimehullah da aynı şeyi söyler.

Atâ rahimehullah ise ayeti: "Bu küfrün dışında bir küfr, zulmün dışında bir zulüm ve fıskın dışında bir fısktır" şeklinde tefsir eder.

Ayeti bazıları, Allah'ın indirdiği ile hükmetmemenin "inkâr" manasına geldiği şeklinde yorumlar. Bu İkrime'nin görüşüdür fakat tercih edilmemiştir. Çünkü hükmetsin veya hükmetmesin bizatihi inkâr zaten küfürdür.

Bazıları bunu Allah'ın bütün indirdiğiyle hükmetmeyi terk etmek olarak te'vil etmişlerdir. Buna göre tevhid ve İslam'la hükmetmek de buna girer. Bu da Abdülaziz el-Kinânî'nin yorumudur. Bu da aynı şekilde uzak bir te'vildir. Çünkü tevhid, indirilenle hükmetmekle ilgilidir. Bu ise tamamı veya bir kısmı ile hükmetmeyi içine alır.

Bazıları, kasten herhangi bir bilgisizlik veya yanılğı olmaksızın nas-ın muhalifi ile hükmetme şeklinde te'vil etmişlerdir. El-Begavî bunu bütün âlimlerden nakletmiştir.

Diğer bazıları bunun ehl-i kitaba işaret ettiğini söylemiştir. Bu da Katâde, Dahhâk ve başkalarının görüşüdür. Bu da uzak bir te'vil olup lafzın zahirine aykırıdır. Buna itibar edilmez.

Bazıları da dinden kaynaklanan bir küfür olduğunu ileri sürmüştür.

Doğrusu şudur: Allah'ın indirdiği dışında bir şeyle hükmetmek, hükmedenin durumuna göre "küçük" ve "büyük" küfür şeklinde ikiye ayrılır. Zira kişi, eğer Allah'ın o olay hakkında indirdiğiyle hükmedilmesinin zorunluluğuna inanmış fakat isyan ederek uygulamamış, buna karşılık cezaya müstehak olduğunu kabul etmişse bu nevi küfür, küçük küfürdür.

Eğer, Allah'ın hükmü olduğuna dair kesin bilgisine rağmen, hükmü uygulamanın vacip olmadığına, istediğini yapmakta serbest olduğuna inanmışsa bu da "büyük küfür" dür. Şayet hiç bilgisi yok veya yanlışlık yapmışsa bu hatalıdır ve hatalılar gibi işlem görür.

Bunu söylemekten amacımız şudur: Bütün günahlar küçük küfür nev'indendir ve de taat'ın ifadesi olan şükrün zıttıdır. Yapılan davranışlar

ya şükür ya küfür ya da ne şükür ne de küfür ifade eder. Yine en iyisini Allah bilir.

Büyük Küfrün Kısımları

Büyük küfür beş kısımdır:

1 – Tekzîb (Yalanlama) Küfrü: Bu inkâr, peygamberlerin yalancı olduğuna inanmaktır. Kâfirler içinde bu kısım azdır. Çünkü Allah Teâlâ peygamberlerini desteklemiş, onlara doğruluklarını ispatlamak için hüccet ikame eden ve mazereti ortadan kaldıran delil ve burhanlar vermiştir. Allah Teâlâ Firavun ve kavmi hakkında:

“Gönülleri kesin olarak kabul ettiği halde, haksızlık ve büyüklenmelerinden ötürü onları bile bile inkâr ettiler” (Neml, 14) demiş, Peygamberine de:

“Doğrusu onlar seni yalancı saymıyorlar, fakat zalimler asıl Allah’ın ayetlerini bile bile inkâr ediyorlar” (En’am, 33) buyurmuştur.

Bunun da tekzîb küfrü sayılması yanlış olmaz. Çünkü dille yalanlamak söz konusudur.

2 - Tasdikle Birlikte Kaçınma ve Büyüklenme Küfrü: İblis’in küfrü böyledir. Çünkü iblis Allah’ın emrini inkâr etmemiş, böyle bir mukabelede bulunmamıştır. Sadece karşı çıkmış ve büyüklük taslamıştır. Bu yüzden peygamberlerin doğruluğunu, Allah katından hakkı ve gerçeği getirdiğini kabul eden ancak, karşı koyup büyüklük göstererek boyun eğmeyenler kâfir sayılırlar.

Peygamber düşmanlarının küfrü genellikle böyledir. Allah Teâlâ, Firavun ve kavminden bahsederken: **“Milletleri bize kul iken, bizim gibi iki insana mı inanacağız?”** (Mu’minun, 47) dediklerini nakletmektedir.

Aynı şekilde diğer kavimlerin peygamberlerine: **“Siz ancak bizim gibi birer insansınız”** (İbrahim, 10) dediğini haber vermekte ve:

“Semud milleti azgınlığı yüzünden peygamberleri yalanladı” (Şems, 11) buyurmaktadır.

“Bildikleri gelince onu inkâr ettiler” (Bakara, 89) ayetinde belirtil-diği gibi bu yahudilerin küfrüdür.

“Onu oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar” (Bakara, 146) ayetinde ise Ebû Tâlib’in küfrüne temas edilmektedir. Çünkü Muhammed sallallahu

aleyhi ve sellem'i doğrulamış ve doğruluğundan şüphe etmemiş fakat ondaki hamîyyet ve taassup ile atalarına bağlılık, onların dininden ayrılmasına mâni olmuştur.

3 - Yüz Çevirme Küfrü: Kişinin kulağı ve kalbiyle peygamberden yüz çevirmesidir. Onu ne tasdik eder ne de yalanlar; ne korur ne de düşmanlık gösterir, kendisine indirileni de hiç dinlemez.

Abduyalîl oğullarından bir kişinin Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e: "Ben sana bir söz söyleyeceğim. Eğer doğruysan benim gözümde sen cevap vermeye degecek birisin. Eğer yalancıysan söz söylemeye değmezsin" demesi bu kabildendir.

4 - Şüphe Küfrü: Kişinin peygamberin ne doğruluğuna inanması ne de yalanlaması, inanıp inanmamakta tereddüt etmesidir. Şüphe sürekli olmaz. Bu durumdaki bir kişi, ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in doğruluğuna delil olan şeylerden tamamen yüz çevirir, dinlemez ve iltifat etmez yahut da iltifat edip düşünür ve kendisinde şüphe kalmaz. Çünkü böyle bir durum, özellikle bütün peygamberlerin sıdkına delaleti, güneşin gündüze delaleti kadar açıktır.

5- Nifak Küfrü: Kişinin diliyle imanını açıklaması, kalbiyle yalanlamasıdır. Bu büyük münafıklıktır. Kısımlarının izahı ileride inşaallah gelecektir.

İnkâr Küfrü

İnkâr Küfrü iki kısımdır:

1 - Genel ve Kayıtsız Küfür.

2 - Özel ve Kayıtlı Küfür.

Mutlak olanı, kişinin bütünüyle Allah'ın indirdiklerini ve peygamberlerin gönderilişini inkâr etmesidir.

Kayıtlı olan ise, İslam'ın farzlarından herhangi birini yahut da Allah'ın bildirdiği bir haberi ya kasden ya da herhangi bir sebeble buna muhalif bir görüşü öne geçirmek suretiyle inkâr etmektir.

Bilmeyerek veya sahibini mazur gösterecek bir te'ville inkâr etmek ise küfre sebep olmaz.

Allah'ın kudretini inkâr edip, ailesine kendisini yakıp külünü rüzgârla savurmalarını vasiyet eden kişinin durumu böyledir. Buna rağmen Allah

onu affetmiş ve cehaletinden dolayı merhamet etmiştir. Çünkü bu kişi bildiği şekilde davranmış, Allah'ın tekrar dirilme kudretini inat ve yalanlama ile inkâr etmemiştir.

Şirk

Şirk de iki kısımdır:

Büyük şirk: Ancak kendisinden tevbe etmekle Allah'ın affettiği şirk-tir. O da Allah'ın dışında O'na ortak edinmek ve Allah'ı sever gibi onu sevmektir. Bu şirk, müşriklerin ilahlarını âlemlerin rabbi ile bir görmelerini de içine alır. Bu nedenle müşrikler Cehennem'de ilahlarına:

“Vallahi biz apaçık bir sapıklıkta idik, çünkü biz sizi âlemlerin rabbi ile eşit tutmuştuk” (Şuara, 97-98) diyeceklerdir.

Bununla beraber Allah'ın tek başına herşeyin yaratıcısı, rabbi, meliki olduğunu ve ilahlarının yaratmadıklarını, rızık vermediklerini, yaşatmadıklarını ve de öldürmediklerini kabul ederler.

Bu eşitlik dünyanın çoğu müşriklerinin hatta hepsinin yaptığı gibi yalnızca sevgide, yüceltmede ve tapınmadadır. Bunlar, putlarını severler, yüceltirler ve Allah'ın dışında bir de onları dost edinirler.

Müşrikler ilahları anıldığı zaman, birinin Allah'ı anmasından daha çok sevinir, ma'bud ve ilahlarının kötülenmesine, birini âlemlerinin rabbına eksiklik atfetmesinden daha çok kızarlar. Allah'ın haram kıldığı şeyler çiğnendiği zaman üzülmaz, hatta onu çiğneyen kendilerine bir şey verirse bunu kabul ederler. Kalpleri rahatsız bile olmaz. Biz ve başkaları açık açık buna şahit olduk.

Müşriklerden birinin ayakta olsun, oturarak olsun, dili sürçsün, hastalansın veya yalnız kalsın Allah'ın dışındaki ilahlarının ismini ağzına almayı adet haline getirdiklerini sen de görüyorsun. Allah'ın dışındaki ma'budunu zikretmesi daha çok kalbi ve diliyle olur. Müşrik bu durumu inkâr etmez ve zanneder ki bu mabudlar Allah katında diledikleri yol şefa-atçisi ve vesilesidir.

Putta tapanlar bu açıdan hep birdir. Kalplerinde taşıdıkları bu şekildedir. Müşrikler ilahlarının farklılığına göre bu haleti taşırlar. Bir kısmının ilahları taştan olur, diğerleri insanlardan ilah edinirler. Allah Teâla bu müşriklerin atalarından bahsederken:

“Allah'ı bırakıp putlardan dost edinenler; Onlara, bizi Allah'a

yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz, derler. Doğrusu, Allah ayrılığa düştükleri şeylerde aralarında hüküm verecektir” (Zümer, 3) buyurmakta, sonra onları küfür ve yalancılıkla suçlayıp,

“Allah yalancı ve kâfir olanlara hidayet vermez.” (Zümer 3) diyerek onlara hidayet vermeyeceğini haber vermektedir.

Kendisini Allah’a yaklaştıracığını düşünerek, Allah’ın dışındakileri dost edinenlerin durumu budur. Bundan kurtulan kişiden daha değerli kim vardır? Daha doğrusu bu düşünceyi inkâr edenleri destekleyenden daha kıymetli kim vardır?

Bu müşriklerin ve atalarının tasavvur ettikleri şey, ilahlarının Allah katında kendilerine şefaate edeceği. Bu şirkin ta kendisidir. Allah kitabında onları reddedip düşüncelerini çürütmüş ve şefaatin tamamen kendisine ait olduğunu ve Allah’ın kendisine izin verip, söz ve fiilini beğendiği, Allah’ın dışında şefaate tanımayan tevhid ehlinde başka kimsenin şefaate edemeyeceğini haber vermiştir. Yüce Allah şefaate iznini, böyle kendisinden başka şefaate edinmeyen kişilere verir. Rabbi ve mevlasından başka şefaate kabul etmeyen tevhid sahibi Allah’ın vereceği şefaate izniyle en bahtiyar insan olur.

Allah ve Rasulunun kabul ettiği şefaate kendisini birleyenlere verdiği izinden kaynaklanan şefaattir. Nefyettiği şefaate ise Allah’tan başka şefaate edinmeyen müşriklerin kalbinde bulunan şirk şefaattir. Bu kimselerin şefaateçilerinden bekledikleri şeyin aksi ile kendilerine muamele edilecek, muvahhidler ise şefaate nail olacaklardır.

Ebu Hureyre radiyallahu anh’ın: “Senin şefaate nail olacak bahtiyar kimdir?” sorusuna karşılık Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in:

“Kalben ve ihlasla la ilahe illallah diyen kişi şefaatemle şereflenir”¹ diye cevap vermesini düşün!

Müşriklerin putlarını şefaateçiler olarak, Allah’tan başkasına taparak dost edinmelerinin aksine salt tevhidi şefaate erişmenin en büyük sebebi kılmış ve şefaatin sebebinin saf tevhid olduğunu haber vermiştir. Ancak bu durumda şefaate etmesine Allah izin verecektir.

Müşriklerin bilgisizliklerinden birisi, belli başlı hükümdar ve velilere yapıldığı gibi Allah katında şefaate etmesi için bir veli ve şefaateçiler edinildiği takdirde şefaate onların fayda vereceğini düşünmeleridir, izin verilmeyen hiç

¹ **Sahih.** Buhari, (Rikak, 51) Ahmed (2/373)

bir kişinin Allah katında şefaata edemeyeceğini, ayrıca söz ve fiilinden razı olmadığı hiç kimseye Allah'ın şefaata izni vermeyeceğini bilmiyorlar. Allah Teâla ilk etapta:

“Onun izni olmadan katında şefaata edecek kimdir?” (Bakara, 255), İkinci etapta

“Onlar (melekler) Allah'ın hoşnud olduğu kimseden başkasına şefaata edemezler.” (Enbiya, 28) buyurmaktadır.

Üçüncüsü de Allah'ın söz ve amel olarak ancak Tevhid'den ve re-sullerine tabi olmaktan razı olmasıdır. Evvel ve ahir herkes bu iki konudan sorumlu tutulacaklardır.

Ebu'l-Aliye'nin dediği gibi: “İki kelime vardır ki öncekiler ve sonrakiler onlardan sorumlu tutulur: Neye ibadet ettiniz ve rasullerin davetine ne ce-vap verdiniz?”

Bu üç esas:

- 1 - Allah'ın izni olmadan şefaatin olamayacağını,
- 2 - Söz ve fiilinden razı olanlara izin vereceğini,
- 3 - Söz ve fiilden ancak tevhid ve rasullere tabi olmakla razı olaca-ğını; bilen ve anlayanların kalbinden şirk ağacını söker.

Allah Teâlâ başkasını kendisine eşit tutan şirki affetmez. Nitekim:

“Öyle iken kâfirler Rablerine başkalarını eşit tutuyorlar.” (En'am, 1) buyurmaktadır.

Ayetin tefsiriyle ilgili iki görüşten en sahih olanı kâfirlerin ibadet, dost edinme ve sevgide başkalarını Allah'a eşit tutmalarıdır:

“Vallahi biz apaçık bir sapıklıkta idik, çünkü biz sizi âlemlerin Rabbine eşit tutmuştuk.” (Şuara, 97-98) ayeti ile

“İnsanlar arasında, onları Allah'ı severcesine sevenler vardır.” (Bakara, 165) ayetinden de bu anlam çıkmaktadır.

Müşriğin hal ve davranışlarının söylediğine uymadığını görürsün. Çünkü

“Biz onları Allah kadar sevmiyoruz, O'na eşit tutmuyoruz” der sonra, küçümsedikleri zaman Allah'ın küçümsenmesinden daha fazla öfke gös-terir, hayırla anılmalarına, özellikle de yaratıklara cevap verme, sıkıntılarını

sebeplerini ortaya çıkarma ve ihtiyaçları yerine getirme, kul ile Allah arasında aracı olma gibi kendilerinde bulunmayan şeylerle tanıtılmalarına ise sevinir ve gülümserler. Bu durumda onun ferahlanıp, duyulandığını ve kalbinin dolduğunu, ta'zim, itaat etme ve dost edinme havalarının estiğini; Allah, sâfi tevhidle tek başına zikredildiği zaman ise, vahşet, darlık ve sıkıntının kendisinde belirdiğini görürsün. Böylece kendisinde bulunan eksik uluhiyyet anlayışı ile seni suçlar, çoğu zaman düşmanlık gösterir.

Resulünün izin verdiği ölçüde ziyaret edilmesini isteyenlere “kabirdekilerin değerini düşürdünüz” derler. Kalpleri arasındaki benzerlik o şekildedir ki sanki birbirlerine:

“Allah’ın doğru yola erıştirdiği, hak yoldadır. Kimi de Allah saptırır, artık onu doğru yola götürecek bir rehber bulamazsın.” (Kehf, 17) ayetini tavsiye etmektedirler.

Allah Teâlâ, düşünen bir kişinin farkedeceği gibi müşriklerin bağlandığı bütün sebepleri kesin olarak reddetmiştir. Şöyle ki:

Her kim Allah’tan başka dost veya şefaathçi edinirse onun durumu: **“Kendisine yuva yapan örümceğin durumu gibidir. Evlerin en dayanaksızı ise şüphesiz örümceğin yuvasıdır.”** (Ankebut, 41).

Yine Allah Teâlâ: **“Ey Muhammed, de ki: şimdi Allah’ı bırakıp da göklerde ve yerde zerre kadar bir şeye sahip olmadığı, her ikisinde de bir ortaklığı bulunmadığı ve hiç biri Allah’a yardımcı olmadığı halde ilah olduklarını ileri sürdüklerinizi yardıma çağırırsanız! Allah’ın katında kendisine izin verileden başka kimse şefaath edemez.”** (Sebe, 22-23) buyurmuştur.

Müşrik, kendisine menfaat vereceğine inandığı için ma’bud edinir.

Menfaat ise ancak kendisinde şu dört hasletten biri bulunan kimse olur:

- 1 - Ya ibadet edenin kendisinden bir şeyle umacağı **“Malik”**,
- 2 - Eğer malik değilse malik’in **“şerik”**i (ortağı),
- 3 - Şayet şerik değilse onun **“yardımcı”** ve **“destekçi”**si,
- 4 - Yardımcı veya destekçisi de değilse onun yanında **“şefaathçi”** birisi olur.

Allah Teâlâ bu dört mertebeyi büyükten küçüğe doğru sıralı olarak nefyetmiştir. Müşriğin tasavvur ettiği mülkiyeti, ortaklığı, yardımı ve şefaati

Allah reddetmiş, yerine müşrik olanın yararlanamayacağı, izine tabi şefaatı getirmiştir.

Nur, burhan, kurtuluş, Tevhid'in arındırılması ve şirkin temeli ile diğer unsurlarının kırılması için düşünebilene bu ayet kâfidir. Kur'an bu ayetin emsal ve benzerleri ile doludur. Ancak çoğu insanlar günün olaylarının da Kur'an'ın kapsamına girdiğini sanmakta ve önceki bir kavmi veya olayı ilgilendirdiğini, hükmünün devam etmediğini zannetmektedirler. Zihin ile Kur'an'ın anlaşılması arasına giren perde de işte budur. Allah'a yemin olsun ki, onlar geçip gitmiş olsalar da, onların benzerleri, hatta daha şerhileri onlara varis olmuşlardır.

Küçük şirk: İnsanlara karşı hafif bir riyakârlıkta bulunmak, Allah'tan başka biri adına yemin etmek gibi şeylerdir.

Nitekim Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in: **"Kim Allah'tan başkası üzerine yemin ederse şirk koşmuş olur"**¹ buyurduğu rivayet edilmiştir.

Bir insanın başkasına:

"Allah'ın ve senin dediğin gibi olur",

"Bu Allah'tan ve sendendir",

"Ben Allah'la ve seninleyim",

"Benim Allah'tan ve senden başka kimsem yoktur",

"Ben Allah'a ve sana tevekkül ederim" ve

"Sen olmasaydın şu iş olmazdı" gibi sözler söylemesi de küçük şirktir.

Bir insana bu tür sözler söylemek bazan onu diyen kimseye ve niyetine bağlı olarak büyük şirk de olur.

Çünkü bir sahih rivayete göre Nebî sallallahu aleyhi ve sellem kendisine:

"Allah'ın ve senin dediğin olur" diyen bir adama

¹ **Hasen.** Tirmizî (1535) Ahmed (1/47) * Allah'tan başkası adına kasıtlı olarak yemin etmek, hadisin zahirinde geçtiği gibi büyük şirktir. Bunun küçük şirk olduğunu gösteren bir delil yoktur. Ancak kasıtsız olarak Allah'tan başkası adına yemin eden kişinin hemen tevhid kelimesini söyleyerek keffaret kılması emredilmiştir.

“Beni Allah’a ortak mı ediyorsun? Sen, yalnızca Allah’ın dediği olur, de.” buyurmuştur.¹

Oysa o kimsenin Rasulullah’a söylemiş olduğu söz diğerlerine nazaran çok daha hafif bir sözdür.

Şirk ifade eden fiillerden biri de müridin şeyhe secde etmesidir ki, bu hem secde edeni hem de edileni şirke götürür. Ancak ne gariptir ki tarikat ehli kendilerinin şeyhe secde etmediklerini, sadece hürmet ve tevazulardan dolayı başlarını onun önüne koyduklarını iddia ederler.

Onlara söylenecek olan söz şudur: Siz ne dersiniz deyiniz secdenin mahiyeti başı secde edilen kimsenin önüne koymaktan ibarettir. Nitekim puta, güneşe, yıldıza ve taş a secde etmek de başı, onların önüne koymaktır.

Bazı sarıklı kimselerin birbirleriyle karşılaştıkları zaman öne doğru eğilip rükûa varmaları da şirktir. Bu fiil Arapça’da secde kelimesiyle ifade edilir. Nitekim:

“Kapıdan secde ederek (yani eğilerek) giriniz” (el- Bakara, 58) ayetindeki secde kelimesi eğilmeyle tefsir edilmiştir.

Zira insanın alını yerde olduğu halde kapıdan girmesi mümkün değildir. Arapların rüzgârın esip de eğmiş olduğu ağaçlar için

“Ağaçlar secdeye vardı” demeleri de Arapça’da secde kelimesinin eğilme manasına da kullanıldığını gösterir.

Şeyhi ziyaret sebebiyle başı tıraş etmek de şirktir. Çünkü bu, Allah’tan başkasına ibadet etmektir ve başı tıraş etmek suretiyle sadece Hac’da Allah’a ibadet edilir.

Şirk çeşitlerinden biri de şeyhe tevbe etmektir. Bu büyük şirktir. Çünkü ancak Allah’a tevbe edilir. Tevbe namaz, oruç, hac ve kurban gibi sadece Allah’a karşı yapılabilen bir ibadettir.

Nitekim Müsned’de rivayet edilidiğine göre Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in huzuruna getirilen bir esirin

“Allah’ım ben sana tevbe ederim ama Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)’e tevbe etmem” demesi üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

¹ **Sahih.** Ahmed (1/214, 224, 283, 347)

“Hakkı hak sahibine verdi” buyurmuştur.¹

Dolayısıyla tevbe de secde ve oruç gibi ancak Allah’a yapılması ya-raşan bir ibadettir.

Bir başka şirk çeşidi de Allah’tan başkasına adak adamaktır. Bu fiil Allah’tan başkasına yemin etmekten daha büyük bir şirktir. Allah’tan başkasına yemin eden kimse O’na şirk koşmuş olursa, ondan başkasına adak adayan kimsenin hali ne olur?

Nitekim Sünen’de Ukbe b. Amir radiyallahu anh’dan rivayet edilen bir hadise göre Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Adak yemindir” buyurmuştur.²

- Allah’tan başkasından korkmak,
- Rızık istemek,
- Allah’ın vermiş olduğu nimete karşı O’ndan başka birine teşekkür edip nimetleri ondan başkasına nisbet etmek,
- Allah’a hamdden kaçınmak,
- O’ndan başkasına tevekkül etmek,
- O’ndan başka birine boyun eğmek, itaat etmek,
- O’nun takdir ettiği kaderi beğenmeyip kötölemek,
- Kâinatta Allah’ın dilemediği şeyin olacağına inanmak da şirktir.

Şirk çeşitlerinden biri de ölümlerden medet ummak, onlardan yardım istemektir. Aslında bu husus genel manadaki şirkin esasını teşkil eder. Çünkü ölen kimse artık herhangi bir iş yapacak durumda değildir. O artık kendisinden yardım talep edene, ihtiyacını karşılamasını ve herhangi bir konuda kendisi için Allah’a aracı olmasını isteyene bir fayda sağlamak bir yana, kendi şahsına bile ne bir fayda sağlayabilir, ne de bir zarar görmesine mani olabilir. Ondandır yardım istemek, şefaata eden ve edilenin Allah katındaki durumunu bilmemekten kaynaklanır. Çünkü bir kimse için Allah katında ancak O’nun izniyle şefaata edilebilir.

Ayrıca Allah yardım istemeyi ve herhangi bir şey talep etmeyi şefaata

¹ **Hasen.** Ziyau’l-Makdisi (4/258) Ahmed (3/435) Taberânî (1/286) Mecmau’z-Zevaid (10/199)

² **Sahih.** İbn Mâce (2127)

etmeye izin vermek için bir sebep kılmamıştır. O'nun şefaate izin vermesinin tek sebebi, şefaate edilecek olan kimsenin tam bir tevhid inancı üzere olmasıdır. Oysaki Allah'a şirk koşan kimse bu konuda izne mani bir hal üzere bulunmaktadır. Bu haliyle tıpkı yerine getirilmesine mani bir durumu ileri sürerek herhangi bir konuda yardım isteyen kimseye benzemektedir. Bütün müşriklerin durumları bundan ibarettir.

Ölmüş kimseye gelince o kendisi için dua edecek, rahmet ve bağışlanma dileyecek kimselere muhtaçtır. Nitekim Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bizlere müslümanların mezarlarını ziyaret ettiğimiz zaman "onlara rahmet, af ve mağfiret dilememizi" tavsiye etmiştir.¹

Allah'a şirk koşanlar ise bunun aksini yapmaktadırlar. Mezarları ibadet ihtiyacını yerine getirmek ve yardım dileme niyetiyle ziyaret etmektedirler. Mezarları ibadethane haline getirmekte, oraları ziyarete hac adını vermekte, oralarda vakfe ve baş tıraşı yapmaktadırlar.

Hem hak mabud olan Allah'a şirk koşmakta, O'nun dinini değiştirmekte ve tevhid ehline düşmanlık etmekte, hem de onları ölümlere saygı göstermemekle suçlamaktadırlar.

Oysa kendileri şirkleri sebebiyle ilah'a karşı saygısızlık etmekte, suçlama, kınama ve düşmanlık etmeleri sebebiyle de Allah'ın birliğine inanan ve O'na herhangi bir şekilde şirk koşturmayan hak dostlarına saygısızlıkta bulunmaktadır.

Ayrıca onlar kendisini Allah'a ortak edindikleri kimselere de saygısızlık etmektedirler. Çünkü onların bu fiilleri sebebiyle indilerinden razı olduğunu, onların bu fiilleri kendilerine emrettiklerini iddia etmektedirler. Böylece onların dostları olduklarını ileri sürmektedirler. Hâlbuki bunlar her zaman ve mekânda peygamberin ve tevhid inancının düşmanlarının ta kendileridir. Bunlara icabet edip sapıtan ne çok bedbahtlar var! Allah'ın dostu İbrahim (aleyhi's-selâm) ne güzel söylemiştir:

"Allahım, beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut. Ya Rabbi, şüphesiz bu putlar birçok insanı saptırdılar." (İbrahim, 35-36)

Küçük olsun büyük olsun, şirkten ancak tam manasıyla Allah'ın birliğine inanan, Allah'a şirk koşanlara düşman olan, onlara buğz ederek Allah'a yaklaşan, sadece: Allah'ı dost, ilah ve mabud edinen, yalnız O'nu seven, ondan korkan, O'ndan uman, yardım isteyen, O'na boyun eğen,

¹ **Sahih.** Muslim (cenaiz 100) Ahmed (5/221)

tevekkül eden, sığınan, O'nun emrine tabi olup rızasını gözeten, bir şey istediği zaman O'ndan isteyen, yardım dilediği zaman O'ndan dileyen, bir iş yaptığı zaman Allah adına yapan, tek O'na ait ve O'nunla olan kimseler kurtulabilirler.

Şirk çeşitleri çoktur. Onların hepsini tek tek ancak Allah bilir. Burada şirk çeşitlerinin tamamına yakını zikredecek olsak konu haddinden fazla uzar...

Şayet kul, ümmetlerin helakine sebep olan iki hastalıktan, yani şirk ve inkârden kurtulabilirse, ondan sonrası kolaydır. Eğer bunlar sebebiyle helak olursa helak olanlar kervanına katılmış olur. Ben de helak olanlara üzülmem.

Nifak

Münafıklık, kişinin farkında olmadan kendisiyle dopdolu olabileceği gizli bir hastalıktır. Münafıklık, insanlara gizli kalan bir durumdur. Hatta çoğunlukla münafığın kendisi de bu durumunu bilmez; fesatçı olduğu halde salih bir kimse olduğunu iddia eder.

Münafıklık Büyük ve Küçük olmak üzere iki çeşittir

Büyük münafıklık -ki Cehennem'in en alt katında ebedi olarak kalmayı gerektirir- kişinin içinde bulundurmadığı ve yalancı olduğu halde, müslümanların yüzüne karşı Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe iman ettiğini söylemesidir. Gerçekte ise Allah'ın bir insana vahiy gönderip kitap indirdiğine, O'nun kendilerine doğru yolu göstermesi, gazabından sakındırıp azabıyla korkutması için diğer insanlara peygamber olarak gönderdiğine inanmaz.

Allah Teâlâ Kur'an'da, münafıkların üzerlerindeki perdeyi kaldırmış, onların içlerindeki sırları açığa vurmuştur. Onlara ve münafıklığa karşı dikkatli olmaları için bu konuda kullarını ikaz etmiştir. Bakara Suresi'nin başında insanları mü'min, kâfir ve münafıklar olarak üç grup halinde zikretmiş, mü'minlere dört ayet, kâfirlere de iki ayet tahsis etmiştir. Münafıklara gelince sayıca çok oldukları, İslam ve müslümanlar için taşıdıkları fitnenin büyüklüğü sebebiyle onlar hakkında on üç ayet indirmiştir.

Münafıklar İslam için son derece büyük bir musibettirler. Çünkü görünüş itibarıyla müslümandırlar, İslam'a yardımcı ve dostturlar. Hâlbuki gerçekte ona düşmandırlar. Onlar, bilmeyen birinin ilim ve iyilik zannettiği, fakat aslında son derece bilgisizlik ve bozgunculuk olan her şekil ve tavırla

ve her fırsatta düşmanlıklarını ortaya koyarlar.

Bunlar İslam'ın nice hisarlarını yıkmışlar, nice kalelerini yerle bir etmişler, nice dalgalanan bayraklarını yırtmış, nice sancaklarını indirmişlerdir. Koparsınlar diye nice İslam fidanının köküne şüphe darbeleri indirmiş, kesip gömsünler diye kendi görüşleriyle onun gözlerini kör etmiş; kaynağını, kökünü kurutmuşlardır!..

İslam ve müslümanlar, asr-ı saadetten bu yana onlardan zarar görmekte, İslam toprakları peşpeşe onların şüphe ve fitnelerine maruz kalmaktadır. Onlar ise kendilerinin düzeltici olduklarını iddia etmektedirler.

“Hâlbuki onlar ortalığı bozanlardır; fakat anlamazlar.” (Bakara,12).

“Ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek isterler. Oysa kâfirlerin hoşuna gitmese de Allah nurunu tamamlayacaktır.” (Saf,8)

Bunlar vahyi terk etme konusunda sözbirliği etmişlerdir. Bununla hidayet bulmamakta ısrarlıdırlar.

“İşlerini kendi aralarında bölüştürüp dağıtmışlardır. Her grup kendi yanındakiyle sevinmektedir.” (Mu'minun, 53)

“Aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar” (En'am, 112)

“Böylece Kur'an'ı terk edilmiş olarak bırakmışlardır.” (Furkan, 30).

Kalplerindeki imanın izleri artık silinmiştir; bunu farketmezler, temelleri sarsılmıştır; onarmaya çalışmazlar. İmanlarının parlaklığı sönmüştür, bunu yakmaya gayret etmezler, iman güneşi düşünce ve görüşlerinin karanlılığıyla tutulmuş, örtülmüştür; onu görmezler. Onlar Allah'ın peygamberiyle gönderdiği yolu kabul etmemiş, onunla şereflenmemiş, onu bırakıp kendi görüş ve akıllarına yönelmekte herhangi bir beis görmemişlerdir. Vahiy metinlerini hakikat tahtından indirmiş, onun kesin bilgi görevine son vermişlerdir. Ona karşı batıl te'vil saldırıları düzenlemişler, ona birbiri peşinden tuzaklar kurmuşlardır. Onlara gelen vahiy bir misafirin ahlaksız bir aileye konuk olması gibidir. Onu layık olmadığı bir şekilde, acz içinde ve kaçamak bir şekilde uzaktan karşılamışlardır.

“Sen buradan geçemezsin. Şayet geçmek zorunda isen, konaklamadan geçersin” demişler, onu savuşturmak için çeşit çeşit bahaneler, gerekçeler icad etmişler, onunla karşı karşıya gelince:

“Herhangi bir kesin bilgi ifade etmeyen lafızlarının dış manaları bizi ilgilendirmez” diye ona itiraz etmişlerdir. Onların ayak takımı ise şöyle derler:

“Sonradan gelen büyüklerimizi nasıl bulduysak o bize yeter. Zira onlar bunları geçmiş seleften daha iyi bilirler. Onların delil ve burhanları daha doğrudur. Selef âlimlerine ise sadelik ve kalp selameti hâkim idi. Akli delillerin kurallarını tespiti gerek duymadılar. Onlar bütün gayretlerini dinî emirleri yerine getirmeye, yasaklardan da kaçmaya sarfettiler. Dolayısıyla sonradan gelenlerin metodu (yolu) daha ilmî ve daha hikmetli; selefî yolu ise daha bilgisizce ama daha selametli idi.”

Münafıklar, Kur'an ve sünnet nasslarını günümüzdeki halife durumuna düşürdüler: Paraların üstünde onun ismi yazılıdır, hutbelerde onun adı okunur, ama hâkimiyet başkasının elindedir, onun ise hiç bir hükümlerliği yoktur, sözü de geçerli değildir.

Onlar sapıklık, hüsrân, hile ve küfür kalbinin üzerine, iman elbisesi giydirmişlerdir. Dış görünüşleri Ensar, içleri ise kâfirlerden yanadır, dilleri dost dili, ama kalpleri savaş eden düşman kalbidir.

“Allah’a ve ahiret gününe inandık” derler. “Ama mü’min değildir”. (Bakara.8)

Münafıkların sermayesi hile ve aldatmadır. Malları ise yalan ve karıştırmadır. Geçim yolları da her iki tarafı memnun etmek, onların arasında güvenlikte olmaktır.

“Onlar Allah’ı ve iman edenleri aldattıklarını sanırlar. Oysa ancak kendilerini aldatırlar da farkında bile olmazlar.” (Bakara, 9)

Şüphe ve şehvet hastalığından kalplerine zarar vere vere helak etmiştir. Kötü maksatlar irade ve niyetlerine hâkim olmuş ve onları bozmuştur. Onlar o derece bozulmuşlardır ki helak olma noktasına gelmişler, doktorların onları tedavi etme imkân ve ihtimali kalmamıştır.

“Kalplerinde hastalık vardır. Allah da onların bu hastalığını çoğaltmıştır. Söylemekte oldukları yalanlar sebebiyle de onlar için elim bir azap vardır.” (Bakara, 10)

Onların şüphe pençeleri kimin iman levhasına ilişmişse onu paramparça etmiştir. Fitne kıvılcımları kimin kalbine sıçradıysa onu yakıcı azaba düşür etmiştir. Aldatıcı şüpheleri kimin kulağına gelmişse kalbinin dini hükümleri tasdikine mani olmuştur. Onların yeryüzündeki bozgunculukları

pek çoktur. Ama çoğu insanlar onlardan habersizdirler.

“Kendilerine yeryüzünde fesat çıkarmayın, denildiği zaman: Biz ancak ıslah edicileriz, derler. Kesin olan şudur ki onlar ancak kötülük yayan bozguncudurlar. Fakat onu fark etmezler.” (Bakara, 11-12)

Onlara göre Kur'an ve sünnete tabi olan mü'min şekilci (zahiri) ve akıldan nasibi olmayan kimsedir. Nassa bağlı kalan kimse ise cilt cilt kitap taşıyan merkep gibidir. Onun tek işlevi nakilleri taşımaktan ibarettir. Onlara göre vahiy taşıyan tüccarın malı değersizdir, makbul değildir, vahye tabi olanlar ise akılsız ve ahmak kimselerdir. Kendi aralarında tek başlarına kaldıklarında onlarla alay ederler.

“Onlara insanların iman ettikleri gibi siz de iman ediniz, denildiği vakit: “Biz hiç akılsızların iman ettikleri gibi iman eder miyiz?” derler, biliniz ki akılsız ve ahmak olanlar yalnız kendileridir. Fakat bunu bilmezler.” (Bakara, 13)

Onların her birinin iki ayrı yüzü vardır; biriyle mü'minlere, diğeriyle ise inkârcı kardeşlerine bakarlar. İki ayrı dilleri vardır; birini müslümanlara karşı yapmacık bir şekilde kullanır, öbürünü içinde sakladığı sırrına bırakırlar.

“Mü'minlerle karşılaştıkları vakit, biz de iman ettik, derler. Hâlbuki kendilerini saptıran şeytanları ile başbaşa kaldıklarında ise, biz sizinle beraberiz, biz ancak onlarla alay ediyoruz derler.” (Bakara,14)

Tabilerini küçümseyip alaya alarak Kur'an ve sünnetten yüz çevirirler. Şımarıklık ve böbürlenmeden başka hiç bir işe yaramayan bilgilerine aldanarak vahyin hükmüne boyun eğmezler. Onları daima vahiyle alay eder halde görürsün.

“Gerçekte Allah onlarla alay eder, azgınlıklarında onlara mühlet verir, bu yüzden onlar bir müddet başıboş dolaşırlar.” (Bakara,15)

Münafıklar, karanlıklar denizinde gizlice ticaret yapmaya çıkmışlar, şüphe gemilerine binmişlerdir. Şüpheler onları hayal dalgalarına bırakmış, gemileri fırtınaya tutulmuş ve sonunda denizin dibini boylamışlardır.

“Onlar hidayete karşılık dalaleti satın almışlardır. Fakat ticaretleri kazanç getirmemiş ve doğruyu da bulamamışlardır.” (Bakara, 16)

Hâlbuki iman ateşi onların yollarını aydınlatır. Onun aydınlatmasıyla hidayet ve dalalet alanlarını görürler. Sonra o nur söner. Geriye alev alev

yanan bir ateş kalır. İşte onlar o ateşle azap görürler, karanlıklarda yüzerler.

“Onların misali karanlık gecede bir ateş yakan kimsenin misali gibidir. Ateş yanıp da etrafını aydınlattığı anda Allah, hemen onların aydınlığını giderir ve onları karanlıklar içinde bırakır; artık hiç bir şeyi göremezler.” (Bakara, 17)

Onların kalp kulakları ağır şekilde sağırlaşmıştır. İman çağrısını duymazlar. Basiret gözlerinde körlük perdesi vardır; Kur'an hakikatlerini görmezler. Dillerinde hakka karşı söylemezlik vardır; onu ifade etmezler.

“Onlar sağır, dilsiz ve kördürler. Onlar geri dönmezler.” (Bakara, 18)

Onların üzerlerine vahiy bulutu inmiştir. Onda kalp ve ruhların hayatı vardır. Onlar yalnız ondaki azap tehdidinin gürültüsü ile sabah-akşam yapmaları gereken yükümlülükleri duyarlar. Parmaklarıyla kulaklarını tıkırlar, elbiselerine gömülüp kaçmaya koyulurlar. Peşlerine düşülür, arkalarından seslenilerek herkesin gözü önünde teşhir edilirler. Gören gözler için halleri ortaya dökülür. Kur'an bu iki grubun halini bakanlar ve taklid edenler olmak üzere iki misalle anlatır:

“Yahut onların durumu, gökten sağanak halinde boşanan, içinde karanlıklar, gök gürültüsü ve yıldırımlar bulunan yağmura tutulmuş kimselerin durumu gibidir. O kâfir ve münafıklar yıldırımlardan gelecek ölüm korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkırlar. Hâlbuki Allah, kâfirleri çepeçevre kuşatmıştır.” (Bakara, 19)

Münafıkların Kur'an ve sünnette bildirilen, bazı ayırd edici vasıfları ve alametleri vardır. İman sahipleri o alametleri tanırırlar.

Birinci alametleri: Riyakârlıktır. Riya insanın başına gelecek en kötü hallerden biridir.

İkinci alamet ise: Allah'ın emirlerine karşı tembel olmalarıdır.

“Namaza kalktıkları zaman üşenerek kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar, Allah'ı da pek az hatıra getirirler” (Nisa, 142), samimi olmak onlara çok ağır gelir.

Münafıklar iki sürü arasında kalmış kararsız koyun gibidirler. Bir o sürüye geçerler bir diğer sürüye. Hiç bir tarafta daimi kalmazlar. Sürekli iki taraf arasında dururlar, hep hangisinin daha güçlü ve ikballi olduğunu gözetlerler.

“ Onların arasında bocalayıp dururlar; ne onlara, ne de bunlara bağlanırlar, Allah’ın şaşırttığı kimseye artık asla bir çıkar yol bulamazsın.” (Nisa,143)

Münafıklar, Kur’an ve sünnete uyanları gözetlerler. Eğer Allah onlara bir fetih müyesser kılacak olsa

“Biz sizinle beraberiz” derler ve bu hususta bütün güçleriyle yeminler ederler. Şayet müslümanların düşmanları galip gelecek olsa bu kez onların safına geçer

“Siz de biliyorsunuz ki biz sizinle öz kardeşleriz, yakın akrabamız” derler. Onları tanımak mı istiyorsunuz? Kur’an’ı dinleyiniz. O size yeterli bilgi verecektir.

“Münafıklar sizi gözetleyip dururlar; eğer size Allah’tan bir zafer nasip olursa, sizinle beraber değil miydik?, derler. Kafirlerin zaferden bir nasipleri olursa bu seferde onlara, sizi mü’minlerden korumadık mı?, derler. Artık Allah kıyamet gününde aranızda hükmedecektir ve kâfirler için mü’minler aleyhine asla bir yol vermeyecektir.” (Nisa, 141)

Tatlı dilleri ve güzel konuşmalarından dolayı, yalan olmasına rağmen Allah’a yemin etmeleri sebebiyle sözleri daima beğenilir. Hak söz konusu olunca uyur, batıl olduğunda ise dimdik ayakta dururlar. Yüce Allah Kur’an’da onların bu halini şöyle tasvir eder:

“İnsanların öyleleri vardır ki dünya hayatı hakkında söyledikleri senin hoşuna gider. Hatta böyleleri söylediklerinin kalpten geldiğine Allah’ı şahit tutarlar. Hâlbuki onlar hasımların en yamanıdırlar.” (Bakara, 204)

Münafıkların kendi tâbîlerine salık verdikleri şeyler insanlar ve memleketlere felaket getirir. Halkı dünya ve ahirette kendi menfaatlerine olan şeylerden uzaklaştırmaya çalışırlar. Bir yandan, namaz, zikir, takva ve ichtihad sözkonusu olunca mü’minlerden ayrılmazlar.

“Öte yandan dönüp gittiler mi, yeryüzünde insanlar arasında bozgunculuk yapmak, ekinleri tahrip edip nesilleri bozmak için koşarlar. Allah ise bozgunculuğu sevmez.” (Bakara, 205)

Bunların hepsi de birbirine benzerler. Kötülüğü işler ve tavsiye ederler, iyiliği yapmaz ve ondan men ederler. Allah yolunda mal harcamak hususunda cimri davranırlar. Allah defalarca onlara nimetlerini hatırlatmış,

onlar ise onu anmaktan yüz çevirmiş ve onu unutmuşlardır. Sakınsınlar diye onların durumlarını kullarına kaç kez bildirmiştir? O halde şu ayeti bir kez daha dinleyelim:

“Münafık erkekler ve münafık kadınlar sizden değil, birbirlerindendir. Çünkü onlar kötülüğü emreder, iyilikten alıkoyarlar ve onlar ellerini sıkı tutarlar, Allah için harcamak hususunda cimrilik gösterirler. Onlar Allah’ı unuttular, Allah da onları unuttu. Çünkü münafıklar fasıkların ta kendileridir.” (Tevbe, 67)

Münafıkları vahyin açık manasını hakem tanımaya çağırırsanız bunu kabul etmezler; Kur’an ve sünnetin hükmüne tabi olmaya davet etseniz bundan kaçarlar.

Onların gerçek yüzlerini yakından görseniz, onunla ilahi yol arasında büyük bir mesafe bulursunuz; vahyden korkunç bir sapma gösterdiğini müşahade edersiniz.

“Onlara, Allah’ın indirdiğine ve peygamberine gelin, onlara başvuralım, denildiği zaman münafıkların senden iyice uzaklaştıklarını görürsün.” (Nisa, 61)

Münafıklar, akıl ve dinleri noktasında hasar gördükten sonra nasıl felah bulup hidayete ersinler? İman vererek küfür satın almışlarken, dalalet ve alçaklıktan nasıl kurtulsunlar? Onların bu kârsız ticaretleri ne kadar zararlı bir ticarettir. Mühürlü saf içkiyi verip, almayıp onun yerine ateşi almışlardır.

“Elleriyle yaptıkları yüzünden başlarına bir felaket gelince nasıl hemen sana gelirler de, biz yalnızca iyilik etmek ve arayı bulmak istedik, diye Allah’a yemin ederler.” (en-Nisa, 62).

Şek ve şüphe zakkumu onların kalplerinde kök salmıştır; ondan kurtulamazlar,

“Onlar, Allah’ın kalplerindekini bildiği kimselerdir. Onlara aldırma, kendilerine öğüt ver ve onlara, kendileri hakkında tesirli söz söyle.” (Nisa, 63)

Yok olasılar, iman hakikatından ne kadar da uzaktırlar! Hakikat ve marifet iddialarında ne kadar yalancılardır. Onların dünyaları başka, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’e tabi olanların dünyaları başkadır.

Allah Teâlâ Kur’an’ında mukaddes zatına büyük yemin etmiştir. Basiret sahipleri bunun sebep ve muhtevasını bilirler. Onun için de kalpleri o

hususta Allah'a olan tazim ve ihtiramlarından dolayı son derece hassastır. Yüce Allah, dostlarını sakındırmak, münafıkların hallerini anlatıp uyarmak için şöyle diyor:

“Hayır, rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiği hükümden içlerinde hiç bir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar.” (Nisa, 65)

Münafıklar henüz kendilerinden istenmeden, sözlerinin ta başında yemin ederler. Çünkü mü'minlerin kendilerine güvenmediklerini bilirler. Kendileri hakkındaki kötü kanaatten, yalanlarının ortaya çıkmasından kurtulmak için yemini alet ederler. Bu imansızlar, yalan söylerler, sonra duyanların kendilerinin doğru söylediklerine inanmaları için de yemin ederler.

“Yeminlerini kalkan yapıp insanları Allah'ın yolundan saptırırlar. Onların yaptıkları ne kötüdür...” (Münafıkun, 2)

Helâk olacasılar! Önce iman kafilesiyle birlikte harekete geçtiler. Sonra yolun uzunluğunu ve ne kadar meşakkatli olduğunu görünce geri döndüler. Evlerinde tatlı bir hayat sürüp huzur bulacaklarını sandılar. Fakat ne öyle bir hayat sürdüler, ne de o gaflet uykusundan bir yarar gördüler. Çok geçmeden çağırıldılar; henüz doymamış aç bir halde iken sofradan kalktılar. Artık hesap günündeki hallerini siz düşünün. Onlar bildikleri halde inkâr ettiler; hakkı ayan beyan gördükten sonra ona gözlerini yumdular.

“Bunun sebebi, onların önce iman edip sonra inkâr etmeleridir. Bu yüzden kalpleri mühürlenmiştir. Artık onlar hiç anlamazlar.” (Münafıkun,3)

Münafıklar insanların en güzel yapılışı, en tatlı dillisi, en nazik konuşanı fakat en bozuk kalplisidirler. Onlar meyvesiz, yerinden koparılıp oradan geçenler çiğnemesin diye bir duvara yaslanmış olan kütükler gibidirler.

“Onları gördüğün zaman kalıpları hoşuna gider. Konuşurlarsa sözlerini dinlersin. Onlar sanki elbise giydirilmiş kütüklerdir. Her gü-rültüyü kendi aleyhlerine sararlar. Onlar düşmandır, onlardan sakın. Allah onları kahretsin. Nasıl olup da döndürülüyorlar?” (Münafıkun,4)

Münafıklar namazı ölü vaktine kadar tehir ederler. Sabah namazını

güneş doğarken, ikinci namazını da güneş batarken kılarlar. Namazı karganın yemini gagaladığı gibi çabuk çabuk kılarlar. Çünkü onlar kalpleriyle değil sadece bedenleriyle namaz kılarlar, peşindeki takipçilerin etkisiyle sağı solu kollayan bir tilkinin sağı solu kollaması gibi etrafı gözetirler.

Cemaate katılmazlar. Namazlarını ya evlerinde yahut da dükkânlarında kılarlar. Birine kızsalar aşırı gider, biriyle andlaşma yapsalar bozar, bir haber verseler yalan söyler, söz verseler cayar ve kendilerine bir emanet bırakılsa ona hıyanet ederler. Yaratılana böyle, yaratana da bu tarzda muamele ederler. Onların bu vasıflarını Mutaaffun Suresi'nin başı ile Tarık Suresi'nin sonu açık-seçik anlatır. Onları Allah'tan daha doğru kim tavsif edebilir:

“Ey Peygamber, kâfirlere ve münafıklara karşı cihad et, onlara karşı sert davran. Onların varacakları yer cehennemdir. O varılacak ne kötü bir varış yeridir.” (Tevbe,73)

Ne gariptir ki onlar az fakat çoğunluktadırlar; zayıf ama güçlüdürler; bilgiç ama cahildirler; Allah'ın büyüklüğünü bilmedikleri için büyük bir aldanma içindedirler.

“ Onlar mutlaka sizden olduklarına dair Allah'a yemin ederler. Hâlbuki onlar sizden değildir, fakat onlar kılıçlarınızdan korkan bir toplumdur.” (Tevbe,56)

Müslümanlara sağlık ve zafer nasip olacak olsa bu münafıkları üzer, günahlarına kefarete olacak bir musibet ve kötülüğe müptela olsalar onları sevindirir ve mutlu eder. Bu hal münafıkların ve mü'minlerin karakterlerini gayet açık bir şekilde ortaya koyan bir husustur. Örnek aldığı şahsiyet peygamber olanla, örneği münafık olanlar elbette bir olamazlar. Nitekim Kur'an-ı Kerim bu hususu şöylece dile getirmektedir:

“Eğer sana bir iyilik (zafer ve ganimet) erişirse (hasetlerinden dolayı) onların fenasına gider. Ve eğer sana bir musibet gelirse: Biz (savaşa girmemekle) önceden işimizi (sağlama) aldık, derler ve sevinç içinde dönüp giderler. De ki: Bize, Allah'ın yazdığından başka bir şey asla erişmez. O bizim sahibimizdir. Onun için mü'minler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler.” (Tevbe, 50-51)

Keza Cenab-ı Allah bu iki grubun durumunu ve kalplerinde karışıklık ve kaypaklık bulunanların saptırmasıyla yerinden oynatılamayacak gerçeği şöyle dile getiriyor:

“Size bir iyilik dokunursa bu onları tasalandırır, size bir kötülük

dokunursa ondan ötürü sevinirler. Eğer sabreder, Allah'tan korkarsanız onların hilesi size hiç bir zarar veremez. Şüphesiz Allah onların yaptıklarını kuşatmıştır.” (Al-i İmran, 120)

Allah münafıkların kalbinin bozukluğu ve niyetlerinin kötülüğü sebebiyle onların itaatlerinden hoşlanmamış, bu hususta onlara fırsat vermemiştir. O'nun düşmanlarından yana oldukları için kendisine yakın olmalarını istememiş, onları kovarak rahmetinden uzaklaştırmıştır. Allah'ın vahyinden yüz çevirmişler, Allah da onlardan yüz çevirmiş, onları mutsuz etmiş, mutlu kılmamıştır. Artık tevbe etmedikleri sürece kurtulmaları umulmayacak tarzda onları adaletli bir şekilde yargılamıştır.

“Eğer onlar (savaşa) çıkmak isteselerdi elbette bunun için bir hazırlık yaparlardı. Fakat Allah onların davranışlarını çirkin gördü ve onları (böyle cihat gibi güzel bir amelden) geri koydu, onlara, oturanlarla (kadın ve çocuklarla) beraber oturun, denildi.” (Tevbe, 46) buyurulmuştur.

Allah Teâlâ münafıkların kendisine itaatten alıkoymasını ve onları kapısından kovup uzaklaştırmasının hikmetini anlatıp bu muamelesinin dostlarına karşı bir lütuf ve onların mutluluğu için olduğunu bildirerek şöyle buyurmuştur:

“Eğer içinizde (onlar da savaşa) çıksalardı, size bozgunculuktan başka bir katkıları olmazdı ve aranızda mutlaka fitne çıkarmak peşinde koşarlardı. Hâlbuki içinizde de onlara kulak verecekler vardır. (Bunları kuşkulandırıp büyük bir fitne çıkarabilirlerdi). Allah zalimleri gayet iyi bilir.” (Tevbe,47)

Naslar münafıklara ağır gelir, onlardan hoşlanmazlar, onları taşımak zor geldiğinden yüklenmekten kaçınırlar, atıp yere bırakırlar, sünnetleri ihmal eder, muhafazaya çalışmazlar. Kendilerine hitap eden nasları icad ettikleri bazı esasları bahane ederek reddederler. Allah onların maskelelerini düşürmüş, sırlarını ifşa etmiş, kullarına ibret yapmıştır. Asr-ı sadetten sonra münafık nesiller birbirini takip edegelmiştir. Onun içindir ki Allah sa-kinmaları için dostlarına onların sıfatlarını açıklamış, onlar hakkında

“Bunun sebebi Allah'ın indirdiğini beğenmemeleridir. Allah da onların amellerini boşa çıkarmıştır.” (Muhammed, 9) buyurmuştur.

İşte nassların kendilerine ağır geldiği kimselerin hali budur. Bu münafıklar nassları kendileriyle, bid'at ve hevaları arasında bir engel olarak görürler. Nasslar onların gözünde aşılmaz ve sarsılmaz bir kale gibidir.

Nassları bâtil sözler karşılığında satarlar, bunlar karşılığında Fusus'u alırlar. Bu ise onların gizli açık bütün sırlarının ifsadı demektir:

“Bunun sebebi onların Allah'ın indirdiğinden hoşlanmayanlara, bazı hususlarda size itaat edeceğiz demeleridir. Oysa Allah onların gizlediklerini biliyor. Melekler onların yüzlerine ve sırtlarına vurarak canlarını alırken halleri ne olacak? Buna sebep onların Allah'ı gazaplandıran şeylerin ardınca gitmeleri ve O'nu razı edecek şeylerden hoşlanmamalarıdır. Bu yüzden Allah onların işlerini boşa çıkarmıştır.” (Muhammed, 26-28)

Münafıklar nifak sırrını gizlerler. Ama Allah onların nifaklarını yüz hatlarında ve dil sürçmelerinde ortaya çıkarır ve onlara öyle bir sima verir ki, iman ve basiret sahiplerine hiç de gizli kalmaz. Onlar sanırlar ki, küfürlerini gizleyip kendilerini mümin gösterince sarraf ve kuyumculardan emin olacaklar. Fakat ne mümkün?

Basiret sahibi, kalp parayı hakikisinden, hakkı batıldan ayıran Allah, onların gerçek yüzlerini ortaya koymuştur:

“Kalplerinde hastalık bulunanlar, yoksa Allah'ın, kendilerinin müminlere besledikleri kinlerini ortaya çıkarmayacağını mı sandılar? Biz isteseydik onları sana gösterirdik de, sen onları yüzlerinden tanırdın. And olsun ki sen onları, konuşma üsluplarından tanırsın. Allah bütün işlediklerinizi bilir.” (Muhammed, 29-30)

Allah'a hesap vermek için toplanıldığı, O'nun kullarına görüldüğü, onların şaşkına döndüğü, secdeye davet edildikleri fakat buna muktedir olamadıkları zaman onların halleri nice olacaktır.

Kur'an-ı Kerim'de bu hususta şöyle buyrulur:

“Gözleri korku içinde yüzlerini zillet bürür. Hâlbuki onlar sapa-sağlam iken de secdeye davet ediliyorlar (fakat yine secde etmiyorlardı.” (Kalem, 43)

Sonra Cehennem üstündeki köprüye sürüldükleri zaman ne yapacaklardır? O köprü kıldan ince ve kılıçtan keskindir, ayakların kaydığı yerdir. Karanlıktır; kişi onu ancak ayak basılan yerleri aydınlatan bir nur yardımıyla geçebilir. Bu nur ise oraya varılmadan önce insanlara pay edilmiş olur. Müslümanlar münafıklar da dâhil olmak üzere o nurların az ve çokluğuna göre bu köprüde ilerleyebilirler. Münafıklar bu dünyada kıldıkları namaz, oruç, zekât ve hacc ile görünürdeki müslümanlıklarının nuruyla köprüye girerler. Onun tam ortasına geldiklerinde nifak fırtınaları kopar ve

ellerindeki ışıklarını söndürür. Şaşkın bir halde kala kalırlar. Asla ilerleyemezler. Kendileriyle mü'minler arasına tek kapısı olan bir sur kurulur. Ancak münafıkların o kapıyı açacak anahtarları yoktur. Surun mü'minlerin bulunduğu tarafından rahmet, münafıkların bulunduğu tarafında ise azap vardır. Münafıklar kendilerinden ilerde bulunan mü'minlere seslenirler. Onların ışıkları uzaktan yıldızlar gibi parıldamaktadır.

“Bizi bekleyin, nurunuzdan bir parça ışık alalım.” (Hadid, 13)

Belki şu köprüyü geçebiliriz. Bizim ışığımız söndü. Burayı ışsız geçmek ise mümkün değil, derler. Mü'minler ise şöyle cevap verirler:

“Geriye nurların taksim edildiği yere dönün, kendinize oradan ışık alın.” Bu hengâmede kimse duramaz. Biz bu köprüde nasıl durabiliriz? Bu yolda insan birbirine dönüp bakabilir mi? Dost dostu yüzünü çevirebilir mi?

Münafıklar gurbette kişinin hemşehrisine memleket hatıralarını hatırlattığı gibi mü'minlere dünyadaki beraberliklerini, sohbetlerini hatırlatırlar.

“Dünyada iken sizinle beraber değil miydik? Sizin gibi biz de oruç tutar, namaz kılar, zekât verir, hacca gider, Kur'an okurduk. Şimdi bizi birbirimizden ayıran şey nedir? Farkımız nedir ki bizi geride bırakarak geçip gidiyorsunuz? Mü'minler şöyle cevap verirler: “Evet, siz dış görünüşünüz itibarıyla bizimle birlikte idiniz, ancak içiniz tamamen mühlitler ve inkârcı zalimler ile beraber idi. Ama siz kendi kendinizi fitneye düşürdünüz, gözlediniz, şüpheye düştünüz ve kuruntular sizi aldattı. O çok aldatan (şeytan) sizi Allah hakkında bile aldattı. Nihayet Allah'ın emri gelip çattı. Bugün artık ne sizden ne de inkâr edenlerden fidye kabul edilir, varacağınız yer ateştir. Size yaraşan odur. O varılacak ne kötü bir yerdir.” (Hadid, 14-15)

Münafıkların sıfatlarını teker teker sayıp sözü haddinden fazla uzatmak istemiyoruz. Gerçek şudur ki, anlatmadıklarımız anlattıklarımızdan daha fazladır. Yeryüzünde ve toprak altında o kadar çok münafık vardır ki, neredeyse Kur'an'ın tamamı onlarla ilgili bulunmaktadır. Bunların yeryüzünün her yerinde bulunduğunu gösteren şeylerden biri de şudurki, münafıklar ortadan kalkacak olsa, herhalde mü'minler yapayalnız kalır, geçimleri daralır, hatta çöllerde vahşi hayvana ve yırtıcı kuşların saldırısına maruz kalırlar.

Nitekim Huzeyfe radiyallahu anh: “Allah'ım münafıkları helâk eyle” diye dua eden birine şöyle demiştir:

“Ey yeğenim! Şayet münafıklar helâk olsalardı, yollarınızda insan azlığından dolayı yalnızlık çekerdiniz.”

Vallahi, ilk müslümanların kalpleri münafıklık korkusuyla tir tir titirdi. Çünkü onlar münafıklığı bütün teferruatıyla, tüm tehlikeleri ve fitneleriyle biliyorlardı. Bu sebeple onların münafıklıkla ilgili korkuları bazen kendi nefislerinden endişe duyma, kendilerinin münafık olmasından korkmaya kadar varırdı.

Nitekim Ömer radiyallahu anh, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kendisini münafık listesinde zikredip etmediği hususunda Huzeyfe radiyallahu anh’e şöyle demiştir:

“Ey Huzeyfe! Allah için söyle, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sana verdiği liste içinde ben de var mıyım?” Huzeyfe radiyallahu anh:

“Hayır ama senden başka kimseyi bu hususta tezkiye edemem” diye cevap vermiştir.

İbn Ebî Muleyke de bu hususta şöyle demektedir: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabından otuz kişiyle görüştüm. Hepsi de münafıklık konusunda nefisinden endişe ediyordu. Hiç birisi imanının Cebrail ve Mikail’in (aleyhime's-selâm) imanı gibi olduğunu söylemiyordu.” Bunu Buhârî nakleder.

Yine naklettiğine göre Hasan el-Basri şöyle demiştir: “Münafıklıktan ancak münafık endişe duymaz, ondan ancak mü'min korkar.”

Sahabeden biri: “Allah’ım münafık haşyetinden sana sığınırım” diye dua edermiş. Bunu duyan bazıları münafık haşyetinin ne manaya geldiğini sorunca şu cevabı vermiş:

“Bedenin huşûlu görünmesi fakat kalbin huşu duymamasıdır”.

Vallahi ilk müslümanların kalbi iman ve yakinle dolu idi; münafıklıktan korkuları büyük, üzüntüleri ağırdı. Hâlbuki imanları gırtlaklarından aşağı inmeyen, onlardan kat kat fazla sayıdaki kimseler ise imanlarının Cebrail ve Mikail’in imanı gibi olduğunu iddia ediyorlardı.

Nifak bitkisi iki başak çıkarır; yalan ve riya. Bunlar iki tomurcuktan doğarlar: Basiretsizlik ve gayretsizlik.

Bu dört esas tamamlandığı zaman münafıklık bitkisi ve binası yerleşmiş olur. Bu bitki korkunç bir uçurumun kenarında bulunan sel derele-

rinden bitmiştir. Ancak gizlenen işlerin ortaya döküldüğü, sırların açığa çıkarıldığı, kalplerde gizlenenler ortaya konduğu ve mezarda bulunanlar diriltilip dışarı çıkarıldığı gün hakikat selini gördükleri zaman sermayesi nifak olanlar, bütün kazançlarının seraptan ibaret olduğunu görürler. O serap ki:

“Susuzluktan dili kuruyan onu gördüğünde su sanır. Fakat yanına varınca hiçbir şey olmadığını görür. Orada bulduğu Allah’tır. Allah ise onun hesabını tastamam görmüştür. Allah hesabı çok çabuk görendir.” (Nur, 39)

Münafıklar kalblerinde hiçbir hayır bulunmadığı halde, bedenleriyle hayırlara koşarlar. Kötülük onların yollarında yaygındır.

Hakkı duyduklarında kalpleri onu duymamak için katılaşırlar; bâtılı görüp yalanla karşılaştıklarında ise gözleri açılır, kulakları dikkat kesilir, işte bunlar münafıklık alametleridir.

Ey kardeş seni ölüm bürümeden bundan sakın. Bunlar anlaşma yapsalar bozarlar, Söz verseler yerine getirmezler, Bir şey söyleseler doğru söylemezler, Taate davet edilseler geri dururlar.

Onlara, Allah’ın indirdiğine ve rasule gelin, dense çekinirler. Nefisleri onları arzularına davet ettiği zaman ise onlara koşarak giderler.

Onları kendileri için tercih ettikleri aşağılık, rezillik ve zararla başbaşa bırak. Onların anlaşmalarına güvenme, vaadlerine inanma çünkü onlar yalancıdır.

Allah’ın onlar hakkındaki şu ayetlerine kulak ver:

“Onlardan kimileri de, eğer Allah lütuf ve kereminden bize verirse, mutlaka sadaka (ve zekât) vereceğiz ve elbette biz salihlerden olacağız, diye Allah’a and içtiler. Allah lutfundan onlara (zenginlik) verince ondan cimrilik edip (Allah’ın emrinden) yüz çevirerek sözlerinden döndüler. Nihayet, Allah’a verdikleri sözden döndükleri ve yalan söyledikleri için Allah karşılaşacakları güne kadar kalplerine nifak (ikiyüzlülük) soktu.” (Tevbe, 75-77)¹

¹ İbnu’l-Kayyim, Medaricu’s-Sâlikin 1/344-367 arasından özetle.

Tekfirin Şartları

1- Söz, Fiil veya Terkin Küfür Oluşunun Naslarla Sabit Olması

Tekfir meselesi tevfiķî değil, tevkifîdir! Yani bu meselenin naslara dayalı olması gerekir. Bu yüzden hüccet ikamesini ehli olan yapar.

Şayet bu söz, fiil ve terkin küfür olduğu sabit olmamışsa bu şekilde hükmetmek hiçbir kimse için helal değildir. Zira bu, dinde haram kılınmış olan, Allah hakkında ilimsizce konuşmaktır. Allah Teâla şöyle buyurmaktadır:

“De ki: Rabbim ancak açık ve gizli kötölükleri, günahı ve haksız yere sınırı aşmayı, hakkında hiçbir delil indirmediği bir şeyi, Allah'a ortak koşmanızı ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır.” (A'raf 33)

Bir müslümanı sözlerin ve fiillerin tefsiri ve tahlili ile tekfir etmek veya küfrüne delalet edecek açık bir şey olmaksızın sadece lazımı ile küfrüne hükmetmek caiz değildir.

İbn Hacer şöyle demektedir: “Sözü açık küfür olan veya söylediği sözün gerektirdiği mananın küfür olduğu kendisine açıklandığında, bu manayı kabul eden kişi hakkında küfür ile hükmedilir. Ancak sözünün gerektirdiği manayı kabul etmeyip reddeden kişi hakkında, sözünün gerektirdiği

mana küfür de olsa, küfrüne hükmedilmez.”¹

Allame Şemsuddin İbni'l-Kayyım rahimehullah şöyle demiştir: “Kim fetvaya ehil olmadığı halde insanlara fetva verirse o günahkârdır, isyan etmiştir. Böyle bir kimsenin fetvasını ikrar eden yöneticiler de aynı şekilde günahkâr olurlar...”

Sonra İbnu'l-Cevzi rahimehullah'ın şu sözünü nakleder: “Yönetici, hastaları tedavi etmek için tabipliği beceremeyen kimseyi tayin ederse, o bundan men olunurken, kitap ve sünneti bilmeyen, dinde fakih olmayan kimsenin durumu nasıl olur?”²

2- Kişinin Küfür Fiilinin Sabit Olması

Kendisinden nakledilen kimseden veya kendisine tekfiri gerektirecek söz, fiil veya bir inanç nisbet edilen kimseden gerçekten bunun sadır olması gereklidir.

3- Hücetin İkâme Edilmesi

İşlemiş olduğu fiilin, söylemiş olduğu sözün veya inanmış olduğu herhangi bir şeyin küfür olduğunu açıklayan delilin kendisine ulaşması ve onu anlamasıdır. Allah azze ve cellenin sözünden dolayı kendisine hüccet ulaşmayan kimsenin küfrüne hükmedilmez. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Bu Kur'an bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyolundu.” (En'âm 19)

“Bir rasul göndermedikçe azap edici değiliz.” (İsra 15)

İmam Ebu Muhammed b. Hazm rahimehullah şöyle demiştir: “Allah Teâlâ uyarının mutlaka tebliği gerektirdiğini belirtmiştir. Kendisine tebliğ ulaşmayan kimse böyle değildir. Zira Allah Teâlâ kendisine Allah Azze ve Celle katından bir rasul gelmedikçe kimseye azap etmez. Aslen kendisine islam ulaşmamış kimse azap görmez. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'den de nas bu şekilde gelmiştir:

¹ Tuhfetu'l-Ahvezi (6/302)

² İ'lamu'l-Muvakkiin (4/17)

“Kıyamet gününde bunak bir ihtiyar, sağır, fetret döneminde ölen ve mecnun kimse getirilir. Mecnun/deli der ki:

“Ya rab! Bana islam geldi fakat ben akledemiyordum... Bunak, sağır ve fetret döneminde ölen kimse de mazeretlerini zikrederler. Onlar için ateş tutuşturulur ve onlara:

“O ateşe girin” denilir. Kim ona girerse onu serin ve selamet bulur.”¹ Farzlardan bir şey kendisine ulaşmayan kimse de böyledir. Onlar da mazurdurlar.”²

Yine İbn Hazm şöyle demiştir: “Kendisine Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in tebliği ulaşmamış olan kâfire de aslen azap yoktur.”

Hafız İbn Kesir rahimehullah şöyle demiştir: “Allah Teâlâ adaletinden haber vererek, kendilerine rasul göndermek suretiyle hücceti ikame etmedikçe kimseye azap etmeyeceğini bildiriyor.”³

Allame el-Alûsî rahimehullah şöyle demiştir: “Hakka hidayet eden ve sapıklıktan geri çeviren, hüccetleri ikame edip şeriatı sunan bir rasul göndermedikçe azap edici değiliz demektir.”⁴

Allame Şankıtî rahimehullah şöyle demiştir: “Muhakkak ki Allah Azze ve Celle ne dünyada ne ahirette, kendilerine uyarıp sakındıran bir rasul göndermedikçe insanlardan kimseye azap etmez.”⁵

İbn Mes’ud radiyallahu anh’dan: Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

لَيْسَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ مَدَحَ
نَفْسَهُ، وَلَيْسَ أَحَدٌ أَغْيَرَ مِنَ اللَّهِ، مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ، وَلَيْسَ

¹ **Sahih.** Bkz.: el-Elbani, es-Sahih (1434)

² İbn Hazm, el-Fasl Fi’l-Milel ve’l-Ehva ve’n-Nahl (4/105)

³ Tefsiru’l-Kur’âni’l-Azim (3/28)

⁴ Ruhu’l-Meani (15/338)

⁵ Advau’l-Beyan (3/439)

أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ الْعُذْرُ مِنَ اللَّهِ، مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ أَنْزَلَ الْكِتَابَ وَأَرْسَلَ الرُّسُلَ

“Allah Azze ve Celle’den daha çok övülmeyi seven kimse yoktur. Bu yüzden kendisini övmüştür. Allah’tan daha kıskanç kimse yoktur. Bundan dolayı çirkinlikleri haram kılmıştır. Allah’tan daha çok mazereti seven kimse yoktur. Bu yüzden rasullerini göndermiş, kitaplarını indirmiştir.”¹

Usame b. Zeyd radiyallahu anh’den: “Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem bizi seriyye içinde gönderdi. Cüheyne kabilesinden Hurukâta bir sabah baskını yaptık. Derken ben bir adama eriştim. Adam hemen:

“La ilâhe illallah” dedi. Ama ben kendisini vurdum. Bundan kalbime bir şüphe düştü ve hâdiseyi Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’e anlattım. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“Lâ ilahe illallah, dedi mi? Sen de onu öldürdün mü?” buyurdu. Ben:

“Yâ Rasulâllah, o bu sözü ancak silâhtan korktuğu için söyledi” dedim. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“Bârî kalbini yarsan da bu sözü doğru söyledi mi söylemedi mi bilseydin ya!” buyurdu. Artık bu sözü bana o kadar tekrarladı durdu ki, keşke o gün (yeni) müslüman olmuş olaydım diye temenni ettim.”²

Hafız İbn Hacer bu hadis ile ilgili olarak şöyle demiştir: “İbnu’t-Tîn dedi ki: “Bu kınama öğretim ve öğüt içindir. Ta ki hiç kimse tevhidi söyleyen kimseyi öldürmeye kalkmasın. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’den mutevatir olarak gelmiştir ki:

“İnsanlarla Allah’tan başka ilah olmadığına ve benim Allah’ın rasulü olduğuma şahitlik etmelerine kadar savaşmakla emrolundum. Bunu söyledikleri zaman, hakkı dışında, kanlarını ve mallarını ben-den korumuş olurlar. Hesapları ise Allah Teâlâ’ya aittir.”³

¹ **Sahih.** Muslim (2760) Bkz.: Buhârî (7416)

² **Sahih.** Buhârî (4269) Muslim (96)

³ **Sahih.** Buhârî, megazi kitabı, Muslim, İman kitabı

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle dedi: “Bu kabul edilmesi zorunlu bir esastır. Nitekim naslar, Allah’ın kendilerine rasul gönderip hücceti ikame etmedikçe kimseye azap etmeyeceğine delalet etmektedir.”¹

Şatıbî rahimehullah şöyle demiştir: “Allah Teâlâ’nın mahlûkatı üzerindeki sünneti; muhalefetten dolayı sorumlu tutmasının ancak rasuller göndermesinden sonra söz konusu olmasıdır. Onlara hüccet ikame olduğu zaman “**dileyen iman etsin, dileyen küfretsin**” (Kehf 29) Her biri karşılığını görür.”²

İslam tarihçisi Hafız Şemsuddin ez-Zehebî rahimehullah şöyle demiştir: “el-Eşari’nin hoşuma giden bir sözünü gördüm. Bu, Beyhaki’nin rivayetiyle sabittir; Ebu Hazım el-Abdi’den işittim, dedi ki; Zahir b. Ahmed es-Serahsi’den şöyle dediğini işittim:

“Ebu’l-Hasen el-Eşari sebebiyle Bağdad diyarına yaklaştığımda beni çağırdı, ben de ona gittim. Dedi ki:

“Benim kible ehlinde hiç kimseyi tekfir etmediğime şahit ol! Çünkü onların hepsi tek bir mabuda işaret ediyor. Bütün ihtilaf sadece ibarelerdedir.” Hafız Zehebi dedi ki:

“Ben de bunun gibi inanıyorum. Şeyhimiz İbn Teymiyye rahimehullah da böyle idi. O, son günlerinde şöyle dedi:

“Ben ümmetten hiç kimseyi tekfir etmiyorum.”³

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Kitap ve sünnet, Allah’ın risalet tebliğini ulaştırmadıkça kimseye azap etmeyeceğine delalet etmektedir. Kime mücmel olarak tebliğ ulaşmazsa o baştan azap görmez. Kimse mücmel olarak tebliğ ulaşır da, ayrıntılar ulaşmazsa, ancak kendisine risalet hücceti ikame olan kısmı inkâr ettiğinden dolayı azap görür.”⁴

İmam Buhari rahimehullah, Camiu’s-Sahih’te “Mürtetlerden ve inat edenlerden tevbe etmelerinin istenmesi ve öldürülmeleri” kitabında

¹ el-Cevabu’s-Sahih (1/309)

² el-Muvafakat (3/377)

³ Siyeru A’lami’n-Nubela (15/88)

⁴ Mecmuu’l-Fetava (12/493, 17/308)

(12/269) şu bab başlığını koymuştur: “Haricilerin ve mülhidlerin kendilerine hüccet ikame edilmesinden sonra öldürülmeleri, Allah Teâlâ’nın: “**Allah bir topluluğu doğru yola ilettikten sonra, sakınacakları şeyleri kendilerine açıklayınca kadar onları saptıracak değildir.**” (Tevbe 115) kavli babı.” İlim ehli katında bilindiği gibi Buhari’nin bab başlıkları onun fıkhnın yüceliğine delalet eder. Bu bab başlığı da böyledir.

Bedruddin el-Aynî rahimehullah dedi ki: “Buhari bu ayeti bu babda zikretmekle, haricilerin ve mülhitlerin ancak onlara hüccet ikame edildikten sonra öldürülebileceklerine işaret etmiştir.”¹

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Bir kimse birisini tekfir ederse, bu söz mutlaka ikisinden birine döner. Eğer o kimse kafirse ona, değilse, tekfiri kendisine döner.”²

İbn Hacer şöyle demiştir: “Hadisin akışı, müslüman bir kimsenin, müslüman kardeşi hakkında bunu söylemekten sakındırmak içindir. Bu da hariciler fırkasının ve diğerlerinin varlığından önce olmuştur.”³

Sonra şöyle dedi: “Bir müslümanı tekfir edenin durumuna bakılır, şayet bunu herhangi bir teville dayanmaksızın söylüyorsa kınamayı hak eder. Hatta belki de kendisi kafir olur. Şayet bir teville dayanarak söylüyorsa bakılır, yaptığı tevil geçerli ise kınamayı hak etmez. Bilakis doğruya dönünceye kadar ona hüccet ikame edilir.”⁴

Allame el-Elbanî rahimehullah şöyle demiştir: “Sen ey Abdullah Azzam! Bunu insanların en iyi bilenlerinden sin. Çünkü sen benim meclislerimi takip ediyorsun. Küfürde vuku bulsa bile hüccet ikame edilmedikçe biz kimseyi tekfir etmeyiz.”⁵

İlmî Hüccet İkâmesini Kim Yapar?

Tekfir hükmünde ancak İslam devletinin yöneticisi tarafından ken-

¹ Umdetu'l-Kari (19/369)

² **Sahih.** İbn Hibban (1/483) Sahihu't-Tergib (2775) Sahihu'l-Cami (5545)

³ Fethu'l-Bari (10/166)

⁴ Fethu'l-Bari (12/304)

⁵ Bkz.: Osman Abdusselam Nuh, et-Tariku li'l-Cemaa

dilerine yetki verilmiş olan, ilimde köklü, ikna kabiliyeti olan, hafızası kuvvetli, sağlam anlayışlı, istinbat kabiliyetli, yumuşaklık ve ağırbaşlılık hasletlerine sahip, tahammüllü ilim ehli hüccet ikamesini yapar.

Âlimler dinin fûru'u ile alakalı helal ve harama dair hüküm meselelerinde müçtehit ve müftî olmayı bir şart olarak koştuklarına göre, küfür, iman, fasıklık, bid'atçılık gibi dinin aslî meselelerinde de bu şarta itibar etmek zorunlu ve daha önceliklidir.

Şeyh Suleyman b. Sehman rahimehullah şöyle demiştir:

“Anladığım kadarıyla hüccet ikamesini ancak bunu güzelce yapabilecek kimse yapar. Dininin hükümlerini bilmeyen ve âlimlerin bu konuda neler söylediklerini bilmeyen cahil kimse gibi bu işi güzelce yapamayacak olan kimseler bildiğim kadarıyla hüccet ikamesi yapamazlar. Allah en iyi bilendir.”¹

4- Söz veya Fiilin, Tekfire Engel Olacak Bir İhtimali Olmaması

Kendisinde karışıklık olmayacak şekilde açık olmasıdır. Şayet kela-mın manası küfür olmayacak bir yöne ihtimali ise –çok az bile olsa- tekfir edilmez. Ancak onun kendi isteğiyle küfür manasını tasrih etmesi gereklidir.

Hafız İbn Hacer rahimehullah şöyle demiştir: “Bir yol bulunabildiği sürece tekfirden sakınmak gerekir.”²

5- Bir Söz, Fiil Ve İtikadın Küfrüne Hükmetme İle Küfrü İşleyen Muayyen Bir Şahsın Küfrüne Hükmetme Arasının Ayırıştırılması.

Bu ise cehaletleri sebebiyle aşırıya kaçanlardan birçoğunun mertebelerini ayırtıramadığı tehlikeli kaygan zemindir. Muayyen fertler ise hüccet ikame edilmiş şekillerine, ihtihat ve tevillerine göre farklı farklıdır.

Ehl-i sünnetçe kabul edilen prensiplerden birisi tekfir hükmünü ve-

¹ Minhacu Ehli'l-Hak ve'l-İttiba Fi Muhalefeti Ehli'l-Cehl ve'l-İbtida (s.85)

² Fethu'l-Bari (12/300)

rirken belli olan ve belli olmayan kişilerin tekfir edilmesi ve farklı tutulmasıdır. Çünkü bazı işleri yapanların kâfir sayılmaları hakkında nasslar varid olmuşsa da şartların tam tahakkuk etmemesi veya engelleyici sebeblerin bulunması yüzünden bazı muayyen şahıslar o nassların dışında kalabilirler.

İbn Abbas radiyallahu anhuma'dan: "Bir adam Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e geldi ve:

"Allah ve sen dilerse" dedi. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

"Beni Allah'a denk mi kıldın? Yalnız Allah dilerse demelisin" buyurdu.¹

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem, yalnızda iki şهادet kelimesini söylemesiyle kâfirin islama girişini kabul ederdi. Nitekim Ahmed b. Hanbel, Enes radiyallahu anh'den şöyle rivayet etmiştir: "Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem bir adama:

"Müslüman ol" buyurdu. Adam:

"Bundan bir hoşnutsuzluk duyuyorum" dedi. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

"Hoşlanmasan da Müslüman ol" buyurdu.²

Hafız İbn Kesir rahimehullah dedi ki: "Bu hadisler sahihtir. Lakin Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem onu Müslüman olmaya zorlamamış, bilakis davet etmiştir. Adam nefsinin bunu kabul etmek istemediğini haber vermiş, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem: **"İstemesen de Müslüman ol"** buyurmuştur. Zira Allah onu niyet ve ihlas ile rızıklandıracaktır."³

Burada Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in insanları İslam'dan çıkaracak deliller toplamaya hırslı olmadığına delil vardır. Bilakis İslam'a girmeleri için insanları idare ediyor, onlardan İslam'a aykırı söz ve fiiller ortaya çıksa da, zahirlerini kabul ediyor, sırlarını Allah'a bırakıyordu.

Ebu'l İzz el- Hanefi şöyle demektedir: "Çünkü muayyen şahsın hata

¹ **Hasen.** İbn Mace (2117) Buhârî Edebu'l-Mufred (783) Ahmed (1/214) el-Elbani rahimehullah hasen dedi: es-Sahiha (139)

² **Sahih.** Bkz.: el-Elbani, es-Sahiha (1454)

³ Tefsiru İbn Kesir 1/465)

eden, günahı bağışlanmış bir müctehid olması mümkün olabildiği gibi, elindeki nassların dışında bulunan bir takım nassların kendisine ulaşmamış kimselerden olması da mümkündür. Onun pek büyük bir imanı ve Allah'ın rahmetine mazhar olmasını gerektiren birçok iyilikleri de bulunabilir.”¹

İbn Teymiyye şöyle demektedir: “Söylenen söz, mutlak olarak sahibinin tekfir edildiği türden olabilir ve genelde bunu ifade etmek için, “Kim şöyle derse kâfir olur” ifadesi kullanılır. Ancak bu sözü söyleyen kişi, gerekli olan hüccet ikamesi yapılmadan önce tekfir edilmez.”

Yine İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Kitap, sünnet ve icma ile küfür olan bir söz hakkında, şer’î delillerin gösterdiği gibi bunun küfür bir söz olduğu söylenir. Zira iman, Allah ve rasulü tarafından verilebilecek bir hükümdür. Bu mesele insanların zanlarına ve hevalarına göre değildir. Hakkında tekfirin şartları sabit olup, manileri ortadan kalkmadıkça herhangi bir şahsın kâfir olduğuna hükmetmek gerekmez.”²

Mesela Allah ve Rasulünün bir sözünü inkâr etmek genel olarak küfrü muciptir. Fakat belli bir şahıs onu inkâr edince kâfir olmayabilir. Çünkü bu şahıs İslam’a yeni girmiş veya uzak bir yerde yetişmiş olması yüzünden Allah ve Rasulüne ait böyle bir sözün olduğunu bilmeyebilir. Yine bazı geçerli mazeretler yüzünden o sözü hiç duymamış olabilir, ya da duyduğu halde onun hakikaten onlara ait olduğu hususunda kanaat oluşturmaz, ya da o sözün tevilini gerektiren başka bir sözü daha sağlıklı bulmuş olabilir.³

Şeyh Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah şöyle demiştir: “Muayyen (belirli) bir şahsın tekfiri meselesi bilinen bir meseledir. Kişi küfür olan bir söz söylemiş olabilir ve bu sözü söyleyenin kâfir olduğu söylenbilir. Lakin belli (muayyen) bir şahıs bu sözü söylediği zaman ona terk edenin kâfir olacağı hüccet ikame edilinceye kadar küfrüne hükmedilemez.”⁴

Şeyh Muhammed b. İbrahim rahimehullah şöyle demiştir: “Burada

¹ Şerhu Akideti't-Tahaviyye (318-319)

² Mecmuu'l-Fetava (35/165-166)

³ İbni Teymiyye Fetava (3/231)

⁴ Dururu's-Seniyye (8/244)

iki şey vardır: Birincisi: Bir şeyin küfür olduğu hükmü İkincisi: Şahsın kendisine hükmetmek. Ki bu ayrı bir şeydir.”¹

Allame el-Elbânî rahimehullah şöyle demiştir: “Küfürde vuku bulmuş olsa dahi, hüccet ikame edilmedikçe bir kimseyi tekfir etmeyiz.”²

Şeyh İbn Useymin rahimehullah şöyle demiştir: “Böylece anlaşılmıştır ki; bir söz veya bir fiil küfür veya fısk olabilir. Bu durum, bunu işleyenin kâfir veya fasık olmasını gerektirmez. Tekfirin veya tefsikin şartlarından birinin bulunmaması veya bunu engelleyen bir maninin bulunması bu hükme engel olabilir.”³

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Bu cinsten kimseler bu zamanda çokturlar. İlim ve iman davetçileri ise azdır. Risalet izleri birçok beldelerde gevşemiştir. Bu kimselerin çoğunda kendisiyle hidayet bulacakları risalet izleri ve nübüvvet mirası bulunmamaktadır. Çoğuna bunlar hiç ulaşmamıştır. Fetret dönemlerinde ve fetret mekânlarında (ilmin ulaşmasının kesintiye uğradığı zaman ve mekânlarda) kişi az bir imandan dolayı sevap kazanır, Allah, kendisine hüccet ikame olan kimseler için bağışlamayacağı şeyleri, hüccet ikame olmamış kimse için bağışlar. Nitekim hadiste şöyle gelmiştir:

“İnsanlar üzerine bir zaman gelecek, namaz, oruç, hac, umre nedir bilmeyecekler. Ancak ihtiyar bir adamla acuze bir kadın şöyle derler:

“Babalarımızın “La ilahe illallah” dediklerine yetiştik.” Huzeyfe radiyallahu anh’e:

“La ilahe illallah sözü onlara ne fayda verecek ki?” denildi. Huzeyfe radiyallahu anh:

“Onları ateşten kurtaracak” dedi.”⁴

İmam Müslim’in Burayde radiyallahu anh’dan rivayet ettiği şu cümle,

¹ Fetava’s-Şeyh Muhammed b. İbrahim (12/191)

² Osman b. Abdisselam Nuh, et-Tariku Li’l-Cemaa

³ Kavaidu’l-Musla, (92)

⁴ Mecmuu’l-Fetava (35/165) Hadis hakkında İbn Hacer Fethu’l-Bari’de (13/16): “İsnadı kavi” dedi. Bkz.: el-Elbani, es-Sahihah (87)

titizlikle üzerinde durulması gereken bir noktadır:

“Bir kale ahalisini muhasara eder de, senden kendilerine Allah'ın hükmünü tatbik etmeni isterlerse onlara Allah'ın hükmünü tatbik etme! Lâkin onlara kendi hükmünü tatbik et! Zîrâ Allah'ın onlar hakkındaki hükmüne isabet edip etmeyeceğini bilmezsin”¹

Evet, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Ebu Musa radiyallahu anh'e bu tavsiyesi, tekfir konusunda da zahire göre hükmetmemizi gerektirdiğinden bizim için önemli bir rehberdir. Biz insanlara zahirlerine göre hükmederiz. La ilahe illallah diyenlerde aslolan İslâm'dır. Bununla beraber, “Bu kelimeyi söyleyen kimse İslâm'dan çıkmayacak” veya “münafık olmaz” anlamında da değildir bu. Yalnız, tekfirin manileri ve şartları gözetilmeden insanlar hakkında tekfirine hükmetmek, bize yukarıda geçen hadiste izin verilmeyen “Allah'ın hükmü ile hükmetmek” kısmındandır.

Zira söyledikleri tevhid kelimesine rağmen insanların mani ve şartları gözetilmeden tekfiri, Allahın hükmetmesi gereken ve asla isabet edip edemeyeceğimizi bilemediğimiz bir hüküm iken, zahirde şartların yerine gelmesiyle kadı tarafından verilen hüküm yahut kişinin bizzat İslam dininden çıktığını beyan etmesi sebebiyle onun küfrüne hükmetmemiz, bizi mesuliyetten kurtaracak olan delili teşkil edecektir.

Muayyen bir şahsı tekfir etmeden önce, delilin varlığı ve mazeretlerin yokluğuna itibar edilir. Bu, muayyen şahısların tekfir edilemeyeceği anlamına gelmez. Bilakis şartlar vaki ise muayyen kişilerin de küfrüne hükmedilebilir.

O halde muayyen şahıslar üzerine kim hükmedebilir?

Âlimler ve dini hüküm verebilecek olanlar hükmedebilir. Âlimler muayyen bir şahısla oturur ve tekfir şartlarının varlığına ve o kişiye uyup uymadığına bakarlar. Tekfire mani unsurları değerlendirirler. Acaba bu kişiye İslam'ın delilleri sunulmuş mu, araştırırlar. Sonra da bu kişinin küfrüne ya da kâfir olmadığına hükmederler. Ulema aynı zamanda nikâhın feshine ve miras ilişkisinin kesileceğine de karar verir. Muayyen bir şahsın tekfirine ancak ilim ehli ve kadılar hükmedebilir. Tebea bu konuda onlara tabidir.

¹ **Sahih** Müslim 1731

Tevbe Talep Edilmeden Tekfir Edilmez!

Bu konuda Bedir ashabından olan sahabi; Hatib b. Beltea radiyallahu anh'ın Sahihayn'de geçen kıssası esastır. Bu kıssada delil olan kısım şurasıdır: Bu amelin zahiri küfürdür. Çünkü Müslümanların aleyhinde müşriklere destek olma söz konusudur. Ancak açıklama talep edilince maksat anlaşıldı ve failin niyeti ortaya çıktı. Hatib radiyallahu anh İslam dininden çıkma kastıyla değil, dünyevî bir maksatla bunu yapmış, böylece amelinin büyük günahlardan biri olduğu anlaşılmıştır. Allah Teâlâ onu daha önce Bedir savaşına katılmakla işlediği büyük bir iyilik sebebiyle bağışlamıştır.

Burada zahirinde kötülüğe delalet eden amellerden dolayı sahibinin maksadı bilinmedikçe onun aleyhinde hükmedilemeyeceğine delil vardır.

İşçinin Kıssası

Yine Sahihayn'de Asîf'in/işçinin kıssasında buna delil vardır. Zeyd b. Hâlid El-Cühenî radiyallahu anh'den:

“Bedevilerden bir zât Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e gelerek:

“Yâ Resûlâllah! Senden Allah için benim hakkımda ancak kitâbulah ile hüküm vermeni dilerim!” dedi. Öteki hasım ondan daha anlayışlı olduğu halde:

“Evet, aramızda Allah'ın kitabı ile hükmet! Bana da müsâde buyur!” dedi. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“Söyle!” dedi. O zât:

“Benim oğlum bu adamda çirak idi. Derken karısı ile zina etti. Ben haber aldım ki oğluma recim lazımmış; hemen onun nâmına yüz koyunla bir câriye fidyeye verdim. Bir de ulemâyâ sordum: Bana oğluma ancak yüz dayakla bir yıl sürgün cezası lâzım geldiğini; bunun karısına da recim icâb ettiğini haber verdiler” dedi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, aranızda Allah'ın kitabı ile hükmedeceğim!.. Câriye ile koyunlar geri verilecek! Oğluna

yüz değnekle bir yıl sürgün gerek! Haydi, ey Uneys! Bunun karısına git! Şayet i'tiraf ederse onu recmediver!” buyurdu. Üneys kadına gitti. Suçunu itiraf etti. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem de emir buyurdu ve kadın recmedildi”¹

Bu adam bildiği halde Allah'ın hükmünden başkasıyla hükmetti ve bunu oğluna şefkatinden dolayı yaptı. Allah'ın hükmünü inkârı kastetmedi. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de zinadan dolayı hak ettiği cezaya hükmetti. Bu adama kâfirlere uygulanan hükmü uygulamadı.

Tarla Sulama Kıssası

Yine Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in havarisi Zubeyr radiyallahu anh ile Ensar'dan olan hasmı hakkında İmam Buhârî'nin rivayet ettiği hadiste Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem Zubeyr radiyallahu anh'e:

“Tarlanı sula ey Zubeyr! Sonra suyu komşuna gönder” dedi. Ensarî: “Halanın oğlu olduğu için mi ey Allah'ın rasulü!” dedi. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in yüzünün rengi değişti ve Zubeyr'e:

“Tarlanı sula, sonra duvarı aşincaya kadar da suyu hapset” buyurdu. Bunun üzerine Nisa suresi 65. Ayeti nazil olmuştur.

İbnu'l-Arabî rahimehullah dedi ki: “Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i hükümde itham eden herkes kâfirdir. Lakin ensar'lı şahıs bir zelde bulundu ve Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ondan yüz çevirerek tökezlemesini görmezden geldi. Zira onun yakınının doğruluğunu biliyordu, onu ağızından kaçırmıştı. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den kimse için bunu bilmek söz konusu değildir.” Kurtubi de: “Bu doğrudur” dedi.²

Küfrü Sabit Olan Kimseye Mürtet Hükümünü Amelî Olarak Kim Verir?

Muayyen şahsın tekfir hükmü, bunu uygulayabilecek yetki gücüne sahip olmayı gerektirir. Taki bu tehlikeli meselede her iddia sahibi masum kanların dökülmesine sebebiyet vermesin!

1 **Sahih.** Buhârî (2695) Muslim (1697)

2 Tefsiru'l-Kurtubi, (5/267)

Fakihler, hüküm veren kimsenin veya uyarıda bulunacak kimsenin; had cezalarını uygulayabilecek kimse olduğunda ittifak etmişlerdir. Yoksa bu iş fertlerin nefislerine bırakılamaz!

İmam Tahavî, Muslim b. Yesar'dan şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Sahabeden Ebu Abdullah denilen, hakkında İbn Ömer radiyallahu an-huma'nın: "O âlimdir, ondan alınız" dediği birisi şöyle diyordu:

الزَّكَاةُ وَالْحُدُودُ وَالْفَيْءُ وَالْجُمُعَةُ إِلَى السُّلْطَانِ

"Zekât, had cezaları, fe'y ve Cuma namazını kıldırmak sultana aittir."¹ İmam Tahavi dedi ki: "Buna muhalif olan bir sahabi bilmiyoruz."

Beyhakî rahimehullah, Harice b. Zeyd'den, o da babasından rivayet etti, yine Ebu'z-Zinad'dan, o da babasından şöyle rivayet etti:

"Medine'lilerden sözlerine başvurulmuş fakihler şöyle diyorlardı:

لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يُقِيمَ شَيْئًا مِنَ الْحُدُودِ دُونَ السُّلْطَانِ إِلَّا أَنْ
لِلرَّجُلِ أَنْ يُقِيمَ حَدَّ الزَّنا عَلَى عَبْدِهِ وَأُمَّتِهِ

"Had cezalarından bir şeyi sultandan başkası ikame edemez. Ancak kişinin kölesine veya cariyesine zina haddini kendisinin uygulaması bundan hariçtir."²

Aralarında İmam Şafii rahimehullah'ın da bulunduğu Selef'ten bir cemaat kölenin sahibinin kölesine had ikame edebileceği görüşündedirler. Bu konuda müminlerin emiri Ali radiyallahu anh'den rivayet edilen bir kıssada Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in şöyle demesini delil getirmişlerdir:

أَقِيمُوا الْحُدُودَ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ

1 İbn Hazm el-Muhalla (11/165) İbn Zencuye el-Emval (2143)

2 **Hasen maktu**. Beyhaki, (8/245) Abdurrazzak (7/394)

“Sağ ellerinizin sahip olduğu (kölelerinize) haddi uygulayın.”¹

Allame es-Sindî rahimehullah, Sunenu'n-Nesâî şerhinde Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e söven bir cariyeyi, onun sahibinin öldürmesini Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in onaylaması hakkında şöyle demiştir:

“Belki de Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem vahiy ile bu işi yapan kör adamın doğru söylediğini bilmişti. Çünkü aksi halde bu Müslümanların idarecisinin vazifesidir.”

İmam Kurtubî rahimehullah Nur suresi 2. Ayetinin tefsirinde şöyle demiştir:

“Bu emirle muhatab olan kimselerin, imam (İslâm devlet yöneticisi) ile onun adına görevde bulunanlar olduğunda görüş ayrılığı yoktur. Malik ile Şafiî ek olarak: Kölelere de efendileri uygular, demişlerdir. Şafiî; bütün sopa ve el kesme cezalarında da böyledir (yani efendi köleye cezayı uygular), der. Malik ise el kesme cezasında değil de sopa cezasında efendinin cezayı uygulayacağını kabul etmiştir. Burada hitabın müslümanlara yönelik olduğu da söylenmiştir. Çünkü dinin hükümlerini uygulamak, bütün müslümanların görevidir. Bundan sonra imam, bu hükümleri onların adına vekâleten uygular. Zira hepsinin hadlerin uygulanması için bir araya gelip toplanmalarına imkân yoktur.

Allah Teâlâ'nın zînâ, içki içme, zînâ iftirâsı hadleri ve buna benzer uygulanmasını farz kıldığı hadlerin, yöneticilerin huzurunda uygulanması gerekir. Bu haddi ancak imamın bu iş için seçeceği faziletli ve hayırlı kimseler uygularlar. Böyle bir durum ortaya çıktığı her seferinde sahabe (Allah hepsinden razı olsun) böyle yapardı. Buna sebep, bunların yerine getirilmeleri, miktarları, uygulanacakları yerleri ve halleri itibariyle gereği gibi korunmaları gereken, uygulanan şer'i bir(er) kural ve Allah'a yakınlştırıcı bir(er) ibadet olmalarıdır. Bunlara dair şart ve hükümler aşılamaz. Çünkü müslümanın kanı ve değeri pek büyüktür. Mümkün olan her yolla buna gereken riayetin gösterilmesi icab eder.”²

¹ **Sahih.** Ebu Davud (4473) Bkz.: Muslim (1705) Tirmizî (1506)

² Kurtubi Tefsiri (6/144)

Muayyen Şahısların Tekfirinden Sakınmak

Ebû Hureyre radiyallahu anh'den: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:

“İsrailoğullarında iki adam vardı. Bunlardan birisi ibadette çok gayret gösterir, diğeri ise nefsine karşı israf ederdi (yani günahkâr idi.) Bu ikisi kardeş idiler. Abid olan, diğeri hep günah üzerinde görürdü ve şöyle derdi:

“Ey şuradaki! (günahtan) geri dur!” O da:

“Beni Rabbime bırak, bana bekçi olarak mı gönderildin?” derdi. Nihayet bir gün onu büyük saydığı bir günah üzerinde görünce:

“Sana yazıklar olsun! Geri dur” dedi. O da:

“Beni Rabbime bırak, üzerime bekçi mi gönderildin?” dedi. Adam:

“Vallahi Allah seni bağışlamaz” veya “Allah seni asla cennete sokmaz” dedi. Bu iki sözden birini söyledi. Allah onlara bir melek gönderdi. İkinin de ruhlarını aldı ve Allah katında bir araya getirildiler. Günahkâr olana:

“Git, rahmetimle cennete gir” buyurdu. Diğeri de:

“Sen benim hakkımda âlim misin? Sen benim elimdekine kadir misin? Bunu cehenneme götürün” buyurdu. Ebu'l-Kasım'ın nefsi elinde olana yemin ederim ki muhakkak o dünyasını ve ahiretini mahveden bir söz söylemiştir.”¹

Bu hadis, Allah adına konuşarak bir kimseyi Allah'ın bağışlamayaçağını söylemenin ve onu tekfir etmenin tehlikesini açıklamaktadır.

¹ **Hasen**. Ahmed (3/323)

Şeyhulislam İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Şüphesiz tekfirin, muayyen bir şahıs hakkında şartları ve kaldırılması gereken engelleri vardır. Mutlak tekfir, muayyen tekfiri gerektirmez. Ancak şartlar bulunur, engeller ortadan kalkarsa başka. İmam Ahmed ve – şöyle diyen veya şunu yapan kâfir olur gibi - umumî ifadeler kullanan imamların genelinin, bu sözleri söyleyen muayyen şahısları tekfir etmemeleri bunu ortaya koymaktadır.

Mesela İmam Ahmed ve onun asrındaki diğer âlimler, Kur'an'ın mahlûk olduğu inancına davet eden, sıfatları inkâr eden, iman eden erkek ve kadınları imtihandan geçirip, kendilerine uyum göstermeyenleri döven, hapseden, öldüren, görevlerden azleden, maaşlarını kesen, şahitliklerini reddeden, düşmanların ellerinden korumayan, kendileri gibi sıfatları inkâr ederek Cehmî olmayanı tekfir eden, onlara kâfir hükümleri uygulayan Cehmiyye ile muhatap olmuşlardı. Zira o vakit yöneticilerin, valilerin ve kadıların birçoğu Cehmi idi.

Bütün bunlara rağmen İmam Ahmed, halife için ve kendisini dövüp hapseden diğerleri için dua etmiş, onlar için bağışlanma dilemiştir. Onların yaptıkları zulümlerden dolayı onlara hakkını helal etmiştir. Şayet onları İslam dininden çıkmış mürtetler olarak görseydi onlara bağışlanma dilemesi caiz olmazdı. Zira kitap, sünnet ve icmaya göre kâfirler için bağışlanma dilemek caiz değildir. Bu sözler ve ameller İmam Ahmed'den ve diğer imamlardan gelmiştir ki; onlar “Kur'an mahlûktur” diyen, Allah'ın ahirette görülmeyeceğini iddia eden Cehmiler'den muayyen şahısları tekfir etmiyorlardı.

Nitekim Ahmed'in Cehmiyye ve onların akidesinde olan kimseleri muayyen olarak tekfir ettiği de nakledilmiştir. Bu durum, ayrıntıya giderek açıklanır ve denilir ki: İmam Ahmed'in muayyen olarak tekfir ettiği kişiler; kendisine delilin ikame edildiği, tekfirin şartlarının yerine geldiği ve engellerinin ortadan kalktığı kimselerdir. Muayyen olarak tekfir etmedikleri ise bu şartların yerine gelmediği kimselerdir. Bununla beraber, genelleme yoluyla onlar tekfir edilirler.

Bu esasın delili; kitap, sünnet ve icmadır. Genel tekfir; genel tehdit gibi sayılır. Sözü mutlak ve genel olarak kullanmak gerekir. Ama belirli bir şahsın kâfir olduğunu söylemek veya onun cehennemlik olduğuna şahitlik etmeye gelince, bu durum muayyen bir delilin bulunmasına bağlıdır. Hüküm; şartların sabit olup engellerin kalkmasına bağlıdır.”¹

¹ Mecmuu'l-Fetava (12/487, 489, 498) bkz: İbn Teymiyye İmanu'l-Evsat

Yine şöyle demiştir: “Kitap ve sünnette geçen tehdit nasları ile imamların tekfir, tefsik ve buna benzer ifadeleri, belirli bir şahıs hakkında bunların sabit olmasını gerektirmez. Ancak şartlar yerine gelir ve engeller ortadan kalkarsa o başka.”¹

İbn Teymiyye, Batınî’lerin küfür olan bazı sözleri hakkında şöyle demiştir:

“Bu sözler küfürdür. Lakin muayyen bir şahıs hakkında tekfirin sabit olması, terk eden kimsenin kâfir olacağı şekilde hüccet ikame edilmesine bağlıdır. Bu sözleri söyleyenin tekfir edilmesi hakkındaki sözün mutlak olarak kullanılması; tehdit naslarının mutlak olarak kullanılması gibidir. Bununla beraber tehdit hükmü muayyen bir şahıs hakkında şartların sabit olmasına ve engellerinin kalkmasına bağlıdır. Bu yüzden imamlar tekfir içeren sözleri mutlak olarak kullansalar da, böyle sözleri söyleyen her şahsa kâfir hükmü vermemişlerdir.”²

İlim ehli, tekfirin bu engelleri arasında te’vili de zikretmişlerdir. Sahabe radiyallahu anhum, kendilerine karşı ayaklanan, cennetle müjdelenmiş raşid halife Ali b. Ebi Talib radiyallahu anh’ı tekfir edip kanını helal sayan, onu öldüren ve kendilerine muhalefet edenlerin kanlarını helal sayan, işleyenin küfre düşeceği bazı fiilleri işlemiş olan haricileri tekfir etmemişlerdir.

Yine tevil engelinden dolayı bazı âlimler, Cehmilerden olan ve Allah Teâlâ’nın sıfatları hakkında küfrî akideleri olan bazı muayyen şahısları tekfir etmemişlerdir. Bu hüküm Cehmiyye’nin gulâtını kapsamaz.

Hafız İbnu’l-Kayyım şöyle demiştir: “Cehmiyye’nin gulatı, Rafizilerin gulatı gibidir. Her iki taifenin de İslam’dan bir nasipleri yoktur. Bu yüzden Selef’ten bir cemaat onları yetmiş iki firkadan dahi saymamışlar; onlar İslam dininin dışındadırlar” demişlerdir.³

(s.374-375)

¹ Mecmuu’l-Fetava (10/372 Bkz. 35/165, 166) Mesailu’l-Mardiniyye (s.71)

² Buğyetu’l-Murtâd Fi’r-Reddi Ale’l-Mutefelsife ve’l-Karamitati ve’l-Batıniyye (s.353, 354) bkz.: Mecmuu’l-Fetava 10/329, 330)

³ Bkz.: Dureru’s-Seniyye 10/374, Minhacu İbn Teymiyye Fi’t-Tekfir (1/198-199)

Dâvet İmamlarının Muayyen Şahsa Hüccet İkamesi Meselesi Hakkında Sözleri

Muhammed b. Abdilvehhab Zan İle Tekfirde Bulunmaz

Muhammed b. Abdilvehhab şöyle demiştir: “İslam’ı izhar eden bir kimsenin buna aykırı düşünü zannedersek onu zan ile tekfir etmeyiz. Zira yakini zan ortadan kaldıramaz. Yine küfrünü bilmediğimiz birisinden, nak-zedici bir halinin anlatılması sebebiyle, onun durumunu tahkik etmeden tekfir etmeyiz.”¹

Muhammed b. Abdilvehhab Halkın Umumunu Tekfir Etmez

Muhammed b. Abdilvehhab şöyle demiştir: “Bizim halkın genelini tekfir ettiğimiz sözü, bu dinden alıkoymak isteyen düşmanların iftirasıdır. Biz deriz ki: “Haşa bu büyük bir iftiradır”²

Muhammed b. Abdilvehhab Kimleri Tekfir Eder?

Muhammed b. Abdilvehhab şöyle demiştir: “Tekfire gelince, ben Rasulün dinini öğrendikten sonra ona söven, insanları ondan yasaklayan, bu dine uyanlara düşmanlık eden kimseyi tekfir ediyorum. Ümmetin çoğunluğu ise Allah’a hamd olsun böyle değildir. Ama savaşılmaya gelince; bu güne kadar can ve hürmet dışında kimseyle savaşmadık. Onlar bizim diyarımıza geldiklerinde yerimizde kalamazdık. Lakin bazıları karşılık vermek için savaşmış olabilir. Kötülüğün karşılığı misliyledir. Yine Rasulün dinini öğrendikten sonra ona açıkça söven kimse de böyledir. Vesselam.”³

Muhammed b. Abdilvehhab Kendisine Uymayanları ve Cahilleri Tekfir Etmemiştir

Muhammed b. Abdilvehhab şöyle demiştir: “Allah’ın ve rasulünün dini olan tevhid kendisine açıklanıp da sonra ona kin duyan ve insanları bundan uzaklaştıran, Rasulün bu dini beyandaki doğruluğunu inkâr eden, şirki ve Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in şirke karşı çıkmak üzere gönderilmiş olduğunu bilen, bunu sabah akşam ikrar eden, sonra şirki

¹ Resailu’ş-Şahsiyye (3/24)

² Resailu’ş-Şahsiyye (15/101)

³ Resailu’ş-Şahsiyye (5/37)

öven ve insanlara süsleyen, şirk ehlinin büyük çoğunluk olmaları sebebiyle hata etmeyeceklerini iddia eden kimsenin tekfiri. Ama düşmanların anlattıkları gibi benim zan ile, muvalat (şirk ehline dostluk) sebebiyle veya kendisine hüccet ikame edilmemiş cahili tekfir etmeme gelince, bu büyük bir iftiradır. Bu iftira ile insanları Allah'tan ve rasulünden uzaklaştırmak istiyorlar.”¹

Muhammed b. Abdilvehhab Güvenilir Âlimlerin Tekfir Ettiği Kimselerden Başkasını Tekfir Etmemiştir

Muhammed b. Abdilvehhab şöyle demiştir: “Size benim umumu tekfir ettiğim anlatılmış ki, bu düşmanların iftirasıdır. Yine benim Allah'ın ve rasulünün dinine tabi olan fakat kendi ülkesinde ikamet eden kimsenin benim yanıma gelmedikçe bunun yeterli olmayacağını söylediğimi iddia etmeleri de düşmanların iftirasıdır. Maksat; yeryüzünün neresinde olursa olsun ancak Allah'ın ve rasulünün dinine tabi olmaktır. Lakin biz Allah'ın ve rasulünün dinini ikrar edip sonra bu dine düşmanlık eden ve insanları ondan uzaklaştıranı tekfir ederiz. Yine bunun müşriklerin dini olduğunu öğrendikten sonra putlara ibadet eden ve insanlara bunu süsleyen kimseleri de (tekfir ederiz.) Bunlar ise inatçılık eden veya cahil olan kimse dışında yeryüzündeki her âlimin tekfir ettiği kimselerdir.”²

Muhammed b. Abdilvehhab Allah'tan Başkasına Dua Etmeyi Caiz Göreni ve Tevhid Ehlini Tekfir Edeni Tekfir Etmiştir

Muhammed b. Abdilvehhab şöyle demiştir: “Eğer onların sözcüleri “Onlar umum olarak tekfir ediyorlar” derse deriz ki: Tevhidin Allah'ın dini ve rasulünün dini olduğuna şahitlik eden tekfir etmemiz büyük bir iftiradır. Allah'tan başkasına dua etmek batıldır. Bundan sonra tevhid ehlini tekfir ederler ve onları “hariciler” diye adlandırırlar. Kubbelerin ehli ile beraber tevhid ehline muhalefet ederler.”³

Muhammed b. Abdilvehhab Kendisine Huccet Ulaşmamış Kimseyi Tekfir Etmez

Muhammed b. Abdilvehhab şöyle demiştir: “Tevhid ile amel eden, şirkten ve şirk ehlinen uzaklaşan, hangi zamanda, hangi mekânda olursa

¹ Resailu's-Şahsiyye (3/25)

² Resailu's-Şahsiyye (9/58)

³ Resailu's-Şahsiyye (7/48)

olsun o Müslümandır. Biz ancak kendisine şirkin batıl olduğuna dair hüccet apaçık ortaya çıktıktan sonra Allah'a ulûhiyetinde ortak koşan kimseyi tekfir ederiz. Yine şirki insanlara güzel göstereni veya bunun mubah oluşuna dair batıl şüpheler ikame edeni tekfir ederiz. Yine yanında Allah'a ortak koşulan meşhedler (türbeler)i korumak için kılıcını çeken, bunlara karşı çıkan ve yok edilmesi için çalışana karşı savaşı tekfir ederiz.

Benim Salihlerle tevessül edeni tekfir ettiğimi söylemesi, benim Busayri'yi "Ey yaratılmışların en değerlisi" dediği için tekfir ettiğimi, benim: "Şayet gücüm yetse Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in hüccresini yı-kardım, gücüm yetseydi kabenin altınoluğunu alır, onu tahtadan yapar-dım" dediğimi, benim Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in kabrini ziyarete karşı çıktığımı, ana babanın kabirlerini ve başka kabirleri ziyaret etmeye karşı çıktığımı ve Allah'tan başkası adına yemin edeni tekfir ettiğimi söylemesi, işte bu on iki meselenin hepsine karşı vereceğim cevap ancak şöyle dememdir: "Allah'ım! Sen noksanlardan münezzehsin. Bu büyük bir iftiradır."¹

Şeyh Muhammed b. Abdilvehhab Tagutu Tekfir Etmeyi Tasrih Etmeyeni Tekfir Etmemiştir

Şeyh Abdullatif Alu's-Şeyh, el-İhsa'da Cuma ve cemaatten ayrılan iki kişi hakkında sorulmuştur. O ikisi, etraflarındaki Müslümanları; "İbn Feyruz ve benzerleri gibi tagutu tekfir etmeyen kimselerle oturuyorlar, tagutu tekfir ettiklerini açıkça ortaya koymuyorlar" gerekçesiyle tekfir ediyorlar ve şöyle diyorlar: "Tagutu tekfir ettiğini açıkça ortaya koymayan Allah'a kâfirdir, tagutu tekfir etmemiştir. Böyle bir kimseyle oturan da onun gibidir. Bu iki yalancı ve sapık mukaddimededen dolayı açık riddet ve selamlaşmayı terk etmeyi gerektiren hükümler terettüp eder..."

Şeyh Abdullatif şöyle cevap vermiştir: "Onların durumu bana ile-tildi. Onları çağırdım ve tehdit ederek ağır konuştum. Öncelikle onlar, Muhammed b. Abdilvehhab'ın akidesinde olduklarını, yanlarında Muhammed b. Abdilvehhab'ın risalelerinin bulunduğunu iddia ediyorlar. Şüphelerini gi-derdim ve meclisimde bulunanlarla sapıklıklarını çürüttüm. Onlara Şeyh

¹ Resailu's-Şahsiyye 11/64)

Muhammed b. Abdilvehhab'ın bu itikad ve görüşten berî olduğunu haber verdim.”¹

Tekfirden Hüccet İkamelerini Şart Koşmaları

Müceddid imam şeyhülislam Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah akidesini açıklarken şöyle demiştir: “Tekfire gelince; ben Rasulün dinini öğrenen, öğrendikten sonra söven, insanları bu dinden yasaklayan ve ona fiilen düşmanlık edeni tekfir ediyorum. İşte benim tekfir ettiğim böyle bir kimsedir. Ümmetin çoğunluğu Allah’a hamd olsun böyle değildir.”²

Yine şöyle demiştir: “Nebilerden ve velilerden ölümlerinden sonra şefaah isteyen, kabirlerine tazim eden, onların üzerine kubbeler bina edip kandiller yakan, kabirlerin yanında namaz kılan, oraları bayram yeri edinen, koruyuculuk yapan, oraya adak adayan kimselere gelince, bütün bunlar meydana geleceğini Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’in haber verip sakındırdığı hadiselerdendir. Nitekim hadiste şöyle buyrulmuştur: **“Ümmetimden bazı kavimler müşriklere katılmadıkça ve ümmetinden bazı topluluklar putlara tapmadıkça kıyamet kopmaz.”**

Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem tevhidi en büyük himaye ile korumuş, şirke götüren bütün yolları tıkamış, Muslim’in Sahih’inde Cabir radiyallahu anh’dan rivayet ettiği gibi; kabirlerin sıvanmasını, üzerlerine bina yapılmasını yasaklamıştır.

Yine Ali b. Ebi Talib radiyallahu anh’ı yerden yüksek hiçbir kabir bırakmamak ve yok etmedik suret bırakmamak emriyle gönderdiği sabit olmuştur. Bu yüzden birçok âlimler, kabirler üzerine yapılmış binaların Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’e isyan üzere yapılmış olduğundan yıkılmalarının gerektiğini söylemişlerdir. Bizimle insanlar arasında ihtilafa sebep olan şey işte budur. Hatta durum onların bizi tekfir etmelerine, bizimle savaşmalarına, kanlarımızı ve mallarımızı helal saymalarına kadar varmıştır. Ta ki Allah bize onlara karşı yardım etti ve onlara karşı zafer kazandık. İnsanları davet ettiğimiz şey budur.

¹ Mecmuatu'r-Resail ve'l-Mesaili'n-Necdiyye (3/4-5)

² Dureru's-Seniyye (1/73)

Allah'ın kitabından, rasulünün sünnetinden ve salih seleften imamların icmaından hücceti ikame etmemizden sonra onlarla savaştık. Allah Teâlâ'nın şu ayetine imtisal ettik: **“Bir fitne kalmayıncaya ve din tamamen Allah için oluncaya kadar onlarla savaşın.”** (Enfal 39)

Kim hüccet ve beyan ile yapılan davete icabet etmezse ona kılıç ve dişlerle savaşıyoruz.¹ Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Andolsun biz peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik ve insanların adaleti yerine getirmeleri için beraberlerinde kitabı ve mizanı indirdik. Biz demiri de indirdik ki onda büyük bir kuvvet ve insanlar için faydalar vardır. Bu, Allah'ın, dinine ve peygamberlerine gayba inanarak yardım edenleri belirlemesi içindir. Şüphesiz Allah kuvvetlidir, daima üstündür.”** (Hadid 25)²

Şeyh Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah'a “Kiminle savaşı-
lır, kim tekfir edilir?” diye soruldu. Şöyle cevap verdi:

“İslamın beş şartının ilki iki şehadet kelimesidir. Sonra diğer dört şart gelir. Diğer şartlara gelince; bunları hafife alarak terk edenle, bunları yapması için savaşıyoruz. Terkinden dolayı tekfir etmeyiz. Âlimler inkâr etmeksizin tembellik ve gevşeklikle bunları terk edenin küfründe ihtilaf etmişlerdir. Biz ancak bütün âlimlerin icma ettikleri şeyle tekfir ederiz. Bu da iki şehadet kelimesidir. Yine bunu (iki şehadet kelimesi ile ilgili tekfiri) öğretilip anladıktan sonra inkâr ederse tekfir ederiz...”³

Yine Şeyh İbn Sehman'ın risalesinde naklettiğine göre Şeyh Muhammed b. Abdilvehhab şöyle demiştir:

“Biz Abdulkadir'in kubbesi üzerindeki puta, Ahmed el-Bedevi'nin türbesi üzerindeki puta ibadet eden ve benzerlerini cahilliklerinden ve onları uyaran kimse olmaması yüzünden tekfir etmediğimize göre, Allah'a ortak koşmayan veya bize hicret etmeyenleri neden tekfir edip savaşalım? Allah'ım! Sen noksanlardan münezzehsin, bu büyük bir iftiradır.”

Şeyh İbn Sehman rahimehullah bu söz üzerine şöyle demiştir:

¹ Burada hatırdan çıkarılmaması gereken bir şey var ki cahil ve ahmak kimse-
lerin ifsada uğramaması için uyaralım: Şeyhulislam Muhammed b. Abdilvehhab
veliyul'l-emr/yönetici idi.

² Dureru's-Seniyye (1/87)

³ Dureru's-Seniyye (1/102-104)

“Şeyh rahimehullah’ın türbeler üzerindeki putlara ibadet eden kimse hakkındaki sözü böyle olduğuna öğrenmesi kolay olmayan ve hüccet ulaşmayan yeryüzü halkı nasıl tekfir edilir ve onlarla savaşarak malları helal sayılabilir? Hiç şeyhin durumunu ve onun davet ettiği şeyi bilen akıl sahibi bir kimse bunu düşünebilir mi? Bilakis böyle bir kimse söz anlamayan, diğer ümmetten ayrılan bir kimsedir. Hatta o ehl-i sünnet ve’l-cemaatten ayrılmıştır! Onun bu konudaki bütün sözleri, isimlerin ve sıfatların tevhidine, amel ve ibadetlerde tevhide çağırarak amaçlıdır. Müslümanlar da bunun üzerinde icma etmişlerdir.

Bu konuda ancak onların yolundan çıkan, menheçlerinden sapan Cehmiyye, Mutezile ve kabirlere ibadet edenler gibi kimseler muhalefet etmişlerdir. Hatta (Şeyh’in sözleri) rasullerin icma edip kitapların üzerinde ittifak ettiği şeydir. Nitekim şeyhin getirdiği ve kastettiği şeylerden zorunlu olarak şu anlaşılır: Ancak muteber bir hüccet ikamesinden sonra tekfir edilir. Bu ise bid’atçilere uymak değil, dosdoğru yolun ta kendisidir.”¹

Şeyh Muhammed b. Abdilvehhab’ın çocuklarının ve onlarla beraber Şeyh Hamed b. Nasır Âl-i Muammer’in sözleri de muayyen şahsa hüccet ikamesini şart koşmaları bakımından açıktır. Onlara şöyle sorulmuştur:

“Bize sizlerin geçmiş âlimlerinden İbn Farız ve başkaları gibi ilimle ve sünnet ehli olmakla meşhur olan bazı insanları tekfir ettiğiniz ulaştı.” Onlar şöyle cevap vermişlerdir:

“Bizim geçmiş insanlardan bazılarını ve başka kimseleri tekfir ettiğimiz hakkında söylenen şey düşmanlarımız tarafından, insanları dosdoğru yoldan alıkoymak için yayılan iftiralardır. Yine bize bundan başka birçok şeyleri de iftira olarak nispet ediyorlar. Bunlara cevabımız şöyle dememizdir:

“Hâşâ! Bu, çok büyük bir iftiradır” (Nur 16) Biz, ancak hakkı bilip de inkâr eden, ona hüccet ikame ettikten sonra, davet edip kabul etmemesi, inkârına devam edip inat etmesi üzerine tekfir ederiz. Bizim hakkımızda bunun dışında tekfir ettiğimize dair söylenen her şey bize karşı bir

¹ Tenbihu Zevî'l-Elbabî's-Selime An Vukui Fi'l-Elfazî'l-Mubtediati'l-Vahime kitabı ile Tebrietu's-Şeyheyne'l-İmameyn Min Tenviri Ehli'l-Kizb ve'l-Meyn (S.120, 122-123)

yalandır...”

Sonra şöyle dediler: “Şeyh rahimehullah’ın bir sözün küfür olduğunu söylemesine rağmen, o sözü söyleyeni tekfir etmemesini iyi düşün! Aradaki farkı iyi anla! Zira kendisine hüccet ikame edilmemiş muayyen şahsa kâfir demek caiz değildir. Zannederim İmam rahimehullah’ın haklarında bu sözü söylediği kimseye hüccetin ikame edilmediğini zannettiğinden, İbnu’l-Farız ve benzerlerinin sözlerindeki ve görüşlerindeki küfrü bilmeyen cahiller olmalarından dolayı (tekfir etmemiştir)..”¹

Yine Şeyh Abdullah b. Eş-Şeyh rahimehullah’a kendisinden kasıtsız olarak küfür sadır olan cahil kimsenin söz, fiil veya tevessülde bulunmasında mazur olup olmaması soruldu. Şöyle cevap verdi:

“Allah’a ve rasulüne iman eden bir kimse, Allah’ın rasulüyle gönderdiği şeyi bilmeden küfür bir fiil veya küfür bir itikadda bulunabilir, böyle bir kimse bize göre kâfir değildir. Ona muhalefet edenin kâfir olacağı şekilde risalet hüccetini ikame etmedikçe küfrüne hükmetmeyiz. Ona hüccet ikame edilip, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in getirdiği din beyan edildikten sonra, hüccet ikamesinden sonra bu fiilde ısrar ederse, işte o kimse tekfir edilir. Çünkü küfür ya Allah’ın kitabına ya da Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in sünnetine muhalefetten dolayıdır ve bunda bütün âlimler icma etmişlerdir.”²

Yine şöyle demiştir: “Tevhid üzerine, İslam’ın beş şartını ve imanın altı şartını ikame ederek ölen, lakin duada tevessül eden, zikrettiğimiz iki hadise dayanarak (âmâ kimsenin tevessülü hakkındaki hadisi ve “Arşının izzet oturağına sığınırım” hadisini kastediyor) rabbine dua ederken Nebisine yönelen, cahilliğinden veya ahmaklığından bunu yapan kimselerin hükmü nedir?” Şöyle cevap vermiştir:

“Ölüden istekte bulunma ve ondan istigase etme (yardım isteme) ile duada tevessül etmek arasındaki farkı açıklamıştık. Ölüden istekte bulunmak ve ihtiyaçların giderilmesinde, sıkıntıların kaldırılmasında istigase etmek, Allah’ın ve rasulünün haram kıldığı, ilahi kitapların ve haramlığına dair nebevî davetin; haramlığı ve işleyen kimsenin tekfir edilmesi, ondan teberri edip düşmanlık edilmesi gerektiği üzerinde ittifak ettiği en büyük

¹ Dureru’s-Seniyye (3/20-23)

² Dureru’s-Seniyye (10/239-240)

şirktendir.

Lakin ilmin kesintiye uğradığı ve cahilliğin galebe çaldığı zamanlarda muayyen şahıs, kendisine risalet hücceti ikame edilip bu amelin Allah ve rasulü tarafından haram kılınan büyük şirkten olduğu açıklanmadıkça tekfir edilmez. Hüccet ulaşır, ona Kur'an ayetleri ve nebevî hadisler okunur da şirkinde ısrar ederse o bir kâfirdir. Cehaletle bunu yapan, bundan dolayı uyarılmayan kimse ise böyle değildir. Cahilin fiili küfürdür. Lakin hüccet ikame edilmedikçe kendisinin küfrüne hükmedilmez. Hüccet ikame edilip de şirkinde ısrar ederse, Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in Allah'ın rasulü olduğuna şahitlik etse de, namaz kılsa da, zekât verse de, altı esasa iman etse de o bir kâfir olur.”¹

Derim ki: hüccet ikamesini yapacak bir islam devleti ve onun yetki sahibi kadısı olmadığı zaman hüccetin ikamesi değil ancak tebliği söz konusu olur. Hüccet tebliğ edilen kimse şirk veya küfründe ısrar eder de, hala Müslüman olduğunu iddia etmeye devam ederse, böyle bir kimsenin şer'î tanımını “münafık”tır. O nifak küfrüyle kâfir olsa dahi, islamın dışındaki kâfirlerle aynı muamele ona yapılmaz. Bilakis münafıklara nasıl davranılırsa ona da öyle davranılır.

Şeyh Suleyman b. Sehman rahimehullah şöyle demiştir:

“Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah insanları tekfir etmekten en çok duraklayan bir kimse idi. Hatta Allah'tan başkasına, kabir ehline veya başkalarına dua eden cahili, eğer ona nasihat edememişse, terk edenin kâfir olacağı hücceti ulaştıramamışsa tekfir etmezdi. Risalelerinden birinde şöyle dedi:

“Biz el-Kevvaz'ın türbesine ibadet edeni dahi cahilliklerinden ve uyarın kimse olmadığı için tekfir etmediğimize göre kendisine hüccet ikame edilen, bunun bilgisine ulaşan kimseyi kabirlere ibadet sebebiyle tekfir ederiz.”²

Şeyh Abdurrahman b. Hasen, Şeyh Muhammed b. Abdilvehhab'ın hüccet ikamesi hususundaki menhecini şöyle açıklamıştır:

¹ Dureru's-Seniyye (10/273-274)

² Ziyau's-Şarık (s.372)

“Şeyhimiz Şeyhulislam Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah dedi ki:

“Şerif benden kiminle savaşıp kimi tekfir ettiğimizi sordu. Cevap olarak şöyle dedi:

“Biz ancak bütün âlimlerin icma ettikleri iki şehadet kelimesi öğretilip anladıktan sonra inkâr eden kimseyle savaşıyoruz.”¹

Şeyh Abdullatif b. Abdirrahman, Şeyhulislam İbn Teymiyye’nin: “Lakin cahilliğin galebe çaldığı, ilmin ve risalet izlerinin azaldığı, sonrakilere çoğunda, Rasulün getirdiği şey beyan edilinceye kadar tekfir edilmeleri mümkün olmaz” sözüne şu notu düşmüştür: “Şeyhimiz (Muhammed b. Abdilvehhab) rahimehullah da bu görüşte idi ve bunu ümmetin âlimlerine uyararak açıklardı. Hüccet ikame edilip delil ortaya çıkmadıkça tekfir etmezdi. Hatta o, kabirlere ibadet eden cahiller hakkında, onlara uyarıda bulunmak kolay olmadığından duraklardı. Şeyh İbn Teymiyye rahimehullah’ın da: “Rasulün getirdiği açıklanıncaya kadar” sözüyle kastettiği budur.”²

Şeyh Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah’ın risaleleri ile onun öğrencileri ile çocuklarının risalelerinde bunun gibi daha birçok sözler vardır. Biz sadece örnek kabilinden zikrettik. Muayyen bir şahsa tekfirde bulunmak için şer’î hüccetin ikamesi ve o kimsenin bundan sonra inatla ısrar etmesi şarttır. Nitekim tebliğ ile beraber şüphenin giderilmesi de zorunludur. Aksi halde onları uyarıp kendilerine şer’î hüccetleri açıklayacak kimseler bulununcaya kadar, türlü şirk şaibelerine bulaşmış avamın mazeretleri sabittir.³

¹ Dureru’s-Seniyye (11/317)

² Misbahu’z-Zalam (324-325)

³ Bkz.: el-Cehlu Bimesaili’l-İtikad ve Hukmuhu (s.444)

Tekfîrin Engelleri

1 - Cehâlet:

Kişinin inanmış olduğu bir inancın, işlemiş olduğu bir amelin veya söylemiş olduğu bir sözün küfür olduğunu bilmemesidir. Cehalet zamanın, mekânın ve şahsın değişimine göre değişiklik arz edebilir.

İbnu'l-A'rabî şöyle demiştir: “Bu ümmetten cahil ve hata eden kişi eğer küfür ve şirk işlerse bununla kâfir veya müşrik olmaz, cehaleti ve hatasıyla mazur sayılır, ta ki ona terk eden kişinin tekfir edileceği hüccet apaçık ve beyyin bir şekilde netleşip ona karışık gelen şeyler açıklanıncaya kadar bu böyledir. Ayrıca bu meselenin dinin zaruraten bilinen ve her müslümanın tereddütsüz bilip üzerinde kati ve açık icma ettiği bir mesele olması gerekmektedir. Buna ise bidat ehli haricinde kimse muhalefet etmez.”¹

Allame Şeyh Mukbil b. Hadi el-Vadii rahimehullah şöyle demiştir: “Kitap ve sünnette cehaletin mazeret olduğuna dair birçok deliller vardır.”²

Cehâletin Tekfîre Mâni Olması, “Cehâleti Övmek” midir?

“Cehalet umumen mazerettir” ifadesi, tekfirin manilerinden olması

¹ el-Kasımî Mehasinu't-Te'vil (5/219-220)

² Fadaih ve Nasaih (s.186)

hasebiyle kullanılan bir ifade olup, - cehaleti mazeret görmeyen bazı cahillerin zannettiği gibi - burada cehaleti övmek söz konusu değildir. Bu ifadeyi anlayamayan, ya da kullanıldığı mevzudan başka türlü ele almak isteyenler, cehaletin çirkinliğini ifade eden nasları ve âlimlerin sözlerini, bu kaidenin geçersiz olduğuna delil getirmeye çalışmışlardır. Cehaletin öylesi vardır ki, şüphesiz sahibini kâfir yapar. Ancak tekfirin manileri arasında zikredilirken “cehalet mazerettir” şeklinde kullanılan ifade, kesinlikle cehalete bir övgü, ya da cehaletin, ilimden hayırlı olduğu anlamında anlaşılmaz. Bunu böyle anlamakta ısrar edenler, hakkı konulması gereken yerden saptıranlardır.

Bunlar arasında en çok öne sürülmeye çalışılanları da, İbn Kayyim’in cehalet hakkında sözü ile İbn Abdilvehhab’ın dinden çıkararak on madde arasında saydığı ilimden yüz çevirmek ifadesidir. Cehaletin tekfire mani olduğu hususunda mustakil eserlerde pek çok delil sunulmuş olmakla beraber ben de ileride konuya delaleti net olan birkaçını zikretmekle yetineceğim. Ancak burada vurgu yapmak istediğim mesele, cehaletin tekfire mani olduğunu kabul eden sünnet ehline göre, gerek İbn Kayyim’in sözü, gerekse İbn Abdilvehhab’ın sözü, terk ettiği ilimden dolayı kâfir olacağını bilmemek ile kayıtlıdır. Çünkü hem İbn Kayyim hem de İbn Abdilvehhab, cehaletin tekfire mani olduğunu bizzat kendileri ifade etmişlerdir.

Cehaletin tekfire mani olduğunu diğer ifadeyle mazeret olduğunu kabul etmeyenler, çeşitli meselelerde ihtilaflar zikretmektedirler. Bu ihtilafların çoğu ya bir ayeti ya da hadisi anlama hususunda zikredilmektedir. Bu ise onlar adına çok büyük bir çelişkidir. Zira bir mesele hakkında ihtilafın zikredilmesi, o mesele hakkında açık ilmin mevcut olmadığının bir ifadesidir. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

“İnsanlar tek bir ümmetti. Allah, müjdeciler ve uyarıcılar olarak peygamberler gönderdi ve beraberlerinde, insanların anlaşmazlığa düştükleri şeyler konusunda, aralarında hüküm vermek üzere hak kitaplar indirdi. Oysa kendilerine apaçık ayetler geldikten sonra, birbirlerine karşı olan 'azgınlık ve kıskançlıkları' yüzünden anlaşmazlığa düşenler, o, (Kitap) verilenlerden başkası değildir. Böylece Allah, iman edenleri, hakkında ayrılığa düştükleri gerçeğe kendi izniyle erıştirdi. Allah, kimi dilerse onu doğruya yöneltir.” (Bakara 213)

Ayrıca Hud suresi 117-118. Ayetlerinde, ihtilaf edip duranların Allah’ın rahmet ettikleri dışındakiler olduğu belirtilmektedir.

Elbette kaçınılmaz olan bazı ihtilaflar mevcuttur. Ancak kaçınılmayan bu ihtilafların varlığı, cehaleti tekfire mani görmeyenler için bir tehlikedir. Zira kaçınılmaz ihtilaf dediğimiz meseleler, hakkında apaçık ilmin bize ulaşmadığı meselelerdir. Cehaleti tekfire mani görmeyenlerin zikrettikleri ihtilaflar kastettiğimiz manaya örnektir. Zira birilerinin tekfiri gibi önemli meselelerde ihtilafları zikredilen âlimlerden alıntı yapılması, kendi iddialarına göre hakikati halde tekfir edilmesi gereken kimselerin sözlerini delil getirmektir. Bu açıdan bizim bazı âlimlerden ve onların ihtilafından nakil yapmış olmamız, aleyhimize değildir. Zira cehaletin mazeret olduğu yerlerde bunu mazeret kabul etmekteyiz.

Cehâletin Tekfire Mâni Olması

Urve, Yahya b. Hâtıb'dan rivayet ediyor: "Hâtıb vefat ettiğinde namaz kılan ve oruç tutan kölesini azat etti. Onun Nûbe'li bir cariyesi vardı. O da namaz kılar, oruç tutardı. Arap olmadığı için anlamıyordu. Dul olduğu halde hamile kaldı. Ömer radiyallahu anh'e gidip onun durumunu anlattı. Ömer radiyallahu anh dedi ki:

"Sen hayır getirmeyen bir adamsın" Böyle sözlerle onu korkuttu. Ömer radiyallahu anh o cariyeye birini gönderdi ve ona:

"Hamile mi kaldın?" dedi. O da:

"Evet. İki dirhem karşılığında Mer'uş'tan hamile kaldım." Onun bunu hafife aldığını ve gizlemediğini gördü. Ali, Osman ve Abdurrahman b. Avf radiyallahu anhum ile karşılaştı. Onlara:

"Bana görüşünüzü söyleyin" dedi. Osman radiyallahu anh oturur haldeydi, uzandı. Ali ve Abdurrahman b. Avf radiyallahu anhuma:

"Ona had cezası gerekir" dediler.

"Bana görüşünü söyle ey Osman!" dedi. O da:

"İki kardeşin sana görüş söylediler" dedi.

"Bana sen görüşünü söyle" dedi. Osman radiyallahu anh dedi ki:

“Kadın bu işin hükmünü sanki bilmiyor gibi hafife alıyor. Had cezası ancak bilen kimseye uygulanır.” Ömer radiyallahu anh dedi ki:

“Nefsim elinde olana yemin ederim ki doğru söyledin. Had cezası ancak bilene uygulanır.” Bunun üzerine ona yüz sopa vurdurdu ve bir sene sürgüne gönderdi.”¹

Bu olay bizlere şu gerçekleri vurgulamaktadır:

1- Ömer ile Osman radiyallahu anhuma, Abdurrahmân b. Avf ile Ali radiyallahu anhuma'nın de huzurunda, câhil kişinin bilgisizliği dolayısıyla mazur olduğuna ve haram olduğunu bilmeksizin işlemiş olduğu suçlardan dolayı ona had (ceza) terettüp etmeyeceğine ittifak ettiler.

2- Ali ile Abdurrahmân b. Avf radiyallahu anhuma, onun bilgisizliğini göz önünde bulundurmaksızın cariyenin hakkında vermiş oldukları hükümde hata etmişlerdir.

3- Arap olmayan bu kadının bilgisizliği ve anlamak imkânına sahip olmayışı, onun zinanın haram olduğunu idrâk etmesine imkân vermeyecek derecede olmasına rağmen, müslüman olduğuna hüküm verilmiş oluyor. Bu bakımdan namaz kılıp, oruç tuttuğu için de âzad edildi. Sözü geçen bu beş sahabeden hiç birisi de onun müslüman olduğundan şüpheye düşmedi ve kimse de şehâdet kelimesinin mânasını ne boyutlarda anlamış olduğunu bilmek amacıyla da onu imtihan etmedi.

4- Bu dört sahâbîden hiç birisi, onun zina işlemesi ya da İslâm Şeriatının hükümlerinden meşhur ve umumî bir hükmü bilmemesi dolayısıyla İslâm'dan irtidât ettiğini söylememiştir.

5- Câhil, bilgisizliği dolayısıyla had ile sorumlu değildir. Ancak dininden bilmesi gereken şeyleri sorup öğrenmediği için tâzirî cezalarla tedip edilir.

6- Ömer radiyallahu anh, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Mescidinde minberin üzerinde kadınlara yüksek mehirler vermeyi yasaklayarak bunun için de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarının mehirlerinin düşüklüğünü delil olarak gösteriyordu. Fakat sonunda bir kadın ona:

¹ **Sahih.** Şafii, Musned (646) Sunen (16868) Abdurrazzak (7/403-404) Beyhaki (8/238) el-İnkâm, (4/181-182)

"Ve onlardan birisine (mehir olarak) bir kantar (ağırlığında) vermiş bile olsanız..." (Nisa, 20) âyetini hatırlattıktan sonra Ömer radiyallahu anh bu yasağından vazgeçmişti.

Ömer radiyallahu anh, zina etmiş deli bir kadının recm edilmesini emretmiş, ancak Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in:

"Üç kişiden kalem kaldırılmıştır..." hadisini işitince recm edilmesini emretmişti.

Osman radiyallahu anh, altı ay hamilelikten sonra doğum yapan bir kadının recm edilmesini emretmişti. Ancak Ali b. Ebî Tâlib radiyallahu anh ona:

"Annesinin karnında kalması ve sütten kesilmesi otuz aydır." (Ahkâf, 15) ayeti ile:

"Anneler çocuklarını - süt emzirmeyi tamamlamak isteyen kimseler için - tam iki yıl emzirirler." (Bakara, 233) ayetlerini bir arada hatırlattıktan sonra, Osman radiyallahu anh, kadının recm edilmesi emrinden vazgeçmiş ve recm edilmemesini söylemişti.

Ömer b. Hattâb radiyallahu anh, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in izin almaksızın başkalarının evine girilemeyeceğine dair hadisini biliyordu. Sonunda o şöyle dedi:

"Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bu emri benden nasıl gizli kalmış olabilir? Evet, benim çarşılarda alışverişle uğraşmam bana bu emri gizli bıraktı."

Ensâr, Osman, Ali, Talha, Zübeyr ve Hafsa (radiyallahu anhum) gibi muhacirlerin ileri gelenlerine ise, inzal olmaması halinde olacak cinsel ilişkiden dolayı gusletmek gereği gizli kalmıştı. Yine mü'minlerin anneleri olan Âişe ile Ümmü Habîbe, İbn Ömer, Ebû Hureyre, Ebû Musa, Zeyd b. Sabit, Saîd b. Müseyyeb ve Medîne fakihlerinin ileri gelenleri ve onlar gibi pek çok kimse, ateşin temas etmiş olduğu yiyecekler dolayısıyla abdest almak hükmünün nesh edildiğini bilmiyorlardı.¹

'Abdurrahmân b. Va'le', İbn 'Abbâs radiyallahu anhuma'ya üzüm şırası hakkında sorunca ondan şu cevabı almıştır: "Adamın biri Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem'e bir şarap dağarcığı hediye etmişti, kendisine:

¹ Etraflı bilgi için bkz., el-İhkâm (1/60, 2/24. İmamlar arasındaki ihtilâfın sebeplerine dair bilgiler bölümü.)

‘Allah’ın bunu haram kıldığını bilmiyor musun?’ dedi. Adam:

‘Hayır bilmiyorum’ cevabını verdi ve yanında bulunan birisine bir-şeyler fısıldadı. Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem adama:

‘Ona ne fısıldadın?’ diye sorunca adam:

‘Onu satmasını emrettim’ dedi. Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem:

‘İçilmesi haram olanın satılması da haramdır’ buyurdu ve bunun üzerine adam iki şarap dağarcığının ağızlarını açarak içlerini boşalttı.”¹

Burada bir adamın, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in de bilgisi altında, elinde haram kılınmış şarap bulundurduğu sabit oluyor. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu adamın şarabın haram kılınmış olduğuna dair indirilmiş emri bilmediğini görünce, ona ne bir had uyguladı, ne de bir tâ’zîr. Hatta ne elinde şarap bulundurduğu için ve ne de emri bilmediğinden dolayı onu azarlamadı bile.

Gerçek şu ki, “Şer’î hükümlerin bazılarını bilmeyen bir kişinin akidesi bozuktur, kâfirdir, müslüman değildir.” şeklindeki sözün kaçınılmaz gereği şudur: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in Peygamber olarak gönderildiği andan bu yana yeryüzünde hiç şüphesiz olarak bütün şerâatleri bilen masum zatın dışında müslüman tek kişi bile gelmemiştir. Çünkü onun dışında kalanların hepsi de bu şeriatın hükümlerinden bazılarının, yüce Allah’ın emirlerinden bir kısmını bilmek imkânına sahip olamamışlardır. Bir kısım emirler ile başkaları arasında, bir kısım şer’î hükümler ile diğerleri arasında bilinmeleri gerektiği ve kişinin müslüman olmasını sağlayacağı noktasından ayırım gözetken bir kimse; gerçekte kendi indinden bir takım sınırlar çizmekte, Allah’ın indirmedeği hükümler koymakta ve bu konuda kendi hevâsına uymaktadır.

Kişinin imânına hüküm vermek için müslümanların icmâ ile kabul ettikleri husus, sadece bir tanedir ve bu da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in hadisiyle sabit bir delile göre belirlenmiş olup sadece bunun söylenmesi zorunludur: O da: "Allah’tan başka ilâh olmadığına, Muhammed’in Allah’ın rasûlü olduğuna şehâdet getirmek ve onun getirdiklerinin tümüne ve gaybî olarak imân etmektir." Bu şekilde bir şehâdet, şahitlik edilen şeyin bilindiğini zorunlu olarak gerektirmektedir. Bunun dışında kalan şeylere gelince, kişi şayet bunların tümünü bilmeyecek olursa, o bilgisizliği

¹ **Sahih.** Muslim (1579); Mâlik, (2/846) Nesâ’î (7/307-308).

dolayısıyla mazurdur, kâfir de değildir, fâsık da değildir, âsi de değildir.

Şu konuda icmâ edilmiştir: Yeryüzünün uzak bölgelerinde bulunan ve ancak Allah Teâlâ'nın, adı Muhammed b. Abdillâh olan bir rasûl gönderdiğini, bu rasûl'ün insanları Allah'tan başka ibadete layık hiç bir ilâh olmadığına ve kendisinin Allah'ın Rasûlü olduğuna şehâdet etmeye, kendisine ve getirmiş olduğu şeylere toptan ve gaybî olarak imân etmeye çağırıldığını işiten ve bundan başka bir şey kendisine ulaşmamış olan bir kimse: bütün bunları kalbiyle tasdik ederse, diliyle de Kelime-i Şehâdet'i söylerse, sonra da hemen ölürse ve öldüğü zaman Rasûlullah'ı tasdik etmeyen kimsenin, şehâdet kelimesini söylemenin hükmünü bilmiyor ve hatta bu konuda kesinlikle düşünmemişse, Allah Teâlâ'nın insanları öldükten sonra başka bir dünya için yaratacağını yahut da Allah'ın melekler yaratmış olduğunu ya da bundan önce de peygamberler gönderip kitâblar indirmiş olduğunu bilmezse, Allah'ın bir takım şeyleri haram, bir takım şeyleri helâl, bir takım şeyleri farz kıldığını, bazı suçlar için cezalar belirlediğini bilmeseydi; kesin olarak böyle bir kimsenin Müslüman olduğu, onun imân ve İslâm üzere öldüğü, kesinlikle Cennet ehlinde olacağı üzerinde icmâ' edilmiştir ve bu konuda hiç bir ihtilâf yoktur.

Tekrar şunu belirtelim ki: Hatâdan korunmuş masum Peygamberin dışında yüce Sahâbîlerden, müslümanların imamlarından ve fakîhlerinden, insanları inzâr etmek ve ictihâdda bulunmakla görevli olan kimselerden şeriat hükümlerinden herhangi birinde hatası bulunmayan tek bir kişi yoktur. Bu konuda hatâdan korunmak yalnız ve yalnız Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e mahsustur.

Bütün insanlar ise Rasûlullah'tan ilim, fıkıh, delilleri incelemek bakımından daha az güce sahiptir, nassları anlamakta, şer'î hükümleri bu nasslardan çıkartmakta hatâ edebilirler. Onların büyük çoğunluğu ise, delilleri inceleyemez, hükmü bilmek için gerekli delilleri nasıl ortaya koyacağını bilemez. Pek çok şer'î hüküm ile ilgili birbirine zıt gibi görünen sözler arasında denge kuramaz. Buna göre şayet Allah'ın hükmünü bilmek ya da Allah'ın hükmünün dışında bir amele götüren bir hata işlemek, müslüman bir kişiyi - niyeti ne kadar doğru olursa ve Allah'ın hükmünü bilmeyi ve ona uymayı ne kadar amaç edinirse edinsin - eğer İslâm'dan çıkartıyor ise; kesin olarak belirtelim ki: masum olan Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in dışında hiç bir müslüman'ın varlığı söz konusu olamaz.

Çeşitli hükümler arasındaki hatâda fark bulunduğunu söyleyen bir kimse ise, delilsiz bir iddia ileri sürmekte ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve

sellem'in şu hadis-i şerîfi'nin umumî mânasını özelleştirmekte, tahsis etmektedir:

"Ümmetimin hatâsı, nisyânı (unutması) ve yapmaya zorlandıkları şey(in günahı) bağışlanmıştır."

"Hâkim ictihâd edip hata ederse, onun için bir ecir vardır. İctihâd edip isabet ederse, onun iki ecri vardır."

Böyle delilsiz bir iddiayı ileri süren bir kimse, aynı şekilde yüce Allah'ın şu buyruğunu delilsiz olarak özelleştirmektedir:

"Hata etmiş olduğunuz şeylerde sizin için bir vebal yoktur. Fakat kalplerinizin kasten yapmış oldukları hariç." (Ahzâb, 5).

Nass ile istisna edilmiş olan hususlar elbette ki bu genel hükümlerin dışındadır. Meselâ hataen mü'min bir kimseyi öldürenin üzerinde keffâret ve diyet vardır. Ancak bununla birlikte böyle bir kimseden imân sıfatı kalkmaz. Nasslann dışına taşıp onları aşan bir kişi ise, kendi kendisine haksızlık etmiş; Allah'ın dininde kendi görüşüyle söz söylemiş ve kendi hevasına uymuş olur.

Câhilin Ma'zûr Olduğuna Dâir İcmâ'

Kitap ve sünnetten bazı delilleri zikrettikten sonra, cahilin, akide yahut fûru meselelerde, ilim asrında veya başka bir zamanda, Daru'l-Küfür'de veya Daru'l-İslam'da, muhalefet edenin kâfir olacağı bir hüccet ikame edilinceye kadar cehaleti sebebiyle mazur olduğuna dair icmayı zikredebiliriz.

Bu icmayı İmam Ebu Muhammed b. Hazm rahimehullah şöyle zikreder:

"Hakkında ihtilaf olmayan zorunlu delil/burhan şudur: Ümmetin tamamı, aralarından hiçbirisi ihtilaf etmeksizin, Kur'ândan bir ayeti, onun Mushaflarda olduğunu bildiği halde kasıtlı olarak değiştiren herkesin yahut kasıtlı olarak bir kelime çıkaranın veya kasıtlı olarak bir kelime ekleyenin kâfir olacağına icma etmişlerdir. Sonra kişi okuyuşunda hata eder, bir kelime ekler veya bir kelime çıkarır. Sözü bilmeyerek değiştirir, düzeltmeye gücü yettiği halde kendisine hak beyan edilmeden önce bu konuda kibirlenirse, imamların hiçbirine göre bu kimse kâfir, fasık ya da günahkâr olmaz. Eğer Mushaflara vâkıf olur veya kurrâlar haber vererek ona hüccet ikame ederler de, bu kimse hatasında devam ederse, bütün ümmete göre

bu kimse tartışmasız kâfirdir. Bu hüküm, dinin bütün hükümlerinde geçerlidir.”¹

Burada, bu zamanda fetva imamlarının sözlerini, bu şer’î kaideye göre indirgeme örneği zikretmek yerinde olur: Şeyh Ali b. Hasen el-Halebî, Allame el-Elbanî rahimehullah’a el-Lecnetu’d-Daime’nin (2/14) “Dine söven kimsenin hükmü meselesi” hakkındaki şu fetvalarını arz eder:

“O kimseye bunun bir küfür olduğu beyan edilir. Eğer öğrendikten sonra ısrar ederse o bir kâfirdir.” Dedi ki:

“Ben bu fetvayı değerli üstadımız Şeyh Ebu Abdillâh Muhammed b. Salih el-Useymin rahimehullah’a arz ettim.² O da muayyen bir şahsın işlemesi halinde tekfir hükmü verebilmek için “irade ve kasıt” şartını ekledi. Daha sonra ona:

“Bu hükümden başka görüşte değil miydin?” diye sordum. Kesin bir şekilde cevap vererek şöyle dedi:

“Bilakis bu, önceki söylediğimin ta kendisidir.”³

Şeyh Abdurrazzak Afifî rahimehullah’a şöyle soruldu: “Din ile alay eden veya dine, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’e yahut Kur’ân-ı Kerime söven kimsenin hükmü nedir? Bu kimse cahil ise tekfir edilir mi?” Şeyh Afifi rahimehullah dedi ki:

“Bu mesele tıpkı diğer tekfir meseleleri gibidir. Ona öğretilir ve tedip edilir. Eğer öğrendikten ve açıklandıktan sonra tekrar ederse bu küfürdür. “Cehalet ile mazur olmaz” denilirse bunun anlamı; onun tekfir edilmesi değil, öğretilip te’dip edilmesidir.”⁴

Durum Şeyh Afifi’nin dediği gibidir. Nitekim Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Hadis ehli ile Malikilerden, Şafiilerden, Hanbelilerden fakihlerin cumhuru, Sufilerin geneli ve Sünnet kelimcileri ile diğer kelimcilerden Mutezile vb. taifeler şu hususta ittifak etmişlerdir: Kendisine risalet hücceti ikame olduktan sonra iman etmeyen kâfirdir.”⁵

Hafız İbn Hacer rahimehullah, zekât vermeme ve benzeri konularda

¹ İbn Hazm, el-Fasl (3/253)

² Mecmuu Fetava, İbn Useymin, (2/154)

³ et-Ta’rif ve’t-Tenbie (s.44)

⁴ Şeyh Abdurrazzak Afifi, Fetava (372)

⁵ Mecmuu’l-Fetava (20/86)

şöyle demiştir: “Bir şüphe sebebiyle farzlardan bir şeyi inkâr eden kimse hakkında yerleşik icma; ondan dönüş yapmasının talep edilmesi, eğer ısrar ederse onunla savaşılmaması ve öldürülmesidir. Üzerine hüccet ikame edilir de dönerse döner. Dönmezse o zaman ona kâfire yapılan muamele yapılır.”¹

Burada inkârda bulunan kimseye mürtet hükmü verip, hüccet ikame etmeden önce boynunu vurmakta acele etmemeye delil vardır. Yine içkiyi helal sayarak içen kimse hakkındaki hadiste de böyledir. Helal sayana da aynı şekilde hüccet ikame edilir. Yani sadece helal sayması sebebiyle tekfir edilmez. Farzları veya haramları inkâr hususunda bile durum böyle iken bundan aşağı kalan meseleler nasıl olur?

Hatta açıkça irtidat eden kimse dahi doğrudan öldürülmez!

Mürtetten tevbe istenmesi hususunda İbnu'l-Kassar, icma naklettikten sonra, Ömer radiyallahu anh'ın şu sözünü delil olarak zikreder: Ömer radiyallahu anh, mürtedin durumu hakkında şunu yazmıştır: “Onu üç gün hapsederek, Allah Teâlâ'ya tevbe etmesi için her güne bir ekmek yedirdiniz mi?”² Sonra İbnu'l-Kassar der ki:

“Sahabeden hiç biri buna karşı çıkmamıştır. Onlar, Rasûlullah sallâhu aleyhi ve sellem'in:

“Kim dinini değiştirirse onu öldürün” hadisini; “eğer dönüş yapmazsa” şeklinde anlamışlardı.³ Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Eğer tevbe eder, namazı kılar ve zekâtı verirlerse yollarını serbest bırakın.” (Tevbe 5)⁴

Mü'minlerin emiri Ali radiyallahu anh'ın İbn Sebe'cilere üç gün süre vermesi de diğer bir önemli delildir.⁵ Bu bize şunu göstermektedir: Herhangi bir Müslüman şahıs, ne kadar büyük olursa olsun, söylediği bir söz

¹ Fethu'l-Bari (12/292)

² **Hasen mevkuf.** İbn Ebi Şeybe (6/441) İbn Asakir (35/372) Ebu Yusuf, Harac (394) İbn Kesir, Musnedu'l-Faruk'ta (2/457) isnad ceyyid demiştir. İmam Ahmed'in Ömer radiyallahu anh'ın bu sözüyle delil getirmesi hakkında bkz.: Hallal, Ahkamu Ehli'l-Milel (1217)

³ Aynısını İbn Abdilberr de el-İstizkar'da (32161) söylemiştir.

⁴ Fethu'l-Bari (12/282)

⁵ Bu konuda Ali radiyallahu anh'den rivayet edilenler için bkz.: İbn Ebi Şeybe (6/441) Beyhaki (8/207)

yahut işlediği bir fiil sebebiyle, ondan açıklama istenmedikçe tekfir edilemez!

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah, sahabenin mürtedin tevbe ettirileceği hususunda icma ettiklerini zikretmiştir.¹

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Hüccet ikame edilmedikçe ve hüccet beyan edilmedikçe hiç kimse, Müslümanlardan hata eden veya yanlış yapan bir kimseyi tekfir edemez. Kesin olarak İslam’ı sabit olan kimseden bu vasıf, şüphe sebebiyle izale edilemez. Mutlaka hüccet ikamesi ve şüphenin giderilmesi gerekir.”²

Ebü Sufyan Talha b. Nafi şöyle demiştir: “Mekke’yi ziyaret edip Fihri oğullarına konuk olan Câbir radiyallahu anh’e sordum. Sonra bir adam kendisine:

“Sizler ehl-i kible den hiç kimseyi müşrik olarak itham eder miydiniz?” diye sordu. Dedi ki:

“Allah’a sığınırım.” Adam bu cevaptan ürktü, sonra

“Onlardan hiç kimseye “kâfir” diye hitap eder miydiniz?” diye sordu.

“Hayır” dedi.”³

Cundub b. Abdullah radiyallahu anh’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

¹ Es-Sarimu’l-Meslul (s.330)

² Mecmuu’l-Fetava (12/466)

³ **Sahih mevkuf**. Ebu Ya’la (4/207) Taberani el-Evsat (Mecmau’l-Bahreyn 162) İbnu’l-Buhteri Musannefat (678) Şeceri Emali (60) el-Esbehani el-Hucce (439) İbn Tahir el-Makdisi el-Hucce (2/596) İbn Hacer el-Metalibu’l-Aliye (2998) Heysemi Mecma’da (1/107): ricali sahihin ricalidir dedi. Hafız İbn Hacer Metalibu’l-Aliye’de sahih demiştir. Ebu Ubeyd, Kitabu’l-İman’da rivayet etmiş, muhakiki Şeyh el-Elbani rahimehullah (s.98) “İsnadı, Muslim’in şartına göre sahihtir” demiştir.

* Benzerini Vehb b. Munebbih, Cabir radiyallahu anhdan hasen isnad ile: Haris b. Ebi Usame Musned (35) Mervezi Ta’zimu Kadri’s-Salat (889) İbn Hacer Metalibu’l-Aliye (2997)

* Aynısını Süleyman b. Kays el-Yeşkuri, Cabir radiyallahu anh’dan rivayet etmiştir. Isnadı sahihtir: El-Lalekai İtikad (2008)

مَنْ صَلَّى صَلَاتَنَا، وَاسْتَقْبَلَ قِبْلَتَنَا وَأَكَلَ ذَيْحَتَنَا فَذَلِكَ الْمُسْلِمُ،

لَهُ ذِمَّةُ اللَّهِ، وَذِمَّةُ رَسُولِهِ

“Kim namazımızı kılar, kiblemize yönelir, kestiğimizi yerse o Müslümandır. Allah’ın zimmeti ve rasulünün zimmeti onun üzerindedir.”¹

Buhari aynısını Enes b. Malik radiyallahu anh’den, Ebu Yusuf; Ebu Hureyre radiyallahu anh’den merfu olarak rivayet etmişlerdir.²

Nafi dedi ki: “Bir adam İbn Ömer radiyallahu anhuma’ya:

“Benim bir komşum var, benim aleyhimde şirk ile şahitlik ediyor” dedi. İbn Ömer radiyallahu anhuma dedi ki:

“La ilahe illallah diyerek onu yalanlamadın mı?”³

Âlimlerin “Cehâletle Ma’zûr Olmaz” Sözüyle Kastettikleri Nedir?

El-Lecnetu’d-Daime Li’l-İfta başkan vekili Şeyh Abdurrazzak Afifi rahimehullah’a şöyle soruldu:

“Din ile alay eden veya dine, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’e yahut Kur’ân-ı Kerime söven kimsenin hükmü nedir? Bu kimse cahil ise tekfir edilir mi?” Şeyh Afifi rahimehullah dedi ki:

“Bu mesele tıpkı diğer tekfir meseleleri gibidir. Ona öğretilir ve te-dip edilir. Eğer öğrendikten ve açıklandıktan sonra tekrar ederse bu küfürdür. **“Cehalet ile mazur olmaz” denilirse bunun anlamı; onun tekfir edilmesi değil, öğretilip te’dip edilmesidir.**”⁴

Burada Şeyhulislam’ın asrında: “Mazur olmaz” sözüyle kastedilen

¹ **Sahih.** Taberani (1669) Ru’yani (954) el-Muhlisiyyat (1393) İbn Adiy (2/454) El-Esbehani el-Hucce (442)

² **Sahih.** Buhari (391) el-Muhlisiyyat (1825) Ebu Yusuf el-Harac (270)

³ **Hasen mevkuf.** El-Esbehani el-Hucce (443) Buhari Tarihu’l-Kebir (7/99) İbnu’l-Mukri Mu’cem (729)

⁴ Abdurrazzak Afifi, Fetava (372)

mana ortaya çıkmaktadır.

Şeyhulislam Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah şöyle demiştir:

“...Lakin bu kıssa (Zâtü envât kıssası) şunu ifade eder: Müslüman, hatta âlim kimse bilmeden şirk türlerine düşebilir. Öğrenmek ve sakınmak gerekir. Böylece cahil kimsenin: “Tevhidi anladık” sözünün şeytanın tuzaklarından olan en büyük cahilliklerden olduğu anlaşılır. Yine bu kıssa şunu ifade eder: Müslüman bilmeden küfür bir söz söyleyebilir. Buna karşı uyarılır ve o zaman tevbe eder. O tekfir edilmez. Tıpkı İsrailoğullarının yaptıkları ve Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’den zatu envat isteyenlerin yaptıkları gibi.

Yine bu kıssa şunu ifade eder: Onlar tekfir edilmeseler de haklarında şiddetli ve ağır sözler söylenir. Tıpkı Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in yaptığı gibi.”¹

Önemli Not: Belki de bu son cümle Şeyhin, Kitabu’t-Tevhid’de bu hadisin (Zatu envât hadisinin) ardından Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’in onları cahilliklerinden dolayı mazur görmediğini söylemesini ve koluna bakır halka takan kimse hadisine düştüğü notta cehaletten dolayı mazur görülmeceğini söylemesini açıklığa kavuşturmaktadır. Zira ona ağır bir söz söyleyerek:

“Şayet bu üzerinde olduğu halde ölseydin asla kurtulamazdın” buyurulmuştur.

Hâkim’in rivayetinde: **“Elbette ona havale edilirdin”** şeklindedir. Yine burada da ağır ifade vardır. Yoksa şeyh burada cehaletin özür olmadığını söylemezdi. Mana ancak anlattığımız şekilde açıklığa kavuşmaktadır. Nitekim onların tekfir edilmediklerini kendisi söylemiştir.

O halde mazur olmamalarının manası nedir? Bu durum, bu fiilin küçük şirki ortadan kaldırmayacağı anlamına gelir. Yine Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in: **“O üzerinde olduğu halde ölseydin”** sözü, yasaklamadan sonra hala buna devam etseydin **“asla kurtulamazdın”**

¹ Bkz.: Şeyh Abdulaziz b. Baz’ın takriziyle, Seyyid b. Saduddin el-Gabaşî; Seatu Rahmeti Rabbu’l-Alemin li’l-Cuhhal (s.50)

şeklinde anlaşılır.

Nitekim Hâkim'in rivayetinde: **"Elbet ona havale edilirdin"** sözü de Allah'tan yardım göremezdin, bunu takman sana fayda vermezdi demektir. Âlimler bunu küçük şirk olarak zikretmişlerdir. Şeyh İbn Baz rahimehullah'ın da ikrarını buna eklemek gerekir.

Geçen açıklamalara Allame es-Suyutî rahimehullah'ın şu fetvasını delil getirmek de mümkündür:

"...Birinci durum: Bu söz dilinden kasıtsız olarak kaçmış olabilir. Bu Müslümanın haline layık olan bir zandır. Belki de mesela: "Malik kabrinden kalksa dahi" demek isterken dili sürçmüş ve ondan bu söz sadır olmuştur. **Bu kimse tekfir edilmez, mazur da görülmez.** Bunun öncesinde hayrı biliniyorsa, dil sürçmesi iddiası kabul edilir. Kendi haline de bırakılmaz, bilakis pişmanlık sergilemesi gerekir. Topluluk içinde hata ettiğini ilan eder, tevbe ve istiğfarda bulunur. Başına toprak saçar, çokça sadaka verir, köle azat eder, iyilik yollarıyla Allah'a yakınlaşmaya çalışarak bu tökezlemesini örter."¹

Şu halde ceza; tekfir de olabilir, tazir de olabilir. Böylece "cehalet mazeret değildir" sözünü kullanan âlimlerin neyi kastettikleri anlaşılacaktır. Onlar tekfiri değil, sakındırma ve tedip cezasından mazur olmaya çağını kastetmişlerdir.

İlmî-Amelî Mesele veya İtikâdî-Fıkhî Mesele Ayrımı Hakkında

Tekfir hükümlerinde usul ve fûru ayrımı bid'at olan bir ayrımdır. Bunun şer'î bir delili olmadığı gibi, deliller bu görüşü reddetmektedir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: "(Sahabe ve tabiine güzellikle uyanlar) Dediler ki: usul ve fûru meseleler arasında ayrım yapmak bid'at ehlinde olan Mutezile, Cehmiyye ve onların yolunu tutan kelmacıların görüşleridir. Bu görüş fıkıh usulü hakkında konuşan kimselere de intikal etmiş, bu sözün hakikatini de anlamamışlardır.

Yine dediler ki: Usûl meseleleri ile fûrû meseleleri arasındaki bu

¹ Suyuti, Tenzihu'l-Enbiya An Tesfiyhi'l-Agnya (s.60-62)

ayrım İslam'da sonradan çıkmış bir bid'attir. Kitap, sünnet ve icma buna delalet etmemektedir. Hatta seleften ve imamlardan hiçbiri bunu söylememiştir. Aklen de bâtıldır. Zira bu ayrımı yapanlar usul meselelerini ve fûru meselelerini birbirinden doğru bir şekilde ayıramamışlardır. Bilakis üç veya dört fark zikretmişlerdir ki hepsi de batıldır.”¹

Yine şöyle demiştir: “Maksadı Rasule ittiba etmek olan te'vilci tekfir edilmez. Hatta o içtihat edip de hata ettiğinde fasık da sayılmaz. Ameli meselelerde insanlar katında meşhur olan budur. Akide meselelerine gelince, insanları çoğu bu konuda hata edeni tekfir ederler. Bu görüş ise sahabe, tabiin ve onlara güzellekle tabi olanlardan veya imamların hiçbirinden bilinmemektedir. Ancak bu muhaliflerini tekfir eden Harici, Mutezile, Cehmiyye gibi bid'at ehlinin bid'at olarak ortaya çıkardıkları görüşlerinin esaslarından biridir. Malik, Şafii, Ahmed ve diğer imamlara tabi olanların çoğu da bu duruma düşmüşlerdir.”²

Sonra İbn Teymiyye rahimehullah selef arasında itikadi meselelerde de ihtilafa düşüldüğünü ispat eden, ancak birbirlerini tekfir etmeyip, muhaliflerini tıpkı ahkâm meselelerinde olduğu gibi mazur gördüklerine dair örnekler zikretmiştir. Sonra şöyle demiştir: “Yine seleften birçok kimse bu meselelerde hata etmişler, bundan dolayı tekfir edilmemesinde ittifak etmişlerdir. Mesela sahabeden biri ölülerin, dirilerin seslenmesini işiteceğini inkâr etmiş, bazısı miracın uyanık iken olduğunu inkâr etmiş, bazısı Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in rabbini gördüğünü inkâr etmiş, bazısı halifelik ve üstünlük konusunda malum sözü söylemiş, bazısı birbiriyle savaşmış, bazısı birine lânet etmiş, bazısı birini tekfir etmiştir. Bu sözler malumdur...” “Kadı Şureyh “Bel acibtu” (Saffat 12) şeklindeki kıraati inkâr etmiş ve: “Muhakkak ki Allah şaşırmaz” demiştir... Böylece sabit bir kıraati inkâr etmiştir. Kitap ve sünnetin delalet ettiği bir sıfatı inkâr etmiştir. Bununla birlikte o, ümmetin imamlardan bir imam olduğuna ittifak ettiği birisidir.

Yine seleften birisi Kur'an'dan bir harfi inkâr etmiştir. Mesela “**efelem yey'esillezine amenu**” (Rad 31) ayeti hakkında bu ancak: “**evelem yetebeyyenillezine amenu**”dur” demiştir.

¹ Minhâcu's-Sunne (5/88)

² Minhâcu's-Sunne (5/239-240)

Bir diğeri “**ve kada rabbuke ella ta’budû illa iyyah**” (İsra 23) ayetinin kıraatini inkâr etmiş, “Bu ancak: “**Ve vassa rabbuke**” şeklindedir demiştir. Bazısı felak ve nas surelerini Kur’ândan saymamış, diğeri kunut suresini yazmıştır. İcma ve mütevatir nakil ile bilinmektedir ki bu bir hatadır. Bununla beraber nakil onların katından tevatür halinde değildi. Bu yüzden tekfir edilmediler. Eğer bu yüzden biri tekfir edilirse ancak mütevatir nakil ile hüccet ikamesinden sonra olur.”¹

İbn Teymiyye rahimehullah bu konuda akide meselelerinde hak olan mezhebe muhalefet ettikleri halde Ehl-i Sünnetin tekfir etmedikleri birçok örnekler zikretmiştir. Nitekim Seleften ve haleften bir topluluk Allah’ın masiyetleri irade etmesini inkâr etmişler ve bunun; Allah’ın bundan razı olması, seveceği ve emredeceği manasına geleceğine inanmışlardır.²

İbn Teymiyye rahimehullah, seleften âlimlerin hata eden müçtehid ne usul meselesinde ne de fûru meselesinde günahkâr görmediklerini nakletmiştir. Nitekim İbn Hazm ve başkalarından da bunu nakletmiştir. Bu yüzden Ebu Hanife, Şafii ve başkaları heva ehlinin şahitliğini ancak hitabî olarak kabul etmişler, arkalarında namazı sahih görmüşlerdir. Kâfirin ise Müslümanlar aleyhinde şahitliği kabul edilmez, arkalarında namaz kılınmaz. Demişlerdir ki: Bu sahabe, tabiin ve onlara güzellekle uyan din imamlarının meşhur görüşüdür. Onlar hata eden müçtehitlerden hiç kimseyi tekfir etmez, günahkâr görmezler. İster amelî (fıkhî) mesele olsun, ister ilmî (itikadî) mesele olsun ayırım yapmamışlardır.”³

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Hakkı talep eden mümin müçtehitlerden kim hata ederse muhakkak ki Allah, kim olursa olsun onun hatasını bağışlar, ister nazarî mesele olsun, ister amelî mesele olsun. İşte bu Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’in ashabının ve islam imamlarının cumhurunun görüşüdür.”⁴

Buna göre: özetle deriz ki: cehaletin, tevilin, ikrahın veya bunun gibi mazeretler hakkında zikrettiğimiz şeyler Allah’tan bir rahmettir. Ken-

¹ Mecmuu’l-Fetava (12/492-493)

² Bkz.: Mecmuu’l-Fetava (20/33-36)

³ Minhacu’s-Sunne (5/87)

⁴ Mecmuu’l-Fetava (23/346)

disine meydan okumayı ve emrine muhalefet etmeyi kastetmeyen kullarına bir lütuftur. Bu, aralarında fark olmaksızın itikadi ve fikhî meseleleri de kapsayan bir rahmettir.

İtikadi ve fikhî meselelerde ilim ehlinin yaptıkları ayırım ancak öğretim ve ders talimi içindir, hükümler için değildir! İster akide meselelerinde olsun, ister fikhî meselelerde olsun hata eden eşittir.¹

Böylece bu meselede “Seleflilik” davası adı altında hata edenlerin kimler olduğunu, bid’at ehlinin yollarına tabi olanların kimler olduğunu anlamış olmalısın. Kendisinden yıllarca istifade ettiğin ve hüsnüzan beslediğin hocan da bu fitneden selamette kalmamış olabilir.

Hissî davranarak bu konuda sükût etmeyi “ahde vefa” zannetme! Bilakis Allah’ın rasulüyle gönderdiği rahmete vefasızlık etmekten sakın! Bid’at söylemlerde ve eylemlerde bulunanlarla dostluğa ve yağcılığa devam etme! Allah’tan kork, niyetini samimileştir, hakkı söyle, batıldan uyar, istikamete çağır! Başına geleceklere de sabret! Zira hak ehlinden olmanın şiarı ve şerefi gariptir, zulme ve iftiralara uğramak peygamberlerin ve onlara uyanların yoludur! Gerçekten Allah katındaki karşılığı mı umuyorsun yoksa insanların elindeki ikbali mi umuyorsun, bu hususlarda imtihan edilmektesin!

Hem hakka taraftar olup hem de insanlar katında izzete kavuşma-çağın hayalleriyle kendini avutmaya devam etme! İzzet ancak Allah katındadır. Ahiretin izzetlileri, dünyada Allah için zilleti tadanlar içindir. Namazın da bunu göstermiyor mu? En yüksek yerini âlemlerin rabbi için yere yapıştırmadıkça Allah katında yüceliğe ulaşamıyorsun! Şu halde bedenini Allah için zillete buladığın gibi, akidenle, amelinle, sözlerinde en güzel örnek Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem’in yolunda yürü, bu yolda sana refakat eden var mı yok mu diye sakın bakınma!

¹ Et-Tekfir ve Davabituhu (s.71-73)

Akîde Konusunda Cehâlet ve Hatânın Mazeret Olması

Bir kesim itikâd, ibâdet, ahkâm ya da fetva ile ilgili meseleden herhangi birisinde kendilerine muhalefet eden kimsenin kâfir olduğu görüşünü ortaya koyarken;

Bir başka kesim sadece itikadî konularda kendilerine muhalefet edenlerin kâfir olduğunu, ancak ahkâm ve ibâdet ile ilgili meselelerde kendilerine muhalefet edenlerin kâfir ya da fâsık olmadığını, fakat müctehid olarak hatâ etse bile mazur görüleceğini ve niyetine göre ecir alacağı görüşünü ortaya koymuştur.

Diğer bir kesim ise, şayet muhalefet ve cehâlet Allah Teâlâ'nın sıfatları hakkında ise; bu konuda kendilerine muhalefet eden, ya da bilgisizliği bulunan kişinin kâfir olacağını, bunun dışındaki konularda ise fâsık olacağını söylemişlerdir.

Daha başka bir kesim ise Müslüman bir kişinin itikâd, ibâdet ya da ahkâm ile ilgili konularda söyledikleri dolayısıyla tekfir edilemeyeceğini, ona fâsık denilemeyeceğini söylemişler, bu konuda herhangi bir şeyi bilmemesi dolayısıyla da bu sıfatlardan birisiyle nitelenemeyeceğini belirtmişlerdir.

Bunlara göre, bu konulardan herhangi birisi hakkında ictihâd eden birisi hak olarak gördüğüne göre hareket edecek olursa, her halükârda ecir kazanır. Şayet, ictihadında hakka isabet etmiş ise onun için iki ecir, hatâ etmiş ise bir ecir vardır. Bu son görüş İbn Ebî Leylâ, Ebû Hanife, Şafiî, Süfyân es-Sevrî, Dâvud b. Ali ve İbn Hazm'ın görüşü olduğu gibi; bu tür konularda söz söylediği bilinen bütün Sahâbîlerin de ortak görüşüdür. Bu konuda herhangi bir şekilde onlar arasında ihtilâf olduğu bilinmemektedir.

Onlar arasında kastî olarak vakti çıkıncaya kadar namaz kılmayı terk eden yahut zekât ödemeyi terk eden yahut haccı terk eden, ya da Ramazan ayında oruç tutmayı terk eden yahut da üç defa had uygulandıktan sonra içki içen kimsenin tekfir edilmesi konusundaki görüş ihtilâflarının dışında kalan meselelerin hiç birisinde, ihtilâfa düştüklerini bilmiyoruz.

Gerçek şudur ki; bir kimsenin İslâm akidesi üzere olduğu sabit olduktan sonra, bu özellik ondan ancak nass ya da icmâ ile gidebilir; iddia

ve iftira ile asla!

Buna göre herhangi bir kimseyi Allah Teâlâ'nın buyruğunu, ya da kendisince sahih olan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sözüne muhalefet edip Allah'a ve Rasûlüne muhalefet etmeyi caiz görmedikçe; söylediği herhangi bir söz dolayısıyla tekfir etmemek gerekir. Onun söylemiş olduğu bu sözün din, mezhep ya da fetva ile ilgili olması arasında fark yoktur.

Onun delil olarak ele almış olduğu şey, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den icmâî ve tevâtürî olarak, ya da ahâd olarak nakledilsin, yine durum değişmez. Ancak sahih olduğu kesinlikle kabul edilen icmâ' konusunda muhalefet eden kişi, bu genel hükümden müstesnadır. Çünkü böyle bir icmâ' onun delilini zaten apaçık çürümektedir.

Deliller

Birinci Delil: Nisâ 65. Ayeti

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **"Rabbine and olsun ki, aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiç bir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar."** (Nisa, 65)

Hiçbir te'vile yer bırakmayan bu nassı zâhirî manasından başka bir mânaya yorumlamaya iten başka bir nass da olmadığı gibi, imân ile ilgili konularda bunu tahsis eden (anlamını daraltıp, özelleştiren) başka bir delil de gelmiş değildir.

Kim Allah'a ve Rasûlü'ne muhalif olarak hüküm verilmesini caiz görürse, bu âyetin hükmü gereğince ondan imanın gitmesi kesinlikle söz konusudur. Dinde hüküm ise, haram veya farz kılmak ya da mutlak olarak mubah, mekruh veya serbest bırakmakla ilgilidir.

Allah'a ve Rasûlü'ne muhalefetin, itikadî konularda, ibâdet, ahkâm ya da fetva ile ilgili meselelerde caiz görülmesi, nazar-ı itibâra alınmaz; (Muhalef hüküm vermeyi caiz gördükten sonra ne ile ilgili olduğuna bakılmaz.)

Aleyhinde kesin delil bulunmayan ve haktan kendisine ulaşmış ve bu konuda delil belirtilmiş bir konuda, Allah'a ve Rasûlü'ne muhalefeti kesin olarak caiz gördüğü tesbit edilemeyen kişiye gelince; böyle bir kimse hakkında kâfir olduğuna dair nass olmadığı sürece kâfir olmaz. O takdirde

nassın hükmü neyse o kabul edilir. Herhangi bir kimse, en uzak bölgelerden birisinde ise ve Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den söz edildiğini işitse, bu konuda onun ile ilgili durumu araştırmayacak olsa ve onu da tasdik etmese, böyle bir kimse kâfirdir.

Herhangi bir kimse Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in de Allah'ın rasûlü olduğuna şehâdet eder ve:

"Acaba o hayatta mıdır, ölü müdür, bilmiyorum. Belki, şu anda önumde bulunan adamdır, belki başkasıdır. O Kureyşli midir, yoksa Temîm'li midir, yoksa Farisî midir, onu da bilmiyorum. O Hicaz'da mı idi, Horasan'da mı idi, yine bilmiyorum." gibi şeyler söylese; eğer onun bu söyledikleri, Peygamber ile ilgili herhangi bir haber ve onun sîretini bilme-yişinden, yani bilgisizliğinden kaynaklanıyorsa, onun bu sözünün hiç bir zararı yoktur. Böyle bir kimseye işin hakikatini öğretmek vaciptir. O bunu öğrendikten ve hakkı doğru olarak belledikten sonra inat edecek olursa, o takdirde kâfirdir, onun mürted olduğuna hüküm verilir.

Gerekli deliller bildirilmeden Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e karşı inadında direnen ve onun getirdiğinden dolayı kalbinde herhangi bir sıkıntı duymayan bir kimseyi söylemiş olduğu sözleri ya da bilgisizliği dolayısıyla tekfir eden kimseye şöyle deriz:

"Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in, kabul edilmediği ya da bilinmediği takdirde, kişiyi İslâm'dan çıkartıp küfre sürükleyen, İslâm ile ilgili herhangi bir şeyi bildirmemiş olması ve bunu bütün insanlara açıklayıp onların tümünü buna davet etmemiş olması acaba söz konusu mudur?" Böyle bir sorunun kaçınılmaz cevabı elbette ki: "Hayır, değildir!" şeklindedir. Böyle bir soruya: "Evet, böyle bir şey söz konusudur!" diye cevap veren kimse, ihtilafsız olarak kâfirdir.

Durum kesin olarak bu olduğuna göre şimdi tekrar soralım:

"Acaba Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in bir kasaba, bir mahalle halkını yahut yanına gelen hür, köle veya kadının İslâm'ını kabul etmek için evvelâ Kelime-i Şehadet'in ne anlama geldiğini, ilâh, rab, ibâdet ve din kelimelerinin ne demek olduğunu, tevhidin anlamının ne olduğunu, hangi hususlarda şirke düşüleceğini, rububiyetin anlamının ne olduğunu, yüce Allah'ın hâkimiyetinin bir gereği olarak nasıl bir tavır alınmasının gerektiğini, yüce Allah'ın kudretinin sınırlarını ve benzeri şeyleri sorduğuna dair bir tek haber olsun gelmiş midir?"

Acaba o iman ettiğini söyleyen kimselere, bir işi yapmak kudreti (is-titâ'a) o fiili yapmadan önce midir, yoksa fiilin yapılmasıyla birlikte midir; Kur'ân mahlûk mudur, yüce Allah görücü müdür, değil midir, O'nun işit-mesi, görmesi, hayatı ya da benzeri nitelikleri var mıdır, gibi kelâmcıların fuzuli olarak uğraştıkları ve şeytanların aralarına düşmanlığı ve kini yer-leştirmek için soktuğu konuları sorduğu sabit midir?"

Herhangi bir kimse, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in bu anlamlar üzerinde gereği gibi durmadan İslâm'a girmesine imkân vermediğini ileri sürecek olursa, yeryüzündeki bütün müslümanların icmâ ettiği bir konuyu yalanlamış olur ve hatta yalan söylediğinin farkına bile varmaz. O ileri sür-müş olduğu bu iddiasıyla aynı zamanda bütün sahabilerin, Rasûlullah sal-lallahu aleyhi ve sellem'in böyle bir davranışını gizlemek üzere anlaşmış olduklarını da ileri sürüyor demektir. Oysa böyle bir şey tabiat-ı haliyle mümkün değildir. İmkânsızdır. Çünkü yeryüzünün en şerefli yüzlerce, hatta binlerce insanın yalan söylemeye ve önemli bir işi gizlemek üzere birbirleriyle anlaşmış olmalarına imkân ve ihtimal yoktur. Üstelik onların bu tür anlaşmaları da hiç bir şekilde bilinmeyecek ve yalanları da ortaya çıkmayacak; bu, olamaz!

Diğer taraftan böyle bir iddiada bulunmak, aynı zamanda Sahabileri (Allah hepsinden razı olsun) küfürle itham etmek demektir. Çünkü bu id-diaya göre onlar, onsuz İslâm olmayan bir takım şeyleri gizlemek üzere birbirleriyle anlaşmış bulunuyorlar.

Eğer, "Nebî sallallahu aleyhi ve sellem hiç bir kimseyi böyle bir şeye davet etmemiştir. Fakat insanı neyin küfre götürdüğü Kur'ân'da ve Pey-gamber'in sözlerinde belirtilmiştir" derse, ona: "Doğru söyledin," diye ce-vap verilir. Böylelikle açıkça şu durum ortaya çıkmış olur:

Eğer bütün bunlardan herhangi bir şeyi bilmemenin küfür olduğu doğru olsaydı, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bunları hür olsun, köle olsun, kadın olsun, cârîye olsun hiç kimseye açıklamaksızın bırak-mazdı. Kim onun bu açıklamayı terkedeceğini caiz görürse, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in emredildiği gibi tebliğde bulunmadığını ve onun müslüman olduğuna hükmedilmesi caiz olmayan kimselerin müslü-man olduklarına hüküm verdiğini söylemiş demek olur.

Böyle bir şeyi caiz ve mümkün gören kimse ise sadece bununla bile kâfir olur.

Müslüman, Yahudi, Hristiyan, Mecûsî, ve Dehrî olsun; Rasûlullah'ın

sîretinden herhangi bir şey bilen bir kişi, onun Peygamber olarak gönderildiğinden itibaren, oldukça kalabalık insan topluluklarını Allah'a ve getirdiklerine imân etmeye davet ettiğinde şüphe etmez. Yine bunlar, kendisine karşı inatla durup, çarpışanlara karşı savaştığında bu gibi kimselerin kanlarını dökmeyi, kadınlarını ve çocuklarını esir almayı, yüce Allah'a yaklaşmak amacıyla onların mallarını almayı, onlardan cizye alarak kendisine boyun eğdirmeyi helâl gördüğünde de şüphe etmezler. Diğer taraftan o kendisine iman edenleri kabul ediyor, onların mallarına, kanlarına, ailelerine, çocuklarına el uzatılmasını haram kılıyor, böyle bir kimse hakkında İslâm hükmüyle hüküm veriyordu. Bunlar arasında ise bedevi kadınlar, çoban erkek ve kadınlar, çölde yaşamış gençler, yabanîler, zenciler, esir alınıp getirilmiş olanlar, başka yerden getirilmiş zenciler, Bizanslılar, sıradan câhil kimseler, anlayışı zayıf ve kıt kişiler de vardı. Bunlardan olsun, başkalarından olsun Peygamber onların hiç birisine:

"Ben senin müslümanlığını, Kelime-i Şehâdet'in mânasını, rubûbiyetin, hâkimiyetin mânalarını, Allah'ın sıfat ve isimlerini, onun kudretlerini... ilâ ahirihi bilmediğin sürece senin müslüman olduğunu da kabul etmiyorum ve senin dinin sahih değildir" dememiştir.

Bütün müslümanlar Peygamber'in kendisi olmaksızın İslâm'ın sahih olamayacağı bir takım şeyleri insanlara açıklamaktan gaflete düşeceğini imkânsız kabul etmişler, böyle bir şeye kesinlikle ihtimal vermemişlerdir. Bütün müslümanların da toptan böyle bir şeyin gözlerinden kaçması ve ondan söz etmemiş olmaları da mümkün değildir. Diğer taraftan herhangi bir kimse, Peygamber zamanındaki insanların herbirinin kesin ve sınırları belli olmak üzere Lâ ilahe illallah demek suretiyle bütün bunların hepsini bilmiş olacağını ileri sürerse, böyle bir kimse doğru olmayan bir iddiada bulunmuş ve sahih olduğuna dair hiç bir delili bulunmayan bir şey söylemiş, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den sabit olan sahih haberlere aykırı bir iddia ortaya atmış ve hissedilen, bilinen gerçeğe ters düşmüş olur.

Çünkü sahih haberlerde sabit olduğuna göre, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hayatta iken Necid'de, Hicaz'da ve çevrelerindeki bölgelerde bulunan kimselerin tümü saf Arap değillerdi. Onlar arasında sonradan Araplaşmış kimseler, Habeşistanlılar, Bizanslılar, İranlılar ve başka kavimlerden kimseler de vardı.

Yine sahih haberlerde sabit olduğuna göre saf Araplar arasında pek çok kimse de ilâh, rab, ibâdet, din kelimelerinin mânalarını, tevhidin kapsamını gereği gibi bilmiyorlardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in

kendisi de bunun böyle olduğunu biliyordu. Hatta bu konuda onun huzurunda insanlar hataya ve vehme, yanılmaya bile düşmüşlerdir.

Sayıları onbinlere varan bir topluluğa dâhil herkesin anlayış, zekâ, bilgi, ayırıcı güçleri, idrâk kapasiteleri ve derin görüşlerinin aynı seviyede olmasına imkân yoktur. Hatta bunlardan çok daha aşağı sayılardaki topluluklar arasında bile, kesinlikle ileri zekâlılar olduğu gibi, aşırı derecede geri zekâlılar da vardır; bunların arasında yer alanlar da vardır. Bunlar arasında ayırıcı güçleri kuvvetli olanlar olduğu gibi, zayıf olanlar ile her ikisinin arasında olanlar da vardır. Geniş ufuklu bilginler, derin kavrayışlı, tecrübeli bilgili kimseler olduğu gibi; idrâki az, bilgisiz ve bunlar arasında yer alanlar da bulunur.

Bu konuda inatla tartışmayı sürdürmek isteyen kimse, görülen gerçeği, bütün toplumlardaki, bütün insanlardaki, bütün uluslardaki, bütün bölgelerdeki, her taraftaki ve çağlar boyunca görülen gerçeği değiştirmeye boşuboşuna çalışıyor demektir.

O halde zorunlu doğru ve gerçek şudur: Zikrettiğimiz bütün hususların bilinmemesi, şehâdet kelimesini söyleyen bir kişiye zarar vermez ve onun müslümanlığına hüküm vermeyi engellemez.

Âlim, Allah'ın inzârlarını insanlara ulaştırmakla görevli olan kesime farz olan ise, bilmesi gereken şeyleri bilmeyen, kendisinin ihtiyaç duyduğu bilgileri öğrenememiş bulunan bilgisiz kimselere, dinde gerekli bilgiyi kazandırmaktır. Ta ki bu câhil kimseler, şirkin ve sapıklığın uçurumlarına yuvarlanmasınlar. İhtiyaçtan ve gereğinden fazla olan bilgilere gelince; bunlar Kelâmın fazlalıklarıdır, bunları şeytan, mü'minler arasında düşmanlığı ve kini yerleştirmek, onların saflarını bölmek, topluluklarını, birliklerini dağıtmak için alevlendirdiği tartışmalardır. Bu gibi konulardan başkaları söz açmadıkça, onlara dalmadıkça, söz açmamak gerekir. Ancak başkaları bu konulara dalacak olurlarsa işte o takdirde o konu hakkında gerçek açığa çıkartılır ve bunun için de Kur'ân ve Sünnetten hareket edilir. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Ey iman edenler, Allah için hakkı ayakta tutan, adaletle şahitlik eden kimseler olun." (Mâide, 8)

Hakkın izahı ve apaçık delilin ortaya konulmasından sonra inat etmeye devam eden kişi ise, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hakemliğini ve onun vermiş olduğu hükmü kabul etmediği için, kâfirdir.

İleri sürmüş olduğumuz bu delili, gerçekten de iyiden iyiye incelememiz ve üzerinde durmamız gerekir. Bizler onu gereğince açıklayamamış bile; o herşeyden önce Rasûlullah (s.a.v.)'in davranışı esas alınarak ortaya konulmuş bir delildir. Diğer taraftan onun sözlü buyrukları öyle bir noktadadır ki, müslüman olsun, gayr-i müslim olsun, onun sözlerinin Şeriatı açıklayıcı ve uyulması gerekli bir şer'î hüküm durumunda olduğunda, iki kişinin bile ihtilâfı yoktur. Bu delil bizlere istisnasız olarak herkesin, herkese nakledegelmiş olduğu bir delildir ki, böyle bir delil tevatürün en kuvvetli şekli ve icmâ şekillerinin de en açık ve belli olanıdır.

Bizler Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in peygamberliğinden ve onun getirmiş olduğu şeylerden ya da davranışlardan ne biliyorsak, yüce sahâbiler kanalıyla biliyoruz. Bu kanalla gelenler arasında en sağlam, sübutu en kesin ve her türlü şüpheden en uzak olan hususlar, onların tümünün icmâ ettiği ve onlardan bize kadar nesilden nesile ve bütün nesillerin, bütün nesillerden nakledip aktarageldiği şeylerdir.

Bizler Kur'ân-ı Kerim'in herhangi bir harfinin ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ağzından çıkmış herhangi bir harfin sıhhatine, ancak sahabilerin tarihiyle geldiği, onların bu konu üzerinde icmâ ettikleri yahut da onlardan bize kadar nesiller boyunca, herkesin herkesten nakletmek suretiyle bildirdiği için inanıyoruz.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den gelen ve Sahâbîlerin icmâına konu olup, onlardan bize kadar nesiller boyunca, herkesin herkesten nakledegeldiği herhangi bir haberde şüphelenmeyi bir kimse caiz görse, böyle bir kimse aynı zamanda Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in Rasûl olarak gönderilmiş olduğuna dair doğru delilini de kendiliğinden çürüttüğü gibi, Kur'ân-ı Kerim'in izah etmiş olduğu her şeyi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ağzından çıkan Kur'ân-ı Kerim'in her bir harfinin, baştan şimdiye kadar en ufak bir değişikliğe uğramadığına dair olan delilini de kendiliğinden yıkmış olur.

İkinci Delil: Cesedinin Yakılmasını Emreden Adam Hadisi

Huzeyfe radiyallahu anh'den: Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

إِنَّ رَجُلًا حَضَرَهُ الْمَوْتُ، لَمَّا أَيْسَ مِنَ الْحَيَاةِ أَوْصَى أَهْلَهُ: إِذَا مِتُّ

فَاجْمَعُوا لِي حَطَبًا كَثِيرًا، ثُمَّ أَوْزُوا نَارًا، حَتَّى إِذَا أَكَلْتُ لَحْمِي، وَخَلَصْتُ إِلَى عَظْمِي، فَخُذُوهَا فَاطْحَنُوهَا فَذَرُونِي فِي الْيَمِّ فِي يَوْمٍ حَارٍّ، أَوْ رَاحٍ، فَجَمَعَهُ اللَّهُ فَقَالَ؟ لَمْ فَعَلْتُ؟ قَالَ: حَشَيْتَكَ، فَعَفَّرَ لَهُ

“Bir adam ölüm halinde iken hayatından ümit kesince ailesine vasiyet ederek şöyle dedi:

“Öldüğüm zaman benim için çokça odun toplayın, ateş yakın. Ta ki ateş etimi yesin ve kemiklerime ulaşsın kömür gibi etsin. Onu da alıp öğütün. Sonra rüzgârlı bir gün bekleyin ve savurun.” Onlar da bunu yaptılar. (Allah Teâlâ) ona:

“Neden böyle yaptın?” dedi. Adam:

“Senin korkundan” dedi. Bunun üzerine Allah onu bağışladı.”¹

Diğer bir rivayette lafzı şöyledir: **“Hiç hayır işlememiş bir adam, ölümü yaklaştığı sırada yakınlarına şöyle vasiyette bulunur: Öldüğümde cesedimi yakın. Daha sonra oldukça rüzgârlı bir günde külle-rimin yarısını denizde, öbür yarısını karada savurun. Vallahi, şayet yüce Allah beni buna rağmen ele geçirecek olursa, öyle bir azaplan-dıracak ki, yaratıkları arasında hiç kimsenin azabına benzemeyecek-tir.”**

Muhakkak yüce Allah onun külünü bir araya getirerek, onu di-riltip şöyle sordu:

"Seni böyle yapmaya iten sebep nedir?" O kişi;

"Senden olan korkumdur, ey Rabbim!" diye cevap verince, yüce Allah bu sözü dolayısıyla ona mağfiret etti.”²

Hadîsde sözü edilen insan, ölünceye kadar Aziz ve Celil olan Al-lah'ın, külünü bir araya getirip kendisini diriltebileceğini bilmiyordu. Allah Teâlâ da sadece varlığını kabul ettiği, kendisinden korktuğu ve bilgisizliği

¹ **Sahih.** Buhârî (3479) Muslim (2934-35)

² **Sahih.** Buhârî ve Muslim rivayet etmişlerdir. Ayrıntılı tahrir ve açıklama ile-ride gelecek inşallah.

dolayısıyla ona mağfiret etmiştir. Buna göre kesin olarak şu ortaya çıkmaktadır: Allah Teâlâ'nın kudretini bilmeyen kişi bu bilgisizliği dolayısıyla mazurdur. Kâfir değildir, müşrik de değildir. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Muhakkak Allah kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Fakat bunun dışında kalan (günah)ları dilediği kimseye mağfiret eder." (Nisa, 48)

Bazıları bu delilin dışına çıkmak isteyerek, burada sözü geçen: "Eğer, beni ele geçirmeye kadir olursa..." anlamındaki ifadeye: 'Çünkü Allah benim (rızkımı) daraltmış bulunuyor' anlamını vermişler ve Allah Teâlâ'nın: **"Ama buna karşılık, payını ölçüyle vererek onu sinadığında..."** (Fecr, 16) (mealindeki) buyruğunu delil göstermişlerdir.

Ancak böyle bir te'vil delilsiz olduğu için bâtıldır, geçersizdir. Şayet böyle bir tevil doğru olsaydı, bu adamın kendisinin yakılarak külünün savrulmasını emretmesinin bir anlamı olmazdı. Şüphe olmayan husus şudur ki, bu adam, Allah'ın azabından kurtulmak için böyle bir emri vermiştir. Çünkü o böyle bir şey yapıldığı takdirde yüce Allah'ın, külünü bir araya getirip diriltemeyeceği vehmine kapılmış görünüyor.

Ehl-i Sünnetin hatibi Ebu Muhammed İbn Kuteybe rahimehullah şöyle demiştir: "Bu adam Allah'a iman ve ikrar etmiş, O'ndan korkmaktadır... Ancak Allah'ın sıfatların bir sıfatı hakkında cahildir. Yakılıp küllerinin savrulmasıyla Allah Teâlâ'dan kurtulacağını zannetti. Allah Teâlâ onun niyetini ve kendisinin azabından korkmasını bildiğinden dolayı, sıfatlarından biri olan bu sıfat hakkındaki cahilliği yüzünden onu bağışladı."¹

İmam Ebu Muhammed b. Hazm rahimehullah dedi ki: "Bu insan, öldüğü zaman Allah Azze ve Celle'nin kendisinin küllerini bir araya getirip diriltmeye güç yetireceği hususunda cahillik etti. Allah onu kendisine iman etmesinden, korkmasından dolayı cahilliği sebebiyle bağışladı."²

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah bu hadis ile ilgili not olarak şu açıklamayı yapmıştır: "Ben daima bu hadisi hatırlatırım... Bu adam Allah'ın kudreti ve kendisinin zerrelere iade etmesi hakkında şekke düştü.

¹ Te'vilu Muhtelifi'l-Hadis (136)

² İbn Hazm, el-Fasl (3/205)

Hatta küllerinin iade edilmeyeceğine itikad etmişti. Müslümanların ittifa-kıyla bu bir küfürdür. Lakin adam cahil idi, bunu bilmiyordu. Bununla be-raber Allah'a iman ediyor ve kendisini cezalandırmasından korkuyordu. Bu yüzden bağışlandı.”¹

Yine başka bir yerde şöyle demiştir: “Bu adam Allah Teâlâ'nın par-çalara ayrılmış bu cüzleri bu şekilde iade etmeye kadir olmadığını zan-netti. Allah Teâlâ'nın kudretini inkâr ve dağılmış bedenlerin iadesini inkâr birer küfürdür. Lakin o Allah'a ve O'nun emrine iman etmek ve O'ndan korkmakla beraber bu hususta bir cahil idi. Bu zannı sapık ve hatalı idi. Allah onu bu yüzden (cahil olması sebebiyle) bağışladı. Hadis, adamın bu işi yaptığı zaman bedeninin iade edilmemesine arzusu hususunda açıktır. Bu konuda en küçük bir tereddüt küfürdür. Eğer nübüvvet hücceti ikame edilmiş de kişi bunu inkâr etmişse onun küfrüne hükmedilir.”²

Yine başka bir yerde şöyle der: “Bu adam yakılıp külleri savrulursa Allah'ın kudretinin onu toplamaya yetmeyeceğini zannetmiştir. Böyle bir zanda bulunmak, Müslümanların ittifa-kıyla küfürdür. Fakat adam cahil ol-duğu için bu zannın küfür olduğunu bilmemiştir. İşte bu mazeret onu kâfir olmaktan kurtarmıştır.”³

Allame Şeyh Mukbil b. Hadi el-Vadi rahimehullah şöyle demiştir: “Bu hadis, kişinin cehaleti sebebiyle mazur olacağına bir delildir.”⁴

Küllerinin Savrulmasını Vasiyet Eden Adam Hadisi Hakkında el-Elbâni'nin Açıklaması

Şeyh Muhammed Nasıruddin el-Elbani rahimehullah es-Sahihâ no:3048'de şöyle demiştir:

“Sizden öncekilerden birisi tevhid dışında hiçbir hayır işleme-miştir. Ölüm zamanı yaklaştığında ailesine “Bakın! Ben öldüğüm za-man cesedimi yakın, küllerimi rüzgârlı bir günde (yarısını karada, ya-rısını denizde savurun. Vallahi eğer Allah buna kadir olursa âlem-lerde kimseye etmediği bir azap ile bana azap eder)” dedi. Öldüğü

¹ Mecmuu'l-Fetava (11/409)

² Mecmuu'l-Fetava (11/409)

³ Mecmuu'l-Fetava (3/231)

⁴ Fadaih ve Nasaih (s.185)

zaman dediğini yaptılar. (Allah karaya emretti ve karada olanlar bir araya geldi. Denize emretti ve denizde olanlar bir araya geldi.) Bunun üzerine o Allahın elinde (ayağa) kalktı. Allah Azze ve Celle buyurdu ki: “Ey Âdemoğlu! Seni böyle yapmaya iten sebep nedir?” dedi ki: “Ey rabbim! Bunun sebebi senden korkumdur” (Diğer rivayette: Sen de biliyorsun ki senden korktuğumdan dolayı böyle yaptım şeklindedir) Bunun üzerine o, tevhid dışında hiçbir iyi amel işlemediği halde bağışlandı.)¹

Bu hadis Hammad’dan iki ayrı isnad ile gelmiştir:

1- Asım b. Behdele – Ebu Vail – Abdullah b. Vail – Abdullah b. Mes’ud radiyallahu anh yoluyla:²

2- Ebu Kaz’a’ – Hakim b. Muaviye – babası – Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem yoluyla: **“Sizden öncekilerden birine Allah mal ve çocuklarını çoğaltmış, uzun zaman yaşamıştı. Ölüm zamanı gelince dedi ki:**

“Ey çocuklarım! Sizin için nasıl babalık ettim?” Onlar:

“Hayırlı bir baba oldun” dediler.

“Bana itaat eder misiniz?” dedi.

¹ **Sahih.** Bunu Ahmed (2/304); Ebu Kamil – Hammad - Sabit – Ebu Rafi – Ebu Hureyre radiyallahu anh yoluyla rivayet ettiler. Birçok kimse de bunu el-Hasen ve İbn Sirin yoluyla Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’den rivayet ettiler. Derim ki: Bu isnad sahih olup Ebu Hureyre radiyallahu anh’e kadar kesintisiz ulaşmaktadır. Ravileri güvenilir olup, Ebu Kamil dışındakileri Müslim’in ricalindendirler. Ebu Kamil’in ismi ise Muzaffer b. Mudrik el-Horasanî’dir. O hafız ve ittifakla güvenilir bir ravidir. Hammad ise; Hammad b. Seleme’dır.

² **Hasen.** Ahmed (1/398) mevkuf olarak rivayet etmiştir. Yine Ebu Ya’la (5105) diğer bir tarikle İbn Mesud radiyallahu anh’dan mevkuf olarak rivayet etmiştir. Şahitleriyle isnadı hasendir. Anlaşılabacağı üzere bu hükmen merfudur. Ahmed rahmetullahi aleyh sanki bu rivayetin ardından Hammad – Sabit – Ebu Rafi – Ebu Hureyre radiyallahu anh – Nebi sallallahu aleyhi ve sellem tariki ile aynısını rivayet ederek, bunun merfu olduğuna işaret etmek istemiştir.

“Evet” dediler.

“Bakin, öldüğüm zaman kömür gibi oluncaya kadar beni yakın”
Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki:

“Bunu yaptılar. Sonra “Havanda ezin” – eliyle bunu işaret etti –
Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki:

“Bunu da yaptılar” dedi ki:

“Sonra rüzgârlı bir günde denize (küllerimi) savurun. Umulur ki
Allah beni yok eder.” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

“Vallahi bunu da yaptılar. Allah Teâlâ’nın kabzasında olduğu
halde Allah ona:

“Ey Âdemoğlu! Seni böyle yapmaya iten sebep nedir?” bu-
yurdu. Dedi ki:

“Ya rab, Sana olan korkum” dedi. Buyurdu ki:

“Bunun üzerine Allah onu bu sebeple bağışladı.”¹

Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan gelen rivayet yollarına gelince:

1- Ebu Zinad – A’rec – Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan merfuan
benzerini rivayet etti.²

2- ez-Zuhri – Humeyd b. Abdirrahman – Ebu Hureyre radiyallahu

¹ **Sahih.** Ahmed (4/447, 5/3) Taberani Mu’cemu’l-Kebir (19/427 no 1073) De-
rim ki: Bu isnad sahihtir. Bütün ravileri güvenilirdir. Diyorum ki: Hammad b. Se-
leme’nin bu hadisi üç ayrı isnadla, üç farklı sahabelen rivayet etmesi, kendisinin
büyük hafızlardan biri olduğunu gösterdiği gibi, hadisin sahabeler arasında meş-
hur olduğunu da gösterir. Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan gelen bu rivayeti diğer
iki sahabelen gelen rivayetler pekiştirmektedir

² **Sahih.** Bunu Malik (1/238) Buhari (7506) Muslim (8/97) Hatib Tarih’te (4/389)
İbn Abdilberr et-Temhid (18/38) hepsi Malik yoluyla rivayet ettiler. Ziyadeler Müs-
lim’e aittir.

anh yoluyla rivayet etti.¹

Sahabelerden:

1 ve 2- Huzeyfe b. el-Yeman radiyallahu anh merfuan benzerini rivayet etti. Ukbe b. Amr: “Ben de öyle dediğini işittim. O adam kefen soyucusu idi” dedi.²

3- Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’den benzerini rivayet etti. Onun lafzında:

“Şayet Allah kadir olursa azap eder” ifadesi vardır. Yine orada: **“Bunun üzerine verdikleri sözü yerine getirdiler”** ifadesi vardır.³

4- Selman radiyallahu anh’dan:⁴

Bil ki, konumuz olan hadiste “Tevhid dışında” ifadesi, sahih isnadla gelmiş olmasına rağmen, Hafız İbn Abdilberr dirayet bakımından sahih olduğunu belirtse de rivayet bakımından şüphe ortaya koymuştur. Sanki o isnadına vakıf olmamış gibidir. Zira Ebu Rafi – Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan diyerek muallak şekilde zikretmiş ve şöyle demiştir (18/40):

¹ **Sahih**. Bunu Buhari (3481) Muslim (8/97-98) Nesai (1/294) İbn Mace (4255) Abdurrazzak Musannef’te (11/283 no 20548) Ahmed (2/269) İbn Sa’ad Zevaidu’z-Zühd’de (372/1056) rivayet ettiler.

² **Sahih**. Bunu Buhari (3452) Ahmed (5/395) Beyhaki Şuab (5/430 no7160) Taberani (17/231-235) rivayet ettiler. Nesai ve İbn Hibban (2/22 no 650) yalnızca Huzeyfe radiyallahu anh’dan rivayet ettiler. Bu Buhari’nin (6480) rivayetidir.

³ **Sahih**. Bunu Buhari (6481 ve 7508) Muslim, İbn Hibban (649) Ahmed (3/69, 70, 77-78) İbn Abdilberr (11/39) Taberani (6/306) rivayet ettiler. Ebu Ya’la Müsned’inde (2/284 no 1001 ve 8/469 no 5055) zayıf olan diğer rivayet yolları ile Ebu Said radiyallahu anh’dan muhtasar olarak rivayet etti

⁴ **Sahih**. Bunu Taberani (6/306 no:6123) Ebu Said radiyallahu anh hadisinin ardından “Aynı metinle” diyerek rivayet etti. Sonra şöyle dedi: “Benzerini rivayet etti. Orada “Küllerimin yarısını karada yarısını denizde savurun” dedi. Yine Buhari (6481) Ebu Said radiyallahu anh hadisinin sonunda Selman radiyallahu anh’dan diyerek zikretti. Ancak bu ziyadelerin tamamını zikretmiştir. Bu ziyade müttefakun aleyh olan – daha önce geçtiği gibi - Ebu Hureyre radiyallahu anh hadisinde sabittir. Sahih oluşunda şüphe yoktur.

“Bu lafız – eğer sahihse – bu adamın iman etmiş biri olduğu hususundaki müşkülü kaldırmaktadır. Nakil yönünden sahih olmasa da anlam yönünden sahihtir. Usul bunu destekler ve düşünce bunu gerektirir. Zira kâfir olarak ölenlerin bağışlanmaları mümkün değildir. Çünkü Allah Azze ve Celle bunu haber vererek kâfir olarak ölen hakkında: “Kendisine şirk koşanı bağışlamaz” buyurmuştur. Bu konuda kible ehli arasında ihtilaf yoktur.

Adamın mümin olduğunun delili: “Neden böyle yaptın” sorusuna: “Sana olan korkum ya rabbi” demesidir. Haşyet (korku) ancak sadık bir müminde bulunur. Hatta âlim müminde bulunur. Nitekim Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: “**Allahtan ancak âlim kulları korkar**” (Fatır 28) dediler ki:

“Allah’tan korkan iman etmiş ve onu bilmiş demektir. O’ndan korkmayı hafife alan ise ona iman etmemiştir. Doğruluk kendisine ilham edilen anlayışlı kimse için bu husus gayet açıktır.

“Şayet Allah buna güç yetirirse” sözüne gelince, âlimler bunun anlamında ihtilaf ettiler.

Dediler ki: “Bu adam Allah Azze ve Celle’nin kudret gibi bazı sıfatlarını bilmiyordu. Allah’ın dilediği herşeye güç yetireceğini bilmiyordu.

Dediler ki: “Allah Azze ve Celle’nin sıfatlarından birini bilmeyip diğer sıfatlarına iman eden ve bilen cehaletiyle Allah’ın sıfatlarından birini bilmemesiyle kâfir olmaz.”

Dediler ki: “Kâfir ancak hakka karşı inat edendir. Bilmeyen kâfir değildir.” İşte bu, önceki âlimlerin ve onların yolunda giden sonrakilerin yoludur.

Diğerleri de dediler ki: “Allah buna kadir olursa” sözü ile güç yetirme anlamında (kudret) değil, kaza anlamında kader kastedilmiştir.”

Dediler ki: “Bu, Allah teala’nın Zi’n-Nun hakkındaki şu ayeti gibidir: **“Gazaplı halde gidince buna kadir olamayacağımızı sandı”**

Âlimlerin bu kelimenin tevili hakkında iki görüşü vardır:

- 1- Bu takdir ve kaza anlamındadır.
- 2- Takdir (cimrilik) ve baskı anlamındadır.

Âlimlerin bütün bu söyledikleri mümkündür. İki açıklamadan birine göre takdiri: “Bu adam “Eğer Allah’ın takdirinde böyle geçmişse her suçluya suçundan dolayı azap eder. Beni de Allah, suçumdan dolayı âlemlerde kimseye yapmadığı azapla cezalandırır”

İkinci açıklamaya göre ise takdiri şöyledir: “Vallahi Allah bana günahlarıma karşılık olarak sıkıntı verir ve hesabımı zorlaştırır” dedi. Sonra korkusunda aşırı giderek ölümünden sonra yakılmasını emretti.

Bu adamın Allah’ın sıfatlarından olan, ilim ve kudreti hakkındaki cehaletine gelince, bu imandan çıkarıcı değildir. Görmez misin ki Ömer b. el-Hattab, İmran b. Husayn ve sahabeden bir topluluk (radiyallahu anhum) Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e kader hakkında sorular sordular. Müslümanlardan hiçkimseye göre onların bu sorularıyla kâfir olduklarını söylemek veya sordukları esnada mümin olmadıklarını söylemek mümkün değildir.

Leys – Ebu Kubeyl – Şufey el-Asbahi – Abdullah b. Amr b. el-As radiyallahu anhuma’dan kader hakkındaki hadisi rivayet etti. Orada Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabının: “İş bitirilmişse ne işleyelim?” dedikleri geçmektedir.¹

İşte onlar Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sahabeleri idi. Aynı zamanda âlimlerin en üstünleri idiler. Bilmeyen kimseler olarak, öğ-

¹ **Sahih.** Bunu Ahmed ve sahih kaydıyla Tirmizi rivayet etmişlerdir. Es-Sahiha’da (848) Mişkat’ta (96) tahriri yapılmıştır. İşaret edilen İmran radiyallahu anhadisi ise Buhari ve Müslim’in rivayetidir. Bu hadis Zılatu’l-Cenne’de (412, 413) tahrir edilmiştir. Yine aynı eserde Ömer radiyallahu anhadisi (170) numarada tahrir edilmiştir.

renmek için kaderi sordular. İnatçının sorusu gibi inatla sormadılar. Rasullullah sallallahu aleyhi ve sellem de onlara bilmedikleri şeyi öğretti.

Öğrenmeden önce bu konudaki cahillikleri ise kendilerine bir zarar vermedi. Şayet bir an bile bundan cahil kalınmasında bir genişlik olmasaydı bütün bunlar imana şehadet ile birlikte mutlaka öğretilirdi. İslama girmelerinden sonra da bundan sorumlu tutulurlar, islamın altıncı bir şartı olarak bu da sayılırdı. Allahtan yardım isteyerek bunu iyi düşünmelisin.

Bunlar usulden anlayarak sunduğum şeylerdir. Nitekim bu konudaki bütün hadis yorumlarında içtihat ettim ve bundan başka bir şeye ulaşamadım. Kendimi temize çekmiyorum. Her bilenin üstünde bir bilen vardır. Başarılı kılan Allah'tır.

Bütün bunlar Hafız İbn Abdilberr'in oldukça sağlam açıklamalarıdır ve bunlar kendisinin ilimde ve dinin hem usulü hem de furuu konusunda bir imam olduğunu göstermektedir. Allah ona İslam ve müslümanlar adına hayırlı karşılıklar versin.

Özetle: Kefen soyucusu olan adam tevhid ehli bir mümindir ve çocuklarına yakılmasını emretmişti. Bu ya Allah Teâla'nın kendisinin küllerini bir araya getirme kudretini bilmediğinden – bana göre bu uzak bir ihtimaldir – ya da Rabbinin azabına olan aşırı korkusundan kaynaklanmıştı. Bu korku, İbn Mulakkin'in de dediği gibi anlayışını örtmüştü. (Fethu'l-Bari 11/314) Kıssa hakkındaki bütün rivayet yollarının toplamından benim tercih ettiğim anlam da budur. Allah Subhanehu ve Teâla en iyi bilendir.

Her iki açıklama da eşittir. Kesin olan şu ki, bu adam tevhidini ortadan kaldırıp imandan küfre çıkaran bir iş yapmamıştır. Bunun örneklerinden birisi de, üzerinde yiyecek ve içeceği bulunan bineğini kaybedip, tekrar bulduğunda sevincinin şiddetinden dolayı: "Allah'ım sen benim kulumsun, ben de senin rabbinim" diyen kimsedir.¹

¹ **Sahih.** Bunu Müslim (8/93) Begavi şerhus-Sunne (5/87) Enes radiyallahu anh'den rivayet etmişlerdir. Hafız İraki Tahricu'l-İhya'da (4/5) Müslim'in Numan b.

Bütün bunlar, kendilerinde bulunan sığ bir ilimle aldanmış gençlerden oluşan iki gruba çok kuvvetli bir reddiyedir.

Birinci grup: Cehaletin hiçbir şekilde mazeret olmadığını söyleyenlerdir. Hatta onların muasır olanlarından biri bu konuda risale yazmıştır! Usulün ve detaylı nasların gerektirdiği doğru şudur: Müslümanlardan olup, saf, ilmî bir islam ortamında yaşayan kimselerin, - fakihlerin dedikleri gibi - dinde zorunlu olarak bilinmesi gereken hükümlerden cahil kalması, mazur görülmez. Zira davet kendisine ulaşmış ve hüccet ikame edilmiştir.

Ama davetin ulaşmadığı kâfir bir toplumda yaşayan veya tebliğ ulaşıp müslüman olan, lakin islama yeni girmiş olması sebebiyle bu hükümlerden bazılarını bilemeyen yahut Kitap ve sünneti bilen ilim ehlinin kendisine tebliğ edecek kimseyi bulamayan kimseler mazur görülürler.

Bana göre bugün şirk, bid'at ve hurafelerin yaygınlaştırıldığı, cehaletin galip geldiği bazı islami ülkeler de bu konumdadırlar. Kendilerine üzerinde bulundukları sapıklığı açıklayacak bir âlim bulamamaktadırlar. Veya böyle âlimler bulunsa da onun davet ve tebliği çoğuna ulaşmamıştır. Yine hak davet kendilerine ulaşmadığı için bunlar da öncekiler gibi mazurdurlar. Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

“Sizi ve ulaştığı herkesi bununla uyarmak için” (En'âm 19) yine:

“Bir rasul göndermedikçe azap edici değiliz.” (İsrâ 15) Buna benzer deliller âlimlerin, fetret ehlinin ister fert, ister kabile ve gruplar halinde

Beşir'den bu ziyade ile rivayet ettiğini zikretmiştir. Bu bir yanılgıdır. Numan b. Beşir'in rivayetinde bu ziyade yoktur. Bunu Ahmed (4/273, 275) Numan radiyallahu anh'den rivayet etmiştir. Yine Buhari ve Muslim diğer bir yol ile Enes radiyallahu anh'den muhtasar olarak rivayet ettiler. Buhari ve Muslim İbn Mesud radiyallahu anh'den uzun bir metinle rivayet ettiler. Ancak Buhari bunu mevkuf olarak zikretmiştir. Muslim, İbn Hibban (2/9 no 620) Ahmed (2/316, 500) Ebu Hureyre radiyallahu anh'den Enes radiyallahu anh'in rivayetinin benzerini muhtasar olarak rivayet ettiler

olsunlar, sorumlu tutulmayacaklarına dair görüş bildirmelerini gerektirmiştir. Zira zahirinden anlaşıldığı gibi illetleri ortaktır. Bu husus ilim ve görüş sahiplerine gizli kalmamaktadır.

Buradan da İslam ve müslümanlar hakkında gayretli olan her müslümanın sorumluluğunun ne kadar büyük olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sorumluluk, kendilerini islam davetçisi olarak isimlendiren İslami grup ve cemaatlerin omuzlarına yüklenmiştir. Sonra onlar, bununla birlikte müslümanları kendi cahilliklerine ve İslamı doğru anlamaktan gafil oluşlarına davet etmektedirler. Bir vesileyle cahillerden birinin bana dediği gibi, sanki onlar hal diliyle şöyle demektedirler: “*İnsanları gafil hallerinde bırakalım*” Hatta bunun hadisi şerif olduğunu bile iddia ederler! Veya bazı ülkelerdeki avam halkın dediği gibi: “*Herkes dini üzerindedir, Allah yardım eder*” derler. Bu büyük bir hatadır! Keşke bilselerdi. Lakin “Bir şeyi kendisi kaybeden onu başkasına veremez” diyen doğru söylemiştir!

İkinci grup: Bunlar bu asırda türemiştir. Çok az şey dışında şer’î ilme sahip değildirler. Özellikle de fıkıh usulü ve Kitap ile sünnetten Salih Selefın menhecine göre ilmi kaideler ile ilgili meseleleri bilmezler. Bununla beraber bildikleriyle mağrur olurlar. Büyük âlimleri ve fakihleri kötü anlayış ve onlardan sadır olan hata sebebiyle bidatçilikle hatta bazen kâfirlikle suçlamaya başlarlar. Onlar hakkında “**Ne vecibe ne de anlaşma**” (Tevbe 8) gözetirler. Âlimlerin tamamında bulunan iman, salah ve ilimlerinden bir bildikleri yoktur.

Cehaletleri sebebiyle sahibini imandan çıkaran küfrün hakikatini bilmezler. Dikkat edin, sahibini imandan çıkaran küfür; hüccet ve ilim kendisine ulaştıktan sonra inkâr etmektir.

Nitekim Allah Teâla firavunun kavmi hakkında şöyle buyurmuştur:

“Nitekim kendilerine apaçık delillerimiz gelince, "bu, besbelli bir sihirdir" demişlerdi. Gönülleri, o delillerin hak olduğuna kanaat getirdiği halde, sırf zulüm ve kibir yüzünden onları inkâr etmişlerdi” (Neml 13-14)

Küfredenler hakkında da şöyle buyrulmuştur: **“Allah'ın düşmanları için hazırlanan bu ceza ateştir. Orası, âyetlerimizi inkâr etmiş olmaları sebebiyle onlar için ebediyyen kalacakları bir yerdir.”** (Fussilet 28) Bu yüzden Şeyhulislam İbn Teymiyye fetvalarından birinde (Mecmuu'l-Fetava 16/434) şöyle demiştir:

“Sünnete muhalefet eden herkesin tekfiri caiz değildir. Her hata eden kâfir değildir. Özellikle de üzerinde ümmetin çokça tartıştığı konularda..”

Burada Allah'ın kelamının mahlûk olmadığı meselesi, Allah'ın ahi-rette görülmesi, Allah'ın arşı üzerine istivası, mahlûkatının üzerinde olması gibi meselelere işaret etmiştir. Bunlara iman etmek vacip, inkârı küfürdür. Lakin Mutezile, Hariciler ve Eşariler gibilerin bir şüphe ile düştükleri tevillerden dolayı, kendilerine hüccet ikame edilip de inat etmedikleri sürece tekfir edilmeleri caiz değildir.

İşte önümüzdeki kefen soyucusu örneği de buna örnektir. Allah'ın yeniden diriltmeye kudretinden şüphe etmiş olmasına rağmen bağışlanmışır. Zira bunu inatla inkâr eden biri değildir. Bilakis Allah'a ve dirilişe iman eden birisiydi. Fakat detaylarda cahilliği vardı. Şeyhulislam bu hadisi Sahih'teki rivayetle naklettikten sonra bunun mütevatir olduğunu söyler ve şöyle der (12/491):

“Burada iki önemli esas vardır:

1- Allah Teâla ile ilgili: O'nun her şeye kadir olmasına iman

2- Ahiret günü ile ilgili: Allah'ın bu ölüyü diriltmesi ve amellerinin karşılığını vermesine iman. Genel manada Allah'a ve yine genel manada ahiret gününe, Allah'ın ölümden sonra sevap ve ceza olarak karşılık vereceğine iman etmiş olmakla beraber salih amel de işlemişti. Bu salih amel günahından dolayı Allah'ın cezalandırmasından korkusu idi. Allah onu, Allah'a ve ahiret gününe iman ve salih ameli sebebiyle bağışladı.”

Bu yüzden ben bu gençlere âlimleri bidatçilikle ve kâfirlikle suçlamaktan sakınmalarını öğütlüyorum. Gerektiği gibi ilmi tahsil edinceye kadar talep etmeye devam etsinler. Nefisleriyle aldanmasınlar. Âlimlerin hakkını ve bu konudaki önceliklerini tanısınlar. Özellikle de Şeyhulislam İbn Teymiyye, öğrencisi İbn Kayyım el-Cevziyye gibi salih selefin menhecinde olan âlimlerin hakkını tanısınlar! Mecmuu'l-Fetava'ya baktıklarında ilimle dolup taşıdığını göreceklerdir. Özellikle de oldukça önemli olan tekfir bölümlerinde, mutlak tekfirle muayyen tekfiri ayırt etmesinde bunu açıkça görürler. Böylesi gençlere şöyle der:

“Muayyen (belli) bir şahıs hakkında tekfirin şartları ve engellerini iyice düşünmezler. Mutlak (genel) tekfir, muayyen (belli şahsın) tekfirini gerektirmez! Ancak şartlar yerine gelir ve maniler ortadan kalkarsa belli şahsın tekfiri söz konusu olabilir. Bunu İmam Ahmed ve bu genellemeleri yapan, fakat bu sözleri konuşan şahısları tekfir etmeyen imamlar böylece açıklamışlardır.”

Yani burada kastettiği: “Kur'an mahlûktur”, “Allah ahirette görülmez” ve benzerlerini diyenlerdir.

Diyorum ki: bu farka dair söylenenler, bu önemli konuda ayırıcı bir çizgidir. Bu sebeple ben gençlere el-Mecmuu'l-Fetava'yı (12/464-501) iyi okuyup anlamalarını tavsiye ediyorum. Bu bölümün sonunda şunları söylemektedir:

“Bunu anladıysan, şu cahillerin ve benzerlerinin muayyen tekfirden bulunmaları – onların kâfir olduklarına hükmetmeleri – hususunda öne atılmak caiz değildir. Ancak Bidat davetçilerinin sözlerinin küfür olduğunda şüphe olmasa dahi, onlardan birine rasule muhalefet ettiklerini açıkça ortaya koyan risalet hücceti ikame edilir.

Aynı şekilde bu bid'atlerden bazısı diğerinden daha şiddetli olsa da, muayyen şahısların topluca tekfirinde de bu durum geçerlidir. Bidatçilerden bazısında iman bulunurken diğerinde bulunmayabilir. Hiçkimsenin müslümanlardan birini – hata ve yanlış yapsa da – hüccet ikame edilip hak kendisine apaçık hale gelmedikçe tekfir etmesi caiz değildir. İmanı

kesin olarak sabit olan birinin imanı şüphe ile ortadan kaldırılamaz. Bilakis bu, ancak hüccet ikamesinden ve şüphenin ortadan kaldırılmasından sonra gerçekleşir.”

Böylece hadiste tevhid ehli bir kimsenin, bazen namaz ve benzeri amelî rükünler gibi, imanın gerektirdiklerine aykırı hareket etse de ateşte sonsuz kalmayacağına delil vardır. mütevatir olarak gelen şefaathadisinde Allah'ın şefaathadisinde edecek kimselere kalbinde zerrekadar iman bulunan kimseleri ateşten çıkarmalarını emredeceği bildirilmiştir. Bu hususu, Ebu Said radiyallahu anı'ın rivayet ettiği, Allah'ın hiçbir hayır işlememiş bazı insanları ateşten çıkarmayı emredeceğine dair hadis desteklemektedir. Bu hadisin tahriri ve bu konuya delil olmasına dair açıklama ileride gelecektir. Bu aynı zamanda namazın vacip olduğuna inandığı halde terk eden kimsenin ateşten çıkacağına dair açık ve sahih bir delildir.”

Üçüncü Delil: Mâide 112-113. Ayetleri

Bu delil, daha açık ve seçiktir. O da yüce Allah'ın şu buyruğudur:

"Hani, havariler: 'Ey Meryem oğlu İsa, Rabbin bize gökten bir sofrayı indirebilir mi?' demişlerdi de o: 'İnananlarsanız, Allah'tın kudretinden ve benim peygamberliğimden şüpheye saptanaktan sakının.' demişti. Onlar: 'Ondan yemeyi, kalplerimizin kesin kanaat getirmesi, senin bize doğru söylediğini bilmek ve ona şahit olmak için istiyoruz' dediler." (Mâide, 112-113)

İşte Yüce Allah'ın kendilerinden övgüyle söz etmiş olduğu havariler, bilgisiz bir şekilde İsa aleyhi's-selâm'a: "Senin Rabbin bize gökten bir sofrayı indirebilir mi?" diye soruyorlar, fakat bu soru onların imânlarını iptal etmiyor.

Bazı kimseler, bu delilin bağlayıcılığından kurtulmak amacıyla; "âyet-i kerimede bir başka kıraat de söz konusu olup buna göre

'Sen Rabbinden öyle bir şey isteyecek olursan, bu duanı kabul eder mi?' anlamında olmak üzere farklı bir şekilde okunmaktadır" derler.

İleri sürdükleri bu farklı kıraat şeklinin sahih olduğunu kabul etmekle birlikte, uyulması gereken usûl kaidesinin şu şekilde olduğunu hatırlatırız:

Şayet bir âyetin birden fazla kıraat şekli varsa, üzerimize düşen, sahih ve sabit olan bütün kıraatlara mâna itibariyle geçerlilik kazandırmak ve

her bir kıraatin delâlet ettiği mânâyı delil olarak kabul ederek, öyle görmektir. Çünkü bütün bu kıraat şekilleri Rasûlullah (s.a.v.)'den sabit olduklarına göre, hepsi de yüce Allah tarafından vahyedilmiş Kur'ân durumundadır.

Kur'ân'ın bir kısmı ise, bir başka kısmından daha evlâ ve üstün görülemez.

Diğer taraftan kıraatlerden birini alıp diğerini -veya diğerlerini- almayarak, okuyuşlardan almadıklarımızı iptal etmek, Kur'ân'ın bir kısmını da iptal etmek demektir. İlk kıraat şeklimiz ittifakla sahih olduğuna ve şu anda elde bulunan Mushaflarda yazılı olan şekil o olduğuna göre, bu kıraatin gereği ne ise onu almak ve mânâsının delâlet ettiği şeye itibar etmek de, elbette ki gerekir.

Diğer başka kimseler ise, bu sorunun bizzat havarilerden değil de havarilerle birlikte olan başka kimseler tarafından sorulduğu zehabına kapılmışlardır. Ancak böyle bir görüşü iptal edip çürütmek için, yüce Allah'ın ayet-i kerimede bu sorunun bizzat havariler tarafından sorulmuş olduğunu belirtmiş olmasını hatırlatmak yeterlidir. Çünkü yüce Allah:

"Hani havariler şöyle, şöyle demişti." diye buyurmaktadır.

Dördüncü Delil: Kısas Hadisi

Enes radiyallahu anh'den: "Rubeyyi'in kız kardeşi Ümm Harise bir insanı yaraladı. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in huzurunda dâvaya çıktılar. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

"Kısas (yapın!) kısas!" buyurdu. Ümmürrabî:

"Yâ Rasûlâllah, hiç filân kadından kısas alınır mı? Vallahi ondan kısas alınmaz!" dedi. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem:

"Subhânallah! Ey Ummerrabî, kısas Allah'ın kitâbı'dır!" buyurdu. Ümmürrabî:

"Hayır vallahi! Onan ebediyyen kısas alınamaz!" dedi. Bu sözü tekrar ede ede nihayet diyeti kabul ettiler. Bunun üzerine Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

"Gerçekten Allah'ın kullarından öylesi var ki, Allah üzerine

yemîn etse onu yemininde sâdık çıkarırdı” buyurdu.¹

Bu hadisi okudukça yüce bir sahabiye'nin Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in huzurunda bu davranışına hayret edersin! Hatta Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in kendi sözü hüccet olduğu halde, Allah'ın kelâmını da delil getirmiştir. Buna rağmen olan olmuştur. Olay hakkında şartlar yerine gelmiş, maniler ortadan kalkmıştır. Ancak hevasından konuşmayan Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem, onun mürtet olduğuna hükmetmediği gibi, bilakis övmüştür!

Bu kıssa açıkça gösteriyor ki, şariat sahibi ne insanların tekfirine ne de insana benzeyen yarım adamların aceleciliğine yol vermiştir!

İşte Enes b. Nadr, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in vermiş olduğu bir hükme, bilgisiz bir şekilde itiraz ediyor. Ancak Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı, onun bilmediği hususu hatırlatmaktan öteye gitmiyor.

Beşinci Delil: A'raf 138. Ayeti

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: "(Derken) İsrâiloğullarını denizden geçirdik. Putlarının önünde tapan bir kavme rastladılar ve 'Ey Mûsâ, onların nasıl tanrıları varsa, sen de bize bir tanrı yap!' dediler. (Musa onlara): 'Siz, cidden ne kadar cahillik eden bir kavimsiniz!' dedi." (Â'raf, 138)

İşte Musa' aleyhi's-selâm'ın kavmi, yüce Allah'ı gereği gibi tanımaktan uzak kalmış ve O'nun eşten, benzerden tenzih edilmesi gerektiğini bilememişler. Onların bu konudaki bilgisizliklerini söyleyen bizler değiliz. Bizzat Musa aleyhi's-selâm onlara bunu söylemiştir:

"Sizler cidden cahillik eden bir kavimsiniz."

Altıncı Delil: Zâtu Envât Olayı

Ebu Vakıd el-Leysi radiyallahu anh'den: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Huneyn gazasına giderken müşriklerin çevresinde toplandıkları, "Zatu envât" dedikleri üzerine silah ve diğer eşyalarını astıkları bir ağaca uğradı. Müşrikler topluca onun çevresinde oturuyorlardı. Sahabeler dediler ki:

¹ **Sahih.** Buhârî (5/224) Müslim (1675)

“Ey Allah’ın Rasulu onlarınki gibi bizim de bir “Zatu envat”ımız olsa iyi olmaz mı? Bize de böyle bir yer seç?” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Subhanallah! Bu sizin dediğiniz kardeşim Musa’nın kavminin dediğine benzer. Onlar da “Ey Musa! Onların ilahları olduğu gibi bizim için de ilahlar edin” dediler. Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki sizden öncekilerin adetlerini birer birer işleyeceksiniz.”¹

Bu delil, "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in İslâm'a girişlerini kabul ettiği kişilerin tümü tek tek ulûhiyyetin, rubûbiyyetin ve tevhidin bütün anlamlarını tam manasıyla biliyordu" şeklindeki iddiayı çürütmektedir.

Bu delil de bir önceki delil gibi, bilgisiz olan bir kimsenin delilden haberdar oluncaya kadar, bilgisizliği dolayısıyla mâzûr olacağını belirtmektedir.

Ebu Vakid el-Leysi hadisi hakkında Şeyh Suleyman b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah, şöyle demiştir:

“Bazı sahabeler bunu güzel zannettiler ve Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’den kendileri için zatu envat edinmesini talep ettiler. Ta ki Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem onların bu sözlerinin, İsrailoğullarının: “Bize de bir ilah edin” sözleri gibi olduğunu açıkladı. Peki ya kendilerine cahilliğin ga-lebe çaldığı başka kimselerin durumu nasıl olur?”²

Yedinci Delil: Şirkin Gizli Oluşuna Dâir Hadis

Ahmed b. Hanbel ve Taberî (Allah ikisinden de razı olsun) Ebû Mûsâ el-Eş’arî radiyallahu anh’ın şöyle dediğini rivayet ederler:

"Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize bir konuşma yaparak şöyle dedi:

'Ey insanlar, sizler bu şirkten alabildiğine sakınınız. Çünkü mu-hakkak ki o karıncanın yürüyüşünden bile daha gizlidir.' Yüce Allah'ın söylemesini dilediği bir kişi kalkıp, ona şöyle dedi:

'Peki, bu karıncanın yürüyüşünden daha da gizli olduğuna göre biz

¹ **Sahih.** Tirmizi (2180) Ebu Ya’la (3/30) Ahmed (5/218) İbn Hibban (15/95) Taberani (3/244) Bkz.: İbn Hazm, Cevâmiu's-Siyre, (s. 238) İbn Kesir, Tefsir, (2/143) Kurtubî, Tefsir, (7/ 273) ve Şâtibî, el-İ'tisâm, (45)

² Şerhu Kitabı't-Tevhid (s.152)

ondan nasıl sakınacağız?' Bunun üzerine Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

'Allah'ım! Bizler sana bildiğimiz bir şeyi (bilerek) şirk koştuktan sığınırız, bilmediğimizden dolayı da senin mağfiretini dileriz.'¹

Gördüğümüz gibi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizlere şirkin birisi bizim tarafımızdan bilinen, diğeri bize gizli kalan olmak üzere iki çeşit olduğunu öğretmiş, bizlere bilmediğimiz ve düşme ihtimalimizin olduğu şirkten dolayı Allah'tan mağfiret dilememizi emretmiştir.

Kesinlikle biliyoruz ki, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizlere ancak Allah Teâlâ'nın mağfiret edeceğini belirttiği şeylerin mağfiret edilmesinin istenebileceğini emreder, böyle olmayanları ise emretmez. Dolayısıyla kişinin bilemeyeceği bu şirk çeşidi, Allah Teâlâ'nın:

"Muhakkak Allah kendisine şirk koşulmasını mağfiret etmez, fakat bunun dışında kalanları; dilediği kimseler için mağfiret eder." (Nisa 48) buyruğunda kastedilen şirk değildir.

Yine aynı şekilde bu Şeriatın müşrik olarak nitelendirdiği kimselerin şirki de değildir. Yine bundan, câhil kişinin, bilgisizliği dolayısıyla mazur olduğu sahih olarak anlaşılmaktadır. Çünkü ümmet ittifakla ve ihtilafsız olarak şunu kabul etmiştir: Şirkin herhangi bir türünün eğer kişi şirk olduğunu açıkça görür ve bilecek olursa, bu konuda ona herhangi bir gizliliğin varlığı söz konusu değil; bilâkis gereği gibi biliyor ise, o takdirde böyle bir şirke düşecek ve işleyecek olursa o kişi kâfirdir, müşriktir ve (daha önceden Müslüman ise) kadı tarafından mürted olduğuna hüküm verilir.

Sekizinci Delil: İcmâ

Bu delil, kesin ve ihtilafsız bir delildir. Şöyle ki: Ümmet ihtilafsız olarak şunun üzerinde icmâ etmiş bulunuyor: Eğer herhangi bir kimse Kur'ân-ı Kerim'in bir âyetini kasdî olarak ve bu âyetin Mushaflarda bu şekilde olmadığını bile bile değiştirecek olursa yahut ondan bir kelime kaldırırsa, ya da bir kelimeyi kasdî olarak eklerse, bütün ümmetin icmâi ile bu kişi kâfirdir.

¹ **Sahih ligayrihi.** Ahmed (4/403) İbn Ebi Şeybe (7/88) Buhârî Tarih (9/58) Taberânî Evsat (4/10)

* Ebu Bekr radiyallahu anh'den şahidi: Ziyau'l-Makdisi el-Muhtare (1/150) Ebû Ya'la (1/60) Buhârî Edebu'l-Mufred (716)

Diğer taraftan Kur'ân okuyan birinin hata ile bazen bir kelime ilâve ettiğini, bazen de bir kelime eksik okuduğunu görürüz. Hakkı açıkça bilmeden önce karşısına çıkacak kişiyle - öyle olduğu kanaatiyle - tartışıp mücadele etmesi halinde bile bu kişinin, ümmetin hiç bir âlimine göre kâfir sayılmadığını, fâsık veya günahkâr olarak da kabul edilmediğini biliyoruz.

Şayet bu şahıs, mushaflara vâkîf olur yahut da söylediği delil olan Kur'ân okuyucularından birisi ona yanlış olduğunu belirtecek olursa, buna rağmen yine iddiasında ısrar ederse, o zaman o, Allah katında kesinlikle kâfir olur.

Dokuzuncu Delil: Şura 52. Ayeti

İtikadi konuda cehalet mazeret değildir diyenlerin iddiasını çürüten bir diğer delil de, Şura suresi 52. Ayetinde Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'e hitaben:

“İşte sana da buyruğumuzla Cebrail'i gönderdik; sen Kitap nedir, iman nedir önceleri bilmezdin” buyrulmuş olmasıdır. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem nübüvvetinden önce iman nedir bilmiyor olduğuna göre, bu Hâricilerin iddiaları, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in o sıralarda müşrik olduğunu söylemeyi gerektirirdi. Zira onlara göre imanı bilmemek başlıbaşına küfürdür. Hâlbuki böyle bir itikad, Ehl-i Sünnetin icma ettiği esaslara aykırıdır.

Onuncu Delil: Muaz Radyallahu anh'ın Secdesi

Abdullah b. Ebi Evfa radyallahu anh'den: “Muaz radyallahu anh Şam'dan dönünce Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e secde etti...”¹

Bu hadis hakkında Allame Şevkani rahimehullah şöyle demiştir: “Kim cehaletle Allah'tan başkasına secde ederse o tekfir edilmez.”²

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah, şeyhlerin ve kıralların önünde yaptıkları gibi, bazı insanların yeri öpmeleri, secdede olduğu gibi başkaldırmaları hakkında, az önce işaret edilen Muaz radyallahu anh hadisiyle fetva vererek şöyle demiştir: “Caiz değildir... Bunu din edinerek ve yakınlık sağlamak için yapmak en büyük münkerlerdendir. Böyle bir şeyin

¹ **Sahih.** Bkz.: el-Elbani İrvau'l-Galil (7/56). Kitabın sonlarında bu hadis ile ilgili geniş bir tahrir çalışması eklenmiştir.

² Neylu'l-Evtar (6/210)

yakınlık sağladığına ve din edinilebileceğine itikad eden sapıktır, aşırıdır. Bilakis ona bunun dinden ve yakınlık sebeplerinden olmadığı açıklanır. Eğer ısrar ederse tevbe ettirilir. Aksi halde (yani tevbe etmezse) öldürülür.”¹

On Birinci Delil: Diğer Bir Kısas Olayı

Müminlerin annesi Aişe radiyallahu anha’dan: “Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem Ebu Cehm b. Huzeyfe’yi zekât memuru olarak gönderdi. Zekâtı hususunda kendisiyle tartışan birini Ebu Cehm dövdü ve başını yaraladı. Kabilesi Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’e gelip:

“Ey Allah’ın rasulü! Kısas isteriz” dediler. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“**Kısas yerine şunu şunu alın**” buyurdu. Yine razı olmadılar. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem: tekrar

“**Şunu şunu alın**” buyurdu. Yine razı olmadılar. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem tekrar:

“**Şunu şunu alın**” buyurdu. Bu defa razı oldular.”²

Bu hadis hakkında Ebu Muhammed b. Hazm rahimehullah şöyle demiştir: “Bu haberde cahilin mazur olması ve onun İslam’dan çıkmaya-cağı vardır. Şayet üzerine hüccet ikamesi yapılmış âlim bir kimse bunu yapsaydı elbette kâfir olurdu. Çünkü bu kimseler Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’i yalanlamışlardır. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in mücerret olarak yalanlanması küfür olmasında ihtilaf yoktur. Lakin onlar cahillikleri ve bedevi oluşları sebebiyle, cehaletle mazur görüldüler ve tekfir edilmediler.”³

Allame Şemsuddin İbnî'l-Kayyım rahimehullah şöyle demiştir: “Hüccet ikame edilmemesiyle beraber cahillik küfrü ve bilgisine ulaşma imkânı bulunmamasına gelince, Allah bu kimseler rasullerin hücceti ikame

¹ Bkz.: Mecmuu'l-Fetava (1/372)

² **Sahih**. İbn Carud el-Munteka (845) İbn Hibban (10/339) Ahmed (6/232) Ebû Dâvûd (4534) İbn Mace (2638)

³ el-Muhalla (10/410-411)

oluncaya kadar azabı kaldırmıştır.”¹

On İkinci Delil: Allah’tan Başkası Adına Yemin Eden Sahabeler

Sa’d b. Ubeyde’den: “Ben İbn Ömer radiyallahu anhuma’nın yanında idim. Bir adam Kâbe adına yemin etti. Bunun üzerine İbn Ömer radiyallahu anhuma dedi ki:

“Sana yazıklar olsun. Böyle yapma. Zira ben Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim: **“Kim Allah’tan başkası adına yemin ederse şirk koşmuştur.”**²

Mus’ab b. Sa’d b. Ebî Vakkas, babasından rivayet ediyor: Sa’d b. Ebi Vakkas radiyallahu anh dedi ki:

“Lat ve Uzza’ya yemin ettim. Arkadaşlarım bana dediler ki: “Batıl söz söyledin.” Bunun üzerine Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’e gittim ve:

“Cahiliyye alışkanlığı sebebiyle Lat ve Uzza adına yemin ettim” dedim. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bana dedi ki:

“Üç defa “La ilahe illallah” de ve üç sefer sol tarafına tükürerek şeytandan Allah’a sığın. Bunu bir daha da yapma.”³

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Allah’tan başkası adına yemin etmenin şirk olduğunu açıklamıştır. Bunun küçük şirk olduğunu gösteren bir delil yoktur. İbn Ömer radiyallahu anhuma’dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah’tan başkası adına yemin eden küfre girmiştir.”⁴

Bu hadiste de Allah’tan başkası adına yemin etmenin küfür olduğu beyan edilmektedir. Bununla beraber, Sa’d radiyallahu anh kasıtsız olarak

¹ Tariku'l-Hicretn (384)

² **Sahih.** İbn Hibban (10/199) Hâkim (4/330) Tirmizi (1535) Ebu Davud (3251) Ahmed (2/69, 86, 125) Bezzar (12/22) Tayalisi (2008) Taberani (13/205)

³ **Sahih.** İbn Hibban (10/207)

⁴ **Sahih.** Hâkim (1/65, 117) Humeydi (2/280) İbnu'l-Munzir el-Evsat (12/146)

bu fiili işlemiş, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu tekfir etmemiş, buna nasıl keffaret kılacağıını öğretmiştir. Yine İbn Ömer radiyallahu an-huma, Ka'be adına yemin eden kişiyi, bilmiyor olması sebebiyle tekfir et-memiştir.

İbn Ömer radiyallahu an-huma şöyle rivayet etmiştir: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ömer b. el-Hattâb radiyallahu an-h'ın babası adına yemin ettiğini gördü ve şöyle buyurdu:

"Muhakkak ki Allah babalarınız adına yemin etmenizi yasaklı-yor. Kim yemin edecekse Allah adına etsin veya sussun."¹

Burada da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ömer radiyal-lahu an-h'ın bilmeden yaptığı bu yeminden dolayı onu tekfir etmemiştir.

Allah Teâlâ'dan yardımcı olmasını dileyerek şöyle diyoruz:

Allah Teâlâ'ın Kitâbı'nda yer alan şu apaçık âyetleri ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den sabit olan konu ile ilgili hadîs-i şerifleri bilen bir kimse için hak apaçık ortaya çıktıktan sonra, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in,

"Kim kardeşine: 'Ey kâfir!' diyecek olursa, bu söze ikisinden bi-risi müstehak olur" buyruğunu bilirse, Allah Teâlâ'nın: **"Bilmediğinin pe-şinden gitme."** (İsrâ, 36)

"Muhakkak, zan haktan hiç bir şekilde hiç bir şeyin yerini tut-maz." (Yunus, 36) ayetlerinin, Allah Teâlâ'nın hatâdan koruduğu mâsûm Peygamberinin:

"Zandan çokça sakınınız. Çünkü muhakkak zan sözlerin en ya-lanıdır" buyruğunu işitmiş kimselerin, başkasına yapabileceği en şen'î, en ağır itham olan küfür ve Rabbi'ne şirk koşmak ithamından herşeyden önce dilini tutması gerekir. Bu konuda şer'î kesin delil ile hiç bir zanna ve şüp-heye yer vermeyen deliller ortaya konulmadıkça asla böyle bir işe kalkış-mamalı ve zannına tâbi olarak, Allah Teâlâ'nın öyle bir kimse hakkında vermesini emretmiş olduğu hüküm olan İslâm hükmünün dışında herhangi bir hükmü zannına uyarak vermemelidir.

¹ **Sahih.** Muslim (1646) İbn Hibbân (10/201, 204) Ebu Avane (4/25)

İbn Hazm, Cevâmi'u's-Sîre adlı eserinde Abbâs radiyallahu an-huma'dan şu rivayeti yapar:

Abbâs radiyallahu anh, Mekke'nin Fethi gününde yanında Ebû Süf-yan olduğu halde Rasûlullah'ın yanına gitti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Süfyân'a şöyle dedi:

"Artık bu kadar geciktiğin yetmiyor mu? Allah'tan başka hiç bir ilâh bulunmadığını bilmiyor musun?" Ebû Süfyân şöyle dedi:

"Anam, babam feda olsun. Sen ne kadar mütehammil, ne kadar kerîm ve akrabalık haklarına ne kadar riâyet eden birisisin. Allah'a yemin ederim ki, eğer ben ondan başka hiç bir ilâhın olduğuna inanmış olsaydım, gerçekten onun bir fayda vermesi gerekirdi." Daha sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi:

"Söyle bakayım, ey Ebû Süfyân! Bu kadar geciktiğin yetmiyor mu? Benim Allah'ın Rasulü olduğumu bilmiyor musun?" Bu sefer Ebû Süfyân ona şöyle cevap verdi:

"Anam babam, sana feda olsun. Sen ne kadar müsamahalı, ne ka-dar kerîm ve akrabalık haklarına ne kadar riâyet eden birisisin. Bu konuda ise Allah'a yemin ederim, şu ana kadar içimde bir kuşku gibi bir şey var." Bu sefer Abbas radiyallahu anh ona şöyle dedi:

"Yazık oluyor sana, boynun uçurulmadan önce İslâm'a gir." Bunun üzerine Ebû Süfyân Müslüman oldu. Bu sefer Abbâs radiyallahu anh şöyle dedi:

"Ey Allah'ın Rasulü, Ebû Süfyân övülmeyi seven bir adamdır. Sen ona bunu sağlayacak bir şeyler yap!" Bu sefer Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ebû Süfyân'ın evine giren emniyettedir. Kapısını üzerine kapa-tan emniyettedir, Mescid-i Harâm'a giren emniyettedir."¹

İşte Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hüküm verdiği şekilde, zahire bakarak İslâm olduğuna dair hüküm vermek budur.

Yüce Allah'tan dileriz ki, bize hakkı hak olarak gösterecek ve ona tabî olmayı nasib etsin! Bâtılı da bâtıl olarak gösterecek ve ondan sakınmayı nasib etsin.

¹ İbn Hazm, Cevâmi'u's-Sîre, (229)

2- Hata/İntifâul Kast (Kast Etmemek):

Hatanın özür olduğuna dair şeriatta birçok nass varid olmuştur. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ

"Hata etmiş olduğunuz şeylerde sizin için bir vebal yoktur. Fakat kalplerinizin kasten yapmış oldukları hariç." (Ahzâb, 5).

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ اللَّهَ قَدْ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي الْخَطَأَ، وَالنِّسْيَانَ، وَمَا اسْتُكْرِهُوا عَلَيْهِ

"Allah ümmetinden hata, unutmama, zorlanıldıkları şeyin (günahını) affetti."¹

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Tekfire gelince bu konuda doğru olan Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetinden her kim içtihat eder ve hakkı kasteder ama hata ederse tekfir edilmez. Bilakis hatası bağışlanır."²

3- İkraah:

İkraah bir kimseye istemediği şeyi mecbur kılmaktır. Şöyle ki insanın öldürülmek ve bir uzvunun kesilmesi ile tehdit edilerek yanında güç ve seçim hakkının kalmamasıdır. İkraah sözlerde fiillerde olur kalplerde olmaz.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ
وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

"Kalbi îman ile dopdolu olduğu halde küfre zorlanan kimse dışında, îmanından sonra Allah'ı inkâr eden ve küfre göğüs açan kimselere, Allah katından bir azab gelir. Onlar için büyük bir azab vardır."

¹ **Sahih.** İbn Mâce (2043) İbn Hibbân (1499)

² Er-Reddu Alel-Bekri (2/659)

(Nahl 106)

Ebu Mutevekkil en-Naci'den: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ammar b. Yasir'i su getirmesi için bir kırbayla müşriklerin kuyusuna göndermişti. Kuyuların etrafında üç saf suyu koruyordu. Müşrikler onu yakaladı ve küfür içeren sözler konuşmasını istediler. Bunun üzerine Ammar radiyallahu anh hakkında bu ayet indi."¹

İbn Abbas radiyallahu anhuma'dan: "Allah Teâlâ, iman ettikten sonra küfreden kişiler için büyük bir azap olduğunu bildirmektedir. Ancak düşmanın işkencesinden kurtulmak için istemeyerek, kalbi imana bağlı olduğu halde küfrü söyleyen kişi için bir sakınca yoktur. Çünkü Allah kullarını kalplerindeki itikada göre hesaba çeker."²

İbn Mes'ud radiyallahu anh'den: Benden sultanın yanında bir veya iki kamçıyı engelleyecek olan sözü mutlaka söyledim."³

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً

"Mü'minler, mü'minleri bırakıp da kâfirleri veliler edinmesinler! Her kim bunu yaparsa Allah'tan hiçbir şey üzerinde değildir. Ancak onlardan sakınılabilecek bir şeyden sakınmanız müstesna. " (Âl-i İmrân 28)

İbn Abbas radiyallahu anhuma bu ayetin tefsirinde şöyle demiştir: "Takiyye (sakınma); insanlardan korku halinde, kalbi iman ile mutmain olduğu halde dil ile söylemektir. Kişi elini uzatıp adam öldürmedikçe veya Allah'a isyana elini uzatmadıkça ona günah yoktur. Elini bunlara uzatırsa mazur olmaz."⁴

¹ **Hasen ligayrihi.** Musadedd (Metalibu'l-Aliye 4027) Bkz.: İbn Sad (3/249) Hâkim (2/357) Abdurrazzaj Tefsir (1/360) Taberî (14/374) Fethu'l-Bari (12/312) Beyhaki (8/208, 209)

² **Hasen.** Taberî (14/376) Beyhaki (8/209)

³ **Sahih.** İbn Hazm el-Muhalla (11/142) Sahnun Mudewvene (2/83)

⁴ **Hasen.** Taberî (5/317) İbnu'l-Munzir (352) Hâkim (2/291) Beyhaki (8/209)

İbn Battal şöyle demektedir: “Küfre zorlanan kimsenin öldürülmekten korktuğundan dolayı kalbi imanla dolu olduğu halde küfür ameli işlemesinin küfür olmayacağı hakkında ilim ehli icma etmiştir.”¹

Küfre terettüp edecek hükümden önce ikrahın o kişi hakkında mevcut olmadığının tespiti gereklidir.

4- Te'vil:

Tevil; bir şüpheden dolayı doğru ve hak olduğuna inanarak küfür işlemektir.

Ömer radiyallahu anh Kudâme b. Ma'zun'u Bahreyn'e vali tayin etmişti. Kudame radiyallahu anh Hafsa ve Abdullah'ın dayısı idi. Bir gün Abdulkays kabilesinin reisi olan Carud, Bahreyn'den Ömer radiyallahu anh'ın yanına geldi ve dedi ki:

“Ey Müminlerin Emiri! Kudame şarap içti ve sarhoş oldu. Allah'ın haramlarını çiğnediğini gördüğüm için bunu size haber vermeyi kendime vafize bildim” Ömer radiyallahu anh dedi ki:

“Şahidin var mı?” Carud:

“Evet, Ebu Hureyre (şahidimdir)” dedi. Ömer radiyallahu anh Ebu Hureyre radiyallahu anh'ı çağırttı ve ona dedi ki:

“Şahitlik ediyor musun?” Ebu Hureyre radiyallahu anh:

“Ben onun şarap içtiğini görmedim fakat sarhoş olduğunu gördüm” dedi. Ömer radiyallahu anh:

“İmmdi şehadet tam oldu” dedi ve mektup yazarak Kudame'yi Bahreyn'den geri çağırdı. Kudame gelince Carud Ömer radiyallahu anh'e dedi ki:

“Şimdi buna Allah'ın kitabı ile hükmet” Ömer radiyallahu anh:

“Sen davacı mısın yoksa şahit mi?” dedi. Carud:

“Ben şahidim” dedi. Ömer radiyallahu anh:

“Şu halde şahitliğini yapmış bulunuyorsun” dedi. Carud sustu, fakat bir sonraki gün yine Ömer radiyallahu anh'ın yanına geldi ve dedi ki:

¹ İbn Hacer, Fethu'l-Bari (2/313)

“Buna Allah’ın tayin ettiği haddi vur” Ömer radiyallahu anh:

“Ben seni davacı olarak görüyorum, onun aleyhinde sadece bir kişi şahitlik yaptı” dedi. Carud dedi ki:

“Ben bunu senden Allah için istedim” Ömer radiyallahu anh dedi ki:

“Sus yoksa elimden kurtulamazsın.” Carud dedi ki:

“Senin amcaoğlun şarap içiyor ama ceza bana kesiliyor. Hak bu mu?” Ebu Hureyre radiyallahu anh Ömer radiyallahu anh’e dedi ki:

“Eğer bizim şahitliğimize itibar etmiyorsan birini Kudame’nin zevcesinden sorması için gönder” Bunun üzerine Ömer radiyallahu anh birisini Kudame’nin zevcesi Hind bt. Velid’e gönderdi ve kadın kocasının aleyhinde şahitlik yaptı. Ömer radiyallahu anh Kudame’ye dedi ki:

“Sana Allahın tayin ettiği haddi uygulayacağım” Kudame dedi ki:

“Eğer ben onların dedikleri gibi içsem bile bana hadd uygulayamazsın.” Ömer radiyallahu anh:

“Neden?” dedi. Kudame dedi ki:

“Çünkü Allah **“İman edip salih ameller işleyenlere; Allah’a karşı gelmekten sakındıkları, iman ettikleri ve salih amel işledikleri, sonra Allah’a karşı gelmekten sakındıkları ve iman ettikleri, sonra yine Allah’a karşı gelmekten sakındıkları ve iyilik ettikleri takdirde, daha önce tatmış olduklarından dolayı bir günah yoktur. Allah, iyilik edenleri sever.”** (Maide, 93) buyuruyor.” Ömer radiyallahu anh dedi ki:

“Sen tevilinde hata ettin. Eğer Allah’tan sakınsaydın Allah’ın sana haram kıldığı şeylerden vazgeçerdin.” Daha sonra Ömer radiyallahu anh insanlara şöyle sordu:

“Kudame’ye hadd uygulanması konusunda ne düşünüyorsunuz?” Dediler ki:

“Hasta olduğu müddetçe cezalandırılmasını doğru saymıyoruz” Ömer radiyallahu anh belli bir dönem bıraktıktan sonra kanaatini değiştirerek:

“Bunun kamçılar altında Allahın huzuruna çıkması, benim boynumda bir cezayı uygulamama sorumluluğuyla Allah’ın huzuruna çıkamandan daha hayırlıdır” dedi ve Kudame’ye haddi uyguladı. Ömer radiyallahu anh Kudame’ye öfkelenip dargın durdu. Beraber hac yaptıklarında Ömer radiyallahu anh Kudame radiyallahu anh’e dargın idi. Hac yolculuğu

sırasında Ömer radiyallahu anh bir su kenarında mola verip uyudu. Sonra uyanarak şöyle dedi:

“Hemen bana Kudame’yi getirin. Çünkü rüyamda bana birisi gele-
rek:

“Kudame ile barış. Zira o senin kardeşindir” dedi. Hemen onu bana getirin.” Ona gittiklerinde Kudame gelmek istemedi. Ömer radiyallahu anh onun zorla getirilmesini emretti, bağışlanma diledi.”¹

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Bunlar gi-bilerinden tevbe etmeleri istenir ve hüccet ikamesi yapılır. Eğer ısrar eder-
lerse o zaman tekfir edilirler. Bundan önce küfürlerine hükmedilemez. Ni-
tekim sahabe Kudame b. Mazun ve arkadaşlarını, te’vildeki hatalarından
dolayı tekfir etmemişlerdir.”²

İbn Kayyim “Medâricu’s-Sâlikîn” adlı kitabında İslam’ın farzlarından
bir farzını inkâr eden kimsenin küfrü bahsinde şöyle demektedir; “Bunu
cehaletle veya teville inkâr eden kimseye gelince bu kimse bu konuda ma-
zeretlidir. Bu amelin sahibi tekfir edilemez. Bir şahsın mazur olduğu tevil
şeriatı veya lügatte bir yönü olan tevidir. Ancak Bâtını fırkasının yapmış
olduğu tevil ise muteber değildir. Onların te’villerinin hakikati icmalî ve taf-
sili olarak dini yalanlamaktır.”

İbnu’l-Vezir “İsarü’l-Hak” adlı kitabında şöyle demiştir; “Zarûf olarak
bilinen şeylerin hepsini inkâr eden kimsenin küfründe ihtilaf yoktur. Te’vili
mümkün olmayan şeyleri te’vil ismiyle örtmüşlerdir. Mülhitlerin Allah’ın
isimlerinin tamamında, Kur’ân ve şeriatın tamamında ahirete ilişkin diriliş,
kıyamet, Cennet ve Cehennem konularında yapmış oldukları te’viller
gibi.”³

Tekfir Sapmasının Sebepleri

Tekfir aşırılık çeşitlerindendir. Kendisinde şer’i, nefsi ve ahlaki se-
bepler barındırır. Aşırı inançlar, sözler ve fiiller netice vermesi için bu has-
letler birbirlerine yardımcı olurlar. Bu sebeplerin tabiatı bir vakitten başka
bir vakte bir mekândan başka bir mekâna göre değişebilir. Bu sebepler

¹ **Sahih mevkuf.** Abdurrazzak Musannef (17076) İbn Sa’d (5/560) İbn Şebbe
Tarihu Medine (3/842) İbn Hacer Fethu’l-Bâri’de (13/151) isnadı sahih demiştir.

² Mecmuu’l-Fetava (7/110)

³ İsarü’l-Hak (376)

şunlardır;

1- Dinin Bilinmemesi: Hassaten aşırılığın vaki olduğu ince meselelerde dinin bilinmemesi ve muteber ilim ehlinin sözleri ve şer'i deliller olmaksızın bu meselelerde içtihadı kalkışmaktır. Böylece nasların ve ahkâmın manaları tahrif edilmiş olunur. Netice olarak Müslümanlar arasında fitneler ihdas edecek ve aşırı tasarruflara sebebiyet verecek olan hevâyâ tabi olmak, batıl yollarla cedelleşmek, ehil olmayanların içtihat etmesi, ahir zaman ve fiten hadisleri ile çokça meşgul olmak yaygınlaşır.

2- Dinde Aşırılık: Dinde aşırılık aslen küfür olmayan masiyet, kebair ya da şüpheli şeylerde tekfire götürür. Veya riddet ahkâmının kaideler ve engeller gözetilmeksizin muayyen şahıslara indirilmesidir.

3- Müslümanlar Hakkında Kötü Zanda Bulunmak: Tekfir bidatinin vaki olduğu kimsenin yanında asıl olan başkalarını itham etmesidir. Onların sözlerinin açıklaması, nefislerini tezkiye etmekle birlikte bütün eksiklik ve ayıplardan kendilerini muaf tutarak açıklamaların en kötüsüdür. Fazlasıyla kibre sahiptirler.

4- Sabrın Az Olması. Sabırsız olunması hak ve bâtıl arasındaki çatışmada Allah'ın sünnetini idrak edememeleri. Hak ve batıl arasındaki çatışma şer'i ve kevnî sünnet üzerinde gerçekleşir. Bu sünnetleri bilmemek bütün insanlarla kavga ve düşmanlık çıkarmaya ve ürün devşirmede aceleciliğe götürür.

5- Allah'ın Şeriatı İle Hükmedilmemesi: Bazı mütebedeyyin gençlerin gayret ve çabaları şeriatın hükmünün geri gelmesi için harekete geçti. Belirlenmemiş, disipline edilmemiş yöntemler ile bu bozulmalara yönelmeye başvurdular. Nihayetinde ilim ve tecrübe yetersizliğinin sebebiyle haddi aşmalar ortaya çıktı.

6- Zulmün Yaygın Olması: Sistemlere karşı gönüllerde öfke, kin ve şikâyet beslenmesi. Sonrasında bu duygularını bu sistemlerle muamele içerisinde olan her bir kimseye veya bu cemaatlerin benimsemiş olduğu yol ile sistemlerle çatışma içerisinde olmayan herkese şamil kıldılar. Onlarla ittifak edip el ele verdiklerini ya da onlardan razı olduklarını iddia ettiler.

7- Sert Davranmak, İşkence ve Baskı: Hâkim olan sistemin ilim ve hayır ehline sert davranması işkence etmesi ve baskı uygulaması. Bu sert davranış hüküm çıkartmada zıt bir sert davranma şekline sürükledi. Gö-

nülleri ve akılları bu sistemlerle sadece silahlarla muamele edileceği sabitesine ve bütün kollarının ve çalışanlarının hükmünün küfür ve riddet olduğuna mahsur bıraktı.

8- Dış Güçlerin Provokasyon ve Entrikaları: Bu onları bu güçler ile mücadele şeklinde sabrın ve hikmetin yok olmasına iletmış ve bununla beraber açık bir savaşa dâhil etmiştir.

Tekfir Sapmasının Tedavisine Dair Önemli Kâideler

1- Müslümanda asıl olan adalettir ve yakın ile İslâm'ının zevali ta-hakkuk edinceye kadar müslüman olduğudur. Her kim iki şahadeti dile getiriyorsa aksi delil olmadığı müddetçe ona İslam ile hükmedilir. İnsanların akidelerini imtihan etmek ihtiyat değildir. Aşırıların yolu olduğu üzere onların hükmünde tevakkuf etmek yoktur.

İbn Nuceym Bahru'r-Raik adlı eserinde şöyle demektedir: "Riddeti kesin olarak bilinen şeye riddet olarak hükmedilir. Aksi takdirde şüphe varsa riddet ile hükmedilmez. Yakın ile sabit olmuş İslâm, şüphe ile zail olmaz."¹

2- Büyük küfür ile küçük küfrün arasının ayrılması. Kur'an ve sünnette geçen küfür kelimesi bazen kendisiyle dinden çıkaran küfür kastedilir bazen de dinden çıkarmayan ancak isyan ve fıskı gerekli kılan küçük küfür kastedilir. Tıpkı şirkin ve nifakın büyük ve küçük olarak taksim edilmesi gibi.

3- Mutlak tekfir ve muayyen tekfirin farklı şeyler olup arasının ayrılması. Küfür fiil, söz ve inançların umumuna küfür lafzını kullanmak caizdir. Örnek olarak kim Allah'a söverse küfre girer demek gibi. Ancak küfrü muayyen bir şahsa, ehil olan kimse tarafından şartlar tamamlanmadan ve maniler ortadan kalkmadan indirgemek caiz değildir.

4- Bazen insanda küfür ve iman, iman ve şirk, iman ve nifak bir arada bulunabilir. Küfür, şirk ve nifak amellerinden bir şeye düşmek külli manada küfrüne hükmetmeyi gerektirmez. Ancak mezkûr şartlar ve kaideler ile gerçekleşir.

İbn Kayyım es-Salat ve Ahkâmu Târikuha adlı eserinde şöyle demektedir: "Bazen bir adamda küfür ve iman, tevhit ve şirk, takva ve fücür, nifak ve iman bir arada bulunabilir. Bu ehlisünnetin asıllarından olup bidat

¹ Bahru'r-Raik (5/124)

ehlinin muhalefet ettiği konudur.”

Kendisinde küfür amelinin sadır olduğu kimseye küfür ile vasıflan-dırmakta aceleci davranmak caiz değildir. Bu küfürden dolayı iman vasfı-nın ondan külliyyen zail olmadığı ihtimal dâhilindedir.

Son günlerde hadis ehlinden ve ilim ehlinden olmayan, bununla beraber kendilerini selefilığe nispet eden bazı kimseler; “tekfir”, “cehaletin mazeret olup olmaması”, “hüccetin ikamesi” gibi mevzulara dalmışlar, şu an Suud’da bulunan tevhid ve sünnet ilimlerinde yetersiz olan ve adlarına “şeyh” denilen kimselerin zelle kabilinden sözlerini din edinmeye davet eder olmuşlardır. Bunun neticesinde kendilerini İslam’a nispet eden kim-seler, yetkisiz kimseler tarafından tekfir edilmiş, hatta bu kimselerin tekfir edilmeleri dinin rükünlerinden sayılır hale gelmiştir. Bu Müslümanlar, sanki bir hristiyanı, bir yahudiyei tekfir eder gibi, “Müslümanım” diyen in-sanları tekfir etmektedirler. Allah bu ümmeti, aralarına kılıç girmesinden muhafaza etsin.

Bu ümmet Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in: **“Birbirinizin boyunlarını vuran kâfirlere (nankörlere) dönmeyin, Allah’ın kardeş kulları olun”** vasiyetini terk etmiş, maalesef “cihad meydanı” adını verdik-leri her bölgede kendilerini İslam’a nispet eden iki – ya da daha fazla – taraf birbiriyle savaşır olmuştur. Yetmiş üç fırka içinde sadece Ehl-i Sün-net ve’l-Cemaat kendilerinden olmayan fırkaları tekfir etmez. Diğer fırkalar ise kendileri gibi inanmayanları tekfir etmişlerdir. Cehmîler ve Rafıziler’in yetmiş üç fırkanın dışında olduklarını hatırlattıktan sonra, şu önemli nok-tayı da vurgulamakta fayda var:

Ehl-i Sünnet, diğer yetmiş iki fırkaya bid’atlerinden dolayı buğz ve teberri etse de, hatta onlara selamı kesse de tekfir etmez, yanlış yapan kardeş yahut münafık muamelesi yaparlar. Bunda yadırganacak bir du-rum yoktur. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, kendisi ve ashabı gibi itikad etmediği halde kendisini İslam’a nispet eden münafıklara dünya hü-kümleri bakımından Müslümanlarla aynı muameleyi yapıyor, onlar üze-rinde güç sahibi olduğunda onları İslam’ın zahirdeki emirlerine ve yasak-larına riayet etmeye zorluyor, fakat hakikatte arkadaşları olmadığı halde: **“Muhammed arkadaşlarını öldürüyor dedirtmem”** diyerek münafıkların öldürülmesini yasaklıyordu.

Her Müslüman dininde müçtehit olmak zorundadır deyişimizdeki müçtehit: ferdî kulluğunda nasıl abdest alacağını, nasıl namaz kılacağını, nasıl dua edeceğini, nasıl oruç tutacağını, zekâtı, hacı ve buna benzer yükümlülüklerini bizzat, bağımsız anlayışıyla Kur'an ve sünnet nasslarından araştırmak zorundadır. Zira Allah'a ve rasulüne itaat emri, bütün iman edenleri kapsamaktadır. Bu konuda Müslümanın birçok hatalara düşmesi, kendi ulaştığı ilimle başkalarına fetva vermeye kalkmadığı sürece mesele değildir. Hata ettiğine dair delil kendisine ulaştığında bundan dönmek zorunda olduğunu bilmelidir. Bizzat Kur'an ve sünnete muhatap olan kişi anlayamadığı, oturtamadığı, delillerin kendisine karışık geldiği konuları daha iyi bilen ilim ehline sorar.

Soracağı ilim ehlini seçerken de içtihat etmek zorundadır: bu ilim ehli işinin ehli olmalı, fasık (büyük günahları açıktan işleyen veya küçük günahları açıktan işlemekte ısrar eden) biri olmamalı, aşırılık ve taassub sahibi, hislerine yenik düşen biri olmamalıdır. Eğer bu şartlara haiz ise, ona Allah'ın ve rasulünün meseledeki hükmünü istediğini beyan etmelidir. Böyle bir müftî'nin Allah'ın dinindeki hükme şahitliğini kabul ederse bu yeterlidir. Bu taklid değil, âlimin deliline ittibâdır. Eğer ilmî kabiliyeti varsa bu âlimin verdiği delilleri de tetkik eder ki, bu daha faziletlidir.

Şayet fetvasına başvurduğu kimse ilminde ve dindarlığında güvenilir değilse, hevasına ve hislerine yenik düşen, taassup ve aşırılık sahibi biriyse, onun verdiği fetvanın delilini de araştırmak zorundadır. Bunu yapmazsa yine taklidden kurtulmuş olmaz. İbn Abdilberr'in Camiu'l-Beyan, Hatibu'l-Bağdadi'nin el-Fakih ve'l-Mutefekkih gibi eserleri ile bu mevzuda yazılmış diğer kaynak eserlerde geçen rivayetlerde yapılan yönlendirmelerin özeti dediğim şekildedir.

Bu anlattıklarım her mükellef Müslümanın şahsî kulluğu hakkında idi. Bir de Müslümanların genelini ilgilendiren konular vardır ki, cihad, tekfir, tebdî (Bir kimsenin bid'at ehli olduğuna hükmetme), tefsîk (fasık sayma), had cezaları, bid'at, imamet, davet, maslahat, mefsedet, cehalet gibi meselelerde fetva vermek; içtihat ehli olan, arap dili ve üslubuna vâkıf, tefsir ve hadis ilimleri ile usul bilgisine sahip, nasih-mensuh, umum-tahsis, mutlak-mukayyed, icma edilen hususlar ve ihtilaf edilen hususları bilen, dinde şahitliğine itimad edilen âlimlerin hakkıdır.

Böyle olmayan kimselerin bu mevzularda – yetkili âlimlerden hakıyla nakletmek haricinde - şahsî re'yleriyle konuşmaları, görüş bildirmeleri; bir edepsizlik ve “kendisini ilgilendiren şeyleri terk edip, kendisini ilgilendirmeyen konulara dalmak”tır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Onlara güven yahut korku verici bir haber geldiği zaman, onu hemen yaymışlardır. Hâlbuki o haberi rasule ve mü'minlerden olan emir sahiplerine götürselerdi, onlardan (kendi ihtisasları dâhilinde) hüküm çıkaranlar, onu bilirler (ve daha iyi değerlendirirler)di. Allah'ın, sizin üzerinizdeki fazlu inayeti ve merhameti olmasaydı, çok azınız müstesna (hepiniz de) şeytana uyardınız.”** (Nisa 83)

Bu ayette açıkça belirtildiği gibi, ehli olmayan kimselerin umumi meselelerde hüküm istinbat etmeye kalkışması, kitap ve sünnete uymak gibi görünse dahi, hakikatte şeytana uymaktır.

Müslümanların genelini ilgilendiren meselelerde ilim ehlinin hüküm vermesi, sahabenin menhacidir. Nitekim Ömer b. El-Hattab radiyallahu anh şöyle demiştir:

“Kur'an'ın müteşabihleri hususunda sizinle tartışanların yakarlarından tutun ve onların Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in sünnetini bilenlere götürün. Zira Allah'ın kitabını en iyi bilenler, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in sünnetini en iyi bilenlerdir.” Ömer radiyallahu anh burada herkesin sünnetlerle istidlal etmesini değil, sünneti iyi bilen ilim ehline müracaat edilmesini emretmiştir.

Ebu Musa el-Eşarî radiyallahu anh, mescidde Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in ve ashabının yapmadığı şekilde; Allah'ı taşlarla zikreden bir topluluk görünce yadırgamış, hayır ile şerrin bir araya geldiği bu duruma bizzat karşı çıkmadan önce, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in ilmine başvurulmasını tavsiye ettiği İbn Mes'ud radiyallahu anh'a müracaat etmiştir. Kissa uzun ve malumdur.

Burada delil olan kısım, Ebû Mûsâ radiyallahu anh'ın ferdî bir müdahale yapmadan önce ilim sahiplerinden olan İbn Mes'ûd radiyallahu anh'ın muvafakatini araştırmasıdır. Nitekim İbn Mes'ûd radiyallahu anh de

bu topluluğa karşı çıkarken, onlara ashabın menhecini delil getirmiş, sahabenin uygulamadığı bir ibadet şekli, hayır gibi görünse dahi bunun sapıklık olduğunu açıklamıştır.

Yine birçok sahabenin nasihatlerinde, kitap ve sünneti rehber edinmeyi, bunlarda anlaşılmayan bir şeyle karşılaşılırsa meselenin daha iyi bilen ilim ehline havale edilmesini tavsiye ettikleri sabit olmuştur.

Lakin zaman değişmiş, muasırlar sahabenin bu tavsiyelerine uymamışlar, ilk iş olarak âlimlere müracaat etmişler, dinlerini âlimlerin fetvalarından aldıktan sonra Kur'an ve sünnete ya müracaat etmez olmuşlar yahut da Kur'an ve sünnet naslarını bu âlimlerin yönlendirmelerinden edindikleri taassup gözlükleri ile okumuşlardır.

Söz konusu âlimlerin güvenilir, takva sahibi, işinin ehli âlimler olmaları, onların taklid edilmelerini ve onların fetvalarını din edinmeyi gerektirmez. Zira sahabeler kitap ve sünnet naslarıyla tezkiye edilmiş olmalarına rağmen, onlar kendilerinin görüşlerinin din edinilmesini reddetmişler ve şiddetle karşı çıkmışlardır.

Mesele tekfir ve bu konuda cehaletin mazeretliği gibi bir konu olunca, son zamanlardaki Müslümanlar bu meselelerde İbn Teymiyye, İbn Kayyım, Muhammed b. Abdilvehhab ve daha başka imamlardan muhtelif, bazen birbirine çelişik gibi de görünen fetvalar naklederek bu meseleyi karara bağlamaya çalışıyorlar.

Bu kardeşlerden ilimle iştigal edenlere çağrı ve uyarı yapıyorum! Gelin, Allah'a ve ahiret gününe imanın gereğini yapalım: **"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Rasule itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de. Eğer bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz Allah'a ve âhiret gününe inandığınız takdirde, onu, Allah'a ve rasule arz edin. Bu, netice itibariyle daha hayırlı ve daha güzeldir."** (Nisa 59)

Âlimlerin sözlerinde birbiriyle ihtilaf eden birçok şey bulunabilir. Lakin ihtilafı gidermenin yolu âlimler arasında ve bunların fetvaları arasında tercihler yapıp, mezhebimize uyanı seçmek değildir. Allah Azze ve Celle, çözümü sunmuştur.

Din; Allah'ın kitabı ve rasulünün sünnetidir. Kitap ve sünnet üzerindeki farklı anlayışların hakemi ise, bu iki vahyin ilk muhatapları olan sahabelerdir. Ancak onlardan sonra onlara **güzellikle uyan** tabiin ve müçtehid imamlardır. Sonrakiler sahabelere uymazsa nasıl muteber olabilir?

Meseleleri Kur'an ve sünnete döndürdüğümüzde cahil mazur görülür mü görülmez mi? Görülmez diyen âlimlerin Kur'an ve sünnetten delilleri nedir? Hangi cehalet, kime mazeret, kime değildir, bu meselenin ayrıntılarını da, asıllarını da sadece ve sadece Kur'an ve sünnet naslarından, sahabenin menhecinden ispatlamak gerekir. Sonrakilerin sözlerinden isabet veya hata edeni ancak bundan sonra belirlenebilir.

Kur'an ve sünnet naslarında ve sahabenin menhecinde, cehalet ve hüccet ikamesi mevzuunda; akidevî mesele – amelî mesele yahut tevhidin aslı gibi ayrımları göremeyiz.

Kur'an ve sünnet naslarında haklarında nifak ithamı yapılan kimseleri tekfir ve irtidat ile itham etmenin bir dayanağı var mıdır? Yoksa uzun yıllardan beri maalesef ilim ehli olan kimselerin dahi dinin ıstılahları hakkındaki bu hatalarını sürdürecek miyiz? Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Firavun şöyle demişti: "Geçmiş nesillerin durumu ne olacak?" (Taha 51) Firavun'un dile getirdiği şüpheye takılı kalmaya devam mı edilecek?

Bazı İddialar ve Cevapları

Bazı kimseler bundan önce açıklamış olduğumuz genel esaslara karşı çıkmaya çalışarak şu iddiaları ileri sürerler:

Birinci iddia: *Kişi bazen ebedî olarak cehennemde kalacak olanlardan ve bizim de kendileriyle savaşmamız emredilen, Allah'ın kanlarını ve mallarını bize helâl kıldığı kimselerden olabilir. Bununla birlikte o kendisinin müşrik olduğunu bilmeyebilir. Bu da Kelime-i Şehâdeti söyleyen bir müslümanın bilmeden bile olsa küfür ya da şirkin türlerinden herhangi birisine düştüğü takdirde irtidât edip kâfir, müşrik olabileceğini ortaya koyuyor. İsterse o bu konuda bilgisiz olsun veya bir kastı bulunmasın ya da hatalı bir tevilde bulunan bir kişi olsun, değişen bir şey olmaz.*

Bu iddialara delil olarak da yüce Allah'ın şu ayetini gösterirler:

"Eğer (kendilerine karşı savaşılması emrolunan) müşriklerden

biri senden emân dilerse ona emân ver, ta ki Allah'ın kelâmını dinle-sin, sonra onu emin olduğu yere kadar (selâmetle) ulaştır. Çünkü on-lar (gerçeği) bilmeyen bir topluluktur." (Tevbe, 6)

Bu iddiayı ileri sürenler yüce Allah'ın: "Çünkü onlar (gerçeği) bilme-yen bir topluluktur" buyruğunun mânası, onların müşrik olmaları hasebiyle bilmedikleridir, derler.

Ancak bu iddiayı ileri sürenlerin bu durumları şaşırtıcıdır. Çünkü on-ların iddiaları arasında şu sözler de vardır:

"Kur'ân-ı Kerîm nazil olduğu zaman Arapça konuşanların her birisi ilâh'ın ne anlama geldiğini, Rab'den neyin kastedildiğini biliyorlar, dolayı-sıyla onlara: 'Allah'tan başka hiç bir ilâh yoktur, O'ndan başka Rab yoktur; ulûhiyyetinde O'nun ortağı yoktur' denildiği zaman, neye davet edildiklerini bütünleriyle biliyorlardı. Diğer taraftan hiç bir karışıklık ve kapalılık söz ko-nusu olmaksızın, bu sözleri söyleyen kişi Allah'tan neyi nefyetmiş oldu-ğunu ve O'ndan başka kimselere nelerin sıfat olarak verilemeyeceğini, yü-ce Allah'a neyi tahsis etmiş olduğunu biliyor, o bakımdan kâfir olanlar apa-çık bir delile rağmen kâfir oluyorlardı."

Onlar söylemiş oldukları bu sözleri unutarak, Arapların ihtilafsız ola-rak mânası belli, sınırları bilinen şirk kelimesinin mânasını bilmediklerini ileri sürdüler. Yine bunlar, Rasûlullah (s.a.v.)'in insanlarla başkanlık, kral-lık, mal yahut da kendisiyle onlar arasında bulunan kişisel ihtilâflar dolayı-sıyla savaşımadığını, onlarla ancak Allah'tan başka hiç bir ilâh olmadığına şehâdet etmelerini istediği ve bunu kabul etmeyerek:

"O bütün ilâhları bir tek ilâh mı yaptı? Bu gerçekten şaşılacak bir şeydir." (Sâd, 5) dedikleri için savaşımış olduğunu bilmezlikten geli-yorlar.

Bütün bunlardan sonra birileri kalkıp: Hubel, Lât, Uzzâ ve bir üçün-cüleri olan Menat'a secde eden, "Uzeyr Allah'ın oğludur; İsâ Allah'ın oğlu-dur" diyen ve Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ile ancak ve ancak bunların ayrı ilâhlar olmadıklarını kabul etmediği için savaşanlar, dünyada ve dünyada bulunan herşeyin üzerinde otorite sahibi olan bir ilâh'ın ortağı olmadığını bilmiyorlardı, diyorlar.

Yüce Allah'ın: **"Çünkü onlar (hakikati) bilmeyen bir topluluktur"** buyruğunun mânası, onların şirk koştuklarını bilmiyorlardı; deyip, ileri sür-mek âyet-i kerîmede bulunmayan bir mânayı âyete sokmak demektir.

Onların bilmediklerine gelince, elbette ki bu doğrudur ve Yüce Allah

doğru söylüyor. Gerçekten de onlar yüce Allah'ın azametini, celâlini, tenzih edilmesi gereken şekilde O'nun benzersizliğini ve ortaksız oluşunu bilmeyen bir topluluktur.

Bu savaşı kimse, İslâm dâvasının gerçeğini, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in neler getirdiğini öğrenmek için emân isteyen bir kimse, zahiri itibariyle sadece câhildir, inatçı ve mütekebbir değildir. Böyle bir kimse gerçekten bu işin hakikatini bilmeye değer ve ona delillerin açıklanıp durumun anlatılması gerekir ki, daha önce bilgisiz olduğu konuları öğrenmiş olsun.

İbn Kesîr bu âyet-i kerimenin tefsirinde şöyle demektedir: "Yüce Allah, Peygamberine (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle emretmektedir: "Şayet benim sana kendileriyle savaşmayı emretmiş olduğum ve sana mallarını ve canlarını helâl kıldığım müşriklerden birisi senden emân dileyecek olursa sen de onun bu isteğini 'Allah'ın kelâmını iştirinceye kadar' kabul et. Yani Kur'ân'ı iştirinceye kadar onun bu isteğini karşıla. Ona Kur'ân'ı oku. Kendisine karşı Allah'ın delili olabilecek şekilde, dinin emirlerinden bazı şeyleri ona zikret. Sonra da onu emin olabileceği yere kadar ulaştır." Yani o, kendi ülkesine, kendi yurduna, güvenlik duyacağı yere varıncaya kadar emânı devam eder ve emniyet içindedir. "Çünkü onlar bilmeyen bir topluluktur." Yani ben emânı bu gibi kimseler için meşru kıldım ki, Allah'ın dinini bilsinler ve Allah'ın daveti kulları arasında yayılsın.¹

Böylelikle bu esaslara karşı çıkanların delil göstermek istedikleri şekilde bu âyet-i kerîmenin delil gösterilemeyeceği ortaya çıkmış oluyor.

Bizim Allah'ın fazl-u keremiyle söylediklerimiz ise şudur: Hüküm koymak sadece yüce Allah'ın yetkisi içerisindedir. Yüce Allah'ın küfür ve şirk diye adlandırdığı şey, onun dediği gibidir.

Sabit naslara dayalı şüphe olmayan gerçek şudur: İnsanlar arasında iki tip vardır: Biri Müslümandır, diğeri kâfir ve müşriktir. Bu dünya hükümleri arasında bu iki niteliğin dışında kalan üçüncü bir nitelik yoktur. Müslüman ile mü'min aynı şeydir, bazan âsi ve fâsık da olabilir. Ondan irtidât açıkça görülmediği sürece bu dünya hükümlerine göre o müslüman ve mü'minler arasındadır.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den: **"Ben insanlarla Allah'tan başka ilâh olmadığına şahitlik edinceye ve bana ve getirdiklerime imân edinceye... kadar savaşmakla emrolundum"** gibi sabit

¹ İbn Kesîr, Tefsir, 2/337

naslara dayalı olan ve hiç bir şüphenin olmadığı icmâ şu şekildedir: Şehâdet kelimesini söylemeyen bir kimse müslüman değildir. Böyle bir kimse dünya hükümlerine göre kâfir ve müşrikler arasında sayılır.

Müslümana gelince; Şehâdet kelimesini söyleyen ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in getirdiklerini gaybî olarak tasdik eden, İslâm dininin dışında kalan her dinden uzak olduğunu söyleyen herkes müslümandır; mükellef olsun, ya da olmasın, durumu değişmez.

Mükellef olmayan kimseler deli ya da ergenlik çağına ulaşamamış olan kimselerdir. Bu gibi kimselerden hükümler ve mükellefiyet kaldırılmıştır.

Mükellef kişi ise, akli başında olandır. Anlamaya akli yeten ve ne kadar az olursa olsun (iyiyi kötüden) ayırabilecek ve bilgi sahibi olabilecek imkânı bulunan; anlayışı, temyizi (ayırıcı kabiliyeti) ve bilgisi oranında böyle bir kişi (mükellef), şehâdet kelimesinin mânasını ve ihtiva ettiği şeyleri anlar. Onun şehâdet kelimesinin mânasını ve ihtiva ettiklerini eksik anlaması, onun müslümanlığına hâlel getirmez, kanının ve malının haram olması gerektiğini ortadan kaldırmaz. Bilmediklerini öğretmek gücüne sahip olanlar, ona öğretmekle yükümlüdürler. O bakımdan böyle bir kimseye haktan tebliğ edilen ve bu konuda kendisine delili belirtilen hususlara imân edip, itikat etmesi gerekir. İnât edecek olursa mürteddir, müşrik bir kâfirdir. Ancak bundan önce müslüman olup kanı ve malı masumdur, onlara ilişilmez. Şehâdet kelimesini ve onun muhtevasını eksik anlaması, az bilmesi veya nasları anlatmakta hata etmesi, onun müslümanlığını eksiltmez. Bilgisizliği ve hatası dolayısıyla da mazurdur. Bunların açıklamaları daha önce geçmişti.

İkinci iddia: Yine bizim ileri sürdüğümüz delillere muhalefet edenler şöyle söylerler:

Yüce Allah, insanların kendilerine musallat olup onları yurtlarından uzaklaştırmalarından korktukları için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e tâbi olmayan kimseleri ayıplamış ve onların kâfir olduklarına hüküm vermiştir. Bu ise onların Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Rasûl olduğunu tasdik etmelerine; getirmiş olduğu şeyin Allah'tan gelen hidâyet olduğuna inanmalarına rağmen böyledir. O halde Rasûlullah'a uymak, onun getirdiğiyle amel etmek demek olup; yöneticilerden korktuğu ve onların kendilerini yakalamalarından çekindikleri, kendilerini cezalandırmalarından korktukları için Rasûlullah'a uyup onun emirleri gereğince amel etmekten sakınan kimse, hiç bir şekilde mazur görülemez:

"Biz eğer seninle beraber doğru yola uyarsak, yurdumuzdan atılırız.' dediler. Biz onları kendi katımızdan bir rızık olarak herşeyin ürünlerinin toplanıp getirildiği güvenli ve dokunulmaz bir yere yerleştirmedik mi? Fakat onların çoğu bilmezler." (Kasas, 57)

Yine bunlar şöyle söylerler:

Allah'ın ve Rasûlü'nün emirlerine uymayıp da büyüklerinin emirlerine tâbi olan mustazafların kâfir ve müşrik olduklarını yüce Allah bize bildirmektedir. Yüce Allah'ın bildirdiğine göre bunlar ateşte ebediyyen kalıcıdırlar. Onlar mustazaf olmalarına ve korku içerisinde bulunmalarına rağmen, yüce Allah onlardan imânı nefyetmiştir. Çünkü şöyle buyurmaktadır:

"İnsanlar içinde Allah'tan başkasını (ona) eş edinen adamlar da vardır ki, onlara Allah'a olan sevgi gibi muhabbet beslerler. İmân edenlerin Allah'a sevgisi ise herşeyden sağlamdır. {Allah'a eş tutarak, kendilerine) zulmedenler azabı görecekları zaman bütün kuvvet (ve kudret)in gerçekten Allah'ın olduğunu ve Allah'ın hakikaten pek çetin azâblı bulunduğunu (gözleriyle görür gibi) bilselerdi. O zaman (görecekları ki) arkalarından uyulup gidilenler kendilerine uyanlardan hızla uzaklaşmışlardır. (Hepsi de) o azabı görmüşlerdir. Arkalarındaki ipler (münasebetler) de parçalanıp, kopmuştur. Ve tâbi olanlar şöyle demiştir: 'Bizim için (dünyaya) bir dönüş olsaydı da (bugün) bizden uzaklaştıkları gibi biz de (o gün) onlardan uzaklaşmış olsaydık.' Böylece Allah onlara bütün yaptıklarını hasret ve pişmanlıklar halinde kendilerine gösterecektir. Ve onlar cehennemden de çıkıcı değildirler." (Bakara, 165-167)

"Hepsi toplanıp, Allah'ın huzuruna çıkarlar da zayıflar büyüklük taslayan (müstekbir)lere: 'Biz sizin tebeanız idik, şimdi siz Allah'ın azabından (çok az) bir şeyi olsun bizden uzaklaştırıp defedebiliyor musunuz?' derler. Onlar da: 'Eğer Allah bize hidâyet verseydi, biz de size elbette doğru yolu gösterirdik. Şimdi bizler sızlansak da, katlansak da birdir. Bizim için sığınacak hiç bir yer yoktur.' derler." (İbrahim, 21)

"O gün yüzleri ateşte evrilip çevrilirken: 'Eyvah bize, keşke Allah'a itaat etseydik, peygambere itaat etseydik.' diyeceklerdir. (Onlara tâbi olanlar da o gün): 'Ey Rabbimiz, gerçekten biz başkanlarımızı ve büyüklerimize uyduk. Onlar da bizi (doğru) yoldan saptırdılar.' diyeceklerdir." (Ahzâb, 66-67)

"O zâlimler Rablerinin divânında mevkuf dururlarken, sözü (kabahati) birbirine evirip çevirirlerken, (içlerinde) zayıf sayılanlar o büyüklük taslayanlara: 'Siz olmasaydınız, muhakkak ki biz mü'minler(den) olmuştuk.' derlerken sen bir görmelisin. Büyüklük taslayanlar zayıf sayılanlara: 'Size hidâyet geldikten sonra biz mi sizi ondan çevirdik? Hayır, siz kendiniz suçlu idiniz.' derler. Zayıf kabul edilenler de o büyüklük taslayanlara: 'Hayır,' derler, 'gece gündüz (işiniz) hilekârlıktı. Çünkü siz bize Allah'a (inkâr ile) küfretmemizi, ona benzerler (ortaklar) tanımamızı emrediyordunuz.' Azabı görünce hepsi pişmanlıklarını içlerine atarlar. Biz de o küfredenlerin boyunlarına (ateş) zincirleri(ni) atarız. Olar ancak yapmakta oldukları günahları yüzünden cezalandırılacaklar" (Sebe', 31-33)

"Onların kimi kimine yönelip, birbirlerini sorumlu tutmaya çalışırlar: 'Gerçekten siz bize sağdan (suret-i haktan) gelirdiniz.' derler. (Tâbi oldukları kimseler de:) 'Hayır, siz (zaten) imân edenlerden değildiniz.' derler." (Saffât, 27-29)

Onlar bu âyette geçen "mine'l-yemîn" (sağdan) kelimesinin mânası güç ve kuvvet demektir, deyip aynı mânadaki diğer bir takım âyetlerin de varlığından söz ederler.

Ayrıca bu söylediklerine şunları da eklerler: Yüce Allah her bir insanı mutlaka imtihan edeceğine hüküm vermiş bulunuyor. O bakımdan sıkıntılarla, belâlarla imtihan edilmek kaçınılmazdır. Bu belâ ve sıkıntılara da tahammül edip sabretmek, mutlaka gereklidir. Aksi takdirde şahıs münafık olur, müslüman ve mü'min olduğu iddiasında yalancı olur. Bu söylediğimizin delili ise, yüce Allah'ın şu buyruklarıdır:

"Elif, lâm, mim. İnsanlar (yalnız) inandık demeleriyle birakılıvereceklerini, kendilerinin imtihana çekilmeyeceklerini mi sandı? Andolsun biz onlardan evvelkileri de imtihan etmişizdir. Allah elbette doğru olanları da bilir, elbette yalancı olanları da bilir." (Ankebût, 1-3) buyruğundan şu mealdeki âyetin sonuna kadar olan kısım:

"İnsanlardan öyle kimseler vardır ki: 'Allah'a inandık.' der de Allah uğrunda eziyete uğradığı zaman insanların (kendi hakkındaki) fitnesini Allah'ın azabı gibi tutar. Hâlbuki Rabbinden bir yardım gelecek olsa, mutlaka, 'Biz de gerçekten sizinle beraberdik.' derler. İyi de, Allah herkesin kalbindekileri en iyi bilen değil midir?" (Ankebût, 10)

Bu iddiayı da Allah'ın yardımıyla şu şekilde cevaplandırmaya çalışacağız:

Muhakkak yüce Allah'ın kelâmı haktır. Kur'ân-ı Kerîm ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den sabit olmuş bulunan bütün hadîs-i şeriflerin hepsi yüce Allah'ın Rasûlü'ne vermiş olduğu vahiylerdir. Bunların hepsi tek bir cümledir, tek bir ibaredir. Biri ötekisini tefsir eder. Onların her birisi diğerlerinden muradın ve maksadın ne olduğunu açıklar. Herhangi bir âyetin bir parçası yahut da herhangi bir sahîh hadîs, başka bir takım âyetlere ya da diğer bazı sahîh hadîslere asla aykırı değildir:

"Eğer o Allah'tan başkasının katından olmuş olsaydı, onda pek çok aykırılıklar bulurlardı." (Nisa, 82)

Kur'ân-ı Kerîm'in bütün âyetleri, Rasûlullah (s.a.v.)'in bütün hadisleri haktır, onlara inanmak ve onlarla amel etmek de vaciptir. Bu açıdan bir âyet bir başkasının önüne geçirilemez, bir âyet bir başkası için terkedilemez; bir hadîs de bir başka hadîsten dolayı bırakılamaz. Ancak kesin delil ile mensûh olduğu sabit olanlar bundan müstesnadır:

"Sizler kitabın bir kısmına imân eder, bir kısmını inkâr mı edersiniz? Sizden bu şekilde yapanların cezası dünya hayatında bir rezillikten, Kıyamet günü de en şiddetli azaba döndürülmekten başkası değildir." (Bakara, 85)

Sözlükte imân, sadece bilmekten, yani bir şeyi gerçek şekli üzere kabul edip, inanmaktan; diğer bir ifade ile yalnızca tasdik etmekten ibaret olmayıp kalb ile de buna bu şekilde karar vermek ve öylece kabul etmektir. Yani imân, kalb ile tasdik etmek, dil ile de ikrar etmek demek olup, bu ikrar kalbin tasdik ettiğini ifâde etmelidir. Kalbiyle imân etmediği, inanmadığı halde diliyle söyleyen bir kimse, mü'min olmadığı gibi, kalbiyle inandığı halde diliyle ikrar etmeyen kişi de mü'min değildir.

İmân kelimesinin sözlük anlamı ile ilgili olarak ihtilâflar ne olursa olsun, bizim daha önceki açıklamalarımızda belirttiğimiz imânın şer'î manasıdır. Bununla birlikte amellerin imânın kapsamı içerisinde olup olmadığına dair farklı görüşler de vardır. Bu bakımdan kulun diliyle ikrar edip, açıkça Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den gelen her şeyin hak ve Allah'tan olduğuna iman ettiğini ilân etmesi gerekir. Eğer imân sadece insanın içten bilip inanması olsaydı, Firavun'un da, onun etrafındaki ileri gelenlerinin de mü'minlerden olması gerekirdi. Çünkü onlar da bilip inandılar ki, Musa aleyhi's-selâm Allah tarafından gönderilmiş hak bir Rasûldür. Kendileri bunu açıkça kabul edip söylemekten çekinmiş iseler bile, onlar buna inanıyor ve biliyorlardı. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Vicdanları da bunlara tam bir kanaat hâsıl ettiği halde zulüm ve kibir ile yine bunları (inatlarından) inkâr ettiler." (Neml, 14)

Yahudi ve Hristiyanların da mü'min olmaları gerekirdi. Çünkü aralarında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in peygamberliğini fark edip anlamış, içten içe buna inanmış, hatta aralarında bunu dilleriyle söylemiş olanlar da vardı. Ancak bunu söyleyenler Peygamber olduğunu teslim ve ikrar etmek amacıyla değil de, söz arasında bunu söylemiştir. Yüce Allah bu konuda da şöyle buyurmaktadır:

"Kendilerine kitâb verdiklerimiz onu (o peygamberi) öz oğulları gibi tanır. Öyle iken içlerinden bir guruh kendileri bilip durdukları halde yine mutlaka hakkı gizlerler." (Bakara, 146)

İşte bunlar bildikleri ve içten içe inandıkları halde, dilleriyle hakkı teslim etmedikleri için kâfir sayıldıklarına ve mü'min sayılmadıklarına göre; sözlükte de küfür kelimesi de örtmek ve gizlemek olduğuna göre; bunlar da bildikleri haktan dolayı içleri daralmış ve kalpleriyle bu hakkı teslim edip inandıkları halde, inandıklarını ikrar etmediklerine; dolayısıyla bu hakkı hem kendilerinden, hem de başkalarından örtüp gizlemeye çalıştıklarına, onu inkâr ettiklerine, ikrar edip hak sözü söylemediklerine göre; evet, bunlar, küfre sîne açmış kimselerden olurlar. Kötü akıbetten Allah'a sığınırız.

Aynı zamanda yüce Allah'ın daha önce sözü edilen âyet-i kerîmelerdeki efendilerine ve büyüklerine küfür ve şirk konusunda tâbi olan zayıfların durumu da aynen böyledir. Çünkü üzerindeki ikrah ne kadar büyük, ne kadar ağır olsa bile; ikrah altında bulunan kişinin, kalbiyle hakka imân etmekten, yüce Rabbi'ne kalbinde yerleşmiş bulunan hakkı ikrar ederek, şehâdet kelimesini dili ile söylemekten âciz olmasına imkân yoktur. Çünkü yeryüzündeki hiç bir kişinin, insan kalbi üzerinde tahakküm kurmasına imkânı olmadığı gibi; hiç kimsenin de şehâdet kelimesini herşeyi işiten ve herşeyi bilen huzurunda yavaşça hakkı ikrar ederek ve Mevlâsı'nın dışında kimsenin kendisini duymayacağı bir şekilde söyleyebilecek kısacık bir süre bulmaktan âciz kalması söz konusu değildir. Böyle bir fırsat bulmaktan acze düştüğünü ancak yalancı bir iddiacı, Haktan yüz çevirmeyi kasteden ve Haktan başkasına yönelerek yüce Allah'ın hidâyet vermek istemediği, küfre sîne açmış bir kimse ileri sürebilir.

Yine en ufak bir şüphe söz konusu olmaksızın kesin olarak söylüyoruz ki; efendilerine ve büyüklerine tâbi olan ve kalbinde imân üzere karar kılp Hak şehadetini diliyle söylemeyerek, yeryüzünde herhangi bir otorite

tenin bu konuda kendisine mâni olduğunu söyleyen her mustazaf kimse-
nin durumu da böyledir:

"Rabbimiz! Bize hidâyet verdikten sonra, kalplerimizi (haktan) saptırma! Bize kendi katından bir rahmet bağışla; muhakkak sen bol bol verensin!" (Âl-i İmrân, 8)

Kalbin kesin karar vermesi ile dille hak olan şehâdeti ikrar edip teslim etmek dışındaki hallere gelince: Bu konuda kendilerinde en ufak bir şüphe bulunmayan açık naslar vârid olmuştur. Bu nasların ikrah altında bulunan bir kimseye, ikrah altında kaldığı sürece diliyle herhangi bir sözü söylemesinin mübâh olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Hatta bu sözleri şayet ikrah altında olmadan söyleyecek olsaydı, kendisini kâfir kılacak türden bulunsa bile Yüce Allah bu konuda sadece kalbin durumunu istisna etmiş bulunuyor. Başkasına karşı haksızlık ve zarar vermek söz konusu olan hallerle ilgili olarak da yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Ancak Allah'ın âyetlerine imân etmeyenlerdir ki (öyle) yalan, iftira düzerler. İşte yalancıların ta kendileri de onlardır. Kalbi imân üzere (sabit ve onunla) mutmain olduğu halde ikraha uğratılanlar müstesna olmak üzere, kim imânından sonra Allah'ı tanımaz, fakat küfre sinisini açarsa, Allah'ın gazabı onların başındadır. Onlar için büyük bir azâb vardır. Bu, dünya hayatını âhirete tercih etmeleri ve Allah'ın da kâfirler topluluğunu hidâyete eriştirmemesinden ötürü böyledir." (Nahl, 105-107)

Yine aynı şekilde, nasların ikrah altında bulunan kişiye —ikrah altında kaldığı sürece— yapmak zorunda olduğu işleri yapmayı mübâh kıldığında da herhangi bir kapalılık söz konusu değildir. Onun ikrah altında yapacağı bu davranışları, ikrah altında olmadığı takdirde yapacak olursa kâfir olarak değerlendirilmesine sebep teşkil edecek olsalar bile durumu değiştirmez. Elverir ki onun kalbi, imân ile mutmain ve müsterih olsun. Yüce Allah'ın ikrah altında bulunan kimseye yapılmasını mübâh kılmayıp istisna ettiği ameller, sadece kendi dışında kalan kulların haklarına saldırması söz konusu olan işlerdir.

Ammâr b. Yâsir radiyallahu anhum hakkında vârid olan hadîste de müşrikler kendisine işkence yaptıklarında diliyle, şayet ikrah altında olmadığı takdirde söylemiş olsaydı, kesinlikle mürted ve müşrik olacağına, kâfir olacağına şüphe bulunmayan küfür sözlerini söyledi. Buna karşılık Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ammâr radiyallahu anh'ın söylediklerini bilmesine rağmen, daha doğrusu bizzat Ammâr'ın kendisi ona

olanları anlatıp bildirmesine rağmen, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona sadece kalbinin durumunu sormuş, o da kalbinin imân ile mutmain ve müsterih olduğu cevabını verince, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona:

"Bir daha tekrar azap edecek olurlarsa, sen de tekrar onların istedikleri sözü söyle" diye emir verdi. Peygamber'in açıkça kullanmış olduğu bu ifâde ikrahın küfür sözü söylemeyi mübâh kıldığını daha bir pekiştirmektedir.

Yine aynı şekilde Kurtubî'nin yalancı Müseyleme'nin casuslarının esir almış olduğu iki kişi ile ilgili rivayetini de zikredebiliriz. Bu iki kişi Müseyleme'nin huzuruna getirilince, onlardan birisinden kendisinin Allah tarafından gönderilmiş bir rasûl olduğuna şahitlik etmesini istemiş, o da buna muvafakat etmişti. Bunun apaçık bir küfür sözü olduğunda ise hiçbir şüphe yoktur. Bu sözü ikrah altında kalmadan söyleyen bir kimse müslümanların icmâ ile mürted ve kâfir olur. Ayrıca Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem olayı öğrenmiş idi. Ona bu olayı bildiren kimse ise, bizatihi bu küfür sözünü söyleyen şahıstı. Bununla birlikte Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu mürted ve kâfir olarak görmeyip ona sadece kalbinin imân ile müsterih ve rahat olmasına itibar edileceğini bildirmekle yetinmiştir.

Âyetler ve hadisleri birbirleriyle karşılaştırmak, bunları bir arada değerlendirmek ve vacip olan şekliyle bunların hepsinin hükümlerine yürürlük kazandırıp bir kısmına itibar ederken, öbürüne itibar etmemek - ki bu şer'an caiz olmayan bir durumdur - bizleri, üçüncüsü söz konusu olmayan iki sonuca ulaştırır:

1. Bu, aynı zamanda bizim de kabul etmiş olduğumuz görüştür. Mustazaf kimselerin işkenceye uğratılması ve belâlarla, musibetlerle karşı karşıya bırakılıp da yüce Allah'ın özel olarak onların küfürlerine hüküm verdiğini belirten âyetlerin söz etmiş olduğu kişiler; küfre sîne açarak, bilmiş oldukları ve inanmış oldukları Hakkı inkâr edip onu hem nefislerinden, hem de kalplerinden örten ve kalpleri ile o konu üzerinde (yani hak üzerinde) kararlı kalmayarak, dilleriyle de onu söylemeyen kimseler yahut da kalpleriyle imâna karar verip sahip olduktan ve bunu da dilleriyle ikrar ettikten sonra nefisleri Haktan meyleden ve kalplerindeki bu inancı kaybederek, yüzüstü gerisin geri dönen ve böylelikle dünyasını da âhiretini de kaybeden (mürted ve kâfir)dir:

"İşte bu, apaçık ziyanın ta kendisidir." (Hacc, 11)

2. Mustazaf olan, belâ ve musibetlere uğrayıp onların kâfir olduklarının hükmünü belirten âyet-i kerimeler, ikrah ve ikrah altında bulunan kimselerin hükmünü belirten diğer âyet ve hadisleri nesh etmiş bulunuyor, denilmesidir. Ancak böyle bir iddianın ve böyle bir sözün delili olmaz. Çünkü ahkâmın nesh edilmesi ancak sarîh nas ile ya da nasların tümünü herhangi bir durumda yahut da herhangi bir şekilde yürürlükte tutmak imkânının olmadığı hallerde söz konusu olur. Çünkü bizler yüce Allah'a itaat etmekle emredilmiş bulunuyoruz. Ona itaat etmek ise bütün emirlerine, yasaklarına ve hükümlerine yürürlük kazandırmakla mümkün olur. Onunla amel etmek imkânı bulunduğu halde, herhangi bir nassı tatil edip onun hükmünü uygulamamak ve yürürlük kazandırmamak isyandır. Bütün ümmet ise ikrah ve ikrah altındakinin hükmü ile ilgili âyet ve hadislerin herhangi bir şekilde nesh edilmemiş olduğu üzerinde icmâ etmiş bulunuyor.

Kesin olarak belirtebileceğimiz bir durum da şudur: Sözlerimizin başına almış olduğumuz âyet-i kerimelerin tümü, yüce Allah'ın mustazaflardan, belâ ve musibetlere uğratılan kimseler arasından Allah'ın azap ile tehdit etmiş olduğu kişilerin kâfir olduğuna hükmetmemektedir. Bilindiği gibi Müslüman bir kimse de Cehenem'de azap görebilir. Yüce Allah onun iyilikleri ile kötülükleri arasında denge yapıldıktan ve kötülükleri iyiliklerine ağır bastıktan sonra adaletiyle Cehennem'de onu azaplandırabilir. Bundan sonra onu fazlu keremiyle, rahmetiyle ve şefaathçilerin şefaatiyle ateşten çıkartabilir.

Kendi efendilerine ve büyüklerine tâbi olan her zayıf kişi, aynı zamanda ikrah altında bulunuyor demek değildir. Bu ise günümüzde hissettiğimiz, elimizle dokunabildiğimiz, görebildiğimiz bir şeydir. Zayıfların büyük çoğunluğu makam, mevki ve nüfuz sahibi kimseleri taklit etmektedirler. Onlar ruhî zayıflıkları dolayısıyla bunlara tâbi olmakta ve giyimlerinde, âdetlerinde, toplantılarında ve bunun dışında kalan bir takım durumlarda onlara uymaktadırlar. Her ne kadar bunda yüce Allah'a karşı bir isyan, Şeriat hükümlerinin dışına çıkış söz konusu ise de, onlar bütün bu işleri ikrah altında kalmaksızın ve zaruret de söz konusu kalmaksızın yapmaktadırlar. Onlar bunu dünyaya olan sevgilerine ve arzularına boyun eğmek dolayısıyla yapmaktadırlar.

Şayet ikrah altında bulunan kişi, üzerindeki ikrah ile bir belâ ve musibete duçar olmuşsa; şunu da söyleyelim ki, ikrah bir kimsenin belâ ve musibete duçar olmasının biricik şekli değildir. Aynı zamanda her türlü belâ ve musibet de ikrah değildir. Belâ bazen insanı rahatsız eden, üzen

ve ona acı veren bir durumla olabilir. Malı kaybetmek, mevkiinden, makamından olmak, geçim sıkıntısı çekmek, dostların ve yardımcılarının etrafından dağılması, hastalanmak, eşin ölümü, çocuğun ölümü gibi durumlar böyledir. Belâya uğratılmak (ibtılâ) bunun tam aksi ile de olabilir. Dünyalığın alabildiğine ikbâl etmesi, sıhhatin mükemmel, afiyetin fevkalâde olması, geçimde genişlik içinde bulunmak, güçlü bir makam ve mevkide yer almak, sevenlerin ve yardımcılarının çok olması gibi. Bütün bu durumlar ikrah ya da zaruret altında bulunmak kavramına girmezler. Ancak bunların tümü de Yüce Allah'ın bir ibtilasıdır:

"Sizi bir imtihan (ibtılâ) olarak hayır ile de şer ile de deniyoruz. (Nihayet yine) ancak bize döndürüleceksiniz." (Enbiya, 35)

"Umulur ki sizin Rabbiniz düşmanınızı helak eder ve sizleri yeryüzünde onların yerine halife yapar ve ne yapacağınıza bakar." (A'râf, 129)

Şimdi daha önce yapmamız gereken bir açıklamayı burada yapmak istiyor ve yüce Allah'ın yardımını dileyerek şöyle diyoruz:

Yüce Allah müstazafların durumunu ortaya koyan apaçık bir nasda durumu gereği gibi açıklamış ve gerçekten mustazaf olan kimsenin, kalbi iman ile mutmain ve dopdolu olması halinde mazur görüleceğini, kâfir ve isyankâr olamayacağını, aksine onun günahlarının bağışlanacağını bildirmiş ve buna hüküm vermiştir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Kendilerine yazık eden kimselere melekler, canlarını alırken: 'Ne işte idiniz?' dediler. Bunlar: 'Biz yeryüzünde çaresizdik' diye cevap verdiler. Melekler de: 'Allah'ın yeri geniş değil miydi? Hicret etseydiniz ya?' dediler. İşte onların barınağı Cehenemdir, orası ne kötü bir gidiş yeridir." (Nisa, 97) ayetinden sonra yüce Allah gerçekten mustazaf olan ve fiilen ikrah altında bulunup da kalpleri imân ile dopdolu olan kimseleri istisna ederek şöyle buyurmuştur:

"Erkekler, kadınlar ve çocuklardan (gerçekten) âciz olup hiçbir çareye gücü yetmeyenler ve (hicrete) bir yol bulamayan (mustazaflar müstesnadır. İşte bunları, umulur ki Allah affeder. Allah çok affedici, çok bağışlayıcıdır." (Nisa, 98-99)

İşte bu nas mustazaf'larla ilgili diğer âyetleri tefsir eden, onlara açıklık getiren bir nastır. Böylelikle Allah'ın tevfiği sayesinde daha önce söylemiş olduklarımızın doğruluğu ortaya çıkmış oluyor.

Hâricîlik ve Tekfîr

Hikmet sahibi şeriat koyucu, müslümanı tekfir etmekten yasaklamış ve bundan şiddetle sakındırmıştır.

İbn Ömer radiyallahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

أَيُّمَا امْرِئٍ قَالَ لِأَخِيهِ: يَا كَافِرٌ، فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا، إِنْ كَانَ كَمَا قَالَ، وَإِلَّا رَجَعْتُ عَلَيْهِ

“Herhangi bir kimse kardeşine “ey kafir” derse bu söz iksinden birine döner. Eğer o, dediği gibi ise ona aittir. Aksi halde bu söz kendisine döner.”¹

Ebu Zerr radiyallahu anh'den rivayete göre, o Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

وَمَنْ دَعَا رَجُلًا بِالْكَفْرِ، أَوْ قَالَ: عَدُوُّ اللَّهِ وَلَيْسَ كَذَلِكَ إِلَّا حَارَ عَلَيْهِ

¹ **Sahih.** Buhari (6104) Müslim (60)

“Kim bir kimseyi küfür ithamıyla çağırırsa veya ona Allah’ın düşmanı der de, şayet o kimse dediği gibi değilse, bu söz kendisine döner.”¹

Ebu Hureyre radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لِأَخِيهِ يَا كَافِرٌ، فَقَدْ بَاءَ بِهِ أَحَدُهُمَا

“Kişi kardeşine “ey kafir” derse, bu söz ikisinden birine döner.”²

Ebu Kılabe, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e ağaç altında biat edenlerden olduğunu haber verdiği Sabit b. ed-Dahhak’tan rivayet ediyor: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

مَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ سِوَى الْإِسْلَامِ، كَاذِبًا مُتَعَمِّدًا، فَهُوَ كَمَا قَالَ، وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ، عَذَّبَهُ اللَّهُ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ لَيْسَ عَلَى رَجُلٍ نَذْرٌ فِيمَا لَا يَمْلِكُ، وَلَعْنُ الْمُؤْمِنِ كَقَتْلِهِ، وَمَنْ رَمَى مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ

“Her kim İslâm’dan başka bir din adına yalan yere kasten yemin ederse, o kimse dediği gibidir. Her kim kendini bir şeyle öldürürse Allah kıyamet gününde o şeyle azâb eder. Kişinin sahip olmadığı bir şeyi adama hakkı yoktur. Mümine lânet etmek onu öldürmek gibidir. Kim de bir mümini kâfirlikle suçlarsa, onu öldürmüş gibidir.”³

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

مَا أَكْفَرَ رَجُلٌ رَجُلًا إِلَّا بَاءَ أَحَدُهُمَا بِهَا إِنْ كَانَ كَافِرًا وَإِلَّا كَفَرَ

بتكفيره

¹ **Sahih.** Buhari (6045) Muslim (61)

² **Sahih.** Buhari (6103)

³ **Sahih.** Buhari (1363, 6105, 6652) Muslim (110) Bkz.: el-Elbani Sahihu’t-Ter-gib (2775) Sahihu’l-Cami (5545)

“Bir kimse birisini tekfir ederse, bu söz mutlaka ikisinden birine döner. Eğer o kimse kafirse ona, değilse, tekfiri kendisine döner.”¹

İbn Hacer şöyle demiştir: “Hadisin akışı, müslüman bir kimsenin, müslüman kardeşi hakkında bunu söylemekten sakındırmak içindir. Bu da hariciler fırkasının ve diğerlerinin varlığından önce olmuştur.”²

Sonra şöyle dedi: “Bir müslümanı tekfir edenin durumuna bakılır, şayet bunu herhangi bir teville dayanmaksızın söylüyorsa kınamayı hak eder. Hatta belki de kendisi kafir olur. Şayet bir teville dayanarak söylüyorsa bakılır, yaptığı tevil geçerli ise kınamayı hak etmez. Bilakis doğruya dönünceye kadar ona hüccet ikame edilir.”³

Helâk edici belalardandır ki, bazı insanlar, âlimlerin yaşantısı hakkında bilgi sahibi olmuşlar veya kitaplarını okumuşlar veyahut ses kayıtlarını dinlemişler, ama kendilerine nispet edilen kusurları araştırıyorlar veya hatalarına tabi oluyorlar. Allah’ın onlara lutfettiği, insanlara bir hak veya hayır olarak sundukları ilimlere ise iltifat etmiyor ve anlatmıyorlar. Onlar tıpkı iyilik gördüğü zaman gizleyen, kötülük gördüğü zaman da yayan ve eziyet eden kötü komşu gibidirler. Hataları araştırıp sözleri yerinden saptırmaktan, meşhur olmak için nassları tevil etmekten ve eksiltmekten Allah’a sığınırız. Zira bu ancak hevayı önder edinen toplulukların işidir. Onları harekete geçiren şey, suçsuz kimselerin kusurlarını ve isabet eden kimselerin hatalarını araştırma hususunda taassublarıdır. Herhangi bir müslümanın elinde kesin ve sabit bir ilim olmaksızın şüphe, kuruntular ve zan ile tekfir meydanına girmesi caiz değildir. Aksi halde yeryüzünde çok az kimse dışında müslüman kalmaz.

Yine işlenen günahlar imanı ve şahadet kelimelerini ikrar etmeyi büyük tehlikeye soksa da, bu sebeple tekfir etmek caiz değildir.

Ebû Sufyan Talha b. Nafi şöyle demiştir:

بَيْنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَكَانَ مُجَاوِرًا بِمَكَّةَ وَكَانَ نَازِلًا فِي بَنِي فِهْرٍ،
فَسَأَلَهُ رَجُلٌ " هَلْ كُنْتُمْ تَدْعُونَ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ مُشْرِكًا؟ قَالَ: مَعَادُ

¹ **Sahih.** İbn Hibban (1/483) Sahihu't-Tergib (2775) Sahihu'l-Cami (5545)

² Fethu'l-Bari (10/166)

³ Fethu'l-Bari (12/304)

اللّٰهُ "، وَفَرَعَ لِدَلِكْ، فَقَالَ: " هَلْ كُنْتُمْ تَدْعُونَ كَافِرًا؟ قَالَ: لَا

"Mekke'yi ziyaret edip Fihri oğullarına konuk olan Câbir radiyallahu anh'e bir adam:

"Sizler ehl-i kiblede hiç kimseyi "müşrik" olarak itham eder miydiniz?" diye sordu. Dedi ki:

"Allah'a sığınırım." Adam bu cevaptan ürktü, sonra:

"Onlardan hiç kimseye "kâfir" diye hitap eder miydiniz?" diye sordu.

"Hayır" dedi."¹

Aynısını Süleyman b. Kays el-Yeşkuri, Cabir radiyallahu anh'den rivayet etmiştir.²

Şeddad b. Abdillâh b. Ebi Ammar'dan: "Ebu Umame el-Bahili radiyallahu anh'ın Dimaşk kapısı yanında Haricilerin başında durduğuna ve şöyle dediğine şahit oldum:

"Cehennem köpekleri! (Bunu üç defa söyledi) Onların öldürdüğü kimseler öldürülenlerin en hayırlılarıdır." Gözleri yaşardı. Birisi ona:

"Ey Ebu Umame! Onların Cehennem köpekleri olduğunu söylemen, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den işittiğin bir şey mi yoksa kendi görüşün mü?" dedi. Ebu Umame radiyallahu anh dedi ki:

"Şayet size söylediğimi Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bir, iki, üç sefer (böylece yediye kadar saydı) işitmeseydim büyük bir cürrette bulunmuş olurum." Adam: "Gözlerinin de yaşardığını gördüm" dedi. Ebu Umame radiyallahu anh dedi ki:

"Onlar müminler iken imanlarından sonra küfre girdiler. Sonra **"Fır-**

¹ **Sahih mevkuf.** Ebu Ya'la (4/207) Taberani el-Evsat (Mecmau'l-Bahreyn 162) İbnu'l-Buhteri Musannefat (678) Şeceri Emali (60) el-Esbehani el-Hucce (439) İbn Tahir el-Makdisi el-Hucce (2/596) İbn Hacer el-Metalibu'l-Aliye (2998)

* Vehb b. Munebbih'in Cabir radiyallahu anh'den benzer rivayeti için bkz.: Haris b. Ebi Usume Musned (35) Mervezi Ta'zimu Kadri's-Salat (889) İbn Hacer Metalibu'l-Aliye (2997)

² **Sahih mevkuf.** El-Lalekai İtikad (2008)

kalara ayrılan ve kendilerine açık deliller geldikten sonra ihtilaf edenler gibi olmayın.” (Al-i İmran 105) ayetini okudu.”¹

Abdullah b. el-Kevva, Ali radiyallahu anh'e: **“Amelleri bakımından en çok hüsrana uğrayanların kimler olduğunu bildireyim mi?”** (Kehf 103) ayetini sordu. Ali radiyallahu anh dedi ki:

“Harura halkı (hariciler) onlardandır.”²

Hâricîlik Sadece Büyük Günahtan Dolayı Tekfir Etmek midir?

Hariciyye fırkasına ait görüşler taşıyanlara bu uyarı yapıldığı zaman, *“Haricilik geçmişte olmuş bitmiş vakadır, bu kâfir yöneticilerin olduğu zamanda haricilik söz konusu olur mu? O halde bu yönetenler de Ali radiyallahu anh gibi mi oluyorlar?”* ve *“Biz büyük günahtan dolayı tekfir etmiyoruz, küfürden dolayı tekfir ediyoruz. Hariciler sadece büyük günahtan dolayı tekfir edenlerdir”* şeklinde başka bir cehalet ya da saptırma örneği sergilemektedirler. Hiçbir tutar dalları olmadığı halde Ehl-i Sünneti de mürcie diye isimlendirmeleri başka bir kamuflej metodu yahut fırkalar hakkında bilgisizliktir.

Abdullah b. Ömer Radiyallahu anhumâ'dan, Rasûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu, dediği rivayet olunmuştur:

“Öyle genç bir cemâat türeyecek ki Kur'an okuyacaklar. Fakat okudukları Kur'an onların boğazlarının çemberlerinden öteye geçmeyecektir. Onlardan bir grup çıktıkça hemen kökleri kazınmalıdır.” İbn Ömer dedi ki: Ben Rasûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den:

“Onlardan bir grup çıktıkça hemen kökleri kazınmalıdır” fıkrasını 20 defadan fazla işittim. Râvî İbn Ömer bundan sonra Rasûlullah'ın bu yurduğu hadisin son parçasını şöyle nakletti:

“Nihayet bu cemâatin sürdürdüğü hile ve aldatma esnasında veya onların askerleri arasında Deccal çıkıverecektir.”³

¹ **Hasen.** Hâkim (2/163) Taberani (8/267)

² **Hasen.** Taberi Tefsiri (18/127) Hâkim (2/383) Tahavî Şerhu Muşkilî'l-Asar (10/241) İbn Asakir Tarih (17/334, 335, 27/101) eş-Şaşı, Musned (620) el-Muhli-siyyat (1646) İbn Mende Tevhid (s.314) Abdullah b. Ahmed, es-Sunne (1516)

³ **Sahih.** İbn Mace (no:174) el-Elbani Sahihu Camii's-Sağır (6/362. Hadis

Bu hadis, haricilik fırkasının tarihte kalmadığını, bilakis kıyamete yakın zamanda Deccal çıkıncaya kadar süreceğini açıkça ifade etmektedir.

Hariciliğin sadece büyük gûnahtan tekfir etmek olduğu düşüncesine gelince, bu nispi bir sözdür. Mesela Haricilerin Necedat kolu, kebire sahibini tekfir etmez.¹

Haricilerin pek çok özellikleri hadislerde zikredilmiş olmakla beraber, burada sadece bu şüpheye dikkat çekmekle yetineceğim. Rasule tabi olan sünnet ehlini tekfir eden mealci sünnet inkârcıları, sahabeleri ve onların yolunda gidenleri tekfir eden Rafizîler, bir şeyhten biat almayan Müslümanları tekfir eden tasavvufçular ve kendilerinden başkalarını tekfir eden her bir bidat fırkası, bu yönleriyle haricilik bidatini de barındıran fırkalar olmakla birlikte, bizim söz konusu ettiğimiz kimseler başka sapıklıkları olmayıp, toplumu tekfir eden, mutlak tekfirle muayyen tekfiri ayırt etmeyen halis haricilerdir.

Bahsi geçen sözün nispî bir söz olması şundandır; hariciler, kendi iddialarına göre küfür inandıkları şeylerden dolayı tekfir etmektedirler. İşte bunun ispatı:

Haruriler² çıkıp bir yerde cemaatten ayrılınca altmış bin kişi idiler. Ali radiyallahu anı üzerine huruc için toplanmışlardı. Gelen insanlar;

“Ey müminlerin emiri topluluk senin üzerine huruc ediyorlar” diyorlar, o da;

“Onları bırakın, onlar benimle savaşıncaya kadar onlarla savaşmayacağım. Onlar bunu yapacaklardır.”³

İbni Abbas radiyallahu anhumu diyor ki; bir gün öğle namazından önce yanına gittim ve Ali’ye dedim ki;

“Ey müminlerin emiri! Onların yanına gidip konuşayım” o da bana; “onların sana bir zarar vermesinden korkuyorum” dedi. Dedim ki;

no:8027) Zevâidu İbn Mace’de Hafız Busayri şöyle demiştir: Bunun senedi sahihtir. Buhari bunun bütün râvilerini hüccet saymıştır.

¹ Abdulfettah el-Magribi, el-Firaku’l-Kelamiye (s.183)

² Haruriler; Kufe’den iki mil uzakta Harura denilen yere nispet edildiler. Ali radiyallahu anı’ı muhalefet için toplanan ilk haricilerdir.

³ Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’in onların işleri hakkında verdiği haberi tasdiktir.

“Hayır, ben güzel ahlaklı birisi olarak eza verdirtmem”

Bunun üzerine bana izin verdi, ben de en güzel elbisemi giydim, günün ortasında onların yanına vardım. Yanlarına girdiğimde onlar yemek yiyorlardı. Onlar kadar ibadete düşkün olanını görmedim. Alınlarında secde izleri vardı. Elleri deve tırnağı gibi olmuş, üzerlerinde katlanmış elbiseler vardı, yüzleri de sararmıştı. Onlara selam verdim. Dediler ki;

“Merhaba ey Abbas’ın oğlu! Bu üzerindeki elbise de nedir?” dedim ki;

“Beni neden ayıplıyorsunuz? Ben Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’in en güzel yemen elbiselerinden giydiğini gördüm.” Sonra şu ayeti okudum;

“De ki; Allah’ın kulları için çıkardığı zîneti, rızkından pak olanları kim haram etti?” (Araf 32)

“Neden geldin?” dediler. Dedim ki;

“Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’in muhacirlerden ve ensardan olan ashabının yanından ve Peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem’in amcasının oğlu ve damadının yanından geliyorum. Onlar üzerine Kur’an nazil olmuş ve onlar onun tevilini sizden iyi bilenlerdir. İçinizde onlardan kimse yoktur. Sizlere onların ne söylediklerini ve onlara sizlerin ne söylediğinizi tebliğ etmeye geldim.” Onlardan bazıları;

“Kureyşle tartışmayın. Allah Teâla buyuruyor ki; “Bilakis onlar tartışmacı bir kavimdir.” Dedi. Sonra onlardan biri;

“Onunla konuşmalıyız” dedi. Dedim ki;

“Söyleyin bakalım, Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabından ve amcasının oğlundan niçin intikam almak istiyorsunuz?” Dediler ki;

“Üç şeyden dolayı” ben;

“Onlar nedir?” dedim. Dediler ki;

“Birincisi, O Allah’ın emrinde hüküm vermesi için birini tayin etti. Allah Teâla buyuruyor ki; **“Hüküm yalnız Allah’ındır.”** (En’am 57, Yusuf 40, 67)

“Başka?” dedim. Dediler ki;

“İkincisine gelince; o savaştı ama ne esir aldı, ne de ganimet dağıttı.

Savaşıkları eğer kâfir iseler, malları helaldir. Şayet mümin iseler malları da haramdır, onlarla savaşmak ta haramdır.”¹

“Peki, üçüncüsü nedir?” dedim. Dediler ki;

“Kendini müminlerin emiri olmaktan azletti. Müminlerin emiri değilse, o kâfirlerin emiridir.” Dedim ki;

“Bundan başka iddialarınız var mı?”

“Hayır, bizden bu kadar” dediler. Onlara şöyle dedim;

“Size Allah’ın kitabından ayetler okusam ve peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem’in sünnetinden inkâr edilemez deliller getirsem görüşleriniz değişir mi?”

“Evet” dediler. Dedim ki;

“Siz diyorsunuz ki; “O Allahın emrinde hakem tayin etti.” Ben size Allah’ın kitabından, çeyrek dirhemde hükmü insanlara çevirdiğini, Allah’ın onda hükmetmelerini emrettiği ayetleri okuyacağım. Allah’ın şu kavlini görmediniz mi?;

“Ey iman edenler! İhramlı iken avı öldürmeyin. İçinizden kim onu kasten öldürürse öldürdüğü hayvanın dengi (ona) cezadır. (Buna) Kâbe’ye varacak bir kurban olmak üzere içinizden adalet sahibi iki kişi hükmeder (öldürülen avın dengisini takdir eder).” (Maide 95)

Onda hükmetmeleri için Allah’ın hükmü insanlara bırakılmıştır. Dilese onda kendisi hüküm verirdi. Kişilerin hakem olmasına bunda cevaz vardır. Peki Allah’ın şu ayeti hakkında ne dersiniz?;

“Eğer karı-kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin.” (Nisa 35) demek ki, herhangi bir anlaşmazlıkta en iyi çözüm hakem tayinidir. Şimdi onların arasının bulunması için Allah’ın hükmüne uygun olarak hakem tayin edilmesi mi güzel, yoksa başka bir şey mi?” Onlar;

“Elbette aralarının düzeltilmesi daha iyi” dediler. Dedim ki;

“Gelelim “savaştı ama ne esir aldı, ne de ganimet dağıttı” sözünüze.

¹ Bu, isyancı gruplar hakkındaki hükümdür; kadınlarına ve çocuklarına dokunulmaz, malları paylaşılmaz, yaralıları öldürülmez, kaçanları takip edilmez ve onlar savaşa başlamadıkça savaş başlatılmaz.

Siz anneniz Aişe'yi esir edip, başka kadınlara yaptığınızı ona da yapar mısınız! Bunu yaparsanız elbet kafir olursunuz. Onların analarınız olmadığınızı söylüyorsanız şayet, yine kafir olur ve İslam'dan çıkarsınız. Zira Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor;

“Peygamber, müminlere kendi canlarından daha yakındır. Eşleri, onların analarıdır.” (Ahzab 6) şimdi siz iki sapıklık arasında sallanıyorsunuz. Hangisini isterseniz seçin! Bunu da hallettim mi?” dedim.

“Evet” dediler. Dedim ki;

“Gelelim, Ali'nin kendini emirlikten azletmesine, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Hudeybiye gününde bir anlaşma imzalamak için Kureyş'i çağırıldı. Ali radiyallahu anh'e;

“Sil ya Ali! “Allahı'm! Sen biliyorsun ki ben Allah'ın rasulüyüm” oraya Muhammed b. Abdillâh yaz” dedi.¹ Hâlbuki Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem, Ali'den daha üstündü. Fakat ünvanını yazdırmadı. Bunu sildirmekle, kendisini peygamberlikten azletmiş olmadı. Bunu da hallettim mi?” dedim.

“Evet” dediler.

Onlardan yirmi bin kişi dönüş yaptı, diğerleri ise huruc ettiler, sapıklıkları üzere muhacirler ve ensara karşı savaştılar.”²

Mesela tekfiri gündeme getirenlerden biri, toplumdaki bir takım olumsuzlukları zikrettikten sonra şöyle der:

“Şimdi kardeşim böyle bir toplum “La İlahe İllallah” dediği için onları Müslüman sayacak ve bu kelimeyi de şirkten teberri ettiklerine dair delil olarak mı alacağız!? Sonrada bunlarda asıl İslam'dır... Vesaire mi diyeceğiz? Rabbim basiretimizi köreltmesin. Allahümme âmin.”

Yine daha sonra şu ifadeleri kullanıyor:

“İlk konuda ispat ettiğimiz gibi, bu toplumun kelime-i şهادeti sahih değildir ki, şirkten teberriye ve Islama girişe alamet olma vasfı yoktur ki, kelime-i şهادetin içinde geçtiği namaz alamet olsun.”

¹ Buna Bera Bin Azib radiyallahu anh rivayeti şahittir. Buhari (5/303,304-Fethul Bari) Müslim (12/134-137-Nevevi Şerhi) Enes radiyallahu anh'den; Müslim (12/138-139)

² **Sahih**. Ebu Nuaym Hilye (1/317)

Evet, her ne kadar bazı ilim ehlinden bu konuda nakiller yapmış olsa da, burada sahih hadislerde gelenlerle yetinmemek ve onlarda gelene muhalefet vardır. Mesela Bezzar'ın İyaz el-Ensari'den rivayet ettiği bir hadis şu şekilde:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَلِمَةٌ عَلَى اللَّهِ كَرِيمَةٌ لَهَا عِنْدَ اللَّهِ مَكَانٌ، وَهِيَ كَلِمَةٌ
مَنْ قَالَهَا صَادِقًا أَدْخَلَهُ اللَّهُ بِهَا الْجَنَّةَ، وَمَنْ قَالَهَا كَاذِبًا يَغْنِي قَالَهَا بِلِسَانِهِ
حَقَّقَتْ دَمَهُ وَأَحْرَزَتْ مَالَهُ وَلَقِيَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ غَدًا يُحَاسِبُهُ

“Muhakkak ki La ilahe illallah öyle bir kelimedir ki, Allah katında pek değerlidir. Allah katında belli bir yere sahiptir. O öyle bir kelimedir ki, kim onu samimiyetle (ihlâsla) söylerse Allah buna karşılık onu cennete koyar. Kim de onu sahtekârca söylerse, (dünyada) canını ve malını korusa bile yarın Allah'ın huzuruna çıktığında (Allah) onu hesaba çeker”¹

Hadisin bu anlamda şahitleri pek çok olup meşhurdur. Bizler insanların kalplerinde olan ihlâsı bilemeyiz, lakin zahire göre hükmetmek, bu kelime-i tevhide Allah'ın verdiği değeri vermemizi gerektirmektedir. Üstelik bu öyle bir kelimedir ki, samimi olarak söylemeyen bir kimse için dahi dünyada Müslüman muamelesi görmesini sağlamaktadır. İşte bu hakikate muhalefet eden, haricidir. Şu örnekte olduğu gibi:

Humeyd b. Hilal'den: “Umare b. Kurs el-Leysî bir gazveye çıktı ve gazvede Allah'ın dilediği kadar kaldı. Sonra döndü. Ahvaz yakınına geldiğinde ezan sesi duydu ve:

“Vallahi üç gündür Müslüman bir cemaatle namaz kılmadım” deyip namaz kılmak için ezanın okunduğu yere doğru yöneldi. Derken Ezarika fırkasıyla (Hariciler'den Nafi b. Ezrak'ın tayfasıyla) karşılaştı. Kendisine:

“Ey Allah'ın düşmanı! Buraya gelmenin sebebi nedir?” dediler.

“Siz kardeşim değil misiniz?” dedi. Onlar da:

¹ **Sahih.** Bezzar, Keşfu'l-Estar (no:4), Şecerî, Emali (no:97) Ebu Nuaym, Ma'rife (5442) İbn Kani Mucemu's-Sahabe (2/277) Deylemi (7281) Şahidini Enes radiyallahu anh'den: İbn Neccar, Zeylu Tarihi Bağdad (2/162)

“Sen şeytanın kardeşisin. Seni öldüreceğiz” dediler. Humeyd,

“Rasulullah’ın benden duyup razı olduğu şeye razı olmaz mısınız? (yani Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem kelime-i tevhidi ondan duy-makla Müslüman kabul etmişti)” dedi. Şöyle anlattı:

“Ben kâfir olarak onun yanına gittim. Sonra Allah’tan başka ilah bu-lunmadığına ve onun Allah’ın elçisi olduğuna şehadet getirdim. O da beni serbest bıraktı.” Dedi. Fakat onlar yine de onu yakalayıp öldürdüler.”¹

Bu rivayetten anlıyoruz ki, o dönemin haricileri de, günümüzdekilere benzer endişeler taşıdıklarından olsalar gerek, La ilahe illallah sözünü ye-terli bulmamışlardı ve kendilerine namaz kılmak için gelerek selam ve-rene, toplumu tekfir etmelerinden dolayı, Allahın düşmanı diye hitap etmiş ve öldürmüşlerdi.

Hariciliğin bir başka bariz özelliği de, Kâfirler hakkındaki ayetleri Müslümanlar hakkında tevil ederek tekfir etmeleridir. Nitekim İmam Buhari şöyle diyor: “İbn Ömer onları Allah’ın yarattığı en şerli insanlar olarak görür ve şöyle derdi:

“Onlar kâfirler hakkında inen âyetleri mü’minler üzerinde uyguluyor-lar.”²

Amellerde Aşırılık ve Hâricîler

Abdullah b. Mes’ud radiyallahu anh’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

هَلَكَ الْمُتَنَطِّعُونَ

“Fazla inceleyenler helak oldu.” Bunu üç defa söyledi.³

Abdullah b. Abbâs radiyallahu anhuma’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Akabe sabahı (yâni Akaba cemresine taş atılacak bayra-mın ilk günü sabahleyin): “**Benim için yerden çakıl taşları topla**” bu-yurdu. Bunun üzerine ben O’nun için çakıl taşı topladım. O taşları eline koyduğum zaman Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

¹ **Sahih.** Ziyau'l-Makdisi el-Muhtare (3/358) Taberani Evsat (8/255)

² Fethu'l-Bari (12/282) İbn Hacer: “Senedi sahihtir” demiştir.

³ **Sahih.** Muslim (2670)

نَعَمْ بِأَمْثَالِ هَؤُلَاءِ نَعَمْ بِأَمْثَالِ هَؤُلَاءِ نَعَمْ بِأَمْثَالِ هَؤُلَاءِ وَإِيَّاكُمْ
وَالْغُلُوفَ فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِالْغُلُوفِ فِي الدِّينِ

“Evet, (atacağınız taşlar) işte şunlar gibi olsun. Sizleri dinde haddi aşmaktan sakındırırım. Çünkü sizden öncekiler ancak dinde aşırılık sebebiyle helak olmuştur.”¹

Enes b. Mâlik radiyallahu anh'den: “Nebî sallallahu aleyhi ve sellem iki sütun arasında uzatılmış bir ip görünce: **“Bu ip de nedir?”** buyurdu. Dediler ki: “Bu Zeyneb'in (ibadetten) yorulduğu zaman tutunduğu iptir” Bunun üzerine Nebî sallallahu aleyhi ve sellem: **“Hayır, onu çözünüz. Sizden biriniz dinç olduğu sürece namaz kılsın, yorulduğu zaman otursun.”**²

Aişe radiyallahu anha'dan: “el-Havlâ bt. Tuveyt b. Habib b. Esed b. Abdiluzza Aişe radiyallahu anha'ya uğradığında yanında Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de vardı. Aişe radiyallahu anha: “Bu el-Havlâ bt. Tuveyt'tir. Onun gece uyumadığını söylüyorlar” dedi. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: **“Gece uyumuyor mu! Amellerden gücünüz yettiği kadarını yapınız. Allah'a yemin olsun sizler usanmadıkça Allah usanmaz.”**³

Aişe radiyallahu anha'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Ey insanlar! Amellerden gücünüz yettiği kadarını yapmanız gerekir. Zira Allah sizler usanmadıkça usanmaz. Allah'a amel-lerin en sevimli olanı, az da olsa üzerinde devam edilenidir.”**⁴

Buraydete'l-Eslemî radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Size orta yolu tavsiye ederim. Size orta yolu tavsiye ederim. Size orta yolu tavsiye ederim. Zira bu dine karşı zorluk çıkaran ona yenik düşer.”**⁵

Enes radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in

¹ **Sahih.** Ahmed (1851) Nesâî (3057) İbn Mâce (3029) İbn Huzeyme (2867) Hâkim (1/637) Ziyau'l-Makdisi, el-Muhtare (10/29)

² **Sahih.** Buhârî (1150) Muslim (784)

³ **Sahih.** Buhârî (1970) Muslim (785)

⁴ **Sahih.** Buhârî (5861) Muslim (782)

⁵ **Sahih.** Ahmed (22963) İbn Huzeyme (1179) Hâkim (1/314)

ashabından bir topluluk Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarına O'nun gizlide işlediği ameli hakkında sordular. Onlardan biri şöyle dedi: "Ben kadınlarla evlenmeyeceğim." Bir diğeri: "Et yemeyeceğim" dedi. Bir diğeri de: "Yatakta uyumayacağım" dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Allah'a hamdu senada bulunduktan sonra şöyle buyurdu:

"Bazı kimselere ne oluyor da şöyle şöyle diyorlar? Bana gelince, namaz da kılarım, uyurum da. Oruç tuttuğum günler de, tutmadığım günler de olur. Kadınlarla da evlenirim. Kim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir."¹

Abdullah b. Amr radiyallahu anhuma'dan: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu: **"Bana ulaştığına göre sen gündüzleri oruçla, geceleri namazla geçiriyormuşsun. Böyle yapma. Zira bedeninin senin üzerinde bir hakkı vardır. Gözlerinin senin üzerinde bir hakkı vardır. Eşinin senin üzerinde bir hakkı vardır. Bazen oruç tut, bazen tutma. Her aydan üç gün oruç tut. Bu bütün zamanı oruçla geçirmek gibidir."** Ben: "Ey Allah'ın rasulü! Bende daha fazla kuvvet vardır" dedim. Buyurdu ki: **"Davud aleyhi's-selâm'ın orucunu tut; bir gün tut, bir gün tutma."**²

Sa'd b. Ebî Vakkas radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Osman b. Maz'un radiyallahu anh'ın tebettul (hanımlarından uzak durma) isteğini geri çevirdi. Şayet izin verseydi kendimizi hadimlaştırırdık."³

Urve radiyallahu anh'den: "Osman b. Maz'un radiyallahu anh'ın hanımı – zannederim adı Havle bt. Hakîm idi – Aişe radiyallahu anha'nın yanına girdi. Bakımsız halde idi. Aişe radiyallahu anha ona bu durumunu sorunca şöyle dedi:

"Eşim geceleri namaz kılıyor, gündüzleri oruç tutuyor." Bunun üzerine Nebî sallallahu aleyhi ve sellem gelince, Aişe radiyallahu anha O'na bu hadiseyi anlattı. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Osman ile karışılınca ona şöyle buyurdu:

"Ey Osman! Muhakkak ki bize ruhbanlık yazılmadı. Senin için

¹ **Sahih.** Buhârî (5063) Muslim (1401)

² **Sahih.** Buhârî (1978) Muslim (1159, 193)

³ **Sahih.** Buhârî (5073, 5074) Muslim (1402)

bir örnek yok mu? Allaha yemin olsun ben Allah'tan en çok korkanınızım ve O'nun sınırlarını en iyi koruyanınızım.”¹

Ruhbanlık

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Sırf Allah'ın rızasını kazanmak için ilk defa kendilerinin İhdas ettikleri ruhbanlığı, biz onlara farz kılmamıştık. Buna rağmen ona da hakkıyla riayet etmediler, içlerinden îman edenlere mükâfatlarını yine de verdik; çoğu ise fâsık idiler”** (Hadid 27)

Ebu Kerime şöyle dedi: “Ali b. Ebi Talib'i Kufe minberi üzerinde şöyle hutbe verirken işittim:

“Ey insanlar! Muhakkak ben Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:

“Sizleri rahiplerin elbiselerinden sakındırırım. Zira kim rahipleşirse veya kendisini rahiplere benzetirse benden değildir.”²

Deylemi'nin rivayetinde şu ziyade vardır: **“Kim et yemeyi terk eder ve kendisine haram kılsa benden değildir. Kim kadınlarla evlenmeyi çirkin görerek terk ederse benden değildir.”**³

Ebu Hureyre radiyallahu anh'den: “Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e bazı kimselerin et yemeyi, bazı temiz şeyleri ve kadınları kendilerine haram kıldıkları ve hadım olmak istedikleri ulaştı. Osman b. Maz'un ve Abdullah b. Mes'ud radiyallahu anhuma da onlar arasında idi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem minbere çıkıp öldürmekle tehdite kadar tehdit etti ve şöyle buyurdu:

“Muhakkak ki ben ruhbanlıkla gönderilmedim. Allah katında dinin hayırlısı musamahalı hanifliktir. Helak olanlar ancak şiddetli davranmaları ve kendilerine şiddet uygulanması sebebiyle helak oldular. Onların kalıntıları manastırlardadır. Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmadan ibadet edin, namazı kılın, zekâtı verin, hac ve umre yapın, dosdoğru olun, sizin için bu en güzeldir.”⁴

¹ **Sahih.** Ahmed (25893)

² **Hasen ligayrihi.** Taberani Evsat (4/178) Bkz. El-Elbani ed-Daife (3234) Hafız İbn Hacer Fethu'l-Bari'de (10/272) isnadı sakıncasız demiştir.

³ Deylemi (1534)

⁴ **Hasen ligayrihi.** Ebu Nuaym, Tarihu İsbehan (1/309) Ebu's-Şeyh Tabakat

Bu hadisin aynı manada Ebu Umame radiyallahu anh'den bir şahidi daha vardır.¹

İbn Mes'ud radiyallahu anh'den: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bir gazvede idik ve beraberimizde kadınlarımız yoktu.

"Kendimizi hadım edelim mi?" dedik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi bundan yasakladı ve belli bir zamana kadar bir giysi karşılığında bir kadınla evlenmemize ruhsat verdi. Sonra da şu ayeti okudu:

"Ey iman edenler! Allah'ın size helal kıldığı temiz şeyleri haram kılmayın ve haddi aşmayın! Muhakkak ki Allah haddi aşanları sevmez!" (Maide 87)²

İbn Mes'ud radiyallahu anh'e bir yemek getirilince içlerinden biri kenara çekildi ve: "Ben onu kendime haram kıldım, onu yemem" dedi. İbn Mes'ud radiyallahu anhi:

"Yaklaş ve ye. Yemininin de kefareti ver" dedi, sonra Maide 87. ayetini okudu."³

(3/426) isnadında Muhammed b. Humeyd er-Razi vardır. Bkz.: El-Elbani, es-Sa-hiha (4/281)

¹ **Hasen ligayrihi.** Taberani (8/170) Suyuti, Durru'l-Mensur (4/531) isnadında Ufeyr b. Ma'dan zayıftır.

² **Sahih.** Buhârî (4615) Muslim (1404)

³ **Sahih.** Hâkim (2/313) Fethu'l-Bârî (11/575)

Mürcielik Suçlaması

Tekfiri gerektirmeyen durumlarda muhaliflerinden Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmekten dolayı tekfir etmelerini isteyenler, muhaliflerinin irca akidesinde olduklarını iddia edip sapık mürcie fırkasına nispet etmekte veya irca şüphesine girmekle suçlamaktadırlar. Bu bir iftiradır.

Bunu söyleyen kimse, tekfir konusunda Ehl-i Sünnet ile Mürcie arasındaki farkı bilmemektedir. Hâlbuki bu konuda ikisi arasında göklerle yer arası kadar fark vardır. Ehl-i Sünnetin itikadı ancak doğru olandır. Onun dışındaki – mürcie gibi – bid'at fırkalarının itikadı ise, Ehl-i sünnete uyduğu yerlerde bazen hak olabilir. Ehl-i sünnete muhalefet etse de tamamen bâtıl değildir.

Uyarı: Sapık fırkaların Ehl-i Sünnete uyduğu konularda bundan dolayı Ehl-i Sünnetin kınanacağını zannedenler hata etmektedirler. Bundan dolayı bid'at ehlinden bid'ate düşmeyen bazılarının, Ehl-i Sünnete uygun davrandığı açık bir durumdur. Hatta Ehl-i Sünnete her konuda muhalefet eden bir bid'at fırkası neredeyse yoktur.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah Râfızî'ler hakkında şöyle demiştir: “Yine şunu bilmek gerekir ki, bazı insanların karşı çıktıkları kimselerin tamamen bâtıl olması gerekmez. Bilakis onların Ehl-i Sünnete aykırı olan sözleri ve fiilleri olduğu gibi, Ehl-i Sünnete uygun olan ve isabet ettikleri sözleri ve fiilleri de vardır. Lakin onların tek kalıp da isabet ettikleri

bir mesele yoktur.”¹

Bu fark, mürcienin küfrü gerektiren bütün fiillerde – helal sayma şartı gibi – itikadî şart koşması hususunda da ortaya çıkmaktadır. Ehl-i Sünnet ise her konuda değil, küfrü gerektiren bazı konularda tekfirden helal saymayı şart koşmaktadır.

Küfrü gerektiren hallerde itikat şartını ancak delil tayin eder. Şayet delil bir meselenin itikad gerektirmeksizin küfre götürücü olduğunu gösteriyorsa, Ehl-i sünnet bundan dolayı itikad şartı koşmadan tekfir eder. Ama delilin küfre götürücü olmasında – günahlar gibi – bunu göstermediği meselelerde Ehl-i Sünnet ancak itikadî şart koşarak tekfir eder.

Zina buna bir örnektir. Bundan dolayı tekfiri gerektiren delil gelmemiştir. Bundan dolayı Ehl-i Sünnetin bu konudaki kaidesi şudur: “Zina eden, bunu helal saymadıkça tekfir edilmez.”

İslam imamları söyleyenini mürcie’den ayıran ve irca akidesinden uzak olduğunu gösteren sözleri belirtmişlerdir:

“İman Söz, İtikat ve Ameldir, Artar ve Eksilir” Diyen Mürcie’den Ayrılmıştır

İmam el-Berbehari rahimehullah şöyle demiştir: “İman; söz ve amel-dir, artar ve eksilir diyen kimse, irca akidesinden başından sonuna kadar, tamamen çıkmıştır.”²

İmam Ahmed rahimehullah’a “İman artar ve eksilir” diyen kimse hakkında sorulunca şöyle demiştir: “Bu kimse irca akidesinden uzaktır.”³

İmam el-Berbehari rahimehullah şöyle demiştir: “İman; söz ve amel-dir, artar ve eksilir” diyen kimse, başından sonuna kadar, tamamen irca akidesinden çıkmış demektir.”⁴

¹ Minhacu’s-Sunne (1/44)

² Şerhu’s-Sunne (s.123 no:161)

³ El-Hallal, es-Sunne (2/581/1009) Bkz.: Abdullah b. Ahmed, es-Sunne (1/307/600)

⁴ Şerhu’s-Sunne (s.123 no:161)

İmanda İstisna'yı Caiz Gören Mürcie'den Uzaklaşmıştır

İmam Abdurrahman b. Mehdî rahimehullah şöyle demiştir: “İstisnayı (yani inşaallah müminim demeyi) terk etmek irca'nın aslıdır.”¹

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “İbn Mesud ve arkadaşları, es-Sevrî, İbn Uyeyne, Kufe âlimlerinin çoğunluğu, Basra'lıların rivayet ettiğine göre; Yahya b. Said el-Kattan, Ahmed b. Hanbel ve diğer sünnet imamları gibi Hadis ashabının selefi, imanda istisna yaparlardı. Bu kendilerinden mütevatir olarak nakledilmiştir.”²

Yine şöyle demiştir: “İstisnayı caiz görmeyenler; Mürcie, Cehmiyye ve benzerleridir.”³

İstisna; “İnşallah müminim” demektir. Bu, Ehl-i sünnete göre bazı hallerde caizdir. Bunlardan bazıısı; kendini temize çekmekten uzaklaşmak veya amelinin kabul edildiğini kesin olarak ifade etmekten uzaklaşma halidir. Lakin Ehl-i Sünnet, bunu imanda şüphe ederek söylemeyi caiz görmez. Mürcie ise istisnayı hiçbir durumda caiz görmez.

“Küfür; Söz ile Veya Amel ile Gerçekleşebilir” Diyen Kimse Mürcie'den Ayrılmıştır

Onlar amelleri imandan saymadıkları için – onlara göre - kuvvet ve zayıflık imana etki etmez. Bundan dolayı Mürcie'ye göre itikad (helal saymak) dışında küfre yol yoktur.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e söveni tekfir konusunda helal saymayı şart koşan hakkında şöyle demiştir:

“Ümmetin selefinin ve onlara tabi olan sonrakilerin mezhebine göre, bu gibi sözler etmenin kendisinin küfür olduğu ortaya çıktığından bu sözleri söyleyen kimse helal saysın veya saymasın fark etmez. Bunun delili, peygambere sövenin küfrü hakkındaki ilk meselede zikredilen delildir... Kelamcıların veya onların adımlarını takip eden fakihlerin kuruntularını gerektiren bu şüphenin kaynağı, onların imanı; Rasulün haber verdiklerini

¹ Acurri eş-Şeria (2/664)

² El-Fetava (7/438)

³ El-Fetava (7/429)

tasdik olarak görmeleri, dolayısıyla ona sövmenin ve hakaretin, onun doğruluğuna inanmaya aykırı olmadığı görüşünde olmalarıdır... Mürcie'nin çelişkisi de buradan kaynaklanmaktadır. Onlar imanin itikad ve sözden ibaret olduğunu söyleyenlerdir. Onların aşırısı olan Kerramiye, imanin, itikad olmasa da sadece söz olduğunu söyler.”¹

İmam el-Elbani rahmetullahi aleyh İbn Kayyım rahmetullahi aleyh'in sözünü özetleyip kabul ederek şöyle demiştir:

“İbn Kayyım rahmetullahi aleyh küfrü iki çeşit olarak ifade etmiştir: Amel ile küfür ve inkâr ve itikad ile küfür. Amel ile küfür de; imana zıt olan ve zıt olmayan diye ayrılır. Puta secde, mushafa hakaret, peygamberi öldürmek ve sövmek imana zıt olan küfür amelleridir.”²

Yine şöyle demiştir: “Bazı ameller vardır ki, bunları işleyen itikadi küfürle tekfir edilir. Zira bunlar kesin bir delalet ile küfrü gösterir.”³

Zulmetseler Dahi Yöneticileri Dinlemek Ve İtaat Etmek Gerektiğini Söyleyen Mürcie'den Ayrılır

Mürcie, zulmeden yöneticiyi dinleyip itaat etmeyi değil, kılıçla ayaklanmayı gerekli görürler.

İmam Abdullah b. Tahir rahmetullahi aleyh Mürcie hakkında şöyle demiştir: “Muhakkak ki sizler bu topluluğa cahillikle buğzediyorsunuz. Ben ise onlara bilerek buğzediyorum. Birincisi; onlar yöneticiye itaati gerekli görmezler. İkincisi; onlara göre imanin bir kıymeti yoktur. Vallahi ben: “İmanım Ahmed b. Hanbel'in imanı gibidir” diyemem. Onlar ise “Bizim imanımız Cibril ve Mikailin imanı gibidir” derler.”⁴

İmam Sufyan b. Uyeyne ve el-Evzaî rahmetullahi aleyhima şöyle demişlerdir: “Mürcienin görüşü; yöneticiye karşı kılıçla ayaklanmaktır.”⁵

İmam Sufyan es-Sevrî rahmetullahi aleyh şöyle demiştir: “Mürcie şöyle der: “İman; amel olmaksızın sözdür. “Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun kulu ve rasulüdür” diyen onlara göre imanını tamamlamış bir mümindir ve onun imanı Cibril ve meleklerin imanı

¹ Es-Sarimu'l-Meslul (3/946)

² Es-Silsiletu's-Sahihah (7/134 no:3054)

³ Fitnetu't-Tekfir (s.33 dipnot: 2)

⁴ Es-Sabuni, Akidetu's-Selefi ve Ashabi'l-Hadis (s.68)

⁵ Abdullah b. Ahmed b. Hanbel, es-Sunne (1/218/368)

gibidir. Şunu ve şunu öldürse de mümindir. Cünüplükten gusletmese bile mümindir. Namazı terk etse bile mümindir.” Yine onlar kıble ehline karşı kılıç çekmek görüşündedirler... Eğer sana bu konuda imamın kimdir? Denilirse, Süfyan es-Sevrî’dir de.”¹

Bunlar Mürcieden nakledilen ve Ehl-i Sünnetin reddettiği esaslardır. Birçok kimse bunları bilmediklerinden kendilerine muhalefet edenleri, onlar mürcielerin görüşlerinden bir şey taşımasa da mürcielikle suçlamaya başlamışlardır.

Bundan daha kötüsü, bazı ilim talebelerinin bazı meselelerdeki tercihlerine ve içtihatlarına Ehl-i Sünnet’in esası gibi dayanmaları, sonra da onu Ehl-i Sünnet ile Mürcie arasındaki fark olarak saymalarıdır. Böylece muhaliflerini Mürcie diye isimlendirmektedirler. Tıpkı tembellikle namazı terk eden kimse örneğinde olduğu gibi. Ben namazın terkinin büyük küfür olduğuna inanıyorum, ancak bu mesele önceki Ehl-i Sünnet âlimleri arasında ihtilafli bir mesele olmasından ötürü bunun mürcielikle uzaktan ya-kından bir alakası yoktur.

Mürcie ve Hâricî Fırkalarının Özellikleri

Şunu iyi bil ki aşağıdaki ibarelerden birini kullanan kimse ya bir mürciedir yahut kendisinde irca şüphesi vardır:

1- Mürcie; “İman yalnızca kalbin tasdikidir” der. Bu Cehmiyye Murcisinin akidesidir.

2- Mürcie: “İman yalnızca dil ile söylemektir” der. Bu, Kerrâmiye fırkasının akidesidir.

3- Murcie: “İman kalp ile tasdik ve dil ile ikrardan ibarettir” der. Bu, Fukaha Mürciesi’nin akidesidir.

4- Mürcie; “İman kalp ile tasdik, dil ile ikrar ve kalp ile ameldir, fakat azaların ameli değildir” der. Ehli Sünnete göre iman: dil ile ikrar, kalp ile tasdik ve azaların ameliyle tasdiktir.

5- Murcie: “İman artmaz ve eksilmez, imanın aslı konusunda insanlar eşittir” der. Ehli Sünnete göre iman taatlerle artar ve masiyetlerle eksilir.

¹ Acurri eş-Şeria (2062) bkz.: el-Lalkai Şerhu Usuli İtikadi Ehli’s-Sunne (1834)

6- Mürchie: “Küfür yalnızca yalanlamaktır” der. Bu Cehmiyye akidesidir.

7- Mürchie der ki: “Küfür; itikad etmedikçe, inkâr etmedikçe veya helâl saymadıkça gerçekleşmez.” Bu söze de Tahavi'nin şu sözünü delil getirirler: “Helal saymadıkça ehl-i kiblede hiç kimseyi günah sebebiyle tekfir etmeyiz” Doğrusu ise şudur: “Küfür, söz, fiil veya itikad ile gerçekleşir. Şirk veya küfür dışında herhangi bir günahı işlemesi sebebiyle, onu helal saymadığı sürece ehl-i kiblede kimseyi tekfir etmeyiz. Kişilerin Allah katındaki hükümleri ile insanlar katındaki durumları farklı olabilir. Nifak küfürüne düşen kimse Allah katında kâfir muamelesi görür, lakin Müslüman olduğunu izhar ettiği sürece, Müslümanlar katında Müslüman gibi muamele görür.”

8- Mürchie: “Azaların amellerinin tamamını terk etmek milletten (dinden) çıkaran küfür değildir” der. Azaların amellerinin ve hatta kalbin amellerinin, imanın rûknü olarak sayılmaması sebebiyle bu sözü söylemek Mürcieliktir. Zâhir ile bâtın arasındaki alaka sebebiyle bu söz bâtıldır. Azaların ameli bulunmazsa, kalbin amelinin mevcudiyeti de imkânsızdır.

9- Mürchie: “Azaların ameli imanın rûknü veya sıhhat şartı değil, kemâl şartıdır” der. Doğrusu ise şöyle demektir: “Azaların amelleri imanın rûknüdür. Birer başlarına ise namaz haricindeki ameller, imanı kemâle erdiren amellerdir. Namazın terki ise küfürdür.”

10- Mürchie: “Küfrî söz ve ameller dinden çıkaran şeyler değildir fakat küfre alamettirler” der. Bu söz, insanın küfür bir söz veya küfür bir amel ile dinden çıkmayacağını ifade ettiğinden Mürcieliktir. Doğrusu: Bu ameller sadece alamet değil, hakiki manada küfürdür. Lakin muayyen şahsın tekfiri için mâniler ve şartlar vardır. Bunu da değerlendirecek olan makam, Müslümanların kadâ/yargı makamıdır.

11- Mürchie: “Dinden çıkaran söz ve ameller; her bakımdan imana zıt olan veya küfre yalnızca alamet olmayıp bizatihi küfür olanlarıdır” der. Böylece tekfîre dayanak olarak onun her açıdan imana zıt olmasını veya ona delalet etmesini şart koşarlar. Doğrusu şudur: “Dinden çıkaran söz ve ameller, deliller buna delalet ettiği için küfürdürler. Bunlar da zaten her açıdan imana zıt olduğu için dinden çıkaran küfür olarak nitelenmişlerdir. Zira bu bâtının (iç âlemin) küfrünün delilidir.

12- Mürchie: “Şehvet ve kasıt bulunmaması tekfirin manilerindendir” der. Bunun Mürcielik sayılmasının sebebi; küfrü yalnızca itikat ile sınırlamalarından dolayıdır. Ama eğer kastedilen; hatanın mukabili olan kasıt ise

bu doğrudur. Zira hata tekfirin manilerindendir. Lakin küfür amelini işleme-deki kastın yeterli olduğunun bilinmesi gerekir. Küfre düşmeyi kastetmiş olması gerekmez.

13- Mürcie: “Namazı terk etmek küfür değildir, zira o azaların ameli-dir. Azaların ameli ise imanın kemal şartıdır” der. Bu sözün Mürcielik ol-masının sebebi şudur: Bunu söyleyene göre amel ile tekfir edilmez. Ona göre ancak itikad ile tekfir edilir. Namaz meselesi ise sahabelerin, terkinin küfür olduğu üzerinde icma ettikleri en bariz meseledir. Fakat elinde bulu-nan şer’î deliller sebebiyle; namazı bazen terk edip bazen kılanın kâfir ol-mayacağı görüşünü tercih etmişse – seleften bazılarının düştüğü gibi - ve kendisine bu konudaki icma ulaşmamışsa o Mürcie değildir.

Buradan anlaşılıyor ki seleften bazısından gelen şu sözü reddeden kimseler hata etmişlerdir: “Her kim: “İman: söz, amel ve itikaddır. Artar ve eksilir” derse İrcadan (Mürcielikten) tamamen berîdir.” Şüphesiz bu hak bir nakildir. Lakin bu sözün sahibinin anlayışına göre böyledir. Amel, söz ve itikad imanın rükünleridir. Biri diğerinin yerine geçmez.

Ancak azaların amellerini imanın rüknü olarak görmeyenin veya küfrü sadece yalanlama ve helal saymadan ibaret görenin bu sözü söyle-mesi, selefin kastettiği anlam değildir. Bu ibare Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in: “**La ilahe illallah diyen cennete girer**” hadisine benzer.

Onlar bunu söyleyip şehadetin ikinci bölümü olan “Muhammedun rasulullah” kısmını söylemeyen kimse hakkında veya bunları söyleyip de bunlarla çelişen bir şeyi işleyen kimse hakkında aynı şeyi söyleyemezler. İşte bu da onun gibidir. Bu sebeple bazı âlimler, Mürcie mezhebine davet eden kitaplardan sakındırmışlar ve bununla beraber imanın; söz ve amel olduğuna, artıp eksildiğine tembihte bulunmuşlardır. Allah en iyi bilendir.¹

Ve şunu da iyi bil ki, aşağıdaki sözleri söyleyen ya bir Hâricîdir yahut Hâricîlerin aşırılığına düşmüştür:

1- Haricîler büyük günah işleyeni tekfir ederler.

2- Onlar; günah işleyip onda ısrar edeni tekfir ederler.

3- Haricîler: “İman tek bir şeydir, eksilmez. Bir kısmı giderse tamamı gider” der.

¹ Bkz. Muhammed Halil Herras; Şerhu Akideti’l-Vasıtiyye s.263

4- Hâricîler: “Apaçık, üzerinde ihtilaf bulunmayan bir küfrü görül-mese de cevr ve zulmeden yöneticiye karşı ayaklanmak caizdir” derler. Bunun Hâricîlik olmasının sebebi; Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’ın, bunun caiz olmadığına ittifak etmeleri ve Hâricîler’in bu hususta muhalefet etmiş olmalarıdır.

5- Hâricîler; “Cehalet mutlak bir şekilde mazeret değildir” veya “Akide meselelerinde cehalet mazeret değildir” derler. Doğrusu şudur: Cehalet, dinde bilinmesi zorunlu olan konularda mazeret değildir. Böyle olmayan meselelerde ise mazerettir. Bu meseleler akidevî de olabilir, ameli de olabilir. Yine dinde bilinmesi zorunlu olan meseleler, hüccetin ulaşma imkanı nispetinde bölgelere ve kişilere göre değişiklik arz edebilir.

6- Hâricîler; muayyen bir hüküm dahi olsa, Allah’ın indirdiğinden başkası ile hükmeden herkesi tekfir ederler. Doğrusu şudur: Umumi (genel) teşrîde bulunup bunu helâl sayarak, Allah’ın indirdiğini inkâr ederek, beşerî hükmü Allah’ın indirdiğinden üstün veya onunla eşit görerek uyulan bir din ve bağlayıcı bir kanun kılmak veya beşerî hükmü dîne nispet etmek ile, bağlı bulunulan İslâm şeriatında, ona muhalefetin ve muayyen bir meselede onunla hükmetmemenin arasında fark gözetilir.

7- Hâricîler şartların tahakkuk etmesini ve mânilerin kaldırılmasını gözetmeden, yetkileri olmadığı halde muayyen tekfîrde acele ederler.

8- Hâricîler nifak küfrü ile irtidat küfrü arasındaki farkı gözetmez, ikisini bir sayarlar. Dolayısıyla kanları, malları, namusları helal olmayan mü-nafıkları mürtet görerek onların kanlarını, mallarını ve namuslarını helal sayarlar.

9- Hâricîler, kendilerine göre tekfir ettikleri kimselerin ve yöneticilerin ahit (anlaşma) ve emânlarını (onların verdikleri güvenceleri) geçerli görmez ve anlaşmalı kimselerin haklarına müdahaleyi caiz görürler.

Namazın Terkinin Küfür Oluşundaki İcmâ’

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “**Meleklerle Âdem'e secde edin dediğimizde, secde etmişlerdi de, yalnız İblis dayatıp kibirlenmiş ve böylece kâfirlerden olmuştu.**” (Bakara 34) Bu ayet namazın terkinin küfür olduğuna delalet etmektedir. Ayette bahsedilen yüz çevirme Allah’a ibadetin özü ve en önemlisi olan secdeden yüz çevirmedir.

“**Haydi, şimdi Allah'a secde edin ve kulluğunuzu yerine getirin.**” (Necm 62)

“Ey îman edenleri Rûkû edin; secde edin; Rabbinize ibadet edin; hayır işleyin. Belki böylece kurtuluşa erersiniz” (Hac 77)

Bu yüz çevirme kibir sıfatıdır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Zaten göklerde ve yerde bulunan bütün canlılar ve melekler, hiç büyüklük taslamadan Allah'a secde ederler” (Nahl 49)

İbadet; zillettir. Nitekim “tarikun muabbed” denilir. Yani zelil, çiğnenmiş yol. Allah için secde zilleti sergilemektir. Bu zilleti sergilemekle emrolunan bundan yüz çevirince büyüklenmiş olur. Böylece namazı terk eden kimse kâfirlerin bu sıfatıyla vasıflanmış olur:

“Onlara "rûkû edin" denildiği zaman, rûkû etmezler” (Murselat 48)

Bu, Allah'ın mahlûkatı yaratmadaki maksadından yüz çevirmedir. Zira şöyle buyurmuştur:

“Cinleri ve insanları ancak bana ibadet etmeleri için yarattım.” (Zariyat 56)

Kibrin ve zorbalığın aslı kalptedir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem yolun ortasından yürüyen ve “yol geniş” diyen bir kadın hakkında

“Onu bırakın o zorba bir kadındır” demiş sonra:

“Bu (zorbalık) ancak kalptedir”¹ buyurmuştur. Yine:

“Kimin kalbinde zerre ağırlığınca kibir varsa cennete giremez”² buyurmuştur. Lakin bir topluluk Allah'ın hükmüne itirazlarını dilleriyle ortaya koyar. Bu Allah'ın emrine karşı kibirlenmedir.

Diğer bir topluluk namazdan ve Allah için secdelerden yüz çevirerek bunu azalarıyla ortaya koymuşlardır. Bu da Allah'ın zatına karşı büyüklenmedir.

İblis ise Allah için secdelerden yüz çevirmedi, bilakis O'nun emrine isyan etti. Allah'ın emrine isyan ettiği için onun masiyeti küfre vardı. **“Ça-**

¹ Nesâî Sunenu'l-Kubrâ (10315)

² **Sahih**. Muslim (91)

murdan yarattığına mı secde edeyim?” (İsra 61) dedi. Kibrini, hakkı red-detmesini ve insanların babasını küçük görmesini dilinde ortaya koydu. Nitekim Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Kibir hakkı inkâr etmek ve insanları küçük görmektir.”¹

Bu gösteriyor ki kibir azalarda ortaya çıkmıştır. Yine küçük görme de azalarla meydana gelebilir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Suç işleyenler, dünyada iken îman edenlere gülüyorlardı. Yanlarından geçtikleri zaman, birbirlerine göz kırparlar, ailelerine dö-nünce de, yaptıklarıyla gülüşüp eğlenirlerdi” (Mutaffifin 29-31)

İblis’in yüz çevirip büyükenerek kâfirlerden olması Allah’ın emrine karşı büyüklenmedir. Namazı ve Allah için secdeleri kasten terk ederek Allah Subhanehu ve Teâlâ’nın zatına karşı bu büyülenme ise daha tehli-kelidir.

Şeyhulislam rahimehullah şöyle demiştir: “Allah Teâlâ hatırlatıldığı zaman secde etmeyen ayetlerine iman etmemiş olacağını haber vererek şöyle buyurmuştur:

“Âyetlerimize iman edenler ancak kendilerine hatırlatıldığı za-man hemen secdeye kapananlar, büyüklük taslamadan hamd ile Rablannı tesbih edenlerdir...” (Secde 15) Bu ayet Allah için secde et-meyenin iman etmiş olmadığına delildir. Bu da namazı terk edenin kâfir olduğunu gösterir.”²

Yine en kuvvetli delillerden birisi Nebî sallallahu aleyhi ve sel-lem’in:

“Kul ile küfr arasında namazın terki vardır”³ hadisidir. Burada küfür kelimesi marife olarak “el-kufr” şeklinde gelmiştir. Yine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Aramızdaki ahit namazdır. Namazı terk eden kâfir olur.”⁴

Burada kastedilen dinden çıkaran büyük küfürdür. Bu konuda sa-habenin icma’ı nakledilmiştir:

¹ **Sahih.** Muslim (91)

² Camiu’r-Resail ve’l-Mesail (6/295)

³ **Sahih.** Muslim (82)

⁴ **Sahih.** Tirmizî (2809) İbn Mâce (1079) Nesâî (463) Ahmed (5/346)

1- Abdullah b. Şakik şöyle demiştir: “Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in ashâbı namazın terki dışında amellerden birinin terkini küfür görmezlerdi.”¹

2- Ebu’z-Zubeyr, Cabir radiyallahu anh’e “Siz aranızda günahları küfür görür müydünüz?” diye sorunca şöyle demiştir:

“Hayır. Kul ile küfür arasında ancak namazın terki vardır.”²

¹ **Sahih.** Tirmizî (2622)

* Mürcie’ye uyum gösteren bazı gevşek kimselerin namazın terkinin küfür olmadığını ispat için yayınladıkları bazı risalelerde, Bîşr b. El-Mufaddal’ın Said b. İyas el-Cerîrî’den rivayetinin zayıf sayılmaya çalışıldığı ile ilgili soru sorulması üzerine şu cevabı vermem gerekli oldu:

İbn Hibban dedi ki: “Said b. İyas el-Cerîrî vefatından üç sene önce ihtilata uğradı fakat ihtilata fahiş olmamıştır. Bu yüzden onu es-Sikat’ta zikrediyorum”

Abdullah b. Ahmed dedi ki: “Babam dedi ki: İbn Uleyye’ye “el-Cerîrî ihtilata uğradı mı?” dedim. Dedi ki: “Hayır, sadece yaşlandı ve hassaslaştı.” El-İclî dedi ki: “Basralı’dır. Sikadîr. Ömrünün sonlarında ihtilata uğradı. İhtilatından sonra rivayet edenler; Yezid b. Harun, İbnü’l-Mubarek, İbn Ebi Adiy, gibi küçükler (et-bau’t-tabîinin küçükleri) ihtilatından sonra rivayet etmişlerdir. Ondan sahih olarak rivayet edenlerden; Hammad b. Seleme, es-Sevri, Şu’be, İbn Uleyye ve Abdula’la O’ndan işitmesi en sahih olanlardır. Bunlar ihtilatından sekiz sene önce rivayet etmişlerdir.” Ebu Ubeyd el-Acurri de: “Cerîrî’den en çok rivayet eden İsmail b. Uleyye’dir. Eyyub’a yetişen herkesin Cerîrî’den işitmesi ceyyiddir” demiştir. el-Cerîrî 144 yılında vefat etmiştir.

Derim ki: Bîşr b. Mufaddal etbau’t-tabîin’in orta tabakasındandır. Buhari ve Muslim; Bîşr b. El-Mufaddal’ın el-Cerîrî’den rivayetiyle hüccet getirmiştir. Bkz.: Buhari, (2654, 6273, 6919) Muslim (913)

Şeyh el-Elbani, Bîşr – Cerîrî yoluyla gelen rivayetlere sahih demiştir.¹ Şeyh el-Elbanî’nin sahih olduğuna hükmettiği; Tirmizî’nin 2622 no’lu rivayeti namazın terkinin küfür olduğunda sahabenin icma ettiğine dair mevzubahis olan rivayettir. İbn Hacer de bu rivayetin Buhari ve Muslim’in şartlarına göre sahih olduğunu ikrar etmiştir. Tahrîcu’l-Keşşaf (1/204)

Şuayb el-Arnaut da Ebû Dâvûd’un 1195 no’lu hadisi hakkında: “İsnadı sahih. Çünkü Bîşr b. Mufaddal Said b. İyas el-Cerîrî’den ihtilatından önce işitmiştir” demiştir. Bu aynı zamanda Muslim’in 913 no’lu rivayetidir. Nitekim Burhanuddin el-Halebî’nin el-İgtibat kitabına ta’lik düşen Alaeddün Ali Rıza, Buhari ve Muslim’in rivayet etmiş olmalarını, Bîşr’in el-Cerîrî’den ihtilatından önce işitmiş olmasının delili olarak zikretmiştir. El-İgtibat (s.127 no:39)

² Lalkâî İtikad (1537)

Mucahid de Cabir radiyallahu anh'den benzerini rivayet etmiştir.¹

3- Hasen el-Basri rahimehullah dedi ki: "Bana ulaştığına göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashâbı:

"Kul ile şirk koşması ve kâfir olması arasında özürsüz olarak namazı terk etmesi vardır" diyorlardı."²

4- Misver b. Mahrame radiyallahu anh, İbn Abbas radiyallahu anhuma ile beraber Ömer b. El-Hattab radiyallahu anh'ın yanına girdiler ve:

"Namaz ey müminlerin emiri!" Ömer radiyallahu anh dedi ki:

"Evet, namazı terk edenin İslam'dan nasibi yoktur." Yarasından kan aktığı halde namazı kıldı."³

5- Ali radiyallahu anh'den: "İslam'ın üç ayağı vardır: İman, namaz ve cemaat. İman olmadan namaz kabul edilmez. İman eden de namaz kılar."⁴

6- İbn Mes'ud radiyallahu anh'ın yanında: "Namazı terk ettiğini hiç görmedik" dediler. Bunun üzerine İbn Mes'ud dedi ki: "Namazın terki küfürdür."⁵

7- Ebu'd-Derda radiyallahu anh'den: "Namazı olmayanın imanı yoktur."⁶

8- İbn Abbas radiyallahu anhuma'dan: "Namazı terk eden kâfir olmuştur."⁷

9- Namazı terk edenin kâfir olduğu on altı sahabeden rivayet edilmiş olup, buna muhalefet eden bir sahabe bilinmemektedir. İbnu'l-Kayyim şöyle demiştir: "Daha önce bunun aynısı Muaz b. Cebel, Abdurrahman b. Avf ve Ebu Hureyre radiyallahu anhum'den zikredilmişti. Onlara muhalif olan bir sahabe bilinmemektedir."

Namazın terkinin küfür olduğu hususu, Ebu Hanife dışında üç

¹ İbn Batta el-İbane (876)

² İbn Batta el-İbane (877) Lalkai İtikad (1502, 1539) Hallal es-Sunne (1372)

³ Muvatta (taharet 51) Abdurrazzak (579-581) Hallal, es-Sunne (1371)

⁴ Lalkai İtikad (4/908) İbn Ebi Şeybe İman (113)

⁵ Lalkai İtikad (1534)

⁶ İbn Batta el-İbane (887) Lalkai İtikad (1536) Mervezi Tazimu Kadri's-Salat (945) Hallal es-Sunne (1384)

⁷ Mervezi Tazimu Kadri's-Salat (939)

imamdan da nakledilmiştir. Ebu Hanife ise imanın tanımı hususunda sünnete muhalefet etmiştir.

1- İmam Ahmed b. Hanbel'in namazı terki küfür gördüğü meşhurdur. Bunu Abdus b. Malik, Ahmed b. Hanbel'den rivayet etmiştir. Ahmed b. Hanbel'in Usulu's-Sunne adlı risalesinde bu husus beyan edilmektedir.

2- İbn Kesir, Meryem 59. Ayetinin tefsirinde (5/243) şöyle demiştir: "Bu yüzden seleften ve haleften imamlar ki İmam Ahmed'den ve İmam Şafii'den meşhur olduğu gibi, namazı terk edenin tekfir edilmesi görüşünde olmuşlardır." Bu görüşü Tahavi de Muşkilu'l-Asar'da İmam Şafii'den nakletmiştir.

3- Ebu'l-Velid el-Baci, Malik'ten naklederek şöyle demiştir: "Yahudiliğe veya Hristiyanlığa irtidat eden mürtedin kestiği yenmez. Bunu İbn Habib rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Namazı terk edenin ve namazı hafife alarak zayi edenin kestiği yenmez. Çünkü bu şekilde o irtidada yaklaşmıştır." Yine bana dedi ki: "Malik'in ashabının tamamından anladığım da budur."¹

Muâsır Mürcie'nin Namazın Terki Konusundaki Sapması

Şeyh Ebu Malik Abdulhamid b. Huleyvî el-Cuhenî şöyle demiştir:

Muâsır mürcie'nin, kendi görüşlerini desteklemek için getirdikleri şüpheden birisi de "Namazı gevşeklik ve tembellik sebebiyle terk eden kimsenin hükmünde âlimler arasında meydana gelen ihtilaftır."

Onlar, namazı terk edenin tekfir edilmeyeceğini söyleyenlerin görüşüne göre bütün amellerin kemal şartı olduğunu, amel olmadan da imanın sahih olacağını söylüyorlar.

Namazın terki hakkındaki ihtilaf; Keşfu'l-Hafa adlı makalemde açıkladığım gibi, faziletli asırlardan sonra ortaya çıkmış bir ihtilaftır. Sahabe ve tabiin katında ihtilaflı olan bir mesele değildir. Bu mesele, onların iman konusundaki icma'larını delecek bir hüccet değildir. Onlar (Sahabe ve tabiin) imanını; söz ve amel olduğunda ve namazı terk edenin kâfir olduğunda icma etmişlerdir. Bu iki icma sahabe ve tabiinden olan selef'ten sahih ve sabittir. Birinci meseledeki (imanın söz ve amel olduğu hakkındaki)

¹ Ebu'l-Velid el-Bâcî, el-Munteka (3/122)

icma'larını sonrakilerin ihtilaflarıyla nakzetmek nasıl caiz değilse, ikinci meseledeki (namazın terkinin küfür olduğu hususundaki) icma'larını da sonrakilerin ihtilafları ile nakzetmek caiz değildir.

Bu iki icma, birbirine zorunlu olarak bağlantılıdır. Biri diğerini tamamlamaktadır. Kim namazı terk edenin küfrüne dair ikinci icma'a muvafık düşerse, zorunlu olarak imanın söz ve amel olduğuna dair ilk icma'a da muvafık olur. Birinci icma'ya muvafakat edenin, ikinci icma'ya da muvafakat etmesi zorunludur. Aksi halde bu meselede çelişki içinde olur. Bu yüzden sünnet ve hadis imamları namazın terki meselesini, aralarındaki zorunluluk bağından dolayı iman kitabında zikretmişlerdir. Nitekim bu hususu Keşfu'l-Hafa adlı makalemde açıkladım.

Mürcie, salih selevin iman babındaki mezhebini, seleve ait olmayan bir görüşle ilzam ederek bozamaz. Kişi ancak kendisine ait görüşle ilzam edilir. Bu, asrın mürciesinin işidir! Bu bana Rafizi'lerin, Ehl-i Sünnet'e karşı Eş'ari'lerin batıl sözlerini zikrederek ilzam etmeye çalışmalarını hatırlatıyor. Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah Minhac'u's-Sunne adlı kitabında "Bu görüşler Ehl-i sünnet'e ait değildir. Bizi bunlarla ilzam edemezsiniz" demiştir.

Gevşeklik ve tembellik sebebiyle namazı terk edenin tekfir edilmeyeceği görüşü de böyledir. Bu salih selevin sözlerinden değildir! Seleve tabi olanları, seleve ait olmayan sözlerle ilzam edemezsiniz.

Bu Mürcie'lere muhalefet eden bir âlim, amel olmadan imanının sahih olmayacağını ikrar eder de, sonra namazı tek edeni tekfir etmezse, ona bu ircâî girişimden çıkış aramalıdır. Şüphe yok ki namaz konusundaki icma'ya muhalefet, onun konumunu ve iman konusundaki kabulünü sarsar. Nitekim bu hususu da Keşfu'l-Hafa başlıklı makalemde açıkladım.

Bize gelince, - Allah'a hamd olsun – salih selevin iman konusundaki icma'ına da, namaz konusundaki icma'ına da muvafakat ederiz. Bizim yanımızda bu mesele sabahın aydınlığı gibi nettir. Allah'ın lütfuyla bu meselede bize kapalı gelen bir şey de, çelişki de yoktur. Sahih din de ancak böyle olur.¹

¹ Link: <http://abumalik.net/play.php?catsmktba=2944>

Nifak İthâmı Tekfîr Midir?

Eğer bir kimse, üzerinde münafıklık alametlerini açıkça taşıyorsa, durumu tıpkı savaş sırasında mü'minlere karşı koymak üzere irtidat edenlerin durumuna benzer. Bu kimse mü'minleri arkadan vurmak suretiyle düşmanların toparlanmasını ve mü'minlerin de dağılmasını ister ve bunu sağlar, sonra da onlara: "Eğer biz bir savaşın varlığını bilseydik, kesinlikle size uyardık, size bağlı kalırdık." derler. Fakat müşriklerin üstün gelmeleri durumunda hemen onlara katılırlar ve onlarla birlikte hareket ederler. Müslümanların üstün gelmeleri durumunda ise, bu defa Müslümanlardan yana tavır koyarlar.

Münafıklar kimi zamanlarda müşrikleri överler, mü'minleri bırakıp onlara velayet yetkisi verir, onları sever ve onlara destek verirler. İşte bu ve benzeri nitelikler yüce Allah'ın anlatmış olduğu münafıklara ilişkin alametlerdir. Dolayısıyla durumları buna uyan ve böyle bir durum sergileyenlere mutlak manada münafık ve bu alametlere de nifak alametleri denir.

Nitekim sahabeler de -Allah kendilerinden razı olsun- çoğunlukla bunu yapıyorlardı.

Huzeyfe radiyallahu anh şöyle diyor: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve

sellem'in henüz hayatta olduğu dönemde kişi bir söz konuşurdu, bu konuştuğu söz sebebiyle münafık olurdu." Hatta Avf b. Malik, bu çirkin sözü konuşana, sırf bu yüzden şöyle derdi: "Yalan söyledin. Çünkü sen münafıksın"

Birisi Huzeyfe radiyallahu anh'e "Münafık kimdir?" diye sordu. Dedi ki: "İslâm'ı dile getiren, ama onunla amel etmeyen kimsedir."¹

Yine Huzeyfe radiyallahu anh şöyle demiştir: "Şimdiki münafıklar daha şerlidir. Zira Nebi sallallahu aleyhi ve sellem zamanında gizleniyorlardı, şimdi açıktan münafıklık yapıyorlar"²

Bu rivayette özellikle: "Şimdi açıktan münafıklık yapıyorlar sözü", onların küfür fiillerini işledikleri halde Müslüman olduklarını söylemelerine delildir.

Aynı şekilde Ömer radiyallahu anh de, Hatib radiyallahu anh kıssasında şöyle demişti: "Ey Allah'ın Rasulü! Bırak beni de şu münafığın boynunu vurayım." Başka bir rivayette ise: "Bırak beni de, boynunu vurayım. Çünkü o münafıktır" demiştir.

Bu konuda Rasulullah sallallahu aleyhi aleyhi ve sellem O'nun yanıldığını söylemesine rağmen bu ithamından dolayı Ömer radiyallahu anh'ı cezalandırmadı. Çünkü görünen alametler bunu gösteriyordu.

İşte bu ve bunun gibi birçok örnek vardır. Aynı şekilde Useyd b. Hudaire radiyallahu anh, Sa'd b. Ubade radiyallahu anh'e:

"Yalan söyledin, ancak sen münafıksın ve münafıklar adına mücadele ediyorsun" demişti."³

Bu arada bilinmesi gereken bir husus da şudur: Gerek görünüş bakımından münafık olanlara, gerekse münafıklığını gizleyenlere mutlak anlamda nifak ya da münafık damgası vurmak caizdir. Buna göre, gerçekten münafık olmadığı halde nifak alametlerini üzerinde taşıyanlara da münafık adı verilebilir.

¹ **Sahih mevkuf.** Ebu Nuaym, Sıfatu'n-Nifak (126)

² Bkz.: el-Muhalla (11/225)

³ **Sahih.** Buhârî (2661) Muslim (2770)

Bu türden bazı hususları yanlışlıkla işleyen, bunun farkında olmayan ya da herhangi bir şekilde ve maksatla söylemesi sebebiyle, münafık olmaktan çıkan bir kimseye mutlak anlamda münafık denilmesi durumunda, buna kimse karşı çıkamaz.

Useyd b. Hudayr radiyallahu anh'ın Sad b. Ubade radiyallahu anh'e 'münafık' demesi üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in buna karşı Useyd b. Hudayr'a bir şey demeyip, onu uyarmaması buna örnektir.

Bilindiği gibi bu sahabi yani Sa'd b. Ubade radiyallahu anh münafık değildi. Böyle olmamasına rağmen Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem "O münafık değildir" türünden bir şey söylememiştir.

Böyle bir durumda sükût edilmesi, o kimsenin münafık olduğunu göstermeyebilir. Ancak sürekli bir oraya, bir buraya gidip gelen, ne Müslümanlarla ne de müşriklerle tam birlikteliği olmayan kimse kesinlikle münafıktır. Heva ve hevesiyle hareket eden kimselere ise, mutlak anlamda münafık adını vermek caiz değildir. Dünyevi meselelerde aralarında bulunan düşmanlık yüzünden veya sırf kızgınlığı nedeniyle ya da bazı meselelerde sürüp giden farklı düşüncelere sahip olmaları sebebiyle bir Müslümana mutlak anlamda yani kâfir olduğunu kastederek münafık demenin caiz olmayacağı malumdur.

Selef, bid'at ehlini ve bid'at ehline yakınlık gösterenleri münafık olarak nitelemiştir. Daha önce bu konuyla ilgili birçok nakiller aktarmıştım.

Münafık ithamının tekfirden başka olduğunu gösteren hususlardan birisi de, kişinin kendisinin münafık olduğunu söylemesi caiz iken, kâfir olduğunu söylemesinin caiz olmamasıdır.

Burayde radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **"Kim kendisinin İslam'dan berî olduğuna sadık olarak yemin ederse bir daha İslâm'a selametle dönemez. Kim de bunu yalancı olarak söylerse o dediği gibi (İslam'dan berî)dir."**¹

Hâlbuki Hanzala radiyallahu anh "Hanzala münafık oldu" demiştir. Kissa meşhur ve malumdur. Yine Abdurrahman b. Avf ve Ömer b. El-Hatab radiyallahu anh kendileri adına nifaktan korkmuşlardır.

¹ **Sahih.** Hâkim (4/332) Ebu Davud (3258) İbn Mace (2100) Nesai (3772) Ahmed (5/355) Beyhaki (10/30) Bezzar (10/292)

Asrımızın cahil davetçilerinin zihinlerinde ve dillerinde münafık, kâfir ve mürtet istilâhları birbirine karışmıştır. Bazen münafığı mürtet ilan ederek (Sufileri genel olarak müşrik sayanlar ve Müslümanlık iddiasında olan yöneticileri tekfir edenler gibi) Haricilerle ittifak edenleri, bazen Müslümanda asla nifak bulunmayacağını, dolayısıyla nifak hasletlerine sahip olanı münafık diye nitelemeyi haricilik olarak görerek Mürcie ile ittifak edenleri görürüz. Bazen de amelî nifak ve itikadi nifak birbirine karışır.

Bu meselelerin biraz olsun aydınlanması için şunları izah etmemiz gerekir:

1- Her münafık kâfir değildir. Bazı nifak hasletleri, imanla bağdaşmayan yalan, sözde durmamak, emanete hıyanet etmek, sevgide ve düşmanlıkta aşırılık ederek hakkın dışına taşmak gibi fiillerde vuku bulmaktır. Bunlar amelî yahut ahlakî nifaktır. Bu kimseler Allah indinde de, insanlar katında da müslüman kalmış olabilirler. Bunun nifakla nitelenmesi, sözle fiilin tutarsızlığı sebebiyledir.

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: "Âlimler, Müslümanlar adının zahirde münafıklar hakkında da söz konusu olacağı üzerinde ittifak etmişlerdir. Çünkü münafıklar zahiren teslimiyet göstermişler ve herkesin göreceği şekilde namaz, zekât, hac ve cihad gibi birtakım amelleri yapmışlardır. Nitekim Nebî sallallahu aleyhi ve sellem de onlara İslâm'ın zahiren görülen hükümlerine göre davranıyordu.

Yine âlimler, imandan hiçbir ize sahip olamayan bir kimsenin Allah Teâlâ'nın şu buyruğunda yer alan kimselerin durumunda olacağı üzerinde de ittifak etmişlerdir: **"Şüphesiz münafıklar cehennemden en aşağı tabakasındadırlar."** (Nisa, 145)

...Maksat şudur: Mü'minlerin en hayırlıları cennet derecelerinin en yukarılarında olacaklardır. Münafıklar ise cehennemden en alt basamaklarında olacaklardır. İsterlerse dünyada zahiren Müslüman olup kendilerine İslâm'ın zahir hükümleri uygulanan kimselerden olsunlar. Kendisinde bir arada iman ve nifak bulunan kişiye, müslüman adı verilir. Çünkü böyle bir kimse, katıksız münafıktan daha aşağıda değildir. Eğer onun münafıklığı daha baskınsa, imana hak kazanmaz. Aksine ona münafık adı daha çok yakışır. Çünkü siyah ve beyaz renkleri bir arada taşıyıp da, siyahı beyazından daha çok olan kimseye beyaz demekten daha çok siyah demek yakışır.

Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **"Onlar o gün imandan çok küfre daha yakındırlar."** (Al-i İmran, 167)

Eğer içinde münafıklık olmakla birlikte, imanı daha ağır basıyorsa, bu münafıklığı sebebiyle tehlide hak kazanır. Aynı şekilde kendilerine cennet vaad edilmiş bulunan mü'minlerden olmaz."¹

2- Bazı münafıklar Allah katında kâfirdir, lakin insanlar nazarında Müslüman hükmü taşırlar. Tevhid kelimesini söylediği veya Müslüman olduğunu iddia ettiği halde bilerek, kasten küfür ve şirk fiillerinde bulunanlar böyledir. Abdullah b. Ubey b. Selul gibi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yaptırım sahibi bir kadı tarafından hüccet ikamesi ile kalplerindeki küfrün açığa çıkması haricinde bunların öldürülmesini yasaklamıştır. Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmettikleri, demokrasi düzenlerini takip ettikleri halde Müslüman olduklarını iddia edenler bu sınıftandır. Yine la ilahe illallah dedikleri halde kendilerine tebliğ edilen hüccete rağmen namaz kılmayanlar, şirk koşmaya devam eden Sûfiler de bu sınıftadırlar. Cehmî, Rafizî taifeleri de böyledir. Bunlardan pek çoğunun Allah katında kâfir olduklarına dair kuvvetli zanlarımız, hatta yakînimiz olsa dahi, onlar Müslüman olduklarını iddia ettikleri sürece ve istitabe edip hükmü uygulayacak yetkili İslam Kadısı bulunmadığı müddetçe onlara ancak münafık muamelesi yapabiliriz.

Ubeydullah b. Adiy b. el-Hıyar radiyallahu anh'den: "Ensardan biri kendisine (şöyle bir olay) anlattı: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem otururken bir kişi yanına geldi ve münafıklardan birini öldürmek için gizlice izin istedi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem sesini yükselterek şöyle dedi:

"Allah'tan başka ilâh olmadığına şehadet etmiyor mu?" Adam:

"Evet, ey Allah'ın Rasûlü! Ancak bu şehâdet değil."

"Muhammed'in Allah Rasûlü olduğuna şehadet etmiyor mu?" diye sordu. Adam:

"Evet, ey Allah'ın Rasûlü! Ancak bu (hakikî) şehâdet değil" dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"Namaz kılmıyor mu?" dedi. Adam: "Evet ey Allah'ın Rasûlü! Ancak

¹ İbn Teymiyye Mecmuu'l-Fetava (7/351-352)

bu namaz değil” deyince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İşte bu kişilere dokunmayı Allah bana yasakladı.”¹

Evs radiyallahu anh’den: “Sakîf heyetiyle birlikte Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına geldim. Bir çadırda oturuyorduk. Bir müddet sonra ben ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dışındaki herkes kalkıp gitti. Bir adam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına girdi ve gizlice bir şeyler söyledi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem:

“Git ve onu öldür!” dedi. Adam dönüp giderken yanına çağırdı ve:

“O kişi 'Allah'tan başka ilâh olmadığına şehadet etmiyor mu?” diye sordu. Adam: “Evet şehadet ediyor, ama korunmak için söylüyor” dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Onu bırakın (öldürmeyin)! İnsanlarla Lâ ilahe illallah' deyinmeye kadar mücâdele etmekle emrolundum. Bunu kabul ederlerse işte o zaman (hukukî ceza dışında) canlarının ve mallarının dokunulmazlığı vardır.” Muhammed b. Cafer dedi ki:

“Şû'be'ye sordum: “Hadiste; **“O kişi 'Allah'tan başka ilâh olmadığına ve benim Allah Rasûlü olduğuma şehadet etmiyor mu?”** şeklinde (risâlet cümlesi) geçmiyor mu?” O da:

“Olduğunu zannediyorum, (ancak) tam bilemiyorum” dedi.”²

3- Mürtet; İslam dininden çıktığını söz veya fiiliyle ilan ederek başka bir dine geçen yahut dinsizliği tercih eden yahut yaptırım sahibi kadı tarafından hüccet ikamesi yapılarak mürtet olduğu ilan edilen ve ölümüne hükmedilen kimsedir. Fıkıh kitaplarında kendilerine cehaletin mazeret olmadığı zikredilen sınıf da bunlardır. İslam dininden başka bir dine mensup olan için şüphesiz cehalet mazeret değildir. Allah katında mazur olsa dahi, insanlar nazarında mazur değildir. Tekfir edilmeleri vacip olanlar bu kimselerdir. Cehaletin tekfire mani olması ancak aslen Müslüman sayılan kimse hakkındadır.

Son asırlarda uzun zamandır İslam Davetçisi yahut Selefî davetçi olarak bilinen birçok kimsenin vahim yanlışlar içinde olduğuna uyarmak zorunludur. İlme nispet edilen kimseler dahi bu meselede açık bir yanlış

¹ **Sahih.** Ahmed (5/432, 433) Malik (1/171) Şafii (1/13)

² **Sahih.** Ahmed (4/8, 9) Nesai (7/80) Darimi (2/218)

üzerindedirler. Türkiye’de ve Avrupa’da selefilik daveti getirdikleri iddia eden birçok kimse de harici akidesiyle dirsek teması halindedirler. Her ne kadar onlar “hata eden kardeşlerimiz” olsalar da, Hariciler yeryüzündeki en şerli topluluktur. Onlara benzemekten teberri etmek gerekir. İslam’da kardeşlerimiz olsalar da, aynı menhec üzerinde bulunduğumuz “özel kardeşlik bağıyla kardeşlerimiz” değillerdir.

Nitekim bizler bid’at fırkalarını tekfir etmeyiz, istesek de istemesek de İslam dinine mensup herkes dinde kardeşimizdir. Lakin bid’at ehline “kardeşim” diyemeyiz. Zira insanlara anlayacağı dilden hitap etmekle emrolunduk. Bid’at ehline hitaben “Kardeşim değilsin” demenin tekfircilik olduğunu lanse edenler ancak bulanık suda avlanmaya çalışan, hak ile batılı daha çok karıştırmayı arzulayan habis maksatlı ahlâk fukaralarıdır.

İbn Mes’ud radiyallahu anh şöyle demiştir:

لَمَّا نَزَلَتْ: { يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ }
أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُجَاهِدَ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ
بِوَجْهِ مُكَفَّهٍ

“Ey Nebi! Kâfirlerle ve münafıklarla cihad et” (Tevbe 73) ayeti indiği zaman Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem; el ile cihad etmesi, buna gücü yetmezse onları asık suratla karşılamakla emrolundu.”¹

Ebu Cafer et-Taberi dedi ki: “(Tevbe suresi 73. Ayetine dair) Bu görüşler içinde bana göre en isabetlisi İbn Mes’ud radiyallahu anh’ın, Allah Teâlâ’nın, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’e münafıklarla cihad etmeyi emrettiğine dair sözüdür. Bu, müşriklerle cihadı emretmesinin benzeridir.

Eğer birisi: “Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ashabı arasında bulunan münafıkları bildiği halde onları nasıl bıraktı?” diyecek olursa, denilir ki: “Muhakkak ki Allah Teâlâ onlardan küfür sözünü ortaya açıkça koyan kimselerle savaştığını, sonra onun zahire vurduğu şeye göre davranmasını emretti.

¹ **Sahih.** Taberî (11/566) Beyhaki, Şuabu’l-İman (7/38)

Onlardan küfür sözünü söylediklerinden haberdar olunanlar yakalandığı zaman inkâr eder ve bu sözden dönerek: “Ben Müslümanım” derse diliyle İslam’ı izhar eden herkes hakkında Allah’ın hükmü onun malının ve kanının koruma altında olmasıdır. İtikadında başka bir şey gizlese bile, onların sırları Allah Azze ve Celle’ye bırakılır. Halkın gizlilikleri araştırmasına yol bırakılmamıştır.

Bu yüzden Nebî sallallahu aleyhi ve sellem münafıkları bilmesine ve Allah’ın kendisini onların içlerinde gizledikleri şeylerden ve kalplerindeki itikatlardan haberdar etmesine rağmen, bu kimselerin ashabı arasında bulunmasını onaylamış, onlarla olan cihadda, Allah’a ortak koşan (kâfirlere) harp açması gibi bir cihad yolunu tutmamıştır. Münafıklardan birisi, Allah’ı küfr/inkâr içeren bir sözünden haberdar olup yakalanınca, inkâr etmiş, diliyle Müslüman olduğunu izhar etmiştir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem de onu, daha önce söylediği sözden ve içinde gizlediği itikattan değil, ancak kendisinin huzurunda söyleyerek ortaya koyduğu sözle sorumlu tutmuş ve buna göre hüküm vermiştir.

Allah hükümde hiç kimseye insanların içlerinde gizlediğine göre hükmetmeyi mubah kılmamıştır, içte gizlenenin hükmünü yalnız kendisine ayırmıştır.”¹

Zındıklar ve Münâfıklar

İbn Teymiyye rahimehullah, el-İman kitabında şöyle demiştir:

“Müslümanlar arasında arap olmayanlar (acemler)in sayısı çoğalınca "zındık" terimi ortaya çıktı. Bu terim zamanla fıkıh âlimlerinin diline de girdi. Bunun üzerine *"Halk arasında zındık olarak tanınan ve bu hali ile hükümdarın huzuruna çıkarılan kimsenin tevbesi kabul olunur mu?"* diye bir tartışma çıktı.

* Malikiye, Ahmed b. Hanbel'den gelen iki rivayetten birine, Şafii'nin ileri gelen taraftarlarından bir bölümüne ve Ebu Hanife'ye dayandırılan iki görüşten birine göre bu sorunun cevabı olumsuzdur, yani "zındık"ın tevbesi makbul değildir.

* Buna karşılık Şafii mezhebinden kaynaklanan meşhur rivayet

¹ Taberi Tefsiri (11/567)

böyle birinin tevbesinin kabul edilmesi yolundadır. Ahmed b. Hanbel'e dayandırılan ikinci bir rivayet ile Hanefî Mezhebinin bu konudaki başka bir görüşü de böyledir. Bazı mezhep imamlarının bu konudaki görüşleri daha da detaylıdır.

Bu konuya girmekteki maksadımız "zındık" kelimesinin adı geçen fıkıh imamlarının dilinde Nebî sallallahu aleyhi ve sellem zamanındaki "Münafık" terimi ile aynı anlama geldiğini belirtmektir. Bu anlam da kişinin zahirde müslüman görünürken aslında ve iç dünyasında görüldüğünden başka türlü olması demektir. Bu kişi isterse yahudilik, hristiyanlık ve benzeri bir dinin bağlısı olsun; isterse de Allah'ın varlığını, ahireti ve salih amelleri reddeden bir inkârcı olsun.

Çoğu kelâm bilginleri ile sıradan halkın dilinde "zındık" bu anlamların ikincisine gelirken fıkıh âlimleri bu terimi ilk anlamda kullanmışlardır. Çünkü fıkıh âlimleri bu terimi kullanırken kâfir ile kâfir olmayanı ve mürted (islâmdan dönen) ile böyle olmayanı birbirinden ayırt etmek istemişler, ayrıca kâfir ve mürted niteliklerini açığa vuranlarla gizli tutanları hep birlikte bu terimin kapsamı altında gördükleri gibi küfür ve mürtedlik derecelerine bakmaksızın her türlü kâfir ve mürted hakkında bu terimi kullanmışlardır.

Bilindiği gibi Allah Azze ve Celle kâfirliğin "fazlalık"la nitelenebileceğini belirtmiştir. Tıpkı imanın "fazlalık"la nitelenebileceğini ifade ettiği gibi. Nitekim O şöyle buyurmuştur:

"Savaşmanın yasak olduğu haram ayları ertelemek küfürde daha ileri gitmektir." (Tevbe 37)

Yine Allah Azze ve Celle aşağıdaki ayette, ahirette bazı kâfirlerin diğer bazı kâfirlerden daha ağır azab göreceklerini haber vermiştir:

"Onlar ki, inkâr ettiler ve insanları Allah'ın yolundan alıkoydular. İşte onların azabını kat kat artırdık." (Nahl 88)

Bu incelik bu konuda mutlaka bilinmesi gereken temel bir prensiptir. Çünkü iman ve küfür konusunda konuşup sapık görüşlülerin kâfir olduklarını belirtenler bu temel prensibi göz önünde bulundurarak kişinin dış görünüşü ile iç yüzünün hükmünün farklılığını fazla irdilememişlerdir. Oysa bu iki durumun hükmü ile ilgili ayırım dinimizin temel kaynakları olan Kur'an ve sünnetle icma-i ümmetle gözetilmekte, hatta bu dinin temel niteliğinden kesinlikle anlaşılmaktadır.

Bu temel prensibi inceleyen kimse bilir ki, çoğu sapık görüş ve bidat

tafaftarları Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in bildirdiği gerçekleri iyice anlayamadığı için yanlışlığa düşmüş hatalı birer mümin olabilecekleri gibi asıl mahiyetlerini gizleyerek olduğundan başka türlü görünen zındık birer mü-nafık da olabilirler.

Mümin-Müslüman Farkı

Bu konudaki diğer bir temel prensip de şudur. Gerek Kur'an'da ve gerekse Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in hadislerinde bazı kimselere "Müslüman" denebileceği, fakat "mümin" denemeyeceği belirtilmiştir. Nitekim Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

"Bedeviler "iman ettik" dediler. Onlara de ki; "Siz iman etmiş değilsiniz. Bu yüzden "İslâm olduk" deyiniz. Çünkü henüz iman kalplerinize girmedi. Eğer Allah'a ve O'nun Rasûlüne itaat ederseniz, Allah yaptığınız amellerden hiç birinin karşılığını noksan bırakmaz. Hiç şüphesiz O bağışlayıcı ve rahimdir." (Hucurat 14)

Öte yandan Allah Azze ve Celle Lut Kavminin kıssasını anlatırken şöyle buyuruyor:

"Orada müminlerden kim varsa çıkardık. Zaten orada Müslümanlardan bir ev halkından başka kimseyi bulamadık." (Zariyat 35-36)

Bazıları bu ayete göre "mümin" ve "Müslüman" terimlerinin aynı anlama geldiklerini ve buna göre bu ayetle yukarıdaki ayet arasında çelişki bulunduğunu sandılar. Oysa durum böyle değildir. Tersine bu iki ayet arasında sıkı bir anlam benzerliği vardır. Çünkü Allah Azze ve Celle ikinci ayette "orada bulunan müminleri çıkardığını, fakat orada bir tek ev halkından başka hiç bir müslümana rastlanmadığını bildirmektedir.

Şöyle ki, Lut aleyhi's-selâm'ın eşi şehirde kalan ailelerden birine mensuptu. O şehirden çıkarılıp kurtulanlar arasında değil, şehirde kalıp azaba çarpılanlar arasında idi. Çünkü o görünüşle kocasının dinine bağlı olup tarafında yer alır gibi davranıyordu idiyse de aslında kabilesinin yanında ve onların dinine bağlı idi. Bu yüzden eve gelen misafirleri kabilesine haber vererek kocasına ihanet etmişti. Nitekim Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

"Allah kâfirlere örnek olarak Nuh'un karısı ile Lût'un karısını gösterdi. Bu ikisi salih kulumuzun nikâhı altındayken kocalarına ihanet ettiler." (Tahrim 10)

Yalnız şunu belirtmek gerekir ki, bu iki kadının ihaneti ırz veya yatak konusunda değil, din konusunda idi. Çünkü bir peygamber eşinin kocasını aldatması düşünülemez. Ayrıca bilindiği gibi bazı şeriatlere göre kâfir kadınlarla evlenilebilir. Nitekim bizim şeriatımızda da kâfirlerin bir çeşidi olan ehl-i kitab kadınlarla evlenmek caizdir. Buna karşılık kocasını aldatan bir kadınla evlenmek deyyûsluktur ki, Allah Azze ve Celle tüm peygamberlerini böylesine yüz kızartıcı bir sıfattan uzak tutmuştur. Buna göre "*Fahişse bir kadınla tevbe etmedikçe evlenmek haramdır*" diyen fıkıh âlimleri doğru söylemişlerdir.

Sözün kısası, Lût aleyhi's-selâm'ın karısı mümin olmadığı gibi şehirden çıkarılıp kurtulanlardan biri de değildi. Buna göre "orada müminlerden kim varsa çıkardık" şeklindeki ilâhî ifadenin kapsamına girmiyordu. O şehirde bulunan "müslüman bir aileye mensup olduğu için Allah Azze ve Celle onun hakkında "Zaten orada müslümanlardan bir ev halkından başka kimseyi bulamadık" buyurmuştur. Yani Kur'an-ı Kerîm "şehirden çıkarmaktan" bahsederken de "müslim"liği dile getirerek bize hikmetli üslûbunun bir örneğini vermektedir. Tıpkı bunlar gibi Allah Azze ve Celle bir başka ayette de şöyle buyuruyor:

"Müslüman erkek ve kadınlar ile mümin erkekler ve kadınlar."
(Ahzab 35)

Görüldüğü gibi bu ayette de Allah Azze ve Celle "müslim" ile "mü'min'i birbirinden ayrı saymıştır. Böylece bu konuda Kur'an-ı Kerim'den üç tane delil göstermiş olduk.

Ayrıca Buharî ile Müslim'de Sa'd b. Ebi Vakkas radiyallahu anh tarafından rivayet edilen şöyle bir hadis vardır. Sa'd b. Ebi Vakkas diyor ki:

"Bir gün Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in huzuruna gelen bir kaç kişiye sadaka vermiş, fakat bir kişiye hiç bir şey vermemişti. Bunun üzerine kendisine

"Ya Rasulallah! Falancaya sadaka vermedin, Oysa o ""mümin""dir." dedim. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bana

"Yahut müslim'dir" diye karşılık verdi. Bir süre sonra yine kendimi tutamarak Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e:

"Ya Rasulallah! Falancaya ve falancaya sadaka verdiğin halde falancaya vermedin. Oysa o kişi mümindir" dedim. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bana yine iki veya üç kere üst üste:

"**Yahut müslimdir!**" diye karşılık verdikten sonra bana aslında daha çok sevdiği o kimseyi bırakarak diğer bir kaç kişiye sadaka vermesinin sebebinin sadaka verdiği kimselerin Allah tarafından sürüne sürüne cehenneme atılmalarından duyduğu endişe olduğunu anlattı."

Zuhrî bu hadisi açıklarken diyor ki: "O devrin anlayışına göre İslâm; Kelime-i Şehadet getirmek ve iman da amel işlemek demektir. Oysa Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bu hadiste Sa'd b. Ebi Vakkas radiyallahu anh'a iki ayrı cevap veriyor.

Birincisi demek istiyor ki, "Senin mümin olduğuna şahitlik ettiğin kişi, mümin değil, müslim olabilir."

İkincisi "Eğer o kişi mümin ise diğerlerinden daha üstün ve değerlidir. Bu duruma göre imanca daha zayıf kimselere sadaka veriyorum ki, yoksulluk bu kimselerin dinden çıkıp Allah'ın kendilerini cehenneme atmasına yol açmasın."

Buna göre Kur'an-ı Kerim ile sünnetin "mümin" değil de "müslim" olduklarını belirttiği bu kimseler acaba aslında iç âlemlerinde kâfir olan münafıklar mıdır, yoksa çok zayıf imanı olan kimseler de bu kategoriye girer mi? Bu nokta değişik branştan âlimler arasında tartışmalıdır.

Bir gurup hadis ve kelâm âlimi ile bu gurubun görüşünü paylaşanlara göre Kur'an-ı Kerim ile hadiste bu şekilde belirtilenler görünüşte teslim olup İslâm'a boyun eğdikleri halde kalplerinde hiç iman bulunmayan kimselerdir.

Bu görüşün sahipleri diyorlar ki; "Allah tarafından kabul edilen İslâm, iman temeline dayanır, ondan ayrı düşünülemez. Fakat söz konusu kimseler iç âlemlerinde değil de görünüşte müslim oldukları için iç âlemleri itibarı ile ne müslim ve ne de mümin olmamışlardır. Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

"Kim İslâm'dan başka bir din ararsa (bulacağı din Allah tarafından) asla kabul edilmez" (Al-i İmran 85)

Yani her müslim, aynı zamanda mümindir. İslâm'a ters düşen, ona yabancı kalan şey Allah katında makbul değildir. Buna göre iman'ın İslâm'dan bir parça olması onun kapsamına girmesi gerekir. Zira müminlerin Allah'a ve Rasulüne itaat edince karşılığında sevap kazanacakları kesinlikle bilinen bir gerçek olduğuna göre bunu belirtmek gereksiz olur.

Ayrıca ayette bu kimselerin kalplerine "henüz" iman girmediği belirtildikten sonra kendilerine "Eğer Allah'a ve Rasulüne itaat ederseniz, Allah hiç bir amelinizin sevabını zayi etmez" diye hitap etmektedir. Eğer bu kimseler bu durumdayken Allah'a ve Rasulüne itaat etmenin karşılığında sevap kazanmayacak olsalar, bu hitap anlamsız olurdu. Çünkü Allah Teâlâ, bu ayetin devamında Allah'a ve Rasulüne itaat etmenin bu kimselerin daireleri dışında tutuldukları "müminlerin vasfı olduğunu belirterek şöyle buyuruyor:

"Müminler ancak onlardır ki, Allah'a ve Rasulüne inandılar, sonra da şüpheye düşmediler. Arkasından da malları ve canları ile Allah yolunda savaştılar. İşte iman iddiasında doğru olanlar bunlardır."

Bu ayette belirtilen hal, imana gerçeklik kazandıranların halidir, yoksa zerre kadar imanı olanların niteliği değildir. Nitekim Allah Teâlâ başka bir ayette şöyle buyuruyor:

"Müminler o kimselerdir ki Allah anıldığı zaman yürekleri ürperir ve kendilerine Allah'ın ayetleri okunduğu zaman imanlarını pekiştirir, ayrıca Rabblerine tevekkül ederler. Namazlarını kırlarlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan başkalarına verirler. İşte gerçek müminler bunlardır." (Enfal 2-4)

Başka bir ayette de şöyle buyurulmuştur:

"Müminler o kişilerdir ki, Allah'a ve Rasulüne gönülden inanmışlardır. İçtimai bir iş görüşmek üzere Allah'ın Rasulünün yanında bulundukları zaman O'ndan izin almadan gitmezler. Ey Muhammed! Yanından ayrılırken senden izin alanlar, İşte Allah'a ve rasule inananlar onlardır." (Nur 62) Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in "Zina eden kimse, zina ettiği anda mümin değildir..." şeklinde başlayan hadisi ve buna benzer hadisleri de yukarıdaki ayetlerin ışığında düşünölmelidir.

Yukarıdaki ayet açıkça belirtir ki, söz konusu bedevilerde bulunmadığı belirtilen iman, cehennemde ebediyyen kalmayacak olan fasık kible ehlinde bulunmayan imandır. Yoksa böylelerinin her birinde birazcık iman vardır. Bu imanın bulunmayışı sahibini ebediyyen cehennemde bırakan küfrün varlığını gerektirmez.

Bu durumun açıkça anlaşılması bu noktadaki kargaşalığı gidererek okuyucuya şunu öğretir ki, Müslömanlar arasında ne cehennem en alt katına atılacak olan kesin münafıklardan ne haklarında "Müminler, ancak

onlardır ki, Allah'a ve Rasulüne inandılar sonra da şüpheye düşmediler. Arkasından da malları ve canları ile Allah yolunda savaştılar. İşte iman iddiasında doğru olanlar bunlardır" diye duyurulanlardan ve ne de haklarında "İşte gerçek müminler bunlardır" diye duyurulanlardan olmayan bir kesim vardır.

Buna göre bu kesim ne münafıktır ne gerçek anlamda sadık mümin-dir ve ne de hiç azab görmeksizin doğrudan doğruya cennete gireceklerdendir. Tersine bu kesimin amel defterlerinde hem ibadet, hem günah; hem iyilik ve hem de kötülük bulunur. Bu zümrenin ebediyyen cehennemde kalmalarını engelleyecek derecede imanları olduğu gibi, bir süre cehennemde kalmalarını gerektiren büyük günahları da vardır.

Bu kesime bazı âlimler "koyu fasık" adını vermişlerdir. Hemen belirtelim ki, bu kesimin gerek ismi ve gerekse tabi olduğu hüküm, âlimler arasında tartışmalı bir konudur. Bu noktadaki anlaşmazlık İslam tarihinde "temel inanç prensipleri" alanında beliren ilk anlaşmazlıktır.

Farklı Yaklaşımlar

İmam Ahmed b. Hanbel "Haricilerle ilgili değişik kanallardan rivayet edilmiş on tane sahih hadis vardır" diyor. Müslim bu on hadise, aynen Ahmed b. Hanbel gibi yer vermiştir. Buharı bu hadislerin bir kaç tanesine yer verirken diğer hadis kaynaklarında da bunlar içinde, değişik sayıda hadise rastlanmaktadır.

Söz konusu hadislerin en sahihleri Ali b. Ebi Talib radiyallahu anh ile Ebu Said el-Hudrî radiyallahu anh tarafından rivayet edilen iki hadistir. Buharî ile Müslim'in ortaklaşa yer verdikleri bu hadislerden birincisine göre Ali radiyallahu anh şöyle diyor:

"Size Nebiniz sallallahu aleyhi ve sellem'in bir hadisini naklederken gökten yere düşmeyi Rasulûllah sallallahu aleyhi ve sellem adına yalan yere bir söz yakıştırmaya tercih ederim. Fakat eğer benimle onlar (Hariciler) arasındaki olaylardan size söz edecek olursam bilmelisiniz ki harp hileden ibarettir. Bir defasında Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işitmiştim:

"Ahir zamanda ortaya yaşları genç ve kafalarında ham hayaller besleyen bir grup (kavim) çıkacaktır. En hayırlı insanların söylediği sözleri konuşurlar, ama imanları gırtlaklarından aşağı inmez. Bunlar ok yaydan çıkar gibi dinden sıyrılıp çıkacaklardır. Onları rastladığınız

yerde öldürünüz. Çünkü onları öldüren kimse Kıyamet günü bu yaptığından dolayı sevap kazanacaktır."

Yine Buharî ile Müslim'in ortaklaşa yer verdikleri öbür hadise göre Ebu Said el-Hudrî radiyallahu anh şöyle diyor:

"Ali b. Ebi Talib, Yemen'den Peygamberimize deriye sarılı bir parça külçe altın göndermişti. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de henüz cürufundan ayrılmamış olan bu altın filizini dört kişi arasında bölüştürdü. Sahabilerden biri bu konuda "

O altın o adamlara değil, bize verilmeliydi" diye konuştu. Bu sözler kulağına varınca Nebî sallallahu aleyhi ve sellem o sahabiye:

"Bana güven miyor musunuz? Oysa göktekinin (Allah'ın) güvenine mazhar olmuş bir kimseyim, nitekim sabah-akşam bana gökten haber geliyor" diye karşılık verdi.

Bu sırada orada bulunan göz çukurları derin, elmacık kemikleri ile alını çıkık, gür sakallı, başı traşlı ve beli kuşaklı bir adam ayağa kalkarak Peygamberimize

"Ya Rasulallah, Allah'tan kork" dedi. Peygamberimiz de adama

"Yazıklar olsun sana! İnsanlar arasında Allah'tan en çok korkan (bu sıfatı taşımaya en lâîk) kimse ben değil miyim?" diye karşılık verdi. Bunun üzerine adam geri dönüp oradan uzaklaşmaya koyuldu. Arkasından Halid b. Velid radiyallahu anh:

"Ya Rasulallah, onun boynunu vurayım mı?" diye sordu. Peygamberimiz, Halid'e:

"Belki namaz kılan biridir" karşılığını verdi. Halid radiyallahu anh, Peygamberimizin bu sözlerine

"Nice namazlar kılan kimse var ki, kalbinde olmayanı dili ile söylüyor" diye karşılık verince Rasulûllah'dan

"Bana insanların kalplerini yarayım, göğüslerini oyayım diye emir verilmedi" cevabını aldı. Daha sonra arkasını dönüp gitmekte olan adama bakan Peygamberimiz şöyle dedi;

"Bu adamdan kaynaklanan öyle bir nesil gelecek ki, onlar Allah'ın Kitabını kuru kuruya okuyacaklar, okudukları gırtlaklarından aşağı inmeyecektir. Onlar ok yaydan çıkar gibi dinlerinden sıyrılıp çıkacaklardır." Öyle sanıyorum ki Rasulullah bu sözlerini:

"Eğer onlara yetişirsem âd kavmiyle savaşıldığı gibi onlara karşı savaşırim" diye bağlamıştır.

Bu ifade Müslim'e aittir. Yine "Müslim'de yer aldığına göre Ebu Said-el-Hudrî "Peygamberimiz, ümmeti arasında bulunup ayrı bir fırka (gurup) halinde ortaya çıkacak olan bir kavimden söz etti. Bunların görünür belirtisi başlarının traşlı olmasıdır. "Peygamberimiz onlar hakkında

"Onlar insanların en kötüleridirler" veya

"Onlar insanların en kötülerini arasındadırlar" dedikten sonra sözlerini

"iki Müslüman grubun hakka daha yakın olanı onlarla savaştıracaktır" diye bağladı. Ey Iraklılar, onlarla sizler savaştınız."

Bu hadis, Ebu Bekre -Allah ondan razı olsun- tarafından rivayet edilip Müslim'de yer alan Hasen radiyallahu anh ile ilgili

"Benim bu oğlum (torunum) Seyyid'dir. Allah onun aracılığı ile iki büyük müslüman grubu birbiri ile barıştıracaktır" şeklindeki hadisle birlikte incelenince açıkça anlaşılır ki;

1) Sıffîn'de birbirleri ile savaşan grupların her ikisi de mü'mindir.

2) Bu iki gurubun barışması - Hasen radiyallahu anh'ın yaptığı gibi- Allah katında savaşmalarından daha makbuldür.

3) Bu iki gurup arasındaki savaş her ne kadar emredilmiş bir şey değil idiyse de Ali radiyallahu anh ve taraftarları, Muaviye radiyallahu anh ile taraftarlarına göre hakka daha yakın idi. Çünkü Haricilere karşı savaşmak Peygamberimiz tarafından emredilen bir şeydir. Bu yüzdendir ki, gerek sahabeler ve gerekse büyük mezhep imamları onlarla savaşma konusunda müttefikti.

Bu konuda biz de deriz ki; halife Osman radiyallahu anh öldürülüp de Ali radiyallahu anh Irak'a gidince ve ümmet arasında gerek Cemel gerekse Sıffîn olayları sırasında herkesçe bilinen fitne ve ayrılık meydana gelince çatışan tarafların her ikisine de karşı çıkan "Hariciler" adında bir üçüncü kesim meydana çıktı. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem daha önce gerek bunların ortaya çıkacağını ve gerekse haklarındaki hükmün nasıl olduğunu bildirmişti.

Sözünü ettiğimiz bu hariciler çeşitli adlarla anılırlar. Bunlar ilk önce "Harura" denen yerde ortaya çıktıkları için kendilerine "Haruriye" adı veril-

diği gibi Ali radiyallahu anh ile Nehrevan'da savaştıkları için "Ehl-i Nehrevan (Nehrevanlılar) adı ile de anılırlar. Önemli kolları Abdullah b. İbâz'ın taraftarları olan "İbaziye" ile Nafi b. Ezrak'ın taraftarları olan "Ezarika" ve Necdetu'l-Haruri'nin taraftarları olan "Necedat"tır.

Hariciler, günahları gerekçesi ile hatta kendilerince günah sayılan davranışları sebep göstererek kible ehlini kâfir sayıp kanlarının akıtılmasını helâl sayan ilk zümredirler. Onlar vaktiyle Peygamberimizin haklarında buyurduğu gibi **"putperestleri bırakıp Müslümanları öldürüyorlardı."**

Nitekim bunlar Ali radiyallahu anh'ın kanını akıtmayı helâl görerek öldürmüşlerdir. Bilindiği gibi Ali radiyallahu anh'ı Abdurrahman b. Mulcem adındaki harici öldürmüştür. Gerek bu adam ve gerekse diğer bazı harici arkadaşları ibadet konusunda mütehid olarak ortaya çıktılar. Fakat bunlar Ehl-i Sünnet yolundan ayrılan cahillerdir. Onlara göre insanlar ya mümin veya kâfirdir. Mümin bütün farzları yerine getiren ve bütün haramlardan kaçınan kimseye denir. Onların görüşüne göre böyle olmayan herkes ebediyyen cehennemde kalacak olan bir kâfir idi. Daha sonra kendileri gibi düşünmeyen herkesi böyle sayarak *"Osman, Ali ve benzerleri Allah'ın indirdiği prensiplere aykırı hükümler verdikleri için zalim ve dolayısı ile kâfirler"* demişlerdir.

Haricilerin bu görüşü Kur'an'da ve sünnette bulunan birçok delil karşısında asılsız ve batıldır. Örnek verecek olursak Allah Teâlâ Kur'an'da hırsız öldürmeyi değil, elini kesmeyi emretmiştir. Eğer hırsız bu davranışı yüzünden Müslümanlar arasında "Haricilerin" mahiyeti meydana çıkınca sahabiler onlar hakkında konuşarak kendileri ile ilgili Peygamber hadislerini açıkladılar ve onların görüşlerini reddeden Kur'an ayetleri belirttiler. Böylece bu kimselerin bidatçı olduğu herkes tarafından anlaşıldı.

O Haricilerin arkasından "Mutezile"ler geldi. Bunlar Hasen el-Basrî'nin ölümünden sonra ehl-i sünnet ve'l-cemaat'den ayrılan Amr b. Ubeyd ve Vasil b. Ata ile bunların taraflarından meydana geliyordu. Bu kimseler tıpkı hariciler gibi: *"Büyük günah işleyenler ebediyyen cehennemliktirler. Biz onlara ne mümin ve ne de kâfir diyor, tersine onları fasık diye adlandırarak mümin ile kâfir arasında bir yerde kabul ediyoruz"* dediler. Ayrıca "mutezileler Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in ümmeti arasındaki büyük günahkârlara şefaate edeceğini ve bu kimselerin bir süre cehennemde kaldıktan sonra çıkacaklarını reddetmişlerdir. Onlara göre insanlar hiç azap görmeyecek olan "iyiler" ile hiç saadet yüzü görmeyecek olan "kötüler" olmak üzere ikiye ayrılırlar. Öte yandan "kötüler" kâfirler ve fasıklar olmak

üzere iki kesimden meydana gelirler. Görüldüğü gibi "mutezileler, "Hariciler" gibi düşünerek büyük günah işleyenleri kâfir saymamışlardır.

Mutezile mezhebine, Haricilere verdiğimiz cevabın aynısını vererek kendilerine şöyle deriz: Hariciler nasıl insanları günahsız müminler ile sevapsız kâfirler olarak iki kısma ayırdılar ise siz de bütün insanları günahsız müminler ve sevapsız kâfir ve fasıklar olarak ikiye ayırıyorsunuz. Oysa eğer fasıkın bütün iyi amelleri yok sayılıp kendisi de ebedî cehennemlik olsaydı, tıpkı mürted (dinden dönen kimse) gibi ölüm ve köleleşme cezasına çarptırılması gerekirdi. Hâlbuki fasık, münafığın tersine dine inandığını açığa vurmuştur ve Allah da şöyle buyurmaktadır:

"Allah kendisine ortak koşulmasını affetmez. Fakat bunun dışında kalan günahları dilediğine bağışlar." (Nisa 48)

Görülüyor ki, Allah Teâlâ bu ayette şirkin dışında kalan günahları affetmeyi dileğine bağlamıştır. Öte yandan bu ayetteki affı tevbe şartına bağlamak doğru değildir. Çünkü tevbe söz konusu olunca şirk ile başka bir günah arasında fark yoktur. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"De ki; ey nefislerine aşırı derecede zulmeden kullarım, Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyiniz. Çünkü Allah bütün günahları affeder." (Zümer 53)

Görüldüğü gibi bu ayette söz konusu olan tevbe eden kimse olduğu için Allah Teâlâ tüm günahları kapsayan genel bir ifade kullanmıştır. Oysa yukarıdaki ayette tevbe şartı söz konusu olmadığı için affı sınırlı ve şarta bağlı tutmuştur.

Öte yandan Allah Teâlâ başka bir ayette şöyle buyuruyor:

"Sonra Kitab'ı, kullarımızdan seçtiklerimize miras verdik. Onlardan kimi nefsine zulmedendir, kimi orta yoldadır ve kimi de Allah'ın izin ile hayırlarda öncüdür ki, bu büyük bir lûtuftur. Onlar Adn cennetlerine girerler ve orada altın bilezikler ve inciler takınırlar ve elbiseleri ipekten olur. "Bizden hüznü gideren Allah'a hamd olsun, hiç şüphesiz Rabbimiz affedici ve şükre karşılık verendir. Bize ebedi ika-met edilecek ahiret yurdunu kereminden ihsan eden O'dur. Orada bize ne yorgunluk ve ne de bıkkınlık dokunur" derler." (Fatır 32-35)

Görülüyor ki, Allah Teâlâ bu ayetlerde "kendilerine kitap vererek seçmiş olduğu" bu ümmeti üç kesime ayırıyor:

1) Nefislerine zulmedenler

2) Orta yolda olanlar

3) Hayırlılarda öncü olanlar. Bu üç kesim Cebrail aleyhi's-selâm hadisinde geçen "islâm", "iman" ve "ihsan" derecelerine tekabül eder.

Hepimiz biliyoruz ki, ayetteki "Nefsine zulmeden" deyimi eğer "*büyük günahlardan kaçman ve bütün günahlardan tevbe eden kimse*" şeklinde yorumlanmak istenirse böyle bir kimse bu kesime girmeyerek ya "orta yolda olan" veya "Hayırlarda Öncü" kategorilerden birine girer. Çünkü hiç bir Âdemoğlu yoktur ki, hiç günah işlememiş olsun. Fakat işlediği günahlardan tevbe eden kimse ya "orta yolda olan" veya "hayırlarda öncü" olmak derecesine kavuşur. Ayrıca Allah Teâlâ'nın şu ayette belirttiği gibi büyük günah işlemekten uzak duran kimsenin diğer günahları affedilir:

"Eğer size yasaklanan büyük günahlardan kaçınırsanız, sizin küçük günahlarınızı bağışlarız." (Nisa 31) Öte yandan "Nefsine zulmedenler" arasında belirli bir süre azap çekerek günahlardan azap gören kimseler bulunmalıdır. Çünkü Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in belirttiğine göre dünyada müminin başına belalar günahlarına karşılık ve kefareti olan faktörlerdendir. Nitekim Buhari ve Müslim'in ortaklaşa yer verdikleri bir hadiste Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyuruyor:

"Müslümanın başına gelen hiç bir bela, hiç bir musibet, hiç bir üzüntü, hiç bir keder ve ayağına batan dikene varıncaya kadar hiç bir sıkıntı yoktur ki, karşılığında Allah günahlarından birini silmemiş olsun."

Müşned ve diğer hadis kaynaklarında belirtildiğine göre "**Kötülük yapan, cezasını görür**" (Nisa 123) mealindeki ayet inince Ebu Bekir radiyallahu anh:

"Ya Rasulallah! Hepimizin belini bükecek bir ayet geldi, hangimiz kötülük işlemiyor ki?" dedi. Peygamberimiz de ona şu cevabı verdi:

"Ey Ebu Bekr! Sen hiç sıkıntı çekmez, hiç üzülmez misin? Hiç başına belâ gelmiyor mu? Bunların her biri günahlarına kefareti olur."

Öte yandan bazı kimselerin cehenneme girdikten bir süre sonra oradan çıkacaklarını ve Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in cehennemlik bazı kimselere şefaati edeceğini belirten çok sayıda hadis vardır. Bu yoldaki hadislerle şu iki mezhebin görüşlerine karşı cevap mahiyetindedir. Sözüünü etmek istediğimiz mezhepler "*Cehenneme girecek olan Tevhid ehli, bir daha hiç oradan çıkmayacaktır*", diyen "Vaidiye" ile "*Tevhid ehli arasında cehenneme girecek olanlar olacak mı, yoksa olmayacak mı, bilmiyoruz*"

diyen "Murcie-i Vakife" mezhepleridir. "Şiiliğin bazı kolları ile "Eşari"liğin Kadı Ebu Bekir ve onun gibi düşünen bazı taraftarları da bu görüştedirler. "Mürchie" mezhebinin bazı aşırı unsurları tarafından savunulan "Tevhid ehli arasında hiç kimse cehenneme girmeyecektir" şeklindeki görüşe gelince ilim adamları arasında bu görüşü savunduğu bildirilen bir tek kimse bile tanımıyoruz.

Ayrıca yukarıda gördüğümüz gibi Nebî sallallahu aleyhi ve sellem içki içtiği için bir kaç sefer sopalanma cezasına çarptırılan bir kimsenin Allah'ı ve Rasulullah'ı sevdiğine şahadet edip onun lanetlenmemesini istemiştir. Bilindiği gibi, Allah ve Rasulullah'ı seven kimseyi gerek Allah ve gerekse Rasulü Allah, onun sevgisi oranında severler.

Şunu da hatırlatalım ki, müminlerin anası Aişe radiyallahu anha'ya bilinen o ağır iftirayı yöneltenler arasında Bedir savaşları arasında bulunan Mistah b. Usase radiyallahu anh da vardı. Bilindiği gibi Ebu Bekir radiyallahu anh bu olay üzerinde Mistah'la maddi ve manevi her türlü ilişkisini tümü ile keseceğine dair yemin edince bu konuda şu ayet inmiştir:

"Aranızdaki fazilet ve servet sahipleri yakınlarına, yoksullara ve Allah yolunda göç edenlere bir şey vermemeye yemin etmesinler; böylelerini affetsinler, yaptıklarına göz yumsunlar. Allah sizi affetsin, istemez misiniz?" (Nur 22)

Belki "Ama Mistah ve onun gibiler tevbe ettiler" denebilir. Fakat yukarıdaki ayette görüleceği üzere Allah Teâlâ, bunların affedilmeleri, yaptıklarına göz yumulup kendilerine iyilik edilmesi için tevbe etmelerini şart koşturmuştur. Tıpkı bunun gibi diğer bir Bedir savaşçısı olan Hatıb b. Ebi Beltea müşriklere mektup yazarak onlara Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ile ilgili bilgiler verdiği için Ömer radiyallahu anh kendisini öldürmek isteyen Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den şu cevabı almıştır;

"Bilmediğin bir şey var. Allah Teâlâ, Bedir savaşçılarına tecelli ederek kendilerine "Ne kötülük işlerseniz, işleyiniz, tüm kötülüklerinizi bağışladım" buyurmuştur."

Bunlar böyle olduğu gibi, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu kaynaklarda yer almıştır:

"Ağacın altında bana biat eden hiç kimse cehenneme girmeyecektir."

Kur'an ve hadis kaynaklı bu deliller sözü edilen iyi ameller sayesinde kötülüklerin affedileceğini, bunun için ayrıca tevbe şartının aranmadığını,

aksi halde tevbe kapısının sadece söz konusu kimselere mahsus olmadığıını belirtir. Kısacası yukardaki hadisler, sözü edilen iyi amellerin affedilemeyi gerektirdiğini ifade eder.

Belki *"Bu durum sadece küçük günah işleyenler için söz konusudur"* denebilir. Fakat incelediğimiz delillerde böyle bir sınırlama olmadığına göre affedilecekleri bildirilen bu kimselerin büyük günah da işlemiş olabilecekleri anlaşılmaktadır.”¹

Kâfir Sayılmak

İbn Teymiyye rahimehullah yine şöyle demiştir:

“Hariciler müslümanlara karşı savaş açana kadar Ali radiyallahu anhu ve arkadaşları onların kâfir olduklarına hükmedip kendilerine savaş açmamışlardır. Bidatçıların ve Kur'an'ı şahsî arzularına göre yorumlayanların kâfir sayılıp sayılamayacakları ve bunların ebedi cehennemlik kabul edilip edilemeyecekleri konusu âlimler arasında tartışmalı bir konudur. Hiç bir imam yoktur ki, bu konuda kendisine iki ayrı görüş dayandırılmış olmasın. Maliki, Şafii, Ahmed ve diğer imamlar gibi.

Bu imamların bazı taraftarları bu tartışmayı bütün bidatçilere yaygınlaştırarak onları ebedi cehennemlik saymıştır. Hatta böyleleri bidatçı olduğuna inanılan herkesin ebedî cehennemlik sayılmasını zorunlu kabul etmişlerdir. Kimi de bu tutumun tam tersini benimseyerek küfre ve inkâra sürükleyici söz söylemiş bile olsalar Kur'an'ı kendi bildiğine göre yorumlamaya kalkışan hiç bir kimsenin kâfirlikle suçlanamayacağını ileri sürmüştür.

Bu konuyu şöyle inceleyebiliriz. Herhangi bir söz küfür olabilir. "Cehmiye" mezhebi taraftarlarının "Allah konuşmaz" ve "Ahirette görülmez" demeleri gibi. Fakat böyle bir sözün küfür oluşunu bazıları açıkça kabul etmeyince (bu konuda tereddüt belirtince) böyle bir sözü söyleyenin kâfir olacağı genel ve mutlak bir ifade ile dile getirilir. Tıpkı ilk dönem imamlarının (selefin)

"Kim Kur'an'ın mahlûk (yaratık) olduğunu söylerse kâfirdir" ve *"Kim Allah'ın ahirette görülemeyeceğini söylerse kâfirdir"* demeleri gibi. Fakat daha önce anlatıldığı gibi, bu durumda hakkında kesin delil ele geçme-

¹ İbn Teymiyye, el-İman (s.16-36)

dikçe hiç bir belirli şahıs kâfirlikle suçlanmıyor, sadece genel bir kural söylenmekle yetiniliyor.

Başka bir örnek de bir takım şahsî yorumlara dayanarak namazın ve zekâtın farz olduğunu inkâr eden ve alkollü içki ile zinayı helâl sayan kimsenin tutumudur.

Hiç şüphesiz, müslümanlar arasında bu tip hükümlerin yaygınlık kazanması, yukarıdaki inançların yayılmasından daha önemli ve daha tehlikelidir. Buna rağmen böyle yanlış yorumlar ileri süren kimse bu görüşünü açıkça ifade etmedikçe ve arkasından tevbe etmeye çağrılıp reddetmedikçe kâfirlikle suçlanamaz.

Bilindiği gibi alkollü içkinin helâl olduğunu ileri süren bir guruba karşı sahabîler böyle davranmışlardı. Nitekim sahih bir hadise göre vaktiyle adamın biri "Ben ölünce cenazemi yakıp küllerini denize atınız. Vallahi, eğer gücü yeterse Allah beni hiç bir insanı çarptırmamış olduğu ağır bir cezaya çarptırır" dedi. Fakat Allah'ın güçlülüğü ve yakıldıktan sonra kendisini yeniden diriltebileceği konusunda şüphe belirten bu sözlerine rağmen Allah kendisini affetti. Bu meseleleri başka yazılarımızda geniş bir şekilde anlatmıştık.

Eğer biri ortaya çıkar da "Allah Azze ve Celle Kur'an-ı Kerim'in iki ayetinde kâfirlere ve münafıklara karşı cihad edilmesini emrediyor. Eğer her zaman görünüşe bakılarak münafıka müslüman işlemi yapılacaksa ona karşı nasıl cihad edilebilecek?" derse bu sorunun cevabı şudur:

Ne iman ve ne de münafıklık kalpte gizli kalamaz. Nitekim ilk dönem imamlarından biri bu konuda "Hiç bir gizli sır yoktur mutlaka yüzün sayfasında veya dilin kıvrımlarında ortaya çıkmamış olsun" demiştir. Ayrıca Allah Teâlâ münafık hakkında:

"Biz dileseydik onları (münafıkları) sana gösterirdik; Sen onları simalarından tanırdın ve sözlerinin üslubundan fark ederdin." (Muhammed 30) buyurmuştur.

Buna göre münafık, bir takım farzları yapmayarak ve bazı haramları işleyerek cezalandırılmayı hak ederse görüşüne göre cezalandırılır, yoksa hakkında kesin delil olmadıkça sezgi yolu ile bilinen iç durumuna göre cezalandırılmaya kalkışılmaz.

Nitekim Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Allah'ın kendisine kimliklerini bildirmiş olduğu bazı münafıkları tanıyordu. Fakat onlar bu durumdan

habersiz olarak yalan yere Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e bağlılık yeminleri ediyorlardı. Buna rağmen Rasulûllah sallallahu aleyhi ve sellem onları gördükleri gibi kabul ediyor ve iç yüzlerinin gizli mahiyetini Allah'a havale ediyordu.

Münafıklığın temel niteliği şudur ki, böyle bir kimsenin gizli yönü ile açık kimliği ve görünüşü ile batini mahiyeti birbirine ters, hatta çelişik olur. Bu yüzden ki, Allah Teâlâ Kur'an'da münafıkları yalancılıkla ve müminleri de doğrulukla nitelemektedir.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: **"Yalan söylediklerinden dolayı onları (münafıkları) acı bir azab beklemektedir."** (Bakara 10)

Diğer bir ayet de şöyledir: **"Münafıkların yalancı olduklarına Allah şahittir."** (Munafikun 1)

Bu konudaki diğer bir ayet de şöyledir: **"İyilik, yüzlerinizi doğru ve batı tarafına çevirmeniz değildir. Asıl iyilik (birr) Allah'a, ahiret gününe, meleklerle ve peygamberlere inanmak; akrabalara, yetimlere, yoksullara, yolculara, dilencilere ve boyunduruk altında olan köle ve esirlere malî yardımda bulunmak; namaz kılmak, zekât vermek, yaptıkları anlaşmalara uyanların dürüstlüğü, sıkıntı, hastalık ve tehlike (savaş) anlarında sabredenlerin direnişidir. İşte (iman iddialarında) doğru olanlar ve Allah'tan sakınanlar da bu kimselerdir."** (Bakara 177)

Sözün kıyası bu meselelerin özü olarak bilmelisin ki, kâfirlik, biri açık kâfirlik ve öbürü münafıklar olmak üzere iki çeşittir. Eğer ahiretle ilgili hükümlerden söz ediyorsan o bakımdan münafığın durumu, tıpkı kâfirin durumu gibidir. Fakat eğer dünya ile ilgili hükümler söz konusu ise bu alanda münafıkları müslümanlara uygulanan hükümlere tabi tutarlar.

Açıkça anlaşılmış olmalı ki, din hem sözle ifade edilmeyi ve hem de ameli birlikte gerektirir. Buna göre bir kimsenin kalpten veya hem kalpten ve hem de dille Allah'a ve Rasulûllah'a inanan bir mümin olması, buna karşılık hiç bir zahiri farzı yerine getirmemesi yani ne namaz kılması, ne zekât vermesi, ne oruç tutması ve ne de başka bir farz ibadeti işlememesi imkânsızdır, olacak şey değildir.

Yalnız insanın bu ibadetleri Allah farz kıldı diye yapması da mümin sayılması için yeterli değildir. Yani Allah'a ve Rasulûllah'a iman etmeksizin emaneti yerine teslim etmek, doğru konuşmak, edilen yemine ve verilen söze bağlı kalmak insanı kâfirlikten çıkarmaz. Çünkü gerek müşrikler (Allah'a ortak koşanlar) ve gerekse kitaplı kâfirler (yahudi ve hristiyanlar) bu

görevlerin Allah tarafından kullara yüklendiğine inanırlar. (Fakat bu inanç onları mümin saydırmaya yetmez.) Demek ki, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e farz kılınmış hiç bir ibadeti yerine getirmeyen bir kimse Allah'a ve Rasulûllah'a inanmış kabul edilemez.

Bu durum karşısında hiç bir farz ibadeti yapmadan da gerekli imanın var olabileceğini söyleyen kimse, isterse bu farz ibadetleri imanın gerekli tezahürleri ve isterse ayrılmaz birer parçası saysın açık bir şekilde yanlı düşünmektedir. Bu görüş Murcie mezhebi tarafından ortaya çıkarılmış bir bid'attir.

Oysa gerek ilk dönem imamları (selef) ve gerekse ileri gelen Kelâm uzmanları bu yanılığı önemle vurgulamışlar ve bu yanılığı mezhep haline getirenler hakkında da çoğumuzun bildiği ağır sözler söylemişlerdir. Şunu da belirtelim ki, söz konusu farz ibadetlerin en önemlisi, en önceliklisi, en büyüğü ve en hayata yaygın olarak emredileni namazdır.”¹

¹ İbn Teymiyye, el-İman s.202-206)

Hâricî Görüşlerinin Selefîliğe Nispet Edilmesi

Son zamanlarda Türkiye’de selefilik iddia eden çarpık gruplardan ayrılığımızı birçok kimse basit görmektedir. Meselenin hakikatini anlattığı-mız birçok kimseye de dünyevî hazlar daha tatlı gelmekte, bâtıldan kopamamaktadırlar. Şeytan bu kimselere amellerini süsleyerek bunu “Allah için kardeşliği devam ettirmek” zannettirmektedir. Bu durumda bizleri de “kardeşliğin kadrini bilemeyen” “herkesi sapık gören” kimseler olarak hedef göstermektedir.

Şeytanın hilesi pek zayıftır ve ihlas ile Allah’a bağlananlara karşı onun bir otoritesi yoktur:

“Şeytan ise şöyle demişti; "Rabbım! Beni azdırmış olman dolayısıyla yeryüzündeki günâhları Âdemoğulları için süsleyecek ve hepsini azdıracağım. Ancak içlerinden ihlâslı kılınan kulların müstesna.” (Hicr 39-40)

Ayrılık olmadan ıslahı ençok arzulayan kimseler olmamıza rağmen

“garip” kalmış davette bizi yalnız bırakmışlardır. Mesele ne haset çekişmesi, ne menfaat ve ne de gurur mücadelesidir. Bilakis mesele dillerde ençok iddia edilen lakin hakikatte ençok uzaklaştırılan “selefilik” mücadelesidir.

Selefilik güncel vakalara göre şekil alıp Salih Selef'in menhecinden buna uyanları seçip ayıklamak değildir. Bilakis selefin menhecine göre şekillenip güncel vakalarda bâtıla karşı direnmektir. Bu yüzden bu davet, mensuplarına garipliği müjdelemiştir. Selefi menheci gözetmekten dolayı kendilerinden ayrıldığımızı beyan ettiğimiz grupların sapmalarını açıklamamız zorunlu olmuştur. Zira birçok kimse farklı yerlerde söylediğimiz sözleri birbirine çelişik zannetmektedir.

Mesele Akide Ayrılığıdır:

1- Selefilik İddiâ Ederek Cihâd'ı Tahrîf Eden Hâricîler

Bir topluluk; küfür işlediği halde kendisini islama nispet edenleri tekfir etmelerine rağmen selefi olduklarını zannetmektedir. Hakikatte bu dinin ıstılahları konusunda büyük bir cehalettir.

“Ben müslümanım” diyen ve küfür söz söyleyen yahut küfür fiil işleyen herhangi bir kimsenin tekfir edilmesi, İslam devletinin mevcut olup, yaptırım yetkisine sahip bir kadı tarafından hüccet ikame edilmesinden sonra mümkündür. Günümüzde böyle bir hüccet ikamesi imkânı olmadığından toplum fertlerinden tekfir imkânı düşmektedir. Hak kendisine tebliğ edildiği halde küfür işleyen fakat müslüman olduğunu iddia eden kimseler de münafık konumunda olurlar. Üzerinde durarak tekrar edelim ki; “Münafık; kalbinde küfür bulunduğu halde iman iddia eden kimsedir.” Bu ıstılah “kâfir” veya “müşrik” teriminden başka bir terimdir. Münafığa dünyevi hükümler bakımından pekçok konuda müslümanlar ile aynı haklar verilir.

Enes b. Malik radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İnsanlarla Allah'tan başka ibadete layık hak ilah olmadığına, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in Allah'ın rasulü olduğuna şahitlik edene kadar savaşmam emredildi. Şayet buna şehadet eder, kıblemizi kible edinir, kestiklerimizden yer ve namazlarımızı da kılarsa, hak etmedikten sonra canlarını ve mallarını bize karşı korumuş olurlar. Sonrasında müslümanların lehine olan onların da lehine,

müslümanların aleyhine olan, onların da aleyhine olur.”¹

Iyaz el-Ensari radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Muhakkak ki La ilahe illallah öyle bir kelimedir ki, Allah katında pek değerlidir. Allah katında belli bir yere sahiptir. O öyle bir kelimedir ki, kim onu samimiyetle (ihlâsla) söylerse Allah buna karşılık onu cennete koyar. Kim de onu sahtekârca söylerse, (dünyada) canını ve malını korusa bile yarın Allah'ın huzuruna çıktığında (Allah) onu he-saba çeker”²

Ubeydullah b. Adiy b. el-Hıyar radiyallahu anh'den: “Ensardan biri kendisine (şöyle bir olay) anlattı: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem otururken bir kişi yanına geldi ve münafıklardan birini öldürmek için gizlice izin istedi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem sesini yükselterek şöyle dedi:

“Allah'tan başka ilâh olmadığına şehadet etmiyor mu?” Adam:

“Evet, ey Allah'ın Rasûlü! Ancak bu şehâdet değil.”

“Muhammed'in Allah Rasûlü olduğuna şehadet etmiyor mu?” diye sordu. Adam:

“Evet, ey Allah'ın Rasûlü! Ancak bu (hakikî) şehâdet değil” dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Namaz kılmıyor mu?” dedi. Adam:

“Evet, ey Allah'ın Rasûlü! Ancak bu namaz değil” deyince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İşte bu kişilere dokunmayı Allah bana yasakladı.”³

Evs radiyallahu anh'den: “Sakîf heyetiyle birlikte Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldim. Bir çadırdaki oturuyorduk. Bir müddet sonra ben ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dışındaki herkes kalkıp gitti. Bir adam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdi

¹ **Sahih.** Buhari (392) Ebu Davud (2641) Tirmizi (2608) Nesai (7/76) Ahmed (3/199)

² **Sahih.** Bezzar, Keşfu'l-Estar (no:4), Şecerî, Emali (no:97) Ebu Nuaym, Ma'rife (5442) İbn Kani Mucemu's-Sahabe (2/277) Deylemi (7281) Şahidini Enes radiyallahu anh'den: İbn Neccar, Zeylu Tarihi Bağdad (2/162)

³ **Sahih.** Ahmed (5/432, 433) Malik (1/171) Şafii (1/13)

ve gizlice bir şeyler söyledi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem:

“Git ve onu öldür!” dedi. Adam dönüp giderken yanına çağırdı ve:

“O kişi 'Allah'tan başka ilâh olmadığına şehadet etmiyor mu?” diye sordu. Adam:

“Evet şehadet ediyor, ama korunmak için söylüyor” dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Onu bırakın (öldürmeyin)! İnsanlarla Lâ ilahe illallah' deyin-ceye kadar mücâdele etmekle emrolundum. Bunu kabul ederlerse işte o zaman (hukukî ceza dışında) canlarının ve mallarının dokunulmazlığı vardır.”

Muhammed b. Cafer dedi ki: “Şû'be'ye sordum: “Hadiste; **“O kişi 'Allah'tan başka ilâh olmadığına ve benim Allah Rasûlü olduğuma şehadet etmiyor mu?”** şeklinde (risâlet cümlesi) geçmiyor mu?” O da:

“Olduğunu zannediyorum, (ancak) tam bilemiyorum” dedi.¹

Enes b. Mâlik radiyallahu anh'den: Itban gözünden şikâyetçiydi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e elçi gönderdi, rahatsızlığını belirtti ve:

“Ey Allah'ın Rasûlü! Evimde namaz kılsanız da ben orayı namazgâh edinsem” (sözlerini) aktardı. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile Allah'ın nasip ettiği bir grup sahabe Itban'ın evine gittiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namaza başladı. Sahabe ise kendi arasında sohbet ediyordu. Münafıklardan karşılaştıkları hâleri konuşmaya başladılar ve konuşmaların ağırlığı Malik b. Duheyşin'e döndü, (hep ondan bahsettiler,) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namazı bitirince şöyle dedi:

“O, Allah'tan başka ilah olmadığına ve benim Allah Rasûlü olduğuma' şehadet etmiyor mu?” Birisi:

“Bilâkis (şehâdet ediyor), ancak kalbinden değil” dedi. O zaman Nebî sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

“Kim 'Allah'tan başka ilâh olmadığına ve benim Allah Rasûlü olduğuma' şehadet ederse ateşin azabını tatmayacak” (ya da dedi ki)

¹ **Sahih.** Ahmed (4/8, 9) Nesai (7/80) Darimi (2/218)

cehennem ateşine girmeyecek.”¹

Ebû Mâlik el-Eşcaî babası Târik b.Eşyem radiyallahu anh'den rivayet ediyor: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kim Allah'ın tek olduğuna inanıyor ve diğer tapılanları reddediyorsa, canının ve malının dokunulmazlığı vardır, (âhiretteki) hesabı ise Allah'a kalmıştır.”²

Mikdâd b. Esved radiyallahu anh'den: “Ey Allah'ın Rasûlü! Kâfirlerden biri ile karşılaşsam ve benimle savaşırsa, bir iki vuruşsak, sonra ellerimden birini kılıçla vurup koparsa ve bir ağacın arkasına sığınıp 'ben Müslüman oldum' dese, onu öldürebilir miyim, ne dersin?” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onu artık öldüremezsın, eğer öldürürsen o senin öldürmeden önceki yerine geçer ve sen de onun kelime-i tevhidi söylemeden önceki yerine geçersin.”³

Münafık; kalbinde küfrü gizlediği halde iman izhar eden, müslüman olduğunu iddia eden kimsedir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, iki şahadet kelimesini söyleyen, namaz kılan, kıblemize yönelen kimseleri, münafıklıklarına dair emareler görülse dahi öldürtmüyordu. Zira birçok kimse İslam'a münafıkça düşüncelerle girmiş, sonra ihlase kavuşmuştur:

Enes radiyallahu anh şöyle demiştir: “Bazıları dünyalık bir şeyler edinmek için Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip müslüman olurlardı. Ancak akşam olmadan bu kişiler İslâm'ı dünya ve içindekilerden daha fazla sever hale gelirlerdi.”⁴

Enes radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem adamın birine:

“Müslüman ol” buyurdu. Adam:

“İçimden gelmiyor” dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“İçinden gelmese de müslüman ol” buyurdu.”⁵

¹ **Sahih.** Buhari (425) Muslim (33) Ahmed (3/135, 174)

² **Sahih.** Muslim (23) Ahmed (3/472, 6/394) İbn Ebi Şeybe (10/123)

³ **Sahih.** Buhari (6865) Muslim (95) Ahmed (6/3-5) Ebu Davud (2544)

⁴ **Sahih.** Ahmed (3/107, 175, 259, 284) Muslim (2311)

⁵ **Sahih.** Ahmed (3/109, 181) Ebu Ya'la (6/406)

Uygulamalı delili: İbn Sayyad'ın durumudur. İbn Sayyad Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e:

“Peki, sen benim Allah'ın rasulü olduğuma şahitlik eder misin” demiş, kâhinlik yapmış, rabbinin su üzerinde taht kurduğunu söylemiştir. – ki bu şeytanı rab edinmenin bir itirafıdır - Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem onun öldürülmesine karşı çıkmıştır. Muhtemelen bu sırada İbn Sayyad müslüman olmamıştı yahut çocuk idi.

Lakin delil getirdiğimiz kısım bundan sonrasıdır. Zira Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh'ın rivayet ettiği hadise göre İbn Sayyad ashab ile birlikte hac yapmış, kendisinin deccal olduğu iddialarına cevap vermiş, lakin sözlerinin sonunda:

“Fakat bu görev bana verilseydi reddetmezdim” demiştir. Bu küfür sözü söylemesine rağmen sahabeler ona karşı bir münafıktan nasıl sakınılıyorsa öyle sakınmışlar, tekfir etmemişlerdir. Hatta Tüster kalesinin fethi gibi bazı savaşlara müslümanlarla beraber çıkmıştır.

Yine “Aziz olan zelil olanı yakında Medine'den çıkaracaktır” gibi küfür sözler eden İbn Ubey, “Kur'an okucuyuları çok yiyen, savaşta da en korkak kimselerdir” diyen diğer münafıklara karşı takınılan tavır da böyledir.

Hüccetin ikamesinin mümkün olmadığı bu zamanda ancak hüccetin tebliği mümkündür. Buna göre cürüm sahibine hücceti tebliğ eden kimse, mücrimin tevbe etmemesi halinde ondan alakayı keser, fakat o kimseyi tekfir edemez.

İbn Abbas radiyallahu anhumadan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yöneticisinde hoşlanmadığı bir şey gören kimse sabretsin. Zira insanlardan hiçkimse yoktur ki yöneticiye karşı bir karış karşı çıksın da bu halde ölürse cahiliye ölümüyle ölmesin.”¹

Ubâde b. es-Sâmit radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi çağırdı ve O'na biat ettik. Bizden biat için aldığı sözler arasında; dinçlik ve isteksizlik zamanlarımızda, zorlukta ve kolaylıkta ve bizim aleyhimizde kayırmacılık yapıldığında dahi dinleyip itaat etmemiz, yöneticilerle çekişmememiz de vardı. Şöyle buyurdu:

¹ **Sahih.** Buhârî (7053, 7054) Muslim (1849, 56)

“Ancak katınızda Allah’tan bir burhan bulunan apaçık bir küfür görmeniz hali bundan hariçtir.”¹

Nifak durumu, bu hadiste geçen apaçık küfürden değildir!

Maide 44. Ayetini Ayrıntıya İnmeden Tekfire Malzeme Yapmak Haricilerin Metodudur

Alkame b. Vâil el-Hadramî, babasından rivayet ediyor: “Seleme b. Yezid el-Cu’fî Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e şöyle sordu:

“Ey Allah’ın nebisi! Başımıza; kendi haklarını bizden isteyen ama bizim haklarımızı vermeyen idareciler gelirse ne yapmamızı emredersin?” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ondan yüzünü çevirdi. Sonra tekrar sordu, yine yüzünü çevirdi. Sonra ikinci veya üçüncü defa sorduğunda el-Eş’as b. Kays onu tutup çekti. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Dinleyin ve itaat edin. Onların yükledikleri şey kendi üzerlerine, sizin yüklediğiniz şeyler de sizin üzerinizdir.”²

Huzeyfe b. el-Yemân radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yöneticiyi dinle ve itaat et. Sırtına vurup malını alsa dahi dinle ve itaat et.”³

Bu hadiste de görüldüğü gibi, yönetici zulmettiği sırada Allah’ın indirdiği ile hükmetmemektedir. Şayet durum, haricilerin iddia ettikleri gibi, “Allah’ın indirdiği ile hükmetmemek, apaçık küfür” olsaydı, onlara itaat değil, Ubade b. Samit radiyallahu anh hadisindeki istisna gereğince uygulama emredilirdi.

Said b. Cubeyr rahimehullah şöyle demiştir: “Haruriyye’nin (Haricilerin) tabi oldukları müteşabih ayetlerden biri de şudur:

“Her kim Allah’ın indirdikleri ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.” (Maide 44) Onlar bu ayeti “...Sonra kâfir olanlar putları rableri ile denk tutuyorlar” (En’am 1) ayeti ile birlikte değerlendirildi-

¹ **Sahih.** Buhârî (7056, 7200) Muslim (1709, 42)

² **Sahih.** Muslim (1846)

³ **Sahih.** Muslim (1847, 52)

riyor ve yöneticinin haktan başkasıyla hükmettiklerini görünce şöyle diyorlar: "O küfretmiştir. Küfreden de rabbine denk tutmuş ve şirk koşturmuştur. Bu ümmet müşriktir." Böylece gördüğün gibi huruc ediyor ve savaşıyorlar. Çünkü onlar müteşabih olan bu ayeti tevil etmektedirler."¹

Avf b. Mâlik radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Yöneticilerinizin hayırlıları sizin kendilerini sevdiğiniz ve sizi seven, onlara dua ettiğiniz ve size dua eden yöneticilerdir. Yöneticilerinizin şerlileri ise kendilerine buğz ettiğiniz ve size buğz eden, kendilerine lanet ettiğiniz ve size lanet eden yöneticilerdir." Denildi ki:

"Ey Allah'ın rasulü! Onlara kılıçla karşı çıkmayalım mı?" Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Aranızda namazı ikame ettikleri sürece hayır! Yöneticilerinizde hoşlanmadığınız bir şey gördüğünüzde, amelini çirkin görün fakat itaatten büsbütün el çekmeyin."²

Tekrar hatırlatmak gerekir ki hüccet ikamesi sadece ilmin tebliği değildir. Cehalet, te'vil, kasıtsızlık, ikrah gibi tekfirin manilerinden olan hallerin tamamının ortadan kalkması gerekir. Bu da ancak yaptırım sahibi kadı tarafından yapılır. Böyle bir yetkiye sahip kadı bulunmadığı zaman kendisine hüccetin tebliği edildiği kişi hala küfür veya şirkine devam ettiği halde Müslüman olduğunu iddia ediyorsa, münafıklara karşı nasıl bir tavır almak gerekiyorsa öyle dikkatli olunur ve müslümanların haklarından ne gibi haklar onlara verilmişse bu hakları vermek gerekir. Onlara karşı savaşılmaz, öldürülmeleri caiz değildir. Onlar bir kâfire eman verirse, bütün müslümanları bağlayıcıdır.

İslam'ın tagyir metodu asla yöneticilere karşı ayaklanmak, miting yapmak ya da oy kullanmak vs. olmamıştır. Bilakis bunun yolu; halka hakkın tebliği ve vahyi hayatlarına geçiren insanların topluluk oluşturmalarıdır. Sünnet bu şekilde gelmiştir.

İslam'daki cihad ise açıkça İslam'ın dışındaki kâfirlere karşı, Allah'ın kelimesinin yüce olması için yapılan savaştır. Arap Baharı denilen fitneye, Irak olaylarına, Suriye olaylarına, Mısır'daki ayaklanmaya, bugün

¹ **Sahih maktu.** Acurri eş-Şeria (44) İbnu'l-Munzir, Tefsir, Suyuti, Durru'l-Men-sur (2/146) Şatıbi el-İtisam (1/465)

² **Sahih.** Muslim (1855)

Afganistan'da süren çarpışmalara cihad diyen ve fitneye karşı uyarınları da cihad karşıtı olarak ilan eden, el-Kaide gibi bozuk akide mensubu kimseleri mucahid zanneden kimseler, müslümanları hakiki cihaddan alıkoymaya çalışan Amerikan senaryolarının kurbanlarıdır.

Ya bilmiyorlar, ya bilmezlikten geliyorlar; İslam düşmanı kâfirlere karşı cihadın gerçekleşebilmesi için önce Allah'ın indirdiği vahye uyan bir topluluğun oluşması gerekir. Vahye indiği gibi uyan müslümanlar ise kıyıda köşede azınlık halledirler. Vahye uymayanların adlarının müslüman olması yanılmamalıdır.

Şeyh el-Elbânî rahimehullah'a şöyle soruldu: "Zamanımızda "Yöneticilere karşı Askeri inkılap (darbe, ayaklanma) denilen şey dinde mi gelmiştir yoksa bir bid'at midir?"

Cevap: Bu fiillerin İslam'da aslı yoktur. Bu, davetin kurulmasında ve salih ülke oluşturulmasında İslamî menhece aykırı bir metottur. Bu ancak bazı müslümanların kâfirlerden etkilendikleri bir bidattir. Bu hususu Akidetu't-Tahaviyye şerhi ve dipnotlarında açıkladım."¹

2- Selefilik İddia Eden Taklitçiler

Diğer bir selefilik iddiasında bulunan topluluk bugünkü Suud üniversitelerinde kokuşmuş metotlarla akide ve fıkıh öğrenen, mezhep mensubu olmayı teşvik eden, taklidi savunan, Kur'ân ve hadisleri okumayı yasaklayan, icma kavramının içini boşaltıp bâtil bir mâna yükleyen, kıyas meselesiyle fikirleri bulandıran, delille harekete savaş açmış, sünnetle amel etmeyi fitne olarak niteleyen kimselerdir. Bu kimselere "Altın Kaide-ler" kitabımda ve şerhinde yeterli cevapları vermiş bulunuyorum.

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **"Rabbinden apaçık bir delil üzerinde olan kimse, kötü ameli kendisi için süslenilen ve heveslerine uyan kimse gibi olur mu?"** (Muhammed 14)

"Oysa Allah'tan bir hidayet olmaksızın kendi bâtil hevesine uyan kimseden daha sapık kim vardır? Allah, zâlim olan kimselere asla hidayet etmez." (Kasas 50)

"Eğer sahiden doğru söylüyorsanız delilinizi getirin." (Bakara

¹ Şeyh el-Elbânî'nin el-Esale dergisinde yayınlanan 41 no'lu fetvası

111)

İbn Mes'ud radiyallahu anh şöyle demiştir: “Kişi kendisini, yeryüzündekilerin tamamı küfre girse bile küfre girmeyecek şekilde şartlandır-sın. Sizden biriniz uydu/taklitçi olmasın.” Uydu nedir diye sorulunca şöyle dedi:

“Ben insanlarla beraberim diyen kimsedir. Şüphesiz kötülük örnek alınamaz.”¹

İbn Mes'ûd radiyallahu anh dedi ki: ‘Sizden biriniz dininde bir kimseyi taklit etmesin! Zira o iman etmişse iman etmiş, küfretmişse küfretmiş olur. İle de birine uyacaksanız ölmüş olan sahâbelere uyunuz. Zira hayatta olanın fitneye düşmesinden emin olunamaz.’²

Huzeyfe radiyallahu anh'den benzeri rivayet edilmiştir.³

İbn ‘Abbâs radiyallahu anhuma da şöyle demiştir: “‘Hataları olan alime tabi olana yazıklar olsun.’ Oradakiler:

‘Bu nasıl olur?’ deyince o şöyle cevap verdi:

‘Bir alim kendi görüşüne göre bir şey söyler. Sonra Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem'den gelen ilim ona ulaşınca hatalı olan görüşünden döner. Fakat kişi hala bu âlimin hatalı görüşünü taklit etmeye devam eder. işte böyle kimselere yazıklar olsun.’⁴

3- Selefilik İddia Eden, Mürcie İle Hâricî Görüşlerini Birarada Bulunduranlar

Diğer bir grup amel ile imanı ayıran, sanki zamanımızdaki insanların salih olamayacakları zannına kapılmış da bu yüzden hiç olmazsa tev-hidi anlasınlar, akideyi kurtarsınlar, günahkâr selefi olsalar da olur derce-sine hareket eden, dolayısıyla akidede cehaleti mazur görmeyen hariciler

¹ **Hasen mevkuf.** İbn Batta el-İbane (29) Ebu Nuaym Hilye (1/136-137) İbn Hazm el-İhkâm (6/293)

² **Sahih mevkuf.** Taberânî, (9/152) Beyhakî, (10/116); Lalekâ'tî, *İtikâdu Ehli's-Sunne*, (1/93); İbn Hazm, *el-İhkâm*, (6/255); Ebû Nu'aym, *Hilye*, (1/136) İbnu'l-Cevzî, *Safvetu's-Safve*, (1/421) Heysemî, *Mecma'u'z-Zevâ'id*, (1/180).

³ Bkz.: Tirmizî, (3/146) ve Bezzâr, (2802)

⁴ **Sahih mevkuf.** İbn ‘Abdîlber, Camî'u'l-Beyâni'l-İlm, (12019); İbn Hazm, *el-İhkâm*, (6/824); İbn Kayyim, ‘İlâmu'l-Muvakkî'in, (2/296, 4/54); Elbânî; *el-Hadîsu Huccetun bi Nefsihi fi'l-Akâ'id ve'l-Ahkâm*, (s. 78)

gibi bu toplumun bu akide ile öldükleri takdirde cehennemlik olacaklarına itikad eden, ama muhaliflerini kolaylıkla tekfirci ilan edebilen, icmaya muhalefeti ve bid'atleri önemsemeyen, sahabe menhecini bağlayıcı görmeyen, velâ ve berâ rûknünü iptal eden, demokratik seçimlerde oy kullanmayı imandan bir esas gibi görmeye başlayan kimselerdir. Allah Azze ve Celle'nin şu ayeti cevap olarak yeter:

“İmandan sonra fasıklık ne kötü bir isimdir!” (Hucurat 11)

İbrahim b. Nasr şöyle demiştir: “Fudayl b. İyad rahimehullah'ın şöyle dediğini işittim:

“İçerisinde hak ile batıl, mümin ile kâfir, güvenilir ile hâin, cahil ile âlim arasında ayırım yapmayan, iyiliği iyi görmeyen ve kötülüğe karşı çıkmayan insanlara şahit olacağın bir zamanda kalsan ne yaparsın?”

İbn Batta dedi ki: “Biz Allah’a aidiz ve O’na dönücüleriz. Muhakkak ki buna ulaştık, bunların çoğunu işittik, öğrendik ve şahit olduk. Şayet Allah'ın kendisine sahih bir akıl ve güçlü bir basiret bağışladığı kimse, İslam'ın ve müslümanların hali ile doğru yolu tutan müslümanların halini iyice düşünse ve tekrar tekrar tefekkür etse, insanların topukları üzerinde geri döndüklerini, arkalarını dönerek gittiklerini, doğru yoldan yüz çevirdiklerini, sahih delilden saptıklarını açıkça görürdü. Nitekim insanların çoğu daha önce çirkin gördüklerini güzel görmeye, daha önce haram saydıklarını helal saymaya, daha önce karşı çıktıklarını uygun bulmaya başlamışlardır. Allah size rahmet etsin, bu müslümanların ahlakı değildir. Bu dinde basiret üzere olan, iman ve yakîn ehli olan kimseler bunları yapamaz.”¹

Mubeşşir b. İsmail el-Halebî dedi ki: “el-Evzaî'ye:

“Bir adam: “Ben sünnet ehliyle de, bid'at ehliyle de otururum” diyor” denildi. El-Evzaî dedi ki:

“Bu adam hak ile batılı eşitlemek istiyor.”

İbn Batta dedi ki: “el-Evzaî doğru söylemiştir. Ben derim ki; bu adam hakkı batıldan, küfrü imandan ayıramaz. Bunun gibiler hakkında ayet inmiş ve el-Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem'den sünnet gelmiştir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“İman edenlerle karşılaştıkları zaman “iman ettik” derler. Şeytanlarıyla başbaşa kaldıklarında ise “Biz sizinle beraberiz” derler.”

¹ İbn Batta, el-İbane (1/188 no:24)

(Bakara 14)¹

4- Selefilik İddia Eden Mürcie

Diğer bir grup amelleri imandan görmeyen, namazın terkinin küfür olduğu şeklindeki sahabe icma'ını iptal için kitap yayınlayan, fısklara kapıları açan, ittiba tevhidinden önce insanlara isim sıfat tevhidinden bahsederek fitneye düşen mürcie kimselerdir.

Cabir b. Abdullah radiyallahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

“Ümmetimden iki sınıfın İslam'dan nasipleri yoktur: İrca ehli (amelleri imandan saymayan Mürcie) ve Kader ehli (Allah dileyeni hıdayet eder, dileyeni de saptırır diyerek kaderi inkâr eden Mutezile)”²

Abdurrahman b. Yezid rahimehullah'tan: Abdullah b. Mes'ud radiyalahu anh şöyle dedi:

“Sizleri insanların çıkardıkları bid'atlerden sakındırırım. Şüphesiz din, kalplerden tek seferde gitmez. Lakin şeytan bunun için bid'atler çıkarır da, iman kişinin kalbinden gider. İnsanların Allah'ın kendilerini sorumlu tuttuğu; namaz, oruç, helal, haram gibi farzları terk edip, rableri Azze ve Celle hakkında konuşmaları yakındır. Kim bu zamana yetişirse kaçsın.” Denildi ki:

“Ey Ebu Abdurrahman! Nereye kaçsın?” İbn Mes'ud radiyallahu anh dedi ki:

“Nereye değil! Kalbiyle ve diniyle kaçsın. Bid'at ehlinden hiçkimseyle beraber oturmasın.”³

Huzeyfe radiyallahu anh'den: **“Dininizden ilk kaybedeceğiniz şey huşû, son kaybedeceğiniz şey ise namazdır. İslam'ın bağları birer birer çözülecek, kadınlar hayızlı ile namaz kılacak, bir ayakkabının şaşmadan diğer eşinin adımlarını izlemesi gibi aynen sizden öncekilerin yolunu adım adım izleyeceksiniz. Sonunda birçok fırkalarından iki fırka kalacak, bunlardan birisi:**

¹ İbn Batta, el-İbane (2/456 no: 430)

² **Hasen**. İbn Mace (73) Taberani Evsat (6/154) Hatib Tarih (5/376) Taberi Tehzibu'l-Asar (1967) İbn Ebi Asım es-Sunne (344)

³ **Hasen mevkuf**. El-Lâlekâi, İtikad (196) Esbehânî, et-Tergib ve't-Terhib (477) Esbehânî, el-Hucce Fi Beyani'l-Mahacce (1/339)

“Neden beş vakit namaz kılıyoruz? Bizden öncekiler sapıtmış. Allah Teâlâ sadece şöyle buyuruyor:

“Gündüzün iki ucunda ve gecenin ilk saatlerinde namaz kıl” (Hud 114) Böylece onlar sadece üç vakit namaz kılacaklar. Diğer fırka da şöyle der:

“Müminlerin Allah’a imanı, meleklerin imanı gibidir. Aramızda kâfir ve münafık yoktur.” Allah’ın onları Deccal ile beraber haşretmesi bir haktır.”¹

Bir tarikin de ikinci fırkanın tarifi şu lafızla gelmiştir: **“Bir kavim gelecek, kıbleye yönelip namaz kılan kimsenin imanına şahitlik edecek”²**

Acurri’nin rivayetinde şu ziyade vardır: **“Hatta onlar arasında namaz kılmayanlar bile olur. Onlar kaderi yalanlarlar. Deccal’in çıkış sebebi onlardır. Allah’ın onları Deccal’e katması bir haktır.”**

Huzeyfe radiyallahu anh yine şöyle demiştir:

“Şüphesiz ben iki din biliyorum ki ikisinin mensupları da cehennemdedir. Bir topluluk:

“Zina etse de, adam öldürse de, iman sözden ibarettir” der. Diğer topluluk:

“Bizden öncekiler sapıklar idi” derler ve

“Neden beş vakit namaz kılıyoruz, o sadece iki vakittir: yatsı namazı ve sabah namazı” derler.”³

Ehl-i Hadis Selefiler’in Bu Gruplardan Ayrılığı Tevhidde Ayrılıktır!

Bu grupların tamamı ile ayrılığımız tevhid noktasındadır. Dikkat edin, bu tevhid; ulûhiyet tevhidinden bir cüz olan “İttibâ tevhididir.” Yani

¹ **Sahih.** Hâkim (4/516) Taberi Tehzibu'l-Asar (2002) Ahmed Zühd (1000) İbn Vaddah el-Bid'a (153) Hallal es-Sunne (1292-93) Acurri eş-Şeria (35) İbn Ebi Asım Zühd (1/179) Ebu Nuaym Hilye (1/281) İbn Batta el-İbane (1/174, 2/571 no:1260)

² Taberi Tehzibu'l-Asar (2003)

³ Hallal es-Sunne (1356, 1369) Abdullah b. Ahmed es-Sunne (1/323-324 no:663) İbn Ebi Şeybe İman (s.30) Ebu Ubeyd İman (s.33) Taberi Tehzibu'l-Asar (2004) Acurri eş-Şeria (s.143-144)

Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'i, Allah'ın dinini beyanda birleme, Allah Azze ve Celle'ye yalnız Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in meşru kıldıklarıyla kulluk etme ve O'ndan gelene teslim olma tevhididir.

Bâtıl işleyenlerin ve hakka düşmanlık edenlerin çokluğu aldatmasın. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

“Eğer Muhammed'e yardım etmezseniz, Allah, elbette ona yardım edecektir. Nitekim kâfirler, iki kişiden biri olarak onu (Mekke'den) çıkardığında, her ikisi de mağarada iken arkadaşına: "Üzülme, Allah bizimle beraberdir" demişti, işte Allah o zaman, ona sekînetini indirmiş (ona soğukkanlılık vermiş) ve görmediğiniz askerlerle onu desteklemiş ve küfredenlerin sözünü de alçaltmıştır. Zira yüce olan, ancak Allah'ın sözüdür, Allah, Azîz'dir, hikmet sahibidir.” (Tevbe 40)

Bu grupların bazılarının kardeşlik anlayışını esas alacak olursanız şeytan dahi dışarıda kalmaz. Zira Şeytan Allah'ın varlığına, birliğine, rububiyetine, ulûhiyetine, semada oluşuna, meleklerine, cennete, cehenneme vs. iman etmektedir. Ancak şeytan, vahiy karşısında akıllı ve kıyasıyla itiraz etmesi sebebiyle kâfirlerden olmuştur.

Allah Azze ve Celle'den selefilik iddia eden bütün kardeşlerimize hataları görmeyi ve bunlardan bir an önce dönmeyi, yalnız Allah'ın indirdikleri etrafında kardeşlerden olmayı bize nasip etmesini dilerim.

ABD'li ve Rusya'lı kâfirlerin demokrasiye katılımdan duydukları büyük sevince rağmen, sırf Türkiye'deki bir avuç münafıkları kahretmek gerekçesiyle oy kullanma belasına düşecek kadar taassuba batmış, bu konuda aşırı hüsnüzan ettiği hocalarını taklid edenler! Bu sapıklık değil de nedir?

Rum Suresinde kitab ehli üzerinden yapılan bâtıl bir kıyası delil getirerek, kitapsız bir küfür olan Demokrasi'nin galibiyeti ile sevinmenin manası nedir?

Oy kullanmanın “sadece görüş bildirmekten ibaret” olduğunu söyleyerek demokratik oylamaya yeşil ışık yakanlar, “Bu ne de olsa Allah'ın indirdiği ile hükmetmek şaibesıyla alakalı değil, belediye başkanlığı seçimidir” diyerek çarpıtanlar! Kadınların belediye başkanı seçilmesini, erkeklerle kadınların, kâfirlerle müslümanların, âlimlerle cahillerin eşit sayıldığı, kâfirce bir uygulama olan demokratik oy kullanma işlemine iştirak etmenin caiz olduğunu iddia etmeniz Allah'ın indirdiğinden başkası ile hükmetmenin ta kendisi değil midir?

Hepsinden önemlisi, bu tavrınız, İslam'ın yolların en güzeli olarak getirdiği Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetindeki ıslah metodlarına olan imandaki zayıflığın bir göstergesi değil midir? Hâla bunu tevbe edilmesi gereken bir itikad ve amel olarak görmüyor musunuz? Hâla bunu ayrılık gerektirmeyen basit bir mesele mi sanıyorsunuz?

Hâlbuki "oy kullanmayı vacip" görenler, oy kullanmayanların harici olduklarını iddia etmekte, kimileri oy kullanmayanların "imanından" şüphe etmektedirler! Hâla meselenin basit olduğunu mu sanıyorsunuz?

Tıpkı video fitnesine düşenlerin, videonun haram kılınan suretlerden olduğunu söyleyenleri "aşırı" ve "sert" görmeleri gibi! Tıpkı dernek fitnesine düşenlerin, mescidleri ihya etmeye çalışanları "zahîr", "anlayışsız" görmeleri gibi! Tıpkı gevşeme ve çözülme davetçilerinin, bid'at ve münkerlere karşı tavrı alınmasına "kabalık", "katılık" demeleri gibi!

Bunların hepsi de "yolların en güzeli Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur", "her bid'at sapıklıktır" diyerek sözlerine başlıyorlar, ancak imanların şüphe ettikleri, vacibi terk olarak niteledikleri, aşırılık, sertlik, kabalık, katılık, zahirilik, maslahat gözetmeme gibi bütün suçlamalarının hedefinde ya Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetlerine uyulması yahut bid'atlere karşı çıkılması vardır!

Evet, bizler gariplerden olmaya teşvik edildik de, galiba birileri gariplik ile tuhaflığı birbirine karıştırmış!

Mu'âz b. Cebel radiyallahu anh'ın rivayet ettiği bir hadisi şerifte Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

‘Şüphesiz sizler aranızda iki sarhoşluk ortaya çıkmadığı sürece Rabbinizin açık delili üzere olacaksınız; Cehalet sarhoşluğu ve yaşama sevgisi sarhoşluğu! Sizler iyiliği emreder ve kötülüğü yasaklarsınız. Allah yolunda da cihad edersiniz. Aranızda dünya sevgisi ortaya çıkarsa ne iyiliği emredip kötülükten yasaklarsınız ve ne de Allah yolunda cihad edersiniz! İşte o gün Kitap ve Sünnet ile konuşanlar, Ensâr ve Muhacirlerden öne geçenler gibidirler!’¹

¹ **Hasen.** Bezzâr, (7/80/no: 2631); Hâkim et-Tirmizî, Nevadiru'l-Usûl (2/330); Deylemî (4293) ve Mizzî, Tehzîbu'l-Kemâl, (3/221). İbn Vaddah'ın el-Bid'a ve'n-Nehyu Anha kitabında şahitleri vardır.

Tekfîr ve Nifak

Dr. Abdullah Kâdirî el-Ehdel şöyle demiştir: “Şüphesiz tekfir tehlikeli bir mesele olduğu kadar, kâfirin tekfir edilmemesine sebep olacak şekilde bu konuda gevşeklik göstermek de tehlikelidir.

İfrat ve tefritten uzak bir şekilde dinî naslar ve kaidelerin sınırında durulması gerekir. Bu hüküm başkasına değil, yalnızca Allah’a ait olan bir hükümdür. Belirli bir şahsın tekfirinde, Allah’ın dininde tefakkuh eden âlimlere başvurulur. Onlar Kur’an ve sünnet naslarını bilmeye temekkün sahibi olmuşlar ve nasların manalarını kavramışlardır. Onlar, haklarında hüküm verilmek istenen şahısların durumlarını açıklarlar, sonra her muayyen şahsa verilen hükmün sıhhatini araştırırlar.

Müslümanın tekfirine hükmetme işinin; ilimsiz oldukları halde ilim iddia eden, Kitap ve sünnet ilimlerini ehlinden almış bulunan âlimlerin ellerinde fıkıh öğrenmemiş olan, hadis usulü, tefsir ilimleri, arap dili kaideleri, zaruret kaideleri, ilim ehlinin görüşleri, bu görüşlerin aslî kaynaklarından istidlal açıları gibi âlet ilimlerinde çalışmamış olan kimselere bırakılması caiz değildir.

Müslümanların âlimlerinin beyan ettikleri tekfir kurallarını bilmemelerine rağmen bu kimselerin keskin dillerinin, Müslümanları tekfire musallat olması çoğalmıştır.

Şüphesiz Müslümanlarının âlimlerinin bu gibi kimselere engel olmaları, Müslümanlara onların tehlikelerini açıklamaları gerekir. Onların hak-

kinda susmaları caiz değildir. Çünkü bu, ehlinde başkasının yüzmeyi beceremeyeceği, dalgaları döven bu denizde yüzmeye onları cesaretlendirmektedir.

Tarihte ve Günümüzde Tekfîr Vakası

İslâmî ilimlerde, özellikle de sahabe, tabiin ve onlara güzelliyle uyan faziletli asırlarda bulunanların üzerinde oldukları sahih İslam akidesine aykırı olan akideler hususunda derinleşmemiş olan kimseler İslam'a daveti üstlenmişlerdir.

Bu kimselerden bazıları, bahsi geçen bu bozuk akidelere itiraz edenlere karşı çıkmakta, bu işin devrinin geçtiği, kendisine inanılan ve davet edilen bu fırkaların silinip gittiği, bunları yeniden gündeme getirmekle meşgul olmanın faydasız olduğu, Müslümanların bugünkü durumlarına faydalı olacak işlerle, muasır fikir ve görüşlerle, siyasi, iktisadî ve medyatik meselelerle meşgul olmak gerektiğini iddia etmektedirler.

Nitekim bu konuda benimle İslâmî Cemaatlerin liderlerinden biri arasında uzun bir diyalog meydana gelmiştir. Bana dedi ki: "Sizler kabirlerdeki ölülerin kefenlerini soyarak istiyorsunuz. Bu meseleleri tarih affetmiştir. Bunları ancak kitapların sararmış sayfalarında bulursun!"

Bizler genel olarak, o fırkaların genelini Mutezile, Havaric, Mürcie, Kaderiyye gibi eski isimleriyle gündeme gelmedikleri hususunda onlarla uyum içindeyiz.

Lakin bizler kesinlikle biliyoruz ki o akidelerin geneli, fert ve cemaatler olarak Müslümanların safları arasında mevcut olmaya devam etmektedir. Asırlardan herhangi bir asırda bunların bulunmadığını zannetmiyorum.

Evet, bu akideler veya bazıları bir ülkede azalmış, bir diğerinde çoğalmış, bir dönemde azalırken, diğer bir dönemde artmıştır. Lakin tam anlamıyla silinip gitmemiştir.

Biz bu akidelerin hepsini sayarak ve bunların halen mevcut olduklarını ispat edecek deliller zikrederek sözü uzatmak istemiyoruz. Ancak üzerinde durmak istediğimiz konuyu özetleyebiliriz: Bu konu da günahlar sebebiyle tekfirden aşırılık yapanların mevcut olduğudur.

Yine bu aşırılığın gereği olarak, tekfir ettikleri kimselere mürtet hükmü uygulamaları, bundan dolayı da akrabalarından miras alınmaması

ve onları varis kılmama, cenaze hükümlerini uygulamama, yıkayıp kefenlememe, üzerine cenaze namazı kılmama ve Müslümanların kabristanına defnetmeme gibi mürtet ahkâmının uygulanması mevcuttur.

Bu aşırılıkla nitelenen şahıs veya cemaatlerde galip olan; kendilerinin mürtet olduğuna hükmettikleri kimselerin öldürülmesini helal saymalarıdır. İki defa haddi aşılıyorlar:

Birincisi: Tekfirden aşırılık ve Müslümanların çoğunu delilsiz olarak İslam milletinin dışına çıkarmak.

İkincisi: Cezaları infaz yetkisini kendilerine vermeleri. Halbuki bu yetki cemaatin hakkıdır ve cemaat adına bunu yönetici yerine getirir. Bunun sonucu olarak da en önemlisi canı koruma olan hayatî zaruretler heder edilmekte, yeryüzünde kaos yayılmaktadır. Bugün şahit olduğu gibi Müslümanlar, ülkelerinde emniyetlerini kaybetmektedirler.

Had cezalarını uygulama yetkisinin kimin hakkı olduğu hususunda el-Hudud ve's-Sultan adlı kitabımıza bakınız.

Bu konuda grupların görüşleri farklılaşmış, kimisi aşırılık yapmış, kimisi geri kalmış, kimisi de itidal üzere olmuştur.¹

Burada bu görüşleri özet olarak zikretmekteki maksadımız, günah işleyen kimsenin hükmünde her grubun ihtilaf türleri hakkında aydınlatmaktır. Bunu üç ayrı gruptan, üç görüş halinde açıklayacağız:

Hâricîler ve Mu'tezile'nin Görüşü

Hariciler ve Mu'tezile büyük günah işleyen Müslüman tevbe etmediği takdirde cehennemde ebedî kalacağı görüşündedirler.

Ancak Hariciler, onun cehennemde ebedi kalacağı görüşüyle beraber, dünyada da kâfir olduğunu söylerler.

Mu'tezile ise ona küfür veya iman tabiri kullanmaz, dünyada fık ile nitelerler. Her iki grup da Kur'ân ve sünnette tehdit içeren nasları delil getirmişlerdir. Bu yüzden âlimler onları "Vaîdiyye" diye isimlendirmişlerdir. Çünkü onlarda galip olan vaîd/tehdit naslarını, vaad naslarından daha çok kullanmalarıdır.

Tahavî şarihi rahimehullah ve daha başka âlimler onların Kur'an ve

1 Haşiyetu İbn Abidin (4/229-238) İbn Teymiyye Mecmuu'l-Fetava (12/466-501, 10/435)

sünnetten getirdikleri delilleri saymışlardır.

Kur'an'dan delilleri Allah Teâlâ'nın şu ayetleridir:

وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

“Kim Allah'ın indirdikleri ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerdir.”
(Maide 44)

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا

“Kim bir mümini kasten öldürürse onun cezası cehennemdir, orada kalıcıdır. Allah ona gazap etmiş, lanet etmiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır.” (Nisa 93)

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا * يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا * إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Allah ile beraber başka bir ilâha yalvarmayanlar, hak yolla olmadıkça Allah'ın haram kıldığı nefsi öldürmeyenler ve zina etmeyenlerdir. Kim bunları yaparsa, günahının cezasını bulur. Kıyamet günü, onun azabı kat kat artırılır; orada, zelil olarak kalıcıdır. Ancak tövbe eden, iman eden ve salih amel işleyenler başka. Allah, onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah, çok bağışlayıcıdır; çok merhametlidir.” (Furkan 68-70)

Sünnetten delilleri; İbn Mes'ud radiyallahu anh'den: Rasûlullah salallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Müslümana sövmek fasıklık,

onunla savaşmak küfürdür.”¹

Abdullah b. Ömer radiyallahu anhuma’dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **“Benden sonra birbirinin boynunu vuran kâfirlere dönmeyin.”²**

Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Kişi kardeşine: “Ey kâfir” derse bu söz ikisinden birine döner.”³**

Abdullah b. Amr radiyallahu anhuma’dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **“Dört şey kimde bulunursa o halis bir mü-nafıktır. Kimse bunlardan bir haslet varsa onu terk edinceye kadar onda nifaktan bir haslet var demektir: konuştuğunda yalan söyle-mesi, vaad ettiğinde yerine getirmemesi, ahitleştiğinde ihanet etmesi ve düşmanlık ettiğinde facirlik yapması.”⁴**

Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Zina eden zina ettiği sırada mümin değildir. Hır-sızlık eden çaldığı sırada mümin değildir. İçki içen içtiği sırada mü-min değildir.”⁵**

Cabir radiyallahu anh’dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Müslüman ile küfür ve şirk arasında namazın terki var-dır.”⁶**

Ebu Şureyh radiyallahu anh’dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Vallahi iman etmemiştir, vallahi iman etmemiştir, val-lahi iman etmemiştir.”** Denildi ki: “Kim ey Allah’ın rasulü!” şöyle buyurdu: **“Komşusunu kötülüklerinden emin kılmayan kişi.”⁷**

Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan: **“Kim bir kâhine gider de onu**

¹ **Sahih.** Buhârî (48) Muslim (64)

² **Sahih.** Buhârî (4141) Muslim (66)

³ **Sahih.** Buhârî (5752)

⁴ **Sahih.** Buhârî (34) Muslim (58)

⁵ **Sahih.** Buhârî (2343) Muslim (57)

⁶ **Sahih.** Muslim (82)

⁷ **Sahih.** Buhârî (5670) Muslim Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan: (46)

tasdiklerse veya kadına dübüründen ilişkiye girerse Muhammed (salallahu aleyhi ve sellem)’e indirileni inkâr etmiştir.”¹

“Kim Allah’tan başkası adına yemin ederse küfretmiştir” hadisi.²

“Ümmetimde iki şey küfürdür: Soylara sövmek ve ölüye ağıt yakmak” hadisi.

Hariciler ve Mu’tezile’nin bu naslarla delil getirme açıları şöyledir:

Birinci açı: Şeriat sahibi günah işleyene küfür tabirini kullanmıştır. “Kim Allah’ın indirdikleri ile hükmetmezse onlar kâfirlerdir” ayetinde olduğu gibi.

İkinci açı: Günah işleyen kimseden iman nefyedilmiştir. “Vallahi iman etmemiştir...” hadisi ve “Zina eden mümin olarak zina etmez” hadisinde olduğu gibi.

Üçüncü açı: Günah işleyenin cehennemlik olduğuna hükmedilmiştir. “Kim bir mümini kasten öldürürse cezası cehennemdir” ayetinde olduğu gibi.

Bu naslar ve benzerleri, onlara göre günahkârların; haricilere göre dünyada kâfirler olduklarını, haricilere ve Mu’tezileye göre; cehennemde ebedi kalacaklarını göstermektedir.

Murcie’nin Görüşü

Murcie ile kastedilen; amellerin iman kelimesinin anlamına dâhil olduklarını kabul etmeyen fırkalardır. Amelleri irca ettikleri yani imandan geri bıraktıkları için böyle isimlendirilmişlerdir.

Hafız İbn Hacer rahimehullah şöyle demiştir: “Hemzeli “ya” harfi ile “Murcîy’e” şeklinde ve hemzesiz olarak “ya” harfinin şeddelenmesi ile “Murciyye” şeklinde okunur. Geri bırakmak/ertelemek demek olan “ircâ”ya nispet edilmişlerdir. Çünkü onlar amelleri imandan geri bırakmışlardır. İmanın sadece kalp ile tasdik olduğunu söylerler. Onların çoğunluğu nutku (dil ile söylemeyi) şart koşmazlar. Günahkârları kemaliyle iman ismine dâhil ederler ve “İman ile beraber günah asla zarar vermez” derler. Usul

¹ **Hasen.** Ahmed (9532)

² **Sahih.** Bu lafızla Hâkim rivayet etmiştir.

kitaplarında onların görüşleri meşhurdur.”¹

Denildi ki: ırcayı nefyettikleri için böyle isimlendirilmişlerdir. Onlara göre hiç kimsenin; azaplandırması ya da tevbelerini kabul etmesi hakkındaki durumu Allah’a bırakılmaz.² Yani büyük günah işleyen herkes onlara göre kesinlikle cennetliktir. Onlar hakkında: “Onların durumunu Allah Teâlâ’ya bırakırız, dilerse onları bağışlar, dilerse azap eder” demezler.

Onlar ırca meselesinde farklı farklıdır. En şiddetlileri bu konuda aşırılık eden Cehmîler ve onlara tabi olanlardır. İleride görüşlerinin dayanakları zikredilecektir.

Ehl-i Sünnet ile diğer fırkalar arasındaki asıl çekişme “İman” kelimesinin manası hakkındaki ihtilaftır.³

Mürcie mezhebi üç esas üzerine kuruludur:

Birinci esas: İmanın tarifi ve onlara göre bunun gerektirdiği dünya ve ahiret hükümleri:

Mürcie’nin imanın tarifi hususunda geniş ihtilafları vardır.

Bunun sebebi mürcie mezhebinin on iki fırkaya ayrılmış olmasıdır. Nitekim Ebu’l-Hasen el-Eşarî rahimehullah bunu açıklayarak şöyle demiştir: “Onların ilk fırkası; “Allah’a iman Allah’ı, rasullerini ve Allah katından getirdikleri her şeyi bilmekten ibarettir” diye iddia ettiler. Bilmenin dışında kalan; dil ile ikrar, kalp ile itaat, Allah için ve rasulü için sevmek, Onlara tazim etmek, onlardan korkmak⁴, azalarla amel etmek onlara göre iman değildir. Allah’ı kâfir olmayı da; O’nu bilmemek olarak açıkladılar. Bu görüş Cehm b. Safvan’dan nakledilir. Cehmîler insanın bilmeyi gerçekleştirdiği zaman, sonra diliyle inkâr etmesi halinde bu inkârından dolayı tekfir edilmeyeceğini, imanın parçalara ayrılmayacağını ve iman ehlinin arasında üstünlük olmayacağını iddia ettiler. Onlara göre iman ve küfür diğer azalar söz konusu olmaksızın ancak kalpte olur.”⁵

¹ Fethu’l-Bari (1/110)

² Şerhu Akidet’i-Tahaviye (1/592) Taftazani, Şerhu’l-Mekasid (2/238)

³ Bkz.: İbn Teymiyye Mecmuu’l-Fetava (7/510, 10/748-751, 14/498)

⁴ Burada korkunun yalnızca Allah’tan olmasının kayıtlanması gerekirdi

⁵ Makalatu’l-İslamiyyin (1/132)

Bununla beraber bazıları, Rabbi tasdik etmenin, bahsedilen bilmenin zorunlu bir gereği saydıkları için, Allah Teâlâ'yı tasdik etmeyi inkâr eden onlara göre de kâfirdir.

Bazıları müminlerin günahkârlarından hiçbirinin cehenneme gireceklerini kesin olarak söylemezler. Kur'an'da Allah Teâlâ'nın, kendisine isyan edenler için yaptığı tehditleri, sahih sünnette bazı günahkârların cehenneme girdikten sonra oradan çıkacaklarına dair fasılları ihmal ederler. Nitekim bu hadislerden birçoğu Haricilere reddiye olarak geçmektedir. Şefaât hakkındaki hadisler de böyledir.

Mürcie fırkalarından, imanı yalnızca Allah'ı, rasullerini ve Allah katından getirdiklerini bilmeye tahsis eden bu fırkanın görüşünü zikretmekle yetineceğiz.

Bu bilginin sahibi onlara göre kâmil imana sahip bir mümindir. Kalbiyle karşı çıksa ve diliyle inkâr etse dahi Allah'a, rasullerine ve Allah katından getirdiklerine iman etmiştir. Çünkü onlara göre iman başka bir şey değil sadece bilmektir. Buna göre iblis mümindir. Müşrikler, Yahudiler, Hristiyanlar ve İslam dininden çıkanlar da bunları bilmeye devam ettikleri sürece müminlerdir!

Onlara göre bütün bunları bilenler mutlak olarak cennetliklerdir. Adam öldürmek, hırsızlık, zina, içki içmek gibi bazı isyan amelleri işlemiş olsalar da cezalandırılmayı ve cehenneme girmeyi hak etmemişlerdir. Yani onlar, Hariciler ve Mu'tezile mezheplerinin zıtlarıdır.

İkinci Esas: Vaad naslarına tutunmaları:

Mürcie'nin mezheplerine delil getirdikleri ayetler ve hadislerde Allah'ın tevhid ehli kullarına cennete girmeyi ve cehennemden kurtulmayı vaad ettiği hususlar vardır. Mesela Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

“De ki: "Ey kendilerine karşı günâh işlemekte aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Zira Allah bütün günahları bağışlar. O, çok bağışlayıcıdır; çok merhametlidir” (Zümer 53)

Kur'an veya sünnette Allah Teâlâ'nın kullarına bağışlamayı, rahmet etmeyi ve affetmeyi vaad ettiğini içeren bütün naslar buna dâhildir.

Ebu Zerr radiyallahu anh'ın rivayet ettiği şu hadis de bunlardan biridir: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **"Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu: "Kim bir iyilikle gelirse ona on katı vardır ve ben daha da artırırım. Kim de bir kötülükle gelirse onun karşılığı bir mislidir yahut bağışlarım. Kim bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşıyorum. Kim bana bir kulaç yaklaşırsa ben ona bir arşın yaklaşıyorum. Kim bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim. Kim benimle bana hiçbir şeyi ortak koşmadığı halde karşılaşsa da, yer-yüzü dolusu günahı olsa, ben de onu bağışlamamla karşılaşırım."**"¹

Üçüncü Esas: Tehdit naslarını te'vil etmeleri.

Şeriat sahibinin tekfir ettiği herkesin ancak Allah'ı bilmedikleri için tekfir edildikleri veya Rab Tebarek ve Teâlâ'yı kalp ile tasdik etmediği için tekfir edildiği şeklindeki izahları, onların tevillerinin garipliklerindendir.

Kur'an, sünnet ve geçmişteki semavî kitaplarda gelen tehdit içerikli naslara yaptıkları teviller de böyledir. Bunlarla sadece insanların korkutulmasının ve yasaklanan işlerden sakındırılmasının kastedildiğini, bu nasların gerçek bir hakikati olmadığını iddia etmişlerdir.

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Bu kimselerin İsmailiyye, Karamita, sufilik veya kelamcılık yapan gruplardan ustaları mürcienin aşırılarıdır. Derler ki: İlâhî kitaplarda gelen tehditler ancak insanları yasaklanan şeylerden korkutmak ve sakındırmak içindir. Yoksa bu tehditlerin bir hakikati yoktur. Tıpkı akıl sahiplerinin çocukları ve ahmak kimseleri edeplendirmek için hakikati olmayan şeylerle korkutmaları gibidir. Bu, savaşı kimselerin düşmanları aldatması menzilesindedir. Zira önemsenen bir işten sakındırmak veya düşmandan korumak için korkutulur..."²

Allah Teâlâ'nın: "Bunun altındakileri dilediği kimse için bağışlar" ayetini tevil ederek şöyle derler: "Dilediği kimse" sözünün anlamı; iman etme-

¹ **Sahih.** Muslim (2687) Hâkim (4/269) Ahmed (5/148) Enes radiyallahu anh'den benzeri: Tirmizî (5/548)

² Mecmuu'l-Fetava (19/150)

sini dilediği kimse demektir. Yani onların mezhebine göre Allah Teâlâ ki-min iman etmesini dilemişse onu bağışlaması zorunludur, o kimse ceza-landırmayı hak etmez.”¹

Buradan anlaşılıyor ki mürnicienin aşırılarına göre yeryüzünde kâfir yoktur. Rabbini kalbiyle bilen kimse onlara göre O’nun vahyini, risaletini ve rasullerini inkâr etse veya İslam’ın şatları gibi dinde bilinmesi zorunlu olan bir şeyi de inkâr etse kâfir veya mürtet sayılamaz!

Bu Allah’a isyan eden herkesi İslam dininden çıkmış bir kâfir sayan haricilerin mezhebinin tam aksidir. Hem Haricilere göre ve hem de Mu’tezi-ye göre bu kimse cehennemde ebedi kalır, oradan çıkamaz ve kesinlikle cennete giremez.

Böylece iki grup arasında şu ortaya çıkmaktadır: Hariciler ve Mu’tezi-ye ile Murcienin Gulatı (aşırıları) şiddetli bir zıtlık içindedirler. Nasları bir-birleriyle çarpıştırmaktadırlar.

Ehl-i Sünnet’in Çoğunluğunun Görüşü

Bu mezhep, bahsi geçen iki mezhebe de muhalefet ederek ikisi arasında vasat bir yol tutmuştur. Zira Ehl-i Sünnet, vaad nasları ile vâid (tehdit) naslarının arasını cem etmiş, çelişki veya çakışma olmaksızın her birini kendi konumuna koymuştur.

İlk mezhep, yalnızca tehdit naslarına bakarak aşırılık etmiş, buna binaen cehennem kapılarını Müslümanların günahkârlarına açmış, cennet kapılarını ise onlara kapatmışlardır.

İkinci mezhep sadece vaad naslarına bakarak tefritte bulunmuş, cennetin kapılarını bütün isyankârlara, hatta sırf Allah’ı itiraf ettiği için yahut yalnızca kalbiyle tasdik ettiği için büyük şirke düşenlere dahi açmışlar, müminlerden olan günahkârların cehenneme girip sonra oradan çıkacaklarına dair gelen delillere rağmen cehennemin kapılarını onlara kapamışlardır.

Şüphesiz Ehl-i sünnetin mezhebi dengelidir. Tehdit ve vaad naslarını birlikte ele alarak aralarını bulmuş, her birini kendi yerine koymuştur.

¹ Bkz.: Endulus müfessiri el-Kelbî’nin; et-Teshil Li Ulumi’t-Tenzil (1/145)

Sahibini cehennemde ebedi bırakacak olan ve İslam'dan çıkaracak olan günah büyük küfür ve büyük şirk üzerine ölmektir.

Bunların dışındaki büyük günahlar failini dinden çıkarmaz ve cehennemde ebedî bırakmaz. Bilakis o Allah'ın dilemesi altındadır. Dilerse günahı kadar azap edip sonra cehennemden çıkararak cennete sokar, dilerse bağışlar.

Kitap ve sünnet naslarının delalet ettiği hak görüş budur:

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ
وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا

“Muhakkak ki Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz, bunun altındakileri dilediği kimse için bağışlar. Kim Allah’a ortak koşarsa büyük bir günahla iftira etmiş olur.” (Nisa 48)

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا)) إِلَى
أَنْ قَالَ: ((إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ

“Müminlerden iki taife vuruştukları zaman aralarını bulun... Ancak müminler kardeşlerdir. Kardeşlerinizin arasını düzeltin.” (Hucurat 9-10) Birbiriyle savaşan iki taife hakkında da müminler tabiri kullanılmış ve müminlerden olan kardeşlerin aralarını düzeltmek emredilmiştir.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu sahih olarak gelmiştir: “Kim Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölürse cennete girer.”¹

Yine: “Kalbinde zerre ağırlığınca iman bulunan cehennemden çıkar” buyurmuştur.²

¹ Sahih. El-Lu'lu'u ve'l-Mercan Fime'ttefeka Aleyhi's-Şeyhân (1/19)

² Sahih. A.g.e. (1/51)

Bu ve buna benzer naslarda Haricilerle Mu'tezile'ye reddiye vardır. Bu, ayrıntılı açıklamaya gerek bırakmayacak kadar açıktır.

Bu konudaki naslar çoktur. Hak ehli bu nasların hepsiyle amel ederken, bâtil ehli seçmeci davranır, her grup kendine göre seçer.¹

İfrât, Tefrît ve Orta Yol

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Din fakihleri arasında şu hususta tartışma yoktur: Rasulün getirdiklerinden tevatür ile gelenleri zahiren ve batinen kabul eden günahkârlar tehdite muhataptırlar. Allah ve rasulünün cehenneme gireceğini haber verdikleri kimseler cehenneme gireceklerdir. Onlardan hiçbirisi orada kalıcı olmayacaktır ve kanları mubah olan mürtetlerden de olmazlar. Lakin sapmış görüşler; onların cehennemde kalıcı olduklarını söyleyen Hariciler ile Mu'tezile ve "onlardan birinin cehenneme gireceğini bilmeyiz, bilakis bütün bunlar hakkında duraklarız" diyen Mürchie'nin gulatıdır. Mürchie'nin gulatından bazılarının onların cehenneme gireceklerini kesin olarak reddettikleri nakledilmiştir."²

Ehl-i Sünnet'in Hâricîlere ve Mu'tezile'ye Cevabı

Bu kimselere cevap, şu beş meseleyi açıklamayı gerektirir:

Birinci mesele: Tekfirin tehlikesi ve bunu yapmaya yetkili olanın kim olduğu.

İkinci mesele: Zahirine muhalif nasların varlığı. Hariciler ve Mu'tezile geçen hadislerin zahirleriyle delil getirmişlerdir.

Üçüncü mesele: Aralarında çelişki görünen nasların aralarını bulmak gerektiği.

Tekfirin Tehlikesi ve Bunun Kimin Yetkisinde Olduğu

Bilindiği gibi, kişinin İslâm'a girmesinin manası, küfrün karanlıklarından iman nuruna çıkması demektir. Yani Allah'ın dosdoğru yoluna hidayet

¹ Bkz.: Nevevî, Muslim Şerhi (1/150) İbn Teymiyye Mecmuu'l-Fetava (7/188, 217, 222, 242, 258, 10/230, 12/466) Şerhu't-Tahaviyye (s.118, 293, 479, 501)

² Mecmuu'l-Fetava (7/297)

bulması ve insanın düşmanı olan şeytanın yollarını terk etmesi demektir.

Yani o Müslümanlar cemaatinin bir üyesi olmuştur. Müslümanların lehine olan haklar, onun da lehinedir, onların üzerine vazife olanlar, onun da üzerine vazifedir. Onlarla günah ve düşmanlık üzere değil, iyilik ve takva hususunda yardımlaşır. Yani o kimse Allah'ın mağfiretini, rahmetini, sevabını ve azabından kurtulmayı ümit eder. Bütün bunlardan da öte, Allah'ın rızasına ve öfkesinden kurtulmayı ümit etmeye layık hale gelir.

İnsanlardan bir kimsenin İslam kaidelerinden olan “La ilahe illallah, muhammedun rasulullah kaidesi kapısından bu daireye kendi tercihiyle girmiş birini çıkarması caiz midir? Zira Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu sözü kalbinden samimiyetle ve ihlasla söyleyen kimsenin cennete gireceğini ve cehennemden çıkacağını bildirmiştir.

Nitekim İslam âlimleri İslam'a giren kimsenin tekfirin şartları yerine gelip manileri ortadan kalkmadıkça tekfirinden sakındırmışlardır. Tekfirin şartları yerine gelip manileri ortadan kalktığında ise tekfire hak sahibi olanlar İslam ümmetinin âlimleridir. Allah onları dininde fakih kılmıştır.

Tekfir, kendilerini fetva vermeye, yargıda bulunmaya ve hükmü uygulamaya yetkili gören küçük ilim talebelerinin hakkı değildir. Bilakis onlar cehalete daha yakındırlar, hislerle ve meyillerle cevap verirler, hevâyâ uymada ve taklidde hızlıdırlar.

Tekfirin tehlikesi büyük olduğundan bunun üzerine birçok hükümler terettüp eder. Kendisi hakkında küfrüne hükmedilen kimse için dünya ve ahiretle ilgili hükümler vardır. Bu kimseyle akrabalık ve evlilik bağı olanlarla ve yine bu kimseyle alakası olanların görevleriyle ilgili hükümler vardır. İslam âlimleri, şariat sahibine uyararak bu kapının zorlanmasından ve sonuçlarından sakındırmışlardır.

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Ne işlediği bir günah sebebiyle, ne de kible ehlinin hakkında tartıştıkları meselelerde gibi konularda hata etmesi sebebiyle Müslümanın tekfir edilmesi caiz değildir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Rasul kendisine rabbinden indirilene iman etmiştir, müminler de iman etmişlerdir. Hepsi de Allah'a, meleklerine, kitaplarına, rasullerine, rasullerden birini ayırmaksızın iman etmişler ve şöyle demişlerdir: “İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz! Bağışlamayı dileriz, dönüş sanadır.”** (Bakara 285)

Nitekim Sahih'te Allah Teâlâ'nın bu duaya icabet ettiği ve müminlerin hatalarını bağışladığı sabit olmuştur. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in savaşılmamasını emrettiği, raşit halifelerden olan müminlerin emiri Ali b. Ebi Talib radiyallahu anh'ın kendileriyle savaştığı, sahabe, tabiin ve onlardan sonrakilerden olan imamların savaşılmamasında ittifak ettikleri marika olan haricileri, Ali b. Ebi Talib, Sa'd b. Ebi Vakkas ve başka sahabeler tekfir etmemişlerdir. Bilakis onları Müslümanlardan saymakla beraber onlarla savaşılmışlardır. Onlar haram olan kanı dökmedikçe ve Müslümanların mallarına saldırmadıkça onlarla savaşılmamışlar, onlar bunu yapınca zulümlerini ve taşkınlıklarını def etmek için savaşılmışlardır. Bu onların kâfir olmaları sebebiyle değildir. Bu yüzden onlardan esir almamışlar, mallarını ganimet saymamışlardır.

Bu kimselerin sapıklıkları nas ve icma ile sabit olmasına rağmen ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlarla savaşılmamasını emretmiş olmasına rağmen tekfir edilmemişlerdir. Peki ya kendilerinden daha iyi bilenlerin dahi hata ettikleri meselelerde hakkın kendilerine kapalı kaldığı çeşitli gruplar hakkında durum nasıl olur?

Bu taifelerden hiç kimsenin bir diğeri tarafından tekfir edilip kanının ve malının helal sayılması helal değildir. Onlar hakkında bid'at hükmü gerçekleşmiş olsa da böyledir. Peki ya bu yüzden tekfir eden de bid'atçı ise durum nasıl olur? Nitekim bu kimselerin bid'ati, diğerlerinin bid'atinden daha ileri boyutta bir yanlış olabilir. Genellikle onlar ihtilaf ettikleri konuların hakikatlerinden cahildirler.

Müslümanların kanları, malları ve ırzları hakkında aslolan hüküm haramlıktır. Allah'ın ve rasulünün izni olmadıkça bunlar birbirlerine helal olmaz.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem veda haccında şöyle buyurmuştur: **"Muhakkak kanlarınız, mallarınız ve ırzlarınız tıpkı bu gününüzün, bu beldenizin ve bu ayınızın haram olduğu gibi üzerinize haramdır."**¹

İbn Teymiyye'nin "Sahih'te sabit olduğuna göre Allah Teâlâ bu duaya icabet etmiş ve müminlerin hatalarını bağışlamıştır" şeklinde işaret ettiği hadisi Ebu Hureyre radiyallahu anh şöylece rivayet etmiştir:

"Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e: "Göklerde ve yerde olanlar Allah'a aittir. İçinizdekini açıklasanız da, gizleseniz de Allah, onunla sizi hesaba çeker; sonra da dilediğini bağışlar dilediğine"

¹ Mecmuu'l-Fetava (3/282-288)

azâb eder. Allah, her şeye hakkıyla kadirdir." (Bakara 284) ayeti nazil olduğu zaman bu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına ağır geldi ve: "Ey Allah'ın rasulü! Gücümüzün yettiği; namaz, oruç, cihad, zekât gibi amelleri yüklendik. Fakat sana inen bu ayete biz güç yetiremeyiz" dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Sizden önceki kitap ehlinin "İşittik ve isyan ettik" demeleri gibi mi söylemek istiyorsunuz? Bilakis: "İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz! Bağışlamayı dileriz. Dönüş sanadır" deyin." Onlar da: "İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz! Bağışlamayı dileriz. Dönüş sanadır" dediler. Sahabeler bu sözü dillerinde yerleştirdiğinde Allah Teâlâ ardından şu ayeti indirdi: **"Rasul kendisine rabbinden indirilene iman etmiştir, müminler de iman etmişlerdir. Hepsî de Allah'a, meleklerine, kitaplarına, rasullerine, rasullerden birini ayırmaksızın iman etmişler ve şöyle demişlerdir: "İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz! Bağışlamayı dileriz, dönüş sanadır."** (Bakara 285)

Onlar bunu yaptıkları zaman Allah Teâlâ onu nesh etti ve şu ayeti indirdi:

"Allah, hiç kimseye gücü dışında bir şey yüklemeyiz. Kazandığı iyilik lehine, kötülük ise aleyhinedir. Rabbimiz' Unutmuş yahut hata yapmışsak, bizi sorumlu tutma." (Bakara 286) Allah Teâlâ: "Tamam" buyurdu. **"Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır bir yük yükleme."** Allah Teâlâ: "Tamam" buyurdu. **"Rabbimiz! Gücümüzün yetmeyeceğini bize taşıma."** Allah Teâlâ: "Tamam" buyurdu. **"Bizi affet; bizi bağışla ve bize merhamet et. Sen bizim mevlâmızsın. Kâfir milletlere karşı bize yardım et."** (Bakara 286) Allah Teâlâ: "Tamam" buyurdu."¹

Hadiste delil olan kısım Allah Teâlâ'nın mümin kullarına şiddetli gelip onları korkutan: **"İçinizdeki açıklasanız da, gizleseniz de Allah, onunla sizi hesaba çeker"** ayetinden dolayı onların hata ettikleri şeyden hesaba çekilmeme, önceki ümmetlere yüklendiği gibi kendilerine güç yetiremeyecekleri ağır yükler yüklenmemesi, onları rahmetiyle bağışlaması ve kâfirlerden olan düşmanlarına karşı yardım etmesi isteklerine "Tamam" buyurarak icabet etmesidir.

Yine İbn Teymiyye diyor ki: "Çirkin bid'atlerden birisi de Müslümanlardan bir grubun Müslümanlardan diğer bir grubu tekfir ederek kanlarını

¹ **Sahih.** Muslim (125)

ve mallarını helal saymasıdır... Bu iki açıdan çok önemlidir:

Birincisi: O diğer grupta tekfir eden grupta olandan daha büyük bid'at bulunmayabilir. Hatta tekfir eden grubun bid'ati daha çirkin, benzeri yahut daha düşüğü olabilir.

Bu birbirlerini tekfir eden bid'at ehlinin genel durumudur. Zira bid'atçı tekfir edilecek olsaydı, onların da, bunların da tekfir edilmesi gerekirdi. Eğer tekfir edilmeyecekse, onlar da, bunlar da tekfir edilmezler.

Böylece iki gruptan biri tekfir edilirken diğerinin tekfir edilmemesi ce- halet ve zulümdür. Bunlar Allah Teâlâ'nın haklarında şöyle buyurduğu kimselerdendir: **“Dinlerini fırkalara ayırıp grup grup olanlar var ya, sen hiçbir konuda onlardan değilsin.”**

İkincisi: İki gruptan birisinin bid'atiyle özel olduğu düşünülürse, ehl-i sünnetin hata ile bir söz söyleyen hiç kimseyi tekfir etmemesi gerekir. Al- lah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Rabbimiz! Unutur veya hata edersek bizi sorumlu tutma” Sa- hihte sabit olduğuna göre Allah Teâlâ:

“Bunu yaptım” buyurmuştur.

Yine Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Hata ettiğiniz hususta size günah yoktur.”

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiş- tir:

“Muhakkak ki Allah ümmetimin hata ve unutma sebebiyle yap- tıklarını bağışlamıştır.”¹

Sahabe ve Müslümanların diğer imamları bir görüş söyleyip de bunda hata eden kimsenin, görüşü sünnete aykırı dahi olsa, bununla tekfir edilmeyeceğinde icma etmişlerdir. Hata eden herkesin tekfir edilmesi ic- maya aykırıdır.

Lakin insanların tekfir meselelerinde tartıştıkları konular vardır ki

¹ **Hasen.** İbn Mâce (2043) Beyhaki (7/356) İbn Receb dedi ki: “Hadis hasendir. İbn Mace, Beyhaki ve başkaları rivayet etmişlerdir.” Camiu'l-Ulum ve'l-Hikem (1/371) Heysemi dedi ki: “İsnadında Muhammed b. Musaffa vardır. Ebu Hatim ve başkaları onu sika görmüştür. Onun hakkında zararsız bir eleştiri vardır. Diğer ravileri sahihin ricalidir.” Mecmau'z-Zevaid (6/250)

başka bir yerde genişçe açıklanmıştır.

Burada maksat şeyhlerden bir şeyhe nispet edilen veya imamlardan bir imama nispet edilen her grubun, düşmanları tarafından tekfir edilemeyeceğidir. Bilakis Sahih'te Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu gelmiştir:

“Kişi kardeşine: “Ey kâfir” derse bu söz ikisinden birine döner.”¹

Ehli Olanlardan İlim Almayan Kimselerin Sapmaları

Fırka, cemaat ve ilme nispet edilen fertlerden sapanların sapmalarının en önemli sebeplerinden biri, salih selefimiz olan sahabe, tabiin ve onlara güzellikle tabi olanların yaptıkları gibi ehli olanlardan ilim ve rabbanî tezkiye almamalarıdır.

Kendilerini eğitim ve fetva makamına tayin eden bazı aldanmış cahiller kendilerinin müçtehitlerden olduğunu iddia ediyorlar. Hâlbuki onlar şer'î ilimleri, bu ilimlerin kaidelerini ve âlet ilimlerini bilmezler. Sadece bazı kitapların bazı bölümlerini okumuşlar, okuduklarının çoğunu güzel anlamamışlar, ilmi, onu gerçekleştiren hakiki ehlinden alma hususunda sahabe ve tabiinden olan sâlih selefin geneline uymamışlardır.

Bu, sapmanın en önemli sebeplerinden olup ifrat ve tefritte bulunanların hareket noktasıdır. Bu yüzden İslam fakihleri ilim talebelerine, ilim talebi konusunda selefin menhecini izlemelerini, ilmi; ilim, amel ve terbiyeyi bir araya getiren ehlinden almayı teşvik etmişler, onları sapık fırkaların menhecini izlemekten sakındırmışlardır.

Bundan dolayı Şatıbî rahimehullah şöyle demiştir: “Gayesini gerçekleştirmek üzere ilim yollarının en faydalılarından birisi, ilmi, onu kemaliyle gerçekleştiren ehlinden almaktır... İlmi gerçekleştiren âlimin alametleri şunlardır:

Birincisi: Bildiğiyle amel etmesidir. Ta ki sözü fiiline uygun olsun. Eğer fiili sözüne aykırı ise kendisinden ilim alınmaya ve kendisine uyulmaya ehil değildir.

İkincisi: O ilimde bizzat üstadların elinde yetişmiş olması lâzımdır.

¹ Mecmuu'l-Fetava (7/684)

İlmi onlardan almalı, onlarla hep beraber olmalı, onların terbiyesinde yetişmelidir. Böylece o da en uygun yolla üstadlarının sahip olduğu vasıflara ulaşacaktır. Salih selefin durumu işte bu minval üzereydi.

Bunların başında da sahabe radiyallahu anhum'un Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e olan mülâzemetleri gelir. Sahabe her ne olursa olsun, O'nun sözlerine ve fiillerine dayanmışlardır.

İlimde mülâzemet bundan sonra artık vazgeçilmez bir esas oldu. Tabiîn nesli, aynen ahabın Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e olan mülâzemetleri gibi, sahabeye mülâzemette bulundular ve sonunda dinde anlayış sahibi kimseler oldular, şer'î ilimlerde kemâl zirvesine ulaştılar. Bu esâsın doğruluğunu ispat için şu husus yeterlidir: kendisinden ilim alınan ve bu şekilde meşhur olan âlimlere bakınız, mutlaka onların kendi nesilleri içerisinde aynı şekilde şöhret bulmuş bir üstadları olduklarını göreceksiniz. Sapık bir fırka ya da ehl-i sünnete muhalif olan kimselerin mutlaka bu vasıftan yoksun oldukları görülmüştür.”¹

Başka bir yerde de sapıklık fırkalarının delillerin zahirine dayanıp mezheplerine delil getirdiklerini yani delillerin zahirlerinden mezheplerine aykırı olanları terk ettiklerini, bu delillerinin arasını bularak her birini yerinde kullanmak suretiyle amel etmediklerini zikreder.

Şöyle der: “Bu yüzdendir ki, sapık fırkalardan hiçbirinin, keza usûl ya da furû konularında ihtilaf halinde bulunan hiçbir kimsenin kendi mezhep ve görüşünü desteklemek üzere delillerin zahirleri ile istidlalde bulunmaktan âciz kaldıklarını asla göremezsin. Bu türden pek çok örnekler geçmiştir. Hatta biz fâsık ve fâcirlerin, pâk şer'iate nispet ettikleri delillerle kendi fisk ve fücurlarının meşruiyetini delillendirmeye çalıştıklarını bile görmekteyiz.”²

İbn Teymiyye rahimehullah bazı muhaliflere reddiyesinde şöyle demiştir: “İlim, ya doğrulanan bir nakil veya tahkik edilmiş bir araştırma olmak üzere iki şeydir. Bunun dışındakiler çalıntı bir hezeyandır. Bu kimselerin sözlerinin çoğu bu kısım hezeyandandır. Onda nakil bulunsa da ya sahih olanını olmayanından ayırt edemez ya uygun bir şekilde nakledilmemiştir

¹ El-Muvafakat (1/91-95)

² El-Muvafakat (3/76)

yahut da konulması gereken yerden başka yere konulmuştur.

Nitekim şöyle denilmiştir: İnsanları ancak yarım kelamcı, yarım fakih, yarım nahivci ve yarım tabip bozar. Biri dinleri, biri ülkeleri, biri dili, biri de bedenleri bozar.”¹

Şahıs Belirlemeksizin Küfürle Nitelemek

Uyarılması gereken bir nokta da şudur: Dinde küfür olduğu bilinen bir şey için bu ifade kullanılır ve: “*Kim şöyle yaparsa kâfir olur, kim şöyle söylerse kâfir olur*” denir. Bununla beraber iki hususun hatırdâ bulundurulması gerekir:

Birinci husus: Küfür kelimesi, dinden çıkaran büyük küfür hakkında ve işleyenini dinden çıkarmayan büyük günahlar olan küçük küfür hakkında kullanılır. Daha önce geçtiği gibi din fakihleri bu iki küfrün arasını ayırmışlardır.

İkinci husus: Küfür kelimesi genel olarak kullanılır, küfür olan bir fiili işleyen veya söyleyen her şahıs hakkında kullanılmaz. Çünkü belirli bir şahıs küfür olan bir fiili işlediğinde veya küfür sözü söylediğinde bunun küfür olduğunu bilmeden, tevil ederek veya unutarak yapmış olabilir. Bu durumda o kimsenin tekfiri için gereken şartlar yerine gelmemiş ve maniler bulunduğundan mazur olur.

Bu yüzden İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Bu konuda asıl; kitap, sünnet ve icma deliliyle küfür olan söz hakkında: mutlak olarak bu söz küfürdür denilir. Nitekim şer’î deliller buna delalet eder. Şüphesiz iman, Allah’tan ve rasulden alınan hükümlerdendir. Hakkında insanların zanlarıyla ve hevalarıyla hükmettikleri şeylerden değildir.

Küfür sözü söyleyen her şahsın, onun hakkında tekfirin şartları yerine gelmedikçe ve manileri ortadan kalkmadıkça, bu söz sebebiyle kâfir olduğuna hükmetmek caiz değildir.

Mesela “sarhoş edici içki veya faiz helaldir” diyen bir kimse İslâm’da yeni ise yahut uzak köylerde yaşıyorsa veya Kur’ân’dan olduğuna ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in hadislerinden olduğuna inanmadığı bir şeyi inkâr ettiyse böyledir. Nitekim seleften birisi, Nebî sallallahu

¹ Mecmuu’l-Fetava (2/729-730)

aleyhi ve sellem'in yanında onu söylediği sabit oluncaya kadar bazı şeyleri inkâr etmiştir. Sahabe, Allah'ın görülmesi gibi bazı hususlarda şüpheye düşmüşler, bu konuyu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e sormuşlardır.

"Öldüğümde cesedimi yakın ve küllerimi denize savurun ki Allah beni bulamasın" diyen kimse de böyledir. Bu kimseler, kendilerine risalet hücceti ikame olmadıkça tekfir edilmezler. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **"Rasullerden sonra insanların Allah'a karşı bir hücceti olmasın diye..."** (Nisa 165) Allah bu ümmetin hata ve unutarak yaptıklarını affetmiştir. Bu cevapla ilgili kaideler hakkında doyurucu açıklamalar, ilgili yerde verilmiştir..."¹

"Öldüğümde cesedimi yakın..." diyen adamın kıssasını ebu Hureyre radiyallahu anh Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den şöylece rivayet etmiştir: **"Bir adam (günahlar işleyerek) nefsine karşı israf etti. Vefatı yaklaşınca oğullarına şöyle vasiyet etti: "Ben öldüğüm zaman beni yakın, sonra küllerimi rüzgârlı bir günde denize savurun. Vallahi eğer rabbim bana kadir olursa hiç kimseye yapmadığı bir azabı bana yapar." Onlar da böyle yaptılar. Allah yeryüzüne aldığını vermesini emretti. Adam ayakta olarak karşısına çıkıverdi. Ona: "Seni böyle yapmaya iten şey nedir?" buyurdu. Adam da: "Senin korkun ey rabbim!" dedi. Bunun üzerine bağışlandı."**²

İbn Teymiyye başka bir yerde de şöyle der: "İkinci esas: Umumi tekfir, umumî tehdit gibidir. Sözün mutlak ve umumu üzere kullanılması gerekir. Ama belli bir şahsın kâfir olduğuna hükmetmeye ve onun cehennemlik olduğuna şahitlik etmeye gelince, bu muayyen bir delilin bulunmasına bağlıdır. Zira hüküm, şartların sabit olup engellerin ortadan kalkmasına bağlıdır..."

Eğer bu anlaşıldıysa, bu cahiller ve benzerleri gibi belirli şahısların tekfiri, onların kâfirler olduklarına hükmedilmesine atılmak caiz değildir. Bu sözün küfür olduğuna şüphe bulunmasa bile, onların rasullere muhalefet ettiklerini açıkça ortaya koyan risalet hücceti ikame edilmedikçe tekfir edilmeleri caiz değildir.

¹ Mecmuu'l-Fetava (35/165)

² **Sahih**. Buhârî (3294) Muslim (2756)

Bu sözler, bütün muayyen şahısların tekfiri hakkında geçerlidir... Hata ve yanlışlıkla olsa bile hiç kimsenin, Müslümanlardan bir kimseyi delilleri apaçık ortaya koyan bir hüccet ikamesi yapılmadıkça tekfir etmeye hakkı yoktur...”¹

Hâricîler ve Mu'tezile'nin Zâhirleriyle Delil Getirdiği Nasların Hakîkati

Daha önce işlenen günahlar sebebiyle tekfir ve bunları işleyenlerin ebedi cehennemlik olduklarına delil getirilen naslara karşın, Allah'a ortak koşmak dışındaki büyük günahları işleyenlerin İslam dininden çıkmadıklarına açıkça delalet eden diğer birçok nasların bulunduğu geçmişti.

1- Kur'ân-ı Kerim'den Naslar

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا

“Muhakkak ki Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Bunun altındakileri ise dilediği kimse için bağışlar. Kim Allah'a ortak koşarsa büyük bir günahla iftira etmiş olur.” (Nisa 48)

Ayet, şirk dışındaki her günahın Allah'ın dilemesi kapsamında olduğuna, tevbe etmemiş olsa dahi, dilerse onu bağışlayıp azap etmeden cennete sokacağına, dilerse azap edip sonra cennete sokacağına delalet etmektedir. Şirk ise böyle değildir. Zira Allah Teâlâ şirk üzere öleni bağışlamaz.

Ayetin delil olma yönü “mâ” ve “men” kelimelerindeki umumiliktir. “Bunun altındakileri ise dilediği kimse için bağışlar” Yani şirkin altında ne varsa. Bu bütün günahları kapsar. Dilediği kimse kavli ise şirkin altın bir günah işleyen ve ondan tevbe etmeden ölen her Müslümanı kapsar.

¹ Mecmuu'l-Fetava (12/497-501, 523)

Hariciler ve Mu'tezile, şirk ile diğer günahlar arasında ayırım yapmadıklarından, Allah'ın bağışlaması için tevbe şart koşarlar. Nitekim Zemahşerî rahimehullah bu ayetin tefsirinde ayeti zahirinden çevirerek, mezhebi olan Mu'tezileye uygun düşecek şekilde tevil etmiştir. Şöyle demiştir: "Eğer Allah Azze ve Celle'nin şirkten tevbe edeni bağışlayacağı sabit olmuştur, O, şirkin altında kalan büyük günahları tevbe olmadan bağışlamaz dersen, Allah Teâlâ'nın: "Muhakkak ki Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz, bunun altındakileri dilediği kimse için bağışlar" kavlinin manası nedir?

Derim ki (Zemahşerî): "Bunun manası; nefyedilen ve ispat edilen fiil bir arada olabilir. Her ikisi de Allah Teâlâ'nın: "Dilediği kimse için" kavline yöneliktir. Sanki şöyle deniliyor: "Muhakkak ki Allah dilediği kimsenin şirkini bağışlamaz ve şirkin altındakileri dilediği kimse için bağışlar." Böylece ilkinde maksat tevbe etmeyen kimse hakkındadır. İkincisi ise tevbe eden hakkındadır..."¹

Gördüğünüz gibi Allah Teâlâ'nın kelimasının münezzeh olduğu, fasih arapların kabul etmedikleri zorlama bir tevilde bulunuyor. Çünkü Allah Teâlâ şayet bu manayı murad etseydi, şirk ile diğer günahlar arasında ayırım yapmazdı. Çünkü Allah şirki de, diğer günahları da tevbe ile bağışlar. Buradaki ifade, böyle bir zorlamaya ihtiyaç bırakmayacak kadar açıktır.

Şayet konuşan insanlardan biri olsaydı ve bu anlamı kastetseydi, "Allah şirki ve diğer büyük günahları tevbe olmadıkça bağışlamaz" demekten aciz olmaz ve "dileme" ile kayıtlamaya ihtiyaç duymazdı. Lakin taassup sahibini böylesine üzücü ve garip durumlara düşürmektedir!

Şirk dışında büyük günah işleyen kimsenin tekfir edilemeyeceğini gösteren naslardan bir diğeri şu ayettir:

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِنَّ فَاءَ تِ

¹ Zemahşerî, el-Keşşaf (1/551, 552)

فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ * إِنَّمَا
الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

“Eğer mü'minlerden iki gurup birbirleriyle vuruşurlarsa, aralarını düzeltin. Eğer biri diğerine tecavüz ederse, Allah'ın emrine dönünceye kadar, tecavüz edenle savaşın. Eğer Allah'ın emrine dönürse, aralarını adaletle düzeltin ve adil davranın. Allah, şüphesiz adil davrananları sever. Mü'minler kardeşlerdir; kardeşlerinizin aralarını düzeltin ve Allah'tan sakının ki merhamet olunassınız.” (Hucurât 9-10)

Bu ayetler iki açıdan delil olmaktadır:

Birinci açı: Allah, her iki grubu da müminler olarak nitelemiştir.

İkinci açı: Birbirleriyle savaşan her iki grubun da mümin kardeşler olduklarını belirtmiştir. Açıkça anlaşıldığı gibi bu din kardeşliğidir.

Kurtubî rahimehullah Tefsir'inde şöyle demiştir: “Bu ayet ve önceki ayet, bagyin (taşkınlığın) iman ismini kaldırmadığına delildir. Zira Allah Teâlâ onları, bâgîler olmalarına rağmen mümin kardeşler olarak isimlendirmiştir.

el-Haris el-A'ver dedi ki: “Cemel ve Sıffin'e katılan bâgîlere karşı savaşmak noktasında kendisine uyulması gereken örnek olan Ali b. Ebi Talib radiyallahu anh'e: “Bunlar müşrik midirler?” diye sorulmuş, o da: “Hayır bunlar şirkten kaçmışlardır” diye cevap vermiştir. “Peki münafık mıdırılar?” diye sorulunca, o: “Hayır. Çünkü münafıklar Allah'ı ancak pek az zikrederler” demiştir. Yine ona: “Peki durumları nedir?” diye sorulunca, “Bunlar bize karşı gelen (bağlık yapan) kardeşlerimizdir” diye cevap vermiştir.”¹

İmam Malik rahimehullah'a Müslümanları, özellikle Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabesini tekfir eden Haricilerin tekfir edilmesi görüşü nispet edilmiştir. Bu konuda Abdullah b. Ömer radiyallahu an-huma'nın Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den şu rivayetini delil ge-

¹ Tefsiru'l-Kurtubî (16/323) Bkz.: Tefsiru'l-Begavi (4/213)

tirmişti: “Herhangi bir kimse kardeşine: “Ey kâfir” derse bu söz iki-sinden birine döner.”¹

Hafız İbn Hacer dedi ki: “Şöyle denildi: Bu Haricilere yorumlanır. Zira onlar müminleri tekfir ederler. (Kadı) İyad bunu Malik’ten rivayet etmiştir. Bu zayıftır. Zira sahih olan çoğunluğa göre hariciler bid’atleri sebebiyle tekfir edilmezler.

Derim ki: Malik’in görüşünün haklılık payı vardır. Onlardan bazıları Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in cennetlik olduklarına ve imanlarına şahitlik ettiği sahabelerin birçoğunu tekfir etmişlerdir. Böylece onların sahabeleri tekfir etmeleri, sadece te’vil sebebiyle onları tekfir etmeleri değil, aynı zamanda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bu şahitliğini de yalanlamaktır...”²

İbn Kesir rahimehullah şöyle demiştir: “Birbirleriyle savaşmalarına rağmen Allah her iki grubu da müminler olarak isimlendirmiştir. Buhârî ve başkaları bu âyeti delil getirerek, ne kadar büyük olursa olsun günâhların îmandan çıkarmadığını söylerler. Haricîler ile onlara uyan bazı Mutezilîler ve benzerleri ise bunun tersini ileri sürmektedirler. Buhârî’nin Sahîh’inde Hasen kanalıyla Ebu Bekre radiyallahu anh’dan rivayetle sabit olduğu üzere Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir gün ashabına hitâb ederken minberde yanında Ali radiyallahu anh’ın oğlu Hasen radiyallahu anh de varmış; bir ona, bir insanlara bakarak şöyle buyurmuş: “**Bu oğlum Seyyid’dir. Umarım ki Allah bununla, Müslümanlardan iki büyük grubun arasını düzeltir.**” Nitekim Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in söylediği gibi olmuş ve korkunç olaylar, uzun savaşlardan sonra, Allah Teâlâ Şam-lılarla Iraklıların arasını onunla düzeltmiştir.”³

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem birbiriyle savaşan her iki taife için de İslam vasfını kullanmış, “Müslümanlardan iki büyük grup” buyurmuştur. Büyük günahlardan dolayı tekfir edenler ise, büyük günah işleyenlerden bu vasfı kaldırmaktadırlar.

Tabi olunmaya hangisi layıktır? Bize bu din ile gelen Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem mi, yoksa nasları hevalarına göre yorumlayıp,

¹ **Sahih.** Buhârî (5753) Muslim (60)

² Fethu’l-Bari (10/466)

³ Tefsiru’l-Kur’ani’l-Azim (4/212)

buna aykırı delillerden uzaklaşanlar mı?

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Cemel, Sıffin ve benzerlerinde selef de bu şekilde birbirleriyle savaşmışlardır. Hepsi de Allah Teâlâ'nın şu ayetinde buyurduğu gibi iman etmiş Müslümanlar idi: **“Eğer mü'minlerden iki gurup birbirleriyle vuruşurlarsa, aralarını düzeltin. Eğer biri diğerine tecavüz ederse, Allah'ın emrine dönünceye kadar, tecavüz edenle savaşın. Eğer Allah'ın emrine dönerse, aralarını adaletle düzeltin ve adil davranın. Allah, şüphesiz adil davrananları sever.”** (Hucurât 9) Allah Teâlâ onların birbirleriyle savaşmalarına ve birbirlerine taşkınlık yapmalarına rağmen onların mümin kardeşler olduklarını açıklamış ve aralarının adaletle düzeltilmesini emretmiştir.

Bu yüzden selef birbirleriyle savaşırken din yakınlığını gözetmişler, kâfirlere düşman oldukları gibi düşmanlık etmemişlerdir. Birbirlerinin şahitliğini kabul etmişler, birbirlerinden ilim almışlar, birbirlerine varis olmuş, evlenmişler, birbirlerine Müslüman muamelesi yapmışlardır. Bununla beraber aralarında savaş, lanetleşme ve daha başka şeyler de meydana gelmiştir.”¹

Şeyh Abdurrahman es-Sa'dî rahimehullah şöyle demiştir: “Bu iki ayette daha önce geçmeyen faydalar vardır. Müminler arasında meydana gelen savaş iman kardeşliğine aykırı olup en büyük günahlardandır. İman ve iman kardeşliği, savaşma ile yok olmaz. Şirkin dışındaki diğer büyük günahlar da böyledir. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in mezhebi de budur.”²

2- Kur'ân ve Sünnet'te Şefaât İle İlgili Naslar

Şefaât, Allah Teâlâ'nın kitabında ve Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetinde sabit olmuş, bunun üzerinde icma edilmiştir. Ancak Vaîdiyye (Hariciler ve Mu'tezile) malum mezheplerine göre bunu küçük günahlar için kabul etmişler, büyük günah işleyenler için şefaati inkâr etmişlerdir.

Ehl-i Sünnetin geneli bunu şirk dışında kalan büyük günahlar hak-

¹ Mecmuu'l-Fetava (3/284, 485)

² Teysiru Kerimi'r-Rahman Fi Tefsiri Kelami'l-Mennân (1/801)

kinda ispat etmişler, görüşlerini, büyük günah işleyenler için şefaati doyurucu şekilde ispat edip açıklayan şefaathadisleriyle desteklemişlerdir.

Kur’ân-ı Kerim şefaatin ancak nebiler ve Allah Teâlâ’nın dilediği salih kulları gibi, Allah’ın razı olduğu ve izin verilen kimseler tarafından Allah’ın dilediği mümin kulları için yapılacağını, müminlerin dışında kalan müşrikler için şefaatin söz konusu olmayacağını açıklamıştır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ

“O’nun katında O’nun izni olmadan şefaathadisecek kimdir?” (Bakara 255)

وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ حَشِيَّتِهِ مُشْفِقُونَ

“Razı olduğu kimselerden başkasına şefaathadidemezler; O’nun korkusundan titrerler.” (Enbiya 28)

يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا

“Yine o gün, Rahman’ın izin verdiği ve sözünden razı olduğu kimseden başkasının şefaathadide fayda vermez.” (Taha 109)

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ

“Allah katında, şefaathadide etmesine izin verdiği kimseden başkasının şefaathadide fayda vermez.” (Sebe 23)

Ve daha birçok ayetler görüldüğü gibi Allah katında kimsenin kimseye şefaathadide edemeyeceğine, ancak Allah Teâlâ’nın şefaathadide etmesine ve edilmesine razı olduğu ve izin verdiği kimseler için şefaatin söz konusu olacağına delalet etmektedir.

Buradan anlıyoruz ki Allah’ın kitabında reddedilen şefaathadide, haklarında şefaatin ispat edildiği kimselerden başkadır. Reddedilen şefaathadide, müşriklerin Allah Teâlâ dışında ibadet ettikleri varlıklar adına iddia ettikleri

şefaattir. İspat edilen şefaati ise nebilerin ve Allah'ın dilediği salih kulların, büyük günah işleyen müminlerden Allah'ın dilediği kimseler için yapacakları şefaattir. Nitekim sünnet bu hususu en mükemmel şekilde açıklığa kavuşturmuştur.

İbn Hazm rahimehullah şefaati ispat eden ve nefyeden bazı ayetleri zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Kendisine ne önünden, ne arkasından hiçbir bâtılın yanaşamayacağı Kur’ân nassıyla kesin olarak sabit olmuştur ki, Allah Azze ve Celle’nin iptal ettiği şefaati, Allah Azze ve Celle’nin ispat ettiği şefaatten başkadır.

Bunda şüphe olmadığına göre, Allah Azze ve Celle’nin iptal ettiği şefaati, cehennemde kalıcı olan kâfirler için yapılan şefaattir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Onlara, ne ölüp de kurtulsunlar diye ölümle hükmedilir; ne de onlardan cehennem azabı hafifletilir. Bütün kâfirleri, biz, işte böyle cezalandırırız”** (Fâtır 36) Bundan Allah’a sığınırız.

Bunda da şüphe olmadığına göre kesin olarak sabit olmuştur ki, Allah Azze ve Celle’nin vacip kıldığı şefaati, kendisinin izin verdiği, O’nun katında söz edinin, sözünden razı olduğu kimseler için olacak şefaattir. Bu da İslam ehlinin günahkâr olanlar içindir. Bu konuda sabit haberler gelmiştir...”¹

Sünnette Şefaati İspat Eden Naslar:

Büyük günah sahiplerine şefaati edileceği, onların kıyamet gününde cehennemden çıkarılıp cennete sokulacakları ve orada kalacakları ile ilgili hadisler mütevatir haddine ulaşmıştır. Ümmetin, sahabeden, tabiinden ve onlara güzellelikle uyanlardan olan selefi buna dayanmışlardır.

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Muhakkak ki büyük günah sahipleri için şefaate dair hadisler Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’den mütevatir olarak sabit olmuştur. Sahabe, tabiin ve onlara güzellelikle uyan selef ve Müslümanların imamları bunda ittifak etmişler, bu konuda ancak Hariciler, Mu’tezile ve benzeri bid’at ehli çekişmişlerdir. Kalbinde zerre

¹ El-Fasl Fi’l-Milel (4/54)

ağırlığınca iman bulunan cehennemde kalmayacak, bilakis hepsi de cehennemden çıkarılarak cennete sokulacak ve orada kalacaklardır.”¹

Başka bir yerde şöyle der: “Ümmetinden günahkâr olanlara şefaât edeceği hususuna gelince, sahabe, tabiin, onlara güzelliikle uyanlar ve Müslümanların dört imamı ile diğerleri arasında ittifak vardır.

Hariciler, Mu'tezile ve Zeydiyye'den olan bid'at ehlinin çoğu bunu inkar ederek şöyle dediler: “Cehenneme giren ne şefaâtle ne de başka bir şey sebebiyle oradan çıkacak değildir.” Onlara göre; “cennete giren bir daha cehenneme girmez, cehenneme giren de bir daha cennete girmez. Bir şahısta ödüllendirme ve cezalandırma bir araya gelmez.”

Sahabe, onlara güzelliikle uyanlar ve dört imam gibi diğer imamlar ise Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den mutevatir olarak gelen, Allah'ın bir topluluğa cehennemde dilediği kadar azap ettikten sonra Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in şefaatiyle çıkaracağını, bir topluluğu da başkalarının şefaatiyle çıkaracağını, bir topluluğu da şefaât olmaksızın çıkaracağını ifade eden sahih hadisleri kabul etmişlerdir.”²

Şefaât hadislerinden birisi Ebu Hureyre radiyallahu anh hadisidir:

Ebu Hureyre radiyallahu anh, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e: “Kıyâmet günü şefaatinle en mesut olacak insan kimdir?” diye sorunca şöyle buyurdu: **“Ey Ebu Hureyre! Hadise olan hırsını gördüğüm-den dolayı bu hadisi senden önce kimsenin sormayacağını zannediyordum. Kıyâmet gününde şefaatimle en mesut olacak insan, kalbinden veya gönlünden samimiyetle la ilahe illallah diyen kimsedir.”**³

Diğer hadiste Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Her nebinin kabul edilecek bir duası vardır. Her nebi duasında acele etmiştir. Ben ise duamı kıyâmet gününde ümmetime şefaât etmek için sakladım. İnşâallah ümmetimden Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölenler buna nail olacaklardır.”**⁴

Bu iki hadis kalbinden samimiyetle la ilahe illallah diyen ve Allah'a

¹ Mecmuu'l-Fetava (4/309)

² Mecmuu'l-Fetava (1/148)

³ **Sahih.** Buhârî (99)

⁴ **Sahih.** Muslim (199)

hiçbir şeyi ortak koşmadan ölen herkesin kıyamet gününde Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in şefaatine nail olacağına delalet etmektedir. Büyük günah sahiplerini bu nistan istisna etmek delil gerektirir. Böyle bir delil de yoktur.

Bilakis Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bu ümmetten büyük günah sahiplerine şefaate edeceğini ispat eden nas gelmiştir. Cabir b. Abdillâh radiyallahu anhuma'dan gelen hadiste, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Allah Azze ve Celle'nin: "Ancak razı olunan kimselere şefaate edebilirler" kavlini okumuş ve şöyle buyurmuştur: **"Muhakkak ki şefaatiim ümmetimden büyük günah sahiplerinedir."**¹

Avf b. Malik el-Eşcaî radiyallahu anh'den: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **"Biliyor musunuz rabbim beni bu gece hangi konuda muhayyer kıldı?"** Biz: "Allah ve rasulu daha iyi bilir" dedik. Şöyle buyurdu: **"Beni ümmetimin yarısının cennete girmesi ile şefaati arasında muhayyer kıldı. Ben de şefaati tercih ettim."** Dedik ki: "Ey Allah'ın rasulü! Bizim şefaate layık olmamız için Allah'a dua et." Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **"O her Müslüman içindir."**²

3- Sünnetin, Büyük Günah İşleyenin İslam'dan Çıkmadığına Delalet Etmesi

Sahih ve mustefiz hadisler, asıl olanın Müslümanın İslam üzere kalmasına, ne kadar büyük olursa olsun, şirkin dışında sırf günah işlemesiyle onun İslam'dan çıkmayacağına delalet etmektedir.

Bunlardan birisi Enes b. Malik radiyallahu anh hadisidir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **"Kim namazımızı kılar,**

¹ **Sahih.** Tirmizî (2435), Enes radiyallahu anh'den rivayet etmiş ve: "Hasen, sahih. Bu rivayet yoluyla garib. Bu konuda Cabir radiyallahu anh'den de hadis rivayet edildi" demiştir. Sunenu't-Tirmizî (4/625) Yine Ebû Dâvûd (4739) ve Hâkim de (2/414 no: 3442) Enes radiyallahu anh'den rivayet etmişler, Hâkim: "Bu hadis Buhârî ve Muslim'in şartlarına göre olup onlar rivayet etmemişlerdir" demiştir.

² **Sahih.** Hâkim (1/60 no: 224) İbn Hibbân (16/185 no: 7207) Hâkim bu hadisin Muslim'in şartına göre olup, Muslim'in rivayet etmediğini, bütün ravilerinin Buhârî ve Muslim'in şartlarına göre sika olduklarını, herhangi bir illetinin bulunmadığını, diğer şefaate hadislerinde "her Müslüman içindir" lafzının geçmediğini söylemiştir.

kiblemize yönelir ve kestiğimizi yerse o Allah'ın zimmetinde ve rasulünün zimmetinde olan bir Müslümandır. Allah'ın zimmetinde olanın peşine düşmeyin."¹

Hadiste geçen "tuhfirû" kelimesi gadredip eksiltmeyin demektir. Şöyle de denilmiştir: Hafera korumak demektir. Ahfera ise gadretmek ve eksiltmek demektir.

Bu hadis, sözü veya fiiliyle islamı izhar eden kimsede aslolanın islam olduğunu, hiç kimsenin İslam'dan başka bir dine geçerek din değiştirmesi, iman rükünlerinden bir rüknü inkâr etmesi, dinde bilinmesi zorunlu olan bir şeyi inkâr etmesi veya dinde haram oluşunun bilinmesi zorunlu olan bir şeyi helal sayması ve sonra kendisine bütün bu hususlarda hüccet ikame edilmesine rağmen, bu fiilinde inatla ısrar etmesi gibi kesin bir delil bulunmadıkça onun dinden çıkan bir kâfir olduğuna hükmetmeye hakkı olmayan bir Müslüman olduğunu açıklamaktadır.

Bu yüzden Tahavî rahimehullah bu ümmetin taifelerinin geneli tarafından kabul gören meşhur ve değerli risalesinde şöyle demiştir: "Kiblemizin ehlinden olanları, onlar Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den gelenleri itiraf ettikleri sürece ve söyleyerek verdiği haberleri tasdik ettikleri sürece iman etmiş Müslümanlar olarak isimlendiririz."

Bu risaleyi şerh eden ise şöyle demiştir: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: **"Kim namazımızı kılar, kiblemize yönelir ve kestiğimizi yerse o Müslümandır. Bizim lehimize olan onun da lehinedir, bizim aleyhimize olan onun da aleyhinedir."** Şeyh rahimehullah bu sözyle, islam ve imanın bir olduğuna, helal saymadığı sürece günah işlemek sebebiyle Müslümanın İslam'dan çıkmayacağına işaret etmektedir. "Kiblemize yönelen" sözyle kastedilen İslam dininde olduğunu iddia edip Ka'beyi kible edinmektir. Hevâ ehlinden veya günahkârlardan bir kimse olsa dahi, Rasul ile gelen bir şeyi yalanlamadığı sürece böyledir."²

Ubeydullah b. Adiy b. el-Hıyar rivayet ediyor: "Ensar'dan bir adam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir mecliste gizlice bir şey anlattı ve münafıklardan bir adamı öldürmek için izin istedi. Rasûlullah sallallahu

¹ **Sahih.** Buhârî (384)

² Şerhu't-Tahaviyye (1/355)

aleyhi ve sellem açıktan bir ses ile:

“Allah’tan başka ibadete layık hak ilah olmadığına şahitlik etmiyor mu?” dedi. Ensarî:

“Evet, ey Allah’ın rasulü, ediyor lakin onun şehadeti geçersizdir” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Muhammed’in Allah’ın rasulü olduğuna şahitlik etmiyor mu?” dedi. Ensari:

“Evet, ey Allah’ın rasulü” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Namaz kılmıyor mu?” dedi.

“Evet, ey Allah’ın rasulü! Onun namazı geçersizdir” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“İşte Allah beni böylelerin(i öldürmek)ten yasakladı.”¹

Ebu Zerr radiyallahu anh’den: “Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’e gittim. Üzerinde beyaz bir elbise olduğu halde uyuyordu. Sonra yine gittim bu defa uyanmıştı. Şöyle buyurdu: **“La ilahe illallah diyen hiçbir kul yoktur ki, bu söz üzerine ölsün de cennete girmesin.”** Dedim ki: “Zina etse de mi, hırsızlık yapsa da mı?” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: **“Zina etse de, hırsızlık yapsa da”** buyurdu. Dedim ki: “Zina etse ve hırsızlık yapsa da mı?” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: **“Zina etse de, hırsızlık yapsa da”** buyurdu. Ben yine: “Zina etse de, hırsızlık yapsa da mı?” dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: **“Ebu Zerr’in zoruna gitmesine rağmen, zina etse de, hırsızlık yapsa da”** buyurdu. Ebu Zerr radiyallahu anh bu hadisi anlatırken “Ebu Zerrin zoruna gitmesine rağmen!” dedi.”²

Hafız İbn Hacer rahimehullah dedi ki: “Bu hadis büyük günah sahiplerinin cehennemde kalıcı olmadıklarını, büyük günah işleyenlerden iman isminin kalkmadığını ve muvahhidlerden başkasının cennete girmeyeceğini göstermektedir.

¹ **Sahih.** Ahmed (5/432) Heysemi Mecmau’z-Zevaid’de (1/24) “Ahmed bunu sahihin ricali ile rivayet etti” demiştir.

² **Sahih.** Buhârî (5489) Muslim (94)

Sadece zina ve hırsızlığın zikredilmesinin hikmeti, Allah Teâlâ'nın hakkı ve kulların hakkı olarak hakkın cinsine işaret içindir.”¹

Yani Müslümanın işlediği büyük günahın Allah'ın haklarından birinin ihlali olması veya kullarından birinin hakkının ihlali olması arasında fark yoktur. Hepsî de Müslüman ile cennete girmesi arasında, Allah'ın dileme-sine bağlı olarak engel oluşturur.

Cehenneme Girmiş Olan Müslümanların Oradan Çıkmaları

İbn Ebi'l-İzz el-Hanefî rahimehullah mütevatir nasların ve vaad nas-larının kalbinde zerre ağırlığında iman bulunduğu halde cehenneme gire-nin oradan çıkacağına delalet ettiğini zikretmiştir.²

Büyük günah sahiplerinin tevbe etmemiş olsalar dahi cehennemde kalıcı olmadıklarına delalet eden hadislerden birisi Enes radiyallahu anh'ın rivayet ettiği hadistir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Kalbinde hayırdan arpa ağırlığına bulunduğu halde la ilahe illallah diyen cehennemden çıkar. Kalbinde buğday ağırlığına hayır bulunduğu halde la ilahe illallah diyen cehennemden çıkar. Kalbinde zerre ağırlığına hayır bulunduğu halde la ilahe illallah diyen cehennemden çıkar.”** Ebu Abdillah dedi ki: “Eban dedi ki: Bize Katade rivayet etti, dedi ki: bize Enes radiyallahu anh, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in hadisini rivayet etti, bu rivayette hayır kelimesi yerine “iman” ke-limesini söyledi.”³

Bu hadis Allah Teâlâ'nın cehenneme giren kimselerden bazılarını çıkaracağı hususunda açıktır. Bu da cehenneme girenin artık orada hep kalıcı olacağı iddiasını reddeder... Pekçok sahih hadisler Allah'ın onları cehennemden çıkarıp cennete sokacağını açıklamaktadır.

Sahipleri tevbe etmemiş olsalar dahi büyük günahların bağışlana-cağına dair en açık hadislerden birisi Ubade b. es-Samit radiyallahu anh'ın rivayet ettiği şu hadistir: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bir mecliste idik. Şöyle buyurdu: **“Bana, Allah'a hiçbir şeyi ortak**

¹ Fethu'l-Bari (3/111)

² Şerhu Akidetü't-Tahaviyye (1/356)

³ **Sahih**. Buhârî (44) Muslim (193)

koşmamanız, zina etmemeniz, Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymamanız üzere biat edin. İçinizden kim buna vefa gösterirse ecri Allah'a aittir. Kim de bunlardan bir şey işleyip cezalandırırsa bu kendisi için keffaret olur. Kimin bunlardan işlediği şeyi Allah gizlerse, durumu Allah Teâlâ'ya kalmıştır. Dilerse onu affeder dilerse azap eder.”¹

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem büyük günahları terk etmek üzere aldığı bu biatta Müslümanları üç sınıfa taksim etmiştir:

Birinci sınıf: Ahdine vefa gösterene rabbinden ecir vaadi vardır.

İkinci sınıf: Verdiği ahdin hepsine vefa gösteremeyip bu büyük günahlardan bir şey işleyen ve bundan dolayı dünyada had cezası veya musibete uğramak gibi başka bir şekilde cezalandırılan kimseye bu keffaret olur.

Üçüncü sınıf: Terk etmeye söz verdiği günahlardan bir şeye düşen, dünyada bundan dolayı cezalandırılmayan, bilakis Allah tarafından kendisinin bu suçu gizlenen kimsenin durumu Allah Teâlâ'ya kalmıştır. Dilerse onu bir anda bağışlayıp cennete sokar, dilerse günahına karşılık azap edip sonra cennetine sokar.

Hadiste delil getirilen kısım bu üçüncü sınıftır. Lakin burada şu hususlara uyarıda bulunmak gerekir:

Birinci husus: Şirk işleyen kişi bundan tevbe etmeden ölmüşse af kapsamında değildir. Daha önce geçen deliller ve ümmetin icmaı bunu gösterir.

İkinci husus: Hadiste büyük günahlardan bir şey işlediği halde tevbe etmeyene affedilme vaadi vardır.

Üçüncü husus: Hakkında affedilmesi vaad edilen günahlar burada büyük günahlardır, küçük günahlar değildir. Fakat Hariciler ve Mu'tezile hadiste zikredilmeyen günahlara delil olduğunu iddia etmişlerdir. Hâlbuki hadiste zina, hırsızlık, Allah'ın haram kıldığı cana kıymak gibi en büyük günahlar zikredilmektedir.

¹ **Sahih.** Buhârî (7030) Muslim (1709)

4- Büyük Günah İşleyenler İle Mürtetler Arasındaki Ayrım

Allah'ın dini, kitap ve sünnet delillerinde; büyük günah sahipleri ile mürtetlerin arasını ayırmıştır. Haricilerin işleyenini tekfir ettikleri büyük günahların cezasını had cezaları ve kısas olarak belirlemiş, mürtedin cezasını ise öldürülmek olarak belirlemiştir. Şayet büyük günahları işleyen kible ehli kâfir olsalardı mürtet olurlar ve riddetlerinin (dinden dönmelerinin) cezası öldürülmek olurdu.

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Hariciler, hırsızlık yapan, zina eden ve içki içen gibi kimselerde iman bulunmadığını söylerler. Hâlbuki bu kimseler İslam dininden dönmüş sayılmamış, bilakis sopa, el kesme gibi cezalar tayin edilmiştir. Evlilik yaşadıktan sonra zina eden dışında bunlardan hiçbirisi öldürülmez. Böylesi zina eden de mürtedin öldürüldüğü gibi öldürülmez. Zira mürtet, tevbeye çağrıldıktan sonra kılıçla öldürülür. Zina eden evli ise tevbeye çağrılmadan taşlanarak öldürülür.

Bu gösteriyor ki onlardan iman nefyedilse de, onlar günahlarını ortaya koymalarına rağmen İslam'dan çıkmış değillerdir. Yine Müslüman olduğunu izhar edip küfürlerini gizleyen münafıklar gibi de değildirlir. Bunlar ancak ortaya koydukları günah sebebiyle cezalandırılırlar.”¹

Delillerin Aralarının Bulunması

İkinci meselede geçen Kur'an ve sünnet nasları bize açıkça ortaya koydu ki, Allah Teâlâ şirk dışındaki büyük günahları kullarından dilediği için bağışlar, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmadan öleni cehenneme sokmuş olsa dahi sonra çıkarıp cennete koyar. Bu naslar ile Hariciler ve Mu'tezile'nin kendilerine delil getirdikleri naslar arasında görünen çelişkiyi de gidermek mümkündür.

Şer'î Deliller Arasında Çelişki Bulunmaması Asıldır

Ümmetin köklü âlimleri olan muhakkikler indinde Kur'ân ve sünnette sabit olan şer'î deliller arasında çelişki söz konusu değildir. Zira bunlar Allah Teâlâ'dan bir vahiydir. Vahiy ise çelişkiden ve zıtlıktan korunmuştur. Ancak ilimde köklü olmayanlar nezdinde yahut bid'at ve heva ehline göre

¹ Mecmuu'l-Fetava (7/298)

nasların zahirleri arasında çelişki varmış gibi görünür.

Bu husus, Şatıbî rahimehullah'ın şu sözleriyle kastettiği manadır: “Şeriatın esaslarına vakıf olan kimse, şer’î delillerin kendi nazarında hemen hemen çelişmediğini görür. Nitekim şer’î meselelerin arka plânına vakıf olan kimseler de hemen hemen hiç müteşâbihle karşılaşmaz. Çünkü şeriat, kendi içerisinde bir bütündür ve cüzleri arasında asla çelişki yoktur. Bu gerçeğe ulaşan kimse, vakıada olanı yakalamış olur; dolayısıyla da onun nazarında bir çelişki bulunmaz. Bunun içindir ki, Müslümanların üzerinde duraklamayı gerektirecek şekilde çeliştiğine dair icmâ ettikleri iki delil bulunmamaktadır. Ancak müctehitler, teker teker ele alındıklarında hata-dan masum değillerdir. Bu itibarla onların nazarlarında deliller arasında çelişki bulunması mümkün olmaktadır.”¹

Başka bir yerde de şöyle der: ““Bu yüzdendir ki, sapık fırkalardan hiçbirinin, keza usûl ya da furû konularında ihtilaf halinde bulunan hiçbir kimsenin kendi mezhep ve görüşünü desteklemek üzere delillerin zahirleri ile istidlalde bulunmaktan âciz kaldıklarını asla göremezsin. Bu türden pek çok örnekler geçmiştir. Hatta biz fâsık ve fâcirlerin, pâk şer’iate nispet ettikleri delillerle kendi fık ve fücurlarının meşruiyetini delillendirmeye çalıştıklarını bile görmekteyiz.”²

Müctehit için iki delil arasında çelişki görünürse, mutlaka onların arasını bulma imkânı vardır ya da bu mümkün değildir. Eğer aralarını bulma imkânı varsa bunu yapmak gerekir. Her bir delil çelişkiden kurtaran mana yüklenerek alınır.

Eğer ilimde müctehit olan kimsenin araştırmasından sonra delillerin arasını bulma imkânı yoksa bunların arasında tercih yapılır. Tercih de imkânsız olursa ve hangisinin tarihinin önce olduğu biliniyorsa, onun nesh edilmiş olduğuna, sonrakinin nesh eden olduğuna hükmedilir.

Bilinmesi gerekir ki kesin olan iki delil arasında çelişki yoktur. Hatta kesin delil ile zannî delil arasında veya iki zannî delil arasında dahi çelişki olmaz. Kesin olan, zannî olandan önceliklidir.

¹ El-Muvafakat (4/294)

² El-Muvafakat (3/76)

Şatıbî rahimehullah şöyle demiştir: “Bilinmektedir ki, nasih ve men-suh ancak iki delil arasında çelişki olduğu ve araları hiçbir şekilde bulunamadığı zaman, ancak birinin nesh edici, diğerinin nesh edilen olması halinde söz konusu olur.”¹

Allah ona rahmet etsin, o Harici ve Mu'tezile'nin de aralarında bulunduğu bid'atçilerin sabit ve sahih hadisleri yüce Kur'an'a aykırı olduğu gerekçesiyle reddetmelerine reddiye vermeyi kastetmektedir:

“Birbiriyle çelişik görünen iki delilin arasını bulmak mümkün olabilir de, olmayabilir de. Eğer mümkün olmayıp, bu çelişkinin kat'i ile zannî arasında veya iki zannî delil arasında olduğu varsayılır. Dinde kat'i olan iki delilin ise çelişkili olmasına imkân yoktur. Eğer zannî delil, kat'i olana aykırı ise zannî delil batıl olur. İki zannî delil arasında çelişki varsa burada âlimler tercihte bulunurlar ve tercihe layık olanla amel ederler.

Eğer aralarını bulma imkânı var da bakışlar ara bulma açısında ittifak ederse, bu açı zayıf olsa bile aralarını cem etmek daha önceliklidir. Daha öncelikli olan delilleri alıp ve diğer bazısını ihmal etmek, cahillik veya inat sebebiyle bu usule başlarını kaldırıp bakmayan şu bid'atçilerin işidir...”²

Nevevî rahimehullah şöyle demiştir: “İki hadis görünüşte çelişkili olursa aralarını bulmak veya birini tercih etmek gerekir. Genellikle bunu hadis ile fıkhi bir araya getiren imamlar ve incelikli manalara dalan temkin sahibi usulcüler yaparlar. Böyle bir özelliğe sahip olana çok nadir bazı haller dışında problemlili gelen bir şey olmaz. Sonra ihtilaflı olan hadisler iki kısımdır: Birisi aralarını bulmak mümkün olandır ki, bu durumda her iki hadis de amel edilmesi gerekir. Şeriat sahibinin sözünü herhangi bir açığa yüklemek mümkün olduğunda bunun faydayı daha genel kapsamlı olur. Aralarını bulma imkânı varken, nesh ihtimaline başvurulmaz. Zira neshte, amel edilebilecek olan iki hadisten birini dışarıda bırakmak söz konusudur.”³

Şeyhimiz allâme Muhammed el-Emin eş-Şankitî rahimehullah, namazı kasten terk eden kimsenin küfrü hakkındaki ihtilaflı zikrettikten sonra

¹ El-Muvafakat (4/121)

² El-İ'tisam (2/247)

³ Şerhu'n-Nevevî Ala Sahihi Muslim (1/35)

şöyle demiştir: “Bu, âlimlerin sözlerinden ve namazın farz olduğunu kabul etmesine rağmen kasten terk eden kimse meselesindeki delillerinden çıkan sonuçtur. Bana göre delilleri en kuvvetli görüş: “Bu kimse kâfir olur” diyeninkidir. Bu görüşlerde Usulcülerin mesleğinin ve hadis ilimlerinin gereğini işlettim. Cumhurun görüşü: “Bu dinden çıkarmayan bir küfürdür” şeklindedir. Çünkü mümkün olduğunca delillerin arasını bulmak gerekir.

Hadislerde zikredilen küfür ve şirk kelimeleri dinden çıkarmayan küfre yorumlanır ve böylece delillerin arası bulunur. Mümkün olduğunda delillerin aralarını bulmak gerekir. Zira usulde ve hadis ilminde malum olduğu üzere, her iki delili de geçerli kılmak, bunlardan birini geçersiz kılmaktan önceliklidir.

En-Nevevî, Şerhu'l-Muhezzeb'de, namazı terk edenin kâfir olmaya çağını söyleyenlerin delillerini zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Müslümanlar namazı terk edene varis olmaya ve onu varis kılmaya devam edegelmişlerdir. Şayet kâfir olsaydı o bağışlanmaz, ne ona varis olunur, ne de kendisi varis kılınırdı.

Namazı terk edenin küfrüne delil getirilen Cabir, Burayde ve İbn Şakik radiyallahu anhumun rivayet ettikleri hadislerin cevabına gelince, bütün bunlar, öldürülmekle cezalandırılma gibi bazı hükümlerinde kâfire ortak olmasına yorumlanır. Bu yorum dinin naslarının ve zikrettiğimiz kaide-lerinin arasını bulan güzel bir yorumdur...” Nevevî'nin sözlerinden nakil bitti.”¹

Buradan Kur'an ve sünnette gelen, Haricilerle Mu'tezile'nin bu ümmetten büyük günah işleyen Müslümanları tekfir etmeye delil getirdikleri tehdit nasları ile Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin delil getirdikleri vaad naslarının aralarının bulunması gerektiği anlaşılır.

Nitekim Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashâbı ve bu ümmetin diğer selefının tuttukları yol budur.

Ümmetin derin âlimi İbn Abbas radiyallahu anhuma onlardan birisidir ve şöyle demiştir: “O, zannettikleri küfür değildir. O dinden çıkaran küfür değildir. “Kim Allah'ın indirdikleri ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerdir”

¹ Eş-Şankitî, Advau'l-Beyan (3/456)

ayetindeki küfrün altında bir küfürdür.”¹

Tahaviye şarihi şöyle demiştir: “Burada iyi düşünülmesi gereken bir mesele vardır. Bu da Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmenin din-den çıkararak bir küfür de olabileceği gibi büyük ya da küçük bir günah da olabileceğidir. Zikredilen iki görüşe göre bu ya mecazî bir küfürdür, ya da küçük küfürdür. Bu, hâkimin (hükmedenin) durumuna göre değişir. Eğer o Allah’ın indirdiği ile hükmetmenin farz olmadığına, bu konuda muhayyer olduğuna inanıyorsa veya Allah’ın hükmünü kesin olarak bildiği halde onu alçaltıyorsa bu büyük küfürdür.

Eğer Allah’ın indirdiği ile hükmetmenin farz olduğuna inanıyor ve o meselede hükmün bu olduğunu biliyor da, itiraf etmesine rağmen başka şekilde hükmediyorsa o cezalandırılmayı hak etmiştir. O günahkârdır, mecazî küfürle kâfir denilir veya o küçük küfürdür.

Eğer o konuda gayret etmesine, çabalamasında rağmen Allah’ın hükmünü bilememiş ve hükmü bilmede hata etmişse bu kimse hatalıdır. İhtihadından dolayı ona ecir vardır ve hatası bağışlanır.”²

Şeyh Abdurrahman es-Sa’dî rahimehullah şöyle demiştir: “Kim Allah’ın indirdiği hak ve apaçık hükümlerle hükmetmez de bozuk gayelerinden bir gayeye ulaşmak için bâtıl bildiği şeyle hükmederse işte onlar kâfirlerdir. Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmek kâfirlerin amellerindendir. Bu dinden çıkararak bir küfür de olabilir. Bu da bunun helal ve caiz olduğuna inanması halindedir. Büyük günahlardan da olabilir. Bu işleyene şiddetli azabı hak ettiren, küfür amellerindendir.”³

Bu, zahirleri büyük günah işleyip de tevbe etmeden ölenin küfrünü gösteren naslar ile buna zıt görünen nasların arasını bulmaya uygundur.

Nasların Arasını Bulan Açıklama

Büyük günah işleyen kimseden iman vasfını kaldıran naslar ile onlar

¹ **Sahih.** Hâkim (2/342 no: 3219) Hâkim Buhârî ve Muslim’in şartlarına göre sahih olup, onların rivayet etmediklerini söylemiştir. Bkz.: İbn Kesir, Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim (2/62) Kurtubî, Camiu'l-Ahkam (6/190) Tefsiru'l-Begavî (2/41) Şevkanî, Fethu'l-Kadir (2/45) Cessas, Ahkamu'l-Kur'an (4/93)

² Şerhu't-Tahaviye (1/364)

³ Teysiru'l-Kerimi'r-Rahman (1/233)

için iman vasfını ispat eden nasların aralarının bulunması gerekir.

Mesela Ebu Hureyre radiyallahu anh hadisinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Komşusunu kötülüklerinden emin kılmayan kişi cennete giremez.”¹

Abdullah b. Mes'ud radiyallahu anh'den: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Kalbinde zerre ağırlığınca kibir bulunan cennete giremez.”** Bir adam:

“Muhakkak ki kişi elbisenin güzel olmasını ve ayakkabısının güzel olmasını ister” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

“Şüphesiz Allah güzeldir, güzelliği sever. Kibir hakkı reddetmek ve (hakkı getiren insanları) küçümsemektir.”²

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem komşusuna eziyet eden, onu aldatan veya ihanet eden kimsenin cennete girmesini nefyetmiştir. Yine kalbinde zerre kadar kibir bulunan kimsenin de cennete giremeyeceğini belirtmiştir. Şayet bu hadisler zahirlerine yüklenip, bunların asla cennete giremeyecekleri söylenirse onlarla putlara tapanlar arasında bir fark kalmaz ve cehennemde kalıcılık cezasında ortak olurlar. Bu ise Hariciler, Mu'tezile ve kendilerini Ehl-i Sünnet'e nispet ettikleri halde tekfirde aşırılık eden cahillerin mezhebidir. Şüphesiz bu, Allah'ın hiçbir şeyi Allah'a ortak koşmadan kendisiyle karşılaşan kulunun günahları bağışlayacağına delalet eden ve kalbinde zerre ağırlığınca iman bulunan kimselerin şefaatiyle veya şefaatsiz olarak cehennemden çıkarılacaklarını belirten naslarda gelen bütün anlamları yok eder.

Büyük günah işleyen cennete giremeyeceğini ve ondan imanın nefyedildiğini gösteren naslar da böyledir. Mesela Ebu Hureyre radiyallahu anh'ın rivayet ettiği hadiste Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Zina eden kimse zina ettiği sırada mü'min değildir. Sarhoş edici içki içen kimse içtiği sırada mü'min değildir. Hırsızlık yapan

¹ **Sahih.** Buhârî (5670) Muslim (46)

² **Sahih.** Muslim (91)

kimse hırsızlık yaptığı sırada mü'min değildir. İnsanların başlarını kaldırıp gözleri üzerinde olduğu halde yağma yapan kimse yağma yaptığı sırada mü'min değildir.”¹

Bu iki hadis ve büyük günah işleyenlerden imanı nefyeden, cennete giremeyeceğini bildiren diğer hadislerin zahirleri onlardan iman sıfatının kaldırıldığına delalet etmektedir. Bunların zahiri onların dinden çıkan kâfirler olmasını ve Allah'ın onları bağışlamayıp onların cehennemde kalıcı olduklarını gösterir.

Bu hadislerin zahirini ve içerdiği manalarını almak Kur'ân ve sünnetten birçok nasları hiçe saymayı gerektirir ki bu nasların bazıları ikinci meselede geçmişti.

Ebu Zerr radiyallahu anh hadisi çok açıktır:

“La ilahe illallah diyen hiçbir kul yoktur ki bunun üzerine ölsün de cennete girmesin.” Bu hadiste Ebu Zer radiyallahu anh Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e:

“Zina etse ve hırsızlık yapsa da mı?” diye sorusunu tekrar tekrar sormuş, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de cevabını tekrar ederek:

“Zina etse de, hırsızlık yapsa da” buyurmuştur.

Ebu Zer radiyallahu anh Rabbinin hakkına ve kullarının hakkına zulmederek isyan eden bu kulun ulaşacağı bu büyük rahmete şaşırdığından sorusunu tekrar etmeyi bırakmamış, ancak sonunda Nebî sallallahu aleyhi ve sellem **“Ebu Zer'in zoruna da gitse”** buyurarak sözünü pekiştirmiştir. Bu rabbanî bağış, hakiki tevhid üzere ölen kimse içindir. Bunda şüphe yoktur.

Hafız İbn Hacer rahimehullah bu hadisin şerhinde şöyle demiştir: “Hadiste büyük günah sahiplerinin cehennemde kalıcı olmadıkları, büyük günahların iman ismini kaldırmadığı ve cennete tevhid ehlinde başkasının giremeyeceği belirtilmektedir. Sadece zina ve hırsızlığın zikredilmekle yetinilmesinin hikmeti, Allah Teâlâ'nın hakkı ile kulların hakkına işaretler. Sanki Ebu Zerr radiyallahu anh, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in **“Zina eden zina ettiği sırada mümin değildir”** hadisini hatırlamış gibidir.

¹ **Sahih.** Buhârî (2343) Muslim (1/76)

Zira o hadisin zahiri, bu hadisin zahirine aykırıdır. Lakin Ehl-i Sünnetin kaidelerine göre araları bulunur. Hadislerden biri kâmil imana yorumlanır. Konu hadisi ise cehennemde kalıcı olmamaya hamledilir.”¹

Burada nefyedilen kâmil imanın, vacip olan imana hamledilmesi gerekir. Mesela Nebî sallallahu aleyhi ve sellem komşusunu eziyetinden ve hıyanetinden güvende kılmayan kimseden imanı nefyetmiştir. Bu, selamı cevaplamak, cenaze üzerine namaz kılmak gibi mendup iman değildir. Zira bu ikisi imandan olsa da, vacip imandan değildir. Müslüman bunları terk ettiği zaman imanı yok olmaz. Ancak vacip olan imanı terk ederse imanı yok olur.

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Ehl-i Sünnetin tamamı vacip olan imanın kemalinin yok olacağına ittifak etmişlerdir. Vacip imanının bir kısmı yok olursa tehditin ehlinden olur...”²

Ümmetin İlimde Köklü Olanlarının Tuttukları Yol Kurtuluştur

İbn Abbas radiyallahu anhuma ve başka sahabelerden zikredilen rivayetlerde bazı delillerin zahirlerini alıp diğer bazı delilleri ihmal eden Hariciler ve Mu'tezile'nin vartalarından çıkış vardır. Zira İbn Abbas radiyallahu anhuma Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmedenlerin küfrü hakkında: “Küfrün altında bir küfür” demiş, dinden çıkararak küfrü ise Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmeyi helal sayanlara yorumlamıştır.

Bilindiği gibi, bu ümmetin selefinden ilimde köklü olan müçtehitlerin yolu, kendilerinden sonra gelen müçtehitlere önderlik eder. Zira öncekilerin içtihadı ve delil ile amel etmeleri, o delili kuvvetlendirir. Bu yüzden onların içtihatlarında, günahkârlar hakkında dinden çıkararak küfürle hükmetmek söz konusu olmamış, içtihat ehli olmayanlar ve Hariciler ile Mu'tezile gibi hevaya uymamışlardır.

Şatıbî rahimehullah şöyle demiştir: “Ancak muhalif durumunda olanlar iki gruptur:

a) İctihad ehlinden olanlar. Böyle birisi içtihadında ya bütün gayretini kullanmış olur ya da öyle olmaz. Eğer öyle ise, onun için bir günah söz

¹ Fethu'l-Bârî (3/111)

² Mecmuu'l-Fetava (7/258)

konusu olmaz ve o her halükârda sevap alır. Eğer içtihadın tam hakkını vermez ve kusur gösterirse, o zaman o kişi usûlcülerin belirttiği üzere günahkâr olur.

b) İçtihad ehlinde olmayanlar. Böyle bir kimse kendisini muhalefet içerisine yanlışlıkla ya da mugalata sonucunda sokmuş olmaktadır. Çünkü böyle bir kimsenin muhalefete yetkisi olduğuna dair ehil kimseler tarafından şهادette bulunulmamış; kendileriyle birlikte bunların da meseleye dâhil olduklarını kabul etmemişlerdir. Böyle bir kimsenin tavrı kötü karşılanmış ve yerilmiştir.

Öncekilerin (selefin) uygulamasına muhalefet ancak bu tip insanlardan sudur eder. Çünkü müçtehidler, her ne kadar meselelerde ihtilaf etmişlerse de, ihtilafları genelde öncekilerin ihtilaf ettikleri konularda veya öncekilerin bahsetmedikleri, zanda bulunulan meselelerde olmuştur. Birincisi öncekilerin uygulamada ihtilaf etmiş olmalarını gerektirir. İkincisi ise öncekilerin bir uygulamasının bulunmamasını gerektirir.”¹

Bu meselede geçenleri dört madde halinde özetleyebiliriz:

1- Bazı müçtehitlere göre aralarında çelişki görünen delillerin arasını bulmak mümkündür.

2- Tahkik ehli müçtehitlerden olmayanların kendilerini içtihat meydanlarına sürmeleri caiz değildir. Çünkü onlar bunun ehli değildirler.

3- İslam’a girmesi gerçekleşmiş bir kimseyi Allah katından kesin bir burhan olmadan İslam dininden çıkarmak caiz değildir.

4- Günahkârların kâfir olduklarına veya cehennemde kalıcı olduklarına hükmedenlerin geneli hevâ ehliendir veya içtihad ehil kimseler değildirler.

Münâfıkların Kısımları ve Hükümleri

Tekfirde aşırılık sahiplerine, Müslüman olduğunu iddia edenlerde onların küfrüne delalet eden karinelerin ortaya çıkması problem olmuştur. Mesela bazı şer’î hükümlerin uygulanmasına itiraz edenler, Müslümanlara karşı küfür ehline yardım edenler, Müslümanları kâfirlere

¹ EI-Muvafakat (3/76)

olan düşmanlarına karşı cihaddan alıkoyanlar ve Müslümanların İslam'ın uygulanmasına davet eden âlimleriyle alay eden kimseler gibi.

Bu problemin cevabı, Müslüman olarak devam ettiklerini iddia etmeleriyle beraber onlardan örneklerde geçtiği gibi küfürlerine delalet eden karineler ortaya çıktığında o kimselerin dinden çıkararak itikadî nifak ehlin-den olmalarıdır.

Münafıkların küfrü, kâfirliğini açıkça ilan edenlerden daha şiddetlidir. Zira münafıklar cehennemın en alt tabakasındadırlar. Lakin Müslümanlıklarını izhar etmeleri onların dünyada Müslümanların hükmünde olmalarını gerektirir. Namaz kılarlar, hac yaparlar, zekât verirler, Müslümanların kadınlarıyla evlenirler, Müslümanlar da onların kadınlarıyla evlenirler, Müslümanlarla beraber cihada çıkarlar, onlara hadler ve kısas uygulanır, Müslümanlardan da onlar kısas hakkına sahiptirler...

Bu mana Allah'ın kitabında, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetinde ve tertemiz siyretinde apaçıktır.

Kur'ân'da Münafıkların Küfürlerine Delalet Eden Özellikleri

Münafıklar hakkında nazil olan ayetleri takip eden onların iman iddia etmelerine rağmen kâfirler olduklarını, ıslah iddia etmelerine rağmen bozguncu olduklarını, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabıyla alay edip onları kendilerinin sahip oldukları sıfatlarla nitelediklerini, Allah'ın dostları olan müminlere karşı Allah'ın düşmanı olan kâfirlere yakınlık gösterdiklerini görür.

Bu ayetleri takip eden, onların tehlikesini ve küfürlerinin şiddetini açıkça görür. Kur'ân-ı Kerim'de birçok surelerde bu özellikler sayılmıştır. Özellikle de; Bakara, Âl-i İmran, en-Nisâ, el-Enfâl, et-Tevbe, el-Ahzab, Muhammed, el-Feth, el-Hadid ve el-Munafikun surelerinde.

Bu ayetlerden bazılarını zikretmekle yetineceğiz ve kâfirlerden olan bu tehlikeli sınıf hakkındaki yorumu okuyucuya bırakacağız:

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ * أَلَا

إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِنْ لَا يَشْعُرُونَ * وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ آمِنُوا كَمَا آمَنَ
النَّاسُ قَالُوا أَنْتُمْ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِنْ لَا
يَعْلَمُونَ * وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا
إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ * اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُونَ * أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهَدَىٰ فَمَا رَبَحَتِ تِجَارَتُهُمْ وَمَا
كَانُوا مُهْتَدِينَ

“Onlara “Yeryüzünde fesat çıkarmayın” denildiği zaman: “Biz ancak ıslah edicileriz” derler. Bilesin ki, asıl fesat çıkarıcılar onlardır; fakat (bunun) farkına varmazlar. Onlara: “Siz de insanların iman ettikleri gibi iman edin” denildiği zaman, “Biz, beyinsizlerin iman ettikleri gibi mi iman edelim?” derler. Oysa bilesin ki, asıl beyinsizler onlardır; fakat (bunu) bilmezler. Onlar iman edenlerle karşılaştıkları zaman: “İman ettik” derler; şeytanlarıyla baş başa kalınca da: “Biz sizinle beraberiz; onlarla sadece alay ediyoruz” derler. (Hâlbuki asıl) Allah onlarla alay ediyor ve azgınlık içinde şaşkın şaşkın dolaşmalarına (şimdilik) göz yumuyor. Hidayete karşılık sapıklığı satın alanlar bunlardır; fakat ticaretleri kazanç sağlamamış, (kendileri de) doğru yolu bulamamışlardır.” (Bakara 11-16)

أَلَمْ تَرَ إِلَىٰ الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ
قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ
الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا * وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ
وَأِلَى الرُّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا * فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ

مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمْتَ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا
وَتَوْفِيقًا * أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ
لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا

“Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia eden kimseleri görmüyor musun? Aslında tâgûtu inkar etmekle emr olundukları halde, yine de onun önünde muhakeme olunmak istiyorlar. Şeytan da onları uzak bir sapıklığa düşürmek istiyor. Onlara “Allah'ın indirdiğine ve rasule gelin” denildiği zaman, o münafıkların, senden yüz çevirip kaçtıklarını da görüyorsun. Fakat kendilerine, kendi ellerinin sebep olduğu bir musibet gelip çattığı zaman, nasıl da “iyilikten ve ara bulmaktan başka bir şey istemedik” diye Allah'a yemîn ederek sana geliyorlar. İşte böylelerinin kalplerinde ne olduğunu Allah bilir! Bu sebeple onlardan uzak dur; onlara nasihat et ve kendileri hakkında onlara tesirli söz söyle.” (Nisa 60-63)

يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ
اسْتَهْزُوا إِنَّ اللَّهَ مُحَرِّجُ مَا تَحْذَرُونَ * وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولَنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ
وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ * لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ
بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ نَعْفُ عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ نُعَذِّبْ طَائِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ
* الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ
الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ
* وَعَدَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ

حَسْبُهُمْ وَلَعْنَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ

“Münafıklar, kalplerinde olanı kendilerine haber verecek bir sûrenin mü'minlere indirilmesinden korkuyorlar. De ki: “Siz, yine de alay edin; Allah, korktuğunuz şeyi elbette çıkaracaktır.” Onlara sor-san, “Dalmışız; oyalanıyorduk” diyeceklerdir. De ki: “Siz, Allah'la, âyetleriyle ve rasulüyle alay mı ediyorsunuz?” Boşuna özür dileme-yin; zira siz, îmanınızdan sonra küfrettiniz. İçinizden bir zümreyi af-fetsek bile, suçlu olmaları dolayısıyla bir zümreye de azâb ederiz. Er-kek olsun kadın olsun, bütün münafıklar birbirlerine benzerler. Kötü-lüğü emredip iyilikten nehyederler. Ellerini de sıkı sıkı yumarlar. Al-lah'ı unutmuşlardır Allah da onları unutmuştur. Münafıklar, işte asıl fâsık olanlar onlardır. Allah, erkek ve kadın münafıklara ve bütün kâfirlere, içinde daimî kalacakları cehennem ateşini va'ad etmiştir. Bu, onlara yeter. Allah, onlara lanet etmiştir. Onlar için, hiç değişme-yecek bir azâb vardır.” (Tevbe 64-68)

هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا * وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ
وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا

“İşte orada mü'minler denenmişler ve şiddetli bir şekilde sarsıl-mışlardı. Münafıklar ve kalplerinde bir hastalık bulunanlar, “Allah ve Rasûlü bize boş vaadden başka bir şeyde bulunmadı” diyorlardı.” (el-Ahzab 11-12)

أَلَمْ تَرَى إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ
الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ
لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

“Şu münafıklık edenleri görmüyor musun? Kitap ehlinde inkâr eden Yahudilere diyorlar ki: “Eğer siz yurdunuzdan çıkarılacak olur-sanız, muhakkak biz de sizinle beraber çıkarız. Size karşı hiç kimseye

itaat etmeyiz. Sizinle savaşılırsa mutlaka size yardım ederiz.” Allah şâhitlik eder ki onlar muhakkak yalancılardır.” (Haşr 11)

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ * اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ * ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ * وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشِبَتْ مُسْنَدَةٌ يَحْسِبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمْ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنْتَ يَوْمَئِذٍ يُؤْفَكُونَ * وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوُوا رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ * سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ * هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ * يَقُولُونَ لَنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ

“Münafıklar sana gelince, "şâhitlik ederiz ki sen, Allah'ın Rasûlüsün" derler. Allah da senin kendi Rasûlü olduğunu elbette bilmektedir. Ve şuna da şâhidlik etmektedir ki, münafıklar muhakkak yalancılardır. Onlar, yeminlerini bir kalkan edinmişler ve Allah'ın yolundan başkalarını da çevirmişlerdir. Onların yapmış oldukları bu şey

ne kötüdür. Bu, onların önce îman, sonra da küfretmiş olmaları dolayısıyladır. Bu yüzden de kalplerinin üzeri mühürlenmiştir; artık hiçbir şey anlamazlar. Onları görünce cisimleri hoşuna gider. Söz söylerse sözlerini dinlersin; fakat onlar, sanki elbise giydirilmiş içi boş odun gibidirler. Her sesin, kendi aleyhlerine olduğunu zannederler. Onlar düşmandır; Bu itibarla onlardan uzak dur. Allah onları katletsin. Nasıl olup da haktan döndürülüyorlar. Onlara, “gelin, Allah'ın Rasûlü sizin için bağışlanma dilesin” denildiği zaman, başlarını çevirirler. Büyüklük taslayıp yüz çevirdiklerini görürsün. Onlar için mağfiret dilesen de dilemesen de, Allah onlara asla mağfiret etmeyecektir. Allah, fâsık olan kimselere hidayet etmez. “Allah'ın Rasûlünün yanında bulunanlara hiçbir şey vermeyin ki dağılıp gitsinler” diyenler onlardır. Oysa göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır. Fakat münafıklar anlamazlar. Diyorlar ki: “Eğer Medîne'ye dönersek, şerefli olanlar, zelil olanları oradan mutlaka çıkaracaktır. Oysa şeref, Allah'a, Rasûlüne ve mü'minlere aittir; fakat münafıklar bilmezler.” (el-Munafikun 1-8)

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Kâfirlerin Bu Sınıfına Nasıl Muamele Etti?

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem küfürleri açık kâfirlerden daha şiddetli olan münafıklara dünya hükümleri bakımından Müslümanlara uygulanan muameleyi yapmıştır. Gidişatları onların Allah'ı, rasulünü ve ahiret gününü inkâr ettiklerine, mutlak olarak mümin olmadıklarına delalet etmesine rağmen, onlarla diğer sahabesi arasında ayırım gözetmemiştir.

Böylece anlaşıyor ki küfrüne delalet eden karineler olmasına rağmen Müslüman olduğunu izhar edene açıkça kâfir olmadığı sürece kâfir muamelesi yapılmaz.

Nitekim Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bazı sahabileri Müslümanlığını izhar edip de hıyanetlerine delalet eden karineler ortaya çıkaran kimselerin iman etmedikleri gerekçesiyle öldürülmeleri için izin istemişler, itikadî nifaklarını ortaya çıkardıkları için münafıkların Müslüman değil de kâfir olduklarını söylemişlerdir.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ise samimiyetini ve imanını bildiği kimseleri savunmuş, mazeretini kabul etmiş ve Hatıb b. Ebi Beltea

radiyallahu anh kıssasında olduğu gibi, sahip olduğu fazileti zikretmiştir. Hatib radiyallahu anh Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Mekke'yi feth etmeye kastettiğine dair sırrını içeren mektubu Mekke'lilere bir kadın ile göndermiş, bu durumu açığa çıkmıştı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Kureyş hazırlık yapamadan onlara saldırma düşüncesini gizliyordu.

Allah Hatib'in mektubu Kureyş'e ulaşmadan önce bu durumu ortaya çıkarmış, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de Ali, Zubeyr ve Mikdad radiyallahu anhum'u göndermiş, onlar kadını yakalayıp mektubu ondan almışlar ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e teslim etmişlerdi. Hatib radiyallahu anh'ın bu yaptığına karşı çıkınca Hatib, Kureyş'in yanında koruyacak kimseleri bulunmayan akrabaları bulunduğu için koruma edinmek istediğini mazeret göstermiş ve kendisinin İslam'dan irtidat etmediğini belirtmiştir.

Ömer radiyallahu anh: "Ey Allah'ın rasulü! Beni bırak da şu münafığın boynunu vurayım" demiş, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ise şöyle buyurmuştur:

"O Bedir'e katılmıştır. Nereden biliyorsun, belki de Allah Bedir'e katılanların durumlarını bildiğinden dolayı "Dilediğinizi yapın, sizleri bağışladım" buyurmuştur."¹

Sanki Ömer radiyallahu anh Hatib radiyallahu anh'ın İslam'ı izhar edip küfrü gizlediğini düşünmüş gibidir. Zira Allah'a ve rasulüne iman etmiş bir Müslüman böyle şey yapmaz. O'na göre bu onun Müslüman görünen bir münafık olduğuna karine idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bunu ikrar etmedi, bilakis Hatib'i övdü ve mazeretini kabul etti. Nitekim Hatib radiyallahu anh'ın kıssasını uzun şekliyle İmam Buhârî ve başkaları rivayet etmişlerdir. Müfessirler de bunu Mumtehinne suresinin tefsirinde zikretmişlerdir.

Aynı şekilde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Malik b. Duhşun'u münafıklarla, onların maslahatı için samimi olduğu gerekçesiyle nifakla suçlayana da karşı çıkmıştır.

Mahmud b. Rebi radiyallahu anh'ın rivayet ettiğine göre, Rasûlullah

¹ **Sahih.** Buhârî (4025)

sallallahu aleyhi ve sellem'in İtban b. Malik radiyallahu anh'ın evinde bir mescid yeri edinmesi için namaz kılması kıssasında bu durum geçmiştir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında toplananlardan birisi: "Malik b. Duhayşin nerede?" deyince birisi: "O Allah'ı ve rasulünü sevme-yen bir münafıktır" dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de:

"Böyle söyleme! Onun Allah'ın veçhini isteyerek La ilahe illallah dediğini görmedin mi?" buyurmuştur. O da: "Allah ve rasulü daha iyi bilir. Biz onun yüzünü ve münafıklarla samimi olduğunu gördük" dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

"Muhakkak ki Allah, Allah'ın veçhini dileyerek lâ ilâhe illallah diyen kimseye cehennemi haram kılmıştır"¹

Karinelerin nifakını gösterdiği ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in samimiyetini bilmediği, hatta fiilen münafık olduğu ağır basan kişilere gelince, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onları savunmamış ve övmemiş, lakin hiç kimsenin öldürmesini de onaylamamıştır. Bunu da onun insanlara Müslümanlardan olduğunu izhar etmesi ve İslam'ı izhar eden kişinin canının ve malının korunmuş olduğuyla gerekçelendirmiştir. Eğer onun öldürülmesine izin verseydi insanlar Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) kendisine iman edenleri öldürüyor zannedeceklerdi.

Nitekim Cabir b. Abdillâh radiyallahu anhuma hadisinde o şöyle demiştir: "Biz bir savaştaydık... Muhacirlerden birisi Ensar'dan birine bir tekme vurdu. Ensar'lı: "Ey Ensar" dedi. Muhacirlerden olan da: "Ey Muhacirler!" dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bunu işitince:

"Nedir bu cahiliyye davası?" buyurdu. Dediler ki: "Ey Allah'ın rasulü! Muhacirlerden birisi Ensar'dan birine tekme vurdu." Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"Bu kokuşmuş davayı bırakın" buyurdu. Abdullah b. Ubey bunu işitince: "Demek bunu mu yaptı? Vallahi Medine'ye dönünce aziz olan zelim olanı oradan çıkaracaktır" dedi. Bu Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e ulaşınca Ömer radiyallahu anh kalktı ve:

"Ey Allah'ın rasulü! Beni bırak da şu münafığın boynunu vurayım"

¹ **Sahih.** Buhârî (415) Muslim (33)

dedi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

“Onu bırak. İnsanlar “Muhammed ashabını öldürüyor” demesinler.”¹

Buradan şu sonuçlar çıkmaktadır:

1- İtikadî nifaka sahip olan münafık hakikatte kâfir sayılır.

2- Dünya hükümlerinde böylelerine kâfir muamelesi yapılmaz. Bilakis Müslüman muamelesi yapılır. Çünkü Müslümanlığını ilan etmesiyle kanı ve malı koruma altındadır. Bu, (Müslümanlığını ilan etmesi) Allah Teâlâ'nın kitabında: **“Yeminlerini bir kalkan edinirler”** (Mucadile 16) ayetinde zikrettiği kalkandır.

Münafıklardan kâfir olduklarını ve İslam'dan irtidat ettiklerini gösteren bir şey zahir olur da, mümin olduklarına dair ağır yeminler ederlerse, böylece mürtet hükmü uygulanmasından korunurlar.

İmam Şafii rahimehullah dedi ki: “Yeminlerini bir kalkan edinirler” yani Allahu a'lem, öldürülmeye karşı kalkan edinirler. Böylece öldürülmekten alıkonulurlar. Dünyada onlara izhar ettikleri gibi iman hükümleri uygulanmaya devam eder ve onlara cehennemin en alt tabakası vardır. Çünkü Allah onların sırlarının (iç hallerinin) dışlarında imanı göstermelerinin aksine olduğunu bilmektedir.”²

3- Müslümanlığını izhar eden, namaz kılan, oruç tutan ve hac yapan kimselerin, Allah'ın şeriatini uygulamaya itiraz etmeleri gerekçesiyle kanlarını ve mallarını helal sayanlar cahillik etmektedirler. Hâlbuki onlar Müslümanlıklarını izhar edip küfür ithamına karşı bununla korunma kalkanı edinmeleri bakımından münafıkların yolunu tutan kimselerdir.

Müslüman olduğunu izhar edip de münafıkların yolunu tutan kimse-lerin kanlarını ve mallarını helal sayanların, İslam ülkelerinde hâkim olma-dıkları halde bunu yapmaları şaşırtıcıdır. Bilakis onlar ehlu hal ve akd (çözüm ve karar mercileri) değil, fert ve cemaatlerden ibarettirler. Bununla birlikte hükmün aslı konusunda; İslâm'ı izhar ettiği halde küfürlerine dela-

¹ **Sahih.** Buhârî (4622) Muslim (2584)

² Şafii, Ahkâmu'l-Kur'ân (1/299-300)

let eden karineler bulunan kimselere dünya hükümlerinde Müslüman muamelesi yapan Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e muhalefet etmektedirler. Onlar bu şekilde muhalefet ettikleri gibi, öldürülmesi meşru olmayan kimselerin ölümünü infazı üstlenmek bakımından da ümmetin eski ve yeni âlimlerinin cumhuru da muhalefet halindedirler. Böylece İslam ümmetine karşı Allah'ın bildiği birçok zararlar ortaya çıkarmışlardır.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Allah'tan vahiy alıyor ve zamanında Müslümanların veliyyu'l-emri (idarecisi) olmasına rağmen münafıkları öldürmüyordu, onların öldürülmesine de izin vermiyordu. Peki ya O'ndan başkaları bahsedilenlere benzeyen münafıkları öldürmeyi nasıl helal sayabilir?

Üzerinde nifak alametleri ortaya çıkan kişinin nifakı itikadi bir nifak da olmayabilir. Bilakis bu kendisinden cahillik veya te'vil sebebiyle sadır olmuş olabilir. Kendisine hüccet ikame edildiği zaman bundan rücu da edebilir.

İmam Şafii'nin Münafıklar Hakkındaki Görüşü

İmam Şafii rahimehullah küfürlerinin şiddetine rağmen münafıkların mürtedler hükmüne girmediğini açıklamıştır. Bilakis onlara dünyada Müslümanların hükümleri uygulanır. Bu konuda Kur'an ve sünnetten deliller getirerek şöyle demiştir:

"Şafii rahimehullah dedi ki: "Allah Teâlâ, Nebisi sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle buyurmuştur: **"Münafıklar sana gelince, "şâhitlik ederiz ki sen, Allah'ın Rasûlüsün" derler. Allah da senin kendi Rasûlü olduğunu elbette bilmektedir. Ve şuna da şâhidlik etmektedir ki, münafıklar muhakkak yalancıdır. Onlar, yeminlerini bir kalkan edinmişler ve Allah'ın yolundan başkalarını da çevirmişlerdir. Onların yapmış oldukları bu şey ne kötüdür. Bu, onların önce îman, sonra da küfretmiş olmaları dolayısıyladır. Bu yüzden de kalplerinin üzeri mühürlenmiştir; artık hiçbir şey anlamazlar."** (el-Munafikun 1-3)

Şafii dedi ki: "İmanı izhar edinceye kadar müşrik olarak devam eden kimselerin imanı izhar etmesi ile imanı izhar ettikten sonra şirk koşan, bundan sonra yine imanı izhar eden kimselerin imanı izhar etmelerinin kanlarının dökülmesine mani olduğu açıklanmıştır. Bu iki halden hangisi olursa olsun, küfrünü ister gizlesin, ister açığa çıkarsın, imanı izhar eden kimse

için bu durum kanının dökülmesine manidir. Çünkü münafıkların bayramlarını ve kiliselere gitmeyi izhar etmek gibi izhar edebilecek bir dinleri yoktur. Onlarda ancak inkâr ve iptal etme vardır.

Böylece Allah Azze ve Celle'nin kitabında, sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetinde Allah Azze ve Celle münafıkların yeminlerini kalkan edindiklerini – yani Allahu a'lem – öldürülmeye karşı kalkan edindiklerini haber veriyor. Sonra onların yeminlerini kalkan edinme açısını da haber veriyor: **“Bu onların iman ettikten sonra küfretmeleri sebebiyledir.”**

Onların iman ettiklerini, imandan sonra küfre girerek kâfir olduklarını haber veriyor. Onlara bu sorulduğu zaman inkâr ederler ve imanı izhar eder, imanı kabul eder ve tevbe etmiş gibi görünürler. Kendileriyle Allah arasında kalan küfür üzere devam ederler. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **“Söylemedik diye Allah’a yemin ediyorlar. Hâlbuki and olsun o küfür sözünü söylemişlerdir. Ve Müslümanlıklarından sonra kâfir olmuşlardır.”** (Tevbe 74)

Onların küfürleri, inkârları ve iç hallerindeki yalancılıkları haber verilmekte, birçok ayette küfürleri zikredilmekte, iman üzere olmadıkları halde iman izhar ettikleri için nifak ile isimlendirilmektedirler. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **“Gerçekten münafıklar, cehennemden en alt tabakasındadırlar. Onlara bir yardımcı da bulamazsın.”** (Nisa 145)

Allah Azze ve Celle münafıkların kafir olduklarını haber vermiş, ilmi ile kendisinin dışında kimsenin bilemeyeceği durumlardan dolayı onların imanlarını yalanlayanlar olarak ateşin en alt tabakasında olmalarına hükmetmiştir. Allah Azze ve Celle onların yeminlerinde yalancı oldukları halde dünyada kendilerini iman etmiş olarak gösterdiklerinden dolayı, yalancı olsalar da, küfürlerini gizleyip iman ettiklerini izhar etmelerinin; kendilerini öldürülmekten koruyan bir kalkan olduklarına hükmetmiştir.

Allah Azze ve Celle, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in dili üzerinden kitabında indirdiğinin aynısını açıklamış, iman ettiğini söylemenin öldürülmekten koruyan bir kalkan olduğunu bildirmiştir. Kendisi hakkında küfrüne şahitlik edildikten sonra kişi ya küfürden sonra imanı ikrar eder ya da etmez. Eğer imanı izhar ederse, iman ettiğini söylerse, bu öldürülmesine engel olur.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Allah Teâlâ'nın küfürden sonra iman ettiğini söyleyen kimselerin kanlarını dökülmesini yasakladığını, onların varis olma, nikâhlanma ve Müslümanların daha başka hükümlerinde Müslümanlarla aynı hükmünde olduklarını açıklamıştır.

Allah Azze ve Celle'nin münafıklar hakkındaki hükmü sonra Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'in hükmü açık olduğuna göre hiç kimsenin içine aykırı bir şey izhar eden kimseye başka türlü hükmetmeye hakkı yoktur. Allah Azze ve Celle kullarına ancak izhar ettiklerine göre hükmetme yetkisi vermiştir. Çünkü onlardan birisinin yalnızca Allah Azze ve Celle tarafından bilinen gizli hali olabilir. Allah adına akleden kimsenin bütün zanları batıl hükümler kılması, hiç kimseye zan ile hükmetmemesi gerekir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetlerinin ihtilafsız olarak delalet ettiği şey de budur."

İmam Şafii başka bir yerde şöyle der: "Allah Azze ve Celle kitabının birçok ayetlerinde münafıkların imanı izhar edip şirki gizlediklerini, onların cezasının cehennem en alt tabakası olduğunu haber veriyor ve şöyle buyuruyor: **"Gerçekten münafıklar, cehennem en alt tabakasındadır. Onlara bir yardımcı da bulamazsın."** (Nisa 145)

Bil ki onların ahiretteki hükmü, Allah'ın onların sırlarına dair ilmi sebebiyle cehennemlik olmalarıdır. Eğer iman etmiş gibi görünerek bunu kalkan edinirlerse onlara dünyada öyle hükmedilir. Allah Teâlâ onlardan başka bir grup hakkında şöyle buyurmuştur: **"Münafıklar ve kalplerinde bir hastalık bulunanlar, "Allah ve Rasûlü bize boş vaadden başka bir şeyde bulunmadı" diyorlardı."** (el-Ahzab 12)

Bu münafıklar ve onlarla beraber bulunan başka bir topluluğun durumunun aktarılmasıdır. Münferid olarak münafıkların küfrü aktarılmakla beraber, bedevilerde olduğu gibi kalplerine iman yerleşmemiş olan kimselerin durumları da aktarılmaktadır.

Şirklerinden dolayı Allah Azze ve Celle'nin, dışlarına aykırı olan iç durumlarını bildiği kimselerin, dışta gösterdikleri iman sebebiyle herkesin dünyada kanı koruma altındadır. Çünkü Allah gizli hallere hükmetmeyi kendisinden başkasına bırakmamıştır. Nitekim Nebisi sallallahu aleyhi ve sellem'i zahire (dış yüze) göre hükmetmekle görevlendirmiş, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem onlarla muaşeretinde bulunmuş, onlardan hiçbirini öl-

dürmemiş, hapsedmemiş, cezalandırmamış, savaşa katıldığı zaman İslam'daki ganimet payını engellememiş, müminlerle nikâhlanmasına, varis olmalarına, ölüleri üzerine cenaze namazı kılınmasına mani olmamış, bütün bunlarda o münafıklara İslam hükmü uygulanmıştır.”¹

Derim ki: Münafıklara aynı diğer Müslümanlara uygulandığı gibi bahsi geçen İslâm hükümlerinin uygulanması problemlili gelmiştir. Allah Teâlâ, nebisi sallallahu aleyhi ve sellem'i münafıkların başı Abdullah b. Ubeyy b. Selul'e cenaze namazı kılmasından sonra onların cenaze namazlarını kılmaktan yasaklamış, şöyle buyurmuştur:

“Münafıklardan ölen bir kimsenin namazını sakın kılma ve kabri başında da durma. Zira onlar Allah ı ve Rasûlünü inkâr etmişler ve fâsık olarak ölmüşlerdir.” (Tevbe 84)

Ömer b. el-Hattab radiyallahu anh şöyle demiştir: “Abdullah b. Ubeyy b. Selul ölünce Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem cenaze namazını kılmak için çağırıldı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kalkınca ileri atıldım ve:

“Ey Allah'ın rasulü! İbn Ubey üzerine cenaze namazı mı kılacaksın? O şu gün şöyle şöyle demişti” dedim ve onun sözlerini saydım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem tebessüm etti ve:

“Geri çekil ey Ömer!” buyurdu. Ben ısrar edince dedi ki:

“Ben muhayyer bırakıldım ve bunu tercih ettim. Şayet yetmişden fazla bağışlanma dilemekle bağışlanacağını bilsem elbet bunu yapardım.” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onun namazını kıldırdı. Sonra döndü, çok geçmemişti ki Tevbe suresinden şu iki ayet nazil oldu:

“Münafıklardan ölen bir kimsenin namazını sakın kılma ve kabri başında da durma. Zira onlar Allah ı ve Rasûlünü inkâr etmişler ve fâsık olarak ölmüşlerdir.” (Tevbe 84) Ben o gün Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e karşı cüretkârlığıma şaşırıştım. Allah ve rasulü daha iyi bilir.”²

¹ El-Umm 6/157-166)

² **Sahih.** Buhârî (1300) İbn Ömer radiyallahu anhuma'dan diğer bir lafızla: Buhârî (1210) Muslim (2400)

Şafii rahimehullah ayetin tefsirinde bu probleme şöyle cevap vermiştir: “Münafıklar için cenaze namazı kılmamasının emredilmesine gelince, Şüphesiz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kıldığı cenaze namazı, başkasının kıldığı cenaze namazından farklıdır. Münafıklar üzerine cenaze namazı kılmayı terk etmesinin emredilmesinin, bağışlanacak kim-seden başkasına cenaze namazı kılınmayacağına hükmedilmesinden do-layı olduğunu umarım. Şirk üzere devam eden bağışlanmaz. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de bağışlanmayacak bir kimseye cenaze na-mazı kılmaktan yasaklanmıştır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Müslümanların onlara (münafıklara) cenaze namazı kılmalarını engelle-medi ve (bu ayetin nüzulünden) sonrasında da münafıklardan kimseyi öl-dürmedi.”¹

İmam Şafii bu probleme cevabı genişleterek el-Umm’de şöyle de-miştir: “Eğer birisi şöyle derse: “Allah Azze ve Celle: **“Münafıklardan ölen bir kimsenin namazını sakın kılma”** (Tevbe 84) buyuruyor. Eğer Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in namazı diğer Müslümanların na-mazından farklı ise biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den başka-sının kimseye cenaze namazı kılmayacağını umarız. Nitekim Allah mün-a-fıkların cehennemini en alt tabasında olacağına hükmetmiştir. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

“Onlar için bağışlanma dilesen de, dilemesen de birdir. Onlar için yetmiş defa bağışlanma dilesen dahi Allah onları bağışlamaz.” (Tevbe 80)

Eğer birisi şöyle derse: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in mü-nafıklar için kılmaktan yasaklandığı cenaze namazı ile diğer Müslümanla-rın namazı arasındaki farkın delili nedir?

Şüphesiz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Allah’ın yasakla-ması sebebiyle buna son verdi. Allah Azze ve Celle ve rasulü sallallahu aleyhi ve sellem (Müslümanları) bundan ve onların miraslarından yasak-lamadı...

Şafii rahimehullah dedi ki: “Hidayet imamları olan Ebu Bekr, Ömer ve Osman radiyallahu anhum onlardan bazılarını biliyorlardı ve onlardan

¹ Şafii, Ahkâmu’l-Kur’an (1/297)

hiçbiri onlardan birini öldürmediler, onlar İslâm'ı izhar ettikleri için zahirde onlara islam hükmü uygulamaktan engellemediler.

Ömer radiyallahu anh bir kimse öldüğü zaman Huzeyfe b. el-Yeman radiyallahu anh'e gelir, eğer oturmasını işaret ederse otururdu. Bu işaretten ölen kimsenin münafık olduğunu anlardı. Müslümanların onun üzerine namaz kılmalarına ise engel olmazdı. Sadece Ömer radiyallahu anh namazı kılmadan otururdu. Çünkü cenaze namazını kılmadan oturmak, eğer başkaları onun cenaze namazını kılıyorlarsa, münafık olmayan kimsenin cenazesi için de mubahtır..."¹

Hafız İbn Hacer rahimehullah münafıklar üzerine cenaze namazından yasaklanmasının onlardan belirli kimseler hakkında olduğunu zikrederek şöyle demiştir:

"Ayetin zahiri bütün münafıklar hakkında nazil olduğudur. Lakin bunun onlardan belirli kimseler için nazil olduğu varid olmuştur. El-Vakidî diyor ki; bize Ma'mer, Zührî'den haber vererek dedi ki: Huzeyfe radiyallahu anh şöyle dedi: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu:

"Ben sana bir sır vereceğim, onu hiç kimseye anlatma. Ben münafıklardan belli sayıdaki falan ve filan kimselere cenaze namazı kılmaktan yasaklandım."²

Böylece açıkça ortadadır ki, Müslüman olduğunu izhar eden herkeşe, bazılarının nifak alametleri ortaya çıksa dahi İslâm hükümlerinin uygulanması esastır. Onlara cenaze namazı kılmaktan yasaklanması Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e özel bir yasaktır. Bunun delili Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Müslümanları onlara cenaze namazı kılmaktan yasaklamamasıdır. Sahabeler de münafıklara cenaze namazı kılmaya devam etmişlerdir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem İbn Ubeyy üzerine namaz kılmak istediğinde Ömer radiyallahu anh O'na bunu söylemiştir.

¹ El-Umm (1/259-260)

² Fethu'l-Bari (8/337-338)

Genel Yönetimlerin Münafıklara Verilmesinin Hükmü

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in dünya hükümlerinde münafıklara, Müslümanlara davrandığı gibi davrandığı geçmişti. Lakin bildiğim kadarıyla onlardan hiçbirine ümmetin maslahatları için güvenip de genel vazifeler vermemiş, onlara malların bekçiliği, savaş komutanlığı, insanlar arasında yargı, namazda imamlik ve Müslümanların meselelerinde tedbiri gerektiren diğer görevleri vermemiştir.

Bunun sebebi onların Allah ve rasulüne kâfir olmaları, Allah'a, rasulüne ve mü'minlere harb etmeleridir. Buna bir de Müslümanların yönetimlerinin esasları olan güvenilirlik vasfına sahip olmamaları da eklenir.

Güvenilirlik Müslümanlar ve gayri müslimler indinde temel esastır. Nitekim Medyen'in kızları Sâlih babalarından Musa aleyhi's-selâm'ı işçi tutmasını isterken bütün insanlar için toplumlarında önemli olan iki özelliğini zikretmişlerdir:

Birincisi: Güvenilirlik

İkincisi: Kuvvet.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنْ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ

“Kadınlardan biri de şöyle demişti: "Ey babacığım! Onu ücretli tut; ücretli tuttuğun kimselerin en hayırlısı, kuvvetli ve güvenilir olanıdır" (Kasas 26)

Güvenilirlik, gayri muslim olmasına rağmen Mısır kralının aradığı en üstün özellik idi. Yusuf aleyhi's-selâm kendi zamanında en önemli yönetim vazifesi olan yeryüzü hazinelerine atanmıştı. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصُهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ

لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ * قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ

“Kral şöyle demişti: “Onu bana getirin de kendime has (müşavir) yapayım.” Onunla konuşunca da demişti ki: “Bugün artık sen, nezdimde güvenilir bir mevki sahibisin.” Yûsuf da demişti ki: “Beni, ülkenin hububat anbarının bakımına memur et. Zira ben çok iyi bir koruyucu ve bilgili bir idareciyim.” (Yusuf 54-55)

Allah Subhanehu ve Teâlâ emanetleri sahiplerine vermeyi farz kılarak şöyle buyurmuştur:

إِنَّ اللَّهَ يُأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا

“Allah size emanetleri ehline vermenizi, insanlar arasında hükmettiğiniz zaman da adaletle hükmetmenizi emrediyor. Allah bununla size ne güzel öğüt veriyor. Şüphe yoktur ki Allah, her şeyi hakkıyla işiten, hakkıyla görendir” (Nisa 58)

Kurtubi rahimehullah şöyle demiştir: “Bu ayet, dinin bütününü içeren ana hükümlerdendir.” Sonra bu ayetin muhatapları hakkındaki ihtilafı zikredip, hitabın genel olduğunu tercih eder ve şöyle der: “Âyetle daha zahir olan, onun bütün insanlar hakkında umumi olduğudur. Bu âyet bir taraftan yönetici ve kamu görevlilerini, ellerinde bulunan malları paylaştırıp, haksızlıkları gidermek, hüküm vermek halinde adaleti gözetmek gibi emanet olan bütün hususları kapsamaktadır.”¹

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem emanetin zayi edilmesinin kıyamet alametlerinden olduğunu haber vermiştir. Emanetin zayi edilmesinin en bariz şekli ise işlerin ehli olmayanlara verilmesidir. Nitekim Ebu Hureyre radiyallahu anh'ın rivayet ettiği hadiste Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Emanet zayi edildiği zaman kıyameti bekle!” Ebu Hureyre radiyallahu anh dedi ki: “Onun zayi edilmesi nasıl olur ey Allah'ın rasulü!” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “İşler ehli olmayanlara verildiği

¹ Camiu Ahkami'l-Kur'ân (5/255, 257)

zaman kıyameti bekle” buyurdu.”¹

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kendisine verilen emri gönül hoşluğu ile yerine getiren güvenilir hazine bekçisini övmüş ve onu sadaka veren kimselerden saymıştır. Hâlbuki o kendi malından sadaka vermemiştir, sadece hazine bekçisidir. Hazinesinin görevlisi olduğundan ve yönetiminde insanların haklarını gönül hoşluğuyla eda ettiğinden bu şekilde güvenilirlikle takdir edilmeyi hak etmiştir.

Ebu Musa el-Eşarî radiyallahu anh rivayet ediyor: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kendisine verilen emri gönül hoşluğuyla yerine getiren güvenilir hazine bekçisi sadaka verenlerden biridir.”²

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ebu Ubeyde b. el-Cerrah radiyallahu anh’ı güvenilirliğinden dolayı övmüştür. Enes b. Malik radiyallahu anh’dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her ümmetin bir emîni vardır. Bizim eminimiz de ey ümmet! Ebu Ubeyde b. el-Cerrah’tır.”³

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ebu Ubeyde radiyallahu anh’ı Necran’a göndermek istediği zaman onu seçmesindeki en bariz liyakat özelliği olarak güvenilirliğini zikretmiştir. Ashabı radiyallahu anhum bu şerefe nail olmak istemişlerdi.

Huzeyfe radiyallahu anh’dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Necran halkına şöyle buyurdu:

“Muhakkak ki size hakkıyla emin olan bir kimseyi göndereceğim.” Ashabı bu şerefe nail olmak istediler, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ebu Ubeyde radiyallahu anh’ı gönderdi.”⁴

Güvenilirlikle nitelenmeyen kimse bunun zıddı olan hıyanet ile nitelenir ki hıyanet nifak alametlerindendir. Münafık, Müslümanların işlerinde yöneticiliğe layık değildir.

¹ **Sahih.** Buhârî (7/188)

² **Sahih.** Buhârî (3/47) Muslim (2/710)

³ **Sahih.** Buhârî (4/216)

⁴ **Sahih.** Buhârî (4/216)

Bu yüzden Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem münafıklara dış görünüşlerine göre diğer Müslümanlara davrandığı gibi muamele yapardı. Lakin ümmetinin işlerinde onlara yönetim görevi vermezdi. Çünkü onları hıyanet ile vasıfladığı için onlara güvenilmez.

Ebu Hureyre radiyallahu anh'den: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Münafığın üç alameti vardır...”** Bunlar arasında şunu da zikretmiştir: **“Kendisine güvenildiği zaman ihanet eder.”**¹

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem mümini insanları kanları ve malları konusunda kendisinden emin kılan kimse olarak tarif etmiş, emanete ihanet eden kimseden vacip olan imanın kemalini nefyetmiştir. Ebu Hureyre radiyallahu anh'den: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Müslüman; Müslümanları dilinden ve elinden selamette kılan kimsedir. Mu'min ise kanları ve malları konusunda insanları güvende kılan kimsedir.”²

Enes b. Mâlik radiyallahu anh'den: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Mu'min; insanları güvende kılan kimsedir. Müslüman; Müslümanları dilinden ve elinden selamette kılan kimsedir. Muhacir; kötülükleri terk eden kimsedir. Nefsim elinde olana yemin ederim ki bir kul, komşusunu kötülüklerinden güvende kılmadıkça cennete giremez.”³

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem komşusuna hainlik eden, kötülüklerinden onu güvende kılmayan kimseden imanı nefyederek yemin etmiştir.

Ebu Şureyh ve Ebu Hureyre radiyallahu anhuma'dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Vallahi iman etmemiştir, vallahi iman etmemiştir, vallahi iman

¹ **Sahih.** Buhârî (1/14) Muslim (1/78)

² **Sahih.** Tirmizî (2627) Tirmizî: “Hadis hasen sahihtir” dedi.

³ **Sahih.** Hâkim (no: 25)

etmemiştir!” Denildi ki: “Kim ey Allah’ın rasulü?” Şöyle buyurdu: “**Komşusunu kötülüklerinden emin kılmayan kimse**”¹

Bu hadislerin manası, samimi iman sahibinde ancak insanlara iman amellerini izhar ettirir. İmanın samimiyetinin en bariz göstergelerinden birisi de insanları kanları, malları ve sırları konusunda güvencede kılmak ve emanete ihanet etmemektir. Kişinin imanının samimi olduğunu iddia etmesi yeterli değildir.

Münafıklar güvenilirliği kaybettikleri gibi samimiyeti de kaybetmişlerdir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

أَلَمْ تَرَى إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

“Şu münafıklık edenleri görmüyor musun? Kitap ehlinde inkâr eden Yahudilere diyorlar ki: “Eğer siz yurdunuzdan çıkarılacak olursanız, muhakkak biz de sizinle beraber çıkarız. Size karşı hiç kimseye itaat etmeyiz. Sizinle savaşırlarsa mutlaka size yardım ederiz.” Allah şâhitlik eder ki onlar muhakkak yalancılardır.” (Haşr 11)

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ * اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“Münafıklar sana gelince, "şâhitlik ederiz ki sen, Allah'ın Rasûlüsün" derler. Allah da senin kendi Rasûlü olduğunu elbette bilmektedir. Ve şuna da şâhitlik etmektedir ki, münafıklar muhakkak ya-

¹ **Sahih.** Buhârî (5670) Muslim (46)

İlancıcıdır. Onlar, yeminlerini bir kalkan edinmişler ve Allah'ın yolundan başkalarını da çevirmişlerdir. Onların yapmış oldukları bu şey ne kötüdür.” (Munafikun 1-2)

Hain, yalancı ve aldatıcı kimsenin insanların maslahatlarının idaresi ve sırları konusunda güvenecekleri makama getirilmesi caiz değildir. Çünkü daha önce geçtiği gibi onlar Müslümanlara karşı ancak kötülük ve tuzak gizlerler. Onlar kâfir kardeşlerinin dostlarıdır, Müslümanlara karşı kâfirlere yardım ederler. Onlar adına casusluk yaparlar. Müslüman yöneticinin münafıklara herhangi bir yönetim sorumluluğu vermesi helal olmaz. Çünkü onlar Müslümanlara zarar verirler.

Münâfık Yöneticilere Karşı Çıkmak

Müslümanların işlerinde münafıkları görevlendirmemek esastır. Çünkü onlar Müslümanların meselelerini idare etmede güvenilir değillerdir. Lakin Müslümanların rızaları olmadan, münafıkların kuvvet kullanmaları ve yönetimi gasp etmeleri suretiyle münafıkların yönetimlerine müptela olurlarsa veya Yahudi, Hristiyan ve putperest kâfirlerle anlaşarak İslâmî halklar üzerine otorite kurarlarsa; Müslümanlara gereken şey onların Allah'ın kitabına ve rasulünün sünnetine aykırı olan işlerine, iyiliği emir ve kötülüğü yasaklama mertebelerini gözeterek karşı çıkmalarıdır. Burada emretme ve yasaklama hususunda maslahat ve mefsedetlerin de gözetilmesi gerekir.

İyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamak İslam'ın ihmal edilmesi caiz olmayan en önemli kurallarından ve farz-ı kifâyelerdendir. Eğer terk edilirse İslâm ümmetinden bunu yerine getirmeye gücü yeten herkes günahkâr olur. Fakat bunu yerine getiren bulunursa yeterli olur.

Küfür işleyen belirli bir şahıs kendisine hüccet ikame edilmeden tekfir edilemeyeceği gibi, Müslümanların buna sessiz kalıp onun Müslüman olduğunu zannettirmeleri de mubah değildir. Bilakis onlara gereken; o kimseye küfrün hüccet ikamesi yapıldıktan sonra sahibini dinden çıkaracağını ve böyle bir kimsenin bu halde ölmesi halinde cehennemde kalıcı olacağını açıklamalarıdır.

Bunun örneklerinden birisi; Allah'ın diniyle hükmetmek ve ona muhakeme olmak gerektiğine inanmak gibi dinde vacip olduğunun bilinmesi zorunlu olan bir şeyi inkâr etmektir. İslam fıkhi konularında dinde bilinmesi zorunlu olan birçok mesele vardır. İslam'ın şartları, had cezalarının uygulanması, varisler arasında Kur'an'da nazil olduğu gibi miras taksimi gibi

meseleler bunlardandır.

Yine dinde haram olarak bilinmesi zorunlu olan sarhoş edici içki içmek, leş yemek, zina etmek gibi haramları helal saymak böyledir.

Bütün bu hususlarda Müslümanların, özellikle de âlimlerin bu sıfatlara sahip olan kimselere karşı çıkarak beyan etmeleri gerekir. Eğer karşı çıkar, beyan ederler ve hüccet ikame olursa, Allah'a tevbe etmeyen, O'nun hükmüne teslim olmayan kimse bizatihi tekfiri hak eder.

Bilinmesi gerekir ki muhalefet şiddetli oldukça ona karşı çıkmak da daha büyük olur. Kötülüğe karşı çıkmaya güç yettikçe bunu yerine getirmenin gereği de şiddetlenir. Emir ve yasaklamadaki maslahatlar, mefsedetlerinden daha fazla olduğu zaman, bunu yerine getirmek daha çok gerekli olur.

Bu meselelerin gerçekleşmesi için maslahatlar ve mefsedetlerin tartışılması gerekir. Bu görev ümmetin âlimleri, akıl sahipleri ve çeşitli alanlarda uzmanlık sahibi olan ileri gelenlerinden oluşan ehlu'l-hâl ve'l-akd (çözüm ve karar mercî'i)ne aittir.

Bu iş sıradan insanların, cahillerin, sefihlerin, ümmete faydadan çok zarar veren zapt edilmemiş hissiyat sahibi kimselerin işi değildir.

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: "Bunun özü şu genel kuralın kapsamı içindedir: "Maslahatlar ile mefsedetler ve iyiliklerle kötülükler çatıştığı zaman yahut bir araya geldiği zaman bunlardan ağır basanın tercih edilmesi gerekir. Şüphesiz emir ve yasaklama eğer maslahatın elde edilmesini ve mefsedetin uzaklaştırılmasını içeriyorsa çelişen bir şey var mı diye bakılır. Eğer maslahatlar elden gidecek veya daha büyük mefsedetler meydana gelecekse, bu sorumlu olunan bir şey değildir, bilakis eğer mefsedeti maslahatından daha fazla olursa (iyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamak) haram olur."¹

İbnu'l-Kayyım rahimehullah kötülüğe karşı çıkmamanın dört derecesini zikretmiştir:

"Kötülüğe karşı çıkmak dört derecedir:

Birincisi: Kötülüğü giderip yerine zıddını getirmek.

İkincisi: Kötülüğün tamamı giderilemiyorsa azaltmak.

¹ Mecmuu'l-Fetava (28/129)

Üçüncüsü: Onun yerine dengi bir kötülük getirmek.

Dördüncüsü: Ondan daha beter bir kötülük getirmek.

İlk iki derece meşrudur. Üçüncü derece içtihat konusudur. Dördüncü derece ise haramdır.”¹

Küfür ve Nifak Kelimelerini Uzunca Açıklamanın Sebepleri

Küfür, tekfir ve nifak kelimelerinin manasını ve bunun tehlikesini açıklamada sözü uzattım. Bunun sebepleri şunlardır:

Birinci sebep: Müslümanlardan bu din için hamasetli, hislerinin galeyana getirdiği gençlerden oluşan fert ve cemaatler öne çıkmışlar, İslâmî halklara hükmedenlerin geneli ile hayatlarında ve halklarında şeriatin uygulanması için harp ediyorlar. Bu konuda Gayri Muslim İslam düşmanlarıyla da beraber hareket ediyorlar.

Onların geneli Allah'ın kitabına ve rasulünün sünnetine aykırı hükümlerin bulunduğu beşerî kanunları uyguladıklarını, zulmün yaygınlaştığını, adaletin kalmadığını, birçok İslâmî ahlakın kaybolduğunu, bozuk ahlakın hâkim olduğunu, büyük günahların işlendiğini, haramların mubah sayıldığını, İslam davetçilerinin ve ümmetin âlimlerinin aşağılandığını, onlara baskı yapıp haislere atıldıklarını, sürgün edildiklerini görüyorlar.

Hatta onlardan birçoğunun, “La ilahe illallah'ın manasını tatbik” etmeye davetten başka işledikleri bir suç olmadığı halde öldürüldüğünü, topraklarını düşmanların işgal edip ırzları çiğnediklerini, cihad farızasının ümmetin en çok ihtiyacı olduğu bir zamanda iptal edildiğini görüyorlar. İslamî halkların gemlerini ve kilitlerini elinde tutan ümmetin âlimlerinden birçoğuyla da nasihatleşmekten sessiz kaldıklarını görüyorlar.

Afgan cihadında uygulamalı olarak Allah'ın kitap ve sünnet vahyini destekleyen hususları da gördüler. Allah'ın inatçı kâfir düşmanlarına karşı cihad için hazırlıklar yapmak gerektiğini, taşkınlık yapan düşmanlardan kurtuluşun ancak bununla olacağını da gördüler.

Bu cemaatler ve bu fertler ümmetin bu üzücü durumuna karşı sabrederek beklemeye güç yetiremediler, iki tehlikeli silaha sarıldılar:

¹ İ'lamu'l-Muvakkiin (3/4)

Birincisi silah: Akide ve fikir silahı

İkinci silah: Kuvvet ve infaz silahı.

Akide ve fikir silahı İslâmî halklara hükmedenlerin genel olarak ve ayrıntılı olarak, İslam dininden çıkmış kâfirler olduklarına inanmak şeklinde ortaya çıktı. Genel olarak yani; yöneticiler kâfirlerdir diye inandılar. Ayrıntılı olarak yani; her fert bizzat ve ismen kâfirdir diye inandılar.

Hatta bu cemaatlerden bazıları devletin bütün memurlarının kâfir olduğuna hükmettiler. Bu tekfir ettiklerinin arasında “sultan âlimi” adını verdikleri âlimler de vardı. Onların yöneticilere küfürlerinde destek oldukları gerekçesiyle onları tekfir ettiler. Hatta bazıları hükümetlerin küfürlerine sükût edip razı oluyorlar diye halkları dahi tekfir etmişlerdir.

Bu yüzden İslâmî ülkelerin çoğunda bu itikada sahip birçok cemaatler bulunmaktadır. Her ülkede bu cemaatler azlık veya çokluk bakımından farklılık gösterirler. Bu cemaatlerden bazıları itikatlarının tehlikeli sonuçlarını gördükten sonra bazı konumlarından dönüş yapmışlardır.

Kuvvet ve infaz silahına gelince, bu silah taşımak, yöneticilerden, memurlardan ve halklardan kâfir olduğuna inandığı kimseyi öldürmeyi helal saymak şeklinde ortaya çıkmıştır.

Bunun sonucu olarak da Müslümanların ülkelerinde canlar alınmış, binalar yıkılmış, mallar heder edilmiş, hatta bazıları bazı ülkelerde Müslüman kızları cariyeye edinmeye cüret edebilmişlerdir.

İkinci Sebep: Bu gençler ve bu cemaatler görüşlerinde kendilerine muhalefet edenleri ve görüşlerine itibar edip muvafakat etmeyenleri tekfir etmişler, İslam ülkelerinde istişare edilip görüşüne başvurulacak kimse bulunmadığı görüşüne sahip olmuşlardır.

Allah’ın kullarına farz kıldığı cihadı yerine getirmek görüşündeler. Zira o iptal edilmiş ve sancağı indirilmiştir. Bu sebeple de kâfirler bazı İslâm ülkelerini işgal etmişler veya yöneticilerine tahakküm etmişler, böylece İslâmî halklara Allah’ın kitabına ve rasulünün sünnetine aykırı hükümler uygulanmıştır.

Bundan dolayı bu farzın ayağa kaldırılması, savaş ve silah eğitimleri yapılması, kâfirlerin ülkelerine savaş yapılması yani kâfirlerin öldürülmesinin, mallarının ifsat edilmesinin, maslahat gerektirdiği zaman ülkelerinin

tahrip edilmesinin ve savaşanlar için kalkan olarak kullanıldıklarında savaşmayan kimselerin dahi öldürülmesinin mubah olduğu ve “talep cihadı” denilen cihadın yerine getirilmesine karar verdiler.

Meşru kudretin mal, eğitim, silahlanma ve silah kullanma bakımından kendilerinde toplanmış olduğuna itibar ettiler. Yaptıkları işlerin İslâm ümmetinin doğusunda ve batısında getirdiği vahim sonuçlarına dair tedbir almayı düşünmediler. Çünkü onlar bu ümmeti kötü sonuçlardan koruyabilecek ve tedbir alacak güçte değildiler.

Maslahatlar ile mefsedetler arasında muvazene yapmak ve aralarını bulmak mümkün olmadığında, iki maslahattan üstün olanını tercih etmek ve her ikisini de terk etmek mümkün olmadığında iki mefsedetten büyük olanını terk etmek gerektiği daha önce geçmişti.

Üçüncü sebep: Bu konuyu araştıran kimsenin tehlikeli tecrübeler geçirmesi. Bugün Müslüman gençler bunu yaşıyorlar. Öğüt almaları için onlara tecrübenin anlatılması gerekir.

Şeyh Abdullah Kadirî el-Ehdel şöyle anlatmıştır: Evet ben bu tecrübeyi 1374 (miladi 1954) yılında yaşadım. Tam anlamıyla konunun açıklığı kavuşması 1383 (miladi 1964) yılında oldu. Yani bu tecrübe yaklaşık on sene sürdü.

Peki bu tecrübe neydi ve sahibinin tehlikeli hatası nasıl ortaya çıktı?

Yemen halkının çoğunun genel kapsamlı bir cehalet döneminde olduğu malumdur. Dinin usulü ve furu'u hakkında genel ve halkın genelini kuşatan bir cahillik... Maksadım bu iki durumun ayrıntılarına girmek değildir. Sadece tecrübeyle alakalı olanı anlatacağım.

İnsanlar kabirlerle teberrük ediyorlardı. Özellikle de babalarının ve dedelerinin kabirleriyle. Ölülerden yardım istiyor ve Allah'ın dışında onlara da dua ediyor, onlardan sadece Allah'tan istenebilecek şeyleri istiyorlardı. Mesela kısır kadın ölüden çocukla rızıklandırılmasını talep ediyor, ölü için kurbanlar kesiyor ve kuraklıkta onlardan yağmur indirmesini istiyorlardı.

Ben Suudi Arabistan'ın güney batısında yer alan “Samita” kasabasında ilim talebine başladığım zaman bu işlerin çoğunun dinden çıkaran büyük şirk olduğunu anladım. Muayyen (belirli) bir şahsın hüccet ikame edilmedikçe tekfir edilmesinin caiz olmadığını biliyordum.

Oradaki Müslümanların kâfirler olduklarına inandım. Tekfirimin kapsamına ilk girenler ailem oldu. Ben annemin karnında iken ölmüş olan babamın kâfir olduğuna, ben küçükken ölen annemin kâfir olduğuna, neredeyse beni öldürecek gibi olan kardeşlerimin kâfirler olduklarına, itikad ettikleri her şeyi reddedip yeniden Müslüman olduklarını ilan etmeyen bütün insanların kestiklerinin haram olduğuna inandım.

Sonra bir şiir yazdım. Üzerine bazı tevhid kitaplarından notlar düştüm. Adını da “Behcetü’l-Kulub Fi Tevhidi Allami’l-Guyub/Gaybleri bilen birleşmesiyle kalplerin güzelleşmesi” koydum. Orada bu şirk amellerini zikrettim ve bunu yapanları şahıslarıyla tekfir ettim. Şiirde onları isimleriyle zikrettim. Bu basıldı ve Yemen’in birçok kasabasında dağıtıldı. Özellikle de Tihame’de!

Abdullah Kadîrî el-Ehdel’in Tehlikeli Tecrübesi

Abdullah Kadiri el-Ehdel şöyle devam etti: “Medine İslam üniversitesine gelmemden önce el-Kasîm şehrinin allâmesi Şeyh Abdurrahman b. Nâsır es-Sa’dî rahimehullah’ın yayınlanan kitaplarını okuyordum. Bunlardan birisi de “Teyşiru’l-Kerîmî’r-Rahman Fî Tefsiri Kelâmî’l-Mennân” kitabı idi. Kitaplarında Şeyhulislam İbn Teymiyye’nin kitaplarından ve sözlerinden çokça nakil yapıyordu. Bu şahsın üslubunun kolaylığından ve itidalinden etkilendim... Lakin ben bu okumalarda zihnimdeki tekfirle alakalı bir şey hatırlamıyorum.

Gittiğimde İslam üniversitesinde ders gördüm ve Kitabu’t-Tahaviyye şerhinde sahip olduğum görüşe aykırı şeyler gördüm. Üstadımız muhaddis Şeyh Nasıruddin el-Elbânî rahimehullah’a bunu sordum. Dedi ki: “Muhakkak ki muayyen (belirli) kâfir İslâm’a girmemiş, Müslümanlığını ilan etmemiş kimsedir. Ona dünyada bütün küfür hükümlerini uygularız. Lakin bizler onun ahirette cennetlik veya cehennemlik olduğuna hükmetmeyiz, durumunu rabbine bırakırız. Çünkü bizler insanların ahiretteki durumuna hükmetmekle sorumlu değiliz.”

Allah ona rahmet etsin, benimle onun arasında konuşma uzadı. O, lütuf, sabır ve diyalog olarak birçok üstattan farklı idi. İkna edici kuvvette delil getirirdi. Belirli bir şahıs küfür dahi işlese ona hüccet ikame etmedikçe tekfir edilmesinin caiz olmadığına, delil ikame edilmedikçe belirli bir şahsın

cehennemde kalıcı olduğuna ve hiç kimse için cennetlik olduğuna hükmetmenin caiz olmadığına beni de ikna etti.

Bana İbn Teymiyye rahimehullah'ın kitaplarını çokça okumamı nasihat etti, ben de bu nasihatini yerine getirdim. Hicri 1385 yılında üniversite eğitimim bittikten sonra Mecmuu'l-Fetava'nın yirmi cildini okudum. Orada taşkınlık yapmış olduğumu gördüm. Bu tecrübeye hata ettiğim ortaya çıktı. İbn Teymiyye rahimehullah'ın sözlerinden bu kitapta bazı ifadelerini zikretmiştim. Nitekim "el-İmanu Huve'l-Esas: İman esastır" adlı kitabımda da bunları zikrettim. Bilmediğim hakkı bana ortaya çıkardığı için Allah'a hamd ettim. Bu cahillik sebebiyle bana en yakın kimseler olan ana babamı tekfir etmiştim ve onlar için bağışlanma dilemiyordum...

Bu tecrübemi, nefislerine dönmeleri ve İslâm fakihlerini anlamanın akıllarına ağır geldiği tekfircilerin ardından gitmemeleri gereken hamasetli genç çocuklarımıza aktarıyorum. Onlar ilim kaideleri ve usulünü temkin sahibi hocaların ellerinde okuyacak bilgileri kendilerinde toplamamışlardır. Nitekim İmam eş-Şâtıbî'nin şu sözü daha önce geçmişti: "İlime ve gayeyi gerçekleştirmeye ulaştıran yolların en faydalılarından birisi ilmi, onu kemaliyle gerçekleştiren ehlinde almaktır... Çok azı dışında, haktan kayan hiçbir fırka ve sünnete muhalefet eden hiçbir kimse görmezsin ki bu vasıftan ayrılmış olmasın ."

Ehl-i Sünnet'in Mürcie'ye Cevâbı

Mürcie'nin mezhebinin üç esas üzerine kurulu olduğu daha önce geçmişti:

Birinci esas: İmanı şöyle tarif ederler: Allah'a iman; Allah'ı, rasulünü ve O'nun Allah katından getirdiği her şeyi bilmekten ibarettir.

İkinci esas: Vaad naslarına tutunmak

Üçüncü esas: Tehdit naslarını te'vil etmek.

Ehl-i sünnet bu esasların çelişkisinden dolayı reddetmişler ve imanı, Mürcienin tarifine muhalif bir şekilde tarif etmişler, Kur'ân ve sünnet naslarının Ehl-i sünnetin tarifini doğruladığını beyan etmişler ve Mürcie'nin tarifini kabul etmemişlerdir.

Ehl-i Sünnete göre imanın anlamı:

Ehl-i sünnetin cumhuru imanı; kalp ile itikad etmek, dil ile söylemek ve azalarla amel etmek olarak tarif etmişlerdir.

Bu imanın şer'î tarifidir. Kalbin itikadını kapsar. Zira şayet şehadet telaffuz edilip kalp bunu tasdik etmezse kişi mümin olamaz. Kalbi şehadetin anlamına itikad eder de dil ile söylemek reddedilirse kişi iman ehli dairesine giremez. Şehadeti söyler ve kalbiyle itikad eder de Allah'ın yapılımasını emrettiği farzları terk eder ve Allah'ın yasakladığı büyük günahları işlerse imanı eksik olur.

Böyle bir kimse tevbe etmeden ölürse farzları terk etmesi ve haramları işlemesi sebebiyle Allah'ın cezalandırmasına maruzdur. Allah onu dilerse bağışlar, dilerse azap edip sonra cennete koyar.

İbn Kesir rahimehullah şöyle demiştir: “İman; Allah’a, kitaplarına ve rasullerine imanı ve tasdik etmeyi, fiil ile de ikrar etmeyi kapsayan bir kelimedir. Derim ki: İmanın lügatteki manası sadece tasdik hakkında kullanılır. Kur’ân’da da bazen bu anlamda kullanılmıştır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “O Allah’a inanır ve mü’minlere inanır” Yine Yûsuf aleyhi’s-selâm’ın kardeşleri babalarına: “Biz her ne kadar doğru söyler olsak da sen bize inanacak değilsin” demişlerdir. İman, amel ile beraber kullanıldığı zaman bu şekildedir: “Ancak iman edip sâlih amel işleyenler müstesna” kavlinde olduğu gibi. Fakat iman kelimesi mutlak olarak kullanıldığında, şer’an aranan îman ancak itikad, kavil ve fiille birlikte olmalıdır. İmamların ekseriyeti de bu görüştedirler. Hatta İmam Şafiî, Ahmed b. Hanbel, Ebu Ubeyd ve diğerleri; imanın söz ve amelden ibaret olduğunu, artıp eksildiğini söylemişlerdir. Bu konuda pek çok hadis vârid olmuştur. Biz bunları Buhârî Şerhi’nin başında zikrettik. Hamd ve minnet Allah’adır.”¹

Aşağıda gelecek ayetlerden Ehl-i sünnetin iman tarifinin doğruluğu ve Mürcie’nin iman tarifinin doğru olmadığı anlaşılmaktadır:

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ

¹ Tefsiru İbn Kesir (1/41-42)

آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ * الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ * أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

“Mü'minler ancak o kimselerdir ki Allah anıldığı zaman, yürekleri ürperir; kendilerine O'nun âyetleri okunduğu zaman da imanları artar ve yalnız Allah'a dayanıp güvenirlir. Keza namazı dosdoğru kılarlar; kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infak ederler. İşte gerçekten mü'min olanlar bunlardır. Onlara rableri katında dereceler vardır; bağışlanma ve hudutsuz rızık onlara mahsustur.” (Enfal 2-4)

Bu iki ayet müminlerin ancak iman cüzleri olan bu sıfatlara sahip olan kimseler olduklarını belirtmektedir.

Birinci sıfat: Allah anılınca kalplerin ürpermesi, yani Allah Teâlâ'dan korkması

İkinci sıfat: Allah'ın âyetleri kendilerine okununca imanlarının artması

Üçüncü sıfat: Allaha tevekkül etmek yani O'na dayanmak

Dördüncü sıfat: Namaz kılmak

Beşinci sıfat: Allah'ın rızıklarından infak etmek.

İlk üç sıfat kalp amellerindendir. Ancak imanın artması kalp amelini de, başkalarını da kapsar. Dördüncü ve beşinci sıfatlar da kalp ve azaların amelini kapsar.

Bu sıfatların imanın cüzleri olduğuna iki husus delalet eder:

Birinci husus: Bu sıfatlar zikredilmeden önce “Müminler ancak o kimselerdir ki” şeklinde sınırlama zikredilmiştir.

İkinci husus: Bu sıfatlar zikredildikten sonra “İşte gerçekten mümin olanlar bunlardır” kavliyle pekiştirme yapılmıştır. Bu sınırlamanın müminlere ait olup imana ait olmadığı söylenemez. Çünkü müminler ancak imandan dolayı bu sıfatlara sahip olanlardır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ
وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ * تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا
وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

“Âyetlerimize ancak kendilerine hatırlatıldığı zaman, hemen secdeye kapananlar, büyüklük taslamadan hamd ile rablerin tesbih edenler, korkarak ve ümid ederek rablerine yalvarmaktan yanları yataklardan uzak kalanlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimizden Allah yolunda sarf edenler iman ederler.” (Secde 15-16)

Bu iki ayet, imanın ancak zikredilen sıfatlara sahip olan kimsenin özelliği olduğunu belirtmektedir. Bunlar da; ayetleri zikredildiği zaman Allah için secde etmek, Allah’ı hamd ile tesbih etmek, O’na ibadet ederek boyun eğmek ve büyüklenmemek, uykuya ihtiyaçları olduğu vakitlerde Allah Teâlâ’ya yönelmek için yanlarını yataktan uzaklaştırmak, Allah Teâlâ’ya dua etmek, cezalandırmasından korkmak, sevabını ve ecirini ümit etmek ve verdiği rızıktan O’na itaat yolunda harcamak.

Secdeler, tesbih, dua, infak ve yanların yataktan uzaklaşması azaların amellerindendir. Allah için boyun eğerek O’na karşı büyüklenmeyi terk etmek, Allah’ın cezalandırmasından korkmak ve O’nun sevabını ümit etmek ise kalplerin amellerindendir.

Bu da bu sıfatların tamamının imanın cüzlerinden olduğuna delalet etmektedir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ
كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

“Hâlbuki Allah’a, nebiye ve ona indirilene îman etmiş olsalardı kâfirleri dost edinmezlerdi. Fakat onların çoğu fâsıktırlar.” (Maide 81)

Ayet, Allah'ın düşmanlarına dostluk etmenin, kalbin onlara meyletmesinin ve onlara destek olmanın vacip olan imana aykırı olduğuna delalet etmektedir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ

“Mü'minler ancak, Allah'a ve Rasûlüne inanıp hiç şüphe etmeyenler ve Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihad edenlerdir. İşte îmanlarında sâdik olanlar bunlardır.” (Hucurat 15)

Bu ayet şek ve şüphenin zıddı olan kalpte yakînin devamlılığının, Allah yolunda mal ve can ile cihadın imandan olduğuna delalet ediyor. Bunların bulunmaması ise vacip imanın bulunmamasıdır.

Tereddüt karışmamış olan tasdik imandandır. Bu da kalp amellerindendir. Cihad da imandan olup azaların amellerindendir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“... Fakat Allah, îmanınızı zayi edecek değildir. O, şüphesiz insanlara çok şefkatli ve merhametlidir.”** (Bakara 143)

Bu ayetin nüzul sebebinde geldiği üzere burada iman ile kastedilen namazdır. Zira bu ayet, Kâbe'ye yönelme emri gelmeden önce Beytu'l-Makdis'e doğru namaz kılmış olarak ölen kimseler hakkında nazil olmuştur. İnsanlar onların durumlarını yani Beytu'l-Haram olan Kâbe'ye yönelmeden kılmış oldukları namazlarının hükmünü sorunca bu ayet nazil olmuş, onların da tıpkı yeni kibleye doğru namaz kılanlar gibi namazlarından dolayı ecir alacaklarını öğrenince bunu soranlar huzura kavuşmuştu.

Bu da gösteriyor ki namaz içerdiği bütün kıraat, zikir, kıyam, oturuş ve huşu gibi cüzleriyle imandandır.

Geçen ayetler, şeriat sahibinin iman kelimesini kalpteki kesin tasdik hakkında kullandığını ortaya koymaktadır. Nitekim Allah Teâlâ: **“Müminler ancak Allah'a ve rasulüne iman edip sonra şüpheye düşmeyenlerdir”** buyurmuştur. Yine iman kelimesini tasdik dışındaki kalp amelleri

hakkında da kullanmıştır: **“Müminler ancak Allah zikredildiğinde kalpleri ürperen... rablerine tevekkül eden kimselerdir.”** Yine azaların amelleri hakkında da kullanmıştır: **“Ayetlerimize iman edenler ancak bunlar zikredildiğinde secdeye kapanan, rablerini hamd ile tesbih eden... yanları yataklarından uzaklaşan... verdiğimiz rızıklardan infak eden kimselerdir.”**

İbn Teymiyye rahimehullah Cehmiyye'nin hata ettikleri esasları zikrederek şöyle demiştir:

“Daha önce onların üç açıdan yanlış yaptıklarını zikretmiştik:

Birincisi: Kalpte imanın kalp amelleri olmadan tam olabileceğini ve kalpte tasdikini; Allah sevgisi, Allah korkusu, O'na tevekkül, O'nunla karşılaşma arzusu gibi kalp amelleri olmadan bulunabileceğini zannetmeleridir.

İkincisi: Kalpte imanın zahir ameller olmadan da tam olabileceğini zannetmeleri. Mürcie'nin tamamı bunu söylerler.

Üçüncüsü: Şariat sahibinin tekfir ettiği herkesin ancak Rab Tebarek ve Teâlâ'yı kalbin tasdik etmemesi sebebiyle tekfir ettiğini söylemeleri.”¹

Ehl-i Sünnet, Mürcie'nin delil getirdikleri vaad naslarının zahirlerini, onların mezhebini yıkacak şekilde tehdit gelen birçok naslarla reddetmişlerdir. Allah Teâlâ'nın şu ayeti gibi:

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا ءَاخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا * يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا * إِلَّا مَنْ تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Allah ile beraber başka bir ilâha yalvarmayanlar, hak yolla olmadıkça Allah'ın haram kıldığı nefsi öldürmeyenler ve zina etmeyenlerdir. Kim bunları yaparsa, günahının cezasını bulur. Kıyamet günü,

¹ Mecmuu'l-Fetava (7/363-364)

onun azabı kat kat artırılır; orada, zelîl olarak kalır. Ancak tövbe eden, îman eden ve salih amel işleyenler başka. Allah, onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah, çok bağışlayıcıdır; çok merhametlidir.” (Furkan 68-70)

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَبِجَزَائِهِ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا

“Her kim bir mü'mini kasten öldürürse, cezası, içinde kalacağı cehennemdir. Allah ona gazab etmiş, onu lanetlemiş ve onun için büyük bir âzâb hazırlamıştır.” (Nisa 93)

Buna Hariciler ve Mu'tezile'nin Kur'ân ve sünnetten delil getirdiği bütün tehdit nasları dâhildir. Zira bunlar Murcie mezhebini reddeden naslardır. Bunların zikri ve bunlarla tekfire veya cehennemde ebedi kalmaya delil getirmenin tartışması daha önce geçmişti.

Açıklama ve Özet

Bu iki konuyu iki büyük âlimin Harici, Mu'tezile ve Murcie fırkalarının mezhebinin bozukluğunu ve bu meselede hak ehlinin mezhebini açıklayan sözleriyle tamamlayalım. Bu iki âlim Ebu'l-İzz el-Hanefî ve Endülüslü müfessir el-Kelbî rahimehumallahtır.

Ebu'l-İzz dedi ki: “Ehl-i Sünnet günah işleyen kişinin naslarda bu günahtan dolayı zikredilen tehditi hak ettiğinde ittifak etmişlerdir. Yoksa Mürcie'nin belirttiği gibi iman ile birlikte hiçbir günahın zararı yoktur, küfür ile birlikte de hiçbir itaatin faydası yoktur demezler. Mürcie'nin delil diye kullandığı vaad nasları ile Hariciler'le Mutezile'nin delil olarak kullandıkları vaid (tehdit) nasları bir araya getirilecek olursa, her iki görüşün de yanlışlığı ortaya çıkar. Bu kesimlerin sözlerinde hiçbir fayda yoktur. Tek fayda, her bir kesimin açıklamasından, karşı görüşü savunan diğer kesimin izlediği yolun yanlışlığını açıkça anlayabiliyor olmamızdır.”¹

El-Kelbî Allah Teâlâ'nın: “**Muhakkak ki Allah kendisine ortak ko-**

¹ Şerhu'l-Akide'ti-Tahaviyye (1/362)

şulmasını bağışlamaz, bunun altındakileri dilediği kimse için bağışlar” ayeti hakkında şöyle demiştir:

“Bu ayet çelişkili görünen ayetleri açıklayarak tehdit meselesine hükmetmektedir. Bu, Hariciler, Mu'tezile ve Murcie'ye karşı Ehl-i Sünnet lehine kesin bir delildir.

Çünkü Ehl-i Sünnetin görüşüne göre müminlerden günahkâr olanlar Allah'ın dilemesindedir, dilerse onlara azap eder, dilerse onları bağışlar. Delilleri bu ayettir. Zira bu ayet bu manada açık bir nastır.

Haricilere göre günahları küçük günah ya da büyük günah olsun fark etmeksizin günahkârlar mutlaka azaba uğrayacaklardır. Mu'tezile'ye göre ise büyük günahlardan dolayı mutlaka azap görürler.

Her iki grubu da “Bunun altındakileri bağışlar” kavli reddetmektedir. Çünkü burada günahkârların bazıları tahsis edilmektedir.

Mu'tezile bu ayeti kendi mezheplerine göre te'vil ederek şöyle demişlerdir: “Allah'ın bağışlamayı dilediği kimseler tevbe edenlerdir.” Onların azap görmeyeceğinde ihtilaf yoktur. Bu, uzak bir te'vildir. Çünkü “Muhakkak ki Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz” kavli şirkten tevbe etmeyen hakkındadır. Aynı şekilde, “Bunun altındakileri dilediği kimse için bağışlar” kavli günahattan tevbe etmeyen içindir. Böylece ayetin başı ile sonu uyum içinde olur.

Murcie'nin kendi mezheplerine göre te'vil etmeleri ise: “Dilediği kimse için” lafzı iman etmesini dilediği kimseler demektir demeleridir. Yine bu da uzak bir te'vil olup lafzın gerektirdiği mana değildir.

Nitekim Kur'ân'da birçok tehdit ayetleri gelmiştir. Mu'tezile bunları günahkârlara yorumlamış, Murcie ise kâfirlere yorumlamıştır. Ehl-i Sünnet ise kâfirler ile Allah'ın bağışlamayacağı günahkârlara yorumlamıştır.

Yine Ehl-i Sünnet, vaad ayetlerini günah işlemeyen mü'minlere, tevbe eden günahkârlara ve Allah'ın tevbe olmaksızın bağışlayacağı günahkârlara yorumlamışlardır.

Ehl-i Sünnet'in mezhebine göre vaad ayetleri ile tehdit ayetleri arasında bir çelişki kalmamıştır. Bilakis bunların manalarının araları bulunur. Başkalarının sözleri ise böyle değildir, onlara göre ayetler arasında çelişki kalır.

Kâfir küfründen tevbe ettiğinde bağışlanacağında mezheplerin ic-

maı vardır. Eğer küfrü üzere ölürse bağışlanmayacağı ve onun cehen-
nemde kalıcı olduğunda da icma vardır. Müminlerden günahkâr olanı eğer
tevbe ederse bağışlanır. Eğer tevbe etmeden ölürse insanlar onun hak-
kında ihtilaf etmişlerdir.”¹

Dr. Abdullah Kadirî el-Ehdel şöyle devam etti: “İslâmî ilim kaynakla-
rında beraber ders yaptığımız bazı talebelerim bana şöyle sordu: “Hüküm
veya meseleye delil getirirken Kur’ân ve sünnet naslarını neden çok zik-
rediyorsun? Müellifin bir ayet veya bir hadis ile delil getirmesi yeterli değil
midir? Önceki âlimlerden neden çokça nakil yapıyorsun?”

Cevabım şöyle oldu: Bu, araştırma konusuna bağlıdır. Kur’ân ve
sünnet delillerinin çokça zikredilmesi veya önceki âlimlerden çokça nakil
yapılması, yazarın bazı insanlarda bu meseleyle ilgili tereddüt veya şüp-
henin bulunduğunu bilmesi sebebiyle olabilir. Böylece delillerin ve âlimle-
rin sözlerinin çokluğu ile tereddüt giderilir ve şüphe ortadan kaldırılır.

Yine bu, okuyucu veya soran kimsenin gönlündeki manayı sağlam-
laştırmak için de olabilir. Çünkü delillerin çokluğu itminanı artırır.

Delilleri artırmak İslâm âlimlerinin menhedeinde bir bid’at değildir. Bü-
yük imamlarda bunun birçok örneklerini görebiliriz.

Onlardan birisi İmam Şafii rahimehullah’tır. Özellikle el-Umm ve er-
Risale kitaplarında tek bir meseleye delil getirmek için birçok ayetler ve
hadisler zikretmiş, meselelerinde delil getirme açılarıyla ilgili birçok mûna-
zaralar akdetmiştir.

Ondan başka âlimler de böyle yapmışlardır. Özellikle karşılaştırmalı
fıkıh konusunda eser yazan İmam Nevevî eş-Şafii, el-Mecmû’da, İbn Ku-
dame el-Hanbelî el-Mugni’de, el-Kâsânî el-Hanefî Bedaiu’s-Sanaî’de, İbn
Hazm el-Muhalla’da böyle yapmışlardır.

Fıkıhın fûru’unda durum böyle olduğuna göre akide meseleleri buna
daha önceliklidir. Özellikle bu kitapta işlediğimiz tekfir ve bunun zıddı gibi
konularda. Zira bu red ve kabul açısından bir topluluğun eksik kaldığı, di-
ğer bir topluluğun haddi aşdığı en önemli akide meselelerindendir.

Yazar konuyu, tereddüt ve şüphe arız olmayacağını bildiği konuda

¹ El-Kelbî et-Teshil Li Ulumi’t-Tenzil (1/144-145)

özet olarak işleyerek delilleri çoğaltmaya ihtiyaç duymadan, okuyucuların gönüllerinde manayı veya hükmü açıklamakla yetinirse daha iyi olabilir.

Tekfir etme veya etmeme konusunda Kur'ân ve sünnet naslarını ve bu konuda âlimlerin görüşlerini çokça naklederek sözü uzattım. Bunun sebebi ilim talebelerinin bu önemli konunun tehlikesine dikkat etmelerine şiddetle muhtaç olmalarıdır. Bu konu yüzücülükte mahir olup selamet sahiline ulaşmaya ehil olan kimselerin dışındakilerin dalmamaları gereken, çarpıcı dalgaları olan bir denizdir.

Bununla beraber küçük bir havuzda dahi iyi yüzemedikleri halde onların çoğu kendisini bu kuşatıcı dalgalara atmıştır ve hem kendileri, hem de hidayet ve burhan olmaksızın kendilerini taklid edenleri boğmuşlardır. Cehalet sebebiyle hep birlikte yasaklanan aşırılığa düşmüşlerdir. Bunun üzerine dinin uzak olduğu şeyleri meşru zannederek bazı tasarruflarda bulunmuşlardır. İfrat ve tefritten, geri kalma ve aşırılıktan ancak ümmetin selefinden olan âlimlerinden Allah'ın fakih kıldığı kimselerden dinde fıkıh ilmini alanlar korunabilir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Mü'minlerin toptan savaşa çıkmaları da olacak şey değildir. Her topluluktan bir gurup, dinde derinleşmek ve kavimleri (savaştan) döndüklerinde onları uyarmak için, böylece onlar da (Allah'ın yasaklarından) sakınırlar diye savaşa çıkmaları olmaz mı?”** (Tevbe 122)

Muaviye radiyallahu anh'ın rivayet ettiği hadiste Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Allah, hayrını dilediği kimseyi dinde fakih kılar.”**¹

¹ **Sahih.** Buhârî (1/39) Muslim (2/718)

Toplumu “Cahiliyye” Olarak İsimlendirmek

Cahiliyet kelimesinin lügat manası: bilgisizlik ve hafiflik manalarına gelir.¹ Araplar bu kelimeyi ilimle amel etmemek manasında da kullanırlar. Ragıp şöyle der:

“Cehl (Cehalet, cahiliyet) üç çeşittir:

1- İlimden nasipsiz olmak. Bu en yaygın olanıdır.

2- Bir şeye olduğundan başka türlü inanmak. **“Ey iman edenler! Bir fasık size bir haber getirse o haberin doğruluğunu araştırın. Yoksa cehaletle (yanlış anlama sonucu) bir topluluğa kötülük edersiniz; sonra da yaptığınıza pişman olursunuz.”** (Hucurat 6) Ayetindeki cehalet kelimesi bu manadadır.

3- Bir işi yapılması gereken şekilden başka bir şekilde yapmak.

¹ İbnu Faris, el-Mu’cem

“Musa kendi kavmine: “Allah bir sığır kesmenizi emrediyor” dedi. Onlar “Bizimle alay mı ediyorsun?” dediler. Musa: “Cahillerden olmak-tan Allah’a sığınırım” dedi. (Bakara 67) Ayetindeki cahil, işi ciddiye al-mamak ve onu yapılması gereken şekilden başka bir şekilde yapmak ma-nasındaki cehalet kelimesindendir.”¹

Cahiliyetin Kitap ve Sünnetteki manası: Bir şeyi cahiliyetle vasıflan-dırmak şer’i sonuçlar doğuracağı için onun şer’i kurallara uygun düşmesi lazımdır. Cahiliyet kelimesi Kur’an da şu yerlerde kullanılmıştır:

1- **“Sonra korku ve sıkıntının arkasından Allah size emniyet hissi verdi. Bunun getirdiği iç rahatlığıyla bir kısmınızı (gerçek mü’minleri) uyuklama aldı. Bir kısmınız (munafık olanlar) ise can kay-gısında kalmışlardı. Bunlar Allah hakkında doğru olmayan cahiliyet zannını besliyorlardı. Onun için: Bu işte savaş işinde bizim sözümüz yok mu? Diyorlardı. De ki söz ve kararın tamamı Allah’a aittir. (Ali İmran 54)**

2- **“Onlar cahiliyet hükmünü mü istiyorlar? Yakın sahibi bir top-lum için hüküm yönünden Allah’tan daha iyisi kimdir?” (Maide 50)**

3- **“Evinizde oturun! Eski cahiliyet usulüyle açılıp dolaşma-yın!.....” (Ahzab 33)**

4- **“O zaman kâfir olanlar kalplerine hamiyyeti cahiliyet hamiy-yetini (ırk taasubunu) yerleştirdiler. Allah da peygamberinin ve mü-minlerin kalpleri üzerine sükuneti indirdi ve onları takva kelimesine bağladı....” (Fetih 36)**

Bu dört ayette geçen cahiliyet kelimesi her bir ayette bir hal ve dav-ranışı nitelemiştir. Birinci ayette zannı, ikincisinde hükmü, üçüncüsünde açılıp dolaşmayı, dördüncüsünde de hamiyeti vasıflandırmıştır.

Cahiliyet kelimesi Allah Rasulünün (sallallahu aleyhi vesellem) söz-lerinde de kullanılmıştır. Bunlardan bir kaç şöyledir.

1- Veda Hutbesinden bir cümle: **“Haberiniz olsun, cahiliyet işin-den olan her şey ayaklarımın altına alınmıştır.”²**

2- **“Allah’ın en çok buğzettiği insanlar üçtür. Bunlar, Harem böl-gesinde dinsizlik yapan, Müslüman iken cahiliyet âdetini arayan ve**

¹ Ragıp el-İsfahani Mufredat

² **Sahih** Müslim hac babı

haksız yere bir insanın kanını dökmeye çalışandır.”¹

3- Ebu Zerr radiyallahu anh bir kişiyi annesinin siyahlığıyla ayıplayınca Allah Rasulü ona:

“Sen kendisinde cahiliyet bulunan birisisin!” diye çıkıştı.²

4- **“Kim öldüğü zaman boynunda bey’at ipi yoksa cahiliyet ölümüyle ölür.”** Diğer bir rivayette:

“Kim camaatten bir karış miktarı ayrılrsa ve o halde ölse cahiliyet ölümüyle ölür.”³

Bu hadislerde de cahiliyet, bazı tutum ve davranışları nitelendirmiştir. Ve hiç şüphesiz ki bu nitelendirme o tutum ve davranışların kötü olduğuna ve onlardan sakınmak gerektiğine delalet ediyor; lakin o fiillerin sahiplerinin küfrüne delalet etmiyor.

Mesela Ebu Zerr’e söylenen “sende cahiliyet var” sözüyle onun kâfir olduğu kastedilmemiş; sadece insanları renkleriyle ve kendilerinin dışındaki şeylerle ve kimselerle ayıplamanın cahiliyet döneminde görülen yanlış bir davranış olduğu belirtilmiştir.

Yukarıdaki nassların ayet ve hadis ışığında cahiliyet manasını net olarak görüyoruz. Buna göre Allah ve Rasulü bu kelimeyi İslamiyet’te yeri olmayan ve ona ters düşen şeyler ve işler için kullanmışlardır. Cahiliyet denilince ilk akla gelen İslam’dan önceki dönemdir. Çünkü o dönemde insanlar kapsamlı bir cehalet içindeydiler. Onların bütün inanç ve amellerini cahiller tayin eder, kendileri de bu cahili inanç ve amelleri benimseyip hayatlarını onlara göre yönlendirirlerdi.

Cehalet ve cahiliyet o dönemde böylesine kapsamlıyken İslam’dan sonraki dönemde ancak cüzler ve parçalar halinde varlık gösterir. Onun için herhangi bir Müslüman da o dönemin inanç, huy, ahlak ve davranışlarından bir şey görülebilir. Buna örnek de Allah Rasulünün Ebu Zerr’e:

“Sende cahiliyet var” sözüdür. Böyle parçalar halinde görülen cahiliyet küfrü gerektirmez. Buna işaret etmek için İmam Buhari bu hadisin önüne: “Fasıl: Günahlar cahiliyet içindendir. Fakat onları işleyenler şirk

¹ **Sahih.** Buhari diyat babı

² **Sahih.** Buhari iman babı

³ **Sahih.** Buhari fiten

koşmadıkça kâfir olmazlar.” Başlığını koymuştur.¹

Cahiliyet dönemindeki usulle hükmetmek de bu nev'dendir. Allah Azze ve Celle buna işaretle “**Cahiliyet hükmünü mü istiyorlar?**” (Maide 50) Buyurmuştur.

Şeyhul İslam İbni Teymiyye şöyle der: “İnsanlar Allah Rasulünün nübüvvetinden önce cehalet anlamındaki bir cahiliyet içindeydiler. Bu cehalet dünya çapında kapsamlı ve geneldi. Allah Rasulü gönderildikten sonra cehalet kapsamlı olmaktan çıktı. Kâfirlerin yurdu olan ülkelerde varlığını yine sürdürürken Müslümanların yaşadıkları ülkeler İslamın nur ve ilmiyle aydınlandı. Bu ülkelerde cehalet bazı işlerde ve bazı kişilerde görülse bile kapsamlı ve ihatalı bir biçimde değildir. Onun için İslam ülkesini ve Müslüman toplumu bir bütün olarak cahiliyete nisbet etmek doğru değildir.”²

Hafız İbnu Hacer de şöyle der: “Cahiliyet İslam’dan önceki şeydir. Bu kelime İslam döneminde ancak bazı vasıflardan dolayı bazı şahıslar için kullanılabilir.”³

Bu iki imamın sözlerinden çıkan mana şudur: İslamiyet döneminde Müslüman toplumlara bazı İslamcı yazarların yaptığı gibi cahiliyet toplumları demek doğru değildir. Çünkü bu toplumlarda cahiliyet dönemine ait bazı şeyler bulunsa bile bunun yanında İslam dönemine ait şeylerde vardır. Ve hatta bu ikincileri daha fazladır. Bu itibarla bunları yok saymak haksızlık ve yanlıştır. Fert olarak da bir Müslüman tamı tamına bir cahiliyet adamı değildir. Çünkü Müslüman olması hasebiyle cahiliyet kadar İslam’ın da bazı vasıflarını taşıyordur. Onun için Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem Ebu Zerr’e

“Sen cahilsin” dememiş, “Sende cahiliyet var” demiştir. Bu iki tabir arasında büyük fark bulunduğu açıktır.

Cahiliyet ismini kullanmanın hükmü kullanım biçimine göre değişir:

1- Onu bir dönemin tamamı veya bir Müslüman toplumun bütünü için kullanmak, örneğin, “*Bu zaman cahiliyet zamanıdır veya bugünün Müslüman toplumları cahildirler (cahiliyet üzerindedirler)*” demek dinen caiz değildir. Çünkü

¹ **Sahih** Buhari iman babı

² İbn Teymiyye İktiza (1/226)

³ Fethu’l-Bârî (1/85)

a- Kapsamlı ve genel anlamıyla cahiliyet bütün insanların din ve imandan uzaklaştığı dönemdir. Bu dönem İslam’dan öncesidir. İslam geldikten sonra böyle kapsamlı cahiliyet kalmamıştır. Allah Rasulu şöyle buyurmuştur:

“Ümmetimden bir taife kıyamet kopuncaya kadar hak ve İslamiyet üzerinde sebat edeceklerdir.”¹

“Allah benim ümmetimi dalalet ve sapıklık üzerinde birleştirecektir.”²

b- Cahiliyet kelimesi bulunan hadisi şeriflere bakılırsa Allah Rasulü’nün onu mutlak ve genel olarak değil, belli bir amel veya ahlak için kullandığı görülür. Ahir zamanla ilgili hadislerde cahiliyet kelimesinin kullanılışı bu şekildedir.

c- Cahiliyet parçalanmayan bir bütün değildir. Aksine o parçalanabilen bir şeydir ve Müslüman fert ve toplumlarda onun parçalarından bir kısmı görülebilir. Bu itibarla Allah’ın hükmüyle yönetilmemiş olmak Müslüman bir toplumu cahiliyet toplumuna çevirmez, ancak bu yönüyle ona benzetir. Onun için toplumun kendisi cahili yönetim tarzından razı ve memnun değilse kâfir bir toplum olmaz. Hatta üstün tutmamak şartıyla sadece hevai nefis için cahili yönetimi tercih de etseler toplumlar kâfir olmazlar. Allah Teâla bu tercihi yapanları azarlayan bir soruyla:

“Onlar cahiliyet hükmünü mü istiyorlar?” (Maide 50) buyurarak kendilerinin kâfir değil fakat istedikleri yönetimin cahili olduğunu beyan etmiştir. Şunu özellikle belirtmeliyiz ki burada tartışılan husus Allah’ın hükmüyle hükmetmemenin küfür olup olmadığıdır. Yoksa ilahi ahkâmla hükmetmenin büyük önemi ve sonsuz faydaları tartışmanın üstünde bir hakikattir.

2- Cahiliyet kelimesini belli bir fert veya ülke için kullanmak iki türdür.

a) Gayri Muslim olan fert ve toplumlar için kullanmak. Bu caizdir

b) Büyük günah işleyen Müslüman fertler veya bu günahların işlendiği Müslüman toplumlar için kullanmak. Bu ise caiz değildir. Çünkü bunlar

¹ **Sahih.** Buhari, itisam babı

² **Sahih.** Tirmizi fiten babı, Hakim 1/115 ayrıca İsra suresi 81. Ayetinde “Hak geldi batıl zail oldu..” buyrulur.

işlenen günahları günah bilip onlara helal demedikçe Müslümanlıktan çıkmazlar. Fakat Allah'ın haram ettiği şeylere bilerek helal deseler, o zaman kâfir olurlar ve gayri muslimlerin durumuna düşerler.

3- Bir amel ve durumla kayıtlayarak bir fert veya topluma cahiliyet nisbet etmek, örneğin (falan ülke cahiliyet hükmüyle yönetiliyor veya kadınları cahiliyet usulüyle açılıp dolaşıyor) demek caizdir. Allah Rasulüde cahiliyeti böyle kayıtlayarak kullanmıştır. Ebu Zerr bir adamı annesinin siyahlığıyla ayıplayınca kendisi ona:

“Sende cahiliyet var!” buyurmuştur. Bir hadiste de şöyle demiştir:

“Ümmetimde cahiliyet işi olan dört şey vardır. Bunlar, kendi soylarını övmek, başkasının soyunu kötülemek, yağmuru yıldızlarla ilişkilendirmek ve ölü üzerinde ağlamaktır.”¹

Toplumu cahiliyetle ilk vasıflandıran Mevdudi'dir. Bu konuda İslam ve Cahiliyet adında bir eser de yazmıştır. Onun ardından Seyyid Kutub konuyu ele almış ve geniş bir şekilde işlemiştir.² Kardeşi Muhammed Kutub da ondan etkilenerek 20. Asrın Cahiliyesi adlı kitabında bu meselelere değinmiştir. Fakat ne Mevdudi, ne de Seyyid Kutub, cahiliyetle vasıflandırdıkları Müslüman toplumları tekfir etmemişlerdir. Bu konuda Behne-savi'nin el-Hukmu ve Kadiyetu't Tekfir kitabına bakılabilir.

Allah'ın İndirdiği ile Yönetilmeyenlerin Durumu:

Allah'ın indirdiği ile yönetilmeyenler, yönetime karşı tutumlarına göre iki kısımdırlar:

1- Yönetenlere tam itaat halinde olan ve onlara içtenlikle uyanlar. Bunlar da iki kısımdır:

a) Yönetenlerin Allah'ın dinini bozduklarını veya onu tamamen terk ettiklerini bilenler. Bunlar bu bilgiye rağmen onlara uyarlar, onların Allah'ın hükmüne muhalif olarak helal ettiklerini helal, haram ettiklerini haram kabul ederler. Yönetenlere bu şekilde uymak küfürdür. Allah bunu şirk saymış ve şöyle buyurmuştur: **“Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını, papazla-**

¹ **Sahih.** Müslim cenaiz babı

² Bkz. Fi Zilal 2/904, Mealim Fi't-Tarik 88

rını ve Meryem oğlu Mesih'i rableri olarak kabul ettiler. Oysa tek Tanrı'dan başkasına kulluk etmemekle emrolunmuşlardı. Ondan başka tanrı yoktur. Allah, koştukları eşlerden münezzehtir.” (Tevbe 31)

Sahabeden Adiy b. Hâtim şöyle rivayet eder: “Müslüman olmak için Allah rasulüne geldim. Boynumda altın bir haç vardı. Kendisi bana:

“Ey Adiy! Bu putu kendinden uzaklaştır” dedi ve (yukarıdaki) ayeti okudu. Ben:

“Onlar bunlara tapmıyorlar” dedim. Allah rasülü:

“Onlara tapmıyorlar, ama onların helal ettiğine helal, haram ettiğine haram diyorlar” dedi.¹

b) Yönetenlerin uydurduğu helal ve haramlara uymakla beraber, Allah'a iman eden ve Allah'ın haram ettiğine helal veya helal ettiğine haram demeyenler. Bunlar, itikad planında değil, amel ve fiil planında yönetenlere uyarlar. Nefis ve şeytana uyan müslümanların durumu da budur. Bunlar bu uymalarıyla kâfir değil, günahkâr olurlar. Günahkâr olmaları ise kesindir. Zira Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“İtaat ancak meşru olan işlerdedir.”²

“Müslüman kişi, hem hoşlandığı, hem de hoşlanmadığı işlerde yönetenleri dinlemek ve onlara itaat etmek durumundadır. Ancak günah olan bir şey emredildiği zaman dinlemek de yoktur, itaat etmek de.”³

İbn Kayyım rahimehullah şöyle der: “Bu hadisler gösteriyor ki, günah olan bir işte amirlerine itaat eden kişi günahkâr olur. O işi emir üzere yapmış olması Allah katında ona mazeret olmaz.”⁴ Fakat sadece itaat etmekle kişi kâfir olmaz. Kâfirlik, itaatin yanında itaat ettiği yanlışın doğru olduğuna inanmak halinde vücut bulur. Nitekim İbnu'l-Arabî rahimehullah şöyle der:

“Kâfire itaat eden kişi, iman ve küfrün yeri olan itikatta da itaat ederse, müşrik olur. Fakat fiilde ona itaat etmesine rağmen, itikadıyla o

¹ **Hasen.** Tirmizi tefsir babında rivayet etmiştir. Taberi de Tefsirinde, Huzeýfe radyallahu anh'den ve başkalarından bu anlamda rivayetler nakletmiştir. Hadislerin tahririni Kıyas ve Taklide Reddiye kitabımda yaptım. Oraya bakınız.

² **Sahih.** Buhari, ahkâm babında rivayet etmiştir.

³ **Sahih.** Buhari cihad babı, Nesai bey'at babı.

⁴ İbn Kayyım Şerhu Süneni Ebi Davud (3/429)

fiili kabul ve tasdik etmezse, sadece günahkâr olur.”¹

2- Yönetenlerin doğru olmayan icraatından hoşlanmayan, rıza göstermeyen ve kereh duyanlar. Bunlar, Allah’ın indirdiğiyle yönetilmemek sebebiyle kâfir olmak şöyle dursun, günahkâr bile olmazlar. Ancak nasihat etme, ikaz ve uyarıda bulunma ve hoşnut olmadıklarını açıklama gücüne sahip olanlar, bunu yapmadıkları takdirde, bundan dolayı günaha girerler. Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Başınıza bir takım amirler gelecektir. Bunlar bazı işleri doğru, bazılarını yanlış yapacaklardır. Yanlışlarına karşı hoşnutsuzluğunu açıklayanlar sorumluluktan kurtulacaklar, kalben çirkin görenler de selamette olacaklardır. Fakat rıza gösteren ve uyanlar ne sorumluluktan kurtulacak, ne de selamette olacaklardır.” Sahabeler:

“Ey Allahın rasulü! Bu amirlere karşı savaşımayalım mı?” diye sorunca:

“Hayır, namaz kıldıkları sürece onlarla savaşmayın” buyurmuştur.²

Yöneticilere İtaat Edenleri Tekfir Edenlerin Delilleri ve Bunların Özet Cevabı

Allah’ın indirdiğiyle hükmetmeyen yöneticilere itaat edenlerin kâfir olduklarını söyleyenler şu delilleri ileri sürerler.

1. Ayet: **“Yahudiler, Allah’ı bırakıp bilginlerini, rahiplerini ve Mer-yem oğlu İsa’yı rab edindiler** (Tevbe 31) Yahudiler zikredilen kişilere ibadet etmemişler sadece onların dediklerini yapmış ve onlara uymuşlardır. Cenabı Hak bu olayı ilahlaştırma olarak isimlendirirken bunu yapanların niyetlerini ve itikatlarını nazarı itibara almamış sadece fiillerini değerlendirmiştir.

Cevap: Yahudilerin kendi bilginlerinin ve rahiplerinin haramı helal ve helali haram etmelerine uymaları sadece fiil değil, aynı zamanda bir itikad olayıdır. Çünkü Yahudiler bu kimseleri Allah’ın yerine koymuş O’na

¹ İbnu’l-Arabi Ahkamu’l-Kuran (2/743)

² **Sahih.** Müslim imaret babı.

ortak koşmuşlar; Allah'ın hakkı ve yetkisi olan haramlaştırma ve helalleştirme hak ve yetkisinin onlarda da bulunduğuna inanmışlar ve bu inançla Allah'ın kitabında (Tevrat) bildirilen ilahi hükümleri bırakıp bu kimselerin hükümlerine uymuşlardır.

2. Ayet: **“Haram ayların yerlerini değiştirmek küfürde ileri gitmektir.”** (Tevbe 37) Haram ayların yerlerini değiştirmek fiildir. Cenabı hak bu fiili işleyenlerin niyet ve itikatlarını önemsemeden onların kâfir olduklarını bildirmiştir.

Cevap: İbnul Arabî ayetin tefsirinde şöyle der: “Bu ayet müşrik Arapların çeşitli küfürleri bir araya getirdiklerini açıklıyor. Onlar “Rahman da kimdir?” diyerek Yaratıcıyı inkâr ettiler. “Kemikler çürümüşken onları kim diriltebilir?” diyerek dirilişi inkâr ettiler. “Bizden olan bir insana mı uyacağız?” diyerek Peygamberi inkâr ettiler. Ondan sonra da helal ve haram etme yetkisinin Allah'a ait ve O'na mahsus olduğunu inkâr ederek O'nun haram kıldığı ayların yerlerini değiştirdiler. Onların küfürde ileri gitmesi helalleştirme ve haramlaştırma yetkisini kendi kendilerine vermelidir.”

3. Ayet: **“De ki Allah'a ve Rasulune itaat edin. Bundan yüz çevirirlerse bilsinler ki Allah kâfirleri sevmez”** (Ali İmran 32) Allah'a ve Rasulüne itaat fiil ve ameldir. Ayette, bu fiilden yüz çevirenlerin, itikatlarına bakılmaksızın kâfir oldukları bildirilmiştir.

Cevap: Bu ayet Necran Hristiyanları hakkında indirilmiştir. Cenabı Hak bu ayette Peygamberine: “Bu Hristiyanlara söyle! “Allah'a ve Rasulüne inanıp yeni dine uysunlar. Bu yeni dine ve son Peygambere inanzmazlarsa önceki inançlarına rağmen kâfir olurlar ve Allah kâfirleri sevmez.” Emrini vermiştir.¹

4. Ayet: **“Üzerinde Allah'ın ismi anılmayan hayvanların etini yemeyin! Bunu yemek fık ve gûnahtır. Şeytanlar, sizinle mücadele etmeleri için dostlarına telkinde bulunurlar. Onlara itaat ederseniz siz de müşrik olursunuz.** (En'am 121) Bu ayette zikredilen itaatten maksad, müşriklere uyup kesilmedikleri için Allah'ın isminin anılmadığı ölü hayvanların etini yemektir. Bu fiili işleyenlerin itikatlarına bakılmaksızın onların müşrik olacakları bildirilmiştir. İşte bütün bu deliller küfrün gerçekleşmesi için fiilin yeterli olduğunu bunun yanında o fiili işleyenlerin niyet ve itikatlarının şöyle veya böyle olmasının önem taşımadığını gösteriyorlar.

¹ Bu Ayeti Kerime de İslamiyeti kabul etmeyen Yahudi ve Hristiyanların kâfir olduklarına delildir.

Cevap: Kurtubi “Onlara itaat ederseniz siz de müşrik olursunuz” ayetini şöyle tefsir etmiştir: “Onlara itaat ederek Allah’ın haram kıldığı ölü hayvanın etini helal sayarsanız müşrik olursunuz.”¹

O halde buradaki itaat sadece fiili değil aynı zamanda Allah’ın haram ettiği bir şeyin helal olduğuna inanmaktır. Yani itikatla alakalıdır.

Nitekim bu konular ileride itaat ve ittiba başlığı altında detaylı olarak ele alınacaktır.

İtâat ve Tâbî Olmak

Bazıları şöyle söyler: *"Müslüman, Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyen kimselere itaat edip tâbî olduğu zaman mürted, kâfir ve müşrik olur. İtaat ve ittiba' (uymak) amel ile olup niyetlerle itikada bakılmaz."*

Yine bunlar şöyle der: *Allah'ın indirdiklerini emretmeyen kimselerin davetlerine uygun amel eden bir kimse, bununla onlara itaat etmiş, onlara tâbî olmuş, Allah'ı bırakıp onları ilâh edinmiş olur. Onun:*

1. *Bu işi yaparken, emir veren kişinin Allah'ın vermiş olduğu bir hükmü emrettiğine yahut da yüce Allah'ın emir vermesini mübâh kıldığı bir şeyi emrettiğine - hatalı olarak - inanarak amel etmesi;*

2. *Ya da âmirin bu emrine göre amel ederken âmirin Allah'ın indirmiş olduğu hükme aykırı olarak emir verdiğini bilmesi ve âmirin Allah'ın hükmünü değiştirmek imkânına sahip olmadığına inanması, onun bu emri uygulamasının yüce Allah'a isyan olduğunu bilmemesi;*

3. *Veya âmirin emrini yerine getirirken ve ona göre amel ederken, bu emri veren bir kişinin Allah'ın hükmüne aykırı bir hüküm verdiğini bilmekle birlikte; bu âmirin sahip olduğu kutsiyet ve üstünlüğü dolayısıyla Allah'ın haram kıldığını helâl, helâl kıldığını haram kılabileceğine ve Allah'ın hükmüne aykırı hüküm vereceğine, ona itaat edip tâbî olmanın Allah'ın emrini göz önünde bulundurmaksızın vacip bir iş olduğuna inanması arasında hiç bir fark yoktur.*

Onlar buna dair bir örnek de vererek, şöyle derler:

Şayet yüce Allah'a imân eden, O'nun kendisinin dışında kalan her şeyi yarattığına, O'nun mutlak hâkim ve kendisinden başka hiç bir kimsenin hüküm koymak yetkisine sahip olmadığına inanan bir müslüman, yüce

¹ Kurtubi (7/77)

Allah'ın emirlerine uymak, yasaklarından sakınmak konusunda alabildiğine gayret eden, namaz, zekât, oruç, hacc gibi farzları büyük bir titizlikle yerine getiren bir müslüman, yüce Allah'ın hükmünün ne olduğunu bilmediği, kendisi de delilleri incelemeye ve bu delillerden hüküm çıkartmaya muktedir olmadığı bir durumla karşı karşıya kaldığında; fıkıh ve takvası ile tanınan bir âlime bu durum hakkında Allah'ın hükmünü gidip sorsa; bu âlim de ona fetva verip de hata etse ve Allah'ın o durumla ilgili gerçek hükmüne isabet ettiremezse; daha sonra fetva isteyen bu müslüman güvendiği kişiden almış olduğu bu fetvanın, Allah'ın hükmü olduğuna inanıp O'nun hükmünü uygulamakta olduğuna itikâd ederse - onlar böyle bir kişi hakkında da – bu ameli ile Allah'a şirk koşmuş ve bu fetva veren kişiyi Allah'ın dışında rab edinmiş olduğunu söylerler.

Bunlar söyledikleri bu sözlere yüce Allah'ın şu (mealdeki) buyruğunu delil gösterirler:

"Onlar hahamlarını ve rahiplerini, bir de Meryem oğlu Mesîh (İsa'yı) Allah'ın dışında rabler edindiler."

Yine bununla ilgili olarak Adiy b. Hâtem'in rivayet ettiği hadisi de gösterirler. Şöyle ki: Adiy, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e:

"Onlar (Yahudi ve Hristiyanlar) hahamlarına ve rahiplerine ibâdet etmiyorlardı" deyince; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, İbn Kesîr'in Tefsirinde zikrettiğine göre şu cevabı vermiştir:

"Hayır, o hahamlarla rahipler onlara helâli haram, haramı da helâl kıldılar. Yahudi ve Hristiyanlar da bu konuda onlara tâbi oldular. İşte bu onların kendi haham ve rahiplerine ibâdetleridir."

Bu iddianın sahipleri konuyla ilgili olarak şöyle söylerler: Onların itibâ'ları rahiplerle hahamların söylediklerine göre amel etmek şeklinde olup amel eden kimselerin itikadına bakılmaz. İşte itaat budur. Ayet-i kerimenin nassı, haham ve rahiplerin emirlerine göre amel etmek ile Mesih'in Allah'ın oğlu olduğu inancının arasını eşit tutmuştur. Bu da şeriat hükmünde amel ile itikadın eşit olduğuna delildir. Bunlardan herbirisi şirke düşmeye götürür. Bu kanaata daha da bir kuvvet veren husus ise âyet-i kerimenin bütün yahudilerle hristiyanlar hakkında kendi haham ve rahiplerini Allah'ı bırakıp rabler edindiğini belirtmesi ve kendilerinden hiç kimseyi istisna etmeksizin bu konuda hata eden ile etmeyen, itikâd eden ile etmeyen arasında ayırım gözetmemiş olmasıdır.

Yine bunlar yüce Allah'ın şu buyruğunu da delil gösterirler:

"(Haram ayları) ertelemek, sadece kâfirlikte ileri gitmektir..."
(Tevbe, 37)

"Ve haram ayları geciktirmek (nesî') bir amel olup yüce Allah bu ameli irtikâb eden kimselerin küfrüne hüküm vermiştir," derler. Yine yüce Allah'ın şu buyruğunu da delil gösterirler:

"De ki: 'Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir.' De ki: 'Allah'a ve Rasûlu ne itaat edin!' Eğer yüz çevirirlerse bilsinler ki, Allah kâfirleri sevmez." (Âl-i İmrân, 31-32)

Bununla ilgili olarak da şöyle derler: "Gerçek şu ki ittibâ, Rasûlullah (s.a.v.)'in getirdikleri gereğince amel etmektir. Onun getirdikleri gereğince amel etmeyen kimse ona tâbi olmamış olacağından, yüz çevirmiş demektir ve öyle bir kimse de kâfirlere dendir."

Bir başka delilleri de yüce Allah'ın şu buyruğudur:

"Üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanlardan yemeyin. Kuşkusuz bu büyük günahtır. Gerçekten şeytanlar dostlarına, sizinle mücâdele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara uyarırsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşanlar olursunuz." (En'âm, 121)

Bu âyet ile ilgili olarak da şu açıklamayı yaparlar: "Âyet-i kerimede kastedilen itaat yüce Allah'ın haram kıldığı şeyden yemek ya da yemektir. Bu konuda yiyen kimsenin akidesine de bakılmaz. Eğer Müslüman bir kimse ne açlığı gidermek, ne de insanı şişmanlatmak konusunda hiç bir faydası olmayan bir et parçası yemek konusunda itaat etmesi sebebiyle müşrik oluyor ise, durumu bundan çok daha büyük olan hallerdeki itaatının vaziyeti acaba nasıl olur?"

İşte bu gibi kimselerin delilleri bundan ibarettir. Aslında bu konuda kendilerine delil olabilecek bir şey de yoktur.

"Yahudiler, 'Uzeyr Allah'ın oğludur' dediler. Hristiyanlar da, 'Mesih (İsâ) Allah'ın oğludur' dediler. Bu onların ağızlarıyla geveledikleri sözlerdir. (Sözlerini) daha önce kâfir olmuş kimselerin sözlerine benzetiyorlar. Allah onları kahretsin! Nasıl da (haktan bâtıla) döndürülüyorlar! Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını, rahiplerini, Mer-yem'in oğlu Mesîh'i ilâhlar edindiler. Hâlbuki onlara ancak tek ilaha kulluk etmeleri emrolundu. Ondan başka ilâh yoktur. O, bunların ortak koştukları şeylerden uzaktır." (Tevbe, 30-31)

Şimdi bu âyet-i kerîmeyi yüce Allah'ın şu buyruğu ile karşılaştıralım:

"Bundan (Kur'ân'dan) önce kendilerine kitap verdiklerimiz, ona da iman ederler. Onlara (Kur'ân) okunduğu zaman: 'Ona iman ettik. Çünkü o Rabbi-mizden gelmiş hakikattir. Esasen biz daha önce de müslüman idik' derler." (Kasas, 52-53)

Bu iki âyeti birbiriyle karşılaştırdığımız takdirde açıkça şunu görürüz: Her iki âyetin de taşıdığı hüküm - bütün Yahudi ve Hristiyanlar hakkında geçerli olmak üzere - genel bir hüküm değildir. Çünkü yüce Allah'ın lanet etmiş olduğu ve onların kendi hahamlarını, rahiplerini, Meryem oğlu Mesih'i yüce Allah'ı bırakıp rabler edindiklerinden söz ettiği kimseler, en ufak bir tereddüt söz konusu olmaksızın - yüce Allah'ın, Peygamberin peygamber olarak gönderilmesinden ve Kur'ânın nüzulünden önce müslüman olduklarını söylediği kişilerden kesinlikle ayırdır. Bunu yüce Allah'ın şu (mealdeki) buyruğu da daha bir pekiştirmektedir:

"Hepsi bir değildir; Kitâb ehli içinde istikamet sahibi bir topluluk vardır ki, gece saatlerinde secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okurlar. Onlar Allah'a ve âhiret gününe inanırlar; iyiliği emreder, kötülükten menederler, hayırlı işlere koşuşurlar. İşte onlar salihlerdendir. Onların yaptıkları hiçbir hayır karşılıksız bırakılmayacaktır. Allah takva sahiplerini çok iyi bilir." (Âl-i İmrân, 113-115)

İşte yüce Allah'ın sâlihlerden olduklarını bildirdiği bu kesim, kesin olarak ve en ufak bir şüphe söz konusu olmaksızın, kendilerine lanet ettiği ve şirk koştuklarına hüküm verdiği, hahamlarını, rahiplerini, Uzeyr'i ve Mesih'i, Allah'ı bırakıp rabler edindiğini haber verdiği kesimden başka bir kesimdir.

O halde kesin olarak, Tevbe sûresinde yer alan âyet genel olarak bütün Yahudilerle Hristiyanlar hakkında hüküm vermemekte, sadece onlar arasından şirk koşmuş olan kesimi kapsamaktadır, diyebiliriz.

Sözlükte ittibâ' (tâbi olmak, uymak); benzetmek için çalışmak ve itaat etmek, demektir. İtaat ise; emir gereğince amel etmek, demektir.

Şerîatte (terim olarak) itaat ise: Niyet ve itikâd ile birlikte emri uygulamak üzere amel etmektir. Bu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Ömer b. Hattâb radiyallahu anh tarafından rivayet edilen hadisinde vermiş olduğu hükmün gereğidir.

(Ömer radiyallahu anh şöyle der:) "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim: **Muhakkak ameller niyetlerledir.**

Her kişi için niyet ettiği şey (ne ise o) vardır. Kimin hicreti Allah ve Rasûlü için ise, onun hicreti Allah ve Rasûlü içindir. Kimin de hicreti ele geçireceği bir dünyalık yahut da nikâhlıyacağı bir kadın için ise onun da hicreti hicret ettiği şey içindir.” Buhârî ve Muslim rivayet etmişlerdir.

Hadisin taşıdığı nassa uygun olarak: Kişi, şer'an yapmakla emredilmiş ve yapmaması istenmiş (nehyedilmiş) işleri yaptığı takdirde, bu işleri hakkında verilecek hüküm, onun taşıdığı niyete bağlıdır. Çünkü: **"Muhakkak kişi için yalnızca niyet ettiği vardır."**

O halde yüce Allah'a itaat etmek ve onun hükmünü uygulamak maksadını güden bir kimse, kesinlikle kendisine bu hükmü aktaran ya da ona bunu emreden yahut bu konuda ona fetva veren bir kimseye tâbi olmuyor, ona itaat etmiş olmuyor. Bu hükmü nakleden kimsenin, âmir ya da müftünün gerçekte Allah'ın hükmüne isabet etmesi, ya da etmeyip yanılması, hiç bir şekilde durumu değiştirmez.

Diğer taraftan herhangi bir kimseye bilerek itaat eden ve onun emrini uygulayan bir kişi; - ameliyle - kendisine emir verenin emrine, emri Allah'ın emrine muhalif bile olsa yine de itaat ediyorsa o, Şer'î mânası itibariyle kendisine emir verene tâbi oluyor demektir. Bu emreden kişinin vermiş olduğu emrin Allah'ın hükmüne uyması ya da aykırı olması, durumu hiç bir şekilde değiştirmez.

Kendisine emir veren kişinin Allah'ın şeriatını değiştirmek imkânına sahip olamayacağına, onun Allah'ın Şeriatına muhalif olarak vermiş olduğu hükmün bâtil olduğuna, Allah'ın helâl kıldığını haram, haram kıldığını da helâl kılamayacağına, böyle bir âmirin emrine uygun olarak amel ettiği takdirde yüce Allah'a âsi olacağına itikâd ettiğinde; onun böyle bir âmirin emri, ya da müftünün fetvası gereğince amel etmesi halinde, o bu ameliyle bu kişiye şer'î manasıyla tâbi olmadığı gibi, onu yüce Allah'ı bırakarak rab de edinmiş olamaz.

Ancak bu genel ilkeden, failinden niyyetine ve akidesine bakılmaksızın ve şehâdet kelimesini söylemesine rağmen, iman ismini nefyettiğine dâir nassın bulunmuş olduğu ameller, istisna edilir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hicreti emrettiği zaman hicret eden bir kimsenin herhangi bir dünyalığı ele geçirmek yahut da bir kadını nikâhlamak kasdıyla hicret etmesi halinde, onun bu hicretinin hicret ettiği şey için olacağını, yani bu amelin kesinlikle Allah'a ve Rasûlüne itaat ve onlara ittibâ olmayacağını belirtmiştir.

Meselâ, bir kimse yeryüzünün en uzak bölgesinden, yolculuğun her türlü sıkıntılarına katlanarak ihramı giyinmiş olarak gelse, tavaf etse, say'ini yapsa, Zülhicce'nin dokuzuncu günü Arafatta vakfe yapsa, daha sonra oradan Müzdelife'ye gitse, arkasından Minâ'ya geçerek cemreleri taşlasa, orada iki gün kalsa ve Beytullah'ı tavaf etse, fakat bütün bunları yaparken Haccı emreden Şeriatın ve ilgili şer'î hükümlerin bâtil olduğuna inansa, Şer'î manasıyla Allah'ın Rasûlü'nün emrine tâbi olmadığı, onlara itaat etmediği konusunda iki müslüman bile ihtilâf etmez.

Tevbe Sûresi'nde yer alan, "Onlar kendi hahamlarını ve rahiplerini, Allah'ı bırakıp, rabler edindiler." buyruğunda amelden söz edilmemesi gibi, amele herhangi bir işaret de yoktur. Burada sadece "edinmek"ten nas ile söz edilmiş bulunuyor.

"Edinmek" ise sadece niyet ve itikâd ile gerçekleşir, bunun için amele de ihtiyaç yoktur. Herhangi bir kimsenin bir başkasının emrine, emri Allah'ın emirlerine muhalif bile olsa itaat etmenin gereğine itikâd etmesi, onun bu kimseyi Allah'ı bırakıp rab edinmiş olması için yeterlidir.

Zaten İbn Kesîr'in Tefsîr'inde geçen şekliyle Adiy b. Hâtim'in hadisi şu şekildedir:

"Evet onlar (haham ve rahipler) onlara (Yahudi ve Hristiyanlara) helâli haram, haramı da helâl kıldılar, onlar da onlara tâbi oldular."

Bu hadiste de aynı şekilde amel zikredilmemekte, sadece tâbi olmak (ittibâ)dan söz edilmektedir. Şer'ân itibar edilecek ittibâda ise niyet ve itikâdın bulunması zorunludur.

İtikâd, nefsin (ruhun, kalbin) tek başına yapmış olduğu bir davranış, bir iş olup beden bu konuda onunla herhangi bir müşterek davranışı, hareketi yoktur.

Amel ise, nefsin bedeni harekete geçirmek suretiyle yaptığı bir iştir. Dolayısıyla amel, itikâddan başka bir şeydir. Zaten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: **"Ameller ancak niyetlerle"** buyruğu ile bunları birbirinden ayırdederek, niyeti (ki itikâdın kendisidir) amelden başka bir şey olarak ortaya koymuştur.

İbn Kesîr, zikretmiş olduğu hadisin Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e kadar ulaşan muttasıl senedini vermemektedir. Aynı hadisi İbn Hazm, Tirmizî, İbn Cerîr et-Taberî ise sika ve âdil râviler zinciriyle Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e kadar varan bir senet ile bizim daha önce

zikretmiş olduğumuz lâfızlarla rivayet ederler ki şöyledir:

"Onlar sizlere haramı helâl kılıyorlar, siz de onu helâl olarak kabul ediyordunuz. Helâli de haram kılıyorlar, siz de onu haram olarak kabul ediyordunuz. (Öyle değil mi?)" (Adiy) 'Evet!' diye cevap verdim. Bu sefer Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: **'İşte bu onların ibâdetidir!'** diye buyurdu."

Bir şeyi helâl ya da haram kabul etmek ise, amele gerek kalmaksızın yalnızca akide ile gerçekleşir. Buna göre bir kişi, şarabın helâl olduğuna itikad ederse onu helâl kabul etmiş olur, isterse onun bir damlasının tadına bile bakmasın. Yine bir kimse talâkın haram olduğuna itikad ederse onu haram kılmış olur. Dilerse hiç evli olmasın ve onun boşayacak bir kadını bulunmasın. İşte hadisin ayrı her bir rivayetine uygun olarak haram kılmak, ya da kabul etmek için amel kesinlikle gerekli değildir. Zaten haram kabul etmek amelden imtina etmektir. Buna göre:

"Burada akide söz konusu olmaksızın itibar, yapılan ameledir." şeklindeki sözler nasıl doğru olabilir ve nasıl akide ve amel söz konusu olmaksızın haram kıldıkları şeylerde rahiplere ve hahamlara ittibâ etmekten söz edilebilir!?

Gerçek şudur, âyet-i kerime amel ile akideyi değil de, özleri itibariyle bir olan iki akideyi eşit olarak değerlendirmiştir. Ayet, Uzeyr'in Allah'ın oğlu, Mesih'in Allah'ın oğlu olduğunu söylemek ve inanmak ile, rahiplerin, hahamların onlara tâbi olup, bağlanmayı gerektiren; emirleri Allah'ın şeriatına aykırı bile olsa, emirlerine uymayı ve bağlılığı gerektiren kutsallık ve yanılmazlıklarının olduğuna itikad edip söylemek arasında herhangi bir fark gözetmemektedir.

Zaten fiilen gerçekte olan da budur, görülen de budur. Onlar papalarına, "Kutsal Papa" demektedir. Burada onların kullandıkları bu sıfat, dilde: temizlik anlamınadır. Bununla onun masum olduğuna dair inançlarını dile getirirler. Onlara göre o, kesinlikle hata etmemekte, yanılmamaktadır.

Yakın bir geçmişte, papa hamileliği önleyen yolların kullanılmasını yasaklayan bir karar çıkartmıştı. Ona tâbi olanların tümünün bildikleri ise, bu kararın çıkartılmasına kadar bu yolların kullanılmasının helâl ve mubah olduğu ve Allah tarafından kendilerine haram kılınmadığı şeklinde idi. Fakat onun bu yolları yasaklayan kararı çıktığı andan itibaren bu durum onların akidelerine göre haram oluverdi. Yine tarihen sabit olan ve bilinen durum şu ki;

Mesihilerce talâk (boşanma) mübâh idi. Zaten ellerinde bulunan İncillerde de onu haram kılan herhangi bir ifade yoktur. Ancak bir konsey toplanarak talâkı haram kılmayı kararlaştırmış, böylece boşanmanın haram olduğu inançları haline gelivermişti.

Şimdi, "itaatta itibar ameledir, akide söz konusu değildir" diyenlere soruyoruz: Bir müftü, bir müslümana talâk haramdır derse veya bir hâkim ona zevcesini boşamamasını emretse, böyle bir kimsenin acaba Allah'ı bırakıp ona tâbi olmaması ve onu Allah'ın dışında Rab edinmemesi için zevcesini boşaması gerekir mi? Yoksa böyle bir kişi fetvanın yanlış, emrin de bâtil olduğuna imân etmesi halinde mi - zevcesini boşamasa bile - onu rab edinmemiş olur?

Yine soruyoruz: Şayet bir müftü, şarabın helâl olduğuna fetva verse yahut da bir hâkim aynı şekilde karar verse, bir kişi de bunun böyle olduğuna itikad etse ve artık bundan sonra bu şarabı Allah'ın haram kılmış olduğuna dair olan bilgisine rağmen, içmesinin helâl oluverdiğine inansa, acaba böyle bir kişi - şarabı ister içsin isterse içmesin - bu şekilde fetva veren müftüyü veya hâkimi Allah'ı bırakıp rab edinmiş olmaz mı?

Amel etmediği ve şarabı içmediği sürece, böyle bir kişinin bu müftü ve hâkime tâbi olmayacağını ileri süreceklerini kesinlikle sanmıyoruz. Çünkü onun, o müftü ve hâkime Allah'ı bırakıp itaat etmek suretiyle şarabı helâl kıldığında şüphe yoktur. Böylelikle o kişi bu müftü ya da hâkimi - ister fetvayı ya da emri uygulayarak şarabı içmiş olsun, isterse içmesin - Allah'ın dışında rab edinmiş olur.

O halde burada hükme esas teşkil eden, niyet ve itikâddır. Niyet ve itikâddan tecrit edilmiş (soyutlanmış) amel değildir.

Onlara tekrar soruyoruz: İslâm Şeriatı'nın hükümlerinin egemen olup uygulandığı bir ülkede yaşayan ve haram olduğuna inanarak şarap içen bir müslüman ile mülhid, helâl ve haram tanımayan bir ülkede yaşayıp aynı şekilde haram olduğuna inanıp şarabı içen ve bu şekilde yasaları bâtil olan bir ülkede bulunan bir müslüman arasında nasıl fark vardır?

Yüce Allah'ın Kitâbı'ndan ve Rasûlü'nün sünnetinden bu iki durum arasında fark gözetmek için hangi nassa dayanıyorsunuz ki, sizler o inkârcı ülkede bulunan bir kimse ameliyle o inkârcı ülkenin şeriatına tâbi olmuş ve o ülkenin yöneticilerini Allah'ı bırakıp rabler edinmiş olduğunu söyleyebilirsiniz?

Eğer sizler "İslâm şeriatının hâkim olduğu bir ülkede şarap içen bir

kimseye şarap içtiği zaman o şeriatı boyun eğmekte ve ona şer'î ceza tatbik edilmektedir," diyorsanız, cevap olarak şunu söyleriz:

Hüküm onun şarabı içtiği sıradaki durumuna göre verilir. Cezanın uyulanması ise onun fiiline bağlı bir şeydir. Bu cezanın uygulanmasının onun iradesiyle herhangi bir ilgisi yoktur, ondan başkaları sorumludur. Hükümler ise kişiyi nitelendirir ve onun herhangi bir işi yapması haliyle ilgilidir. Başkalarının yapmış olduğu ve bizzat kendi iradesiyle ilgisi olmayan, işleyenin amelini değiştirmeyen durumların, amel ettiği zaman onun davranışıyla ilgisi olmayan hallerin, hükümlerle de ilgisi yoktur.

Yine şöyle deriz: Müslüman kişi bazen İslâm Şeriatının hâkim olduğu bir ülkede şarap içtiğinde, bu fiili açıkça ortaya çıkmadığı için, ona herhangi bir ceza uygulanmaz. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle bir durumdan söz ederek; Ubâde b. es-Sâmit'in rivayet ettiği hadiste şöyle buyurmuştur:

"Her kim de haddi gerektiren bir iş işler, o had ona uygulanırsa, bu onun için bir keffâret olur. Allah'ın setrettiği kimsenin işi ise Allah'a kalmıştır, dilerse onu azaplandırır, dilerse ona mağfiret buyurur."

Kendisinde hiç şüphe bulunmayan kesin bilgi ise, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bize haber verdiğidir. Onun haberine göre; kişinin amelleri hakkındaki hüküm bizzat kendisinin niyetine bağlıdır; başkasının niyetine değil. Hüküm bizzat onun o işten gözettiği maksada bağlıdır; başkalarının maksadına değil. Hüküm bizzat onun akidesine bağlıdır; başkalarının akidesine değil.

Burada ortaya; *"Sizler, niyet sadece nefsin bir ameli olup ancak gizlilikleri bilen Allah Teâlâ'nın muttali olduğu bir şeydir, dediğinize göre insanların amelleri hakkında bu dünyada nasıl hüküm vereceğiz?"* şeklinde bir soru çıkarsa, cevabımız şu olur:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizlere bu dünyada insanların zahirine ve kişilerin de dilleriyle söylediklerine göre hüküm vermemizi emretmiştir.

Hâlid b. Velîd, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e: "Nice namaz kılan vardır ki, kalbinde olmayan şeyleri diliyle söyler" dediğinde Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle buyurur:

"Ben insanların kalplerindeki eşeleyip, araştırmakla; onların

karınlarını yarmakla emrolunmadım.”¹

Bizzat Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in, Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şehâdet getiren kimseler hakkındaki uygulamalarından aldığımız delilleri daha önceden sunmuş idik. Artık bu şehâdeti yapan bir kimse, ameliyle herhangi bir nassa muhalefet edecek olursa, o bununla âsi olur. Şayet onun bu amelinden maksadı bu nassa muhalefet etmeyi helal kılmak değil ise ve bununla onu inkâr etmiyorsa, diliyle de onun o nassı inkâr ettiğini ve ona muhalif olarak amel etmeyi helâl kabul ettiğini ortaya koyan bir delil yoksa sadece âsi olmakla kalır.

Allah'ın Kitâbı'ndan ve Rasûlü'nün Sünneti'nden getirmiş olduğumuz delillerle bu belirttiklerimizin doğruluğu ortaya çıktığına göre, kesin olarak şu sonuca varırız:

“Üzeyr'i, Mesih'i ve rahipleri Allah'ı bırakıp rabler edindiklerinden dolayı, yüce Allah'ın, Yahudi ve Hıristiyanlar arasından lanet ettiği kesim, bizzat Üzeyr'in Allah'ın oğlu, Mesih'in Allah'ın oğlu olduğuna ya da hahamlarla rahiplere mutlak olarak itaat edip bağlı olmaya, emirleri Allah'ın emirlerine muhalif bile olsa onları kabul etmek gerektiğine inanan kesimdir.”

İbn Teymiyye, îmân adlı kitabında şöyle söyler: "Rabî b. Enes'den: Ben Ebû'l-Aliye'ye İsrailoğullarındaki bu rubûbiyyetin nasıl olduğunu sorduğumda şu cevabı verdi:

“Onların rubûbiyyetleri şöyleydi. Onlar Allah'ın Kitâbı'nda emredildikten, ya da kendilerine yasak kılınan bir şey buldukları zaman, bizler hahamlarımızın önüne geçmeyiz, onlar bize neyi emrederse emir olarak kabul eder, neyi de yasaklarsa ondan da sakınır ve dediklerine uyarız, dediler. O bakımdan onlar adamlardan doğruyu göstermelerini beklediler, Allah'ın Kitabını da arkalarına atıverdiler.”

İbn Teymiyye şöyle devam eder: "Hahamlarına ve rahiplerine Allah'ın haram kıldığını helâl, helâl kıldığını da haram kabul etmek suretiyle itaat ettiklerinden; hahamlarını, din bilginlerini rabler edinen bu kimselere gelince; bunlar iki çeşittir:

Birincisi: Onların Allah'ın değiştirdiklerini bilerek bu değiştirmeye rağmen onlara tâbi olmaları şeklindedir. Bunun sonucunda da Allah'ın ha-

¹ İbn Hazm, el-Muhallâ, 11/220

ram kıldığıının helâl, helâl kıldığıının da haram olduğunu kabul ederek reislerine ittibâ etmek suretiyle itikâd ederler. Bununla birlikte onlar rasûllerin dinine muhalefet ettiklerini de bilirler. İşte bu küfürdür. Allah da, Rasûlü de bunu şirk olarak değerlendirmiştir. İsterse onlara namaz kılıp, secde etmesinler. Buna göre dine muhalif konularda onun dine muhalif olduğunu bilmekle birlikte başkasına tâbi olan ve onun bu dediğine Allah'ın ve Rasûlü'nün dediklerine aykırı olarak itikâd ederse, o da onlar gibi müşrik olur.

İkincisi ise: Onların helâli haram, haramı da helâl kabul etmeye dair itikâd ve imânları sabit olmakla birlikte, Allah'a mâsiyet konusunda onlara itaat ederler. Nitekim onların bu durumları, müslümanın mâsiyet olarak itikâd edip, işlemiş olduğu mâsiyetlerdeki gibidir. Bu gibi kimselerin hükmü, benzerleri olan günahkâr kimselerin hükmüne benzer.”¹

Yüce Allah'ın şu (mealdeki) buyruğuna gelince:

“(Haram ayları) geciktirmek ancak küfürde bir artıştır. Onunla kâfirler şaşırtılır. Onlar bunu bir yıl haram, bir yıl helâl sayarlar ki, Allah'ın haram kıldığına sayıca uysunlar da (varsın) Allah'ın haram ettiğini helâl kılmış olsunlar. Bu suretle de onların amellerinin kötülüğü kendilerine süslenip güzel gösterildi. Allah o kâfirler topluluğunu hidâyete erdirmez.” (Tevbe, 37)

İbn Kesîr bu âyetle ilgili olarak şu açıklamaları yapar:

“Bu, Allah'ın şeriatında bozuk görüşlerine göre olan tasarrufları ve Allah'ın hükümlerini bozuk hevalarına göre değiştirmeleri, Allah'ın haram kıldığıını helâl, helâl kıldığıını da haram kılmış olmaları sebebiyle Allah'ın müşrikleri zemetmesidir. Çünkü onlar kuvvet, asabiyyet, şehâmet ve hamiyete o kadar sahiptiler ki, bunlardan uzak kalmayı yasaklayan üç haram ayda, süreyi uzun buluyorlardı. Çünkü bu üç haram ay, onlara istediklerini yapma imkânını vermiyordu. Bu bakımdan onlar İslâm'dan önce haram kılınan ayların süresini helâl kılmakta yeni bir şey uydurarak, Muharrem ayını helâl kılıp onu Safer ayına geciktiriyorlardı. Böylelikle haram olan bir ayı helâl, helâl olan bir ayı da haram kılıyorlardı. Bu şekilde Allah'ın haram kıldığına sayıca uymakla birlikte, bu dört ayın dışında bu işi yapıyorlardı...

İbn Abbâs radiyallahu anhuma'dan: “(Haram ayları) geciktirmek küfürde bir artıştır. Nesî (haram ayları geciktirmek) şudur: Kinâne'li Cünâb

¹ İbn Teymiye, el-İmân el-Kebir, 41-43

b. Avf b. Umeyye her yıl Hac mevsiminde bir tamamlama yapıyordu. Künyesi Ebû Sumâme idi. Bunu ilân etmek üzere şöyle seslenirdi:

“Haberiniz olsun, Ebû Sumâme'ye karşı ne cevap verilir, ne de ayıplanır. Haberiniz olsun ki, bu sene Safer ilk aydır, bu yıl helâldir.” Böylelikle bu ayı onlara helâl kılardı. Bu şekilde bir yıl Safer'i haram, bir başka yıl, Muharrem'i haram kılıyordu.”¹

Açıktır görüldüğü gibi, bu bir amel değildir. Bilâkis o dil ile söylenen bir söz olup Allah'ın malum ve bilinen şeriatını değiştirmek üzere yapılan bir ittifak, Allah'ın haram kıldığını helâl, helâl kıldığını da haram kılmak üzere kasten yapılan bir iştir.

Aslında haram aylarda savaşan herkes, gerçekte nesi' (haram ayları geciktirmek)de bulunmuyor. Yine diğer aylarda savaşmayan kimse de bu aylan geciktirdiği için savaşmıyor. Asıl bu işi yapan, onu ilân eden yahut onunla ittifak eden ya da haram ayların herhangi birinde savaşmanın helâl olduğuna inanan, buna karşılık diğer her hangi bir ayda savaşmayı haram kılan kimsedir.

Zaten şair, kendi kavminin Allah'ın şeriatına muhalif olan bu şeriatı uygulamak durumunda olmaları dolayısıyla, övünerek şöyle demiyor mu:.

Mead bilir ki, kavmim en kerîmleridir insanların.

Geciktirip helâl ayları, Mead'e haram kılan biz değil miyiz?

Bizim söylediğimiz ve yüce Allah'ın huzurunda dinimiz olarak kabul ettiğimiz husus şudur: İkraş söz konusu olmaksızın, Allah'ın kendisine ulaşmış olan Şeriatına muhalif olarak bir şeyi helâl kabul ettiğini diliyle söylerse yahut da bu Şeriatın hükümlerinden herhangi bir hükmü, Allah'ın haram kıldığını bildiği bir şeyi helâl, ya da helâl kıldığını bildiği bir şeyi haram kılmak maksadı ile değiştirmeyi kastederse; o kimse kâfirdir, müşriktir.

Âl-i İmrân Sûresi'nde yer alan şu (mealdeki) âyet-i kerîme'ye gelince:

"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana tâbi olun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir. De ki: Allah'a ve Rasûlü'ne itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse bilsinler ki Allah kâfirleri sevmez." (Âl-i İmrân, 31-32)

¹ İbn Kesîr, Tefsir, 2/356

Allah'ın ve Rasûlû'nün emri gereğince amel eden bir kimse, ameli ile birlikte Allah'ın ve Rasûlû'nün emrine uymak niyeti olmadığı sürece, ne tâbi oluyor, ne de itaat ediyor. Nitekim Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **"Ameller ancak niyetlerledir. Her kişi için de niyet ettiği şey vardır."**

Şu hususta hiç bir şüphe yoktur: Müslüman Allah'ın bütün emir ve yasaklarına itaat edip, tâbi olmakla emredilmiştir. O, hiç bir küçüğü kolay göremeyeceği gibi, büyük bir günahı işlemeye de cesaret edemez. Bunun vacip olduğuna, Allah'ın bütün emir ve yasaklarında Allah'a itaat edip tâbi olmanın vacip olduğuna itikâd etmeyen bir kimse inkârcıdır, kâfirdir, müşriktir. Onda imânın varlığı söz konusu değildir. Çünkü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in nas ile buyurduğu şudur:

"Ben insanlarla Allah'tan başka ilâh olmadığına şahitlik edinceye, bana ve getirdiklerime imân edinceye kadar savaşmakla emrolundum.."

Bu hükmü ortaya koyan Allah Teâlâ aynı şekilde mahlûkatına ve kullarına geniş rahmeti ile fazl-u keremde bulunarak niyet ile ameli birbirinden ayırd etmiş ve kendisine ve Rasûlû'ne, Rasûlû'nün Rabbi'nden vahiy ile aldığı şeylerin tümüne imân ettiği halde, emirlere muhalefet ederek amel eden bir kişinin, kâfir ya da müşrik olmadığına hüküm vermiştir. Tabii nassın, o işi yapan kimseden şehâdet kelimesini söylemesine rağmen imanin gittiğini belirttiği amelleri işleyen kişiler hariçtir. Zaten bundan önce küfür ile isyan arasındaki farka dair açıklamaları yapmış, yüce Allah'ın Kitabı'ndan ve Rasûlû'nün Sünnetinden konu ile ilgili delilleri ileri sürmüş bulunduğumuzdan burada onlara fazla bir şey eklememize gerek yoktur. O halde kesin olarak yüce Allah'ın:

"Eğer yüz çevirirlerse bilsinler ki Allah kâfirleri sevmez." buyruğunda kastedilen kâfirler, Allah'a teslimiyeti kabul etmeyip, kalbi bir kasıt ile şehâdet kelimesini söylemeyen, ya da ahdini bozup müslümanlıktan sonra irtidat eden kimseler olduğu kesinlikle ve doğru olarak ortaya çıkmış bulunuyor. En'âm Sûresinde yer alan âyet-i kerimedeki:

"Üzerlerine Allah'ın ismi anılmayandan yemeyin. Çünkü bu muhakkak ki fısktır. Gerçekte şeytanlar sizinle mücadele etmeleri için kendi dostlarına mutlaka telkinde bulunurlar. Eğer onlara itaat ederseniz, şüphesiz ki siz de Allah'a şirk koşanlardansınızdır." (En'âm, 121) buyruğuna gelince; bunu delil göstermenin yanlışlığı açıkça ortaya

çıkmiş bulunuyor. Çünkü bizler Şerîatte itaatin ne anlama geldiğini açıklayıp hadiste de belirtilmiş olduğu şekilde herkes için niyet ettiğinden başka bir şey olmadığını ortaya koyduk.

Şeytanların dostlarının, haram kılmanın yerinde olup olmadığı konusunda mücâdelelerini yaptığı apaçıktır. Nitekim haberler de bunu belirterek bu şekilde gelmiştir. İbn Kesîr ve Kurtubî şöyle derler:

"Müşrikler Müslümanlarla mücadele ederek şöyle derlerdi: Allah'ın öldürdüğünü yemiyorsunuz, fakat bizzat öldürdüğünüzün etlerini yiyorsunuz."

Mücâdele ise delil göstermek suretiyle ve kuvvetle bir sözü geri savmaktır.¹

Âyet-i kerîmenin lafzî terkiibinden ve akışından yüce Allah'ın: "Eğer onlara itaat ederseniz..." şeklindeki buyruğundan açıkça anlaşıldığına göre, onların mücadele ve tartışmalarında söylediklerine kani olmaları kastedilmektedir. Bu bakımdan Kurtubî:

"Eğer onlara leşin yenmesinin helâl kılınması konusunda itaat ederseniz..." şeklinde bir ifade kullanılmaktadır der.

Bizim görüşümüz de zaten budur. Çünkü yüce Allah'ın haram kıldığı bir şeyi helâl kılmak konusunda kendisine ileri sürülen delillerde Allah'tan başkasına itaat eden bir kimse, kendi Rabbini yalanlamış ve kendisince bilinen nassı inkâr etmiş oluyor. O bakımdan böyle bir kişi ihtilafsız olarak kâfirdir, müşriktir.

İbnü'l-Arabî de şöyle söyler: "Mü'min, müşrike itikadda itaat ettiği takdirde itâat etmek suretiyle müşrik olur. Şayet fiilen ona itaat eder, ancak akîdesi selîm, tevhîd ve tasdik üzere kalmakta devam ediyorsa bu kişi âsidir. Bunu iyice belleyiniz."² Nitekim İbn Teymiye de, az önce geçen sözünde aynı şeyleri söylemektedir.

¹ Kurtubî, el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân, 7/77

² Kurtubî, el-Câmi' Li-Ahkâmi'l-Kur'an, 7/77-78

İtaatte Şirk'ten Dolayı Tekfir Edenlerin Şüphelerinin Giderilmesi

Muhammed suresi 25 ve 26. âyetleri tekfir meseleleri gündeme geldiğinde yanlış mânâlandırılarak zihinlerin karışmasına sebebiyet verilmektedir. Bu âyetlerden hareketle bazıları, münafıkların mürtedler olduğunu, kâfirlere bazı hususlarda itaat edenlerin mürted olacaklarını - ve hatta - kâfirlere bazı hususlarda bile olsa itaatin küfür olduğunu iddia etmekte idiler. Bu yanlış anlamaların sebebi, bazı tefsir kitaplarında geçen zayıf rivayetler ile bu âyetlerin bu zayıf rivayetlere dayanılarak anlaşıldırılmasıdır.

Ancak seleften sahih isnadla gelen tefsirler tespit edildiğinde ortada bir karışıklık olmadığı anlaşılmaktadır. Kâfirlere olan itaat; küfür hususunda olursa küfürde itaattir, fık hususunda olursa fıktadır itaattir, dinde mubah olan bir konuda olursa mubahtır.

Aşağıda açıklanacağı üzere Muhammed suresi 25-26. Ayetlerinde bahsedilen kimseler kitap ehlidir. Onlar, münafıklara: “Size bazı hususlarda itaat edeceğiz” demişlerdir. Bu âyetleri Müslümanların tekfiri hakkında malzeme yapanlar sapıklıkta Haricilerin yollarına tabi olmaktadır.

A'raf Suresi 190 Ayeti

Nitekim A'raf suresi 190 ayeti, itaatte şirk ile ibadette şirk ayırmaktadır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

فَلَمَّا آتَاهُمَا صَالِحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهُمَا فَتَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

يُشْرِكُونَ

“Onlara salih bir evlat verince, kendilerine verdiği bu (çocuk) hakkında O'na ortaklar koşmaya başladılar. Allah onların ortak koştuklarından yücedir” (A'raf 190)

Bu ayette ibadette şirk değil, itaatte şirk zikredilmektedir.

Bu ayet hakkında seleften iki görüş sabit olmuştur:

1. Görüş: Ayette Geçenler Âdem ile Havva’dır ve Bu Şirk İbadette Değil, İtaatte Şirk

Taberî, sahih isnad ile Katade rahimehullah’tan şöyle rivayet etmiştir:

كان آدم عليه السلام لا يولد له ولد إلا مات، فجاءه الشيطان، فقال: إن سرّك أن يعيش ولدك هذا، فسّمّه "عبد الحارث"! ففعل قال: فأشركا في الاسم، ولم يشركا في العبادة

“Âdem aleyhisselam’ın doğan çocuğu ölüyordu. Şeytan ona geldi ve: “Çocuğunun yaşamasını istiyorsan “Abdulharis” adını ver” dedi. O da bunu yaptı. Böylece ikisi, ibadette değil, isimde ortak koştular.”¹

Kurtubî (7/297) şöyle demiştir: “Müfessirler derler ki; Burada sözü edilen şirk, sadece isim vermek ve sıfattan bir şirkti. Yoksa ibadet ve rububiyet hususunda bir şirk değildi. Meanî ehli derler ki: Âdem ile Havva çocuklarına "Abdulharis" adını vermekle "el-Haris" in Rableri olduğu kanaatine sahip olmuş değillerdir. Onlar bu ismi vermekle Haris'in çocuğun kurtuluşuna sebep teşkil edeceği maksadını gütmüşlerdi. O bakımdan bir kimsenin kendisine misafirin kölesi adını verecek olur ise, misafiri kendisinin rabbi olduğu anlamında değil, ona itaat etmesi anlamında kullanılır. Nitekim Hâtim şöyle demiştir:

(وإني لعبد الضيف ما دام ثاويا ... وما في إلا تيك من شيمة العبد)

“Ve şüphesiz ki ben yanımda bulunduğu sürece misafirin abdiyim (kuluyum) ve esasen kulların özelliklerinden bende bundan başka bir özellik de yoktur.”

2. Görüş: Ayette Bahsedilen Âdem ile Havva Değildir, Onların Nesillerinden Şirk Koşanlardır

Taberî, hasen bir isnad ile Katade’den şöyle rivayet etmiştir:

¹ **Sahih.** Taberi Tefsiri (13/312)

كان الحسن يقول: هم اليهود والنصارى رزقهم الله أولاداً فهودوا ونصروا

“Hasen (el-Basrî) şöyle derdi: “Onlar; Allah’ın kendilerini rızıklandırdığı çocuklarını Yahudileştiren ve Hristiyanlaştıran Yahudi ve Hristiyanlardır.”¹

Kurtubi (7/297) şöyle demiştir: Bir grup da bunu şöyle açıklamıştır: “Buradaki ortak koşma, cins olarak Âdemoğullarına racidir ve Âdem aleyhisselam’ın zürriyetinden olan müşriklerin durumunu açıklamaktadır. Kabul edilmesi gereken görüş de budur. Buna göre **“Ona ortaklar koşmaya başladılar”** ifadesi, kâfir olan erkek koca ile dişi kastedilmektedir. Yani, bununla anlatılmak istenen kâfir olan iki cinstir. Buna da: **“Allah onların ortak koştuklarından yücedir”** buyruğundaki ortak koşma fiilinin tesniye olarak değil de çoğul olarak gelmesi delil teşkil etmektedir ki, bu da güzel bir açıklamadır...”

Tercih:

Taberi seleften gelen her iki kanaate dair rivayetleri aktardıktan sonra şöyle demiştir: “İki görüşten doğruya yakın olanı şöyle diyenlerdir: “Bu ibadette değil, isim vermede ortak koşmadır. Kastedilen Âdem ile Havva’dır. Çünkü tefsir ehlinin icması bu konuda hüccettir.” Yani Âdem ile Havva, çocuklarının adını “Abdülharis” koyarak Allah Teâlâ’ya kullukta değil, onun isimlerinde ona ortak koşma durumuna düşmüşlerdir. Zira “Kul” manasına gelen “Abd” kelimesi ancak Allah’ın isimlerinden biriyle birlikte zikredilerek “Abdullah”, Abdurrahman” şeklinde insanlara isim verilir. Abdülharis” diye isim koymak, Allah’a mahsus olan kullara sahip olma sıfatı başkalarına da vermiş olur.

Sonra Taberi bir şüpheye şöyle cevap verir: “Eğer birisi: “Durum anlattığın gibiye, **“Allah onların ortak koştuklarından yücedir”** kavli ne demek oluyor? Burada isminde ortak koşulmasını mı yoksa ibadette ortak koşulmasını mı kastediyor? Eğer “isimlerde” dersin bu **“Kendileri yaratılmış oldukları halde hiçbir şey yaratamayanı mı ortak koşuyorlar”** ayetine göre fasittir. Şayet “ibadette” dersin, Âdem aleyhisselam Allah’a ibadette mi ortak koşmuş oluyor?” derse, ona şöyle denilir: **“Allah onların ortak koştuklarından yücedir”** ayeti zannettiğin gibi değildir. Bu konuda

¹ **Hasen**. Taberi Tefsir (13/315) İbn Kesir de tefsirinde (3/527) bunu sahih görmüştür.

söylenecek olan ancak şudur: “Allah, arap müşriklerinin ve putperestlerin kendisine ortak koştuklarından münezzehtir. Ama Âdem ve Havva hakkındaki habere gelince, bu bahis: **“Onlara salih bir evlat verince, kendilerine verdiği bu (çocuk) hakkında O'na ortaklar koşturmayla başladılar”** cümlesiyle bitmektedir. Sonra yeni bir bahis başlayarak: **“Allah onların ortak koştuklarından yücedir”** buyrulmuştur.

Nitekim bana Muhammed b. El-Huseyn tahdis etti, o Ahmed b. El-Mufaddal'dan, o Esbat (b. Nasr)'dan tahdis etti, o es-Suddî'den rivayet etti:

قوله: (فتعالى الله عما يشركون)، يقول: هذه فصلٌ من آية آدم، خاصة

في آلهة العرب.

“Allah onların ortak koştuklarından yücedir” kavli; Âdem aley-hisselam hakkındaki ayetten sonra fasıldır, arapların ilahları hakkındadır.”¹

Muhammed Suresi 25. Ayet:

إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ
سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ

“Şüphesiz ki, kendilerine doğru yol belli olduktan sonra, arkalarına dönenleri, şeytan sürüklemiş ve kendilerine mühlet vermiştir”

«Emlâ lehum» ifadesinin mânâsı; onlara mühlet verdi demektir. Yani onlara gönderilecek azap hususunda kendilerine mühlet verildi. Bundan maksat Kureyza oğulları ve Nadr oğulları Yahudileridir. Çünkü onlar Kur'an'ın Allah katından geldiğini bildikleri halde hasetlerinden dolayı Kur'an'ın inişinden hoşlanmıyorlardı.

Bu Ayette “Geri Dönerler” İle Kastedilenin Ehli Kitap Olduğu

Taberi; Bişr (b. Muaz) – Yezid (b. Zurey)– Said (b. Ebi Arube) –

¹ Hasen. Taberi Tefsiri (13/315)

Katade yoluyla: Katade dedi ki:

(إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ) هم أعداء الله
أهل الكتاب، يعرفون بعث محمد نبي الله صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وأصحابه عندهم،
ثم يكفرون به

“Kendilerine hidayet belli olduktan sonra geri dönenler” Al-lah’ın Ehl-i Kitap’tan olan düşmanlarıdır. Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem’in nebi olarak gönderildiğini ve yanlarında bulunan ashabını öğrendikten sonra kâfir olmuşlardır.”¹

Ayette Kastedilenin Münafıklar Olduklarına Dair Rivayetlerin Zayıf Oluşu

Taberi – el-Huseyn (b. Ferac el-Hayyat) – Ebu Muaz (el-Fadl b. Halid en-Nahvi) – Ubeyd (b. Suleyman) – ed-Dahhak (b. Muzahim) yoluyla rivayet ediyor:

سمعت الضحاك يقول في قوله (إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ) ... إلى
قوله (فَأَخْبَطَ أَعْمَاهُمْ) هم أهل النفاق

“Dahhak’ın şöyle dediğini işittim: “Arkalarına geri dönenler” (Muhammed 25) ile kastedilen nifak ehlidir”²

Bu isnadda el-Huseyn b. Ferac el-Hayyat çok zayıftır. Yalanla da itham edilen bir ravidir.

Taberî – Muhammed b. Sa’d (b. Muhammed b. El-Hasen b. Atiyye el-Avfî) – babası (Sa’d b. Muhammed) – amcası (el-Huseyn b. Hasen b. Atiyye) – babası (Hasen b. Atiyye) – babası (Atiyye el-Avfî) – İbn Abbas radiyallahu anhumu yoluyla rivayet ediyor:

¹ **Hasen**. Taberi Tefsiri (22/180)

² **Çok zayıf**. Taberi Tefsiri (22/180)

قوله (إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ) ... إلى (إِسْرَارُهُمْ) هم أهل النفاق

“Arkalarına geri dönenler...” (Muhammed 25) ayetinde geçenler nifak ehlidir.”¹

İsnadı zayıf raviler zinciridir:

Muhammed b. Sad b. Muhammed b. El-Hasen b. Atiyye b. Sa’d b. Cunade el-Avfi: Hatib dedi ki: “hadiste leyyindir.” Darekuni: “Onda sakınca yoktur” dedi.

Sa’d b. Muhammed b. El-Hasen el-Avfi: çok zayıftır. İmam Ahmed’e sorulduğu zaman: “O cehmi’dir” dedi.

El-Huseyn b. El-Hasen b. Atiyye: İbn Main: “Kadılıkta ve hadiste zayıf idi.” İbn Sa’d, Ebu Hatim ve Nesai: “Zayıf” dediler. İbn Hibban: “Münkeru’l-hadis. Onun haberiyle delil getirmek caiz olmaz” dedi.

El-Hasen b. Atiyye: Buhari onun hakkında: “Bir şey değildir” dedi. Ebu Hatim: “Hadiste zayıf” dedi. İbn Hibban: “Münkeru’l-hadis” dedi.

Atiyye b. Sa’d el-Avfi: zayıftır. İbn Sad: “İnşaallah sikadır, düzgün rivayetleri de vardır. Ancak bazıları onu zayıf gördü” dedi. Ahmed: “zayıf” dedi. Sevri ve Huşeym, Atiyye’nin hadisini zayıf görürlerdi. Nesai: “zayıf” dedi. İbn Hibban: “Çok zayıf” dedi.

Muhammed Suresi 26. Ayet:

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ

وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ

“Bunun sebebi; onların, Allah’ın indirdiğinden hoşlanmayanlara: Bazı hususlarda size itaat edeceğiz, demeleridir. Oysa Allah, onların gizlediklerini biliyor.”

Allah’ın İndirdiğinden Hoşlanmayanlar İle Kastedilenler Kimlerdir?

Bu sözü söyleyen Yahudilerdir. Kendilerine söylenenler de Arap

¹ Çok zayıf. Taberi Tefsiri (22/181)

müşrikleri veya münafıklardır. Onlar Peygamber'e savaş açtıklarında Yahudilerin kendilerine yardımcı olacakları hususu Yahudilerce vaat ediliyordu. Allah'ın indirdiğinden hoşlanmama, Muhammed suresi 8-9. Ayetlerinde Arap müşriklerinin özelliği olarak zikredilmektedir: **“İnkâr edenler(e gelince) yıkım onlara! (Allah) onların işlerini boşa çıkarmıştır. Böyledir, çünkü onlar, Allah'ın indirdiğinden hoşlanmamıştır. Allah da onların amellerini heder etmiştir.”**

Selef'ten rivayetlere göre ise Yahudiler, münafıklara: “Size bazı hususlarda itaat edeceğiz” demişlerdir:

Taberi – Bısr – Yezid – Said – Katade yoluyla rivayet ediyor:

(ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ) فهؤلاء المنافقون (وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ) يقول تعالى ذكره: والله يعلم إسرار هذين الحزبين المتظاهرين من أهل النفاق، على خلاف أمر الله وأمر رسوله، إذ يتسارون فيما بينهم بالكفر بالله ومعصية الرسول، ولا يخفى عليه ذلك ولا غيره من الأمور كلها.

“Bunun sebebi; onların Allah'ın indirdiğinden hoşlanmayanlara: “Bazı hususlarda size itaat edeceğiz demeleridir” ayetindekiler (Allah'ın indirdiğinden hoşlanmayanlar) münafıklardır. **“Allah onların gizlediklerini biliyor”** Yani Allah nifak ehlinden açığa çıkan iki grubun, Allah'ın emrine ve Rasulünün emrine aykırı olan sırlarını bilmektedir. Zira onlar kendi aralarında Allah'ı inkârı ve rasule isyan etmeyi fısıldaşırlar. Onların bu ve başka konulardaki hiçbir halleri Allah'a gizli kalmaz.”¹

Önceki ayet hakkında Katade rahimehullah: “hidayet belli olduktan sonra geri dönenler”; “Kitap ehlidir” demişti Bu ayet hakkında ise Katade: “Allah'ın indirdiğinden hoşlanmayanlar”: “Münafıklardır” demiştir.

Toplu Mânâ

¹ **Hasen.** Taberi Tefsiri (22/182)

Bu iki ayet hakkında seleften gelen tefsirlerden sahih olanla olmayanı tespit ettiğimize göre ayetlerin toplu manası şu şekilde olmaktadır:

“Şüphesiz ki, kendilerine doğru yol belli olduktan sonra, arkalarına dönenleri (kitap ehlini, özellikle Yahudileri), şeytan sürüklemiş ve kendilerine mühlet verilmiştir. Bunun (Şeytanın bunlara yaptıklarını süslü göstermesinin ve Allah’ın bunlara mühlet vermesinin) sebebi; onların (Kitap ehli Yahudilerin), Allah’ın indirdiğinden hoşlanmayanlara (Arap müşriklerine yahut münafıklara: peygambere düşmanlık konusunda yardımlaşma gibi) Bazı hususlarda size itaat edeceğiz, demeleridir. Oysa Allah, onların gizlediklerini biliyor.”

Nitekim verdiğim bu toplu mana, İbn Cureyc rahimehullah’tan rivayet edilmiştir:

İbnu’l-Munzir, İbn Cureyc rahimehullah’tan naklediyor:

فِي قَوْلِهِ: {إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِم مِّن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ} قَالَ: الْيَهُودُ ارْتَدُّوا عَنِ الْهُدَىٰ بَعْدَ أَنْ عَرَفُوا أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِي {الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ} قَالَ: أَمْلَى اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرَهُوا مَا نَزَلَ اللَّهُ قَالَ: يَهُودُ تَقُولُ لِلْمُنَافِقِينَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانُوا يَسْرُونَ إِلَيْهِمْ إِنَّا {سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ} وَكَانَ بَعْضُ الْأَمْرِ أَنَّهُمْ يَعْلَمُونَ أَنَّ مُحَمَّدًا نَبِي وَقَالُوا: الْيَهُودِيَّةُ الدِّينَ فَكَانَ الْمُنَافِقُونَ يَطِيعُونَ الْيَهُودَ بِمَا أَمَرْتَهُمْ {وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ}

“Kendilerine hidayet belli olduktan sonra arkalarına dönenler” Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem’i bir nebi olarak tanıma hidayetinden sonra irtidad eden (geri dönen) Yahudilerdir.

“Şeytan onları sürüklemiş ve kendilerine mühlet verilmiştir.” Allah’ın onlara mühlet vermesinin sebebi: “Allah’ın indirdiğinden hoşlanmayanlara” Yani Yahudilerin, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’in ashabından olan münafıklara gizlice: “Size bazı hususlarda itaat edeceğiz” demeleridir. Bazı hususlar; onların Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem’i nebi olarak

bilmeleri ve “Yahudilik de (doğru) bir dindir” demeleridir. Münafıklar emrettikleri hususlarda Yahudilere itaat ediyorlardı.” Allah ise gizlediklerini bilmektedir.”¹

Kâfirlere Küfür ve İsyanlarında İtaat Etmenin Yasaklanması

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ
بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ

“Ey iman edenler! Eğer kendilerine kitap verilenlerden herhangi bir zümreye (küfürlerinde) itaat ederseniz, onlar sizi imanınızdan sonra çevirip kâfir yaparlar.” (Al-i İmran 100)

وَلَا تُطِيعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا

“Kalbini bizi zikretmekten gafil kıldığımız, hevasına uyan ve işi aşırılık olan kimseye itaat etme!” (Kehf 28)

وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ
لَمُشْرِكُونَ

“Muhakkak ki şeytanlar, dostlarına sizinle mücadele etmelerini telkin ederler. Onlara (şirklerinde) itaat ettiğiniz takdirde, şüphesiz siz de müşriklerden olursunuz.” (En'am 121)

فَلَا تُطِيعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا

“Sen, kâfirlere itaat etme ve onlara karşı bütün gücünü kullanarak cihad et.” (Furkan 51-52)

¹ Suyutî, Durru'l-Mensur (7/503)

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ

“Ey Nebî! Allah'tan sakın; kâfir ve münafıklara itaat etme.”
(Ahzab 1)

Allah-u Teâlâ kâfir önderlere itaat edenler hakkında şöyle buyuruyor:

وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّنَا السَّبِيلَا

“Derler ki: “Rabbimiz! Biz liderlerimize ve büyüklerimize itaat ettik; onlar da bizi doğru yoldan saptırdılar.” (Ahzab 67)

İşte bu, kâfirlerle dostluk ile şiddetlenerek tekrar eder. Lakin içteki şekli başkadır; münafıklarla kâfirler arasında ittifak! Münafıkların kâfirlerin bazı emirlerine itaat etmeleri üzerine anlaşmaları! Bu, bazı işlerde, hatta her işte kâfirlere itaat eden pek çok müslümanın yaptığı şeydir. Bazen şu şekilde haberler duyarsın; “Taraflar oturmudan bakış açılarında ittifak ederek ayrıldılar.” İttifak eden bu iki taraf; bazen müslümanlar ile kâfirler olur. Anlaştıkları şey ise demokrasinin yaygınlaştırılması ve laiklik ilkesi esasıyla korunması, münafıkların dediği gibi, kadının çalışmak ve sosyal yaşama katılmak için evinden çıkarılmasıdır. Bunun gibi pek çok şeyler ve hatta daha tehlikelileri bu kabildendir. Allah Azze ve Celle buyurmuştur ki;

إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ
سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ * ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ
فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ * فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ
وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ * ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَصْحَبَ اللَّهُ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ
فَأَخْبَطَ أَعْمَاهُمْ

“Şüphesiz ki, kendilerine doğru yol belli olduktan sonra, arkalarına dönenleri, şeytan sürüklemiş ve kendilerine ümit vermiştir. Bunun sebebi; onların, Allah'ın indirdiğinden hoşlanmayanlara: Bazı

hususlarda size itaat edeceğiz, demeleridir. Oysa Allah, onların gizlediklerini biliyor. Ya melekler onların yüzlerine ve sırtlarına vurarak canlarını alırken durumları nasıl olacak! Bunun sebebi, onların Allah'ı gazaplandıran şeylerin ardınca gitmeleri ve O'nu razı edecek şeylerden hoşlanmamalarıdır. Bu yüzden Allah onların işlerini boşa çıkarmıştır.” (Muhammed 25-28)

Müşrik Toplum Benzetmesi Üzerine Notlar:

Güncel İtikat Meseleleri adlı risalenin yazarı¹ şöyle diyor:

“Bir benzetme: Bir toplum düşünün, Allah onları mazeretli saymamış ve müşrik - kâfir diye isimlendirmiştir. Bu isimlendirme de etkili fiiller şunlardır:

- O toplum Allah'ın varlığına inanmakla beraber salih insanlar olduklarına inandıkları putlara ibadetlerini sarf ediyor, onlardan fayda ve zarar bekliyorlardı. Bunu asla müşrik olmak adına değil, İbrahim (a.s.)'in dininin bu olduğuna inandıkları için yapıyorlardı. ”

Mulahaza: “İnandıkları için” ifadesi yerine “zannettikleri için” demek daha uygun olur. Zira burada onlar İbrahimin dininden bir delil sormamışlar, mücerret olarak atalarını taklit etmişlerdi. Bu da Araf suresi 172-173.

¹ Kastedilen Ebu Hanzala künyeli Halis Bayancuk'tur.

Ayetlerinde zikredilen fıtrî sorumluluğu yerine getirmemek anlamına gelmektedir. Günümüzde tevhidi söylediği halde şirk koşan sufilerin birçoğu da, yaptıklarının ayetlere ve hadiseler dayandığını zannetmekte, bu konuda bazı tevîl edilen ayetlere ve sahih olmayan hadiseler sarılmaktadırlar. Bu sebeple onların dayandıkları hüccetin durumu açık bir şekilde ortaya konulup, onlar da bu durum karşısında ya sahih delillere yönelecekler ya da sadece Salih zannettikleri şahısları taklitle yetineceklerdir. Eğer ikincisi olursa yani taklidi seçerlerse evet, tekfir edilirler.

Yine şöyle diyor: “- *O toplumun bir parlamentosu vardır. Darun nedve adında. Her kabilenin önde geleni orda kabilesini temsil ediyor, ya-sama (teşri) işini orada yapıyor, hayat düzenini yeni kanunlarını orada belirliyorlardı.*”

Mulahaza: Mekkeli müşrikler ile günümüz ortamı hakkındaki bu mukayese yerinde değildir. Zira Mekkeli müşriklerin Darun Nedve’sine karşı Müslümanların Darul Erkam’ı vardı. Yani Müslümanların safı ile müşriklerin safı ayrı idi. Bugünkü parlamentolarda ise vekiller - ister Müslüman, ister kafir olsun fark etmez - hem Müslümanlar hem de kafirler adına söz sahibi olmaktadır. Nitekim safların ayrı olmadığı bir ortamda Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in, Allah’ın indirdikleri ile yönetmeyi akıllarından bile geçirmemiş kimselerin oluşturduğu Hılfu’l-Fudul meclisine dâhil olması ve nübüvvetten sonra da “tekrar olsa yine girerdim” buyurması bu konuda düşünülmelidir. Tabi ki burada kastımız, Allah’tan başkası adına yemin edildiği, Allahın hükümlerinin iptal edilip yerine beşeri sistemlerin hâkim kıldığı meclislere Müslümanları teşvik değildir. Bundan Allaha sığınırım.

Ancak, küfür ve zulüm üzere devam eden bir ortamda, kendisinin Müslüman olduğunu iddia eden ve Müslümanların kâfirlerin hegemonyası altında ezilmesine bir nebze olsun karşı çıkabilmek maksadıyla parlamento giren – ya da bu maksada hizmet ettiği düşünülen – kimselere oy verenleri, küfür işlemekle itham etmek ve tevhide başka bir muhalefetleri olmadığı halde onları sırf bu oy kullanma fiilinden dolayı Mekkeli müşriklerle benzetmek yerinde olmaz. Bilakis doğru benzetme; Müşriklerin zulmünden kurtulmak için bir başka müşrik olan Ebu Talib’in himayesine girmeyi kabullenen Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, İbn Dugunne’nin emamına sığınan Ebu Bekir radiyallahu anh, Hristiyan olduğu bilinen bir yönetime sığınan Habeşistan muhacirleri ve buna benzer örneklerle olmalıdır.

Onların bir müşrikten diğer müşriğin himayesine sığınmaları, himayesine sığındıkları müşriklerin herhangi bir batılını kabullendikleri anla-

mına gelmemiştir. Yine İslam’a uygun biat uygulamasında dahi, bir Müslüman biat ettiği emirin zulm işlemesinden mesul tutulmamış, bilakis hadiste; “Emirin sırtına vurup malını alarak zulmetse bile itaat et” denilmiş, Allah’ın indirdiği olmayan bu zulme rağmen, ona itaatten el çekmemesi emredilmiş, bu meşru biat dahi, biat edilenin her yaptığından mesuliyet yüklenmek anlamına gelmemiştir. Bu örneği, küfrün istediği düzeni; partilerin hiçbir şekilde değiştirip muhalefet edemedikleri sistemde, çoğu zaman “beyhude bir amel” olan oy kullanmaya teşvik için değil, mücerret oy kullanma fiilinden dolayı, bu fiile demokrasiyi kabullenmek anlamının yüklenmesinin ve insanların sadece bundan dolayı tekfir edilmesinin ne kadar isabetsiz olduğunu ifade etmek için veriyorum.

Evet demokrasi islam’dan ayrı bir dindir ve birçok insan demokrasi-nin İslam’dan ayrı bir din olduğunu idrak etmemişlerdir. Zira bu idrak tebliğe muhtaçtır. Günümüzde Demokrasinin ayrı bir din yani küfür olduğu hususu, daha baskıcı küfür rejimlerinin yanında ehven kalması sebebiyle, dinde bilinmesi zaruri olan hususlar arasında net olarak belirginleşmemiştir. Zira demokrasi, çoğu zaman İslam’ın aleyhine değil, voluntarist (dayatmacı) Kemalizm gibi dinlerin aleyhine olarak, ehven bulunmaktadır. Demokrasi küfrü, naslarda ismen gelmediği için, bunun küfür olduğuna delalet eden naslarla hüccet ikamesi yapılmadan, tekfir konusu edilmemelidir. Çünkü bizim yaşadığımız ortamda demokrasiden daha beter küfür sistemleri hâkim olmakta, bu dayatmacı küfre karşı İslam’ın sisteminin tercihinin imkânlar elvermediği yerde demokrasinin tercih edilmesi, Müslümanların değil kâfirlerin aleyhine olmakta ve dayatmacı küfür cephesini zayıflatmaktadır. Mücerret oy kullanma fiiline anlamlar yüklenerek bunun küfür olduğuna hükmedilmesi ise, bu amel naslarla küfür olarak tanımlanmadığından, “Allah’ın dininde hüküm koyma” yani “teşride bulunma” tehlikesini beraberinde getirir. Zira oy kullanmaya demokrasiyi benimsemek dışında anlamlar yüklenmesi de söz konusu olmaktadır. Bu meseleyi daha iyi anlamak için, Hudeybiye musalahasında, Müslümanların kesin olarak aleyhine görünen maddelere Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in imza attırması, ama bunun içeriği benimsemiş olduğu anlamına gelmemesini düşünmenizi tavsiye ederim.

Adı geçen risalenin yazarı şöyle devam ediyor: “- *Bütün dostlukları ve düşmanlıkları kutsallık attettikleri putları, ataları, kabileleri içindi.*

- *Ahlaksızlık (kumar- zina) mubah sayıldığı gibi övünme aracıydı. Fakat bu insanların döneminde ne kitap, ne sünnet, ne tevhidi basım yapan yayınevleri ve nede muvahhid âlimler vardı. Birkaç kişi bu şirklerden*

uzak kalmaya gayret ediyor, onlar da toplumda etkisiz şahsiyetler oldukları için arka planda kalıyorlardı. Hakka ulaşma imkânları da neredeyse yok denecek kadar azdı. Bu toplum kendini İbrahim (a.s) dininde sayıyor ve bu yaptıklarını da Allah için yapıp ona yaklaştıklarını zannediyorlardı. Tüm bunlara rağmen Allah bu toplumu mazeretli saymamış, onları kâfir ve müşrik diye isimlendirmiş, Resul de onların ateşte olduğunu haber vermiştir

“Kitap ehlinde ve putperestlerden küfre kayanlar kendilerine açık delil gelinceye kadar üzerinde bulunduklarından ayrılacak değildir.” (Beyyine 1)

“Onlara, Kitaplarını doğrulayıcı olarak Allah katından bir Kitap geldiğinde (onu inkâr ettiler.) Hâlbuki o Kitapla daha önce müşrikler üzerinde yardım ümit ederlerdi. Ne zaman ki tanıdıkları Hak onlara geldi, onu inkâr ettiler. Kâfirlerin üzerinde Allah’ın laneti vardır.” (Bakara 89)

Dikkat edilirse Allah o toplumu iki ayette de kâfir diye isimlendirmiştir. Resulullah (s.a.v.): Babasının durumunu soran adama “benim babamda senin babanda ateştedir” (Müslim), yine bir Müslüman hangi müşrikin kabrine uğrarsa Muhammed (s.a.v)’in onu ateşle müjdelediğini söylemesini isteyerek, onların ateş ehli olduklarını bildirmiştir.”

Mulahaza: Bu ifadelere kısmen katılmakla beraber şunların da belirtilmesi gerekiyor: zina eden, içki içen ve diğer kötülükleri işleyen kimse-lerin hükmü kelime-i tevhidi söyleyen ile söylemeyen arasında farklılık göstermektedir. İslam ile yönetilen bir ülkede zina edip bunu helal saydığı açığa çıkan kimse tekfir edilebilirken, küfür ile yönetilen bir ülkede zina edip bunu helal saydığı ortaya çıkmayan kişi tekfir edilemez. Bugünkü Taguti yönetimler, koydukları kanunlarla halklarının helal-haram inancını değiştirememektedirler. Hatta bu ülkede zina edip içki içenlerden dahi “devlet serbest bıraktı, bu yüzden bunlar helal oldu” diye inanan bir kimse görmek zordur. Yine bu devlet, çıkardığı kanunları din edinmeye zorlamakta, Anayasa 24. Maddesiyle inanç özgürlüğü sunduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla günümüzdeki yöneticiler, Cengiz Han gibi kâfirlerin halkı din edinmeye zorladığı, kabul etmeyenlerin cezalandırıldığı ve dine nispet edildiği Yasak gibi kanunnameleriyle, pek çok yönden benzerlik arz etse de tam olarak örtüşmemektedir.

Hâlbuki bu yönetimlere muhatap olan halkın zihninde daha tehlikeli tagutlar vardır ki, bunlar; dinde kıyasları, içtihatları, keşifleri ve görüşleriyle

hüküm koyabileceklerine inandıkları mezhepleri, âlimleri, önderleri ve şeyhleridir. Elbette bu sözlerimizle sahih akideye sahip âlimlerin tagutluk yaptıklarını iddia etmiyoruz, lakin onlar tagutluk yapmadıkları halde, insanlar onları Allah ve rasulünün önüne geçirmekle kendi kendilerine tagut edinmektedirler.

Diğer bir uyarılması gereken husus da şurasıdır: Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in nübüvvet ve daveti ile safların ayrılmasından önce Mekkelilerin durumunda hâkim olan şirk vardı. Genel hüküm bu olmasına rağmen, bu ortamda ölen muayyen bir şahsın tekfirine hükmedilmemesi dikkat çekicidir. Şöyle ki;

Mekke döneminde Ebu Talib’in ölmesi üzerine onun için bağışlanma dilemek isteyen Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, müşrik olarak ölenlere bağışlanma dilemekten yasaklanmıştı. Bu olaydan sonra Medine’ye hicreti esnasında Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, Ebva’da annesinin kabrini ziyaret etmek ister, buna Allah tarafından izin verilir. Lakin annesi için bağışlanma dilemek istediğinde buna izin verilmez. Buradan da anlaşılıyor ki, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, önce annesinin, müşrikliğin asıl olduğu bir toplumda ölmüş olmasına rağmen, müşrik olmayabileceğini düşünmüştü. Zira aksi halde daha önce yasaklandığı “müşriklere bağışlanma dileme” fiilini işlemeyi düşünmezdi. Zahirde şirkine hükmedilmesi gereken annesi hakkında, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem böyle hükmetmemiştir.

Bu da “kâfiri tekfir etmeyenin kendisi kâfir olur” şeklindeki kaideyi yeniden düşünüp doğru anlamamızı gerektirir. O halde bu kaide; Allah ve rasulünün açıkça kâfir olduğunu belirttiği, Firavun, Nemrut, İblis, Ebu Cehil vb. gibi isimleri tekfir etmeyen hakkındadır.

Delil getirilen ayetlere gelince, bu ayetlerde hakkı bile bile inkâr edenlerin kâfir oldukları belirtilmektedir:

“Kitap ehlinde ve putperestlerden küfre kayanlar kendilerine açık delil gelinceye kadar üzerinde bulunduklarından ayrılacak değillerdi.” (Beyyine 1)

“Onlara, Kitaplarını doğrulayıcı olarak Allah katından bir Kitap geldiğinde (onu inkâr ettiler.) Hâlbuki o Kitapla daha önce müşrikler üzerinde yardım ümit ederlerdi. Ne zaman ki tanıdıkları Hak onlara geldi, onu inkâr ettiler. Kâfirlerin üzerinde Allah’ın laneti vardır.” (Bakara 89)

Görüldüğü gibi ilk ayet, müşriklerin bir delile tabi olmadan şirk üzerinde olduklarını, ancak açık deliller gelmesinden sonra bunu terk ettiklerini ifade ediyor. İkinci ayette ise bildikleri hakkı inkâr edenler tekfir edilmektedir. Dolayısıyla tevhid kelimesini ikrar ettikleri ve kendilerini islama nispet ettikleri halde, Kuran ve sünnetten tevîl ettikleri yahut zayıflığını bilmedikleri delile tabi olarak, bilmeden şirke düşen kimselere kâfir ismi verildiğine delalet etmez. Hakikati halde bu kimseler, şirke düştüklerini biliyor olmalarına rağmen tutundukları zayıf delilleri öne sürüyor olabilirler. Bu durum, hüccet açıkça ikame edilip, kalplerde olanlar açık hale gelmedikçe, evvelemirde yine onların küfrüne hükmetmeyi gerektirmez.

Hüccet ulaşması meselesine gelince, bahsi geçen yazar şöyle diyor:

“Kur’ an ve sahih sünnetin günümüze ulaşmasına rağmen, bazıları ısrarla insanlara hüccet kaim olmamıştır derler. Bunca ayete rağmen bu kur’ana muhalif görüşlerini benimsemeyenleri de ilginç vasıflarla dillerine dolamışlardır. Aslında sadece kendilerini dolarlar da farkında değildirler. Bazıları da ilim ehlinin, sözlerini anlamadan delil getirirler. Bu konular hakkında en çok konuşan Seyhul Islam İbni Teymiye (r.h.) olduğundan dolayı da delil kaynakları o olmuştur.

Bu noktanın beyanına geçmeden önce diyoruz ki: Allah c.c. insanlara Kur’ an ve Resulle hücceti ulaştırdığını, kıyamette de insanlara bunu soracağını muhkem ayetlerde beyan ettikten sonra, kim olursa olsun buna muhalif söz beyan etmesi bizleri bağlamaz. Allah c.c. hüccetini ulaştırmıştır. Resuller de bunu açıklamıştır. Nitekim Kitap ve sünnette bugün herkesin ulaşabileceği şekilde mevcuttur. Bundan dolayı hüccet ulaşmamış olması veya ikame edilmesinin gerekliliği gibi bir şey söz konusu değildir.”

Başka bir yerde de şöyle der:

“Bütün bu anlattıklarımızdan sonra kim bu topluma hüccet kaim olmamıştır, bunlara her gün işledikleri onlarca şirk anlatılıp beyan edilmelidir derse nihayet şu üç şeyin dışında başka bir şey anlaşılmaz bu sözden;

a) *Kur’an ve risalet (peygamberin haberi) hücceti bu topluma ulaşmamıştır. Bunu akıl ehli biri söylemez.*

b) *Kur’an ulaşmıştır, ama Allah tevhid ve şirk meselelerini net açıklamadığı için insanlar anlamamıştır. Bu sapıklığı iman ehli biri dile getiremez.*

c) *Kur’an ulaşmıştır, hüccet ulaşmıştır, fakat insanlar ilgisizdirler.*

İlgisizlik ve yüz çevirme başlı başına bir küfür ve imanı bozan unsurlardandır. Şeyh Muhammed bin Abdulvehhap üzerinde icma edilen on tane imanı bozan unsurun arasında yüz çevirme ve ilgisizliği de saymıştır.”

Mulahaza: Hücetin Mushafların ellerde mevcut olmasına bağlanması hatadır. Sahih sünnetin ulaştığı iddiası da su götürür. Kuran, Rasulün beyanı olmadan doğru anlaşılamaz. Nitekim Nahl suresi 44. Ayetinde:

“Sana da zikri (Kur'an'ı) indirdik ki, insanlara kendileri için indirileni açıklayasın ve onlar da iyice düşünsünler” buyrulmuştur. İlk nazil olduğu anlarda bir kısım ayetleri yanlış anlayan sahabeleri Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in düzeltmesine dair rivayetler hadis kitaplarında bolca mevcuttur. Kaldı ki bizim yaşadığımız ortamda Kuran ancak meal-lerden takip edilmekte, mealde yapılan hatalardan dolayı birçok hakikat de gizli kalmaktadır.

Mesela “dua” kelimesinin pek çok yerde “ibadet” kelimesiyle tercüme edilmesi, kastedilen anlamı daraltmaktadır. Mesela **“Allah ile beraber başka bir ilaha seslenme”** (Şuara 213) ayetinde seslenme diye tercüme ettiğimiz kelime, dua fiilidir. Bu kelime bazı meallerde “kulluk” ve “ibadet” diye meallendirilmiştir. Duanın bir ibadet olduğu doğrudur, lakin Allah Azze ve Celle'nin kullandığı kelime yerine müteradifinin seçilmesi, duanın bir ibadet olduğu ve bunun yalnızca Allah'a halis kılınması gerektiği gerçeğini perdelemiştir. Zira ibadet genel bir isim, dua ise onun bir cüzüdür. Yine Kuran'da “rab” kelimesinin geçtiği yerlerde mealde “Allah” kelimesinin kullanılması, kastedilenin doğru anlaşılmasını engellemektedir. Allah'ın sıfatlarının zikredildiği ayetlerde kelimelerin tevilleriyle meal verilmeyen bir Kur'an mealı de bulmak oldukça zordur.

Sünnete gelince, son yıllarda hadis kitaplarının tercümesi, önceki yıllara nazaran daha fazla yaygınlaşmış olmakla beraber, tercümelerdeki hataları da bir tarafa bıraktığımızda, hadislerin sahihini sakimini tespit etme işi hiç de kolay değildir. Üstelik birçok hadis kitabından, sadece tercüme edilen kısmını temin etmek bile maddi bir külfete bakmaktadır. Her ne kadar bazı fahri ilim meclislerinde bunların ücretsiz dersi yapılmakta ise de, herkesin aynı imkâna sahip olduğunu kim iddia edebilir? Dolayısıyla doğru tercüme edilip edilmediğini, sahih olup olmadığını bilmekte zorlanan insanlar için, sırf hadis kitabının mevcut olmasıyla hüccet ulaştığını iddia etmek, vakıayı bilmemektir. Mesela Ramuzü'l-Ehadis kitabından ders meclisleri düzenleyen ve içindeki sahih-uydurma karışık rivayetlerden batıllarına delil getiren Nakşi cemaatleri için, lehlerine mi yoksa aleyhlerine mi hüccet ulaşmıştır?

Yaşadığımız ortamdaki Kur'an ve sünnet bilgisine misal olarak bunları zikrettikten sonra meseleye başka bir bakış açısı getirelim:

Abdurrazzak, Musannef'inde Kudame b. Ma'zun radiyallahu anh kıssasını rivayet etmiş, diğer birçok muhaddis de kitaplarında sahih isnad ile bu kıssayı nakletmişlerdir. Kudame b. Ma'zun radiyallahu anh Bedir ashabındandır. Kur'an'ın ve sünnetin, günümüzdekine nazaran daha açık ortada olduğu, cehaletin günümüzdeki gibi yaygınlaşmadığı, Allah'ın kitabına nazil olduğu Kureyş lisanında muhatap olan, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in âlim sahabelerinin hayatta olduğu, Halifenin Ömer b. Hattab radiyallahu anh olduğu bir zamanda, içki içmesi üzerine halifeye getirilmiş, neden içtiği sorulduğunda, Maide 93. Ayetini delil getirerek içki içmenin kendisine helal olduğunu iddia etmişti.

Ortam açıkladığımız gibi olmasına rağmen Ömer radiyallahu anh ona hücceti ikame etmiş ve tekfir etmemiş, içki içen müslümana uygulanması gereken had cezasını uygulamıştı.

Şimdi yazarın: *“Kur'an ve risalet (peygamberin haberi) hücceti bu topluma ulaşmamıştır. Bunu akıl ehli biri söylemez.”* dediğini ve hüccet ikamesi şart koşanları: *“Bunca ayete rağmen bu kur'ana muhalif görüşlere sahip olmak”*la niteleyen sözlerini tekrar düşünecek olursak, - ileride görüleceği gibi cehaleti de tekfire mani saymayan - yazarın, Ömer radiyallahu anh'in bu davranışı karşısında, kendisi hakkında nasıl hükmetmemiz gerekirdi?

Kaldı ki, yazarın yukarıdaki sözlerinden anlaşıldığına göre “bizim yaşadığımız ortamdaki ilim ve hüccet, sahabelerin yaşadığı dönemden bile daha açıktır” Ben de diyorum ki, akıl sahibi kimse asıl bunu söylemez. Zira Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, ilmin kaldırılacağını, cehaletin yaygınlaşacağını, dinin tekrar garib hale döneceğini müteaddid hadislerinde açıklamıştır. Nitekim bugün Kur'an'ı tefsir etmiş bir Seyyid Kutub'un, Mevdudi'nin, Kuran ve sünnetin kendisine başkalarından daha açık ulaştığı birçok ilim ehlinin ne denli ciddi hatalara düştüklerine de şahit olmaktayız.

Muhammed b. Abdilvehhab'ın saydığı on unsur arasında yüz çevirme maddesinin zikredilmesi ve bunu bahsi geçen yazarın nasıl ele aldığına baktığımızda cehaleti tekfirin manilerinden görmediğini anlıyoruz. Zira kişiyi küfre sokan yüz çevirme, kendisinden yüz çevrilen şeyin mahiyetine bağlı olmakla beraber, ancak hakkın apaçık bir şekilde sunulmasından sonra olmalıdır. Nitekim Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

“Allah, bir milleti doğru yola erıştirdikten sonra, sakınacakları

şeyleri onlara açıklamadıkça, sapıklığa düşürmez.” (Tevbe 115) bu ayette görüldüğü gibi, hakkın muhataplara – anlamaları şart olmasa da - anlayabilecekleri şekilde sunulmuş olması gerekir.

Herhalde bu hakkı sunan kişilerin de, hakka tabi olan kimseler olması gerekir. Bu şartı, insanlar arasındaki hüküm için söylüyorum. Yoksa Allah katında, hakkı sunan kimsenin hakka tabi olmayan biri olması sebebiyle reddedilmesi geçerli olmaz. Hak kimden gelirse gelsin kabul etmek gerekir. Lakin hüccetin ulaşması noktasında bu unsur bir engel teşkil edebilir. Nitekim Allah rasulü Sallallahu aleyhi ve sellem, yaşadığı toplumun fitri değerleri açısından, sahip olduğu meziyetler sebebiyle el-Emin diye bilinir, bu husus, onun sözünün dinlenilir olmasını sağladı. Yine O’nun mucizelerle desteklenmiş olması, birer tebliğci olarak ashabinın da, işittiklerine derhal itaat ederek, fitri kabul değerlerinde birer numune olmaları, onların tebliği ile, Kuran ve sünnete uyduğunu iddia eden başka gruplar tarafından “sapıklık” ile itham edilen, ashaba kıyaslanamayacak derecede kusurlarla muttasıf bizlerin tebliğini eşit görmemize engel olmaktadır.

Bahsi geçen yazar şöyle diyor:

“Kastımız şudur: Kendince Müslüman olduğunu zanneden, üzerinde bulunduğu halin, Allah’ın razı olduğu hal olduğunu düşünen insana, bu zannı fayda sağlar mı? Ya da yaptığı sirk ve küfrün, kendini şirkte sokmadığını zannetmesinin bir faydası olur mu?

Eğer şirkten teberri edip, muvahhid olarak Allah’a c.c. teslim olmuşsa, bununla beraber bazı yanlışları dahi olsa (şirke bulaşmadıkça) bu zannı kendine fayda verir. Nihayet bu zan yakın gibi olan zandır.

Fakat şirkten teberri etmemiş veya içinde bulunduğu dönemin her türlü şirkini ve eski cahiliyyenin şirkini işliyorsa bu zan kendisine hiçbir fayda sağlamaz. Zira insanın üzerinde bulunduğu haline itibar edilir zannına değil.

“Allah insanlardan bir takımını doğru yola erıştirdi, fakat bir takımını da sapıklığı hak etti, çünkü bunlar Allah’ı bırakıp şeytanları dost edinmiş ve kendilerini doğru yolda sanıyorlar.” (Araf 30)

Bu ayette kastedilen ister Mekkeli müşrikler olsun, isterse de Hz. Âdem den sonra şirke bulaşanlar olsun. Kendilerinin hidayet ehli oldukları zannı maalesef onlara fayda sağlamamıştı. Çünkü üzerinde oldukları hal şeria-tın tasvip etmediği bir haldir.

İmam Taberi, bu ayetin tefsirinde diyor ki: “bilakis onlar bu yaptıklarını hak ve hidayet üzere ve doğrunun kendi yaptıkları olduğuna inanarak yaptılar. Bu ayet “Allah hiç kimseye yaptığı masiyet veya itikat ettiği sapıklıktan dolayı azap etmez, ta ki onun doğru şeklini bilip Rabbine inat olarak yaparsa azap eder” diyenin hatalı olduğuna en açık delildir. Çünkü öyle olmuş olsa, hak ehliyle, yolunun doğru olduğunu zan ettiği halde sapıtan arasında fark kalmamış olur. Muhakkak Allah bu ayetle iki taifenin ismini ve hükmünü ayırmıştır.” (Taberi Tefsiri)

Mulahaza: Burada itiraz ettiğimiz nokta, küfrünü açığa vuranlar üzerinden hareketle, tüm toplumu tekfir etmektir.

Tevhid kelimesini ikrar etmeyenlerin yaptıklarından hareketle, bunu ikrar edenleri aynı hükme dâhil etmektir.

İslam’a aykırı olduğu açıkça ortada olan bir yola mensup olanın kendisini hak yolda zannetmesine rağmen tekfir ediliyor olmasından hareketle, İslam’a mensup olduğu halde batıl işleyip hak zannedeni tekfir etmektir.

Nitekim cehaletin tekfire mani olmasına karşı çıkan başka bir harici ekolü de tıpkı bahsedilen yazar gibi Araf 30. Ayetini tekfirlerine delil olarak öne sürmektedir.

Şüphesiz bu ayette sözü edilenler, apaçık hakkı terk edip zanna tabi olanlardır. Ama İslam’a girdiği halde, batıl işleyenler ile İslam’dan yüz çevirip bâtil işleyenlerin farkı açıktır.

İmam Taberi’nin açıklamasına gelince, o bu ayetin izahında tekfir meselesinden bahsetmemiş, hak zannederek batıl işleyenin azaba uğrayacağını dile getirmiştir. Zira zanna tabi olmak yasaklanmıştır. Tekfir ise başka bir meseledir.

Daha sonra yazar şöyle diyor:

“Size, amelce en çok kayıpta bulunanları haber vereyim mi?” de. Dünya hayatında, çalışmaları boşa gitmiştir, oysa onlar, güzel iş yaptıklarını sanıyorlardı” (Kehf 103-104)

İşte kardeşim sana apaçık bir ayet daha. İnsanın güzel şeyler yaptığını zannetmesi insanın amellerinin boşa gitmesini önleyemiyor. Çünkü insanın niyeti ve zannının net olması gerektiği gibi, üzerinde olduğu yolun da net bir şekil de Allah’ın onayladığı bir yol olması gerekir.

Burada en ilginç olanı ise, Allah şirk üzere olup güzel şeyler yaptığını

zannedenlere “amel yönünden en çok hüsrana uğrayanlar” derken, bazıları bu tip insanları mazur görmekle “amel yönünden bedbaht olsa da, özürli olduğundan dolayı bahtiyar” olduğunu ve mazeretliler sınıfına dâhil olduğunu söylerler.

İnsan bunların sözlerini ve yazdıklarını okuyunca bir an keşke biz de toplum gibi bir şey bilmeyen, hiç dine teveccüh etmeyenlerden olsaydık diyesi geliyor! O kadar oku, araştır, rabbinden hidayet iste, yanlış yaparsan vay haline, çünkü sen biliyorsun. Adam bir gün Kur'an'ı eline almasın, neden bu Kur'an gönderilmiş, rabbim ne demiş, ne istemiş hiç ilgilenmesin, şirk nedir, küfür nedir, tevhid nedir, yaratılış gayesi nedir, insanın yapması gereken nedir bilmesin ve bilmek için gayret sarf etmesin... Yine de MAZUR sayılsın ve cennete gitsin!

İmam Taberi bu ayette şöyle der: “Eğer söz bazılarının zannettiği gibi, “kimse bilmeden Allah'a kâfir olmaz” şeklinde olsaydı, bu insanların (ayette geçen) yaptıkları bu amellerde- doğru olduğunu sanarak yaptıkları amellerde- ecir alan ve isabet edenlerden olması gerekirdi. Fakat söz bunun hilafıdır. Çünkü Allah onların kâfir olduğunu amellerinin de boşa gittiğini haber vermiştir.

Kardeşim Allah bana ve sana merhamet etsin. İmam nede güzel açıklıyor: İnsanın doğru olduğuna inanıp yaptığı fakat Allahın sözüne muhalif söz ve eylemleri faydalı olsa kâfirler, kâfir değil isabet edip sevap kazanmış insanlar olurlardı.”

Mulahaza: Yazar, burada da az önce işaret ettiğimiz hakkı batıla karıştıran tavrını devam ettirmektedir. Zira Hakkın öğrenilmesine teşvik eden, bunu vacip gören, ama tekfir konusunda şartların oluşması ve manilerin ortadan kalkmasını gözetenler ile ilimden uzak kalmayı öven batıl ehlini bir tutmaktadır.

Delil getirilen ayet ve Taberi'nin açıklamasına gelince, Taberi'nin: “bu insanların (ayette geçen) yaptıkları bu amellerde- doğru olduğunu sanarak yaptıkları amellerde- ecir alan ve isabet edenlerden olması gerekirdi” şeklindeki ifadesine hiç dikkat etmemektedir. Zira delile dayanarak hata etmekle, zanna dayanarak hata etmek net bir şekilde ayırt edilmiştir bu ifadelerde. Nitekim Allah rasulü, içtihat edip hata edenin de içtihadından dolayı, yani zanna uyduğundan değil, delili araştırdığından dolayı, isabet edene nisbetle eksik de olsa, ecir kazanacağını açıkça ifade etmiştir.

Lakin bu ayetin tefsirinde, aynı yerde Taberi'nin şu naklini aktarmakta fayda var: Abdullah b. el-Kevva, Ali radiyallahu anh'e: **“Amelleri bakımından en çok hüsrana uğrayanların kimler olduğumu bildireyim mi?”** ayetini sordu. Ali radiyallahu anh dedi ki:

“Onlar sizlersiniz ey Harura halkı (hariciler)”¹

Şimdi bu meselede bir Müslümanın zanna tabi olmasındaki farka dair bir numune daha arz edelim:

Halid b. Velid radiyallahu anh, Beni Cuzeyme kabilesine gönderilmişti. Onları ıslama davet etti. Onlar: “Müslüman olduk” diyemediler fakat onların dilinde bu anlama gelen:

“Sabîi olduk, sabîi olduk” dediler. Bunun üzerine Halid b. Velid onlarla savaştı ve esir aldı. Daha sonra esirlerin de öldürülmesini emretti. İbn Ömer radiyallahu anhuma Esirini öldürmeyi reddetti ve diğer sahabelerin de öldürmeyeceğini, durumu Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e arz edene kadar bu emri uygulamayacaklarını söyledi. Rasulullah elini kaldırdı ve iki kere:

“Allah'ım! Ben Halid'in yaptığından beriylim” buyurdu, onlar için de diyet ödedi.²

Halid radiyallahu anh bir zanna tabi olmuş, İbn Ömer radiyallahu anhuma ise delile başvurmıştır. Ancak Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Halid radiyallahu anh'ı – hem de tekfir gibi önemli bir meselede - zanna dayalı hükmedip kan döktüğü için tekfir etmemiş, fakat onun yaptığından berî olduğunu belirterek bunun yanlış bir davranış olduğunu da açıklamış oldu.

Mesele bahsi geçen yazarın anladığı gibi olsaydı Halid b. Velid hakkında veya ona benzer bir duruma düşen Usame b. Zeyd hakkında hükümün, zahirde İslam'ına hükmedilmesi gereken bir konuda doğru yaptığını zannederek hata eden bu kimselerin tekfir edilmesi gerekirdi. Ama Allah'ın rasulü böyle hükmetmemiştir.

Bu ayeti kerime (Kehf 103-104) İtikadi konuların herhangi birisinde kendilerine muhalefet eden yahut da onları bilmeyen kişileri tekfir eden kimselerin gösterdikleri delillerden biridir.

¹ Taberi Tefsiri (18/127)

² **Sahih** Buhari (4339)

Ancak bu âyetten sonra gelen ifade bu iddiayı ileri sürenlerin dediklerini çürütüyor. Çünkü yüce Allah: "İyi işler yaptıklarını sandıkları halde" ifadesinin hemen akabinde şöyle buyurmaktadır:

"İşte onlar Rablerinin âyetlerini ve O'na kavuşmaya inkâr eden, bu yüzden yaptıkları boşa giden kimselerdir ki, biz onlar için Kıyamet gününde hiçbir ölçü tutmayacağız. İşte inkâr ettikleri, âyetlerimi ve rasûllerimi alaya aldıkları için onların cezası Cehennemdir." (Kehf, 105-106)

Böylece âyet-i kerime'nin başının İslâm dinine tümüyle muhalefet eden kâfirler hakkında olduğuna, bu ifadeler delil teşkil etmiş oluyor.

Bir kimse eğer: "Sizler hata ettikleri zaman müctehidleri, bilgisiz kaldıkları zaman da câhilleri mazur kabul ettiniz. O halde Yahudileri de, Hıristiyanları da, diğer dinlere mensup olanları da mazur görünüz. Çünkü onlar da içtihat etmişlerdir ve hayrı bulmak istemişlerdir" şeklindeki bir karşı iddia ile karşımıza çıkarsa; Allah'ın yardımını dileyerek şöyle cevap veririz:

Bizler mazur gördüğümüz kimseleri kendi görüşümüzden hareket ederek mazur görmediğimiz gibi, zannımızla ve hevâmızla da kimsenin küfrüne hüküm vermiyoruz. Ancak, Allah'ın mazur görüp de özrünü kabul ettiği, bilgisizliğini ve hatasını bağışlayarak içtihadından dolayı hata bile etmiş olsa ecir verdiği, bilgisizliğine ve hatâsına rağmen müslüman olduğuna ve imân üzere kaldığına hükmettiği kimsenin, biz de imânına ve İslâm'ına hüküm verir ve onun hakkında Allah'ın verdiği hüküm ne ise onu söyleriz.

Rabbi tarafından mazur görülme, o yüce Rab tarafından onun hiçbir özür, bilgisizlik ve hatasının kabul edilemeyeceği şeklinde kesin delilin kendisine ulaşmış olduğunu belirttiği ve dolayısıyla kâfir ve müşrik olduğuna hüküm verdiği kimseler hakkında biz de aynı şekilde kâfir ve müşrik olduklarını söylüyor, Allah Teâlâ'nın onların hakkında vermiş olduğu hükmü tekrarlıyor ve belirtiyoruz.

Hiç bir kimse Cennete, ya da Cehenneme kendi çerçevesi içerisinde kalarak girmiyor. Onların ikisine de dilediğini koyan sadece yüce Allah'tır.

Yalnız müslümanlar değil, bütün din mensupları dahi ihtilafsız olarak bilirler ki, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, insanlara getirdiği dinin dışında bir başka dine bağlı kalan herkesin kâfir olduğunu, kesin olarak belirtmiştir. Bu bakımdan bizler de bu noktada duruyor ve onun söylediğini

söylüyor; vermiş olduğu hükmü veriyoruz.

Yine ihtilâf edilmeyen diğer bir konu da şudur: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem kendisine tâbî olan, getirmiş olduğu şeylerin tümünü tasdik eden ve bunların dışında kalan bütün dinlerden uzaklaşan herkese imân sıfatını kesin olarak vermiş bulunuyor. Biz de burada duruyor ve buna herhangi bir şey eklemiyoruz.

İslâm'a girdikten ve müslüman adını aldıktan sonra, İslâm'dan çıktığına dair nass bulunan herhangi bir kişinin, biz de aynı şekilde İslâm'dan çıktığını söyleriz.

Onun İslâm'dan çıktığına dair icmâ' bulunsun veya bulunmasın, bu konuda bizim için durum değişmez. Diğer taraftan bütün müslümanların icmâ ile, İslâm'dan çıkmış olduğuna hüküm verdiği kimseler hakkında da icmâa uymak (ve muhalefet etmemek) vâcibtir.

Müslüman olduktan ve İslâm adını kazandıktan sonra İslâm'dan çıktığına dair nass da bulunmayan, icmâ da bulunmayan konulara gelince, böyle bir kimseyi kesin olarak elde etmiş olduğu bilinen herhangi bir sıfat-tan, zanla yahut da delilsiz bir iddia ile soyutlamak caiz değildir.

Bu hususlarda, Allah'ın yardımını dileyerek kısaca şunları söylüyoruz. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Biz, bir rasûl göndermedikçe (kimseye) azap edecek değiliz." (İsrâ, 15)

"... Bu Kur'ân bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyolundu." (En'âm, 19)

"Öyle değil, Rabbine andolsun ki, onlar kendi aralarındaki anlaşmazlıklarda seni hakem kabul etmedikçe, sonra da senin vermiş olduğun hükümden dolayı, kalplerinde herhangi bir sıkıntı duymaksızın tamamıyla teslim olmadıkça imân etmiş olmazlar." (Nisa, 65)

İşte bu âyet-i kerîmeler şimdiye kadar yaptığımız bütün açıklamaların hükmünü taşıyor. Buna rağmen Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in durumu kendisine ulaşmış olduğu halde, ona imân etmeyen bir kimse kâfirdir.

İmân ettikten sonra Allah Teâlâ'nın dilediği herhangi bir mezhebe göre itikâd eder veya herhangi bir fetvaya bağlanır, ya da Allah'ın dilediği herhangi bir ameli işlerse ve bu konularda Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den kendisine inandığının, amel ettiğinin yahut da söylediğinin hilafına

herhangi bir hüküm ulaşmamış ise, böyle bir kimsenin sorumlu tutulacağı hiç bir şey yoktur. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in o konulardaki hükmü kendisine ulaşmadığı sürece bu böyledir.

Eğer Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in hükmü kendisine ulaşır ve bu sahîh olarak ona varırsa, fakat ictihâd edip buna muhalefet ederse, ancak bu konuda hakkı isabet ettiremezse böyle bir kişi hatalı olmakla birlikte mazurdur ve yalnız bir defa ecir kazanır. Nitekim Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmaktadır:

"Hâkim ictihâd edip de hatâ ederse, onun bir ecri vardır, ictihâd edip de isabet ederse, onun iki ecri vardır."

Bir şey hakkında bir inanca sahip olan yahut onun hakkında bir şey söyleyen yahut da amelde bulunan bir kimse, o şey hakkında hüküm veriyor demektir.

Şayet ameliyle hakka karşı inatlaşarak muhalefet ederse, fakat amelinin aksine itikâd ediyor ise böyle bir kimse fâsık bir müslümandır.

Eğer sözüyle, ya da kalbiyle kendine ulaşmış olan hakka muhalefet ediyorsa o takdirde o kâfirdir, müşriktir. Çünkü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hakemliğini kabul etmemiş ve onun verdiği hükme teslimiyetle bağlanmamıştır.

Söz konusu bu hüküm genel olup bütün itikad ve ahkâm ile ilgilidir; ibâdetlerle, fetvalarla ilgili konuları tümüyle kapsar.¹

Bahsedilen yazar, yazısının geri kalan kısmında, muhatabı ile girdiği münakaşada buraya kadar açıklanan meseleler ile alakalı bahsettiğinden onları tek tek ele almayacağım. Zira maksadım birilerinin hatalarını ortaya dökmek değil, hakkın tespit edilmesi ve bu konuda en özlü yolu tutmaktır. Zira bahsi geçen yazarın risalesi pek çok doğru tespit içermekle beraber, en az bunun kadar önemli olan: takınılması gereken tavır hususunda ciddi yanlışlar içermektedir, bizim de burada değinmek istediğimiz nokta burasıdır.

Yazar, devlet memurlarını tekfir ederek, devlet memurları kanununda geçen yeminden dolayı bu tekfirden bulunduğu işaret ediyor ve

¹ Bu açıklamaları İbn Hazm'ın el-Fisal adlı eserinde (1/16) yer alan: "Tekfir Edilenlerle Edilmeyenler" başlığı altındaki açıklamalarla: "İslâm'ı istidlâlsiz olarak kabul eden bir kimse mü'min olur mu?" (1/59)'dan iktibas

şöyle diyor:

“Bugün memurların hiçbiri imzanın kendine ait olmadığını iddia etmez. Çünkü imza kendisine ait olmasa asla o göreve gelemez.”

Hemen bu satırların altında: **“KİŞİNİN İÇİNDE OLDUĞU VAKIA'YI BİLMEMESİ AFETTİR”** şeklinde bir başlık atmıştır. Bu başlık kendi durumunu ifade etmektedir. Zira memurları toptan tekfir ettiği ve bunların arasında islama mensup olan birçok kimse bulunduğu halde, kanunda yer alan bu yemin uygulamasının her yerde yapılmadığını bilmekte, tekfir gibi önemli bir konuda zanna dayanmaktadır. Üstelik islam'ını izhar eden bir memurun böyle bir yeminin şirk olup olmadığını bilmeden bunu yapmış olabileceği ve bundan tevbe etmiş olabileceği ihtimalini de hiç dikkate almamaktadır. Zira cehaleti mazeret olarak görmektedir.

İlerleyen satırlarda şöyle diyor:

“b) Bu metinde aslolan imzalamak değildir. Asil olan, o birimin amiri huzurunda bu yemin hep beraber yapılır, daha sonra da memur ve amiri bunun altına imza atar. Yani asil olan bunun sözlü olarak icra edilmesi ve sonra imza atılmasıdır. Uygulama olarak çoğu yerde yaptırılmıyor oluşu ise buna imza atan memurların iddiasıdır. Nutuk ettiklerinde kimsenin bunun küfür oluşunda şüphe etmeyeceğini bildikleri için böyle derler. Eğer bu yaptıkları herkese göre en azından Büyük günah veya haramsa bu fasığın sözüne nasıl güveneceğiz. Çünkü madde de ve uygulamasında ağızla söylettirilip, imzalatılması vardır. Şer'i kurallara bağlılık, duygusal olmama, usul teraneleriyle, kendini kandıranlara...”

Mulahaza: Burada da yazar, zan ile hükmederek ithamda bulunmaktadır. Zira bu vakanın canlı bir şahidi olarak ben, devlet memurluğu yaptığım 13 sene boyunca ne bir imza töreni, ne de bahsedilen metne yemin ettirilmek ile karşılaşmadım. Bu uygulamanın nadir bazı yerlerde yapıldığını duymuş olmama rağmen hakikat böyledir.

Bu gibi bir uygulama ile karşı karşıya gelen memur, kesinlikle ne yemin etmeli, ne de imza atmalıdır. Bilakis bunun inancına aykırı olduğunu belirterek reddetmesi gerekir. Peki, reddederse ne olur? Memurluktan atılma ihtimali vardır, bu inancından daha önemli değildir. Ya da memurluktan atılmaz, ilk sene asaleti tasdik edilmese de, ikinci sene asaleti mec-buren tasdik edilir. Memurluk durumunda kalan müslümanın, tevhide aykırı hiçbir fiilde bulunmama hususunda azimli olması, bu görevi, dünyasını

yoluna koymak için değil, yüklenmiş olduğu davete katkı sağlamakta kullanmalıdır. İşte memur, bu şartlara dikkat ederse o zaman Yusuf aleyhis-selam’ın görev istemesi, kendisine delil olur.

Yazar, oy kullananların tekfir edilmesi gerektiğinden bahsettiği bölümlerde: *“İnsanlar parlamento’nun halinden haberdardır. Allah c.c’nün hükmünden gafildirler. Bu da özür değildir”* diyor.

Allah’ın hükmünü bilmemeyi mazeret saymamakla diğer bir haricilik düşüncesine saplanmaktadır. Hakkında pek çok şaibeli yorum yapılan Zat-u Envat kıssasına bir de şöyle bakalım:

“Bize de bir zatu envat edin” diyen sahabelere, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Siz “Bize de onların ilah gibi bir ilah edin” diyen ashab-ı Musa gibisiniz” demiştir. Rivayette bunu söyleyenlerin her ne kadar cahiliyeden yeni çıkmış oldukları belirtilmiş olsa da, bu bizim insanların durumuna hükmetmemiz açısından durumu değiştirmez. Zira bahsi geçen sahabeler, La ilahe illallah diyerek Müslüman olmuşlar, sonra da la ilahe illallah sözüne aykırı olan bu sözü söylemişlerdir. Bu açıkça gösteriyor ki, bu kimseler tevhid kelimesinin bütün anlamlarını bilmedikleri halde bu sözü söylemişler ve bu söz kendilerinden kabul edilerek Müslüman sayılmışlar, bu konudaki cehaletleri sonradan bu teklifleriyle açığa çıkmış olmasına rağmen tekfir edilmemişlerdir.

Dolayısıyla, *“Allah’ın hükümlerinden gafil olmak özür değildir”* diyen yazar, bu hususta da isabet etmemiştir.

Tâğût'un Tekfîri İle Kastedilen Mânâ

Mürcielikle itham edilenlerin başında, Ebu Katade el-Filistini'nin Mürcielikle itham ettiği el-Elbani gelmektedir. Sebep; Tagutları tekfir etmesidir. Allah Azze ve Celle tagutlara kâfir olmayı, yani onları reddetmeyi emretmektedir ve Elbani'nin eserleri tagutları reddettiğine şahittir. Elbani el-Hadisü Huccetun risalesinde şöyle demiştir:

“Bugün bile gençlerin büyük bir kısmı, şirk koşmanın, “hüküm verecek yegâne varlığın Allah olduğu”na dair prensibe aykırı olduğu gerçeği konusunda bilinçli değiller. Allah’tan gayrı kendisine tabi olunan ve Allah’ın hükümlerinden bir hükümde hata eden bir Müslüman âlim yahut cahil olsun, hüküm koyma konusunda kendisini Allah’a ortak kabul eden bir kâfir arasında fark yoktur.

Bütün bunlar, Allah’a şükürler olsun, gençliğin Allah’a iman ettiği ilkelere ters düşmektedir. Benim istediğim, bilinçlenmeniz için size hatırlatmaktır. **“Çünkü hatırlatmak müminlere fayda verir”** (Zariyat 55) Ben onlardan çoğunun aziz İslam yolunda büyük bir gayret ve çabayla, değerli çalışmalar yaptıklarını duyuyorum. Bu çalışmalarla, küfre dayalı kurum, olgu ve oluşumları yerle bir ediyorlar. Bu doğal olarak güzel bir şeydir.

Şayet biz şimdi bu kötü gidişatı değiştirmeye güç yetiremiyorsak, bu çoğumuzun nefsinde zikredilen temel prensibe aykırı şeyler taşıyor olmamızdan kaynaklanmaktadır.

Söz konusu kötü gidişatı değiştirmek kolaydır. Yeter ki biz taklidi din edinmenin, Kitap ve sünnetten müteşekkil olan nasları reddetmek anlamına geldiğini Müslümanlara hatırlatalım ve bu hususta onları uyatalım...”¹

Tâğût Kelimesinin Tefsiri

Soru: Bakara suresi 256. Ayetinde geçen “tagut” kelimesi, bazı türkçe Kur’an meallerinde “şeytan” olarak tercüme edilmiştir. Bazıları da bu ayeti öne sürerek “tagut” olarak isimlendirdikleri devlet yöneticilerini tekfir etmeyen kimselerin imanlarının geçersiz olduğunu iddia etmektedirler. Hatta Allah’ın dinine aykırı her hükmü reddettiklerini ifade eden, lakin oy kullanmak suretiyle Müslümanlar üzerindeki zulmün bir kısmını bertaraf edebileceklerine inanan ve celb-i maslahat niyetiyle oy kullanan Müslümanların, “tagutu reddetmemiş olacakları” gerekçesiyle kâfir olduklarını iddia ediyorlar. Özetle;

Tagut kelimesinin şeytan olarak tefsir edilmesi doğru mudur? Günümüzdeki yöneticileri tekfir etmeyen ya da oy kullananlar Bakara 256. Ayetine göre kâfir mi olmaktadırlar?

Cevap: Şüphesiz Allah Azze ve Celle sahabelerin, Kur’an ve sünnet nasları hakkındaki anlayışlarını sonrakiler üzerine bir rehber kılmış, hidayeti onların iman ettiği gibi iman etmeye bağlamıştır. Sahabe asrından sonra ihtilaf ederek fırkalara ayrılanlar arasında aşırılık yapanlar, geri kalanlar ve orta yolu tutarak selefin menhecinden ayrılmayanlar bulunmaktadır. Selefin anlayışı aşırılık edenlerin hislerini törpülemekte, aşırılığında ısrar edenler orta yolu tutanlara “Mürchie” ithamında bulunmaktadır. Yine selefin anlayışı geri kalanları da olması gereken konuma yönlendirmekte, onların ısrar edenleri de kendilerini ora yola çağırانları “haricilik” ile itham edebilmektedir. Selefin menheci, bütün meselelerde olduğu gibi bu meselede de birbirine zıt iki sapıklığın tam karşısında değil, ortasında yer almaktadır. Dolayısıyla her iki uç da orta yolu tutanları kendilerine tam bir zıtlık arz eden fırka ile eşit kefeye koymaktadır.

¹ Hadisin İtikatta Delil Oluşu (s.102)

Meselenin aslına gelecek olursak; Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

“Dinde zorlama yoktur. Hak yol, bâtil yoldan ayrılmıştır. Kim tâğutü inkâr eder, Allah'a iman ederse, kopması mümkün olmayan en sağlam kulpa tutunmuş olur.” (Bakara 256)

Ayetin akışından anlaşılacağı üzere kişiyi reddetmediği takdirde kâfirlerden kılacak olan tagut; Allah'ı birleyerek iman etmesini ve İslam dinine girmesini engelleyen her şeydir. Bunların başında şeytan gelir. Görünürde şeytandan başka bir varlık da olabilir.

Müfessirler imamı İbn Cerir et-Taberî rahimehullah, tefsirinde saha-belerden ve tabiin imamlarından tagutun tarifi hakkında bazı nakillerde bulunmuştur. Buna göre tagut kelimesi, şeytan, kendisine muhakeme olunmak için başvurulmuş kâhin, sihirbaz vb. olarak tefsir edilmiştir. Kâhinlere ve sihirbazlara da neticede şeytan indiği için bu görüşler arasında ciddi bir ihtilaf olduğundan söz edilemez.

İmam Taberî rahimehullah bahsi geçen nakillerden sonra şöyle der: “Bana göre tagut kelimesi hakkındaki görüşlerden doğru olanı şudur: Allah'a karşı tuğyan (taşkınlık) eden ve Allah'ın dışında kendisine kulluk edilen her şey taguttur. Bu ister kendisine kulluk edenlere karşı tagutun zorlamasıyla yapılıyor olsun, isterse ona kulluk edenlerin kendiliklerinden itaatleriyle yapılıyor olsun fark etmez. Bu kendisine kulluk edilen varlık bir insan, şeytan, put veya herhangi bir şey olabilir.”¹

Bu tarife göre tagutun tekfir edilmesi ile kastedilen tagutun, Allah'ın dinine aykırı olan her yönünü reddetmektir. Bir kimse “tagut” olduğuna hükmedilen bir kimsenin Allah'a itaate aykırı tavırlarını reddetmesine rağmen, sırf o kimseye “kâfir” hükmü vererek tekfir etmediği için Bakara 256. Ayetine muhalefet ettiği söylenemez. Bunu ancak dinde anlayıştan mahrum kılınmış olan haricilerin aşırıları iddia eder.

Sonra İmam Taberî rahimehullah ayetin anlamını şöylece takdir

¹ Taberî Tefsiri (5/419)

eder: “**Kim tagutu inkâr eder**” Yani; Allah’ın dışında kendisine tapılan her şeyin rububiyetini inkâr eden kimse tagutu tekfir (red) etmiş olur. “**Ve Allah’a iman ederse**” Yani; Allah’ın kendisinin ilahı, rabbi ve mabudu olduğunu tasdik ederse, “**kopması mümkün olmayan sağlam kulpa tutunmuş olur**” Yani; kendi nefsi için Allah’ın azabından ve cezalandırmasından kurtuluş talep ederek sağlam kulpa sarılmıştır.”¹

Günümüzde Müslümanların yaşadıkları ülkelerdeki yöneticilerin tekfiri meselesine gelince, belirli şahısların tekfirine hükmetmek, ümmetin büyük âlimlerinin en çok sakındıkları meselelerdendir. Zira Allah’tan hakkıyla korkanlar, âlim kullarıdır. Sözü edilen yöneticilerin bazılarının fiilleri büyük küfür, bazılarının fiilleri küçük küfür türündendir. Her Müslümana vacip olan, küfrün büyüğüne de küçüğüne de karşı çıkmaktır. Ancak küfre karşı çıkmak ve onu reddetmek, bu fiillerin sahibi olan herkesi tekfir etmeyi gerektirmez. Ehl-i Sünnet indinde karara bağlanmış olan şudur ki, belirli bir şahsın tekfirine şartlar ve maniler gözetilir. İmanı, küfrü, tekfir hükümlerinin detaylarını, tekfir edilecek kimsenin durumunu değerlendirmeyi vb. hususları, dinlerinin temel esaslarını dahi iyi bilmeyen kimselerin cılız omuzlarına yükleyip, kendi zanlarına göre kâfir saydıkları kimseleri tekfir etmeyi herkese farz kılmak gibi bir metod; asla ümmetin selefinin anlayışına tabi olanların menheci olmamıştır. Hatta böyle bir yolu tutmak bir kimsenin din konusunda sapmış veya aldanmış olduğunun en önemli göstergelerinden biridir. Bu, meselenin ifrat/aşırılık boyutudur.

Bunun tefrit/geri kalma boyutu ise, büyük ya da küçük olsun, işlenmekte olan küfrün yahut günahların hoş görülmesi, durumun sanki yönetici konumunda olan kimselerin Allah’ın dinine muhalefet etme serbestlikleri varmış gibi bir hal almasıdır. Hatta daha büyük kötülüğü savmak düşüncesiyle demokrasi küfrünü, ondan daha beter küfür ideolojilerinin üzerine salmakla işin bittiğini zannedenler vardır. Bilakis demokrasi küfrüne karşı insanlar bilinçlendirilmeli, bu pisliğin diğer küfürlerle nazaran daha hafif görünmekle beraber diğer küfürlerden daha fazla yayılmaya müsait olduğu, bunun insanlarda dinlerine karşı gevşekliğe daha fazla sebep olduğu hususu dikkatlerden uzak tutulmamalı, bu küfre karşı çok daha fazla mücadele sergilemek gerektiği unutulmamalıdır! Zira diğer küfür rejimlerinde Müslümanlar üzerindeki baskı tek bir yönden şiddetle gelirken, demokrasi rejimlerinde şiddeti daha az olan birçok yönden gelmektedir. De-

¹ Taberi Tefsiri (5/419)

mokrası rejiminde Tevhid davetinin önü bir miktar açılmakla beraber, tevhide aykırı olan görüşlerin ve din adına sapık fırkaların görüşlerinin önü de aynı oranda açılmaktadır. Diğer bir ifadeyle baskıcı ve bariz küfür rejimlerinde müslümanlar daha çok zarar görürlerken, demokratik rejimlerde İslâm dini daha çok tahrif edilmekte, zarar görmektedir.

Şayet yukarıda belirttiğimiz gaye ile oy kullananlar, tehlikenin bu yönlerini de düşünmüş, gereken tedbirleri almış ve bunu uygulamaktalarsa mesele yok. Lakin gördüğümüz o ki, partitasyon selinde birçok Müslüman boğulmakta, konfora râm olmakta, Allah için gözetilmesi gereken değerler bir yana bırakılmakta, aşağılanması gereken düşüklükler yüceltilmekte, en büyük düşmanımız olan şeytana boyun eğmiş tagutların "ılımlı İslam" yahut "aslı giderilip yalnız adı kalmış İslam" planları saat gibi işlemekte, sakallı Müslüman vizyon(!) değiştirip önce sakalını kısaltarak "maslahat" yaptığını zannetmekte ve sonra imanını kısaltmakta, tesettürlü kadının "maslahat" yaptığını zannederek önce çarşafıyla peçesini terk etmekte ve sonra imanından sıyrılmakta, mayasında Müslümanlara karşı kalleşlik olanlara karşı "kardeşlik" sergilenmekte, Müslümanlar taklit edenler ve taklit edilenler olarak ya vitrinlerin yahut tribünlerin adamı olmaya sürüklenmektedir. Fakat dinin başladığı andaki gurbeti gibi garip kalanlar Allah'a hamd olsun ümmetten hiç eksik olmayacaktır. Önemli olan; nerede duracağımızı, nerede ilerleyeceğimizi Kitap, sünnet ve sahabelerin menhecinden öğrenerek bunun dışına çıkmamaktır. Allah'tan afiyet ve muvafakiyet dileriz.

Her Tâgût Kâfir midir?

Tagutların kâfir olduklarını söylemeyi şart koşmaya gelince, bu ne kitabın ne de sünnetin delalet etmediği bir şarttır. Allah'ın kitabında gelmeyen her şart da batıldır. Evet, bazı tagutlar kâfir olmasına rağmen, her tagutun kâfir olması şart değildir. Ama her halukârda reddedilmesi, itaat edilmemesi gerekir.

Misal; Allah'a itaatten alıkoyan veya Allah'ın emrine aykırı hüküm ve emirde bulunan her şey taguttur. Günahkâr bir baba, evladına içki getirmesini emrettiğinde şüphesiz tagutluk yapmaktadır. Lakin evladı, bu emri reddetmekle mükellef iken, babasını tekfir etmekle mükellef olmadığı gibi, babası bunu helal saymadıkça tekfir etmeye de hakkı yoktur. Yine evlat bu emri yerine getirdiğinde de, bu fiilini helal saymadıkça kâfir olmaz.

Hatta bazen tagut, söyleyen kişiyi kâfir kılmayan, asî de kılmayan, aksine iyilik yapıp Allah katında ecir kazanan bir kişinin izlediği bir yol da

olabilir. Şöyle ki, eğer müçtehit ve takva sahibi bir âlim, herhangi bir fetvasında hakka isabet edemese, bir başkası da onun hatasını apaçık görse ve bu konuda hata ettiğinden en ufak bir tereddüdü bile olmasa, işte bu müçtehidin fetvası, Allah'ın şeriatının dışına taşmış yani tuğyan etmiş bir fetvadır. Ona ittiba eden bir kişi, onun batıl olduğunu görmesine rağmen tabi olduğu sürece taguta ittiba ediyor demektir. Fakat bu durum, bu fetvayı veren kişinin müçtehit ve iyilik yapmış olduğu durumunu değiştirmeyeceği gibi, Allah katında hakkı bulmayı kastettiği sürece isabet ettirememiş bile olsa, ictihadı dolayısıyla ecir kazanmasını engelleyici değildir.

Tagut isminin sadece sapıklığa davet eden müşrik insana verileceğini, kâfirden başkasına tagut denemeyeceğini gösteren bir nas bilmiyoruz. Eğer nas varsa, biz de o nassa tabi olur, söylediklerimizden nukul ederiz.

Tagut; her sapıklık önderi hakkında kullanılan bir kelimedir. Bu kelime sınırı aşmak anlamındaki tuğyan kelimesinden türemiştir.

Tagut vasfının fasık hakkında kullanılması doğru mudur ve her tagut kâfir midir?

- 1- Bir şeyi tagutlukla nitelemek, o şeyin tekfirini gerektirmez.
- 2- Bu yüzden tagutlukla vasıflanan kimseyi tekfir etmekte acele edilmez.

Bu esas, beş açıdan açıklanır:

Birincisi: Tagut kelimesi sapıklıkta önderlik eden herkes hakkında kullanılır. Çünkü tagut kelimesi haddi aşmak anlamındaki tuğyan kelimesinden türemiştir.

Tagut kelimesinin her sapıklık önderi hakkında kullanılmasının delili:

Allame Kurtubî rahimehullah Nahl suresi 36. Ayetinin tefsirinde şöyle demiştir: “Her ümmete Allah’a ibadet edin ve taguttan kaçının diye bir rasul göndermişizdir” yani, şeytan, kâhin, put ve sapıklığa davet eden herkes gibi, Allah'ın dışında ibadet edilenleri terk edin demektir.”¹

Firuzabâdî rahimehullah şöyle demiştir: “Tagut; lat, uzza, kâhin,

¹ Kurtubi Tefsiri (5/75)

şeytan, her sapıklık önderi, putlar, Allah'ın dışında ibadet edilenler ve kitap ehlinin azgınlarıdır.”¹

Durum böyle olduğuna göre, tuğyanın hepsinin tekfiri gerektirmediği hakkında ihtilaf yoktur. Bu tuğyan tekfiri gerektirebilir yahut küfür haddine ulaşmamış olabilir.

İkincisi: Sırf haddi aşması sebebiyle, nitelenen zatı dikkate almak-sızın, bir şeyi tagut olarak niteleyen âlimler vardır.

Şahsın durumuna bakmaksızın tagut nitelemesi yapmanın caiz olduğunun delili:

Allame İbnu'l-Kayyım rahimehullah şöyle demiştir: “Tagut; kulun haddini aştığı her mabud, tabi olunan veya itaat edilen önderdir.”²

İbn Useymin rahimehullah Allame İbnu'l-Kayyım rahimehullah'ın sö-züne not olarak şu açıklamayı yapmıştır: “İbn Kayyımın maksadı; haddin aşıldığı konuda kendisine itaat edilmesine veya tabi olunmasına razı olan herkestir. Yahut şöyle denir: Kendisine ibadet eden, tabi olan veya itaat edene itibarla, kendisi sebebiyle haddini aşan tağuttur. Çünkü onu Allah'ın koyduğu konumdan yukarı çıkarmışlar, böylece bu mabuda ibadet, bu ön-dere tabi olmak ve ona itaat etmek, bu sebepten had aşıldığı için tuğyan olmuştur.”³

Böylece tagut niteliğini, tagut denilen şeye itibarla değil de, o şeyi tagut edinene itibarla kullanmakta genişlik vardır. Bir şeyi tagutlukla nitelemek, o şeyin kendisine hükmetmeyi gerektirmez.

Üçüncüsü: İlim ehli, Allah'ın dışında ibadet edilen cansız varlıkları da tagutlukla nitelemişlerdir. Bedihî olarak bilinir ki cansız varlıklar islam veya küfür ile nitelenmezler.

Bunun delili: Allame İbnu'l-Cevzî rahimehullah der ki: “İbnu Kuteybe dedi ki: “Taş, suret (resim) veya şeytan olsun, her ibadet edilen şey cibt ve tağuttur. Ez-Zeccac lügat uzmanlarından böylece nakletmiştir.”⁴

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Tagut keli-

¹ Kamusu'l-Muhit, 4/400 tagâ maddesi

² İlamu'l-Muvakkin (1/50)

³ El-Kavlu'l-Mufid 1/30

⁴ Nuzhetu'l-A'yun ve'n-Nevazir s.410, tagut babı

mesi; şeytan, put, kâhinler, gümüş para, altın para ve başka şeyleri kapsayan cins isimdir.”¹

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in uzza putu hakkında tagut kelimesinin dışılı olan “tagiye” kelimesini kullanmış olması bunun en açık delillerindendir.

Dördüncüsü: İlim ehli bazı günahkârlar hakkında tagut kelimesini kullanmışlardır.

Tekfir etmedikleri halde bazı günahkârları tagutlukla nitelemenin delili:

Er-Ragıb el-İsfehani rahimehullah şöyle demiştir: “ Tagut kelimesi, haddi aşan herkes, Allah'ın dışında ibadet edilen herşey... hakkında kullanılan bir ibaredir. Daha önce geçtiği gibi sihirbaz, kâhin, cinlerin azgınları ve hayır yolundan engelleyen kimse tagut olarak isimlendirilmiştir.”²

İmam Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah şöyle demiştir: “Tagutlar çoktur. Bize bunlardan beş tanesi açıklanmıştır: Birincileri şeytandır. Zulmeden hâkim, rüşvet yiyen kişi, kendisine ibadet edilip de bundan razı olan ve ilimsiz olarak amel eden.”³

İbn Useymin rahimehullah şöyle demiştir: “Sapıklığa ve küfre çağıran kötü âlimler veya bid'atlere yahut Allah'ın haram kıldığı şeyleri helal saymaya veya Allah'ın helal kıldığını haram saymaya çağıranlar tagutlardır.”⁴

Şayet bu niteleme tekfir etmek olsaydı bu şekilde geniş kullanılmazdı. Yahut bahsi geçen günahkârların tekfir edilmeleri gerektirir. Hâlbuki günahkârları tekfir etmek haricilerin görüşüdür.

Beşincisi: İbn Baz rahimehullah tagutların kâfir olmayabileceklerini açıkça söylemiştir.

Delili: İbn Baz rahimehullah şöyle demiştir: “Senin sınırın Allah'a itaat eden bir kul olmaktır. Eğer bu sınırını aşarsan işlediğin o şeyle bir tagut olursun. Bununla ya kâfir olursun, ya da olmazsın.”⁵

¹ Fetava 16/565

² El-Mufredat s.108 tagâ maddesi

³ ed-Dureru's-Seniyye 1/137

⁴ Şerhu'l-Usuli's-Selase s.151

⁵ Şerhu Selaseti'l-Usul kaset no: 2 B yüzü, Riyad, el-Burdeyn kaydı.

Geçen açıklamaların özeti üç meselede toplanır:

Birinci mesele: Bizler Kur'an'da bir şeyin tagutlukla nitelendiğini bulursak, bu nitelendirme o kişinin kâfir olduğunu gerektirmez. Bilakis diğer şer'î delillere bakarak küfrüne veya kâfir olmadığına bundan sonra hükmetmek gerekir.

İkinci mesele: Tagut vasfının iki durumu söz konusudur:

1- İsm-i fâil olarak kullanılması: Zira tuğyana düşen herkes hakkında bu tabir kullanılır, çünkü haddini aşmıştır. Bu tagut nitelemesinde faili bakılır. Bu tagut kafir olabilir de, olmayabilir de. Düşmüş olduğu tuğyana göre değişir.

2- İsm-i mef'ûl olarak kullanılması: Hakkında tuğyan edilerek insanların haddi aşıkları varlık hakkında da tagut kelimesi kullanılır. Burada da tagut edinenlere nispetle bu kelime kullanılmaktadır. Bu tuğyan bir küfür olabilir de, olmayabilir de. Sonra, tagut edinilen varlık ancak tagut edinilmesinden razı olması sebebiyle zemmedilir.

Üçüncü mesele: Tagutlukla nitelenen kimseyi tekfir etmeden önce iki meseleyi araştırmak zorunludur:

1- Bu tuğyan küfür derecesine ulaşmış mıdır, ulaşmamış mıdır? Bu da tuğyanın ayrıntılarına inmeyi gerektirir.

2- Tagut ismi, failin haddi aşması sebebiyle mi kullanılmıştır, yoksa insanların onun hakkında haddi aşmaları sebebiyle mi kullanılmıştır? Burada; kendisi bundan razı mıdır, değil midir diye bakılır. Bu da onun durumunu ayrıntılı olarak ele almayı gerektirir.

“Biz hariciysek, o zaman bu yöneticiler Ali mi oluyor?” şeklindeki itiraz gelince, haricilerin tekfir edip huruc peşinde oldukları arasında sadece, Ali radiyallahu anh değil, Mervan, Yezid, Haccac, Emeviler vs. gibi zalimler de vardı. Fakat yöneticilerin haktan sapmış olmaları, haricilerin haricilik vasfını kaldırmadı, bilakis, yönetimde meydana gelen çatlak, haricilik fikrinin kuvvetlenerek yaygınlaşmasına sebep oldu. Bununla beraber Yezid gibi bir zalime biat edip, Hüseyin radiyallahu anh'ın kıyamına karşı, biatına bağlılık göstermeyi tercih ederek, Huseyn radiyallahu anh'e katılmayanlar arasında İbn Ömer radiyallahu anhuma gibi sahabiler bulunmaktaydı.

Bugünkü yönetimlerin İslami olmaması sebebiyle, harici ekolleri, kendilerini reddeden muhaliflerini rahatlıkla: “Temize çektikleri tagutlara

bakın, reddettikleri bizlere bakın” gibi sözlerle sempati toplamayı amaçlamaktadırlar.

Bugünkü Mahkemelere Her Türlü Başvuru Küfür müdür?

Nisa Suresi 60. Ayetinde şöyle buyrulmaktadır: “**Sana indirilene ve senden önce indirilene gerçekten inandıklarını öne sürenleri görmedin mi? Bunlar, tağut'un önünde muhakeme olmayı istemektedirler; oysa onlar onu reddetmekle emrolunmuşlardır. Şeytan da onları uzak bir sapıklıkla sapıtmak ister.**”

Muasır hariciler, bu ayetin zahirinden hareketle, günümüzdeki mahkemelerin tagutun mahkemesi olduğunu ve bu mahkemelere başvuranların mürtet olacaklarını, hatta otobüs biletinde, senetlerde vb. yer alan: “İhtilaf vukuunda T.C. Mahkemelerinin hakemliğini kabul” maddesinden dolayı bu muamelelerde bulunanların dahi mürtet kafir olacaklarını söylemektedirler. Halbuki ayette bu fiil münafıkların fiili olarak açıklandığıdır. Nifak küfrü ile irtidat küfrü arasındaki fark ise malumdur.

Tagut, çeşitli türlere ayrılır. Allah'ın hükmü dışındaki hükümlerle amel eden ve insanları saptırmak için bunlarla hüküm veren kişi, bir nevi taguttur. Kendisinin müslüman ve mümin olduğunu söylemekle birlikte herhangi bir tagutun hükmüne başvurmayı isteyen kimse, iman iddiasının yalan olduğunu ortaya koymuş demektir. O, Allah'ın ahkamı ve kendi sünnetiyle hüküm veren Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den yüz çeviren bir münafık sayılır.

Ayette geçen tagutun Cüheyneli bir kâhin, ya da Ka'b b. Eşref olduğuna dair rivayetler vardır. Lakin bu ayetin nüzul sebebi hakkında gelen sahih rivayete göre, bu ayette geçen tagut Ebu Burde el-Eslemi'dir.

İbn Abbas radiyallahu anhuma'dan rivayet edildiğine göre, Ebu Burde el-Eslemi, Yahudiler arasındaki anlaşmazlıklarda hüküm veren bir Yahudi kâhin idi. Eslem kabilesinden bazı kimseler hüküm vermesi için ona başvurunca Rabbimiz “**Sana indirelene ve...**” (Nisa 60) ayetini indirdi.¹

¹ Bunu Taberani Mucemu'l-Kebir'de rivayet etmiş, Heysemi ricali güvenilirdir, derken Suyuti de sahih olduğunu belirtmiştir. Bkz.: Suyuti; ed-Dürü'l-Mensur (2/178) Hafız İbn Hacer (4/19) Ebu'l-Hasen el-Vahidi, Esbâb-ı Nüzul, (İhtar Yayıncılık: 129)

Tagutları inkâr onlara başvurmamaktır. Bize tagutları hüküm mercii kabul etmememiz emredilmiştir. Onları reddetmeli ve hükümlerinin batıl olduğuna inanmalıyız. İnsanlar arasında bu tagutlarla hüküm verilmesini caiz görmemeliyiz. Allah bahira, saibe, vasile ve hami hükümlerini kabul ettikleri için müşrikleri kınamıştır. O halde can, ırz ve mal konularında verilen hükümleri varın siz düşünün!

Bu itibarla bid'at ehlinin önderleri tagutların en kötüleridir! Çünkü onlar can ve mallardan daha tehlikeli konularda kendi hükümlerini vaz etmişlerdir. O da fasit akidelerdir. Mesela isim ve sıfatları yok saymışlardır. Kaderi inkâr etmiş, sahabeye sövmüşlerdir. Hatta bazıları önderlerine tapınılmasını savunmuştur. Dinsizler de dini dünyadan soyutlamışlar, şeriatın doğru olmadığına inanmışlardır.

İman ve küfür meselelerini müteaddit sesli derslerde işlediğimizden, burada detaylara girmiyorum. Lakin günümüzdeki mahkemeler ile İslam mahkemelerin bulunduğu dönemleri de birbirinden ayırmak gerekir. Zira Müslümanların zulmü def edip, adaleti talep edebilecekleri İslam mahkemesi mevcut iken Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmeden bir merciye (yani taguta) başvurmak ile Müslümanların tagutun mahkemesinden başka zulmü def edip, adalet talep edebilecekleri alternatifi olmayan ortamları birbirinden ayırmak zorunludur. Zira yukarıda aktardığımız ayet ve nüzul sebebi hakkındaki rivayet bunu gerektirir.

Şu halde, bütün Müslümanlar anlaşmazlığa düştükleri konularda Allah'ın hükmünü kendilerine bildirecek âlimlere başvurmalıdırlar. İster şeriatle yönetilen bir devlette yaşasınlar, ister başkasında, kendilerinden bu tavır beklenir. İnsanların kendi şahsi re'yleriyle oluşturdukları kanunları uygulayan mahkemelere başvurulmaz. Ancak karşı taraf dinin hükmünü beyan edecek âlime müracaatı reddeder de, kişi hakkını almak ya da zararını def etmek için mahkemeye çıkmaktan başka bir yol bulamazsa, bu kişi tagutun mahkemesine müracaat etmiş ve onların hüküm vermesini talep etmiş sayılmaz.

Bu kişi durumunu bir âlime arz etmelidir. Böylece dinen lehinde ve aleyhinde olan şeyleri öğrenir. Hakkının dışında bir şey alması caiz değildir. Bu mahkemelerden dinin verdiği dışında bir şey talep etmesi de hoş görülemez. Bilakis ancak dinen alması caiz olan şeyi isteyebilir. Burada kişi mazur görülebilir.

Yine pek çok kanun vardır ki, bunlar şeriat ile çelişmemektedir. Bun-

ların uygulanmasını talep etmek ve bunlarla hüküm vermek şeriata muhalefet veya Allah'ın indirdiği dışında hükmetmek anlamına gelmez. Ancak dine aykırı olan hükümlerde bu mahkemelere uyulamaz.

Yine suçsuzluğunu ispat etmek zorunluluğu hisseden kişilerin de mevcut mahkemelerde kendilerini savunması caizdir.

Taguta Muhakeme ve İttibâ Tevhidi Arasındaki İlişki

İbnu'l-Kayyim rahimehullah, İ'lamu'l-Muvakkîin'de (1/39 vd.) şöyle demiştir:

“...Şurası unutulmamalı ki, Allah Teâlâ, mü'minlere, kendi aralarındaki ihtilafli konuları, Allah'a ve rasulüne havale etmelerini, “eğer iman etmiş iseler” ifadesiyle emretmiştir. Onlara bunun hem dünyada, hem ahirette kendileri için en hayırlı sonucu vereceğini de haber vermiştir.

Mü'minler fikhî konularda tartışmışlar ancak bu tartışmaları ile din-den çıkmamışlardır. Ashab-ı kiram da müminlerin efendileri ve onların en kâmil imanlıları olmalarına rağmen fikhî hükümlerin birçoğunda tartışmışlardır. Ne var ki onlar, Allah Teâlâ'nın isimleri, sıfatları ve fiillerinden tek bir meseleyi bile tartışma konusu yapmamışlardır. Aksine başından sonuna kadar istisnasız olarak kitap ve sünnetin söylediğini kabul etmiş, O'nun isim, sıfat ve fiillerini te'vile zorlamamış, manalarını bozmamış, herhangi birini iptal edici bir tavır içine girmedikleri gibi, onlar hakkında örnek-lendirme yoluna da gitmemişlerdir. Onlar bu meselelerin ne başı, ne de sonu ile ilgilenmemişlerdir. Herhangi biri, “O'nun isim ve sıfatları hakiki manalarının dışına taşınmalı, mecazi manalara yorumlanmalıdır” demiştir. Onlar, O'nun isim ve sıfatlarını kabul etmiş, teslim olmuş, iman ve saygı ile karşılamış, hepsini tek parça olarak değerlendirmiş, hepsi hakkında tek yol izlemişlerdir. Hevâ ehli ve bid'at ehlinin yaptıkları gibi parçalara ayırıp, ellerinde açık bir delil olmaksızın bazısını kabul edip bazısını reddetme yoluna gitmemişlerdir. Hâlbuki hevâ ve bid'at ehli kimselerin, kabul etme hususunda takındıkları tavrın aynısını, inkâr etme hususunda da takınmaları gerekirdi.

Hükümlerin bazılarında tartışma, kişiyi imandan çıkarmaz. Bundan maksat, müminlerin: “Allah Teâlâ'nın: **“Eğer Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız o (tartıştığınız konuları) Allah'a ve rasulüne götürün”** (Nisa 59) ayetinde emrettiği gibi, ihtilaf ettikleri konuları Allah'a ve rasulüne havale ederek tartıştıkları zaman imandan çıkmayacaklarıdır. Çünkü bir şarta bağlanan hüküm, o şartın ortadan kalkması ile ortadan kalkar.

Ayette geçen “herhangi bir şeyde tartışırsanız” ifadesindeki “bir şey” şartın devamında nekre olarak gelmiştir. Bu da, müminlerin, dinin ince-kaba, açık-kapalı her türlü ile tartıştıkları dinî konuların tamamını kapsar. Allah'ın kitabı ve Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetinde bunlarla ilgili herhangi bir açıklama bulunmasa ve bulunanlar da yeterli olmasaydı Allah Teâlâ böyle bir emri vermezdi. Çünkü ihtilaflı bir konuyu, hakkında çözüm bulunmayan bir kaynağa havale etmek imkânsızdır.

Diğer taraftan “Allaha havale”nin manası; O'nun kitabına, rasulüne havalenin manası da hayatta iken kendisine, vefatından sonra da sünnetine havale demek olduğu hususunda âlimler icma etmişlerdir.

Ayrıca bu havale, imanın gereklerinden sayıldığı için; bunun olması, imanın olmamasını gerektirir. Zira lazımin olmadığı yerde melzum da olmaz. Özellikle bu iki şey arasında lazımiyet-melzumiyet birbirine daha fazla bağlıdır. Bunlardan birisi olmazsa, diğeri de olmaz. Sonra bu havalenin kendileri için daha hayırlı olduğunu bildirmiş, sonuç olarak da bunun en hayırlı sonuç olduğu ifade edilmiştir.

Allah Subhanehu ve Teâlâ, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in getirdiğinden başkasını hakem tayin edip onun hakemliğine müracaat etmenin, tagutu hakem olarak benimsemek ve ona müracaat etmek olduğunu haber vermiştir. **Tagut: Kulun kendisiyle haddini aştığı her türlü ma'bud, kendisine uyulan ve itaat edilen varlıktır. Her kavmin tagutu, Allah ve rasulü dışında kendisinin hakemliğine başvuru, Allah dışında ibadet edilen, Allah'tan bir yol gösterme olmaksızın kendisine ittiba edilen veya insanların bilmedikleri konularda kendisine itaat etmeyi Allah'a itaat kabul ettikleri kimselerdir. İşte bunlar dünyanın tagutlarıdır.** Düşünüp incelediğin zaman, insanların çoğunun Allah'a ibadetten onlara kulluğa, Allaha ve rasulünün hakemliğinden onların hakemliğine, Allah'a itaat ve rasulüne ittibâdan, onlara itaat ve ittibaya yöneldiklerini görürsün. Onlar bu ümmetin kurtuluşa ermişleri olan sahabe ve tabiun'un yolunu tutmamış, onların hedeflerine yönelmemişler, hem menhec hem de hedef olarak onlardan ayrılmışlardır.

Sonra Allah Teâlâ haber veriyor ki; “Onlara: Allah'a ve rasulüne gelin” denildiği zaman bundan yüz çevirir, davetçiye icabet etmez ve başkalarının hükümlerine razı olurlar. Ardından onları Allah ve rasulünden yüz çevirip, başkalarının hâkimliğine müracaat etmelerinin, malları, bedenleri, basiretleri, dinleri ve akıllarına büyük musibetler getireceği ile tehdit etmiştir. **“Eğer yüz çevirirlerse bil ki, Allah onların bazı günahları sebebiyle**

başlarına bir felaket getirmek ister.” (Maide 49) Onlar maksatlarının yalnızca iyilik ve uyumdan ibaret olduğunu ileri sürerek mazeret beyan ederler. Yani ana gayeleri her iki zümreyi razı edip aralarını bulmaktır. Bunların bu davranışları aynen Rasulün getirdiği ile onun zıddı olanların arasını bulmaya çalışıp, bununla da iyilik yaptığını ve tarafların arasını düzeltip, uyumlu hale getirdiğini sananlara benzemektedir. Hâlbuki iman, rasulün getirdiği ile onun karşıtları arasında yol, hakikat, inanç, siyaset ve yorum bakımından tam bir savaş hali ilan etmeyi gerektirmektedir. Katıksız iman işte bu savaşı başarmakla mümkündür, uyum sağlamakla değil. Başarı Allah'tandır.

Allah Teâlâ yine bu ayeti kerimede insanlar aralarında meydana gelen küçük büyük her türlü tartışmada Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i hakem tayin etmedikçe imanın meydana gelmeyeceğine yemin etmektedir. Dahası, iman için hakem tayin etmenin yetmediği, aksine O'nun vereceği hüküm karşısında en ufak bir sıkıntı ve darlık duymadan bunu kabul etmek gerektiğini, bununla da yetinmeyip tam manasıyla bu hükmü teslim olup, boyun eğmenin, imanın gerçekleşmesi için şart olduğunu beyan etmiştir.

Allah Teâlâ, diğer bir ayette de, bununla beraber şöyle buyurmuştur: **“Allah ve rasulü bir işe hükmettiği zaman gerek mümin erkek, gerekse mü'mine kadın için, o işlerinde başka bir tercih hakkı yoktur. Her kim de Allah ve rasulüne âsî olursa apaçık bir sapıklık etmiş olur”** (Ahzab 36) Bu ayette O, Allah ve rasulü bir konuda karar verdikten sonra, hiçbir müminin seçme hakkının olmadığını haber vermiştir. Bundan sonra başka şeyleri seçenlerin de apaçık bir şekilde sapıklığa düştüğünü bildirmiştir.

Allah Teâlâ: **“Ey iman edenler! Allah'ın ve rasulünün önüne geçmeyin, Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah işitendir, bilendir.”** (Hucurat 1) buyurmaktadır. Yani O konuşmadan siz konuşmayın, o emretmeden siz emretmeyin, O fetva vermeden siz fetva vermeyin, bir konuda O nihâî kararı verip onaylamadan, siz kesin hükümler vermeyin demektir.

Ali b. Ebi Talha'nın rivayetine göre İbn Abbas radiyallahu anhuma: “Yani kitap ve sünnete aykırı konuşmayın” demiştir.

Avfî'nin İbn Abbas radiyallahu anhuma'dan rivayeti ise şöyledir: “O'nun sözü önünde konuşmalar yasaklandı.” (Taberi tefsiri, 26/116)

Bu ayetin en özlü yorumu şudur: Bir konuda Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den önce konuşmaya veya bir iş yapmaya acele etmeyin.

Nitekim Allah Teâlâ: **“Ey iman edenler! Seslerinizi Nebî'nin sesinden fazla yükseltmeyin. Birbirinize bağırdığınız gibi, Nebî'ye yüksek sesle bağırmayın. Öyle yaparsanız farkına varmadan amelleriniz boşa gider”** (Hucurat 2) buyurmaktadır. Bu ayete göre Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında seslerini yükseltmeleri, amellerin boşa çıkmasına sebep oluyorsa, re'y, akıl yürütme, zevk, siyaset ve bilgilerin onun önüne geçirilmesi ve onun tercih edilmesi durumunda halleri nice olur?

Bunlar amelleri boşa çıkarmada ötekinden daha öncelikli olmaz mı? Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Müminler ancak Allah'a ve rasulüne gönülden inanmış kimselerdir. Onlar, o nebî ile beraber bir iş üzerinde bir araya geldikleri vakit, O'ndan izin istemedikçe bırakıp gitmezler”** (Nur 62) Bu ayete göre, O'nunla birlikte oldukları zaman gidilecek bir yere izin almadan gitmemek, imanın bir gereği olduğuna göre, bir konuda yorum yapmadan, görüş belirtmeden önce izin almak daha evla olarak imanın bir gereği olacaktır. O'nun izin vermesi ise, izin verdiğini gösteren bir delil ile bilinir...”

Demokratik Sistemlerden Görev Almak ve Tâğût'u Velî Edinmek

İyi niyetli olduklarından şüphe etmediğimiz kadar yeterince dîni bil-mediklerinden de şüphe etmediğimiz kimi ümmî ya da yarı aydın Müslü-manlar sadece demokratik sistemlerden görev almaları sebebiyle cami imamlarının ve memurların "tâğût'u/kâfirleri velî edinmiş olduklarını iddia edebilmektedirler. Aslında sadece ümmî ya da - dînî sahada mütehasıs olmamakla birlikte islâmî konulardan haberdar olmaları sebebiyle - yarı aydın tâbir edilen müslümanlar değil, ilim ehli olarak bilinen bazı zevatın dahi bu iddia seline kapıldıklarını görebiliyoruz.

Mesela, İslâm devletinden başka yerlerde Cuma namazının kılın-mayacağı fikrini ilk kez gündeme getiren ve hâlen bu fikrin ateşli savun-u-cuları olan kimseler bunlardandır. Onlarla birlikte bu düşünceyi savunan-lar:

"Cami imamları, Diyanet işleri başkanı tarafından; Diyanet İşleri başkanı, başbakan tarafından; başbakan da laik-demokratik düzenin cumhurbaşkanı tarafından atanıyor. Bu itibarla diyanetten görev alan her imam, dolayısıyla gayr-i İslâmî bir sistemden görev aldığından Tâğût'u/kâfirleri velî edinmiş sayılır! Bu münasebetle onların arkasında ne Cuma namazı, ne de başka her hangi bir namazın kılınması caiz değildir." diyorlar.

Hatta bu düşüncenin asıl mimarı, imam olsun, olmasın, mevcut si-temden görev alarak devlet memuru veya işçi statüsüne giren bütün in-sanların kâfir olduğunu, yeniden İslama dönebilmeleri için sahip oldukları iş veya mesleklerini bırakmaları gerektiğini bile söyleyebilmektedir.

Memuriyete başlarken devlet memurlarına yaptırılan yemini imzala-yan herkesin kâfir olduğunu ve müslüman olabilmesi için ilk önce istifa etmesinin şart olduğunu, Müslümanım diyenlerin gerçekten Müslüman olabilmeleri için hiç bir kamu kurum ve kuruluşunda çalışamayacaklarını, çalışıyorlarsa ayrılmaları gerektiğini ifade etmekte, daha sonra söylen-mesi küfür olan bir şeyi, kitabet (yazı) yoluyla tasdik etmenin de küfür ola-cağını isbat etmek için geleneksel fıkıh kitaplarından derlenen yazıları, memurlara imzalatırılan "yemin" örneğiyle birlikte yayınlamaktadırlar.

Bu itibarla bu düşüncenin ne kadar isabetli olup olmadığının ortaya

konulması diğerlerine nisbetle daha elzem olmaktadır. O halde bu düşünceyi savunanlarla karşısında olanlar arasındaki fikrî uçurumun aşılabilmesi için hassaten bu meselenin sağlıklı bir şekilde tahlil edilmesi gerekir. Ancak konunun tam mânâsıyla açıklığa kavuşturulabilmesi için önce mevzû-i bahs olan kavramların nerede ve nasıl kullanıldıklarını görmeye çalışalım.

Tâğût: Sözlükte azmak, sapmak ve isyan etmek mânâlarına gelen 'tuğyan' mastarından türemiş mübalâğa vezninde bir isim olup "tuğyankâr, azgın, sapık, sapıklık önderi, azitan, azıtkan ve bâtil ma'but karşılığında kullanılır. Şeytan veya put ile de ifade olunan tâğût, hakka, hakikate ve îmana karşı gelen, Allah'ın kulları için çizdiği nizâmı ve hududa tecâvüz eden her şeyi ifade eder.¹

Muhammed b. Cerîr et-Taberî, "tâğût"u tarif ederken şu ifadeleri kaydeder: "Allah'a karşı isyankâr olup kendisine itaat edenlerin ya tarafından zorlanması veya itaat edenlerin isteyerek itaat etmeleri suretiyle Allah'ı bırakarak kendisine itaat olunan her şey tâğût'tur. Kendisine itaat olunan bu mabud, ister insan olsun, ister şeytan; ister vesen, ister sanem, isterse bunlardan başka herhangi bir şey olsun fark etmez."²

İbn Cerîr, Nîsa Sûresi 51. Âyette geçen 'cibt ve tâğût' kavramlarını izah ederken orada da şu tarifi yapar: "Cibt ve tâğût; Allah'ı bırakarak kendisine ibadet yahut itaat etmek veyahut boyun eğilmek suretiyle ta'zim olunan her türlü varlığa verilen iki isimdir. Bu ta'zim olunan şey, ister put olsun, ister insan, isterse şeytan olsun mâhiyetini değiştirmez."³

İbn Kayyim; "Kulların, Allah'ın kendileri için koyduğu hududu aşarak itaat ettiği her şey tâğuttur" demiştir.⁴

Kâdı Beydâvî ile es-Sâvî daha genel bir tarifle, "Allah'ı bırakarak kendisine itaat edilen ve Allah'a ibadetten men eden her şey tâğuttur" der.⁵

Bu tariflerden açıkça anlaşılıyor ki insanların, Allah'ın yarattıkları için

¹ Elmalılı H. Yazır, Hak Dîni Kur'ân Dili, 2/869

² İbn Cerir et-Taberî, Câmiu'l-Beyan Fî Te'vil'il-Kur'ân, 3/21; Elmalılı H. Yazır, A. g. e. 2/869

³ İbn Cerir et-Taberî, A.g.e, 4/136

⁴ Yusuf el-Kardâvî, Tevhîd'in Hakikati, Sh.57

⁵ Beydâvî, Envârü't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl, 1/401; es- Sâvî, Haşiyetü's-Sâvî Ale'l -Celâleyn, 1/120

koyduğu hudutları aşarak emir ve yasaklarına itaat ettikleri her şey kendilerine nisbetle birer tâğut hüviyetini almaktadır. Bunun bir tek insan veya insanlardan bir zümre olması, şeytan olması, nefis olması; kadın, koltuk, kasa, kese, makam, mevki, şan, şöhret, saltanat, düşünce, ideoloji, gelenek, töre ve adet gibi soyut veya somut bir şey olması mâhiyetini değiştirmez. Burada aslanan Allah'ın emir ve yasaklarına rağmen kendisine itaat edilip uyuluyor olmasıdır.

Bu şekilde geniş kapsamlı bir kavram olan tâğut, Allah'a kulluk için yaratılan insanoğlunun önünde duran en korkunç bir engel olarak görünmektedir. Bu sebeptendir ki Âdem aleyhisselam'dan Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'e gelinceye kadar tevhid mücâdelesini veren bütün tevhid imamları insanları ilk önce tâğuta kulluktan kaçınmaya ve Allah'a kulluk etmeye davet etmişlerdir. Nitekim bu husus Kur'ân'da şöyle ifade olunur:

"Andolsun ki biz her ümmete - Allah'a ibadet edin ve tâğuta kulluktan sakının diye - tebliğât yapması için bir Peygamber gönderdik. Onlardan kimine (bu tebliğe uyduğu için) Allah hidâyet ihsan etti. Kimine de (yüz çevirip yalanladığı için) sapıklık hak oldu." (Nahl, 36)

Ayetten açıkça anlaşılacağı üzere tevhid mücâdelesinde Resullerin takip ettiği rabbani yol, insanları yalnız Allah'a kulluğa ve tağutları inkâra çağırma yoludur. Zira tevhid akidesinin özü, ibadet ve itaati yalnız Allah'a tahsis etmek ve Allah'tan başkasına karşı yapılması caiz olmayan mutlak itaat, sınırsız sevgi ve ta'zim gibi ulûhiyyet özelliklerini sadece Allah'a tahsis etmek ve tağutları tanımamaktır.

Her milletin tâğutu, Allah ve Resûl'ün hükümlerini inkâr ederek ya da Allah ve Resûl'ün hükümlerini kabul ettiği halde hoşuna gitmediği için bu hükümlere rağmen isteyerek kanunlarına başvurduğu, diğer bir ifadeyle vereceği karara razı olarak huzurunda muhâkemeleştikleri, Allah'tan bir müsâade olmaksızın hükmüne tâbi oldukları yahut yalnız Allah'a itaat olunması gereken yerde kendisine itaat ettikleri kimse veya kimselerdir.

İslâmın ruhu ve temel inancına göre yaratmak, emretmek, yarattıkları için kanun koymak, ancak Allah'a mahsustur. Bu alana müdahale etmek, O'nunla ilahlık yarışına girmek demektir.

Allah Teâlâ insanları böyle bir hareketten men ettiği gibi, buna tevessül edenleri velî edinmekten de şiddetle men etmiş ve **"Mü'minler mü'minleri bırakıp da kâfirleri velî edinmesinler. Her kim bunu yaparsa Allah'tan ilişiği kesilmiş olur. Ancak onlardan (gelebilecek bir**

zarardan) korunmanız başka (yâni zararlarından korunmak için bunu yapabilirsiniz). Bununla birlikte Allah sizi kendisin(in emirlerine karşı gelmek) den sakındırır. (Sakın hükümlerine aykırı davranıp düşmanlarını velî edinerek onun gazabına uğramayın. Çünkü) Dönüş onadır" (Al-i İmran, 28) buyurmuştur. Bu ve benzeri âyetler gayet açık ve net bir üslupla, Allah'a hakkıyla iman etmiş olmak için kâfirleri velî edinmekten kaçınmanın şart olduğunu ifade etmektedir.

Velayet mastarından türeyen velî kelimesi, sözlükte "yardımcı, dost, sahip vb." manalara gelir. Terim olarak ise, "birinin işini üzerine alıp o işi idare eden kimse"ye tekabül eder. Meşhur Arap dil bilginlerinden Rağîb el-İsfahânî'nin, "bir başkasının işini üzerine alan herkes onun velîsidir" tavrı bunun isbatıdır.

Âyet-i Kerime'nin nüzul ortamı dikkate alındığı zaman kavramın dost ve yardımcı anlamında sözlük manasıyla kullanıldığında hiç bir şüphe kalmaz. Zira bu âyet, bir rivayete göre Yahudilerle yakın bir dostluk içinde bulunan bazı Müslümanlar hakkında, diğer bir rivayete göre ise Yahûdîler'den müteşekkil bazı müttefikleri bulunan ve Hendek savaşı sırasında Resûlullah (s.a.v)'den onların yardımı konusunda izin isteyen Ubâde b. Sâmit hakkında nazil olarak onları bu dostluktan ve yardımlarını istemekten men etmiştir.¹

Ancak bir âyetin sebebinin husûsî olması hükmünün umûmî olmasına engel teşkil etmez. Bu itibarla âyetin, kâfirlere, müşriklere ve tâğûtî güçlere karşı muhabbet ve dostluk gösterilmesine müsâade etmediği gibi Müslümanların, gerek dînî gerekse dünyevî işlerinin yürütülmesini kâfirlere havale etmelerine de asla müsâade etmediğini söylemek yanlış olmaz. Nitekim Cessas, Sâbunî ve daha başka müfessirler âyetten umûmî hüküm çıkararak "bu ve benzeri âyetlerde kâfirlerin Müslümanlar üzerinde hiç bir hususta velayet hakkı yoktur"² demişlerdir.

Ebû Bekir İbnu'l-Arabî de bu görüşü teyit etmek üzere şöyle demiştir: "Ömer radiyallahu anh, Yemen'de kâtip olarak istihdam ettiği zimmî (İslam devleti tebeasından olup haraç ödemekle yükümlü bulunan gayr-i

¹ Taberi, Camiu'l-Beyan, 3/227; Kurtubi, Tefsir, 4/38; M. Ali es-Sabuni, Revaiyu'l-Beyan 1/398-399

² Sabuni, A.g.e. 1/404; Ayrıca bkz: Cessas, Ahkamu'l-Kur'an, 2/444

müslim) sebebiyle Ebû Mûsâ el-Eş'âri'yi nehyetmiş ve onu kâtiplikten azletmesini emretmiştir.¹

Diğer bir kısım âlimler ise, bu âyeti delil getirerek Müslümanların herhangi bir işini kâfirlere tevdi etmelerinin caiz olamayacağını ifade etmişlerdir.²

Ancak bu husus, aksine imkânları olduğu halde isteyerek ve tercih ederek onlara tevdi etmeleri ve kalben onlara bağlılık hissetmeleri haliyle sınırlıdır. Müslümanların zayıf, kâfirlerin kuvvetli olmaları sebebiyle şerlerinden ve zararlarından korkmak ve aksine güç yetirememek gibi zarurî haller ise, bundan müstesnadır. Zira İslamda hiç bir kimseye gücünün yettiğinden başkası teklif edilmemiştir. Aksine Müslümanlar zayıf, gayr-i müslimler kuvvetli oldukları zaman Müslümanların kalben sevgi ve muhabbet göstermeksizin zahiren dost gibi gözükmelerine dahi şer'an müsâade edilmiştir. Bu itibarla böyle bir durumda işlerini kâfirlerin üstlenmiş olmaları, Müslümanların da onlara kerhen dostluk izharında bulunmak zorunda kalmaları halinde aynı âyetin ifadesiyle kâfiri velî edinme söz konusu olmaz. Zira Kur'an bu hususu istisna ederek, "onlardan korkmanız hâlî müstesnadır." yâni, "onlardan korkmanız hâlî kalb ile itikad etmeden işkence ve kötülüklerini def etmek için takıyye ve müdârâ yaparak lisanlarınızla onlara sevgi izhar etmenizde bir sakınca yoktur"³ buyuruyor.

Şunu hemen ifade edelim ki iman edenler bütün hayat telakkilerini Kur'an'dan alacakları gibi sevgi ve muhabbet, buğz ve nefret ölçülerini de Kur'an'dan almak zorundadırlar. Allah'ın dîni, tevhid dîni olduğuna göre Mü'minin muhabbet ve dostluğu yalnız bu dâirenin içerisinde cereyan eder. Ancak bu, hiç bir zaman mü'minlerin kâfirlere karşı hüsnü muamele, adalet ve ihsan ile hareket etmeyecekleri anlamına gelmez.

Kâfirleri velî edinmemek başka, onlara karşı hüsnü muamele, adalet ve ihsan ile hareket etmek daha başka bir şeydir. Zira ciddiyet, merhamet, mürüvvet, vakar, ahde vefa, hukuka riâyet, hüsnü muamele, adalet ve ihsan ile hareket mü'minlerin şiarı olmalıdır.

Bununla beraber mü'min her şeyden önce inancında samîmî, ibadetinde ihlâslı olmalıdır. Dînini kendine dert edinmeli, inancına düşman olanlara karşı tarafsız ve lakayt kalmamalı, kâfirlerin hükmüne asla rıza

¹ Sabuni, A.g.e. 1/403

² Bkz: Sabuni, A.g.e. 1/403

³ M. Ali es-Sabuni, A.g.e. 1/398

göstermemelidir. Nefsini Allah'tan başkasına teslim etmemeli, kâfir ve İslam düşmanlarına asla sır vermemelidir. İşte "mü'minler müminleri bırakarak kâfirleri velî edinmesinler" hitabını bu çerçevede ele almak gerekir. Yoksa bundan maksat, onlarla her türlü ilişkiyi kesip düşmanca muamelede bulunmak değildir.

O halde iman edilmesi gereken esaslara inanan, inkâr edilmesi gerekenleri inkâr eden gayr-i müslimlerle münâsebetini ve tâğûtî düzenlere karşı tavrını bu çerçeveye yerleştiren bir kimse zarurî olan durumlarda sadece demokratik sistemlerden görev almak veya görev talep etmekle tâğûtü velî edinmiş sayılır mı? Diğer bir soru şekliyle dâvanın bekası ve dâvetçilerin selâmeti için demokrasinin imkânlarından yararlanmak caiz midir?

Bu sorulara verilecek en güzel cevap 13 yıllık Mekke hayatı boyunca Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in câhilî güçler karşısında takip ettiği islâmî hareket metodudur. Bir dâva varlığını sürdürübilmesi ve mensuplarının can güvenliğini sağlayabilmesi için mümkün olan en az zararı göğüsleyerek mevcut imkân ve fırsatları değerlendirmek mecburiyetindedir. Hareketin mahiyeti ve çapı ne olursa olsun, bu husus hepsi için kaçınılmaz bir şeydir. Aksi halde ne dâvanın ne de dâvetçilerin varlığını sürdürmesi mümkün olamaz. İşte Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Mekke devrindeki hayatı bunun en bariz örneğidir.

Bilindiği gibi câhiliyye devrinin müşrik toplumunda teminat ve himaye gibi zayıfların korunmasına matuf bir takım kânunların çok büyük bir yeri vardı. Bu kânunlar çerçevesinde zayıf olan bir kişi kuvvetli olan bir kişinin teminatı altına girerse, tam olarak onun himayesinden yararlanabilirdi. Teminat veren kişi, teminat alanı bütün saldırılardan korur, ona düşünce ve hareket hürriyeti verirdi. Böylece düşmanlar, o kişiye hiç bir şekilde zarar veremezlerdi. Eğer zarar verecek olurlarsa, iki grup arasında savaş çıkardı. Onun için teminat ve himaye vermek basit bir hadise değildi. Herşeyden önce teminat ve himaye veren kimsenin kavmi arasında saygın, kuvvetli ve himaye edebilecek bir seviyede olması, teminat ve himaye verirken bütün ihtimalleri hesaba katması icâbederdi. İşte câhiliyye toplumunda böylesine ciddî ve riskli bir müessese olan bu teminat ve himaye kânununun ilki Ebû Tâlib'in Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e olan himaye ve teminatıdır.

Ebû Tâlib hiç bir zaman atalarının dînini terk etmeyen bir müşrik idi. Buna rağmen Peygamber onun himaye ve teminatı altına girerek câhiliyye

toplumunun mevcut kânunlarından istifade etmekte hiç bir beis görmemiştir. Bu himaye o kadar açık ve netti ki Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in muhatapları olan müşrik Araplar İslam dîniyle ilgili, hiç bir şikâyetlerini Rasûlüllâh'ın şahsına yöneltmeyip doğrudan doğruya amcasını muhatap alıyorlardı. Akrabalık bağlarıyla takviye edilen bu himaye Ebû Tâlib'in vefatına kadar bu minval üzere devam etmiştir.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in câhiliyye kânunlarından ibaret olan bu himaye ve teminatı kabullenmesi sadece Ebû Tâlib'in himayesiyle sınırlı değildir. Bilakis Ebû Tâlib'in vefatından sonra tâ Medîne'ye hicretine kadar bütün bir Mekke devri boyunca Peygamber'in hayâtı kâfirlerin ve müşriklerin himâyesi altında geçmiştir. Zira o, amcası Ebû Tâlib'in vefatını müteakiben kısa bir süre de olsa, Ebû Leheb gibi azılı bir islam düşmanının koruması altına girmiş, onun himayesini çekmesiyle birlikte kendisini koruyacak bir güç aramak üzere Mekke dışına çıkmak mecburiyetinde kalmış, bu münasebetle Taife gitmişse de aradığını bulamayarak tekrar Mekke'ye, amansız düşmanlarının arasına dönmek zorunda kalmıştı.

İbnü İshâk'ın rivayetine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Tâiften döndükten sonra Mekke'ye girmek üzere Nahle vadisine geldiğinde, Mekke liderlerinden himaye istemeye karar verdi. Sonra Ahnes b. Şureyk'e haber göndererek onun himâyesi altına girmek istedi. Ahnes ise,

"Ben sizin müttefikinizim! Müttefik olan bir kimse müttefikini himaye altına alamaz" diyerek Peygamber'in bu teklifini reddetti. Bunun üzerine Süheyl b. Amr'a haber gönderdi. O da:

"Amr oğulları, Ka'b oğullarını himaye altına alamaz," cevabını vererek Resûlullah'ın bu isteğini geri çevirdi.

Nihayet Mut'im b. Adiyy'e haber göndererek onun himayesine girmek istedi, o da Resûlüllâh'ın teklifini kabul etti. Çocuklarını ve kabilesini toplayarak hepsinin silahlarını kuşanıp Ka'be'nin rükünlerinde bulunmalarını istedi ve onlara Muhammed'i himaye altına aldığını söyledi. Peygamber, Zeyd b. Harise ile beraber Mekke'ye girerek Mescid-i Harama ulaştı. Mut'im b. Adiyy, bineği üzerinde ayağa kalkarak,

"Ey Kureyş ahâlisi! Muhammed'i himayem altına aldım. Kimse ona karşı bir harekette bulunmasın." dedi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Ka'be'de iki rekât namaz kıldıktan sonra oradan ayrılarak Mut'im b. Adiyy

ve çocuklarının silahlı koruması altında evine girdi.¹

Görüldüğü gibi Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, kendisini Mekke'den çıkaran Mekke liderlerinden himaye ve teminat istemekte ve neticede Mekke'de kâfir kılıçların himâyesi altında dolaşmaktadır. Zira Mut'im b. Adiyy'in akidesi, Ebû Cehil, Ebû Leheb ve diğer müşriklerinkinden farklı değildi. İşte Hz. Peygamberin bu davranışı İslâmî davetin ve dâva adamlarının yararına olan bütün işlerde İslâm dâvetçileri için bir dayanak teşkil eder. Buna göre kendilerinin can güvenliğini sağlayacak, mensuplarını himaye edip hürriyetlerini temin edecek câhili kânun ve âdetlerden yararlanmak İslâm dâvetçileri için meşru bir haktır.

Şüphesiz müşriklerin himaye ve teminatından istifade eden sadece Resûlüllâh'ın kendisi değil, aynı zamanda Ashabının tamamı Mekke devri boyunca kâfirlerin ve tâğûtî güçlerin otoritesi altında yaşıyor ve herbiri ibadet ve tebliğ hürriyetini himayesine sığındığı müşrikler vasıtasıyla elde ediyorlardı. Mesela Ebû Bekir radiyallahu anh gibi büyük bir sahâbînin de İbnü'd-Duğunne'nin himâyesi altına girmeyi kabul ettiğini görüyoruz. Buhârî'nin Âişe radiyallahu anha'dan rivayetine göre o şöyle demiştir:

"Kendimi bildim bileli annemle babamın bu dîni, kendilerine din edindiklerini gördüm. Günün iki vaktinde, sabahları ve akşamları Resûlullah'ın bize uğramadığı gün yoktu. Müslümanlar Kureyş müşrikleri tarafından ezâ ve işkencelere uğrayınca Resûlullah Habeşistan'a hicrete izin vermiş, Ebû Bekir de Habeşistan topraklarına hicret etmek üzere Mekke'den çıkmıştı. Ebû Bekir (Yemen istikâmetinde ve deniz sahilini takiben Mekkeye beş günlük mesafede bulunan) Berkü'l-Gımâd denilen köye gelince İbnü'd-Duğunne ile karşılaştı. İbnü'd-Duğunne Kârre kabilesinin efendisidir. Ebû Bekir'e:

"Nereye gitmek istiyorsun?" diye sordu. Ebû Bekir radiyallahu anh de:

"Kavmim beni çıkardı. Şöyle tenhâ bir yere çekilmek ve orada rabbime ibadet etmek istiyorum." deyince, İbnü'd-Duğunne:

"Ey Ebû Bekir! Senin gibi bir zat ne yurdundan çıkar, ne de başkaları tarafından çıkarılır. Bir hakikattir ki sen herkeste bulunmayan mallarını ih-san edersin. Akrabanı ziyaret eder, reşid olmayan aile efradının yükünü

¹ Münîr Muhammed Gadban, Nebevî Hareket Metodu, (Çev: T. Akarsu) Nehir Yay. İstanbul, 1991, 1/140-142

çekersin. Misafiri ağırlarsın, hayırlı işlere yardım edersin... Şimdi sen benim himayem altındasın. Haydi dön ve kendi memleketinde rabbine ibadet et!" demiştir. Bunun üzerine Ebû Bekir radiyallahu anh geri dönmüş, İbnü'd-Duğunne de kendisiyle beraber gelmiştir. Mekke'ye gelince İbnü'd-Duğunne o akşam Kureyş eşrafını dolaşarak onlara:

"Ey Kureyşliler Ebû Bekir gibi muhterem bir zat şüphesiz ki ne memleketinden çıkar, ne de çıkarılmaya mecbur edilir. Siz, en değerli mallarını ihsan eden, akrabasını ziyaret eden, akrabasının yükünü çeken, misafirlerini ağırlayan ve bütün hayırlı işlere yardım eden bir adamı memleketinden çıkarmak mı istersiniz?" diyerek Ebû Bekir'i himâyesi altına aldı. Kureyş de İbnü'd-Duğunne'nin onu himaye altına almasını ve onun hakkında söylediklerini reddetmediler. İbnü'd-Duğunne'ye,

"Ebû Bekr'e söyle, hiç bir şeye karışmasın, evinde Rabbine ibadet etsin, evinde namaz kılsın, ne dilerse okusun. Fakat okuduğunu açık olarak okuyup bize ezâ vermesin. Çünkü biz kadınlarımızı ve çocuklarımızı sapıtmasından korkarız." dediler. İbnü'd-Duğunne Kureyş'in bu sözlerini Ebû Bekr'e söyledi. Ebû Bekr de bu kurallara göre evinde rabbine ibadet etmek, namazını açıkça kılmamak, evinin dışında Kur'an okumamak üzere ikamet etti.¹

Bu rivayetten açıkça anlaşılacağı üzere Ebû Bekir gibi İslâmı herkesten daha ziyade müdrik olan bir kimse, rabbine ibadetinin şekline dahi müdâhale eden bir eman ve himayeyi kabul etmektedir. Şüphesiz bütün bu olup bitenlerde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in gözleri önünde oluyor ve onun tasvîbinden geçiyordu. Bu sırada vahiy de nazil olmaya devam ediyordu. Şayet ibadet ve tebliğ hürriyetini elde etmek için müşriklerden ve kâfirlerden müsâade, başka bir tâbirle vazife talep etmek ya da bu vazifeye tâyin olunmak kâfirleri ve tâğûtü velî edinmek anlamına gelseydi, hiç şüphe yok ki Peygamber buna müdâhele eder, hattâ bu hususta vahiy nazil olurdu.

Hâlbuki öyle olmamıştır. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu himayeye tıpkı kendisi için rızâ gösterdiği gibi, mağara arkadaşı Ebû Bekir için de razı olmuştur. Bunu nehyeden herhangi bir hüküm de gelmemiştir: Üstelik İslâmın Mekke devrinde sadece ibadet hürriyetini elde etmek için himaye arayan ve müşrik toplumun bu kânunlarından yararlananlar yalnızca o ikisi ile sınırlı kalmamıştır. Aksine hemen hemen ashabın hepsi şu

¹ İbn Hacer, Fethu'l-Bârî Bi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî, 7/271-272 400

veya bu şekilde câhiliyye toplumunda geçerli olan bu kânunların boşluklarından yararlanabilmişlerdir.

Nitekim kalabalık sayıda bir Sahâbî topluluğunu bizzat Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, Habeşistan Hükümdarı Necâşî'nin himayesine göndermiştir. Hâlbuki o sırada Necâşî henüz bir Hristiyan idi. Şayet bu toplumlarda geçerli olan kânunlardan ve o gün için geçerli olan câhiliyye âdetlerinden dâvanın ve dâvetçinin selâmeti için faydalanmak, onları velî edinmek olsaydı, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kendisine ve arkadaşları Ebû Bekir'e ibadet ve tebliğ hürriyeti sağlayan müşriklerin himayesini kabul eder miydi? Ashabını iki ayrı kabile hâlinde Hristiyan bir ülkenin hükümdarının himayesine gönderir miydi? Allah Teâlâ bu yürütmeyi durduran hükmünü inzal etmez miydi? Demek ki islâmî davetin ve dâvetçilerin maslahatına uygun olan bu nevî hareketlerle kâfirleri velî edinmek birbirinden ayrı şeylerdir.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hayâtı boyunca insanları "Lâ ilahe illallah" demeye çağırmış ve ne söylediğini bilerek bu kelimeyi söyleyenlerin muhakkak müslüman olacaklarını ifade etmiştir. Bilhassa Mekke devrinde müslüman olan insanlara ikinci bir şart olarak bulundukları yerleri ve çalıştıkları işleri bırakmasını teklif etmemiş, gerek Yahûdî ve Hristiyanların, gerekse müşriklerin işlerinde çalışan insanlara işlerini terk etmedikleri takdirde kâfirlerin ve tâğûtların velayetini reddetmiş olamayacaklarını söylememiş; kâfir olan ailelerini terk etmelerini emretmemiştir. Tersine hicrete kadar herkes bulunduğu yerde sahip olduğu iş ve mesleğine devam etmiştir.

O halde, nasıl olur da Müslümanların demokratik sistemlerden mücerret görev almalarından tâğûtu ve kâfirleri velî edinmiş olacakları gibi bir mânâ çıkarılabilir? Bu, Müslümanları başıboş, işsiz, güçsüz, sözü sohbeti dinlenmeyen basit halk yığınları hâline getirme çağrısından başka bir şey değildir. Kâfirlerin ve islam düşmanlarının istediği de budur, zâten. Buna ne Allah, ne Peygamber ve ne de akl-ı selim sahibi insanlar razı olur.

Çağın ihtiyaç ve şartlarına uyup uymadığına bakmadan geçmişin körü körüne taklit etmenin ve geleneksel fıkıh mirasını ezberleyip akıl, ilim ve islâmî siyâset süzgecinden geçirmeden, ezberlemenin sakıncalarından biri de budur işte. Şüphesiz bunu bilgisayarlar da yapar. Fıkıh kitaplarındaki verileri yüklersiniz. Sonra da tuşlara basınca istediğiniz bilgileri serer önünüze. Hâlbuki bu ilim değildir. Bilgisayar da âlim değildir. Arapçayı bilmek ve fıkıh kitaplarındaki geçmişin sorunlarını ilgilendiren kupkuru lafız-

ları ezberlemekle kendini âlim zanneden ve insanları yanlış yollara sevkedenler, sanırsız bu noktayı unutuyorlar.

İlim, Kur'an ve sünnetin metodunu kavradıktan sonra içinde bulunan zamanın imkân ve şartlarını göz önüne alarak onları yeniden değerlendirmeye tabî tutmak ve asrın ihtiyacı olan islâmî hareketin planını çıkarmaktır. Yoksa başka bir alternatif üretmeden Müslümanları başıboşlar ordusu oluşturmaya çağırmak değildir. Şüphesiz biz bununla kâfirlerin âmir, Müslümanların memur, onların patron, Müslümanların işçi, onların hâkim, Müslümanların hadim (hizmetçi) olarak çalışmaya devam etmelerinin mükemmelliğini müdâfâa etmiyoruz elbet. Aksine sadece şartları değiştirmek için Müslümanlara bulundukları yerlerini terk ettirmenin yanlışlığını savunuyoruz.

Şüphesiz küfrün hâkim, İslâmın mahkûm, Müslümanların zanlı sandalyesine oturtulduğu, zâlimlerin boy ölçüştüğü, dünya hayatının müşriklere göre tanzim edildiği, kânun ve nizamların cânîyi taltif, sarhoşu takdir, imansız tebrîk, mücrimi himaye için ihdas edildiği câhiliyye ortamları İslâmın idam sehпасıdır. Böyle bir ortamda İslâm'dan, islamca yaşamaktan ve hakkı razı etmekten söz edilemez. Ancak İslâmî açıdan bu namûsâit şartları değiştirmek vacipse, bunun yolu Müslümanları işsizler ordusu haline getirmekten değil, alternatif imkânlar üretmekten geçer.

Müslümanlar birleşerek kendi okullarını açar, fabrika ve işyerlerini kurarlar, işsiz ve fakir Müslümanlara iş imkânı üretirler ve onları gayr-i müslimlere muhtaç olmaktan kurtarırlarsa, ancak o zaman böyle bir mesele tartışılabilir. Değilse hiç bir alternatif oluşturmada Müslümanlara işlerini terk ettirmek, hiyânet değilse gaflettir.

Bugün demokratik sistemlerin kurum ve kuruluşlarının hemen hepsi Müslüman için bir panayır konumundadır. Müslümanların, mevcut sistemin çarkları arasında yok olup gitmemek ve dişlilerinden bir dişli olmamak kaydıyla - kovulsalar bile bu panayırlara iştirak edip oralarda İslâmı tebliğ etmeleri gerekir.

Eğer İslâmın muzaffer olmasını istiyorsak, inançları ve imanları çalınmış olan insanlarımıza kaybolan değerlerini yeniden kazandırmak için bunu yapmaya mecburuz. Ancak Müslümanın çalıştığı müessesede - namaz vb. gibi - farz-ı ayn olan ibadetlerin yerine getirilmesine fırsat verilmiyorsa veya vazifesinde Müslümanlara zararlı bir şey bulunuyorsa, - mesele, bir Müslümanın, Müslümanlarla savaşıyor bir orduda subay veya er

olarak görev alması gibi - bu kesin olarak haramdır. Tıpkı bunun gibi Müslümanlarla savaşmak için onların aleyhine silah ve benzeri şeyler imal eden bir müessesede çalışmak, İslam düşmanı olan kimselerle işbirliği yapmak ve her hangi bir zulüm veya harama yardım eden bir vazife ile uğraşmak caiz değildir.

Zira Müslümanın bu görevi sebebiyle İslam davetini zor duruma düşürecek veya bir kısım dînî hükümleri değiştirebilecek ya da bazı haramların işlenmesine vâsita olacak şekilde olmaması ve bu görevi kabul ederken akide ve prensiplerinden en ufak bir tâviz vermemesi şarttır. Çünkü arasında bağ kurmaya çalıştığımız müşriklerin himayelerine girmede bu hususlara riâyet edilmesi şart koşulmuştur. Bunun dışında bir müslümanın sadece demokratik kurum ve kuruluşlarda çalışması veya onlardan görev talep etmesi kâfirleri velî edinmesi ve kâfir olması anlamına asla gelmez.

Kur'an Yusuf aleyhi's-selâm'ın kıssasını naklederken şöyle der: **"(Yusuf Krala): "Beni ülkenin hazînelerine memur et. Çünkü ben (onları) iyi korur, (yönetmesini) iyi bilirim" dedi"** (Yusuf, 55)

Ayet-i Kerîmenin siyak ve sibakı dikkatle tetkik edildiği zaman görüleceği üzere Yusuf aleyhi's-selâm'ın görev talep ettiği kral geleneksel Mısır Firavunlarından biridir ve Mucâhid'den gelen rivayete göre Yusuf aleyhi's-selâm vazifesinin başına geçer geçmez kendisine tebliğe başlamış ve neticede kral Yusuf vasıtasıyla müslüman olmuştur.¹

Mücerret akıllarıyla hareket etmekten başka delilleri olmayan bir kısım Müslümanların iddia ettikleri gibi bu Âyet-i Kerîme mensuh ya da bizden önceki şeriatları ilgilendiren hükümleri hikâye etmek için gelmemiştir. Aksine her zaman geçerli olan birtakım hükümler ifade etmektedir. Hattâ Yusuf aleyhi's-selâm'ın bu tavrı, "siyâsî ve benzeri bütün vazifeleri isteme hususunda ehil olan kimseler için islam adabını temsil eder"

Zira Peygamberlerin getirdiği şeriatların inanç esasları her devirde aynıdır. Müfessirlerin ve islam davetçilerinin, ayetle ilgili görüşleri de bu merkezdedir.

Nitekim Kurtûbî bu âyeti tefsir ederken: "Bir kısım âlimler şöyle demiştir, 'Bu âyette fazilet sahibi bir kimsenin, fâcir bir kimse ve kâfir bir devlet başkanının hesabına çalışmasının mubah olduğuna delîl vardır. Ancak fazilet sahibi kimsenin, uhdesine verilen görevin kendisine karşı çıkılma-

¹ Bkz: Kadı Beydavi, Envaru't-Tenzil ve Esraru't-Te'vil, 3/424

yacak bir iş hususunda verildiğini ve onunla dilediği kadar ıslahat yapacağını bilmesi şarttır. Ama işi, fâcîrin irâdesi, arzuları ve kötü emelleri doğrultusunda olursa, o zaman bu caiz değildir” Bir kısmı ise, “Bu husus sadece Yusuf aleyhi's-selâm'a mahsustur. Bugün ise caiz değildir.” demişlerdir. Fakat zikrettiğimiz şarta riâyet edildiği zaman evlâ olan görüş, birinci grubun görüşüdür.” demektedir.

Mâverî şöyle demiştir: "Görevlendiren kimse zâlim ise ondan görev almanın caiz olup olmayacağı hususunda âlimler ihtilafa düşerek iki farklı görüşe sahip olmuştur: Birincisi, üzerine aldığı vazifede hak ile amel ettiği zaman, görev almasının caiz olduğudur. Zira Yusuf aleyhi's-selâm, Firavun tarafından vazifelendirilmişse de onun hakkında muteber olan kendi fiili olup başkasının fiili değildir. İkincisi, zâlimden görev almanın caiz olmayacağıdır. Zira bunda onlara yardım etmek suretiyle kâfirleri velî edinme ve işlerini üstlenmek suretiyle onları temize çıkarma söz konusudur. Bu görüşe sahip olanlar Yusuf aleyhi's-selâm'ın Firavun'dan görev almasını iki şekilde izah etmişlerdir.

Birinci izah tarzı şudur: Yusuf aleyhi's-selâm'ın görev talep ettiği Firavun sâlih bir kimse idi.(!) Azgın (tâğût) olan Firavun ise sadece Mûsâ aleyhi's-selâm zamanındaki Firavun idi. İkinci izah tarzı ise şöyledir: Yusuf aleyhi's-selâm Firavun'un işlerine değil mülklerine nezâret etmiştir. Dolayısıyla da Firavun'a tabî olma hükmü üzerinden kalkmış olur."

Mâverî devamla şöyle der: "Mutlak olarak ileri sürülen bu iki görüşten daha doğru olanı, faziletli bir kimsenin zâlimden almış olduğu vazifeyi şu şekilde üç kısma ayırarak değerlendirmektir:

Birincisi, zekât ve sadakalar(ın toplanıp dağıtılmasın)da olduğu gibi, ehlinin içtihad yapmadan ifâ etmesi mümkün olan vazife olup buna, zâlim tarafından tâyin edilme caiz olur. Zira zekâta müstehak olanlar hususundaki nas içtihadı ihtiyaç bırakmazken (mal) sahiplerinin bu konuda kendi başına hareket etmelerinin (yâni, zekât ve sadakalarını ihtiyaç sahiplerine kendi başına vermelerinin) caiz olması da (her hangi bir müçtehid) taklit ekmekten müstağnî kılmaktadır. İkincisi, fey mallarının taksiminde olduğu gibi, sahiplerinin kendi başına hareket etmeleri câiz olmayıp sarfedileceği yerler hususunda içtihad gereken görevdir. Bu göreve zâlim tarafından atanması caiz olmaz. Çünkü bu görevini ifa ederken haksız tasarrufta bulunup uygun olmayan bir tarzda içtihad edebilir. Üçüncü kısım ise, yargı ve hükümlerde olduğu gibi ehli olan kimseler için üstlenilmesi caiz olan ve kendisinde içtihadı açık bir kapı bulunan bu münasebetle de görev almanın caiz olup olmayacağı tahlile tabî olan vazifelerdir. Buna göre nezâret

etme işi birbiriyle anlaşılan iki kişi arasında hükmü yerine getirme ve başka seçenekleri olmayan iki kişi arasında aracı olma şeklinde ise, caizdir. Eğer zorla ilzam etmek şeklinde ise, caiz değildir.”¹

Müfessirler bu konuda tek bir görüş üzerinde birleşemeseler bile bu âyetin bizden öncekilere mahsus özel bir durum olduğu görüşüne yanaşmıyorlar. Aksine âyeti ilgili olduğu mesele hakkında delil olarak değerlendiriyorlar. Nitekim Kurtûbî, bunu açıkça ifade ederek, "Bu âyet, bir insanın ehil olduğu bir işi talep etmesinin caiz olduğuna delil teşkil eder"² demektedir. Keza Nesefî aynı görüşe iştirak ederek:

"Âlimler, 'bu âyetle insanın zâlim bir sultanın elinden vazife almasının caiz olduğuna delil vardır' demişlerdir. Nitekim Selef-i Salihîn zâlimler tarafından verilen kadılık (hâkimlik) vazifelerini üstleniyorlardı. Peygamber veya âlim olan bir kimse Allah'ın emriyle hükmetmenin ve zulmü def etmenin kâfir veya fâsık bir hükümdarın görevlendirmesinden başka yolunun bulunmadığını bildiği zaman bu görevi ondan talep etmesi caizdir"³ demektedir.

Hemen hemen aynı ifadelere yer veren Kâdî Beydâvî de şöyle demiştir: "Bu âyetle vazife isteme ve bu vazifeye hazır olduğunu izhar etmekle hakkı yerine getirmenin ve halkı idare etmenin kâfirden görev almaktan başka yolunun bulunmadığını bildiği vakit kâfirden görev almanın caiz olduğuna delil vardır."⁴

Görüldüğü üzere âlimler âyetin hükmünün husûsî olmayıp umûmî olduğunda hem fikirdirler. Haddizatında bu husus bizden önceki ümmetlere mahsus olan bir şey olsaydı, tam sırası gelmişken Allah ve Resulü bunun bizden önceki ümmetlere veya Yusuf aleyhi's-selâm'ın şahsına münhasır bir durum olduğunu ve Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in ümmetine haram olduğunu beyan ederdi.

Hâlbuki Kur'an bu noktaya temas etmemiştir. Kur'an'ın bu noktada susup bir şey beyan etmemesi ise, İslâmın ve Müslümanların yararına olduğu zaman kâfirden görev istemenin bizden öncekilere ait bir ruhsat olmayıp aksine her asırda geçerliliğini koruyan bir hüküm olduğunu gösterir. Bu da hangi suretle olursa olsun, İslâmın ve Müslümanların maslahatı için

¹ Kurtubî, el-Câmî Li Ahkâmi'l-Kur'ân, 9/141

² Kurtubî, A.g.e, 9/141

³ Nesefî, Medariku't-Tenzil ve Hakaiku't-Te'vil, 3/423

⁴ Kadı Beydavi, Envaru't-Tenzil ve Esraru't-Te'vîl, 3/423

demokratik sistemlerden görev almanın tâğûtü velî edinmekle aynı şey olmadığına başka bir delildir.

Şüphesiz, biz burada Müslümanların gayr-i islâmî sistemlerden görev almalarının ya da dînî vazifelerini onların vesayet ve gözetimleri altında yerine getiriyor olmalarının faziletini savunmuyoruz. Aksine biz bunun İslâmın ve Müslümanların arzu etmediği bir şey olduğunu kabul etmekle birlikte, zaruret hâlinde davetin ve dâvetçilerin maslahatı için bu vâsıtaları da kullanmanın gerekliliğini anlatmaya çalışıyoruz. Biraz önce de ifade ettiğimiz gibi bu durum ne İslâmın arzu ettiği, ne de Müslümanın tasvip ettiği bir şeydir. Ama Müslümanlar, sorumlusu olmadıkları gayr-i islâmî bir ortamın içinde kendilerini bulmuşlarsa, bundan kurtulmalarının yolu, demokratik sistemlerden görev almayı reddederek sosyal hayattan soyutlanmaktan değil, şartları kendi lehlerine değiştirmeye kadar mevcut fırsatlar dâhilinde demokrasinin imkânlarını kullanmaktan geçer. Bu münasebetle Müslümanlara düşen, sahip oldukları iş ve vazifelerini bırakmak değil, bu vazife ve memuriyetlerini en iyi şekilde değerlendirerek İslâmın arzu ettiği yönetim ve idare şeklinin imkânlarını aramaktır. Nitekim aynı noktaya temas eden çağdaş davetçi Münir Muhammed Gadban bu hususta şöyle diyor:

"Davanın menfaatine olan durumlarda cahiliyye kanunlarından istifade etmek meşrudur... Bu durum bazı Müslümanların düşündüğü gibi, dine darbe vurmak ve Allah'ın kanunlarından başka kanunlara uymak anlamına gelmez"¹

Ancak bir müslümanın bu gibi hâllerde dînî sorumluluğunu hiçe sayarak dünyasını tamir ve dünyevî menfaatlerini temin hırsına kapılmış olmaması gerekir. Zira cihad ve tebliğ vazifesini unutup gayr-i İslâmî bir hayata razı olarak kâfir ve müşriklerin otoritesi altında yaşamaya razı olan ve sadece dünyalık toplamakla meşgul olanlar, ister imam, ister başkası olsun, onlar bu açıklamalarımızdan müstesnadırlar. Zira gayr-i islâmî otoritelerden sırf bu maksatla görev alan ve bile bile islâmî sorumluluklarını arkalarına atanlar kâfiri velî edinenlerin tâ kendileri olup böylelerinin durağı cehennemdir. (Bkz: Nisa Suresi, 97)

Çünkü Resulullah ve ashâbı müşriklerin himayelerine girerken hem hayat güvencelerini temin etmek, hem de insanlığın kurtuluş reçetesi olan İslâmı tebliğ hürriyetini elde etmek için giriyorlardı. Dünya menfaatlerini

¹ M. Muhammed Gadban, Nebevi Hareket Metodu, 1/74

garantiye alıp kâfirlerin gölgesinde yaşamaya razı olmak üzere değil... O halde demokratik sistemlerden görev almakla himaye meselesi arasında bağ kurulup ikisinin de aynı hükme tâbi tutulabilmesi için illet ve sebeplerin aynı olması gerekir.

Bütün bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere kâfirleri velî edinmek kavramını, onlardan mücerret görev almak şeklinde anlamak İslâmî ve islâmî hareket metodunu yeterince bilmemekten kaynaklanan yanlış bir anlayıştır. Yukarıda da değinildiği gibi kâfirleri velî edinme hükmü, onlardan görev alırken bunu meşru sayarak ve sırf dünyalık temin etmek gibi gayelerle almak, dinlerine ve idarelerine razı olmak, onlarla birlikte sevinmek, onlarla birlikte üzülmek, gıyaben onları desteklemek ve her hususta onların yanında olmak, kısacası onlara mensubiyet duygusu hissetmek gibi hususlarla gerçekleşecek bir şeydir. Nitekim müfessirler, "Mü'minler mü'minleri bırakıp da kâfirleri velî edinmesinler" âyetini izah ederken özellikle bu hususa dikkat çekmektedirler.

Mesela, İbn Cerir et-Taberi, bu Ayetin manasını şu şekilde açıklar: "Ey müminler! Dinleri hususunda kendilerine sevgi besleyecek, mü'minleri terkedip Müslümanlar aleyhine onlarla yardımlaşacak ve Müslümanların gizli ve mahrem sırlarını kendilerine ifşa edecek şekilde kâfirleri dost ve arka edinmeyiniz. Zira kim böyle yaparsa, Allah ile ilişkisi kesilmiş olur. Yani kim böyle yaparsa, dininden dönüp küfre girmek suretiyle Allah kendisinden, kendisi de Allah'tan beri olur. Ancak onların idareleri altında bulunup da nefisleriniz hakkında onlardan korkarsanız, kalblerinizle düşman olarak, içerisinde bulundukları küfürlerinde kendilerini desteklemeden ve herhangi bir Müslümana karşı fiili olarak onlara yardım etmeksizin dillerinizle dostluk ve velayet izharında bulunmanız hali müstesnadır."¹

Yukarıda görüşlerine başvurduğumuz çağdaş müfessirlerden M. Ali es-Sabuni de benzer açıklamalarda bulunarak şöyle der: "Allah Teâla bu ayetle mü'min kullarını kâfirleri velî edinmekten, sevgi ve muhabbetle onlara yaklaşmaktan, akrabalık veya tanışma sebebiyle karşılıklı dost olmaktan nehyetmektedir. Zira Allah'ın düşmanlarını dost edinmeleri mü'minlere yakışmaz. Çünkü insanın kalbinde, hem Allah sevgisini, hem de düşmanlarının sevgisini birleştirmesi aklın kabul edeceği bir şey değildir. Bu, iki zıddın arasını birleştirmektir. Binaenaley Allah'ı seven, onun düşmanına buğz eder."²

¹ İbn Cerîr et-Taberi, Câmiu'l-Beyân Fî Te'vili'l-Kur'ân, 3/227

² M. A. Sâbûnî, Revâiyu'l-Beyân, 1/399

Hatta âlimler, dinlerinin batıl olduğunu kabul ederek kâfirlerle dostluk edilmesini bile onları veli edinmek manasından ayrı mütalaa etmektedirler. Nitekim Fahreddin Razi şöyle der: "Mü'minin kâfiri dost edinmesi muhtemelen üç şıktan birisiyle olur. Birincisi, onun küfrüne razı olup bundan dolayı onu dost (veli) edinmesidir. İşte bu husus haramdır. Çünkü böyle yapan bir kimse dini konusunda onu tasvip etmiş olur. Küfrü tasvip etmek küfür olduğu gibi, küfre rıza da küfürdür. Bu sebeple bu vasfıyla onun mü'min olarak kalması imkânsız olur. İkincisi, görünüş itibarıyla dünyevi hususlarda hüsnü muaşeretle ve güzel muamelede bulunmaktır ki bu haram değildir. Üçüncüsü ise, bu iki şık arasında orta yolu tutmaktır. Bu da onlara meyletme, yardım etme ve karşılıklı olarak birbirlerine arka çıkma manasında kâfirleri veli (dost) edinmektir. Bu ise, ya akrabalık sebebiyle, ya da dinlerinin batıl olduğuna inanmakla birlikte muhabbet sebebiyle olur. İşte bu yardım küfrü icap ettirmez. Ancak şer'an men edilmiştir. Zira bu manada birbirlerini sevmek, bazan mü'mini onun yolunu güzel görmeye ve dinine razı olmaya cezbedebilir. Bu da onu îslamdan çıkarır."¹

Kâfiri veli edinme hükmünün nasıl tahakkuk edeceği meselesinde hemen hemen bütün müfessirlerin yaklaşımı bu merkezdedir. Bu da, gösteriyor ki kâfiri veli edinmekten maksat onlardan görev talep etmek değil, onların hükümlerini ve yönetim şekillerini kalben desteklemek, Müslümanların sırlarını onlara ifşa ve Müslümanların aleyhine onlarla ittifak edecek şekilde dostluk tesis etmek ve dini inançlarını kabullenmekle olur. Yoksa gerek cami imamlarının, gerekse diğer kamu personelinin durumunda olduğu gibi, mecbur kalınması halinde dini veya dünyevi vazifeleri ifa için demokratik sistemlerden müsaade almak veya onlardan görev talep etmek kâfirleri veli edinmek olsaydı, ne Resûlullah, ne de ashâbı müşrik toplumun kanunlarından istifade ederek onlardan himaye talep etmez ve Sahabiler onların işlerinde çalışmazlardı.

Keza dinlerine rıza gösterilmediği halde, mücerret iznine başvurmakla kâfiri veli edinme hükmü gerçekleşecek olsaydı, şu veya bu şekilde demokratik sistem ve kuruluşların iznine başvuran ve onların mührüne ihtiyaç duyan bütün esnaf ve çiftçilerin kâfirleri veli edinmiş olması gerekirdi. Zira bu ayet nazil olurken her halde sırf cami imamlarını ya da memurları muhatap alarak nazil olmadı.(!) Aksine ayetin hükmü, bütün insanları içine alacak şekilde geneldir. O halde hayatının birçok safhasında düzenin iznine başvuran bu insanların kendilerini istisna ederek bu hükmü sadece

¹ Fahreddîn er-Râzî, Mefâtihi'l-Gayb, 8/11-12

imamlar hakkında düşünmelerinin manası nedir? Onların suçu sadece dini vazifelere talip olmaları mıdır? Dini vazifeleri - eksik bile olsa- yapmaya çalışmaları bu alanı boş bırakmamaları suç mudur?

Çağdaş İslami hareketin birikimini gözden geçirenler ümmete özgürlüğün verildiği bütün devirlerde, İslâmî ortamın ve İslâmî kurumların hızla oluştuğunu, islamın bütün konularda ümmetin hayatını etkisi altına aldığını görürler. Bu münasebetle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Habeşistan'a gönderdiği muhacirler kafilesini uğurlarken söylediği ve her zaman geçerli olan, "**Orada yanında kimsenin zulüm görmediği bir hükümdar vardır**" ifadesi, İslami hareketin yolunu belirleyen işaretlerden biridir ve bu yöntemin ana adımlarından bir adımdır. Bu adım cahiliyye toplumuna karşı mücadele hareketini belirler ve Allah yoluna davet için büyük islami çıkışın kapılarını açar.¹

İçinde yaşadığımız asrın şartlarına uygun olarak bu hususta ortaya konacak en uygun çözüm, sanırsız budur. Yoksa kendini âlim sanan bazı kimselerin hissi yaklaşımlarla ileriye görmeden basmakalıp cümleleri ya da sloganları tekrarlamaları marifet değildir. Marifet, asrın dini ve siyasi sorunlarına Kur'an ve sünnetten müslümanların hareket kabiliyetini artıracak şer'i çözümler üretebilmektir.

Netice itibariyle bütün imamları ya da kamu personelini tezkiye etmek mümkün olmayacağı gibi, sırf demokratik sistemlerden görev almaktan başka bir hareketi olmayan bütün memurları tağutu veli edinme hükmüne dâhil etmek de mümkün değildir. Biz zahire bakarız. Kim ve görevi ne olursa olsun, bir kimse davasını açıkça haykırıyor ve tağutu inkâr ediyorsa, sırf vazife alması sebebiyle hiç kimsenin onu tağutu veli edinmekle itham etmesi caiz değildir. Aksi halde hüküm kendisine döner. Ama tavrını kâfirden ve tağutlardan yana koyanlar varsa, onlar bu açıklamalarımızın dışındadır.²

¹ Münir M. Gadban, Nebevî Hareket Metodu, 1/74

² Recep Çetintaş, Devlet, Siyaset, İbadet Üçgeninde Cuma Namazı, Usûl Yayınları: 389-411

Tâğût'a Askerlik Meselesi

Bedir savaşında müşrik olan babalarını razı etmek için onlarla Müslümanlara karşı savaşan Müslüman gençler hakkında şu ayetler inmiştir:

"Melekler kendi nefislerine zulmedenlerin hayatına son verecekleri zaman derler ki: "Nerde idiniz?" Onlar: "Biz, yeryüzünde zayıf bırakılmışlar (müstaz'aflar) idik." derler. (Melekler de:) "Hicret etmeniz için Allah'ın arzı geniş değil miydi?" derler. İşte onların barınma yeri cehennemdir. Ne kötü yataktır o?" (Nisa 97)

Kureyş'in ileri gelen müşriklerinin çocukları savaşa istekli olmakla birlikte babalarının hoşnutluğunu kazanmak için Müslümanlara karşı savaş alanına gelmişlerdi. Bunun üzerine haklarında yukarıdaki ayet nazil olmuş ve Allah, mazeretlerini kabul etmemişti. Savaşta ölenleri kâfirlerle birlikte bir kenara atılmıştı. İslam'ı sevmeleri, bunu ifade etmeleri kendilerine fayda vermemişti.

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, babalarının hoşnutluğunu kazanmak için savaşa gelen ve esasen İslam'ı seven kişilerin öldürülmesini yasaklamıştır. Mesela Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in amcası Abbas da bunlar arasındaydı. Velid b. El-Mugira'nın oğulları ile Ali b. Umeyye b. Halef de bunlara dâhil idi. Bunlardan esir alınanlar fidye ödemek durumunda kalmışlardır. Eğer Müslüman sayılsalardı, bunlardan fidye alınmaz, kâfirlerle birlikte defnedilmezlerdi.

Buna göre, kâfir olduklarını açıkça ilan eden kimselerle birlikte savaşa çıkmak küfürdür. Kâfir olduklarını ilan şartı, münafıkları konu dışı bırakmak içindir. Çoğu kimse münafıkları bilmez. Onlarla savaşa çıkmak, dine karşı savaş anlamına gelmez. Bir müslümanın, kâfir olduğunu bildiği kişilerle birlikte Müslümanlara karşı savaşması dinden çıkmasına sebep olur.

Mesela Hindistanlı bir Müslüman şahıs, Hind ordusuna dâhil olsa ve zalim Hindulardan kurtulmaya çalışan Keşmir'deki Müslümanlara karşı savaşsa mürted durumuna düşer. Pek çok kimse küçümsese de konu oldukça tehlikelidir. Kâfirlerin safında savaşa katılanlar bulunmaktadır.

"Şu halde münafıklar konusunda ikiye bölünmeniz ne diye? Oysa Allah, onları kazandıkları dolayısıyla tepe taklak etmiştir. Allah'ın saptırdığını hidayete erdirmek mi istiyorsunuz? Allah kimi saptırırsa, artık sen ona kesin olarak bir yol bulamazsın. Onlar, kendile-

rinin inkâra sapmaları gibi sizin de inkâra sapmanızı istediler. Böylelikle bir olacaktınız. Öyleyse Allah yolunda hicret edinceye kadar onlardan veliler (dostlar) edinmeyin. Şayet yine yüz çevirirlerse, artık onları tutun ve her nerede ele geçirirseniz öldürün. Onlardan ne bir veli (dost) edinin, ne de bir yardımcı.” (Nisa 88-89) buyrulmuştur.

Bu ayetler, müşriklere yardım eden ve Müslümanlara karşı savaşanlar hakkında nazil olmuştur. Müslüman olduğunu söyleyen bazı Mekke'liler, ihtiyaçları sebebiyle yola çıkmış ve bir kısmı Müslümanlara karşı kâfirlerin safında savaşmışlardır. Sahabe ile karşılaştıklarında saldırıya uğramamak için Müslüman olduklarını söylüyorlardı. Müslümanlar bunları öldürüp öldürmemek konusunda ihtilafa düştüler. Rasulullah her iki grubu duyduğu halde suskun kalıyordu. Ta ki bu ayetler (Nisa 88-89) nazil oldu.

Ayetlere göre bu kimseler İslam yurduna hicret etmeyip Müslümanlara karşı savaşarlarsa öldürülürler. Bir yandan Müslümanlara karşı kâfirlerin yanında savaşarak kâfir olduklarını ortaya koyarken diğer taraftan da Müslüman olduklarını söyledikleri için münafık sayılmışlardır. Bunlar hakkında Müslümanların ihtilafa düşmesi yakışık almaz. Münafıklara uymak, itaat etmek ve onları sevmek isteyenlere de aynı şey söylenir. Kimse Allah'ın saptırdığını hidayet edemez. Sapıklıkta iken de onların hidayet üzere olduklarını savunamaz! Bunlar putlara taptıklarını ifade ettikleri için kâfir sayılmamışlardır. Bilakis Müslümanlara karşı savaşmış ve kâfirlere destek oldukları için böyle addedilmişlerdir. Ayetler bunu açıkça ortaya koymaktadır.

İslam ile yönetilmeyen ülkelerdeki askerlik yapma meselesine gelince, eğer bu ordu Müslümanlara karşı savaşan bir ordu ise, bu savaşa katılmak kesinlikle caiz değildir. Zorla katılmak durumunda kalırsa, onlara karşı savaşan müslümanın, Müslümanlara karşı kâfirlerin safında savaşan bu askeri öldürmesi caizdir. Böyle ülkelerde askerliğe zorlanan kimse, her halukarda, canı pahasına da olsa Müslümanlara karşı savaşmamalıdır.

Bu sözlerimizle, askere gitme fiilini şirk görenlerden ayrılmaktayız. Askerlik vazifesi içerisinde insan çeşitli şirk fiilleriyle karşı karşıya kalabilmektedir, doğrudur. Ancak bu fiil gerçekleşmedikçe mücerret askere gitme fiili şirk işlenmiş olmaz. Askerde işlenen şirklerle gelince, müslümanın şirkin her türlü süne karşı çıkması vacip olmakla birlikte, işlediği fiile göre değerlendirilir ve bu risale içinde ele aldığımız gibi, tekfirin manileri ve şartları bu konuda da dikkate alınır.

Güncel itikat Meseleleri adlı risale'nin yazarının, muhatabının risalesinden yaptığı nakil şöyle: *“Tagutun ordularında iki küfür fiili vardır. Birincisi tagutu korumak, ikincisi Muvahhitlere karşı taguta yardım etmek. Hâlbuki tagutu gerçek koruyanlar belli bir süre içinde onlara zorla askerlik yaptırınlar değil, orduya kendi isteğiyle katılan sabit askerlerdir. Bu bilindikten sonra, özellikle tagut muvahhitlere karşı açık savaş içinde olmadığı zaman şüpheli büyümektedir. Özellikle avamın genel anlayışı ordunun görevinin halkı dış düşmanlardan korumak olduğudur. Yine rejim hocalarının fetvaları halk üzerinde etkili olmuştur. Bu gibi konularda cehalet söz konusu olabilir.”*

Bu satırlarda askerlikteki şirk; tagutu korumak ve muvahhidlerin aleyhinde taguta yardım etmek şeklinde ifade edilmiştir. Bu ülkede Müslümanların ordusu ve tagutun ordusu diye iki saf yoktur. Tek bir ordu vardır ve bu ordu tagutu koruduğu gibi aynı zamanda geniş çerçevede Müslümanları da temsil eden, onları da koruyan bir ordudur. Söz gelimi bu ülkeye kâfirlerin saldırması halinde, onların karşısına dikilecek ordu bu ordudur. Bu yüzden, askere gidenin niyeti burada dikkate alınmak durumundadır. Kim tagutu korumak, Müslümanlara karşı da olsa tagutun yanında yer almak düşüncesindeyse ona Müslüman demek mümkün değildir. Ama diğer türlü ise, yani amacı Müslümanları korumak, Müslümanlarla karşı karşıya gelmesi halinde bunu reddetmek, islama aykırı olan hiçbir şeyi kabul etmeyip karşı durmak durumundaysa, bu kimsenin sırf askere gitmiş olmakla şirk işlediğini söylemek isabetli olmaz.

Bazıları, askerlikteki islama aykırı fiilleri kabul etmemekle birlikte askere gidenlerin bunu sırf dünya maslahatı için, iş vs. için yaptığı gerekçeyle, bunun kendisini küfürden kurtarmayacağını söylemektedirler. Bunda gaye elbette İslam davetinin maslahatı olmalı, bu bir yana, şimdi sahabe'den Haccac b. İlat es-Sulemi el-Behzi radiyallahu anh'ın şu kıssasını zikrettiğimizde, yine de meselenin tekfire malzeme yapılamayacağını hatırlatalım:

Enes b. Malik radiyallahu anh rivayet ediyor: “... Haccac b. İlat Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e:

“Ey Allah'ın rasulü! Mekke'de malım var. Ailem de oradadır. Onları getirmek istiyorum. İzin verirseniz onları alıp diğer mallarımla birlikte Medine'ye getirmek istiyorum. Eğer müşrikler benim müslüman olduğumu anlarılarsa bana hiçbir şey vermezler. Mallarımı kurtarabilmek için belki senin hakkında istediğimi söylemem gerekir” dedi. Rasulullah sallallahu

aleyhi ve sellem istediğini söylemesi konusunda ona izin verdi.”¹

Bu hadisten çıkacak faydalar arasında şunları zikredebiliriz:

1- Maslahat için kâfirlere yalan söylemeye izin verilmiştir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem adına yalan başkası adına yalan gibi olmamasına rağmen böyledir.

2- Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, el-Haccac’a ne isterse söylemesine izin vermiştir. Bu sözler arasında küfür olan bir söz de olması mümkündür. Kissanın devamında Haccac, Rasul sallallâhu aleyhi ve sellem hakkında Mekke’de bulunan Müslümanları kahreden, müşrikleri sevindiren haberler yaymıştır.

3- El-Haccac, Mekke’de Müslümanlar da bulunuyor olmasına rağmen kendisini kâfirlerin safında biri gibi göstermek istemiş, buna izin verilmiştir.

4- El-Haccac’ın talep ettiği ve yaptığı bu fiilde, ne baskı (ikrah), ne de sıcak savaş hali olmamasına rağmen, dünyevi maslahatı için izin verilmiştir.

Zalim Yöneticiler İçin Milletvekili, Polis, Vergi Memuru ve Hazine Dar Olan Tehdit Edilmiştir

Ebu Said ve Ebu Hureyre radiyallahu anhuma’dan:

لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَكُونُ عَلَيْهِمْ أَمْرَاءُ سُفَهَاءُ، يُقَدِّمُونَ شِرَارَ
النَّاسِ وَيُظْهِرُونَ بَخِيلِهِمْ، وَيُؤَخِّرُونَ الصَّلَاةَ عَنْ مَوَاقِيتِهَا فَمَنْ أَدْرَكَ مِنْكُمْ
فَلَا يَكُونَنَّ عَرِيفًا وَلَا شَرِيطًا وَلَا جَائِيًّا وَلَا خَازِنًا

¹ **Sahih.** Abdurrazzak (5/466) Ahmed (3/138) İbn Hibban (10/390) Ziyau'l-Makdisi el-Muhtare (2/340, 342) Beyhaki (9/150) Nesâî Sunenu'l-Kubrâ (5/194) Taberani (3/220) Ebu Ya'la (6/194) Bezzar (2/321) Abd b. Humeyd (1288) Tahavi Şerhu Muşkili'l-Asar (2710) Ebu Nuaym Ma'rife (1823) İbn Asakir Tarih (12/102) bkz.: Fethu'l-Bari (9/250) Elbani es-Sahih (2/44) Abdurrazzak b. Hemmam, Ma'mer b. Raşid'den, o Sabit el-Bunani'den, o da Enes b. Malik radiyallahu anh'den uzunca rivayet etmiştir. Buhârî ve Muslim'in şartlarına göre sahihtir.

"İnsanlar üzerine bir zaman gelecek, sefihler yöneticileri olacak, insanların şerlilerini öne geçirecekler ve hayırlılarını geri bırakacaklar. Namazları da vakitlerinden geciktirecekler. İçinizden kim buna yetişirse arîf (millet vekili) olmasın, şurtî (polis, asker, zabıta vb.) olmasın, vergi tahsildarı olmasın ve muhasebeci olmasın."¹

Ebu Hureyre radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

صِنْفَانِ مِنَ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا، قَوْمٌ مَعَهُمْ سَيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ
يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ

"İki sınıf insan vardır ki, onlar cehennem ehlidirler; Bunlardan biri ellerinde sığırkuyruğu gibi kamçılar olup insanları dövecekler...."²

¹ **Hasen.** İbn Hibban (10/447) Ebu Ya'la (2/362) el-Elbani, es-Sahiha (360)

² **Sahih.** Malik (Libas,7) Müslim (2128) Ahmed (2/355, 440) Deylemi (3783) Beyhaki (2/234) Şuabu'l-İman (7801) İbn Hibban (16/500) Taberani Evsat (2/224) Darimi (isti'zan,15) İbn Teymiye Mecmu (4/402) İbnu Katan Kitabu'n-Nazar (s177) İbn Habib El-Gaye ve'n-Nihaye (s.213)

Yönetme ve Hüküm Koyma Meselesi:

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “...Onların yöneticileri Allah’ın kitabı ile hükmetmeyip, Allah’ın indirdiklerinden daha iyi gördükleri ile hükmedecek olurlarsa, mutlaka Allah onları birbirine düşürür”¹

Devletlerin başarısızlığında en büyük sebeplerden birisi şüphesiz bu hakikattir. Allah Azze ve Celle de, kitabında şöyle buyurmaktadır:

“Başınıza gelen herhangi bir musibet ellerinizle işlediklerinizden ötürüdür. O, yine de çoğunu affeder.” (Şura 30)

“Zalimlerin bir kısmını, kazandıklarından ötürü diğer bir kısmına böylece musallat ederiz” (En’am 129)

Bu ayetler gösteriyor ki, bu toplumun başındaki musibetin tek suçlusu yöneticiler değildir. Bilakis toplum, aralarındaki zulüm sebebiyle başlarındaki zalimleri hak etmiştir. Öyleyse bu zulmü tespit edip bir an önce

¹ **Hasen**: İbn Mace Sünen’inde Fiten babında, Hâkim Müstedrek’te (4/540) ve Ebu Nuaym Hilye’de (8/333), Elbani’nin Sahiha’da (106) “hasen” dediği bir isnad ile rivayet etmişlerdir.

telafisine gayret etmek gerekir. Bu tespitin yöneticileri tekfir etmekten ve dolayısıyla yönetilenleri de tekfirden başkası olmadığını zannedenler ciddi yanlışlar içerisindeyler. Zira Allah Azze ve Celle: **“Kimse kimsenin günahını çekmez, herkese ancak kendi çalışmasının sonucu vardır”** (Necm 38-39) ve: **“Allah bir kimseye ancak gücü nispetinde sorumluluk verir”** (Bakara 286) buyurmuştur.

İbn Teymiyye rahimehullah'ın şu sözlerini burada zikretmekte fayda var: “Necaşi, Kral olmasına rağmen, Allah'ın hükmünü hristiyan olan halkına tatbik edememiştir. Ömer b. Abdilaziz rahimehullah Allah'ın hükümleriyle hükmetmek için yoğun çaba sarf etmiş, fakat büyük zorluklarla karşılaşmış ve bir görüşe göre, bu yüzden zehirlenerek öldürülmüştür. Zamanımızda Moğolların ele geçirdikleri İslam ülkelerinde görev yapan Müslüman hâkimler, istemelerine rağmen, her zaman Allah'ın indirdikleriyle hükmedemiyorlar. Onun için bu konuda sorumluluğun ölçüsü güç ve kudretin yetmesidir.”¹ Bu sözlerden sonra İbn Teymiyye Bakara 286. Ayetini zikretmiştir.

Kendi şahsi hayatında İslami vecibeleri yerine getiren, ancak devlet işlerinde Allah'ın hükmü ile hükmetmeyen yöneticilerin durumu ele alınırken, resmi hayatında olduğu gibi, şahsi hayatında da İslam'la olan bağlarını koparmış veya bu bağları hiçbir zaman kurmamış olan sultanlar ve yönetim temsilcileri tamamen konumuzun dışındadır. **Allahın indirdikleri ile hükmetmeyenler kim olursa olsunlar kâfirdirler. Ancak Ehl-i Sünnete göre bu kâfirlik iki kısımdır:** biri itikada, diğeri amele bakar. Birincisi İslam'dan çıkarır, ikincisi büyük günahıdır.

Her kim, bir şahsın ya da şahısların kıyasıyla, görüşüyle, keşfiyle veya içtihadıyla; - Maide suresi 3. Ayetinde tamamlandığı belirtilen - bu dine yeni bir hüküm ilave edebileceğine, helal ya da haram kılabilceğine, dinin hükmünü tebdil edebileceğine inanırsa kâfir olur. Bu ilave edilen hükmün bir devlet başkanından gelmesi ya da âlimlerden, şeyhlerden biri tarafından gelmesi fark etmez.

Burada iki farklı durum ortaya çıkmaktadır: bugün kendilerinde kanun ve hüküm koyma yetkisi gören despot devlet başkanlarının koydukları kanunlar, insanların helal haram inancını değiştiremezken, kendilerini asla böyle bir konumda görmeyen âlimlerden sadır olan bazı hatalara

¹ Mecmuu'l-Fetava 19/217

müstenid hükümlerle, insanların inancı etkilenmektedir. Dolayısıyla yukarıda işaret ettiğim gibi, halkın zihninde yerleşmiş bulunan; tagutluk yapmamış olanları kendine tagut edinme zulmü, tagutluk yapmak isteyip de bunda çok da başarılı olamayanların zulmünden ibaret musibetin başımıza musallat edilmesine sebep olmuştur.

Ortaya çıkan bu zulüm tablosunda, bazı kanunlar sırf kâfirlerden geldi diye, sadece onları reddetmek büyük bir tevhid eylemi gibi takdim edilirken, Müslümanlardan bazılarının hatalı içtihadını din ve mezhep edinmekten dolayı açığa çıkan ve bizce öncelikli olarak def edilmesi gereken zulümden gafil kalınmaktadır. Öncelikli olan budur dedim, zira Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

“Bir millet kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez” (Rad 11)

Bu milletin kendisinin sebep olduğu; başlarındaki zulmü def etme yolu, yine içlerinde mevcut bulunan zulmü def etmekten geçer. Bu ümmet, uzun zamanlardan beri, dine dâhil edilen uydurma rivayetler, israiliyat, zayıf görüşler ve içtihatlar üzerine akide bina etmiştir. Tekrar bu dinin saf kaynakları olan Kitap ve sahih sünnete dönüşten başka yolda yapılan çaba ve gayretler boşa çıkmaya mahkûmdur. Evet, Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetme zulmü, cumhuriyetle de başlamış değildir. Zira bundan öncekilerde de insanlar, devletin koyduğu kanunları şer'i bir hüküm olarak itikad ederlerken, cumhuriyet sonrasında kurulan meclisin kararlarını dinde bağlayıcı olarak görmemiş, zaten bu devletin anayasası da kimse için bir şeye inanmaya zorlanamayacağını belirtmiştir.

Birazcık basireti olan, bu sözlerimizden mevcut durumu övmek ya da tasvip etmek gibi bir maksadımızın olmadığını ve neye dikkat çekmek istediğimizi kolaylıkla anlar.

Ehl-i Sünnetin ittifakla kabul ettiği görüşe göre, yanılıp bir kâfiri Müslüman saymak, yanılıp bir müslümanı kâfir saymaktan ehven ve daha hafif bir hatadır. Beraeti zimmet (suçsuzluk) asıldır, suçluluğun subutu delile muhtaçtır. Küfür büyük bir suç, hatta kâinatta en büyük suç olduğuna göre, subutunun delili de büyük olmalıdır. Bizim birbirimize Müslüman ya da kâfir dememiz, ya da bir şeyi iyi ya da kötü görmemiz, Allah'ın kendi hükümünü etkilemez, sadece bizim seviyemizi ve nasıl bir bakış açısı seçtiğimizi gösterir. Ancak şu var ki, Allah'ın dini hakkında ve bununla ilgili olarak insanların ebedi kaderi hususunda keyfimize ve hislerimize göre tercih yapma hakkımız yoktur.

Muaz b. Cebel radiyallahu anh, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor;

“Ümmetim için en çok şu üçünden korkarım; birincisi; Kur'an'ı, onun ihtişamını görünceye kadar okuyan kimsedir. Allah onun üzerindeki İslam gömleğini soyar ve o da kılıcını kaldırıp komşusuna vurarak onu şirk ile itham eder.” Dediler ki;

“Ey Allah'ın Rasulü! Bu şirk ithamına hangisi layıktır?” buyurdu ki;

“İtham eden layıktır. İkincisi; Allah'ın kendisine yetki nasip ettiği kimsedir. Bu kimse der ki;

“Bana itaat eden Allah'a itaat etmiş olur. Bana isyan eden de Allah'a isyan etmiş olur.” Hâlbuki yalan söylemektedir. Yaratıcıdan başka sığınılacak halife yoktur. Üçüncüsü ise söylentilere dalan kimsedir. Bir söylenti bittiğinde ondan daha uzun sürenine dalar. Şayet Deccal'e yetişirse hemen ona tabi oluverir.”¹

Huzeyfe radiyallahu anh'den; Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; **“Sizin için en çok şu kimseden korkarım; Üzerinde güzelliği görüne kadar Kuran'ı okuyan, İslam üzerinde bir gömlek iken Allah'ın dilediği zaman ondan sıyrılıp kılıcıyla komşusunun üzerine yürüyen ve onu şirk ile itham eden kişi.”** Dedim ki;

“Ey Allah'ın Rasulü! Hangisi şirke daha layık, itham edilen mi, yoksa itham eden mi?” buyurdu ki;

“Hayır, bilakis itham eden şirke layıktır.”²

Yöneticiler Hakkında Bilinmesi Zorunlu Kaideler

Birinci Kaide: Allahın indirdiğiyle hükmetmek her müslümana farz-

¹ **Hasen.** Taberani (20/88) Taberani Müsnedu Şamiyyin (2/254) Fesevi Ma'rife (2/358) Mecmau'z-Zevaid (5/228) İbni Ebi Asım Diyat (s.22) İbni Ebi Asım es-Sunne (1/24)

² **Hasen.** Bezzar (7/220) İbn Hibban (1/282) Tahavi Muşkilu'l-Asar (Tuhfetu'l-Ahyar- 71) Buhari Tarihu'l-Kebir (4/301) İbn Kesir Tefsir (2/266) İbn Kesir Camiu'l-Mesaniid (3/300) Busayri İthaf (6696) Mecmau'z-Zevaid (1/187) İsnadında es-Salt b. Mihran vardır. İbn Kesir tefsirinde; “İsnadı ceyyiddir. Es-Salt b. Behram veya Mihran güvenilir bir ravidir” derken Bezzar Bahru'z-Zehhar'da; “isnadı hasendir, es-Salt meşhur bir ravidir” der. Heysemi de hasen olduğunu söyler. es-Salt hakkında İbn Şahin güvenilir bir ravi olduğunu belirtmiştir. Bkz.: Tarihu Esmâ's-Sukat (s.116 no:564)

ı ayndır.

* Allah Tebarek ve Teâla'nın şeriatıyla hükmetmek vaciptir. Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

“Aralarında Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeni, onların hevâ ve heveslerine uymamanı ve Allah'ın sana indirdiği şeylerin bir kısmından seni saptırmalarından sakınmanı da (sana emrettik). Eğer onlar (senin vereceğin hükümden) yüz çevirirlerse, bilesin ki Allah, bir takım günahları sebebiyle onları cezalandırmak istemektedir. Zaten insanların çoğu fâsıktır.” (Maide 49)

* Allah Teala'nın şeriatına gönül rızasıyla muhakeme olup O'nun hükmüne teslim olmak vaciptir.. Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

“Fakat hayır; Rabbine yeminler olsun ki onlar, aralarında çekıştikleri şeyler hakkında seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet göstermedikçe iman etmiş olmazlar.” (Nisa 65)

* Allah Teâla'nın şeriatıyla hükmetmeyenler tehdit edilmiştir. Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır.” (Maide 44) **“Zira kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte asıl zâlim olanlar onlardır.”** (Maide 45) **“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl fâsik olanlar onlardır.”** (Maide 47)

* Allah Teâla'nın ve Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'in emrine muhalefetten sakındırılmıştır. Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

“O'nun emrine muhalefet edenler, başlarına bir belânın gelmesinden yahut acı bir azaba uğramaktan sakınsınlar.” (Nur 63)

* Allah Teâla'nın hükmü, hükümlerin en güzelidir. Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

“Onlar, yine de câhiliyye devrinin (o kokuşmuş) hükmünü mü arıyorlar? Oysa yakînen bilen insanlar için, Allah'tan daha güzel hüküm sahibi olan kim vardır?” (Maide 50)

* Vahiy; ruh ve aydınlıktır. Allah Teâla şöyle buyurmuştur: **“İşte sana da (ey Muhammed!) emrimizden bir ruh (Kurân)u böyle vahyettik. Önceden sen, Kitap nedir, îman nedir, bilmiyordun. Fakat biz, o Kitabı, kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle hidayet edeceğimiz bir nûr**

kıldık. Şüphesiz sen de bu Kitap vasıtasıyla insanları dosdoğru yola iletiyorsun.” (Şura 52)

O ruhtur, çünkü o, cesedin kendisiyle hayat bulduğu ruh mesabesindedir. Vahiy, kalplere hayat verir, insanların din ve dünya işlerini düzenler. O kendisiyle aydınlanılan bir nurdur. Görüş ve hevaların karanlıklarından ona sığınılır.

İkinci Kaide: Bir kimsenin küfür fiillerinden birine düşmesi, onun kâfir sayılmasını gerektirmez. Belirli bir şahsın tekfir edilmesinde hüccet ikamesi şarttır.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Hiç kimsenin, Müslümanlardan birini hata ettiği ve yanlış yaptığı konuda, ona hüccet ikame edilip, deliller açıklanmadan tekfir etmeye hakkı yoktur. Müslümanlığı kesin olarak bilinen bir kimsenin islamı, şüphe ile ortadan kaldırılamaz. Bilakis bu, ancak hüccetin ikame edilmesi ve şüphenin giderilmesinden sonra olabilir.”¹

Hüccet ikamesi, belirli bir şahsın tekfirinde gereken diğer şartlarla birlikte dikkate alınmalıdır. Diğer şartlar; ilim, cehaletin kaldırılması, hata ihtimalini gideren kastın bulunması, ikrah ihtimalini gideren seçme hakkının bulunması, geçerli bir te’vil ihtimalini gideren te’vil bulunmaması. Bundan dolayı, âlimlerin büyük küfür olarak kararlaştırdıkları bir fiili işleyen herkesin tekfir edilmesi gerekmez. Zira küfrüne hükmedilmesinden önce hüccet ikamesi şarttır.

Üçüncü Kaide: Yöneticilerin küfre girmesi, onlara karşı ayaklanmanın caiz olmasını gerektirmez. Yöneticilere karşı ayaklanmanın beş şartı vardır:

- 1- Elimizde Allah katından delil bulunan apaçık bir küfre düşmeleri
- 2- Ona hüccet ikame edilmiş olması.
- 3- Onu indirmeye güç yetmesi.
- 4- Onun yerine bir müslümanı tayin etmeye güç yetmesi.
- 5- Ona karşı ayaklanmanın, Müslümanlara bulundukları halden daha büyük bir kötülüğe sebep olmaması.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Herhangi

¹ Fetava 12/466

bir yerde veya bir dönemde zayıf durumda bulunan müminler, sabır ayetiyle amel etmeli, kendilerine kitap verilenler (Yahudi ve Hristiyanlar) ve müşriklerden; Allah ve rasulüne eza edenlere aldırmamalıdır. Ama kuvvet sahibi iseler, dine hakaret eden küfür önderleriyle savaşma ayetiyle ve kitap ehliyle (Yahudiler ve Hristiyanlar) ile küçülmüş bir halde kendi elleriyle cizye vermelerine kadar savaşmak ayetiyle amel ederler.”¹

Yönetici, âlimlerin büyük küfür olarak kabul ettikleri bir fiili işlerse, hüccet ikame edilmiş olsa bile, bu ona karşı ayaklanmanın caiz olmasını gerektirmez. Bilakis ayaklanmanın caiz olmasını gerektiren diğer şartların da gözetilmesi gerekir.

Dördüncü Kaide: Şeriata aykırı amellerde asıl, tekfir edilmemesidir. Aceleyle tekfir bu esasın dışına çıkmaktır. Yani şeriata aykırı bütün ameller, tekfirden dair delil bulunmadıkça tekfiri gerektirmez. Bu kaidede iki mesele vardır:

1- Bir ameli, esas itibarıyla küfür olmaması hükmünden, bu esasa aykırı olan küfür olması haline taşımak isteyen kimse delil getirmek zorundadır. Delil getiremezse söylediklerine itibar edilmez.

2- Bir amelden dolayı tekfir etmemek hususunda; bu esasla ve bu esastan çıkaran bir delilin bulunmamasıyla delil getirmek yeterlidir.

Hafız İbn Abdilberr rahimehullah şöyle demiştir: “İtiraz olmaksızın, doğru bir bakış açısıyla; Müslümanların icma ile İslâm’ı sabit olan her bir kimse, sonra bir günah işlese veya bir te’vilde bulunsun, sonra da bu kimsenin islam’dan çıkıp çıkmadığında ihtilaf edilse, icmalarından sonraki bu ihtilafları hüccet olmaz ve hepsi ittifak etmedikçe veya ona aykırı bir sabit sünnet bulunmadıkça o kimse islamdan çıkmaz.”²

Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmeden hâkim meselesinde de esas; şeriata aykırı tüm fiillerde olduğu gibi tekfir edilmemesidir. Herhangi bir şekilde tekfir edenin delil getirmesi gerekir. Aksi takdirde söylediğine itibar edilmez.

Beşinci Kaide: Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetme meselesi belli bir kimseye özel değildir. Ne kadıya, ne idareciye ne de büyük hâkime has değil, bilakis, öğrencileri arasındaki öğretmen, çocukları arasında baba gibi, iki kişi arasında hükmeden herkes için geçerlidir.

¹ es-Sarimu'l-Meslul 2/413

² et-Temhid 16/315

Şeyhulislam İbn Teymiye rahimehullah şöyle demiştir: “İki kişi arasında hükmeden herkes kadıdır. İster savaşan biri olsun, ister bir kurulun sorumlusu olsun, ister iyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamakla görevli bir muhtesip olsun, hatta isterse çocuklara çizgiler hakkında hükmeden bir kimse olsun fark etmez. Muhakkak ki sahabeler bunları hâkimlerden sayarlardı.”¹

Yöneticinin hükmetmesi ile ondan başkasının hükmetmesi arasında fark yoktur. Bu meselede herhangi bir şekilde tekfiri söz konusu eden, ister yönetici olsun ister olmasın hükmeden herkesi tekfir etmesi gerekir.

Altıncı Kaide: Genel hüküm pek çok sorunlara sebep olur. Bu konudaki delillerin detaylı olarak açıklanması gerekir.

Şeyhulislam İbn Teymiye rahimehullah şöyle demiştir: “Genel ifadeler gelince, bu konuda detaya gitmeksizin nefiy (reddetme) ve ispat hakkında konuşmak, cehalete, sapıklığa, fitnelere, karışıklığa ve dedikodulara düşürür.”²

Allame İbn Kayyım rahimehullah şöyle demiştir: “Kitap ve sünnete akıllarıyla – hakikatte cahillikleriyle - karşı çıkanlar bu konudaki görüşlerini ancak birden çok manaya ihtimali olan şüpheli sözler üzerine kurarlar. Bu sözlerde, ifadelerindeki genellik sebebiyle şüpheli bir anlam bulunabilir. Hak ve batılı bir arada almayı gerektirebilir. İçinde bulunan hakkı yeterli ilmi olmayan bir kimse almaya kalkarsa şüphe ve karışıklıktan dolayı batılı da alır. Sonra peygamberlerin getirdikleri, ondaki batıl ile çatışır. İşte bu bizden önceki ümmetlerden sapanların sapıklığının başlangıcı olduğu gibi bütün bidatlerin de kaynağıdır. Âdemoğullarının sapmasının temelinde ifadeleri kapalı olup anlamları şüpheli olan sözler vardır. Özellikle de dengelessiz zihinler bunlarla karşılaşır..”³

Allame Abdullatif b. Abdirrahman b. Hasen rahimehullah da şöyle demiştir: “Bu konuda konuşmak, daha önce sunduğumuz şeyleri, genel esasları bilmeye bağlıdır. Bunları bilmeyen, bunları ve detaylarını öğrenmekten yüz çeviren kimsenin ne bu konuda ne de başka bir konuda konuşması caiz değildir. Zira şartları, engelleri ve detayları bilmeyen kimse, Allah da anlayış nasip etmemişse, genel ifadelerden dolayı dinleri bozan ve zihinleri dağıtan, Kur’an ve sünneti anlamaya engel olan karışıklık

¹ el-Fetava 18/170

² Minhacu’s-Sunne 2/217

³ es-Savaiku’l-Mursele 3/925

ve hatalara düşerler”¹

Dinin delillerinin detaylandığı meselelerin detaylı açıklanması gerekir. Fiillere delilin gerektirdiği şekilde detaylara itibar etmeksizin genel hükümler vermek doğru değildir.

Cemaatten Ayrılan Kınanmış Bir Fırka Olur

Huzeyfe b. El-Yemân radiyallahu anh şöyle dedi: “İnsanlar Rasullullah sallallahu aleyhi ve sellem’e hayırdan sorarlardı. Ben ise yetişirim korkusuyla şer/kötülükler hakkında sorardım. Dedim ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Bizler cahiliyye ve şer içindeydik. Allah bize bu hayrı getirdi. Bu hayırdan sonra şer var mıdır?”

“**Evet**” buyurdu. Dedim ki:

“Bu şerden sonra hayır dönemi olacak mı?”

“**Evet, onda bulanıklık da olacak**” buyurdu.

“Onun bulanıklığı nedir?” dedim.

“**Bir topluluk benim yolumdan başka bir yol tutacaklar. Onları tanır ve karşı çıkarsın**” buyurdu.

“Bu hayırdan sonra şer olacak mı?” diye sordum.

“**Evet, cehennem kapılarına çağıran davetçiler olacak, kendilerine icabet edenleri oraya atacaklar**” buyurdu.

“Ey Allah’ın rasulü! Bize onları anlat” dedim.

“**Onlar bizim derimizden olup, bizim dilimizden konuşacaklar**” buyurdu. Ben:

“Bu zamana yetişirsem ne yapmamı emredersin?” dedim.

“**Müslümanların cemâatinden ve imamlarından/yöneticilerinden ayrılma**” buyurdu.

“Eğer onların cemâati ve imamı yoksa (ne yapayım)?” dedim.

“**Bir ağaç kökü dişlemek zorunda kalsan bile, sana bu halde iken ölüm gelinceye kadar o fırkaların hepsinden ayrıl**” buyurdu.²

¹ Uyunu'r-Resail 1/166

² **Sahih**. Buharî (3411); Muslim (1847).

Enes b. Mâlik radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

إِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ افْتَرَقَتْ عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَإِنَّ أُمَّتِي سَتَفْتَرِقُ عَلَى اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هَذِهِ الْوَاحِدَةُ فَقَبَضَ يَدَهُ وَقَالَ الْجَمَاعَةُ فَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا

“Muhakkak ki İsrailoğulları yetmiş bir fırkaya ayrıldılar. Şüphesiz ümmetim yetmiş iki fırkaya ayrılacak, biri dışında hepsi ateşte olacaktır.” Denildi ki:

“Ey Allah'ın rasulü! O (kurtulan) hangisidir?” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem elini yumdu ve şöyle buyurdu:

“el-Cemâat'tır. Allah'ın ipine toptan sarılın, ayrılığa düşmeyin”¹

İbn Abbâs radiyallahu anhuma'dan: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

مَنْ رَأَى مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَكَرِهَهُ فَلْيَصْبِرْ فَإِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ يُفَارِقُ الْجَمَاعَةَ شَبْرًا فَيَمُوتَ إِلَّا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً

“Emîrinde/yöneticisinde hoşlanmadığı bir şey gören kimse sabretsin. Zira cemâatten bir karış ayrılan ancak cahiliyye üzere

¹ **Hasen.** Ahmed (3/145); İbn Mâce (2/1322); el-Elbânî Zılalu'l-Cenne'de (1/27) sahih demiştir. Taberî Tefsir'inde (7/74); Sa'lebî, el-Keşfu ve'l-Beyan'da (3/163); Fesevî el-Ma'rife'de (3/373); el-Esbahanî, el-Hucce Fi Beyani'l-Mahacce (1/120 no:18) Lâlekâî Usulu itikad (1/100 no:148) İsnadında Yezid er-Rakkaşî vardır. Ancak şahitleriyle hadis hasendir.

Uyarı: Hadisin mahfuz lafzı, bu ümmetin yetmiş üç fırkaya ayrılacağını ifade etmektedir. “Yetmiş iki fırka” şeklindeki lafız Yezid er-Rakaşî'nin hatası olmalıdır. Allah en iyi bilendir.

ölür.”¹

Fudâle b. Ubeyd radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

ثَلَاثَةٌ لَا تَسْأَلُ عَنْهُمْ: رَجُلٌ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ، وَعَصَى إِمَامَهُ، وَمَاتَ عَاصِيًا، وَأَمَةٌ أَوْ عَبْدٌ أَبَقَ فَمَاتَ، وَامْرَأَةٌ غَابَ عَنْهَا زَوْجُهَا، قَدْ كَفَاهَا مُؤْنَةُ الدُّنْيَا فَتَبَرَّجَتْ بَعْدَهُ، فَلَا تَسْأَلُ عَنْهُمْ

“Şu üç kişiyi sorma: Cemâatten ayrılan ve imamına (yöneticisine) isyan edip isyankâr olarak ölen, efendisinden kaçıp bu şekilde ölen cariye veya köle ve dünya geçimini sağlamış bulunan kocasının yokluğunda süslenip dışarı çıkan ve dolaşan kadın. Bunları sorma”²

İbn Ömer radiyallahu anhuma şöyle demiştir: “Ömer radiyallahu anh bize Câbiye’de şöyle hitap etti: “Ben aranızda, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in aramızda bulunduğu ve şöyle buyurduğu yerde duruyorum:

وَأَيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ وَهُوَ مِنَ الْإِثْنَيْنِ أَبْعَدُ مَنْ أَرَادَ بُحْبُوحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزَمْ الْجَمَاعَةَ

“Cemâatten ayrılmamanız gerekir. Sizleri ayrılıktan sakındırırım. Zira şeytan tek kişiyle beraber ve iki kişiden daha uzaktır. Cennetin ortasını isteyen cemâatten ayrılmasın.”³

İbn Mes’ûd radiyallahu anh şöyle demiştir: “Ey insanlar! İtaat etmeniz ve cemâatten ayrılmamanız gerekir. Zira bu Allah’ın kendisine sarılmayı emrettiği ipidir. Muhakkak ki, cemâat ve itaatte hoşlanmadığınız bir durum, firkada hoşlandığınız durumdan daha hayırlıdır.”⁴

¹ **Sahih.** Buharî (6646); Muslim (1849).

² **Sahih.** Ahmed (6/19); el-Elbânî, es-Sahîha’da (542) **sahih** demiştir.

³ **Sahih.** Tirmizî (4/465); el-Elbânî, es-Sahîha’da (430) **sahih** demiştir.

⁴ **Sahih mevkuf.** Taberânî, Mu’cemu’l-Kebîr (9/198); el-Lâlekâî (1/108); İbn Cerîr et-Taberî, Tefsir (Al-i İmrân 103. Ayetin tefsiri). Hâkim (4/598); İbn Ebî

Abdullah b. Rabah şöyle demiştir: “Ben ve Ebû Katâde, kuşatma altında bulunan Osmân radiyallahu anh’ın yanına girdik. Hac yapmak için ondan izin istedik. Bize izin verince şöyle dedik:

“Ey Mü’minlerin emiri! Gördüğün gibi şu kimselerin durumu ortadadır. Bize ne emredersin?” Osmân radiyallahu anh;

“Cemâatten ayrılmamalısınız” dedi. Biz:

“Bizler cemâatin sana muhalefet eden şu kimselerle beraber olmasından korkuyoruz” dedik. Dedi ki:

“Nerede olursa olsun, cemâatten ayrılmayın!”¹

El-Evzâî şöyle demiştir: “Şöyle denilirdi: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sahabeleri ve onlara güzellikle uyanlar şu beş esas üzerindeydiler: Cemâatten ayrılmamak, sünnete tâbî olmak, Mescidleri îmar etmek, Kur’ân okumak ve Allah yolunda cihâd etmek.”²

Amr b. Meymûn el-Evdî şöyle dedi: “Yemen’de Muaz radiyallahu anh ile arkadaşlık ettim. O Şam topraklarına yerleşinceye kadar ondan ayrılmadım. Ondan sonra insanların en fakihi olan Abdullah b. Mes’ud radiyallahu anh ile arkadaşlık ettim. Onun şöyle dediğini işittim:

“Size cemaati tavsiye ederim. Zira Allah’ın eli cemaat üzerindedir.” Cemaate böylece teşvik etti. Sonra günlerden bir gün şöyle dediğini işittim:

“Üzerinize namazı vakitlerinden geciktirecek yöneticiler gelecek. Siz namazı vakitlerinde kılın. Bu farz namazdır, onlarla beraber kıldığınız ise sizin için nafiledir.” Dedim ki:

“Ey Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabı! Ne söyledinizi anlamıyorum.” Dedi ki:

Şeybe (7/474); Ebû Nuaym, el-Hilye (9/249); İbn Abdilberr, et-Temhid (21/273)

¹ **Sahih mevkuf.** Abdurrazzak, Musannef (11/446) Abdurrazzak’ın isnadında Eban b. Ayyâş metruktur. Ancak Ahmed b. Hanbel, Fadâilu’s-Sahabe’de (725) ve Abdullah b. Ahmed, Fadailu Osmân’da (42) **sahih** isnadla rivayet etmişlerdir.

² **Sahih maktu.** El-Lâlekâî (1/64); Beyhakî, Şuabu’l-İmân (3/79) Ebû Nuaym, el-Hilye (6/142); İbn Nasr, Ta’zîmu Kadri’s-Salat (745); İbn Abdilberr, et-Temhid (21/282) İbn Nasr’ın **hasen** isnadla rivayetinde; el-Evzâî dedi ki: Hassân b. Atiyye şöyle demiştir: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabı şöyle derlerdi...” şeklindedir.

“Anlamadığın nedir?” Ben de şöyle dedim:

“Bana cemaati emrettin ve ona teşvik ettin. Şimdi de bana namazı kendi başına kıl, bu farz namazdır, cemaatle de kıl, bu ise nafilendir diyor-sun.” O da şöyle dedi:

“Ey Amr b. Meymûn! Ben senin bu beldenin en fakihi olduğunu sanıyordum. Cemaatin ne olduğunu bilmiyor musun?” Ben:

“Hayır” dedim. Şöyle dedi:

“Cemaatin çoğunluğu cemaatten ayrılmışlardır. Cemaat; yalnız başına olsan dahi, sadece hakka uygun olandır.”¹

Diğer rivayette: “Cemaat; yalnız başına olsan dahi, Allah’ın taatine uygun olandır” şeklindedir. Hatîb el-Bağdadî’nin rivayetinde lafzı:

“Yalnız başına dahi olsan cemaat; kitap ve sünnettir” şeklindedir²

Nuaym b. Hammad bu hadis hakkında şöyle dedi: “Cemaat ifsad olduğu zaman, ifsad olmasından önceki duruma sarılman gerekir. İşte o zaman yalnız başına dahi olsan cemaat sen olursun.”³

İshâk b. Rahuye dedi ki: “Cahillere sevâdu’l-a’zâm (büyük karaltı) nedir diye sorsan, “İnsanlar cemaatidir” derler. Bilmezler ki, cemaat; Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in izine ve yoluna sarılan âlimdir. Onunla beraber olup, ona uyan cemaattir. Ona muhalefet eden ise cemaati terk etmiştir.”⁴

El-Askerî, Suleym b. Kays el-Amirî’den rivayet ediyor: İbnu’l-Kevvâ, Ali radiyallahu anh’e sünnet, bid’at, cemaat ve fırka hakkında sordu. Dedi ki:

“Ey İbnu’l-Kevvâ! Sorunu ezberledim, sen de cevabı iyi anla: Sünnet, Allah’a yemin olsun Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sünnetidir. Bid’at; ondan ayrılmaktır. Cemaat, Allah’a yemin olsun, az da olsalar hak ehliyle bir araya gelmektir. Fırka ise çok olsalar dahi

¹ **Sahih mevkuf.** El-Lâlekâî, Usûlu İtikadi Ehl-i’s-Sunne (1/108) İbn Asâkir Ta-rihu Dimeşk (46/409); Ebû Şâme el-Makdisî, el-Bâis (s.22); Mizzî, Tehzibu’l-Ke-mal (22/264).

² **Sahih mevkuf.** Hatîb el-Bağdadî, el-Fakîh ve’l-Mutefakkih (1171)

³ Beyhaki el-Medhal (s.15) İbn Asakir (46/409)

⁴ **Sahih maktu.** Ebû Nuaym, Hilyetu’l-Evliya (9/239) Şatibî, el-İ’tisam (2/28)

batıl ehliyle bir araya gelmektir.”¹

Ebu Hureyre radiyallahu anh'den: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“İtaatten çıkıp cemaatten ayrılan öldüğünde cahiliyye ölümüyle ölür. Kim kör bir bayrağın altında savaşır, asabiyeti (taassupta bulunduğu grup) için öfkelenirse, asabiyete çağırırsa veya asabiyeti desteklemek için savaşarak öldürülürse cahiliye üzere öldürülmüş olur. Kim de iyisini kötüsünü ayırmadan ümmetime karşı ayaklanıp vurursa, mümininden sakınmaz ve ahit sahibinin ahdini gözetmezse o benden değildir, ben de ondan değilim.”²**

Müslim'in lafzı şu şekildedir: **“Kim itaatten çıkar, cemaatten ayrılır ve sonra ölürse cahiliye ölümüyle ölür. Kim kör bir bayrak altında asabiyet için öfkelenirse ve asabiyet için savaşır ümmetimden değildir. Ümmetimden her kim ümmetime karşı ayaklanır, iyisini kötüsünü ayırmadan vurur, mümin olanından sakınmaz ve anlaşmalı olanın ahdini gözetmezse benden değildir.”³**

Mut'im b. Cubeyr radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

“Asabiyete (taassub ve kör taraftarlığa) davet eden, asabiyet için savaşan ve asabiyet üzere ölen bizden değildir.”⁴

Müslüman Yöneticiye Karşı Ayaklanmak Cahiliyye Özelliğidir

İbn Abbas radiyallahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ، فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شَبْرًا

¹ Necmuddin en-Nesefi, el-Kand Fi Ahbari Semerkand (s.233) Kenzu'l-Ummal (1644)

² **Sahih.** Ahmed (2/296) İshak b. Rahuye (145) Ebu Avane (4/421) Beyhaki (8/156) İbn Hibban (10/442) İbn Mace (3948) Nesai Kübra (3579)

³ **Sahih.** Muslim (1848)

⁴ **Hasen ligayrihi.** Ebu Davud (5121) İbn Adiy el-Kamil (3/146) Beyhaki el-Adab (170) Deylemi (5274) Elbani Daifu'l-Cami (4935) Abdullah b. Suleyman, Cubeyr b. Mut'imden işitmemiştir.

مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً

“Yöneticisinde hoşlanmadığı bir şey gören kimse sabretsin. Zira insanlardan hiçkimse yoktur ki yöneticiye karşı bir karış karşı çıksın da bu halde ölürse cahiliyye ölümüyle ölmesin.”¹

Abdullah b. Ömer radiyallahu anhuma’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim:

مَنْ خَلَعَ يَدًا مِنْ طَاعَةٍ، لَقِيَ اللَّهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا حُجَّةَ لَهُ، وَمَنْ

مَاتَ وَلَيْسَ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ، مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً

“Kim itaatten el çekerse kıyamet gününde Allah ile bir hücceti olmaksızın karşılaşır. Kim boynunda biat bağı olmadan ölürse cahiliyye ölümüyle ölür.”²

Ubâde b. es-Sâmit radiyallahu anh’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi çağırdı ve O’na biat ettik. Bizden biat için aldığı sözler arasında; dinçlik ve isteksizlik zamanlarımızda, zorlukta ve kolaylıkta ve bizim aleyhimizde kayırmacılık yapıldığında dahi dinleyip itaat etmemiz, yöneticilerle çekişmememiz de vardı. Şöyle buyurdu:

“Ancak katınızda Allah’tan bir burhan bulunan apaçık bir küfür görmeniz hali bundan hariçtir.”³

Alkame b. Vâil el-Hadramî, babasından rivayet ediyor: “Seleme b. Yezid el-Cu’fî Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e şöyle sordu:

“Ey Allah’ın nebisi! Başımıza; kendi haklarını bizden isteyen ama bizim haklarımızı vermeyen idareciler gelirse ne yapmamızı emredersin?” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ondan yüzünü çevirdi. Sonra tekrar sordu, yine yüzünü çevirdi. Sonra ikinci veya üçüncü defa sorduğunda el-Eş’as b. Kays onu tutup çekti. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi

¹ **Sahih.** Buhârî (7053, 7054) Muslim (1849, 56)

² **Sahih.** Muslim (1851)

³ **Sahih.** Buhârî (7056, 7200) Muslim (1709, 42)

ve sellem şöyle buyurdu:

“Dinleyin ve itaat edin. Onların yüklendikleri şey kendi üzerlerine, sizin yüklendiğiniz şeyler de sizin üzerinizdir.”¹

Huzeyfe b. el-Yemân radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yöneticiyi dinle ve itaat et. Sırtına vurup malını alsa dahi dinle ve itaat et.”²

Arfece radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:

“İşleriniz bir kişi (halife) üzerinde toplanmışken asânızı yarmak (birliğinizi bozmak) veya cemaatinizi ayırmak üzere size gelen kimseyi öldürün.”³

Umm Seleme radiyallahu anha'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İleride bazı yöneticiler olacak, bilecek ve karşı çıkacaksınız. Kim bilirse berî olur, kim karşı çıkarsa selamette olur. Lakin rıza gösteren ve tâbi olan...” Dediler ki:

“Onlarla savaşmayalım mı?” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Namaz kıldıkları sürece hayır” buyurdu.”⁴

Avf b. Mâlik radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Yöneticilerinizin hayırlıları sizin kendilerini sevdiğiniz ve sizi seven, onlara dua ettiğiniz ve size dua eden yöneticilerdir. Yöneticileriniz şerlileri ise kendilerine buğz ettiğiniz ve size buğz eden, kendilerine lanet ettiğiniz ve size lanet eden yöneticilerdir.”** Denildi ki:

“Ey Allah'ın rasulü! Onlara kılıçla karşı çıkmayalım mı?” Rasulullah

¹ **Sahih.** Muslim (1846)

² **Sahih.** Muslim (1847, 52)

³ **Sahih.** Muslim (1852, 60)

⁴ **Sahih.** Muslim (1854)

sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Aranızda namazı ikame ettikleri sürece hayır! Yöneticilerinizde hoşlanmadığınız bir şey gördüğünüzde, amelini çirkin görün fakat itaatten büsbütün el çekmeyin.”¹

Ebû Hureyre radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“İmam (halife) ancak bir kalkandır. Arkasında savaşılar, onunla korunulur. Allah Azze ve Celle'den sakınmayı emreder ve adil olursa bundan dolayı kendisine ecir vardır. Bundan başkasını emrederse bu da kendisinin aleyhinedir.”²**

Şeyh el-Elbânî rahimehullah'a şöyle soruldu: “Zamanımızda “Yöneticilere karşı Askeri inkılap (darbe, ayaklanma) denilen şey dinde mi gelmiştir yoksa bir bid'at midir?”

Cevap: Bu fiillerin İslam'da aslı yoktur. Bu, davetin kurulmasında ve salih ülke oluşturulmasında İslamî menhece aykırı bir metottur. Bu ancak bazı müslümanların kâfirlerden etkilendikleri bir bidattir. Bu hususu Akidetu't-Tahaviyye şerhi ve dipnotlarında açıkladım.”³

Müslüman Yöneticilerin Zulmüne Sabretmek ve Onlarla Savaşmamak

İbn Abbas radiyallahu anhuma'dan: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“İdarecisinde hoşlanmadığı bir şey gören sabretsin. Zira cemaatten bir karış ayrılan cahiliyye ölümüyle ölür.”⁴**

Avf b. Malik el-Eşcaî radiyallahu anh'den: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Yöneticilerinizin hayırlıları; sizin kendilerini sevdiğiniz ve sizi sevenler, sizin kendilerine dua ettiğiniz ve onların da size dua ettikleridir. Yöneticilerinizin şerlileri ise kendilerine buğzettiğiniz, onların da size buğzettikleri ve kendilerine lanet ettikleriniz ve size lanet edenlerdir.”** Dedik ki: “Ey Allah'ın rasulü! O zaman onlarla mücadele etmeyelim mi?” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel-

¹ **Sahih.** Muslim (1855)

² **Sahih.** Muslim (1841)

³ Şeyh el-Elbânî'nin el-Esale dergisinde yayınlanan 41 no'lu fetvası

⁴ **Sahih.** Ahmed (1/275) Buhari (7054) Muslim (1849)

lem şöyle buyurdu: **“Aranızda namazı ikame ettikleri sürece hayır! Ancak kendisine bir yönetici tayin edilip de o, Allah’a isyan olan bir şey yaptığında bu günahı çirkin görsün, taatten de el çekmesin.”**¹

Huzeyfe radiyallahu anh’den: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Benden sonra benim yolumda olmayan, sünnetimle amel etmeyen yöneticiler olur. Aranızda kalpleri şeytan kalbi, suretleri insan şekli olan kimseler hüküm sahibi olur.”** Dedim ki: “O zamana yetişirsek nasıl davranalım ey Allah’ın rasulü!” Şöyle buyurdu: **“Dinle ve itaat et. Sırtına vurup malını alsalar dahi dinle ve itaat et.”**²

İslâm İle Yönetilmeyen Ülkelerdeki Müslümanlar

Cahiliye toplumları, kralı ve sistemi eleştirdikleri için, rasule ve hakka karşı çıkarak kralın ya da sistemin dinini savunmuşlardır. Baş edemeyecekleri kesin delillerle karşılarına çıkıldığında onları hemen düzene bağlı yetkililere şikâyet ederek: “Bunlar senin dinine hakaret edip aşağılıyor, dinimizi değiştirmek istiyorlar. Yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak istiyorlar” derler.

“Firavun'un kavminden ileri gelenler ise, (Firavun'a) şöyle demişlerdi: “Mûsâ ve kavmini, yeryüzünde fesad çıkarmaları, aynı zamanda onun da seni ve ilâhlarını bırakması için mi serbest bırakıyor-sun?” (Araf 127)

“Firavun şöyle demişti: "Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim; o Rabbına yalvaradursun. Ben, dîninizi değiştirmesinden yahut yeryüzünde fesad çıkarmasından korkuyorum” (Mü'min 26)

Muaz b. Cebel radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Dikkat edin! Kur’ân ile yönetim birbirinden ayrılacaktır. Sizler Kur’ân nerede olursa o tarafta yer alın. Üzerinize bazı idareciler gelecek, onlara itaat ederseniz sizi saptırırlar. Karşı çıkar-sanız sizi öldürürler.”** Dediler ki:

“Ey Allah’ın rasulü! O zaman ulaşırsak ne yapalım?” Rasulullah

¹ **Sahih.** Ahmed (6/24) Muslim (1855)

² **Sahih.** Ahmed (5/403) Muslim (1847)

sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “İsa’nın (aleyhi’s-selâm) ashabının yaptığı¹ yapın. Onlar testere ile biçildiler, darağaçlarına çekildiler. Allah’a itaat üzere ölmek, isyan üzere yaşamaktan iyidir.”¹

Huzeyfe radiyallahu anh’den: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Şüphesiz yalan söyleyen ve zulmeden yöneticiler olacaktır. Onların yalanlarını tasdik eden ve zulümlerine yardım edenler bizden değildir, ben de onlardan değilim. Onlar havza gelemeyecektir. Onların yalanlarını tasdiklemeyen ve zulümlerine yardım etmeyen ise bendendir, ben de ondanım. O havza gelecektir.**”²

İbn Ömer radiyallahu anhuma’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Üzerinize öyle idareciler gelecek, yapmadıkları şeyleri size emredeceklerdir. Onların yalanlarını tasdikleyen ve zulümlerine yardım eden benden değildir, ben de ondan değilim. O havza gelemeyiz.**”³

Ka’b b. Ucre radiyallahu anh’den: “Biz deriden bir minder üzerinde otururken Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, yanımıza çıktı geldi ve şöyle buyurdu: “**Benden sonra bazı idareciler olacaktır. Kim onların yanına girer, yalanlarını tasdik eder ve zulümlerine yardım ederse benden değildir, ben de ondan değilim. O havza gelemeyiz. Kim de onların yalanlarını tasdik etmez ve zulümlerinde yardım etmezse o bendendir, ben de ondanım. O havza gelebilir.**”⁴

Diğer lafzı şöyledir: “**Burada kim varsa beni duyuyor mu? Şüphesiz benden sonra Allah’a taat dışında amel eden idareciler olacak. Kim onlara işlerinde ortak olur ve zulümlerine yardım ederse benden**

¹ **Sahih ligayrihi.** Taberani (20/90) Taberani Mucemu’s-Sagir (749) Ebu Nuaym Hilye (5/165) Şeceri Emali (2830) İbn Hacer Metalibu’l-Aliye (4416) Ubade b. Samit radiyallahu anh’den: Ziyau’l-Makdisi el-Muhtare (8/345) İbn Ebi Şeybe (7/461) Ebu Hureyre radiyallahu anh’den: İbn Ebi Şeybe (7/461) Ebu Berze radiyallahu anh’den: Ebu Ya’la (13/436)

² **Sahih.** Ahmed (5/384) Taberani (3/167) Bezzar (7/255)

³ **Hasen ligayrihi.** Ahmed (2/95).

⁴ **Hasen.** Nesai (4207) İbn Hibban (1/519) Ahmed (4/243) Taberani (19/141) Beyhaki (8/165)

değildir, ben de ondan değilim. İşlerinde onlara katılmayan ve zulümlerine yardım etmeyen bendendir ve ben de ondanım.”¹

Cabir b. Abdillâh radiyallahu anhuma’dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ka’b b. Uca radiyallahu anh’e dedi ki:

“Ey Ka’b b. Uca! Ben seni sefihlerin idareciliğinden Allah’a sığındırıyorum.” Ka’b:

“Ey Allah’ın rasulü! Sefihlerin idareciliği nedir?” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

“Benden sonra gelecek bazı idarecilerdir. Benim hidayetime uymazlar ve sünnetlerime tabi olmazlar. Onların yanına girip yalanlarını tasdik eden ve zulümlerinde onlara yardım eden benden değildir, ben de ondan değilim. O havza gelemez.”²

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh’dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Zulmeden ve yalan söyleyen idareciler olacak. İnsanlardan aldanmış olanları bunlara gidecektir. Kim onların yalanlarını tasdik ederse ben onlardan değilim, onlar da benden değildir.”³

¹ **Hasen.** Taberani (19/160) Tayalisi (1064) İbn Ebi Asım el-Ahad ve’l-Mesani (2064)

² **Sahih.** İbn Hibban (5/11, 10/372) Hâkim (1/152, 3/546, 4/141, 469) Ahmed (3/321, 399) Taberani (19/142, 145, 146, 156, 161) Mamer b. Raşid Cami (1330) Begavi Mu’cem (2833) Hattabi el-Uzlet (s.92) Abd b. Humeyd (1138)

³ **Hasen.** İbn Hibban (1/519) Tayalisi (2337) Ebu Ya’la (2/404, 465) Ahmed (3/24, 92) Ebu Muhammed el-Fakihi el-Fevaid (197)

Allah'ın İndirdiğinden Başkası İle Hükmetmek

Bu meselenin dokuz durumu vardır ki, bunlardan altısı tartışmasız olarak büyük küfürdür. Diğer üçü hakkında ise sonrakiler tartışmıştır. Doğrusu bunların küçük küfür olmasıdır.

Birinci Durum: Helâl Saymak:

Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmenin haram değil de caiz olduğuna inanarak Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmektir. Bu durumun büyük küfür olduğunda ittifak vardır. Bunun iki delili vardır:

Birincisi; Ehl-i sünnet ve'l-cemaat haramlardan bir şeyi helal sayanın kâfir olacağına ittifak etmiştir. Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Haramlardan herhangi birini helal sayarak işleyen kâfir olacağına ittifak vardır.”¹

İkincisi: Ehl-i sünnet Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmeyi helal sayanın kâfir olacağına ittifak etmiştir. Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir:

“Kişi ne zaman haram oluşunda icma olan bir şeyi helal sayarsa veya helal oluşunda icma olan bir şeyi haram sayarsa yahut üzerinde icma

¹ es-Sarimu'l-Meslul 3/971

edilmiş bir hükmü değiştirirse, fakihlerin ittifakıyla o kâfir olur, dinden çıkar. Bunun örneklerinden birisi – iki görüşten birine göre – Allah Teâla'nın: **“Kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, onlar kâfirlerdir”** (Maide 44) ayetidir. Yani Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmeyi helal sayandır.”¹

Bu durumda olan bir kimse, Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmenin caiz olduğuna inandığı sürece, Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmeye dahi kâfir olur. Helal saymak kalple ilgili bir meseledir. Hakikatte bu, bir şeyin helal olduğuna inanmaktır. Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “İstihlal (helal saymak); bir şeyin helal olduğuna inanmaktır.”²

Allame İbnu'l-Kayyım rahimehullah şöyle demiştir: “Bir şeyi helal sayan, onu helal olduğuna inanarak işleyen kimsedir.”³

Kalbî olan bir mesele ancak açığa vurulunca bilinebilir. Bir fiili işleyen kimsenin onu helal saydığına hükmetmek için bazı göstergeler tercih edilmez. Bunun delili; Müslümanlardan bir kimseyi öldürüp, Usame b. Zeyd radiyallahu anh tarafından yakalanınca şehadet kelimesini söyleyen kimsenin durumudur. Usame radiyallahu anh, onun bu sözü öldürülmekten kurtulmak için söylediğini zannederek öldürmüştü. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ise buna karşı çıkararak: “La ilahe illallah dedikten sonra onu öldürdün mü?!” demiştir.⁴ Usame radiyallahu anh;

“Bunu o kadar çok tekrarladi ki, o günden sonra Müslüman olmuş olmayı temenni ettim” demiştir.⁵ Diğer bir rivayette:

“Bunu doğru söylediğini öğrenmek için kalbini yarmadın mı?”⁶ demiştir. Diğer rivayette:

“Kıyamet gününde La ilahe illallah diyerek gelirse ne yapacaksınız?”⁷ demiştir.

Kalpler için hükmetmede göstergelere tutunmak muteber olsaydı, Usame b. Zeyd radiyallahu anhuma'nın içtihadı itibar edilmeye daha layık

¹ el-Fetava 3/267

² es-Sarimu'l-Meslul 3/971

³ İğasetu'l-Lehfân 1/382

⁴ **Sahih.** Buhari 4269, 6872

⁵ **Sahih.** Buhari 4269, 6872, Muslim 273

⁶ **Sahih.** Muslim 273

⁷ **Sahih.** Müslim 275

olurdu. Nitekim o adamın Müslüman olmada samimi olmadığı ihtimalini kuvvetlendiren göstergeler başkasında olmayacak kadar bir araya toplanmıştı. Bununla beraber Nebi sallallahu aleyhi ve sellem bu büyük sahabe (Usame b. Zeyd radiyallahu anhuma)nın içtihadını kabul etmemiş, kalplerde olana hüküm vermek için göstergelere tutunmayı caiz görmemiştir. Sahabeden başkasının böylesi bir içtihadı ise kabul edilmemeye daha layıktır.

Allame el-Hattabî rahimehullah şöyle demiştir: “Kalbini yarsaydın..” sözü, hükmün ancak zahire göre uygulanması gerektiğinin delilidir. Zira gizli hallerin vekili Allah Subhanehu ve Teâla’dır.”¹

Yalnız fiil, helal saymak anlamına gelmediği gibi, ona devam etmek ya da ısrar etmek de helal saymak anlamına gelmez. Önceki âlimlerden hiçbirini bunu söylememiştir. Şayet bu doğru olsaydı elbette onlar bizden önce davranırlardı. Böyle bir durumda iki delil ve iki icmanın çelişmesi gerekir:

1- Günahkârların kâfir olmadıklarına dair icma. Hafız İbn Abdilberr rahimehullah şöyle demiştir: “Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat – ki onlar fıkıh ve eser ehlidir – bir kimsenin işlediği günah büyük dahi olsa, günah sebebiyle islam'dan çıkmayacağına ittifak etmişlerdir.”² Bu icma mutlak, herhangi bir kayda bağlanmamıştır. Günah işlemekte devam edip ısrar eden de kapsar.

2- Günahı helal sayanın kâfir olacağına dair icma. Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Haramları helal sayarak işleyen kâfir olacağına ittifak vardır.”³

Günahkârların kâfir olmayacaklarına dair icma, haramı helal sayanın küfrüne dair icmalarıyla birliktedir. Bu da, günaha devam ve ısrarın helal saymak olarak değerlendirilmediğinin kesin bir delilidir. Bunu aklında tut, çünkü önemlidir.

Bu, günahkârların tekfirini gerektirir. Ehl-i Sünnetin icmaı ise bunun tam aksinedir. Bir kimse ömrü boyunca günah işlese, ona fiiliyle ısrar ederek devam etse, bu görüşte olana göre kâfirdir ve onlara göre bu kimse Allah'ın haram kıldığını helal saymış olur. Hâlbuki Ehl-i Sünnet onun kâfir

¹ Mealimu's-Sunen 2/234

² et-Temhid 16/315

³ es-Sarimu'l-Meslul 3/971

olmadığında icma etmiştir.

Helal saymanın aslı; helal olduğuna inanmaktır. İnancı kesin olarak bilmeye imkân yoktur. Bunu ancak böyle bir inancın sahibi olan kimse açığa vurursa bilinebilir. Günahını itiraf eden kimsenin onu helal saydığı düşünülemez.

Helal saymanın fiil ile anlaşılabilceğini söyleyenlerden bazıları, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in, babasının karısıyla evlenen bir adamı öldürmeyi emretmesini¹ delil getirmiştir. Hadisin bazı metinlerinde "malını aldı..."² şeklinde geçer. Yine "Malından beşte bir aldı"³ ziyadesi de gelmiştir.

Allame İbnu'l-Kayyim rahimehullah beşte bir hakkındaki ziyade ile birlikte hadisi naklettikten sonra şöyle demiştir: "Yahya b. Main "Bu hadis sahihtir" dedi."⁴ Hafız İbn Hacer rahimehullah da beşte bir hakkındaki ziyade ile birlikte naklederek "İsnadı hasendir" dedi.⁵ Malından beşte bir alınması, onun fe'y olduğunu göstermektedir. Fe'y; kâfirlerden savaşız olarak alınan maldır.⁶ Bu da onun mürted olarak öldürüldüğüne delildir.⁷

Bu getirilen delil doğru değildir. Zira bu hadis, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in, o adamın kalbinde bu fiili helal saydığını bilmesine yorumlanı.

Cahiliye halkı babanın eşini nikâhlamayı helal sayarlar, bunu miras olarak görürlerdi. Hadiste geçen adam da cahiliyyede yapılan bir işi yapmış, helal olduğuna inanarak bunu işlemiştir. Allame es-Sindî rahimehullah şöyle demiştir:

"Babasının eşini nikâhlamak cahiliye halkının kaidelerine göre idi. Onlar babalarının eşlerini nikâhlarlar, bunu miras olarak görürlerdi. Bu

¹ **Sahih**. Tirmizi 1362, Nesai 3331, İbn Mace 2607

² **Sahih**. Ebu Davud 4475, Nesai 3332

³ Hafız İbn Hacer el-İsabe'de Nesai, İbn Mace, İbn Ebi Hayseme, İbnu's-Seken, el-Baverdi ve başkalarına nispet etmiştir. Allame İbn Kayyim Zadu'l-Mead'de, İbn Ebi Hayseme'nin Tarih'ine nispet etmiştir. Beşte bir hakkındaki ziyadeyi ne Nesai'nin el-Mucteba'sında ne de İbn Mace'nin süneninde bulamadım

⁴ Zadu'l-Mead (5/15)

⁵ El-isabe (1/314) Ebu Kurra İyas b. Hilal el-Muzeni radiyallahu anh'ın hal tercemesinde.

⁶ Hafız İbn Kesir rahimehullah bunu Tefsir'inde (4/396) Haşr suresinin 7. Ayetinin tefsirinde söylemiştir.

⁷ Bunu Tahavi rahimehullah Şerhu Meani'l-Asar'da (3/150) ifade etmiştir.

yüzden Allah Teâla özellikle bundan yasaklayarak şöyle buyurdu:

“Babalarınızın evlendikleri kadınlarla evlenmeyin” (Nisa 22) bu konudaki sakındırma mübalağalıdır. Hadiste geçen adam, cahiliye halkının yolundan giderek bunu helal saymış, bu sebeple mürted olmuş ve öldürülmüştür. Bu, hadisin zahirine göre hareket etmeyenlerin yorumudur.”¹

İmamlar (Allah onlara rahmet etsin) bu adamın helal saydığını belirtmişlerdir. İmam Ahmed rahimehullah şöyle demiştir: “Doğrusunu Allah bilir, bizim görüşümüze göre bu adam helal saydığı için öldürüldü.”²

İmam Tahavi rahimehullah şöyle demiştir: “Babasının eşiyle nikâhlanan bu adam, cahiliyedekilerin yaptığı gibi, bunu helal sayarak yapmıştır. Böylece mürted olmuştur. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ona mürtetlere uygulanan şeyi yapmıştır.”³

Allame Şevkani rahimehullah şöyle demiştir: “Hadisin şöyle açıklanması kaçınılmazdır: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in öldürülmesine hükmettiği bu adam, haram kılındığını bildiği bir şeyi helal sayarak işlemiştir. Bu, küfrü gerektiren işlerdendir.”⁴

Âlimler, babasının eşiyle zina eden adamı bin defa zina etmiş olsa bile tekfir etmemişlerdir. Babasının eşiyle evlenmek, kalbi olarak değil de ameli olarak helal saymak sebebiyle küfür olsaydı, babasının eşiyle zina eden de tekfir ederlerdi.

Âlimler, sadece fiiline bakarak, kalbî inanca bağlamadan olsa da bazı günahkârları helal saymış olarak nitelemişlerdir. Lakin onlar, onun kâfir olduğunu söylememişlerdir. Eğer böyle bir ifade varsa, bununla sadece ifadeyi geniş tutmuşlar, onların kâfir olduklarını söylememişlerdir. Bununla küfür kastedilmez ve bu delil olamaz.

İkinci Durum: İnkâr (Cuhûd)

Allah Tebarek ve Teâla'nın hükmünü inkâr ederek Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmektir. Bu durumda büyük küfürle tekfir edileceğinde ittifak edilmiştir. Bunun iki delili vardır:

¹ Şerhu Süneni Nesai (3332 nolu hadisin şerhi)

² Abdullah b. Ahmed Mesail (3/1085/1498)

³ Şerhu Meani'l-Asar (3/149)

⁴ Neylu'l-Evtar (7/131)

Birincisi: Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, Allah'ın dininden bir şeyi inkâr edenin kâfir olacağına ittifak etmiştir.

İkincisi: Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyi inkâr edenin kâfir olacağına ittifak etmiştir. İmam Muhammed b. İbrahim rahimehullah bu durum hakkında şöyle demiştir: “Bu, âlimler arasında ihtilaf olmayan bir meseledir. Zira o dinden çıkaran bir küfür ile kâfir olmuştur.”¹

Bu durumda Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmese bile, Allah'ın hükmünü inkâr ettiği sürece tekfir edilir. İnkâr kalbî bir meseledir. Bunun hakikati; batında kabul etmeye rağmen zahirde inkâr etmektir. Allah Teâla şöyle buyuruyor:

“Gönülleri, o delillerin hak olduğuna kanaat getirdiği halde, sırf zulüm ve kibir yüzünden onları inkâr etmişlerdi.” (Neml 14) bu ayette, zahirde inkâr eden kimsenin, kalbinde inkâr ettiği şeyin aksine inandığına delil vardır.

Ragıb el-İsfehani rahimehullah şöyle demiştir: “İnkâr; kalpte bir şeyin varlığını reddetmek ve kalpte olmayan şeyin varlığını iddia etmektir.”² El-Firuzâbâdî rahimehullah şöyle demiştir: “Cahadehu; bilmesine rağmen inkâr etti demektir.”³

Kalpte olan bir şey ancak sahibinin açığa vurmasıyla bilinebilir. Fiil sahibinin inkâr ettiğine hükmetmede göstergelerin bir etkisi yoktur. Âlimler bazı isyankârları “inkârcı” diye nitelemişlerdir. Bu, kalbin itikadıyla alakalı olmasa da, sadece fiili itibarıyla. Lakin âlimler bu ifadeyi kullanırken – eğer kullanmışlarsa - bununla sadece ifadeyi geniş tutmuşlar, onların kâfir olduklarını söylememişlerdir. Bununla küfür kastedilmez ve bu delil olmaz.

Üçüncü Durum: Yalanlama

Allah Teâla'nın hükmünü yalanlayarak Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmektir. Bu durumda büyük küfürle kâfir olunacağına ittifak edilmiştir.

¹ Tahkimu'l-Kavanin (s.14)

² El-Mufredat (s.95 c,h,d maddesi)

³ El-Kamusu'l-Muhit (1/389 c,h,d maddesi)

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Allah ve rasulünü yalanlayanın kâfir olacağına ittifak etmiştir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Sonra onlara şöyle denilir: “Siz iman; kalp ile veya dil ile tasdik yahut her ikisidir” dediğinizde bu mücmel bir tasdik değil midir? Veya bunun detaya inmesi zorunlu değil midir? Şayet Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) Allah'ın rasulü olduğunu doğrular da, onun doğruluk sıfatını bilmezse mümin olur mu, olmaz mı? Eğer mümin sayılırsa denilir ki: “Ona bu ulaşır da yalanlarsa, Müslümanların ittifakı ile mümin olamaz.”¹

Yine şöyle demiştir: “Rasullerle geleni yalanlayan herkes kâfirdir.”²

Bu durumda olan bir kimse Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmese dahi, Allah'ın indirdiğini yalanladığı sürece tekfir edilir. İnkâr ile yalanlamanın arasını ayırmanın delili Allah Teâla'nın şu ayetidir:

“Fakat onlar seni asla yalanlamıyorlar; o zâlimler, asıl Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar.” (En'am 33)

Allah Azze ve Celle onların Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'i yalanlamadıklarını, fakat inkârlarının bulunduğunu bildiriyor. Bu ikisi arasında fark olduğunun delillerinden birisi de, inkâr edenin kalbinde, inkâr ettiği şeyin aksine inanmasıdır. Nitekim bunun açıklaması geçmişti. Yalanlayan ise, kalbinde de yalanladığı şeye inanmaz.

Yalanlamak kalbî bir meseledir. Bunun hakikati, bir kimsenin bir şeyi zahiren yalanlaması, içinden de onun yalan olduğuna inanmasıdır. Allame İbnu'l-Kayyim rahimehullah şöyle demiştir: “Yalanlama küfrü; rasullerin yalan söylediğine inanmaktır.”³

Kalbî olan bir mesele, ancak sahibinin açığa vurmasıyla bilinir. Fiil işleyen kimsenin yalanladığına hükmetmek hususunda göstergelerin bir etkisi yoktur.

Âlimler, bazı isyankârları yalanlayan olarak nitelemişlerdir. Bu kalbindeki itikat ile alakalı olmayıp sadece fiiline göre söylenir. Lakin onlar eğer bu ifadeyi kullanmışlarsa, bununla sadece ifadeyi geniş tutmuşlar, onların kâfir olduklarını söylememişlerdir. Bununla küfür kastedilmez ve

¹ El-Fetava (2/152)

² El-Fetava (2/79)

³ Medaricu's-Salikin (1/346)

bu delil olamaz.

Dördüncü Durum: Üstün Tutma

Allah'ın indirdiğinden başkasının, Allah'ın indirdiğinden daha üstün olduğuna inanarak, Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmektir. Bu durumda büyük küfür ile tekfir edileceğinde ittifak edilmiştir. Bunun iki delili vardır:

Birincisi; genel delildir. Bu şekilde inanan Allah Azze ve Celle'nin şu ayetini yalanlamış olur:

“Oysa yakînen bilen insanlar için, Allah'tan daha güzel hüküm sahibi olan kim vardır?” (Maide 50) Yani Allah'tan daha güzel hüküm veren kimse olamaz.

İkincisi: meseleye özel delildir. Bu konuda icma vardır. İmam İbn Baz rahimehullah şöyle demiştir: “Allah'ın şeriatından daha güzel görerek Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmeden bütün Müslümanlara göre kâfirdir.”¹

Bu durumda olan kimse, Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmet-mese bile, onun Allah'ın indirdiğinden daha üstün olduğuna inandığı sü-rece tekfir edilir. Üstünlüğe inanmak kalbî bir meseledir. Hakikati; bir şeyin başka bir şeyden üstün olduğuna inanmaktır. Kalbî olan bir mesele, böyle bir inanca sahip kişi tarafından açığa vurulmadıkça bilinemez.

Âlimler bazı isyankârları, şeytana itaati, Allah Azze ve Celle'ye itaa-tin önüne geçirmekle veya onu daha üstün saymakla nitelemişlerdir. Bu kalbin itikadî ile alakalı olmasa da sadece fiile bakarak söylenmiştir. Lakin onlar eğer böyle bir ifade kullanmışlarsa, bununla sadece ifadeyi geniş tutmuşlar, onların kâfir olduklarını söylememişlerdir. Bununla küfür kaste-dilmez ve bu delil olamaz.

Beşinci Durum: Eşit Görmek

Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmenin, Allah'ın indirdiği ile hükmetmekle eşit olduğuna inanarak, Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmektir. Bu durumda büyük küfürle tekfir edileceğinde ittifak edil-miştir. Buna inanan Allah Azze ve Celle'nin şu ayetini yalanlamış olur:

“Oysa yakînen bilen insanlar için, Allah'tan daha güzel hüküm

¹ El-Fetava (4/416)

sahibi olan kim vardır?” (Maide 50) Yani Allah'tan daha güzel hüküm veren kimse olamaz.

Bu durumda olan kimse, Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmese bile, Allah'ın hükmü ile başkasının eşit olduğuna inandığı sürece tekfir edilir. Eşit görmek kalbî bir meseledir. Bunun hakikati; iki veya daha fazla şeyin birbirine eşit olduğuna inanmaktır. Kalbî olan bir meselede, inanç sahibi bunu açığa vurmadıkça bilinemez.

Âlimler bazı isyankârları şeytana itaat ile Allaha itaati eşit görmekte nitelemişlerdir. Bu kalbin itikadı ile alakalı olmasa da sadece fiile bakarak söylenmiştir. Lakin onlar eğer böyle bir ifade kullanmışlarsa, bununla sadece ifadeyi geniş tutmuşlar, onların kâfir olduklarını söylememişlerdir. Bununla küfür kastedilmez ve bu delil olamaz.

Altıncı Durum: Tebdil (Hükmü Değiştirme)

Hükmedilen şeyin Allah'ın hükmü olduğunu iddia ederek Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmektir. Bu durumda büyük küfürle tekfir edileceğinde ittifak edilmiştir. Bunun delili: icmadır.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Ne zaman insan; üzerinde icma edilmiş bir haramı helal sayarsa veya icma ile helal olan bir şeyi haram sayarsa yahut üzerinde icma edilmiş bir hükmü değiştirirse fakihlerin ittifakı ile dinden çıkan bir kâfir olur.”¹

Bu durum, inkâr edenin durumu gibi küfürdür. Zira kendi hükmünü Allah'a nispet etmesi, terk ettiği Allah'ın hükmünü inkâr anlamına gelir. Tek bir mesele veya bir seferliğine de olsa bu durumda hükmeden kâfir olur. Sayıya itibar edilmez. Zira icma sayıyla kayıtlı değildir. Delilsiz olarak bunu sınırlamak doğru değildir.

Tebdil'in dine nispet edilmesinin gerekmediğini zanneden hata eder. Allame İbnu'l-Arabi ve allame Kurtubi'den naklederek ikrar eden Şankiti rahimehumullah şöyle demişlerdir:

“Kendi görüşüyle hükmedip bunun Allah katından olduğunu iddia etmek küfrü gerektiren tebdildir.”²

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Tebdil edi-

¹ El-Fetava (3/267)

² Ahkamu'l-Kur'an (2/625) Advau'l-Beyan (1/407)

len (değiştirilen) şeriat; Allaha ve rasulü adına yalan söylemek veya insanlara yalan şahitlikle ve benzerleriyle açık bir zulümdür. Kim “Bu Allah'ın şeriatındandır” derse, tartışmasız olarak kâfir olur.”¹

Şayet sadece değiştirmek; tebdil olsaydı, bu iki icma ile çelişirdi:

1- Dini değiştirenin kayıtsız olarak kâfir olacağına dair icma. Şeyhu-lislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Ne zaman insan, haram oluşunda icma olan bir şeyi helal sayarsa veya helal oluşunda icma olan bir şeyi haram sayarsa yahut dinden olduğunda icma edilen bir şeyi değiştirirse fakihlerin ittifakıyla dinden çıkarak kâfir olur.”²

2- Hükümde zulmeden kimsenin kâfir olmayacağına dair icma. Hafız İbn Abdilberr rahimehullah şöyle demiştir: “Âlimler, bilerek, kasten hükümde zulmetmenin büyük günahlardan olduğunda icma etmişlerdir.”³

Kesin olarak ortaya çıkmıştır ki, tebdil, sadece değiştirmek değildir. Zira tebdil sebebiyle tekfirden icma mutlaklıdır. Bununla beraber hükümde zulmetmek – ki buna da istibdal denir – sebebiyle tekfir edilmeyeceğinde de icma vardır.

Bu, bir önceki ile bağlantılıdır. Şayet tebdil (hükümü değiştirmek), istibdal'den (Hükümü değiştirmeye çalışmaktan) başka olmasaydı, bundan dolayı günah işleyen herkesin tekfir edilmesi gerekirdi. Mesela sakalını kesenlerin, elbisesinin paçalarını kibirle sarkıtanların tekfir edilmesi gerekirdi. Çünkü Allah'ın hükmünü hevasının hükmüyle değiştirmesinden dolayı bunların her biri istibdal niteliğindedir.

Allame İbn Hazm rahimehullah şöyle demiştir: “Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır.”** (Maide 44) **“Zira kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte asıl zâlim olanlar onlardır.”** (Maide 45) **“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl fâsık olanlar onlardır.”** (Maide 47) Mu'tezile her günah işleyen, zalimin ve fasığın kâfir olacağını açıkça söylemişlerdir. Zira günah işleyen herkes Allah'ın indirdiği ile hükmetmemiş olur.”⁴

Dini değiştirenin tekfir edilmesinde hiç kimse çekişmemiştir. Lakin

¹ El-Fetava (3/268)

² El-Fetava (3/267)

³ Et-Temhid (16/358)

⁴ El-Fasl (3/278)

bazı fazilet sahipleri, tebdilin şeklini tayinde tartışmışlardır. Doğrusu ise yukarıda açıkladığımız gibidir. Bazı fazilet sahipleri, tebdilin açıkladığımız şekilde tarifine itiraz ederek bu şekilde tebdilin mevcut olmadığını söylemişlerdir. Bu itiraz iki sebeple reddedilir:

1- Şu an böyle bir tebdilin mevcut olmadığına dair görüşün haklılık payı olabilir. Ama bunun mevcut olmamasının mutlak olduğu görüşü doğru değildir. Nitekim bu, Yahudilerde, zina edene had cezasının terk edilerek tahmimi (yüzünün kömürle karartılması) şeklinde gerçekleşmiştir. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e sorduklarında: "Tevratta recm (taşlayarak öldürme) cezası hakkında ne buluyorsunuz?" demiş, onlar da: "Utandırılırlar ve sopa vurulur" demişlerdi.¹ Diğer rivayette: "Tevratta recm cezasını görmediniz mi?" diye sormuş, onlar da: "Bu konuda bir şey görmedik" demişlerdi.² Onların okuyucuları Tevrat'ı okurken recm ayetinin üzerine elini kapatarak baş tarafını ve sonunu okumuştur.³

Onlar Allah'ın hükmünü inkâr ediyorlar, onun yerine başka bir hüküm getiriyorlar ve bunun Allah'ın hükmü olduğunu iddia ediyorlardı.

2- Mesele bir şekilde değiştirilse de, tebdilin şeklinin muasır yöneticilere indirgenmesi amaç değildir. Bilakis maksat ilim ehlinin kastettiği ve onunla tekfir edilmesinde icma naklettikleri şekli tayin etmektir. Bunun veya çok nadir gerçekleşmesi hatta bu asırda mevcut olmaması, bunun hiç olmayacağı anlamına gelmez.

Tebdilin şekli konusunda muhalefet edenler, İmam Buhari rahimehullah'ın şu sözüyle delil getirmişlerdir: "Ebu Bekir radiyallahu anh, elinde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in namaz ile zekâtın arasını ayıranların dini değiştirmek istediklerine dair hükmü bulunduğu istişare etmemiştir."⁴

Bunu delil getirmek doğru olmaz. Zira Buhari rahimehullah, bizim tebdil olarak tayin ettiğimiz anlamda bir değişiklik yapan topluluğu kastetmiştir. Zira onlar zekâtın terkinin dinden olduğunu iddia ediyorlar ve bu iddialarında, zekâtın ancak Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e verilebileceğine dair Allah Teâla'nın şu ayetini delil getiriyorlardı:

"Müslümanların mallarından (belirli miktarda) bir sadaka al"

¹ **Sahih.** Buhari (3635)

² **Sahih.** Buhari (4556)

³ **Sahih.** Buhari (4556)

⁴ Sahihu Buhari (7369) nolu hadisten önce bunu açıklamıştır.

(Tevbe 103)

Bunun delili, Hafız İbn Hacer rahimehullah'ın şu açıklamalarıdır: “Kadı İyaz ve başkaları şöyle demişlerdir: Riddet ehli (dinden dönenler) üç sınıf idi... Üçüncü sınıfı, İslam üzere kalmaya devam ettiler, ancak zekâtı inkâr ederek, bunun Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanına has olduğuna tevîl ettiler. Bölümün hadisinde görüldüğü gibi, Ömer radiyallahu anh'ın kendileriyle çarpışmak için Ebu Bekir radiyallahu anh ile tartıştığı kimseler bunlardır.”¹

Durum anlaşılmış ve sorun giderilmiştir. İmam Buhari rahimehullah'ın sözü bizim açıkladığımıza uygundur.

Yedinci Durum: İstibdâl

Allah'ın indirdiğinin önüne geçirmeksizin Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmektir. Allah'ın hükmünü başka bir hükümle değiştirmektir. Helal sayma, inkâr etme, yalanlama, Allah'ın indirdiğinden üstün görme veya onunla eşit görme söz konusu değildir. Bu hüküm Allah'ın dinine de nispet edilmez. İslam dininden çıkarmayan küçük küfürdür. Bunun delilleri:

1- Zulmeden yöneticinin tekfir edilmeyeceğinde icma edilmesi. Hafız İbn Abdilberr rahimehullah şöyle demiştir: “Âlimler, kasten ve bilerek hükümde zulmetmenin büyük günahlardan olduğunda icma etmişlerdir.”² Durumu böyle olan bir kimse, Allah'ın hükmünü başkasıyla değiştiren zalim yönetici gibidir.

2- Bunun büyük küfür olduğuna dair delil yoktur. Nitekim az önce nakledilen icma bunu reddetmektedir. İslama girdiği kesin olarak bilinen bir müslümanı İslamdan bu fiil sebebiyle çıkaramayız.

Tebdil ile istibdal arasında (daha önce geçtiği gibi) fark vardır. Bu farkı şu iki açıdan özetlemek mümkündür:

Birincisi: bu meselenin şekliyle alakalıdır. Tebdil yapan getirdiği hükmün Allah Teâla'nın hükmü olduğunu iddia eder. İstibdal yapan ise bu iddiada değildir.

¹ Fethu'l-Bari (12/288) 6924 nolu hadisten önce.

² Et-Temhid (16/358)

İkincisi: bu da meselenin hükmü ile alakalıdır. Tebdil yapan ilim ehlinin icmaı ile kâfirdir. İstibdal yapanın tekfirine ise delil yoktur.

İstibdal yapanı tekfir eden, sadece Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyi terk etmekten dolayı bunu gerekli görmektedir. Zira kişinin hâkim olması, Allah Azze ve Celle'nin hükmünü terk etmesi, sonra da kavmi arasında bir şeye hükmetmeden oturması düşünülemez. Böylece istibdal hükmü, arada fark olmaksızın tamamen terk etmenin hükmü gibi olur.

Sadece terk etmek sebebiyle tekfir edilmesi gerektiğini Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat âlimlerinden hiçbirisi söylememiştir. Bilakis Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in ashâbı (Allah onlardan razı olsun) Abdullah b. Şakik rahimehullah'ın dediği gibi bunun zıddına dair icma etmişlerdir. O şöyle demiştir:

“Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabeleri namaz dışında amellerden herhangi birinin terkini küfür olarak görmezlerdi.”¹

Bu rivayet hakkında Hâkim: “Buhari ve Müslim'in şartlarına göre sahihtir” demiş, Zehebi de onaylamıştır. İmam Elbani de sahih olduğunu söylemiştir.²

Eğer: “Terk sebebiyle tekfir, Allah Azze ve Celle'nin: **“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır.”** (Maide 44) ayetinin zahiri değil midir?” denilirse şöyle cevap verilir:

Evet, ayetin zahiri budur. Lakin ehl-i sünnet ve'l-cemaat bu ayetin zahirine göre alınmaması hususunda icma etmiştir. Hatta bu ayeti zahirine göre alanları haricilik ve mutezile'ye nispet etmişlerdir. Bunun delili, İmam el-Âcurrî'nin şu sözleridir:

“Haruriler (Hariciler) müteşabihlere tabi olanlardandır. Allah Azze ve Celle'nin: **“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır.”** (Maide 44) ayetini, **“O küfredenler, yine de (başkalarını) Rablarına denk tutuyorlar.”** (En'am 1) ayetiyle beraber okuyorlar. Hakka uygun hükmetmeyen bir idareci görünce “Kâfir oldu, kâfir olan da rabbine denk tutmuş olur, bu idareciler müşriktirler” derler. Böylece isyan ederek istediklerini yaparlar. Zira onlar bu ayeti tevil etmektedirler.”³

¹ **Sahih.** Tirmizi (2622) Hâkim (1/7/12) Mervezi Ta'zimu Kadri's-Salat (948)

² Sahihu't-Tergib (564)

³ Eş-Şeria (44)

Hafız İbn Abdilberr rahimehullah şöyle demiştir: “Bidat ehlinden Hariciler ve Mutezile gibi bir topluluk, bu konuda sapılarak bu ve benzer rivayetleri, günah işleyenleri tekfire delil getirmişlerdir. Allah'ın kitabından, zahirdeki anlamı kastedilmeyen ayetleri delil getirmişlerdir. Bunlardan birisi de: **“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır.”** (Maide 44) ayetidir.”¹

Allame el-Kurtubi rahimehullah şöyle demiştir: **“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır.”** (Maide 44) ayetini, günah sebebiyle tekfir eden hariciler delil getirmişlerdir. Hâlbuki bu ayette onlara delil yoktur.”²

Allame Ebu Hayyan el-Endülüsî rahimehullah şöyle demiştir: “Hariciler bu ayeti, Allah'a isyan eden herkesin kâfir olduğuna delil getirmişler ve şöyle demişlerdir: “Bu ayet, Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmeden herkesin kâfir olduğunu ifade etmektedir. Her günah işleyen de Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmiştir. Bundan dolayı kâfir olur”³

Şeyh Muhammed Reşid Rıza rahimehullah şöyle demiştir: “Meşhur fıkıh imamlarından hiçbirisi bu ayetin zahirini söylememiştir.”⁴

İstibdal sebebiyle tekfir eden, Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hangi şekilde hükmedilirse hükmedilsin, tekfir etmeyi gerekli görmektedir. Bu ise Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin icmaına aykırıdır. Bunun iki açıdan delili vardır:

Birincisi: Ehl-i Sünnet, Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmenin bazı şekillerinin büyük küfür olmayacağına ittifak etmişlerdir. Hafız İbn Abdilberr şöyle demiştir: “Âlimler, bilerek ve kasten hükümde zulmetmenin büyük günah olduğunda icma etmişlerdir.”⁵

İkincisi: Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmeden herkesin, Allah'ın hükmüyle başka hüküm değiştirmesi kaçınılmazdır. İstibdal vasfından hiçbir şekilde geri kalmaz.

İstibdal sebebiyle tekfir eden, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin tekfir edil-

¹ Et-Temhid (16/312)

² El-Mufhim (5/117)

³ Bahru'l-Muhit (3/493)

⁴ Tefsiru'l-Menar (6/336)

⁵ Et-Temhid (16/358)

meyeceği hususunda icma ettiği günahkâr kimseleri de tekfir etmesi gerekir. Zira isyan eden kimse, Allah'ın (emir ve yasak) hükmünü başka bir hükümle (heva ve şeytanın hükmü ile) değiştirmektedir.

Allame İbn Hazm rahimehullah şöyle demiştir: "Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır.”** (Maide 44)

“Zira kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte asıl zâlim olanlar onlardır.” (Maide 45)

“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl fâsık olanlar onlardır.” (Maide 47) Mu'tezile her günah işleyenin, zalimin ve fasığın kâfir olacağını açıkça söylemişlerdir. Zira günah işleyen herkes Allah'ın indirdiği ile hükmetmemiş olur.”¹

Bazı fazilet sahipleri, istibdal yapan hâkimin, bütün şeriatta bunu yaptığı takdirde büyük küfürle kâfir olacağını söylemişlerdir. Bu görüş reddedilmiştir. Şer'î deliller, bir hükmün istibdali ile daha fazla hükmün istibdali arasında fark gözetmemiştir. Tekfiri delilsiz bir mesele üzerine kurmak ise caiz değildir. Şeriatın tamamında istibdal yapanın, daha az meselede istibdal yapandan daha büyük suç işlemiş olduğu doğrudur. Lakin araştırma konusu; delili olmayan bir tekfirdir. Hangisinin daha büyük suç olduğunu tespit değildir.

Bu yüzden şöyle denilmiştir: Şeriatın tamamında istibdal yapan kâfir ise, dörtte birinde, yarısında veya üçte birinde istibdal yapanın hükmü nedir? Böylece bu sorular, delil olmadığı sonucuna çıkarır. Bir mesele haricinde şeriatın tamamında istibdal yapanın hükmü nedir? Eğer kâfirdir denilecek olursa, tekfirin sebep ve illeti olan tamamında istibdal şeklindeki dayanağa muhalefet edilmiş olur. Eğer tekfir edilmezse, sarih akla uygun olmayan bir söz söylenmiş olur!

Tamamen istibdalın tayinine imkân olmadığı ortaya çıktığına göre bilmek gerekir ki, tamamen istibdal neredeyse mevcut değildir. Müslümanların şeriatla yönetilmeyen ülkelerinde Allah Teâla'nın dininin hükümlerinden bir kısmı az veya çok uygulanmaktadır.

Bazı fazilet sahipleri bu durumun tekfiri gerektirmesine dair, Ehl-i sünnetin kararlaştırdığı şekilde zahir ile batın arasındaki ayrılmazlık akidesini delil getirmişlerdir. Şu iki sebepten dolayı bu delil getirme doğru

¹ El-Fasl (3/278)

değildir:

- 1- Bu kastedilene delalet etmeyen bir delil çıkarmadır.
- 2- Bu, tartışmalı bir konuyu delil getirmektir.

Bunun açıklaması şöyledir: Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akidesine göre, bir kimsenin zahirinde iyilik ve kötülük bulunduğu takdirde, o miktarda batınında da iyilik ve kötülük vardır. Bu, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in şu sözünün açık anlamıdır:

“Dikkat edin! Vücutta bir et parçası vardır ki, o düzgün olursa vücudun diğer organları da düzgün olur. Eğer o bozulursa, diğer organlar da bozulur.”¹

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Sonra, asıl olan kalptir. Eğer kalpte bilgi ve irade bulunuyorsa, bu zorunlu olarak bedene de sirayet eder. Bedenin, kalbin dilediğinden geri kalması mümkün değildir. İşte bundan dolayı Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) sahih hadiste şöyle buyurmuştur: "Dikkat edin! Vücutta bir et parçası vardır ki, o düzelirse vücudun diğer kısımları da düzelir. Eğer bozulursa vücudun diğer kısımları da bozulur. Şunu bilin ki, bu kalptir... Kalpteyse durum böyle değildir. Vücut ona tabidir, hiçbir şekilde kalbin iradesinin dışına çıkmaz. Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in buyurduğu gibi: "Bu et parçası düzelirse vücudun diğer kısımları da düzelir. Eğer bozulursa vücudun diğer kısımları da bozulur." Eğer kalp, içinde taşıdığı - kalbî ilim ve amel ile - imandan dolayı salâh bulmuş ise, vücudun da mutlak îman ile ortaya çıkan zahirî söz ve amelle salâh bulması zorunlu bir şeydir. Hadis imamlarının dedikleri gibi: “İman söz ve ameldir, söz de, bâtın ve zahir, amel de bâtın ve zahir olmak üzere iki kısımdır. Bâtın düzgün olursa, zahir de düzgün olur, bozuk olursa o da bozuk olur.”²

Yine şöyle demiştir: “Zahirdeki amellerden küfür olanlar – putlara secde, rasule sövmek ve benzerleri gibi – ancak kalpte olan küfrün gereği olarak ortaya çıkarlar.”³

Bu esasın uygulanmasında şöyle denilir: Şüphe yok ki şeriatın tamamını değiştirmek isteyeninin kalbinde, zahirdekine eşit büyük bir kötülük

¹ **Sahih.** Buhari (52) Muslim (4070)

² El-Fetava (7/187)

³ El-Fetava (14/120)

vardır. İçindeki bu kötülük, kendisini Allah'ın şeriatını tamamen istibdal etmeye çağırmaktadır.

Lakin buradaki konu; içerde aynı miktarda bulunan kötülüğün sonucu olarak zahire çıkan bu kötülüğün, büyük küfürle hükmedilmesi için sahibini büyük küfür sınırına ulaştırıp ulaştırmadığına bakılmasıdır. Şüphesiz bu sorunun cevabı zahire hükmedilen diğer şer'î delillere bakmayı gerektirir. Bu meselenin zahir ile batın arasındaki ilişkiyle yakından ve uzaktan alakası yoktur.

Eğer muhalif: “Zahirde ortaya çıkan bu kötülük, büyük küfürle hükmetmeyi gerektirir” derse, ona şöyle denilir:

Bunun sahibini büyük küfre götürdüğünün delili nedir? Şayet zahir ile batın arasındaki bağ ile delil getirilirse, tartışmalı olan ve maksada delalet etmeyen bir konu delil getirilmiş olur. Bu durumda başka bir delile ihtiyaç vardır. İşte kastedilen de budur.

Zahir batın ayrılmazlığı akidesini bu uygulamada biraz daha açıklamak gerekir: yol kesen hırsıza baktığımızda, onun günahı ancak imanındaki eksiklikten dolayı dile getirdiğini görürüz. Bu eksiklik artarak genişler ve bu günahı işleyecek seviyeye gelir. Lakin bu eksikliğin onu İslam dininden çıkarttığına hükmetmek için, zahire çıkan bu yol keserek hırsızlık yapma günahından dolayı şer'î delillere bakmak zorundayız. Baktığımızda iman eksikliğinden dolayı tekfir edemeyeceğimizi buluruz.

Ehl-i Sünnet, bin defa zina etse bile zina edenin tekfir edilmeyeceğinde ihtilaf etmemiştir. Sen de görüyorsun ki, günahın artması batındaki kötülüğün arttığına hükmetmeye yarar. Lakin bu kötülüğün dinden çıkaran küfür sınırına ulaşması, zahir-batın ayrılmazlığı akidesi ile alakalı değildir. Bilakis, bu zahire çıkan amelin hükmünü beyan eden diğer şer'î deliller dikkate alınır.

Bu konuyu İmam el-Elbani rahimehullah'ın **“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır.”** (Maide 44) ayeti ile ilgili sözleri ile kapatalım:

“Allah Tebarek ve Teâlâ'nın şeriatına, onun her zaman ve her yerde uygun olduğuna iman eden, lakin fiilen tamamıyla veya bir kısmıyla hükmetmeyenin bu ayetten bir payı vardır. Lakin bu pay onu İslam dairesinden çıkaracak seviyeye gelmemiş olabilir.”¹

¹ Silsiletu'l-Hedyi ve'n-Nur, kaset:218 dakika: 29

Sekizinci Durum: Kanun Koymak (Teşrî)

Allah'ın indirdiği dışında kendinden bir hüküm koymaktır. Bu hükmü yani kanunu Allahın indirdiğinden başkasıyla hükmetmeyi helal saymadan, inkâr etmeden, yalanlamadan, üstün tutmadan ve eşit görmeden koyar. Bu kanunu Allah'ın dinine de nispet etmez. Bu küçük küfürdür. Bunun delili: tekfirini gerektirecek delil bulunmamasıdır. Şeriat, hükmün kaynağına göre büyük küfürle alakalı değildir. Nitekim deliller, başkasının hükmüyle hükmeden hâkim ile kendinden hüküm koyan hâkim arasında fark görmemektedir. Şayet bu ayrım doğru olsaydı şeriat bunu açıklamadan bırakmaz, bunun aksine şer'î deliller gelirdi.

Şeriata aykırı hüküm uyduran hâkimin suçu, böyle yapmayan hâkimden daha şiddetlidir. Lakin konumuz suçun şiddetli ya da hafif olması değil, hakkında delil olmayan küfür hakkındadır. Bazı faziletli kimse-ler, bu durumda tekfir edileceğine dair, uydurulan bu kanunun Allah Teâla'ya has olan teşride (emir ve yasaklamada) Allah Tela ile çekişmek anlamında olduğunu söylemişlerdir.

Doğrusu onun durumunda detaya gidilmesidir. Zira kanun koyan şu iki durumdan birisinde olur:

Birincisi: kendisinde teşride bulunma hakkı olduğunu sadece fiiliyle değil, açıkça ortaya koyup iddia ederek amel eder. İşte bunun büyük küfürle kâfir olacağına şüphe yoktur.

İkincisi: kendisinde böyle bir hak iddia etmeden amel eder. Bu kimse, üç sebepten dolayı tekfir edilemez:

1- Küfrüne delil yoktur.

2- Ehli Sünnet, günah için kanun koyup onu süsleyen ve ona davet eden kötü arkadaşı tekfir etmemiştir. Ehl-i sünnet onun tekfir edilmeyeceğinde ittifak etmiş olmasına rağmen, zikredilen görüşün sahiplerine göre bu kimse kâfirdir.

3- Ehl-i Sünnet suret (resim) yapanları tekfir etmemiştir. Hâlbuki kudsi hadiste Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

“Benim yarattığım gibi yaratmaya kalkışandan daha zalim kim vardır?”¹

¹ **Sahih**. Buhari (5953) Müslim (5509)

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de suret yapanlar hakkında şöyle demiştir:

“Kıyamet gününde insanların en şiddetli azap görecekteleri Allah'ın yarattığına benzetmeye çalışsınlar.”¹

Bunlar arasında fark yoktur. Zira suret yapan kimse, kendisini Allah ile beraber yaratıcı kılmıştır. Kanun koyan ise kendisini Allah ile beraber kanun koyucu kılmıştır. Allah ile beraber kanun koyanı tekfir edenin, yaratma konusunda da tekfir etmesi gerekir. Bunlar birbirine eşittir. Bu görüş sahiplerine göre resim yapan kâfirdir. Hâlbuki ehl-i sünnet onun tekfir edilmeyeceğinde ittifak etmiştir.

Ehl-i sünnetin bahsi geçen kötü arkadaşı ve resim yapan kimseyi tekfir etmemekte ittifak etmeleri, bu görüşün sahiplerine karşı kesin bir delildir.

Bazı fazilet sahipleri, bu durumda kanun koyanın Allah'tan başkasına muhakeme olan bir tagut olacağına delil getirmişlerdir. Bu delil getirme doğru değildir. Bu hükmün üzerine kurulduğu başlangıç yani her tagutun kâfir olması doğru değildir. Bu bir hatadır. Nitekim Tagutu Reddetmek Meselesi başlığı altında bu konu açıklanmıştır.

Bu görüş, Ehl-i Sünnetin tekfir edilmeyeceğinde ittifak ettikleri kimseleri tekfir etmeyi gerektirir. Bu da günah kanunu koyan kimsedir. Ehl-i sünnet bu kimsenin kâfir olduğunu söylemezler. Zira günah kanunu koyanla, Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hüküm koyan arasında fark yoktur.

Bir topluluk kendilerini Müslümanların yolunu kesmek için tayin etseler ve başlarına bir reis edinseler ve bu reis onlar için bir yasa belirlese, bu reisleri onları taşkınlığa ve Müslümanların yolunu kesip korkutmaya çağırması olur. Onlar da bunun koyduğu yasaya uyarlar. Reisleri emir verir, onlar da uygularlar. Reisleri yasaklar, onlar da sakınırlar. Böylece bu adam günah için kanun koymuş olur. Hâlbuki kâfir değildir.

Kanun koyanın tekfirinde bu asla dayanmak doğru olsaydı, bu eşkiya reisinin de tekfir edilmesi gerekirdi. Bununla beraber Ehl-i Sünnet günahkârların tekfir edilmeyeceğinde ittifak etmişlerdir.

Bununla beraber bu durum, ilim talebeleri arasında en şiddetli tartışma konusudur. Ancak asrın üç imamı; İbn Baz, Elbani ve İbn Useymin

¹ **Sahih.** Buhari (5954) Müslim (5494)

rahimehumullah bundan dolayı tekfir edilmeyeceğinde ittifak etmişlerdir.

İmam İbn Baz rahimehullah şöyle demiştir: “Şayet zina, hırsızlık ve içki içme cezalarının uygulanmamasını öngören bir kanun koyulursa bu kanun batıldır. Bunu helal sayan yönetici kâfir olur.”¹

İmam el-Elbani rahimehullah'ın kanun koyanın helal saymadıkça tekfir edilmeyeceğine dair sözleri için bkz.: Silsiletu'l-Hedyi ve'n-Nur, ka-set: 849 dakika: 72

İmam İbn Useymin rahimehullah şöyle demiştir: “Anlattığımız gibi bu ayet hakkındaki açıklamamız şudur: Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmenin dinden çıkaran küfür olmadığına, lakin amelî küfür yani küçük küfür olduğuna hükmederiz. Zira bu şekilde hükmeden hâkim, doğru yoldan çıkmıştır. Bu konuda başkasının koyduğu beşeri bir kanunu alarak devletinde uygulayan bir adam ile kendisi kanun koyan adam arasında fark yoktur. Önemli olan, bu kanunun semavi kanuna aykırı² olup olmasıdır.”³

Dokuzuncu Durum: Genel Kanun Koymak

Allah'ın indirdiğinden başkası ile hükmedip emri altında olan herkes hakkında bu hükmü genelleştirmektedir. Allah'ın hükmünü başkası ile değiştirmektedir. İdareci, yetkisi altındaki herkese bu hükmü bağlayıcı kılar. Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmeyi helal saymadan, onu inkâr etmeden, yalanlamadan, başka hükmü ondan üstün veya eşit görmeden, bu hükmü Allah'ın dinine nispet etmeden yapar. Buküçük küfürdür. Bunun delili: Tekfirini gerektirecek delilin bulunmamasıdır.

Şeriat, büyük küfrü, hükmün genelleştirilmesine veya bağlayıcı kılınmasına bağlamamıştır. Nitekim deliller, hükmü genelleştiren hâkim ile genelleştirmeyen hâkim arasında veya hükmü emri altındakilere bağlayıcı kılan ile bağlayıcı kılmayan idareci arasında fark gözetmemektedir.

Şayet böyle bir ayırım doğru olsaydı, şeriat bunu açıklamadan bırakmaz, bu konuda bunun aksine deliller gelirdi.

¹ El-Fetava (7/124)

² Allah ona rahmet etsin, burada kastettiği şey şudur: dinî hükme aykırı veya uygun olması ifadesinde bu kanunun kaynağında bu hâkimin kanunu kendisinin mi koyduğu yoksa başkasından aldığına bakılmaz.

³ Fitnetu't-Tekfir (s.25, dipnot 1) Bu risale daha önce tarafımdan terceme edilip Ey İnsanlar yayınları tarafından “Tekfir Fitnesi” adıyla yayınlanmıştır.

Kim genel bir hüküm koyarsa veya emri altındakileri bağlayıcı bir yasa koyarsa, bu kimsenin suçunun genel veya bağlayıcı bir hüküm koyanın suçundan daha büyük olduğu doğrudur. Lakin konumuz suçun büyüklüğü değil, bu durumun küfür olduğuna dair delil bulunmamasıdır.

Bazı fazilet sahipleri bu durumun tekfiri gerektirdiğine dair delil getirmişler, bunun Allah'ın hükmünü kendisinin hükmüyle değiştirmek ve sonra emri altındakilere genelleştirmek olarak görmüşlerdir. Bu kimsenin bu getirdiği hükmü, Allah'ın hükmünden daha faydalı ve daha uygun olduğuna inanmasından dolayı koyduğunu söylemişlerdir. Getirilen bu delil – bu görüşün sahibinin değerinin yüce olmasına rağmen – dört açıdan reddedilir:

Birincisi: Âlimler lazımu'l-mezhebin mezhep olamayacağını (yani sözün gerektirdiği şeyin sözün kendisi olamayacağını) kararlaştırmışlardır. Ancak onu bilen ve gereğini yapan bundan hariçtir. Kişi, sözünün gerektirdiği şeyin zıddına inanabilir. Bu bağlantı, söyleyenine nispetle kuvvetli bir çelişki olsa dahi böyledir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Sözün gerektirdiği şey, sözün kendisi değildir. Bilakis insanların çoğu bazı sözler söyler de gereğini yapmazlar. Bir kimse ta'tili (Allah'ın sıfatlarından birini iptal etmeyi) gerektiren bir söz söyler de, buna itikad etmeyebilir. Bilakis o sıfatın varlığına iman ettiği halde, söylediği sözün bunu iptal anlamına geldiğini bilmeyebilir.”¹

Yine şöyle demiştir: “Bir söz söyleyen, o sözün gerektirdiği anlam açıklandıktan sonra bundan razı olursa o görüşte demektir. Razı olmazsa, çelişkiye düşmüş olsa da o görüşte değildir... Ama sözün gerektirdiği bu anlamı reddederse, bu görüşün ona nispet edilmesi caiz değildir.”²

Başka bir yerde de şöyle demiştir: “Şu soruya gelince: “Bir sözün gerektirdiği anlam, sözün kendisi midir, değil midir?” doğrusu; kişinin söylediği bir sözün gerektirdiği anlam, eğer bu kimse o sözün gereği ile amel etmiyorsa sözün kendisi değildir. Zira o kimse eğer bu anlamı inkâr ederse veya reddederse, bu sözün gerektirdiği anlamın o kimseye nispet edilmesi bir yalan olur.”³

¹ El-Fetava (16/461)

² El-Fetava (29/42)

³ El-Fetava (20/217)

İkincisi: Sözün gerektirdiği bu anlam ihtilaflı olabilir. Zira bu fiili işleyen kişi, şeriatın daha faydalı ve daha uygun olduğuna itikad ediyor olabilir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ın ta'tili (Allah'ın sıfatlarını inkâr etmeyi) düşündüren sözler söyleyen kimsenin bu sözünden dolayı ta'til ehlinden olmasını gerektirmediği hakkında verdiği örnek daha önce geçmişti:

“Bir kimse ta'tili (Allah'ın sıfatlarından birini iptal etmeyi) gerektiren bir söz söyler de, buna itikad etmeyebilir. Bilakis o sıfatın varlığına iman ettiği halde, söylediği sözün bunu iptal anlamına geldiğini bilmeyebilir.”¹

Sözün gerektirdiği anlamın farklı olması, o sözün kendisi olmadığına delildir. Buna tutunmak doğru değildir. Özellikle de sadece kesin bilgiye itibar edilen tekfir meselesinde!

Üçüncüsü: Ehl-i Sünnet ancak ihtimal taşımayan bir meselede tekfir ederler. Bu konuda da şüpheleri ortadan kaldırırlar. Elbette tekfir meselesi buna daha layıktır.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “İslama mensup olduğu kesin olarak bilinen kimsenin bu sıfatı, şüphe ile ortadan kaldırılamaz.”²

Şeyhulislam Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah şöyle demiştir: “Ancak bütün âlimlerin küfründe icma ettikleri kimseleri tekfir ederiz.”³

Dördüncüsü: Bu, Ehl-i Sünnetin tekfir edilmemesi hususunda ittifak ettiği kimseyi yani şirki değil de günahı yasa olarak koyanı tekfir etmeyi gerektirir. bu kimse ailesinde günahı meşru görmese de, onlara bunu bağlayıcı kılmasa da, buna karşı çıkmayana muhalefet etmese de ve nasihat eden dinlemese de, Ehl-i Sünnete göre bu kimse tekfir edilmez. Bu görüşün sahiplerine göre ise, bu kimse tekfir edilir.

Bazıları bu durumda tekfir için Yahudilerin recm cezası yerine tahmim (kömürle yüz karartma) cezası uygulaması üzerine şu ayetlerin nazil olmasını⁴ delil getirdiler:

¹ El-Fetava (16/461)

² El-Fetava (12/466)

³ Ed-Dureru's-Seniyye (1/102)

⁴ **Sahih.** Muslim (4415)

"Ey Peygamber! Kalpleri îman etmediği halde, ağızlarıyla "İman ettik" diyenlerin, yalana kulak verenlerle, sana gelmeyen başka bir kavmi dinleyenlerin küfür hususunda yarış etmeleri, seni mahzun etmesin; bunlar, (Tevrat'taki) kelimeleri (yerli yerine) konulduktan sonra, yerlerini değiştirirler ve "eğer size (kırbaç cezası) verilirse, onu kabul edin; eğer bu ceza verilmez (recm cezası verilir) se, ondan da sakının" derler." (Maide 41),

"Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır." (Maide 44)

"Zira kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte asıl zâlim olanlar onlardır." (Maide 45)

"Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl fâsık olanlar onlardır." (Maide 47) Onların ancak tahmim cezasını genel bir yasa kılmaları sebebiyle kâfir olduklarına hükmedildiği görüşündedirler.

Bu delil getirme reddedilmiştir. Zira genel teşrî ile küfürlerine delil getirilmek istenen Yahudiler, bu teşriden başka bir sebeple kâfir olmuşlardı. Bu iki açıdan açıklanacaktır:

Birincisi: Onlar Allah Teâlâ'nın zina eden evli kimse hakkındaki hükmünü inkâr ediyorlardı. Nitekim bu durum rivayet edilen hadislerde açıklanmıştır. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem onlara:

"Tevrat'ta recm cezasını bulamıyor musunuz?" diye sormuş, onlar da:

"Onda bir şey bulamadık" demişlerdi.¹ Okuyucuları onlara Tevrat'ı okurken elini recm ayetinin üzerine kapatmış ve başı ile sonunu okumuştur.²

İşte bu inkârdır. Daha önce açıklanan cuhud (inkâr) türündendir. Bunun büyük küfür olduğunda ittifak vardır.

İkincisi: Onlar Allah'ın zina eden muhsan (başından evlilik geçmiş kimse) hakkındaki hükmünü değiştirmişlerdir. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem onlara: **"Tevrat'ta recm cezası hakkında ne buluyorsunuz?"** diye sorduğunda, **"Onlar utandırılır ve sopa cezası verilir"** demişlerdi.³

¹ **Sahih.** Buhari (4556)

² **Sahih.** Buhari (4556)

³ **Sahih.** Buhari (3635)

Onlar Allah'ın hükmünü değiştirmişler ve yerine kendilerinden bir hüküm koyarak bunu Allah Azze ve Celle'nin dinine nispet etmişlerdi. İşte daha önce açıklaması geçen tebdil budur ve bunun büyük küfür olduğunda ittifak vardır.

Hafız İbn Abdilberr rahimehullah şöyle demiştir: "Yine bu hadiste onların Tevrat'ı yalanladıklarına ve uydurdıkları yalanı Rablerine ve Kitaplarına nispet ettiklerine delil vardır."¹

Geçen bu iki açıklamadan dolayı, bu kıssayı genel teşride bulunanın tekfirine delil getirmek doğru değildir. Zira Yahudiler iki durumdan dolayı kâfir olmuşlardı. Nitekim ilim ehli, sadece bu iki durumun birlikte olmasıyla değil, bu iki durumdan birinde olanın da kâfir olduğunda ittifak etmişlerdir. Onların genel teşride bulunduklarından dolayı da kâfir olduğunu ispat etmek için başka bir delile ihtiyaç vardır.

Tekfiri, ilim ehlinin tekfirinde ittifak ettikleri (ya inkâr, ya tebdil ya da her ikisinin bir arada bulunduğu) açık duruma bağlamak, tekfirine delil olmayıp ihtilafı olan (genel teşride bulunma) duruma bağlamaktan daha yerindedir. Yahudilerin bu yüzden tekfir edildiklerine dair delil de yoktur.

İmam İbn Useymin rahimehullah, bu durumda olan yöneticilerin tekfirine fetva vermiş, ancak sonra bu görüşünden dönmüştür. Bunun açıklaması şu şekildedir:

Önceki fetvasında İbn Useymin rahimehullah şöyle demiştir: "...insanlara uygulamaları için İslam şeriatına aykırı kanunlar koyanlar da bunlardandır. Zira onlar İslam şeriatına aykırı olan bu kanunları ancak daha uygun ve halk için daha faydalı olduğuna inandıkları için koymaktadırlar. Aklî bir zaruret ve fitrî yaratılışın gereği olarak bilinmektedir ki, insan bir yoldan ona aykırı olan diğer bir yola, ancak takip ettiği yoldan daha üstün olduğu için ve gittiği yolun ondan daha eksik olduğuna inandığı için geçer."²

Yine şöyle demiştir: "Zira İslam'a aykırı kanun koyan, ancak bu kanunun İslam'dan daha uygun ve kullar için daha faydalı olduğuna inandığı için koyar."³

Bu fetvada uyarıda bulunulması gereken üç mesele vardır:

¹ Et-Temhid (14/9)

² El-Fetava (2/143)

³ El-Fetava (2/143)

1- Kanun koyanın küfrüne, lazım ile (sözün kendisiyle değil, gerektirdiği anlam ile) delil getirmiştir. Bunun açıklaması daha önce geçmişti. Muhakkak ki bu delil getirmede şüphe vardır. Nitekim Şeyhulislam İbn Teymiye rahimehullah'tan bu konudaki açıklamalarını nakletmiştik. Az sonra geleceği üzere, İbn Useymin rahimehullah da bu görüşünden dönmüştür.

2- İmam İbn Useymin rahimehullah, bu durumda tekfiri itikada bağlamıştır. Daha önce geçtiği gibi, bu durum için itikad söz konusu olursa (yani koyduğu kanunun İslam şeriatından üstün veya eşit olduğuna inanırsa) küfründe ittifak vardır. Ancak İmam İbn Useymin rahimehullah bu durumdaki küfrü sadece fiilin gerektirdiği anlama bağlamıştır.

İmam İbn Useymin rahimehullah'ın bu konudaki sözüne tutunanlar, meseleyi itikatla alakalandırmasını da düşünmelidirler!

3- İmam rahimehullah bu görüşünü devam ettirmemiş, bu mesele haricinde lazım ile tekfiri uygulamamıştır. Lazım ile tekfir doğru olsaydı, İmam rahimehullah ve başkaları bunu başka meselelerde açıklarlardı.

İmam İbn Useymin rahimehullah'ın 22/3/1420 hicri tarihinde verdiği son fetvası da şu şekildedir: “Şeriatı biliyor fakat başkasıyla hüküm veriyorsa veya başka bir kanun koyuyorsa, insanların uygulaması için bunu yasa haline getiriyorsa, kendisinin bu konuda zalim olduğuna ve doğrusunun Kitap ve Sünnette gelenin olduğuna inanıyorsa, bizler bu kimseyi tekfir edemeyiz. Biz ancak Allah'ın hükmünden başkasını, insanlar için daha uygun göreni veya onu Allah'ın hükmüyle eşit göreni tekfir ederiz.”

Bazılarının görüşüne göre, genel teşrîde bulunmak ancak son zamanlarda ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı “Tekfirine delil yoktur” sözüne ve “önceki âlimlerin bu durumdan dolayı tekfir etmedikleri” sözüne tutunup tekfir etmemeyi doğru bulmamaktadırlar. Bu görüş, iki açıdan hatalıdır:

1- Bu görüş, ne bu meselede ne de başkasında tekfir edilmesine delil getirmemeyi gerektirir. Bu söylenmeyen bir şeydir. Nitekim daha önce geçtiği gibi tahmin (kömürle yüzün karartılması) kıssasının delil getirildiği ve bunun cevabı geçmişti. Zira bu kıssada tekfire sebep olan illet genel teşride bulunmak değildir.

2- Genel teşride bulunmak önceki asırlarda da gerçekleşmiş, ilim ehli bu yüzden tekfire yönelmemişlerdir. Bunun örneklerinden birisi; asırlardan beri Müslümanların birçok ülkelerinde musallat olan vergiler konul-

muştur. Açıkça bilinmektedir ki, bunları koyan, bunları aynı zamanda bağlayıcı kılar. Hatta bu vergileri vermeyenleri cezalandırırlar. Bununla beraber bu haramdır. Hatta Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetme şekillerinden biridir.

Şayet bu fiil tekfiri gerektirseydi, ilim ehli bunu mutlaka söyler, genel teşride bulunmanın (yani kanun koymanın) küfür olduğunu kararlaştırırlardı. Yaşadıkları asırlarda bu mevcut olmasına rağmen sükût etmiş, böyle bir şey açıklamamışlardır.

Bu durum ilim talebeleri arasında en şiddetli tartışılan meselelerden olmakla birlikte, asrın üç imamı; İbn Baz, el-Elbani ve İbn Useymin rahi-mehumullah, bu sebeple tekfir edilemeyeceğinde ittifak etmişlerdir.

Allah'ın İndirdiğinden Başkasıyla Hükmedenler

Bera b. Azib radiyallahu anh'den, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel-lem'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor:

“Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir.”

“Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler zalimlerin ta kendileridir” ve

“Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler fasıkların ta kendileridir” ayetlerinin hepsi kâfirler (inkâr edenler) hakkındadır”¹

El-Elbânî rahimehullah hadisin Buhari ve Müslim şartlarına göre sa-hih olduğunu söylemiş ve sonra şu açıklamayı yapmıştır:

“Bu hadis, bu üç ayette kastedilen kâfirlerin, Yahudiler, Hristiyanlar ve onlar gibi İslam şeriatını ve hükümlerini inkâr edenler olduğuna dair açık bir delildir. Bu konuda (inkârda) onlara ortak olanlar da, tek bir hükmü inkâr etseler dahi ve kendilerini müslüman gibi gösterseler dahi onların hükmüne katılırlar.

Lakin inkâr etmeksizin bunlardan biriyle hükmetmeyenin o kâfirler gibi olduğunu ve dinden çıktığını söylemek caiz değildir. Zira o kimse iman etmekle birlikte ameli olarak onu terk etmiştir. Küfrü amelîdir. İslam'la hük-

¹ **Sahih.** Muslim (1700) Ebû Dâvûd (4448) İbn Mâce (2327) Ahmed (4/286) el-Elbani es-Sahiha (2704)

metmek konusunda hamasetli davranan gençlerin çoğu bu önemli noktadan gafildirler. Bu yüzden onlar bazen İslam ile hükmetmeyen yöneticilere karşı ayaklanırlar ve birçok fitneye düşerler. Mücerret hissî görüşlerine dayanarak kan dökerler.

Bana göre yapılması gereken iş, öncelikle islam dininin batıl akidelere, geçersiz hükümlere ve sünnete aykırı kesat görüşlerden arındırılması ve tasfiye edilmiş islam üzere toplulukların yetiştirilmesidir. Allah yardımcımız olsun.”¹

“Küfrün Altında Bir Küfür” Ayrımı Hakkında Kâide

Şeyh Muhammed Nasıruddin el-Elbânî rahimehullah'a şöyle soruldu: “İbn Abbas radiyallahu anhumâ'nın Allah'ın indirdikleri ile hükmetmeyenler hakkında söylediği “Küfrün altında bir küfür” sözü hakkında bu ayrımın kuralı nedir?”

Şeyh el-Elbani dedi ki: “Bu itikadî küfür ile (onun altında olan) amelî küfür ayrımıdır. Kimin kalbinde itikadî küfür varsa bu kimse dinden çıkar. Kim de itikadına muhalif olan amelî küfür işlerse, bu da küfrün altında bir küfürdür, o kişi bununla kâfir olmaz.

Burada dinleyicilerin bilmeleri gereken ince bir nokta vardır: Küfür iki çeşit olduğu gibi, nifak da iki çeşittir. Bugün insanlar arasında iki çeşit küfürden bahsediliyor da, nifakın da iki çeşit olduğundan bahsedilmiyor. Hâl-buki bu da önemli bir meseledir. Kim gönlünde küfrü gizliyorsa o itikadî bir küfürle kâfirdir öyle değil mi? Lakin bu kimse “Şehadet ederim ki Allah'tan başka ibadete layık hak ilah yoktur ve Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) Allah'ın rasulüdür” diyor. Müslümanlarla beraber oruç tutmaya devam ediyor. Bu onun nifakını tamamlıyor! O iç âleminde kâfirdir, dıştan Müslümandır.

Buraya kadar anlaşıldığını sanıyorum. Bu, itikadî küfürle beraber amelî küfrün tam aksidir. Amelî küfür işleyen kimse itikadına göre sahih bir imana sahiptir. Lakin amelî kâfirin amelidir. Münafık ise tam aksidir, amelî Müslümanların amelidir, fakat itikadî kâfirlerin itikadıdır.

Müslümanların itikadına sahip olan velakin amelinde kâfirlerin amelini işleyen kimse tekfir edilmez. Çünkü o Müslümanların itikadında olup, amelî kâfirlerin amelidir.

¹ El-Elbani es-Sahih (6/457)

Bunu anladıysak, bu açıklama ile milyonlarca Müslümanı tekfir etme problemini sonlandırmalıyız. İşte o zaman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in: **"Kul ile küfür arasında veya kul ile şirk arasında namazın terki vardır"** hadisini de anlamış oluruz. Namazı terk eden küfür işlemiştir. Bu küfür itikadi de olabilir, amelî bir küfür de olabilir. Peki, bu veya diğeri ne zaman söz konusu olur?

Eğer herhangi bir yol ile onun namazın meşru (din kılınmış) olduğuna iman ettiğini ve kendisinin Allah'a karşı günah işlediğini itiraf edip: *"Allah bizim tevbemizi kabul etsin"* dediğini bilirse bu kişi kalbinde Müslümanlarla beraber iman eden biridir. Lakin o ameliyle kâfirlerle beraberdir. Çünkü kâfirler namaz kılmazlar. İşte bu, itikadî küfür ile amelî küfür arasındaki farktır."¹

Uyarı: Bu açıklamada Selef'ten gelen tanımlamalara muhalefet söz konusudur. Nitekim Huzeyfe radiyallahu anh nifak hakkında şöyle tarifte bulunmuştur:

"Münafık İslam'ı dile getiren, lakin onunla amel etmeyendir."²

Hasen el-Basri de şöyle demiştir: "Nifak iki kısımdır. Biri Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'i yalanlamaktır ki bu tür nifak küfürdür. Diğer de kişinin hata ve günahlarından dolayı içine düştüğü durumdur. Böylesi bir kişinin de bağışlanması umulur"³

Buna göre Müslüman olduğunu iddia ettiği halde İslam şartlarından olan namazı terk eden kimse nifak üzeredir. Bu nifak ise büyük nifaktır. Zira namazın terkinin büyük küfür olduğu üzerinde sahabenin icmaı sabit olmuştur. Büyük küfür yani dinden çıkaran küfür, itikadi küfürle beraber amelî küfürün bulunması halinde söz konusu olur. Namazı terk etmenin küfür olduğunu bildiği halde, kasıtlı olarak, geçerli bir te'vil söz konusu olmaksızın ve ikrah altında olmaksızın namazı terk eden kimse namazı terk etmekle aslında itikadi bir küfür de işlemiş olmaktadır.

Bununla beraber Müslüman olduğunu da iddia etmekte, şahadet kelimelerini ikrar etmektedir. Şayet hüccet ikamesini yapacak ve gerekli yaptırımı uygulayacak bir İslam kadısı olsa idi, böyle bir kimse ya tevbe edip

¹ El-Hedyu ve'n-Nur (547/58:17:00 – Tariku'l-İslam)

² **Sahih mevkuf.** Ebu Nuaym, Sıfatu'n-Nifak (126) İbn Ebi Şeybe (15/115) İbn Ebî Hâtim (10508)

³ **Sahih maktu.** İbn Batta el-İbane (939) Taberî Tehzibu'l-Asar (1953) Ebu Nuaym Sıfatu'n-Nifak (127)

namaza dönmeye mecbur kalır yahut küfründe ısrar ederek mürted olduğu halde öldürülürdü. Lakin bu zamanda İslam devleti mevcut olmadığı için namazın terkinin hükmünü öğrendiği halde, ikrah altında olmaksızın ve kasten namazı terk edip, Müslümanlık iddiasında devam edenler ancak münafık konumunda bulunmaktadır.

Dünya hükümleri bakımından pek çok konuda fasık Müslüman gibi muamele görürler, onlara karşı dikkatli olunur ve öldüklerinde cenaze namazlarını kılmak gerekmez. Bununla beraber Müslüman mezarlığına gömülürler. Allah en iyi bilendir.

Hâricîlerin İddiâlarına Cevaplar

Birinci İddia: Maide 44. Ayeti

Allah Tebarek ve Teâla şöyle buyurmuştur: “**Kim Allah’ın indirdikleri hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.**” (Maide 44)

Şayet: “Yöneticiler Allah’ın indirdiklerinden başkasıyla hükmettikleri için ayetin belirttiği gibi kâfir olmuşlardır” denilirse,

Cevap: Burada zikredilen küfür, büyük küfür değil, küçük küfürdür. Bunun delili şu üç meseledir:

1- Ehl-i Sünnet bu ayette zahirindeki anlamın kastedilmediğinde icma etmiştir. Sadece Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyi terk etmek sebebiyle tekfir edilmesi gerektiğini Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat âlimlerinden hiç-biri söylememiştir.

Bilakis Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabı (Allah onlardan razı olsun) Abdullah b. Şakik rahimehullah’ın dediği gibi bunun zıddına dair icma etmişlerdir. O şöyle demiştir:

"Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabeleri namaz dışında amellerden herhangi birinin terkini küfür olarak görmezlerdi."¹

Bu icma Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şu hadisi üzerine gerçekleşmiştir: Bera b. Azib radiyallahu anh, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Maide 44, 45 ve 47. Ayetlerini okuduktan sonra şöyle dediğini haber vermiştir:

هِيَ فِي الْكُفَّارِ كُلِّهَا

"Bu ayetlerin tamamı inkâr edenler hakkındadır."²

Yine İbn Abbas radiyallahu anhuma da: "Vallahi bu ayetlerde Allah Teâlâ Yahudileri kastetmektedir" demiştir.³

2- İbn Abbas radiyallahu anhuma bu ayette zikredilen küfrün küçük küfür olduğunu açıklamıştır.

İbn Ebi Hatim Tefsirinde; Muhammed b. Abdillâh b. Yezid el-Mukri – Sufyan – Hişam b. Huceyr – Tavus – İbn Abbas isnadıyla; İbn Abbas radiyallahu anhuma

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، فِي قَوْلِهِ: "وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ"، قَالَ: "لَيْسَ هُوَ بِالْكَفْرِ الَّذِي يَذْهَبُونَ إِلَيْهِ"

"Kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse onlar kâfirlerdir"
(Maide 44) ayeti hakkında dedi ki: "İddia ettikleri küfür kastedilmemiştir."⁴

¹ **Sahih.** Tirmizi (2622) Hâkim (1/7/12) Mervezi Ta'zimu Kadri's-Salat (948) Bu rivayet hakkında Hâkim: "Buhari ve Müslim'in şartlarına göre sahihtir" demiş, Zehebi de onaylamıştır. Şeyh Elbani de sahih olduğunu söylemiştir. Bkz.: Sahihu't-Tergib (564)

² **Sahih.** Muslim (1700) Ahmed (4/286) Ebu Davud (4448) İbn Mace (2327)

³ **Sahih.** Ahmed (2212) Ebû Dâvûd (3576) Taberî (8/461) Taberânî (10732)

⁴ **Sahih ligayrihi.** İbn Ebi Hatim, Tefsir (4/485 no: 6467) İsnadında Hişam b. Huceyr el-Mekki hakkında olumlu ve olumsuz sözler vardır. Cerh ve tadil konusunda ihtilaf bulunan raviler hakkında son söz için İbn Hacer'in Takrib'i ve Hafız Zehebi'nin Kâşif'ine bakılır. Hafız İbn Hacer Takrib'de: "Saduktur, yanılmaları vardır" demiştir. Zehebi Kâşif'te: sika (güvenilir) demiştir. Ayrıca Zehebi onun ismini, güvenilir oldukları halde eleştirilen ravilere dair "Men Tukellime Fih" adlı kitabında

Bazıları bunun en sağlam isnadının sadece Hişam b. Huceyr el-Mekki yoluyla geldiğini zannediyorlar. Bunun sebebi Ebu Katade el-Filistini adlı yazarın saptırmalarıdır. Bu zata hüsnü zan edenler yanlışlığa düşmektedir. Lakin İbn Abbas radiyallahu anhuma'dan gelen bu rivayette Hişam b. Huceyr tek kalmamıştır. Birçok tariklerden diğer iki tanesi şu şekildedir:

İbn Ebi Hatim Tefsir'inde; el-Hasen b. er-Rabî – Abdurrazzak – Ma'mer – İbn Tavus – babası isnadıyla rivayet ediyor:

سُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ: " وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ "، قَالَ: "هِيَ كَبِيرَةٌ"

"İbn Abbas radiyallahu anhuma'ya: **"Kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse onlar kâfirlerdir"** (Maide 44) ayeti soruldu. Dedi ki: "O kebirdir (büyük günah kastedilmiştir)"¹

Sufyan es-Sevri - Ma'mer - İbn Tavus - babası (Tavus el-Yemani) tarihiyle rivayet ediyor:

قال رجل لابن عباس في هذه الآيات (ومن لم يحكم بما أنزل الله) فمن فعل هذا فقد كفر؟ قال ابن عباس: إذا فعل ذلك فهو به كُفِّرَ، وليس كمن كفر بالله، واليوم الآخر، وبكذا، وكذا

"Bir adam İbn Abbas radiyallahu anhuma'ya "Kim Allahın indirdiği ile hükmetmezse..) ayetlerini söyledi ve:

"Kim böyle yaparsa kâfir mi olur?" diye sordu. İbn Abbas dedi ki:

"Bunu yaparsa küfretmiş olur lakin Allah'ı, ahiret gününü, şunu ve

zikretmiştir. Hişam b. Huceyr; Buhari ve Muslim ricalinden olup, hakkında yapılan cerh mücmel olduğundan bu konuda muhaddisler, tevsik edilen bir ravinin mücmel cerhine itibar etmezler. Ebu Katade gibi bu ilmin inceliklerinden habersiz olanların iddialarına da itibar edilmez. Bu isnad hasendir. Diğer rivayet yollarıyla sahih ligayrihidir. Allah en iyi bilendir.

¹ **Sahih.** İbn Ebi Hatim, Tefsir (4/484 no:6468)

şunu inkâr eden kâfir gibi değil!"¹

Bu isnad sahihtir. Süfyan es-Sevri'den gelen bu rivayette son cümle'nin tamamı İbn Abbas'a isnad edilmektedir. Başka tarikinde Tavus'un da bu açıklamayı yapmış olmasında bir işkâl yoktur. Burada *ihimal söz konusu ise istidlal batıl olur* kaidesini işletmeye çalışanlar komik bir duruma düşmektedirler. Tavus, İbn Abbas radiyallahu anhuma'dan işittiğini de söylemiştir. Ayrıca, ravinin rivayet hakkında yaptığı açıklama usul ilminde kararlaştırılan kaideye göre, başkalarının yorumundan daha önceliklidir. Nitekim Tavus bu açıklamayı, İbn Abbas'tan işittiğini de açıkça ifade etmiştir.

Görüldüğü gibi rivayetin İbn Abbasa nisbeti sahihtir. Sahabeden hiç kimse bu tefsire aykırı bir söz etmediğinden, bir ayetin tefsiri hakkında sahabe sözü merfu hükmünde olur.

Son günlerde bazıları İbn Mesud'un: "Hükümde rüşvete gelince bu küfürdür" demesini, İbn Abbas'ın tefsirine aykırı olarak ele almaktadırlar. Hâlbuki İbn Mesud radiyallahu anh, rüşvetin büyük bir günah olduğunu, ama hükümde rüşvetin daha ağır bir suç olduğunu dile getirmiştir. Zira İbn Mesud radiyallahu anh'e sorulan soru ve onun verdiği cevap, hüküm hakkında değil, rüşvet hakkındadır.

İbn Mesud radiyallahu anh rüşvetin hüküm konusunda olduğu zaman daha çirkin olacağını, tıpkı Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in bazı büyük günahları "küfür" sözüyle ifade etmesi gibi bir ifade ile belirtmiştir. Ehli sünnete göre rüşvetin küfür olmayıp büyük günahlardan olduğunda herhangi bir ihtilaf yoktur.

Nitekim gerek bunu nakleden Taberi, gerekse Ehli Sünnet akidesine dair eserler yazan İbn Batta, Ebu Bekir el-Hallal gibi âlimler ve hatta bu sözü kendi aleyhlerine delil kabul eden hariciler dahi bu sözü başka bir anlama yorumlamamışlardır.

Evet, Taberi bu sözü, Maide 44. Ayetinde geçen küfrün küçük küfür olduğunu ifade edenler bölümünde zikretmiş, İbn Batta ve el-Hallal da, bu sözü haricilerin maide 44. Ayetini kendi lehlerine kullanmalarına reddiye sadedinde, aslı itibarıyla küfür olmayan bazı ameller hakkında da "küfür" ifadesinin kullanıldığını ispatlamak için nakletmişlerdir.

¹ **Sahih.** İbn Nasr Tazimu Kadri's-Salat (2/571-572) Taberi Tefsir (6/256) Tahavi Müşkulu'l-Asar (2/318) Süfyan es-Sevri Tefsir (1/101)

3- Tabiinden bazıları (İbn Abbas'ın öğrencileri) bu ayette zikredilen küfrün dinden çıkararak küfür olmadığını açıklamışlardır. Onların asrında bu açıklamaya muhalefet eden kimse olmamıştır.

Abdullah b. Abbas radiyallahu anhuma bu ayetin tefsiri hakkında hiçbir şey söylememiş olsaydı bile, Tavus ve Ata'dan – rahmetullahi aleyhima - sabit olan açıklamalar, onlara muhalefet eden kimse olmaması sebebiyle yine hüccet olurdu.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh, Tabiin'in tefsiri hakkında şöyle söylemiştir: “Onlar bir konuda birleşirlerse, bunun hüccet olduğunda şüphe yoktur. Eğer ihtilaf ederlerse bazılarının görüşü, diğer bazıların ve kendilerinden sonra gelenlerin görüşü aleyhine delil olmaz. Böyle bir durumda Kur'an ve Sünnet lügatine veya genel Arap lügatine yahut sahabe görüşlerine müracaat edilir.”¹

Yine şöyle demiştir: “Sahabe ile Tabiin'in mezhebinden ve tefsirlerinden ayrılıp onlara muhalif olanı tercih eden bu konuda hata etmiştir. Hatta bidatçidir. Ama eğer müctehid ise hatası bağışlanır.”²

Küfr Kelimesi Mutlak Kullanıldığında Büyük Küfre Delalet Etmez mi?

Şayet; “Küfür kelimesi mutlak olarak kullanıldığında bundan büyük küfrün kastedilmesi esastır. Zira bir şey mutlak olarak zikredilince onun tam hali kastedilir” denilirse,

Cevap: Bunu söylemenin bir faydası yoktur. Zira bu ayette küçük küfrün kastedildiğini İbn Abbas radiyallahu anhuma ve arkadaşları açıklamıştır. Asırlarında onlara muhalefet eden olmamıştır.

Şayet, Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah “el-Kufr” şeklinde belirlilik takısı olan elif-lam ile gelen küfür kelimesi ile ancak büyük küfrün kastedilmiş olduğunu belirterek şöyle demiştir: “Belirlilik takısı ile gelen el-Kufr kelimesi, bilinen küfür yani dinden çıkararak küfür hakkında kullanılır”³ denilirse,

Cevap: İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh'in burada zikrettiği master olan “el-kufr” kelimesi ile ayette ism-i fail olarak gelen “el-kâfir” kelimesi arasında fark vardır. Zira master sadece fiile delalet eder. İsm-i fail ise

¹ İbn Teymiyye, el-Fetava (13/370)

² el-Fetava (13/361)

³ Şerhu'l-Umde (namaz bölümü s.82)

hem fiile hem de o fiili işleyene delalet eder.

Bundan dolayı, Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh'in biz-zat kendisi Maide 44. Ayetinde kastedilen küfrün küçük küfür olduğunu bazı sünnet imamlarının, hatta selefin genelinin görüşü olarak saymıştır.

İbn Useymin, el-Elbani'nin – rahmetullahi aleyhima – cevabına not olarak şöyle demiştir: “Şeyhulislam İbn Teymiyye'nin; “Küfür kelimesi belirlilik takısı ile gelirse büyük küfür kastedilir” şeklindeki sözünü, **“İşte onlar kâfirlerdir”** (Maide 44) ayetinden dolayı tekfire delil getirmek, kötü anlayışandır. Hâlbuki ayette “el-kufr” kelimesi geçmiyor. Doğrusu Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh nekra (belirsiz) gelen “küfr” kelimesi ile marife (belirlilik takısı olan el- takısı) ile gelen “el-küfr” kelimelerinin arasındaki farkı açıklamıştır. Ama vasıflamaya gelince, dinden çıkarmayan küfrü anlatmak için “ha ulâi kafirun” (işte onlar kâfirlerdir) de deriz, “ha ulâi'l-kafirun” da deriz. Fiili anlatmak ile faili anlatmak arasında da fark vardır.”¹

Marife Olarak Gelen “el-Fasikun ve ez-Zâlimun” Kelimelerinin Küfre Delalet Etmediği Yerlere Örnekler

Bu ayetler (Maide 44, 45, 47. Ayetleri) hakkında ikinci bir yanılma da: “Kuranda marife (belirlilik) takısı olan; “elif lam” takısı ile gelen “el-kufr, el-fısk ve ez-zulm” kelimeleri dinden çıkaran büyük küfre, büyük fısk ve büyük zulme delalet eder, dolayısı ile bu ayetlerde kişiyi dinden çıkaran zulm ve fısk kastedilmektedir” iddiasıdır. Halbuki bu iddianın doğru olmadığına ve bu kaidenin ism-i fail olarak kullanıldığında mutlak olmadığına delalet eden ayetler var. Bunlardan birkaç örnek:

{وَيَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا

تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ}

“Ey Âdem! Sen ve eşin cennette kalın ve istediğiniz yerden yiyin, yalnız şu ağaca yaklaşmayın yoksa zalimlerden olursunuz.” (A'raf 19, Bakara 35)

Bu ayette zulm fiilinin faileri, “ez-zalimin” şeklinde marifeli olarak gelmiş, fakat hiçbir Müslüman bu ağaca yaklaşan Âdem ile Havva'nın kâfir

¹ Fitnetu't-Tekfir (s.25, dipnot 1)

olduğunu iddia etmemiştir.

فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَن لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ
الظَّالِمِينَ

“Fakat sonunda karanlıklar içinde: "Senden başka ilah yoktur, Sen münezzehsin, doğrusu ben zulmedenlerden oldum" diye seslenmişti.” (Enbiya 87)

Bu ayette Yunus aleyhisselam'ın böyle dediği zikredilmekte ve yine kelime: “ez-zalimin” şeklinde marifeli geçmektedir.

الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَانٍ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ
أَنْ تَأْخُذُوا بِمَا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ
أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا
تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

“Boşanma iki defadır. Ya iyilikle tutma ya da iyilik yaparak bırakmadır. İkisi Allah'ın yasalarını koruyamamaktan korkmadıkça kadınlara verdiklerinizden (mehirden) bir şey almanız size helal değildir. Eğer Allah'ın yasalarını ikisi koruyamayacaklar diye korkarsanız, o zaman kadının fide vermesinde (mehrinden vazgeçerse) ikisine de günah yoktur. Bunlar Allah'ın yasalarıdır, onları bozmayın. Allah'ın yasalarını bozanlar ancak zalimlerdir.” (Bakara 229)

Bu ayette de zalimler kelimesi marifeli olarak gelmiştir. Fakat onları zalim yapan amel küfür değildir.

قَالُوا جَزَاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ

“Cezası, kimin yükünde bulunursa, ceza olarak ona el konulur; biz zalimleri böyle cezalandırırız” dediler” (Yusuf 75)

Bu ayette hırsızların cezasından bahsedilirken, hırsızlar da ez-zalimin diye marifeli olarak belirtilmiştir. Kastedilen ise Yusuf aleyhisselam'ın

kardeşi Bunyamin'dir.

قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي فَافْرِقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ
الْفَاسِقِينَ قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتِيهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ
عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ

"Musa: "Rabbim! Ben ancak kendime ve kardeşime söz geçirebiliyorum; artık bizimle bu yoldan çıkmış milletin arasını ayır" dedi. Allah: "Orası onlara kırk yıl haram kılındı; yeryüzünde şaşkın şaşkın dolaşacaklar. Sen, yoldan çıkmış millet için tasalanma" dedi" (Maide 25-26)

Her iki ayette de yoldan çıkmış millet diye terceme edilen kısım, marifeli olarak "el-fasıkîn" diye geçmektedir. Ayette kastedilen fasıklar; Şam'daki Eriha'ya girmeyi terk edenlerdir. Musa aleyhisselam onlara oraya girmelerini emrettiği halde isyan etmişlerdi.

وَالَّذِينَ يَزْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ
جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

"İffetli kadınlara zina isnat edip de, sonra dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun; ebediyen onların şahidliğini kabul etmeyin. İşte onlar yoldan çıkmış kimselerdir" (Nur 4)

Bu ayette de yoldan çıkmış kimseler, el-fasikun diye marifeli gelmiştir, fakat onlar kâfir olmamışlardır.

Şeriatle Hükmetmeyi Terk Sebebiyle Tekfir Şüphesi

Eğer: **"Terk sebebiyle tekfir, Allah Azze ve Celle'nin: "Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır."** (Maide 44) ayetinin zahiri değil midir?" denilirse şöyle cevap verilir:

Evet, ayetin zahiri budur. Lakin ehl-i sünnet ve'l-cemaat bu ayetin zahirine göre alınmaması hususunda icma etmiştir. Hatta bu ayeti zahirine göre alanları haricilik ve mutezile'ye nispet etmişlerdir. Bunun delili, İmam el-Âcurrî'nin şu sözleridir:

Said b. Cubeyr rahimehullah şöyle demiştir: “Haruriyye’nin (Haricilerin) tabi oldukları müteşabih ayetlerden biri de şudur:

“Her kim Allah’ın indirdikleri ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.” (Maide 44) Onlar bu ayeti

“...Sonra kâfir olanlar putları rableri ile denk tutuyorlar” (En’am 1) ayeti ile birlikte değerlendiriyor ve yöneticinin haktan başkasıyla hükmettiklerini görünce şöyle diyorlar:

“O küfredmiştir. Küfreden de rabbine denk tutmuş ve şirk koştur. Bu ümmet müşriktir.” Böylece gördüğün gibi huruc ediyor ve savaşıyorlar. Çünkü onlar müteşabih olan bu ayeti tevil etmektedirler.”¹

Hafız İbn Abdilberr rahimehullah şöyle demiştir: “Bid’at ehlinden Hariciler ve Mutezile gibi bir topluluk, bu konuda sapıtarak bu ve benzer rivayetleri, günah işleyenleri tekfire delil getirmişlerdir. Allah’ın kitabından, zahirdeki anlamı kastedilmeyen ayetleri delil getirmişlerdir. Bunlardan birisi de: **“Her kim Allah’ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır.”** (Maide 44) ayetidir.”²

Allame el-Kurtubi rahimehullah şöyle demiştir: **“Her kim Allah’ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır.”** (Maide 44) ayetini, günah sebebiyle tekfir eden hariciler delil getirmişlerdir. Hâlbuki bu ayette onlara delil yoktur.”³

Allame Ebu Hayyan el-Endülüsî rahimehullah şöyle demiştir: “Hariciler bu ayeti, Allah’a isyan eden herkesin kâfir olduğuna delil getirmişler ve şöyle demişlerdir: “Bu ayet, Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmeden herkesin kâfir olduğunu ifade etmektedir. Her günah işleyen de Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmiştir. Bundan dolayı kâfir olur.”⁴

Şeyh Muhammed Reşid Rıza rahimehullah şöyle demiştir: “Meşhur fıkıh imamlarından hiçbiri bu ayetin zahirini söylememiştir.”⁵

Ehl-i Sünnet, Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmenin bazı

¹ **Hasen maktu.** Acurri eş-Şeria (44) İbnu’l-Munzir, Tefsir (228) Suyuti, Durru’l-Mensur (2/146) Şatıbi el-İtisam (1/465)

² Et-Temhid (16/312)

³ El-Mufhim (5/117)

⁴ Bahru’l-Muhit (3/493)

⁵ Tefsiru’l-Menar (6/336)

şekillerinin büyük küfür olmayacağına ittifak etmişlerdir. Hafız İbn Abdilberr şöyle demiştir: “Âlimler, bilerek ve kasten hükümde zulmetmenin büyük günah olduğunda icma etmişlerdir.”¹

Allame İbn Hazm rahimehullah şöyle demiştir: “Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl kâfir olanlar onlardır.” (Maide 44)

“Zira kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte asıl zâlim olanlar onlardır.” (Maide 45)

“Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse, işte asıl fâsık olanlar onlardır.” (Maide 47) Mu'tezile her günah işleyen, zalimin ve fasığın kâfir olacağını açıkça söylemişlerdir. Zira günah işleyen herkes Allah'ın indirdiği ile hükmetmemiş olur.”²

İkinci İddia: Nisa 65. Ayeti

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **“Fakat hayır; Rabbine yeminler olsun ki onlar, aralarında çekiştikleri şeyler hakkında seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet göstermedikçe iman etmiş olmazlar.”** (Nisa 65)

Şayet: “Allah, şeriate muhakeme olmayanlardan iman vasfını kaldırmıştır. Bu da küfrü gerektirir” denilirse,

Cevap: Burada kaldırılan vasfı imanın aslı (tümü) değil, kemalidir. Ayet iman ortadan kalkacağına değil, eksileceğine hükmetmektedir.

Bunun açıklaması; şeriatıta iman vasfının kaldırılması ile onun aslı (tamamı) değil, kemali kastedilmiştir.

Bunun örnekleri; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem; **“Sizden biriniz kendisi için sevdiği şeyi kardeşi için de sevmedikçe iman etmiş olmaz”**³ sözüdür. Yine şöyle buyurmuştur:

“Vallahi iman etmemiştir, vallahi iman etmemiştir, vallahi iman

¹ Et-Temhid (16/358)

² El-Fasl (3/278)

³ **Sahih.** Buhari (13) Müslim (168)

etmemiştir" denildi ki;

"Kim ey Allah'ın rasulü?" bunun üzerine şöyle buyurdu:

"Komşusunu kötülüklerinden güvende kılmayan kimse"¹

Şunu iyi bil ki, ayette kaldırılan iman vasfını, imanın aslı ile kemali arasında değiştiren sebepler vardır. Bu konudada iki hususa dikkat edilir;

Birinci sebep: Ayette iman vasfının kaldırılması üç kişi hakkında söz konusu olmuştur:

- 1- Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e muhakeme olmayan
- 2- Gönlünde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hükmüne karşı sıkıntı hisseden
- 3- Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hükmüne teslim olmayan

Ayette iman vasfının kaldırılmasını imanın aslına yorumlayanların (imanın tamamen kaldırıldığına hükmedenlerin) bu üç sınıfı da tekfir etmeleri gerekir. Hâlbuki ikinci ve üçüncü maddede zikredilenlerin kâfir olmayacaklarına deliller vardır. Bunun apaçık delillerinden iki tanesi şu şekilde:

Birincisi; Enes b. Malik radiyallahu anh şöyle demiştir: "Mekke fet-hedildiğinde Kureyş arasında ganimetler taksim edildi. Ensar dedi ki:

"Bu gerçekten hayret vericidir! Onların kanlarını bizim kılıçlarımız döktü, ganimetler ise şunlara veriliyor!" Bu söz Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e ulaşınca onları topladı ve şöyle dedi:

"Sizden bana ulaşan şu sözler neyin nesidir?" onlar da yalanla-mayarak:

"Neyse odur" dediler. Buyurdu ki:

"Sizler, onların evlerine dünya ile dönmelerinden, sizlerin ise ev-lerinize Allah'ın rasulü ile birlikte dönüyor olmanızdan razı değil mi-siniz? Şayet insanlar bir vadiye veya bir mahalleye, Ensar da başka bir vadiye veya başka bir mahalleye gidecek olsa, muhakkak ki ben Ensar'ın vadisine veya Ensar'ın mahallesine giderdim."² Dediler ki:

¹ **Sahih.** Buhari (6016)

² **Sahih.** Buhari (3778) Müslim (2437)

“Ey Allah’ın rasulü, artık razı olduk”¹

İkincisi: Aîşe radiyallahu anha hadisidir; “Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in eşleri, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’e Ebu Kuhafe’nin kızı (Aîşe radiyallahu anha) konusunda adaletli olmasını söylemeye gelmişlerdi.²

Ayette geçen üç sınıftan ikinci ve üçüncüsünden imanın kemal vasfı kaldırıldığına göre, ilk sınıf hakkında da bu geçerlidir. İkinci ve üçüncü sınıflar tekfir edilemeyeceğine göre, ilk sınıf da (Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e muhakeme olmayanlar da) tekfir edilemez. Zira hepsi hakkındaki tehdit tektir.

Bu hususu Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh’in şu sözleriyle bağlayalım:

“Bu ayet, haricilerin Allah’ın indirdiği ile yönetmedikleri gerekçesiyle yöneticileri tekfir etmekte getirdikleri delillerdendir.”³ Böylece mesele aydınlığa kavuşmuştur.

İkinci sebep: - bu dikkat gerektiren bir konudur – Ayet, Bedir ashabından olan bir Ensari hakkında nazil olmuştur. Bedir ashabı, büyük küfre düşmekten korunmuşlardır. Bu olay, Zübeyr radiyallahu anh ile bu adam (radiyallahu anh) arasında geçen bir dava idi. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Ensari’yi öfkeliendiren bir hüküm verince;

“O amcanın oğlu olduğu için mi böyle hükmettin?” demişti.⁴

Bedir ashabından olan bu Ensari’nin – radiyallahu anh – öfkesine bakınız! Ondandır Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in bu konudaki hükmüne tam bir teslimiyet gerçekleşmemiştir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh şöyle demiştir:

“Allah ve rasulünün iman, islam, din, namaz, oruç, taharet, hac ve benzer isimler gibi, isimlerin gereklerinden olan meseleleri nefyettiği her müsemma, ancak bu müsemmanın gereklerinden olan bir vacibin terk edilmesi sebebiyle nefyedilmiştir. Bu yüzden Allah Azze ve Celle:

¹ **Sahih.** Buhari (4331) Müslim (2438)

² **Sahih.** Buhari (2581) Müslim (6240)

³ Minhacu’s-Sunne (5/131)

⁴ **Sahih.** Buhari (2309, 2362, 2708, 4585) Müslim (6065) Ebu Davud (3637) Tirmizi (1363) Nesai (5431)

“Fakat hayır; Rabbine yeminler olsun ki onlar, aralarında çekiştikleri şeyler hakkında seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet göstermedikçe iman etmiş olmazlar.” (Nisa 65) buyurmuştur. Bu gaye gerçekleşmediği sürece iman vasfı nefyedildiğinden, bu gayenin insanlara farz olduğunu gösterir. Kim bunu terk ederse tehdite muhatap olur ve cennete azaba uğramadan girmekle vaad edilen vacip iman sahiplerinden olamaz.”¹

Yine şöyle demiştir: “Kitap ve sünnette nefyedilen ameller ancak o amelin bazı gereklerinin yerine gelmemesi sebebiyledir. Allah Teâla'nın şu ayetinde olduğu gibi:

“Fakat hayır; Rabbine yeminler olsun ki onlar, aralarında çekiştikleri şeyler hakkında seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet göstermedikçe iman etmiş olmazlar.” (Nisa 65)”²

Şayet; “*Bedir ashabının küfre düşmekten korunmasının delili nedir?*” denilirse,

Cevap: Muhakkak ki Allah Teâla onlara cenneti vacip kılmıştır. Nitekim Hatıb radiyallahu anh kıssasında Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Bedir ashabı hakkında şöyle buyurmuştur:

“Allah onların durumlarından haberdar olduğundan olsa gerek, şöyle buyurmuştur; Dilediğiniz ameli işleyin, Sizlere cenneti vacip kıldım”³

İslam'dan çıkaran konularda onların özelliklerini ve korunmuşluklarını söylemeyen kimse, hem zikredilen hadise hem de Allah Azze ve Celle'nin şu ayetine çelişir:

“Şüphesiz Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz, bunun altındakilerde ise dilediğini bağışlar.” (Nisa 48, 116)

Şayet; “*Bedir ashabından birinin küfre düşüp de sonra bundan tevbe etmesi, sonra da bu tevbe üzerine ölerek cennete girmesi mümkün değil midir? Böylece çelişki sözkonusu olmaz*” denilirse,

¹ El-Fetava (7/37)

² El-Fetava (22/530)

³ **Sahih.** Buhari (6939)

Cevap: Buna iki açıdan cevap verilecektir:

1- Allah Azze ve Celle Bedir ashabını mutlak bir bağışlama ile bağışlamıştır. Bu bağışı, tevbeyle bağlamamıştır. Bedir ashabı hakkındaki bu nassın mutlak olarak değerlendirilmesi, Allah Teâla'nın şart koşmadığı şeylerin şart koşulmaması gerekir.

2- Şayet bu söylenilirse, onlar hakkındaki bu üstünlüğü iptal etmiş oluruz. Zira onlar bedir savaşına katılmış olmakla bu özelliği kazandılar. İlim ehli küfür de dâhil bütün günahların tevbe ile affedileceği hususunda ittifak etmişlerdir. Şayet Bedir ashabının günahının bağışlanması, tevbe şartına bağlanırsa, onları Bedir'e katılmayan başkalarından ayıran bir özellikleri kalmaz.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh şöyle demiştir: "Bedir ashabı ve benzerleri hakkında: "İstediğiniz ameli işleyiniz, sizleri bağışladım" buyrulması, küçük günahlara veya tevbeyle birlikte bağışlanmasına yorumlanırsa, onlarla başkaları arasında bir fark kalmaz. Yine hadisin küfre yorumlanması da caiz değildir. Zira küfrün ancak tevbe ile bağışlandığı bilinmektedir. Yine bunun sadece büyük günahlardan sakınmak suretiyle bağışlanan küçük günahlara yorumlanması da caiz değildir."¹

Şayet: "Ayette şeriata muhakeme olmayanlardan iman vasfı kaldırılıyor, bu hükmün bu sahabi hakkında sabit olması gerekmez, zira belirli bir şahsın tekfirinde şartlar ve engeller sözkonusudur" denilirse,

Cevap: Bu belirli sahabeyi diğerlerinden ayıran özelliği, hakkında ayet indirilmiş olmasıdır. Ayetin kim hakkında indirildiğine bakmadan tefsir etmenin imkânı yoktur. Bununla beraber ayetin sebebinin özel oluşuna değil, lafzının genel oluşuna itibar edilir. Ancak ayetin kapsamına, hakkında indirildiği kimsenin girmesinin öncelikli oluşunda ihtilaf yoktur.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh şöyle demiştir: "Ayetin belirli bir sebebi vardır. Eğer emir veya yasak sözkonusu ise, bu hakkında nazil olduğu o şahıs ile onun durumunda olan başkaları arasındadır. Eğer övgü veya kınama türünden bir haber söz konusu ise, yine o şahıs ile onun durumunda olan başkaları arasındadır."²

Allame İbn Kayyım rahmetullahi aleyh şöyle demiştir: "Hükme sebep

¹ El-Fetava (7/490)

² El-Fetava (13/339)

olan, hükmün kapsamı dışında bırakılıp başkalarına uygulanamaz.”¹

Hatta Allame Zerkeşi rahmetullahi aleyh bu konuda bazılarının icma nakletmiş ve şöyle demiştir:

“Sebeb olanın içtihat ve icma ile kapsamdan çıkarılması caiz değildir.

Nitekim Kadı Ebu Bekr Muhtasaru't-Takrib'de bunu nakletmiştir. Zira sebebin hüküm kapsamına girmesi kesindir.”²

Üçüncü İddia: Nisa 60. Ayeti

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: “**Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia eden kimseleri görmüyor musun? Aslında tâğûtu inkâr etmekle emrolundukları halde, yine de onun önünde muhakeme olunmak istiyorlar. Şeytan da onları, (dönüşü olmayan) uzak bir sapıklığa düşürmek istiyor.**” (Nisa 60)

Şayet: “Şeriatın başkasına muhakeme olmak küfürdür. Zira Allah onun imanının iddiadan ibaret olduğunu, yani onun münafık olduğunu bildiriyor” denilirse, buna iki açıdan cevap verilecektir:

Birinci Cevap: Ayetin münafıklar hakkında nazil olduğu doğrudur. Lakin bunun anlamının iki şeye ihtimali vardır;

1- Onların imanı, tagutun hükmünü istemelerinden ötürü iddiaya dönüşmüştür. (Yani onlar münafık olmuşlardır). Muhaliflerin tutunduğu ihtimal budur.

2- Bu, iman iddiasında bulunan (münafıklar)ın sıfatlarındandır. Zira onlar tağûta muhakeme olmak istemişlerdir. Müminlerin münafıklara ait sıfatlardan birisinde onlara benzemesi küfrü gerektirmez. Bundan dolayı kim Allah'ın indirdiklerinden başkasıyla muhakeme olursa, münafıkların bir sıfatında onlara benzemiş olur. Başka bir delil olmadıkça bu küfrü gerektirmez. Nitekim münafıkların sıfatlarından bir diğeri olan yalan hususunda onlara benzeyen de kâfir olmaz.

Eğer bir meselede tekfiri gerektirmesi ihtimali ile gerektirmemesi ihtimali bir araya gelirse, bu sebepten tekfir edilmez. Zira tekfir, ihtimal üze-

¹ Zadü'l-Mead (5/317)

² El-Burhan (1/117)

rine kurulamaz. Bilakis ancak kesin bilgi üzere kurulur. Özellikle de, kendilerine, ancak Allah'tan başkasına muhakeme olmaları sebebiyle verilen nifak hükmü hakkında gelen delil, bunu göstermiyorsa, bu konuda ihtiyatlı olmak gerekir.

İkinci Cevap: Bu kimseler tağutun hükmünü istiyorlardı. Lakin onların bu istekleri mutlak bir istek değildi. Hatta küfrü ortadan kaldırmayan özel bir istektir. Tağutu inkâr etmek gerektiğine inanmayanın büyük küfürle kâfir olduğunda şüphe yoktur. Allah Teâla şöyle buyurmuştur.

“Kim tâğûtu inkâr eder, Allah'a inanırsa, kopması mümkün olmayan en sağlam kulpa tutunmuş olur.” (Bakara 256)

İmam İbn Cerir et-Taberi rahmetullahi aleyh şöyle demiştir:

“Davalarında **“Tağuta”** yani saygı gösterdikleri, sözünü delil kabul ettikleri ve hükmüne razı oldukları, Allah dışında kimselere **“muhakeme olmak istiyorlar. Hâlbuki onu inkâr etmekle emrolunmuşlardı.”** (Nisa 60)

Yani onlara Allah'ın emrini bırakarak şeytana tabi olmak suretiyle hükmüne başvurdukları tağutun getirdiği şeyleri yalanlamaları emredilmişti.”¹

Dördüncü İddia: En'am 121. Ayeti

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **“Muhakkak ki şeytanlar, dostlarına, sizinle mücadele etmelerini telkîn edeceklerdir. Onlara itaat ettiğiniz takdirde, şüphe yoktur ki, siz de müşriklerden olursunuz.”** (En'am 121)

Şayet; *“Allah'ın emrine aykırı hususlarda Allah'tan başkasına itaat eden şirk koşturmuş olur”* denilirse,

Cevap: Buna iki açıdan cevap verilecektir:

1- Ayetin zahiri, her taatin şirk olduğunu düşündürmektedir. Kastedilen ise kesinlikle bu değildir. Hatta bunu kimse söylememiştir.

2- Burada kastedilen itaat, helal ve haram saymak suretiyle itaattir. Yani onlara uyup haramı helal olarak ve helali de haram olarak inanmaktır.

Allame Abdullatif b. Abdirrahman b. Hasen rahmetullahi aleyh şöyle

¹ Taberi Tefsiri (5/96)

demıştır: “Allah Teâla’nın: “**Muhakkak ki şeytanlar, dostlarına, sizinle mücadele etmelerini telkîn edeceklerdir. Onlara itaat ettiğiniz takdirde, şüphe yoktur ki, siz de müşriklerden olursunuz.**” (En’am 121) ayetini düşün! Allah’ın haram kıldığını helal saymada şeytanın dostlarına itaat edenlerin müşrik olduğuna nasıl hükmediyor!”¹

Beşinci İddia: Şura 21. Ayeti

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: “**Yoksa onların, Allah’ın izin vermediği şeyi kendileri için dinden bir şeriat koyan ortakları mı var?**” (Şura 21)

Şayet; “*Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmeden, hükmünde Allah’a ortak koşmuş bir kâfir olur*” denilirse,

Cevap: Ayet sadece dinde değişiklik yapanın küfrüne delildir. Çünkü o, iki sıfatı bir araya getirmekle kâfir olur;

1- Teşri (şeriat/din koymak). Zira “**onlara bir şeriat koyan/meşrû kılan**” buyrulmuştur.

2- Bunun dinden olduğunu iddia etmek. Çünkü “**dinden..**” buyrulmuştur.

Bu, dinde değişiklik anlamındadır. Bunun ise küfür olduğunda icma vardır.

Altıncı İddia: Kehf 26. Ayeti

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: “**O, hükmünde hiç kimseyi ortak etmez**” (Kehf 26)

Şayet; “*Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmeden, Allah’ın hükmünde kendisini O’na ortak tutan bir kâfirdir*” denilirse,

Cevap: Buna üç açıdan cevap verilecektir:

1- Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmeden, kendi hükmünü dine nispet etmedikçe veya Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmenin

¹ Uyunu’r-Resail (1/251)

caiz olduğuna inanmadıkça Allah'ın hükmünde ortak olmaz. Bunun dışındakilerin Allah'a hükmünde ortak koşanlar olduğunu kabul edemeyiz.

2- Ayette Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmedenin Allaha hükmünde ortak koştuğuna delil yoktur. Bilakis bundan ileri derecede yasaklama söz konusudur. Bu konuda ihtilaf yoktur. İhtilaf tekfir hususundadır.

3- Bu, zulmedenin de, Allah'a hükmünde ortak koşmuş sayılarak tekfirini gerektirir. Hâlbuki Ehl-i Sünnet zulmeden yöneticinin kâfir olmaya çağında icma etmişlerdir.

Yedinci İddia: En'am 57 ve Yusuf 40. Ayetleri

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **"Hüküm ancak Allah'ındır."** (En'am 57, Yusuf 40, 67)

Şayet; *"Kendisinden hükümler koyan, sadece Allah'a ait olan hüküm konusunda Allah ile çekişmiştir. Bu yüzden kâfir olur"* denilirse,

Cevap: Buna üç açıdan cevap verilecektir:

1- Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmedenin, kendisinin buna hak sahibi olduğunu iddia etmeksizin sadece fiiliyle Allah ile çekiştiğini kabul etmek mümkün değildir.

2- Buna muhalefet edenin, Ehl-i Sünnetin, kâfir olmayacağı hususunda icma ettikleri zalim yöneticiyi de tekfir etmesi gerekir.

3- Yine buna muhalefet edenin, Ehl-i Sünnetin, kâfir olmayacağı hususunda icma ettikleri suret yapan kimseyi de tekfir etmesi gerekir.

Sekizinci İddia: Tevbe 31. Ayeti

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **"Onlar, Allah'ı bırakıp hahamlarını, rahiplerini ve Meryem'in oğlu Mesîh'i kendilerine Rab edinmişler."** (Tevbe 31)

Şayet; *"Kitap ehli, âlimlerine ve rahiplerine Allah'ın indirdiği dışındaki hükümlerinde itaat ettiklerinden Allah onları, Allah dışında rabler edinmekle vasıfladı. Zira bu şirkdir. Yöneticiler de Allah ile beraber mabud edinilmektedir"* denilirse,

Cevap: Hahamlara ve rahiplere itaat etmek iki durumun dışına çıkmaz:

1- Onlara Allah'ın haram kıldıklarını helal, Allah'ın helal kıldığını da

haram sayarak itaat etmek. Bunun dinden çıkaran küfür olduğunda ihtilaf yoktur.

2- Onlara Allah'a isyan hususunda, Allah'ın haram kıldığını helal, helal kıldığını da haram saymadan itaat etmek. Bu ise kesin olarak küfür değildir. Zira aksi halde hevalarına veya günah işlemeye davet eden günahkârlara itaat eden tüm günahkârları tekfir etmek gerekir. Yine Ehl-i Sünnetin kâfir olmadıkları hususunda icma ettikleri; Allah'a isyan hususunda kocasına itaat eden kadın veya babasına itaat eden çocuğu da tekfir etmek gerekir.

Bu aynı zamanda Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh'in söylediğidir:

"Âlimlerini ve rahiplerini rabler edinen bu kimseler, Allah'ın haram kıldığını helal, Allah'ın helal kıldığını da haram sayma hususunda itaat etmişlerdir. Bunlar iki durumdadırlar; birincisi; Onların Allah'ın dinini değiştirdiklerini bildikleri halde bu hususta onlara tabi olurlar. Böylece Allah'ın haram kıldığının helal olduğuna, Allah'ın helal kıldığının da haram olduğuna inanarak, önderlerinin rasulün getirdiği dine muhalefet ettiklerini bildikleri halde tabi olurlar. İşte bu küfürdür... İkincisi; helali haram, haramı helal olarak inanmak imanlarında sabittir.¹ Lakin onlar günahkârların yaptığı gibi Allah'a isyan hususunda, bunun günah olduğuna inanarak itaat ederler. İşte bunlar, diğer günahkârlarla aynı hükümdedirler."²

Dokuzuncu İddia: Şura 10. Ayeti

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: "**Üzerinde ihtilâf ettiğiniz şeyin hükmü Allah'a aittir**" (Şura 10)

Şayet: "*Allah'tan başkasına muhakeme olmak, Allah Azze ve Celle'nin emrine muhalefettir*" denilirse,

Cevap: Bu ayet, şeriata muhakeme olmanın vacip olduğuna delalet ediyor. Bu konuda bir ihtilaf yoktur. Yine Allah'ın indirdiğinden başkasıyla

¹ Burada ki ifadede muhtemelen hata vardır. Doğrusu: "Haramı haram, helali helal olarak inanmak imanlarında sabittir" şeklinde olmalı.

² El-Fetava (7/70)

muhakeme olan bu kimselerin de günahkâr olduklarında ve büyük bir günaha düştüklerinde ihtilaf yoktur. Lakin ayette tekfire delalet yoktur.

Onuncu İddia: Maide 50. Ayeti

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **“Onlar, yine de câhiliyye devrinin (o kokuşmuş) hükmünü mü arıyorlar? Oysa yakînen bilen insanlar için, Allah'tan daha güzel hüküm sahibi olan kim vardır?”** (Maide 50)

Şayet; “Allah Azze ve Celle şeriattan başkasıyla hükmetmeyi cahiliye hükmü olarak nitelemiştir. Bu da onun küfür olduğunu gösterir” denilirse,

Cevap: Bir şeyin cahiliye'ye nispet edilmesi veya cahiliye ehlinin amellerinden olmakla nitelenmesi küfrü gerektirmez. Bunun delili şu iki meseledir:

1- Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, birisini kınadığı zaman Ebu Zer radiyallahu anh'e,:

“Sen kendisinde cahiliye bulunan bir kimsesin” demiştir.¹

2- Nebi sallallahu aleyhi ve sellem küfür olmadığına ittifak bulunan bazı şeyleri cahiliye amelleri olarak nitelemiştir. Soya sövmek ve ölü üzerine ağıt yakmak bunlardandır.²

Cahiliyeye nispetten dolayı küfürle alaka kuran, Ehl-i Sünnet'in tekfir edilmemesi hususunda ittifak ettikleri; müslümanı kınamak, soya sövmek ve ölü üzerine ağıt yakmak gibi işlerden dolayı da tekfir etmesi gerekir.

İmam Ebu Ubeyd el-Kasım b. Sellam rahmetullahi aleyh şöyle demiştir:

“Allah Azze ve Celle'nin şu ayetini işitmedin mi?:

“Cahiliye hükmünü mü arıyorlar?” (Maide 50) Tefsir ehline göre bu ayetin açıklaması; Allah'ın indirdiği dışında hükmeden, İslam üzere olup, bu hükmü cahiliye ehlinin hükmü gibidir. Ancak cahiliye halkı böyle hükmederler demektir. Bu tıpkı Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şu sözü gibidir:

¹ **Sahih.** Buhari (30) Müslim (4289)

² **Sahih.** Müslim (2157)

“Üç şey cahiliye işlerindendir; soya sövmek, ölü üzerine ağıt yapmak ve yıldızlardan yağmur beklemek”... Bu rivayetlerin tamamında zikredilenler – günahlar – işleyenini kâfir ya da münafık değil cahil yapar... Lakin bunun anlamı; bunların kâfirlerin amellerinden olduğunu, Kitap ve sünnette yasaklanmış bir haram olduğunu açıklamaktır.”¹

İmam Buhari rahmetullahi aleyh şöyle demiştir: “Günahların cahiliye işlerinden olduğuna, şirk olmadıkça bunları işleyenin tekfir edilmeyeceğine dair bir bölüm. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Şüphesiz sen, kendisinde cahiliye bulunan bir kimsesin.” Allah Teâla da şöyle buyurmuştur:

“Muhakkak ki Allah kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz, bunun altındakileri dilediği kimse için bağışlar.” (Nisa 48, 116)²

Onbirinci İddia: Nisa 60. Ayetinin Sebebi Nüzulü

Allah Azze ve Celle'nin şu ayetinin nüzul sebebi: **“Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia eden kimseleri görmüyor musun? Aslında tâğûtu inkâr etmekle emrolundukları halde, yine de onun önünde muhakeme olunmak istiyorlar. Şeytan da onları, (dönüşü olmayan) uzak bir sapıklığa düşürmek istiyor.”** (Nisa 60)

Eş-Şa'bî rahmetullahi aleyh şöyle demiştir: “Münfiklardan biri ile bir yahudi arasında bir dava vardı. Yahudi rüşvet almayacağını bildiğinden;

“Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'e muhakeme olalım” dedi. Munafık ise rüşvet alacaklarını bildiğinden;

“Yahudilere muhakeme olalım” dedi. Böylece anlaşarak Cüheyne'deki bir kâhine gittiler ve ona muhakeme oldular. Bunun üzerine bu ayet nazil oldu.”³

Şayet; *“Allah, kâhine muhakeme oldukları için onların münafık olduklarına hükmetmiştir”* denilirse,

Cevap: Buna üç açıdan cevap verilecektir:

1- Bu rivayet zayıftır. Zira eş-Şa'bî rahmetullahi aleyh tabiinden

¹ El-İman (s.90)

² Sahihu Buhari (30 nolu hadisin başlığı)

³ Vahidi, Esbabu'n-Nuzul (s.119)

olup, bu rivayet mürseldir.

2- Şayet hadis sahih olsa dahi, ayet bir münafık hakkında indirilmiştir. Bir müslümanda münafıkların sıfatlarından bir sıfat meydana gelirse, bunun büyük nifak olmasını gerektirmez. Ancak delil, nifakla nitelemenin sadece bu sıfattan (yani muhakemeden) dolayı olduğunu gösterirse o başka.

3- Burada delil, nifak vasfının bu adamda muhakeme sebebiyle gerçekleştiğini göstermemektedir. Şayet rivayet sahih kabul edilirse, kâhine muhakeme olmadan önce de bu adamın münafık olduğu açıkça belirtilmektedir.

On İkinci İddia: Nisa 60. Ayetinin Diğer Bir Nüzul Sebebi

Ayetin nüzul sebebine dair diğer bir rivayet şu şekildedir:

“İki kişi davalastılar. Biri; “Meseleyi Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’e götürelim” derken, diğeri;

“Ka’b b. Eşref’e gidelim” dedi. Sonra anlaşıp Ömer radiyallahu anh’e gittiler ve içlerinden biri kıssayı anlattı. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in hakemliğine razı olmayan adama:

“Böyle mi oldu?” diye sordu. O da;

“Evet” deyince, onu kılıçla öldürdü.”¹

Cevap: Bu rivayet el-Kelbî yoluyla, Ebu Salih Bazam’dan rivayet edilmiş, o da İbn Abbas radiyallahu anhuma’dan rivayet etmiştir. Bu rivayette dört illet vardır:

1- Muhammed b. Saib el-Kelbî; terk edilmiş bir ravidir. Yahya b. Said ve İbn Mehdi onun rivayetlerini terk etmişlerdir. Hatta Ebu Hatim onun hakkında: “İnsanlar onun rivayetlerini terk etme hususunda icma etmişlerdir” demiştir.²

2- Bazam zayıf bir ravidir. Buhari ve İbn Hacer onun zayıf olduğunu belirtmişlerdir. Hatta İbn Adiy, onun hakkında şöyle demiştir: “Öncekiler

¹ Vahidi, Esbabu’n-Nuzul (s.119)

² Bkz.: Tehzibu’l-Kemal (6/318-319/5825)

arasında ondan razı olan hiçkimse bilmiyorum.”¹

3- Bazam ile İbn Abbas radiyallahu anhuma arasında kesinti vardır. İbn Hibban şöyle demiştir: “Bazam, İbn Abbas radiyallahu anhuma’dan işitmediği halde ondan rivayette bulunur.”²

4- el-Kelbî’nin Bazam’dan rivayetlerinin hiçbir değeri yoktur. Yahya b. Main, Bazam hakkında şöyle demiştir: “Şayet ondan rivayet eden el-Kelbî ise hiçbir kıymeti yoktur.”³

On Üçüncü İddia: Nisa 60. Ayetinin Diğer Nüzul Sebebi

Ayetin nüzul sebebiyle ilgili üçüncü rivayet, İbn Abbas radiyallahu anhuma’nın şu sözüdür:

“Ebu Berze el-Eslemî, Yahudiler arasında, zıtlaşmalar hususunda kadılık yapan bir kâhin idi. Müslümanlardan zıtlaşan bazı kimseler de ona başvurdular. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle,

“Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia eden kimseleri görmüyor musun?..” (Nisa 60) ayetini indirdi.”⁴

Hafız el-Heysemi rahmetullahi aleyh; “Ravileri, Sahih’in ricalidir” demiştir.⁵

Hafız İbn Hacer rahmetullahi aleyh: “İsnadı ceyyid (iyi)dir” demiştir.⁶

Şayet; “Allah Teâla, müslümanlardan olan bu kimseleri kâhine muhakeme oldukları için münafıklıkla nitelemiştir” denilirse,

Cevap: Buna iki açıdan cevap verilecektir:

1- Ayetin akışı, onların münafık olduklarını gösteriyor ve münafıkların sıfatlarından birinden bahsediyor. Ne ayette, ne de nüzul sebebinde, onlar hakkında nifak nitelemesinin sebebinin kâhine muhakeme olmaları olduğuna delil yoktur. Her kim onlar gibi davranırsa, onlara benzemiş olur.

¹ Bkz.: Mizanu’l-İtidal (2/3/1123) Takribu’t-Tehzib (s.163) el-Kamil (2/258/300)

² Bkz.: Tehzibu’t-Tehzib (1/211)

³ Bkz.: Tehzibu’l-Kemal (1/326/265)

⁴ Vahidi, Esbabu’n-Nuzul (s.118) Taberani (12045)

⁵ Mecmau’z-Zevaid (7/6 no: 10934)

⁶ El-İsabe (7/32) Ebu Burde el-Eslemi radiyallahu anh’in hal tercemesi.

Münafıklara ait bir sıfatta onlara benzeyenin münafık olması gerekmez.

2- Bu kimseler, tekfiri gerektiren bir istek içindeydiler. Bu istekleri ise tağutu inkâr şartına aykırıdır. Nitekim daha önce bu husus açıklanmıştır.

On Dördüncü İddia: Cengiz'in Yâsık Kanunnamesi

Hafız İbn Kesir rahmetullahi aleyh, Tatarların “Yasa” veya “Yasık” adlı kitabındaki bazı hükümlerle ilgili olarak şöyle demiştir:

“Bu tamamıyla Allah’ın peygamber olan kullarına indirdiği şeriatlere aykırıdır. Her kim peygamberlerin sonuncusu Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’e indirilen muhkem şeriatı bırakır da, nesh edilmiş başka şeriatlarla hükmetmeye kalkarsa kâfir olur. O halde “Yasa”ya muhakeme olup onu öne geçirenin hali nasıl olur? Kim bunu yaparsa müslümanların icma ile kâfir olur.”¹

Şayet; “*Burada şeriatı terk edip başka şeylere muhakeme olanların küfrüne icma bulunduğu zikrediliyor*” denilirse,

Cevap: Burada zikredilen icma sadece şu iki kişiden biri hakkındadır:

1- Allah’ın indirdiklerinden başkasıyla hükmetmeyi helal sayan

2- Allah’tan başkasının hükmünü, Allah’ın hükmünden üstün tutan.

Diyorum ki, durumu böyle olanın küfründe tartışma yoktur. Nitekim Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmeyi helal sayan ve başkasının hükmünü Allah’ın hükmünden üstün tutanın küfrü daha önce açıklanmıştır.

Bunun delili: İbn Kesir rahmetullahi aleyh, sadece Tatarların ve onlar gibi davrananların küfrüne dair icma nakletmiştir. Onların durumunun ise tekfiri gerektirdiğinde ihtilaf yoktur. Bunun açıklaması iki açıdan olacaktır:

Birincisi: Onlar Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmeyi helal saymışlardır.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh onlar hakkında şöyle demiştir:

“İslam dinini, Yahudilik ve Hristiyanlık ile aynı konuma getirdiler. Bunların hepsinin de Allah’a ulaştırın birer yol olduğunu, müslümanlar-

¹ El-Bidaye ve’n-Nihaye (13/128) hicri 624. Yıl hadiseleri bölümü.

daki dört mezhep gibi olduğunu söylediler. Sonra onlardan bazıları yahudiliği, bazıları hristiyanlığı, bazıları da müslümanların dinini tercih etti.”¹

İkincisi: Onlar başkasının hükmü Allah'ın hükmünden üstün tutmuşlardır.

İbn Kesir rahmetullahi aleyh onların, Cengiz Han tarafından konulan hükümleri içeren kitabı olan “Yasık” hakkında şöyle demiştir:

“Yahudilik Hristiyanlık ve İslam dini gibi farklı şeriatlardan derlenmiş hükümlerden ibarettir. Yine birçok hükmü de kendi görüş ve hevasından almış, bunları tabi olunan bir din kılmış, Allah'ın kitabı ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetindeki hükmün önüne geçirmişlerdir. Onlardan her kim böyle yapmışsa, onlar Allah'ın ve rasulünün hükmüne dönmüncüye ve az ya da çok başka bir şeyle hükmetmemelerine kadar savaşmaları gereken kâfirlerden olmuşlardır.”²

Kim bunu iyi düşünürse, Hafız İbn Kesir rahmetullahi aleyh'in sözlerinin diğer sünnet imamlarının Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmeyi helal sayanlar ve başkasının hükmünü Allah'ın hükmünden üstün tutanlar hakkında naklettikleri icma ile birleştigini anlar.

Şayet – bazıların dediği gibi - helal saymaksızın veya üstün tutmaksızın şeriatı terk edip başkasında muhakeme olmada icma bulunsaydı, mutlaka âlimlerin bunu naklettiklerini ve benimsediklerini görürdün. Bunların İbn Kesir rahmetullahi aleyh'in asrında veya daha önce olmaları yahut ondan sonra gelmiş olmaları fark etmez. Zulmeden yöneticinin kâfir olmayacağı hakkında icma mevcutken bunun tam aksi bir icma nasıl mümkün olabilir?³

Şeyh el-Elbânî'nin Hâricî'lere Reddiyesi

Ubâde b. Es-Sâmit radiyallahu anh'den: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e zorlukta ve kolaylıkta, dinçlikte ve isteksiz hallerde, bize karşı aleyhimizde kayırmacılık yapılsa bile dinleyip itaat etmek, katımızda Allah'tan açık bir burhan olan bariz küfür görmedikçe, yetki konusunda yöneticilerle çekişmemek, nerede olursak olalım hakkı söylemek ve Allah

¹ El-Fetava (28/523)

² Tefsiru İbn Kesir (2/88, Maide 50. Ayetin tefsiri)

³ Bunder b. Nayif el-Uteybî'nin; el-Hukmu Bigayri Ma Enzelellah adlı risalesinden biraz tasarrufla nakledilmiştir.

için kınayıcının kınamasından korkmamak üzere biat ettik.”

Şeyh Muhammed Nasıruddin el-Elbânî rahimehullah bu hadisin şerhinde şöyle demiştir:

Bu hadiste birçok faydalar ve fikhî meseleler vardır. Özellikle Hafız İbn Hacer, Fethu'l-Bari'de başta olmak üzere, âlimler şerhlerinde bu konuda konuşmuşlardır.

Bunlardan burada önemsedğim kısım şudur: Burada müminlerin emiri Ali b. Ebi Talib radiyallahu anh'e karşı ayaklanan haricilere açık bir reddiye vardır. Zira onlar herhangi bir şüphe veya tereddüt söz konusu olmaksızın, Ali radiyallahu anh'de bariz küfür görmemişlerdi. Bununla beraber onunla ve onun yanında bulunan sahabelerle, tabiinle savaşmayı ve kanlarını dökmeyi helal saydılar. Ali radiyallahu anh de onlarla savaşıp köklerini kazımaya mecbur kaldı ve onlardan sadece bir azınlık kurtuldu. Sonra tarihte bilindiği gibi Ali radiyallahu anh'ı haince öldürdüler. Onlar İslam'da kötü bir çığır açtılar. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in birçok sakındırıcı hadislerine rağmen Müslümanların yöneticilerine karşı ayaklanmayı zamanlar boyu din edindiler. Bu hadislerden birisi: “Hariciler cehennemnin köpekleridir” hadisidir.¹

Onlar yöneticilerde bariz küfür görmemelerine rağmen böyle olmuştur. Onlar ancak küfrün altında olan zulüm, fücür ve günahlar görmüşlerdir.

Bugün – tarih tekerrür eder sözünde olduğu gibi – Müslüman gençler arasında dinde çok az fıkıh sahibi olan, yöneticilerin Allah'ın indirdiklerinden çok azıyla hükmettiklerini gören, ilim, fıkıh ve hikmet ehli ile istişare etmeksizin yöneticilere karşı ayaklanmayı uygun gören kimseler türedi. Hatta önderleri Mısır'da, Suriye'de ve Cezayir'de kör fitnelere, kanlar dökmeye kışkırtıyor! Bundan öncede Mekke Harem'inde bir fitne olmuş, böylece hariciler dışında seleften ve haleften Müslümanların üzerinde ittifak ettikleri bu sahih hadise muhalefet etmişlerdi.

Bu gençlerde galip gelen zan, onların Allah'ın veçhini dileyen samimi kimseler olmaları olduğundan, durum aldatıcı bir hale gelmiştir. Ben hatalarını itiraf ettirmek için onlara bir nasihat ve hatırlatmada bulunmak istiyorum. Umulur ki doğru yolu bulurlar.

Diyorum ki: Bilindiği üzere Müslümanlar, İslam'ın rükünlerinde dahi

¹ Mişkâtul-Mesabih, (3554) er-Ravdu'n-Nadir (906, 908)

güçlerinin yettiği hükümlerden sorumludurlar. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Beyt’i haccetmek, yoluna güç yetirebilenler için Allah’ın insanlar üzerinde bir hakkıdır.”** (Al-i İmran 97) Bu mesele ayrıntıya girmeye gerek kalmayacak kadar açıktır.

Burada detaylandırılması gereken yalnız iki hakikatin hatırlatılmasıdır:

Birincisi: Hangi türüyle olursa olsun Allah’ın düşmanlarıyla savaşmak, Allah’ın hükümlerine boyun eğip tabi olmak suretiyle nefis terbiyesini gerektirir. Nitekim Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Mücahid; Allah’a taat için nefsiyle cihad edendir.”¹

İkincisi: Bu (savaş), Allah’ın düşmanlarını cezalandıracak olan maddî hazırlık ve savaş silahlarını da gerektirir. Zira Allah bunu müminlerin emrine emrederek şöyle buyurmuştur:

“Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve bağlanıp beslenen atlar hazırlayın. Bununla hem Allah düşmanını, hem kendi düşmanınızı hem de bunlar dışında sizin bilmediğiniz, fakat Allah’ın bildiği diğer düşmanları korkutursunuz” (Enfal 60)

Güç yettiği halde bunun ihlal edilmesi ancak münafıkların özelliğidir. Bu yüzden âlemlerin rabbi onlar hakkında şöyle buyurmuştur:

“Şayet (savaşa) çıkmayı isteselerdi bunun için hazırlık yaparlardı.” (Tevbe 46)

Ben kesinlikle inanıyorum ki bu maddî hazırlık müminlerden bir topluluğun yöneticilerinin bilgisi olmadan yapabilecekleri bir şey değildir. Nitekim bu bilinen bir husustur. Buna göre, Allah’ın düşmanlarıyla savaşacak bir topluluğun vakti gelmemiştir. Durum Mekke dönemi gibidir. Bu yüzden Müslümanlar, ancak Medine döneminde cihad/kıtal ile emrolunmuşlardı. Bu husus, şu rabbanî nassın gereğidir:

“Allah hiçbir nefse kapasitesinin üzerinde yüklemes.” (Bakara 286)

Bu yüzden ben cihad için hamasetli ve kulların rabbi için gerçekten samimi olan gençlere şunu öğütlüyorum: İçteki ıslaha yönelsinler, imkânları olmayan dıştakini önemsemeyi ertelesinler. Tasfiye ve Terbiye

¹ El-Elbani Silsiletu'l-Ehadisi's-Sahihah (549)

adını verdiğim bu çalışma, alıştırmalar yapmayı ve uzun bir zamanı gerektirir. Bunu yerine getirecek olanlar ancak âlimlerden, seçkinlerden ve takva sahibi eğitimcilerden bir topluluktur. Özellikle yöneticilere karşı kışkırtan cemaatler arasında bu zamanda onlar ne kadar da azdırlar!

Bazıları bu tasfiye işleminin zorunlu olduğuna karşı çıkabilir. Nitekim bazı İslamî gruplar böyle davranıyorlar. Bazıları bunun devrinin kapandığını iddia edebilir ve siyasi çalışmalara veya cihada sapabilir, tasfiye ve terbiye işini önemsemekten yüz çevirebilirler. Hepsi de bu şekilde yanılırlar. Tasfiye görevini ihmal etmeleri sebebiyle nice meselelerde dine muhalefetler ettiler, taklide ve telfike (mezheplerin ruhsatlarını seçmeye) yöneldiler. Allah'ın haram kıldığı nice hükümleri helal saydılar! İşte bir örnek: Kendilerinden bariz küfür sadır olmasa da yöneticilere karşı ayaklanmak!

Son olarak diyorum ki: Bizler, mesela Ramazan orucunun farz olduğunu inkâr eden, kurban bayramında kurban kesmeye karşı çıkan vb. kimseler gibi dinde bilinmesi zorunlu olan şeyleri inkâr eden bazı yöneticilerin, kendilerine karşı ayaklanmayı hak ettiklerini inkâr etmiyoruz. Hadisin ifade ettiği gibi böyle kimselerle savaşılmaması gerekir. Lakin daha önce belirtildiği gibi, bunun için güç yetirme şartı vardır.

Lakin mukaddes toprakları işgal eden, Müslümanların kanlarını döken Yahudilere karşı cihad etmek, burada açıklanmasına imkân olmayan birçok açıdan bu şekildeki yöneticilere karşı savaşmaktan daha önceliklidir. En önemlisi bu yöneticilerin ordusu veya en azından onların çoğunluğu, bu yöneticilerden razı olmayan Müslüman kardeşlerimizden oluşmaktadır. Bu hamasetli gençler Müslümanların yöneticileriyle savaşmak yerine neden Yahudilere karşı savaşmıyorlar?!

Zannederim bunun cevabı, az önce açıklandığı gibi: "Güç yetiremiyoruz" anlamında olacaktır. Buradaki cevap da aynı cevaptır. Vakıa bunu desteklemektedir. Onların imkân bulunmamasına rağmen yaptıkları ayaklanmalar, maalesef kanların dökülmesinden başka sonuç vermemiştir. Cezair'deki örnek önümüzde durmaya devam ediyor. İbret alıp düşünen var mı?"¹

¹ El-Elbani, es-Sahiha (7/2/1237-1243)

Sûikast Saldırıları ve İntihâr Eylemleri

Son günlerde özellikle Fransa'da meydana gelen olaylar sebebiyle İslam'da suikast saldırılarının hükmü meselesi din konusunda ilimsizce konuşmayı meslek edinen kimselerin tekrar dillerine düşmüş, cahiller kuru gürültüyle âlimlerin sözlerine baskın gelmeye çalışmaktadırlar. Kulaktan dolma olarak haberdar oldukları, sahihini zayıfını bilmedikleri deliller zikretmekte, rivayetlere kaynak olarak aslen hadis kaynağı olmayan eser isimleri vermektedirler.

Menhec olarak mezhep taklidini savunan, kendilerinin istinbat ve içtihat ehli olmadıklarını itiraf eden kimselerin, ümmetin genelini ilgilendiren konularda müsrifçe ahkâmlar saçmaları samimiyetsizliktir. Ey Müslümanlar! Allah'tan korkun! **“Bilmediğin şeyin ardına düşme! Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi sorguya çekilecektir.”** (İsra 36)

“Onlara güven yahut korku verici bir haber geldiği zaman, onu hemen yaymışlardır. Hâlbuki o haberi Peygambere ve mü'minlerden olan emir sahiplerine götürselerdi, onlardan (kendi ihtisasları dâhilinde) hüküm çıkaranlar, onu bilirler (ve daha iyi değerlendirirler)di. Allah'ın, sizin üzerinizdeki fazlu inayeti ve merhameti olmasaydı, çok azınız müstesna (hepiniz de) şeytana uyardınız” (Nisa 83)

Ka'b b. Eşref Suikasti Hakkında:

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Müslümanların yöneticisi idi. Kab b. El-Eşref'i öldürmeye teşvik eden o idi ve o Allah'ın rasulü, Müslümanların yöneticisi idi. Ama bugün bu işleri yapanlar bu iki vasfa da sahip değildir.

Yönetici onlara anlaşmasını bozan bir anlaşmalıyı öldürmek için izin verdi mi?

Hem onlar Ka'b b. El-Eşref'in durumunu bu emirden önce de bilen sahabelerden daha gayretliler mi? Sahabelerden hiçbiri kendi başına onu öldürmeye gitmemişti. Şüphesiz onlar – Allah onlardan razı olsun – bunu yöneticileri olan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem izin vermeden yapmamışlardır. İzin verdiğinde bunu gerçekleştirdiler. Allah onlardan razı olsun ve bizleri doğru yola iletin.

Şeyh Salih b. Fevzan el-Fevzan hafazahullah, bu delili getirenlere cevap olarak şöyle demiştir: "Ka'b'ın öldürülmesi kıssasında suikast saldırılarının caiz olmasına bir delil yoktur. Zira Ka'b b. El-Eşref'in öldürülmesi Müslümanların yöneticisi olan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in emriyle gerçekleştirilmişti. Ka'b, anlaşma kapsamında olan halktan idi. Anlaşmaya ihanet edince, Müslümanları onun kötülüklerinden korumak için öldürülmesine izin verilmesi gerekli oldu. Onun öldürülmesi yöneticinin izni olmaksızın, insanların ferdi olarak veya onlardan bir cemaatin tasarrufuyla gerçekleşmemiştir. Bugün bu alanda bilinen suikast saldırıları ise böyle değildir. Bu taşkınlığı İslam onaylamaz. Çünkü bu, İslam ve Müslümanlar hakkında büyük kötülöklere sebep olur."¹

Ka'b b. El-Eşref öldürüldüğünde müminler kuvvetli idiler. Bu olaydan sonra Yahudilerin kuvveti kırılmıştır. Onlardan her biri ancak korkarak sabahlamışlardır. Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ın es-Sarimu'l-Meslul'da anlattıklarına bakınız.²

O zaman Müslümanlar kuvvetli olmaları ve Yahudilere karşı koyabilecek hazırlıklarının bulunması sebebiyle Ka'b'ı öldürdüklerini ilan etmişlerdi.

Ama bugün onlar birçok ölkelerde yaptıkları patlatma ve suikast saldırılarından sonra kaçıyorlar ve onların dışındaki suçsuz kimseler de bu

¹ Fetava'l-Eimme Fi'n-Nevazili'l-Mudelheme (101)'den naklen.

² (2/411-412)

yüzden şiddetli belalara uğruyorlar.

Yine Müslümanlar – bu günlerde görüldüğü gibi – misilleme yapacak güce sahip değildirler. Düşmanların bu kimselerin yaptıkları sebebiyle dininize ve ümmetinize musallat olmaları güzel görülebilir mi?

Eğer: “*Onlar bu saldırılardan önce zaten bize karşı musallat olmuşlardır*” denilirse,

Ümmetin yükünü hafifletmeye çalışmanız mı yoksa daha da ağırlaştırmaya çalışmanız mı gerekir? Kötülüğün azaltılması dinî bir hedef değil midir? Yoksa durum şöyle dedikleri gibi midir?: “*Onlara kumaş dokudum, fakat onlar için kumaş dokuyacak kimse görmedim. Bunun üzerine dokuma tezgâhımı kırdım.*”

Ka'b b. El-Eşref haince öldürülmemiştir. Nevevi'nin Muslim şerhinde¹ Kadı İyaz'dan – Allah her ikisine de rahmet etsin - naklettiği sözleri bakın. Fakat bugün yapılanlar hainlik kapsamının dışında kalmaz.

Sahabe sadece Ka'b'ı öldürmüştür. Zira sadece onun öldürülmesine izin verilmişti. Ama bu kimseler yaş ya da kuru her şeyi yok ediyorlar. Çünkü patlatma eylemlerinin ne yuları ne de gemi vardır!

Geçen açıklamalar, aynı zamanda Yahudi Ebu Rafi Sellam b. Ebi'l-Hukayk'ın ve benzerlerinin öldürülmesini delil getirenlere de bir cevaptır. Allah en iyi bilendir.

Burada iki önemli mesele vardır:

Birincisi: Had cezalarını kim uygular? Yönetici mi, yoksa halktan herkes uygulayabilir mi?

İkincisi: Yönetici had cezalarını uygulamazsa halktan birileri – ayrıntıya gitmeksizin – onu uygulayabilir mi?

Birinci meseleye gelince:

Ehl-i Sünnet'in zikrettiği görüş şudur: Had cezalarını uygulama hakkı başkalarının değil, yalnız yöneticinin hakkıdır. Kimsenin bu konuda çekişmesi caiz değildir. Nitekim İmam Ahmed b. Hanbel rahimehullah

¹ (12/371)

şöyle demiştir: “Fe’y’in taksimi ve had cezalarının uygulanması yöneticilere aittir. Hiç kimse bu konuda onları eleştiremez ve onlarla çekişemez.”¹

İbnu’l-Medinî rahimehullah da aynısını dile getirerek şöyle demiştir²: “Fe’y’in taksimi ve had cezalarının uygulanması yöneticilere aittir. Hiç kimse bu konuda onları eleştiremez ve onlarla çekişemez.”³

El-Lalkâî, İbnu’l-Medinî’den bir kimsenin haricilere ve hırsızlara karşı kendisini savunabileceğini söylediğini ve şöyle dediğini nakleder: “Bütün rivayetler bunların öldürülmesini değil, sadece vuruşulmasını emretmektedir. Ona had cezasını kendisi uygulayamaz. Lakin onun durumunu Allah’ın yönetici kıldığı kimseye havale eder ve o da bu konuda hükmeder.”

Nitekim Kadı allame Şevkanî rahimehullah bu konuda icma olduğunu açıklayarak şöyle demiştir:

“Lakin bu görevin yöneticiye ait olduğuna şu husus ile delil getirmek mümkündür: Bize mütevatir olarak geldiğine göre Nebi sallallahu aleyhi ve sellem zamanında, onun huzurunda ve onun emriyle olması dışında hiç kimse had cezası uygulamamıştır. Raşid halifeler döneminde ve onlardan sonraki bütün asırlarda ve şehirlerde de durum böyleydi. Art arda gelen asırlarda durum böyle devam etmiştir. Bütün bunlar had cezalarını uygulama işinin yöneticiye ait olduğunu göstermektedir. Yöneticinin veya İslam sultanlarının bulunduğu zaman had cezalarını onlar uygular. Eğer İslam yöneticisi veya Allah’ın hadlerini uygulayacak kimse yoksa bu farz Müslümanlara farz-ı kifaye olur. Bu cezalar bir kimseden ancak uygulanmakla düşer. Bu farzlığın aslı Müslümanlara yönelik olarak kalmaya devam eder.”⁴

Fıkıh kitaplarına⁵ bakan âlimlerin sözlerinin bu nakledilenlerin dışına

¹ Abdus b. Malik el-Attar’ın Ahmed b. Hanbel’den rivayet ettiği Usulu’s-Sunne (s.66 no:30) bkz.: el-Lalkâî, Şerhu Usuli İtikadi Ehl-i’s-Sunne (1-2/160)

² El-Lalkâî (1-2/168)

³ (1-2/169)

⁴ Vebilu’l-Gamam Ala Şifau’l-Evam (2/332) Muhammed Subhi Hallak hafazallah’ın tahkikiyle, Mektebetu İbn Teymiyye ve Mektebetu’l-İlm baskısı. Bkz.: Ebu’l-Hasen Yahya b. Ebi’l-Hayr el-İmranî eş-Şafiî el-Yemenî – vefatı hicri 558) el-Beyan Fi Mezhebi’l-İmam Şafiî (12/376) Kasım b. Muhammed en-Nurî tahkikiyle, Daru’l-Minhac baskısı.

⁵ Mesela Şemsuddin el-Makdisi’nin Şerhu’l-Kebir’ine (26/175-176) bakınız. Tahkik: Şeyh Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turkî. Hecr baskısı.

çıkmadığını görür. Ancak kölesine veya cariyesine karşı efendinin durumu bundan hariçtir. Bu konunun ayrıntılarına girmenin yeri burası değildir.

Şemsuddin Ebu'l-Ferac el-Makdisi'nin Şerhu'l-Kebir'deki şu sözleriyle icma iddiasına delil getirilmiştir: "Bir mesele: Had cezasını yönetici veya onun görevlendirdiği kişiden başkasının uygulaması caiz değildir." Zira bu Allah Teâla'nın hakkıdır ve bu mesele içtihadı muhtaçtır. Bu işi hakkıyla yerine getiremeyecek kimseye güvenilemez..." Sonra re'y ehlinin köle veya cariye had cezasının efendisi tarafından uygulanmasını yasaklamalarını ve bu görevin de yöneticiye ait olduğu görüşlerini zikreder. Onlar derler ki: "...Çünkü had cezası ancak delil ve ikrar ile farz olur. Bunun için; şahitlerin adil olması, hep birlikte gelmeleri veya aynı mecliste bulunmaları, zinanın hakikatının zikredilmesi ve diğerleri gibi bir fakihin bilmesi gereken şartlar gözetilir. Yine bir fakih, bu konudaki ihtilafları, bu konudaki doğru görüşü, ikrarı vb. bilmelidir. Tıpkı hür kimselerin had cezalarında olduğu gibi bu görev yöneticiye veya onun görevlendirdiği kimseye havale edilir..."¹

Bu söz ile İmam Ahmed ve İbnu'l-Medini'nin sözleri muhaliflerin görüşüne aykırıdır. Zira onların sözündeki: "Had cezalarının yöneticilere ait olması geçmiştir" ifadesi, ilim ehlinin görüşünün bu şekilde geçtiğine ve müminlerin yolunun bu olduğuna bir delildir. Nitekim Şevkanî bunu açıkça belirtmiştir. Bu konuda yöneticilerle çekişen için şu durumlar söz konusudur:

1- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in esaslarına muhalefet etmiştir.

2- Anlaşılabileceği gibi, yöneticilere karşı fitnelerin kapısını açmıştır.

3- Müslümanlar arasında kargaşa kapısını açmıştır. Zira had cezalarının uygulanması içtihadı muhtaçtır. Had cezasını hakkıyla yerine getiremeyecek kimselere bu konuda güvenilemez. Bu işin yöneticiye bırakılması gerekir.²

Aksi takdirde bu çekişme kapısını açar. Bunun fitneye götüreceğinde bir şüphe yoktur. Bazen bu, cahiliyye naralarının atılmasına, ırkçılığa, grupçuluğa, mezhepçiliğe ve benzerlerine sebep olur. Ama yönetici içtihadını uygulayacak kuvvete sahiptir. Bu işi yönetici uyguladığı zaman

¹ (26/170, 172 mesele no: 4371, 4372) Tahkik: Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turkî, Hecr baskısı.

² Bkz.: el-Muknî (26/170-171) Tahkik: Dr. Et-Turkî

bahsedilen kötülüklerden yana ona güvenilir. Allah en iyi bilendir.

Sizler bugün Müslümanların yöneticileri veya onların vekilleri misiniz? Bu konuda yöneticilerle çekişmek için deliliniz nedir? Sünnet ve seleften gelen uygulama, bu işte çekişilemeyeceğini göstermektedir. Sizler selefe tabi olanlar mısınız?

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah da yöneticilerin zulmüne sabretmeyi emreden hadisler zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Onların zulümlerine sabretmek, onların haklarını vermek ve mazlumun hakkını Allah’tan istemek emredilmekle beraber, mazlumun bu gibi hallerde isyan ederek savaşmasına izin verilmemiştir. Çünkü böyle bir durumda savaşmak fitnedir.

“Malı uğrunda öldürülen şehittir, dini uğrunda öldürülen şehittir” buyrulmuştur. Şayet hırsızla vuruşursa bu fitne olmaz. Çünkü bütün insanlar bu konuda yardımcı olurlar. Zalim kimse dışında halktan kimse zarar görmez. Yöneticilerle savaşmak ise bunun tam aksinedir. Zira bunda fitne vardır. Onların zulmünden daha büyük kapsamlı bir kötülüğe sebep olur. Bu konuda meşru olanı sabretmektir.”¹

İkinci Mesele: Yönetici had cezalarını uygulamazsa bakılır; hisbe ehli/polislerin bunu uygulama imkânları var mıdır? Veya bu, büyük âlimler ve benzerleri tarafından, ağır basan kötülük bir tarafa, büyük kötülükler sebep olmadan uygulanabiliyor mu? Şüphesiz bu meselenin ayrıntıları vardır. Eğer bunu yerine getirmeye imkân varsa zalim engellenir, mazluma yardım edilir. – Daha önce geçtiği gibi - yönetici veya halka karşı bir kötülük meydana gelmeksizin kötülüğün kapısı kapatılır. Delillerin genel ifadelerine ve dinin kaidelerine uygun olan budur. Nitekim Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir²:

“Doğru görüş, “Eğer bunu adaletle yerine getirmeye güç yetirebilirlerse, had cezalarını yalnızca yönetici ve onun vekilleri uygulayabilir” diyenin görüşüdür. Fakihlerin dedikleri gibi bu iş yöneticiye aittir. Bu konuda sadece yönetici adil olabilir ve güç yetirebilir... Aynı şekilde, yönetici had cezalarını uygulamazsa veya ondan aciz kalırsa, başkasının bu cezayı uygulama imkânı var diye bu işin ona havale edilmesi gerekmez...”

“Bu farzlarda asıl, onun en güzel şekilde yerine getirilmesidir. Yönetici tarafından yerine getirilmesi mümkün olduğu zaman ikinci bir kişiye

¹ El-İstikamet (1/35-36)

² Mecmuu'l-Fetava (34/176)

ihtiyaç olmaz. Şayet bunu yönetici yerine getirmezse ve bu cezaların uygulanması, uygulanmamasından daha büyük kötülük getirmeyecekse sultandan başkaları uygular. Zira bu iyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamak kapsamındadır. Eğer bu cezaların uygulanması halinde yönetici veya halk hakkında daha fazla kötülük meydana gelecekse, bir kötülük daha kötü-şüyle giderilmez. Allah en iyi bilendir.”¹

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ın kararı delillere ve kaide- lere uygundur. Bir şeyin tamamı ele geçmezse, ele geçen kısmı terk edil- mez. Maslahatları ve mefsedetleri gözetmek dinde önemli bir meseledir. Ancak bu meselenin kayıtları ve şartları vardır. Kapı herkese açık değildir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ın koyduğu şartlarla bera- ber zikrettiği şeylerde ümmete zarar verecek bir kötülük yoktur. Muhalifle- rin yaptıklarında ise daha önce zikredilen kötülükler söz konusudur. Zira yönetici aciz olursa had cezalarının uygulanmasında fitne olmaz. Çünkü o zayıf ve acizdir. Eğer yönetici bunu yerine getirmiyorsa, Şeyhulislam fit- neden selamette olmayı şart koşturmuştur. Yine halkın da fitneden salim olmalarını şart koşturmuştur. Bu, onun kararlaştırdığı görüşün tamamından- dır. Allah'a hamd olsun.

Aksi halde maslahatların ve mefsedetlerin ancak dinin ölçülerine göre takdir edileceğinin bilinmesi gerekir. Büyük âlimler bu alanın uzmanlarıdır. Bu kapı herkese açık değildir.

Muasırların yaptıkları şeyler kötülükler olarak geri dönmektedir. Bu nerede, imamların menheci nerede?

Her hâlükârda, Şeyhulislam'ın zikrettiği şartlardan birinin yerine gel- memesi halinde halktan fertler, kötülükleri engellemek için had cezalarını uygulamayı terk ederler.

Muhtemelen bu sebeple fazilet sahibi Şeyh Salih el-Fevzan hafaza- hullah şöyle demiştir: “Özetle, had cezalarının uygulanması sultanın yet- kilerindendir. Eğer Müslümanların sultanı bulunmuyorsa iyiliği emredip kö- tülüğü yasaklamakla, Allah Teâla'ya hikmet ve güzel öğüt ile davet et- mekle ve en güzel olan mücadele ile yetinilir. Fertlerin had cezalarını uy- gulamaları caiz değildir. Çünkü bu – anlattığımız gibi – karışıklığa ve fit- nelerin meydana gelmesine sebep olur. Bunda, ele geçecek maslahattan

¹ Buna benzer açıklamalar için Şeyh İbn Baz rahimehullah'ın sözlerine bakınız Mecmuun Fetava ve Makalatun Mutenevvvia (6/64-65)

daha büyük kötülükler vardır. Kabul edilen din kurallarından birisi, kötülüklerin engellenmesinin, iyiliklerin elde edilmesinden önce gelmesidir.”¹

Şeyh Abdulaziz b. Baz rahimehullah, kendilerine güvence verilenlerden kabalık edenler hakkında sorulan bir soruya cevap verirken onların şer’î mahkemeye havale edileceklerini zikretmiştir. Şer’î bir mahkeme olmadıği zaman ne yapılacağı sorulunca da şöyle cevap vermiştir:

“Şer’î bir mahkeme bulunmazsa sadece nasihat edilir. Yöneticilere nasihat edilir ve onlar hayra yönlendirilirler. Bu konuda Allah’ın diniyle hükmetmelerine kadar onlarla yardımlaşılır. Ama iyiliği emredip kötülüğü yasaklayan el uzatır, öldürür veya vurursa bu caiz değildir. Lakin yöneticilerle Allah’ın kullarına Allah’ın diniyle hükmetmelerine kadar en güzel şekilde yardımlaşılır. Aksi halde nasihat etmek, onu hayra yönlendirmek, kötülüğe en güzel şekilde karşı çıkmak gerekir. Yapılması gereken budur. Allah Teâla:

“Allah’tan gücünüz yettiği kadar sakının” (Tegabun 16) buyurmuştur. Çünkü el ile karşı çıkmak, öldürmek veya dövmek daha fazla kötülüğe sebep olur. Bu konuyu bilen hiç kimse şüphe etmez ki, bu daha büyük kötülük getirir.”²

Şayet şöyle denilirse: *Bazı sahabelerin bazı günah işleyen kimse-leri had cezası olarak öldürdüklerine dair rivayetler gelmiştir. Bunlardan birisi de şudur:*

Ömer b. El-Hattab radiyallahu anh Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e muhakeme olmayı kabul etmekten yüz çeviren birini öldürmüştür.

Hafsa bt. Ömer radiyallahu anhuma sihir yapan bir cariyenin öldürülmesini emretmiştir.

Cundeb el-Hayr b. Ka’b el-Ezdî radiyallahu anh – sahabeden oluşu hakkında ihtiaf bulunsa da – bir sihirbazı öldürmüştür.

A’mâ bir adam Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’e hakaret eden bir cariyeyi öldürmüştür.

Cevap: Bu kıssalardan bazısı sahih olarak gelmiş, bazısı ise sahih değildir.

¹ Fetava’l-Eimme Fi’n-Nevazili’l-Mudelheme (170)

² Fetava’l-Eimme Fi’n-Nevazili’l-Mudelheme (s.67-68)

Selefin uygulamasında genel durum, had cezalarını sultana bırakmak ve bu konuda onunla çekişmemektir.

Ömer radiyallahu anh'ın öldürdüğü münafık hakkındaki kıssa sahih değildir. Bilakis sahih olan rivayetlere de aykırıdır. Nitekim Ömer radiyallahu anh, Hatıb'ın öldürülmesi için Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den izin istemiştir. Bununla beraber onun öldürülmeyi hak ettiğine inanıyordu. Bunun gibi bazı hallerde Ömer radiyallahu anh, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bazı insanları, kendiliğinden öldürmek için öne atılmaksızın, izin istemişti.

Zikredilen bazı şeylere karşı çıkanlardan biri müminlerin emiri Osman radiyallahu anh'dır. O zaman Osman radiyallahu anh, Abdurrahman b. Zeyd'e sihir yapan cariyeyi öldürmesini emreden Hafsa radiyallahu anha'ya karşı çıkmıştır:

Ahmed'in¹ rivayet ettiğine göre bu haber Osman radiyallahu anh'e ulaşınca o buna karşı çıkmıştır. Bunun üzerine Abdullah b. Ömer radiyallahu anhuma gelmiş, cariyenin durumunu haber vermiştir. Der ki: "Sanki Osman kendisinin izni olmadan bu iş yapıldığı için karşı çıkıyor gibiydi"

İbn Ebi Şeybe'nin² rivayetine göre bu haber Osman radiyallahu anh'a ulaşınca şiddetle karşı çıkmıştı. İbn Ömer radiyallahu anhuma ona gelmiş ve o cariyenin sihirbaz olduğunu ve bunu itiraf ettiğini söylemişti. Onun yaptığı büyüü bulmuşlardı. Osman radiyallahu anh buna sadece kendisinin izni olmadan öldürüldüğü için karşı çıkıyor gibiydi.

Beyhaki'nin³ rivayetinde; bu haber Osman radiyallahu anh'e ulaşınca buna öfkeleni. İbn Ömer radiyallahu anhuma ona geldi ve şöyle dedi:

"O cariyeye sihirbaz idi. Sihir yaptığını da itiraf etti ve o büyüü çıkardım." Bunun üzerine Osman radiyallahu anh vazgeçti. İbn Ömer radiyallahu anhuma dedi ki:

"Sanki kendisinin emri olmadan öldürüldüğü için öfkelenmişti."

¹ **Sahih**. El-Musned (1779)

² El-Musanef (9/416 no:7961, 10/135-136 no: 9029) kıssanın aslı için bkz.: el-Muvatta ve Abdurrazzak'ın Musanef'i.

³ Es-Sunenu'l-Kubra (8/136)

Şerhu'l-Kebir¹ adlı kitabın sahibi de bununla delil getirerek şöyle demiştir: “Hafsa radiyallahu anha'nın fiiline gelince, Osman radiyallahu anha ona karşı çıkmış ve bu kendisine ağır gelmiştir...”

Bu, müminlerin emiri olan Osman radiyallahu anha'nın Hafsa radiyallahu anha'ya sihirbaz cariyeyi kendisinin izni olmadan öldürmesinden dolayı karşı çıktığına dair açık bir delildir. Şayet Hafsa radiyallahu anha'nın fiilinin caiz olduğunda ittifak olsaydı Osman radiyallahu anha ona şiddetle öfkelenmezdi.

Şerhu'l-Kebir'de², efendinin, cariyeyi sopayla cezalandıracağı, ancak bir rivayette el kesme veya öldürmenin sultan tarafından yapılacağı geçer. Zira efendi kölenin sahibidir. Şafii'nin mezhebinin zahiri de budur...”

Sahabe ve onlardan sonrakiler ihtilaf ettikleri zaman onların sözlerinden harici delillerle, âlimlerin çoğunluğunun görüşüyle, dinin kaideleri ve ruhuyla desteklenen tercih ederiz. Bütün bunlar had cezalarını uygulama işinin sultana bırakılmasını ve bu konuda çekişmemek gerektiğini desteklemektedir.

Yine şöyle denilir: Hafsa radiyallahu anha tevilde bulunmuştur. Cariyesi hakkında bu tevili yapmaya daha hak sahibidir. Çünkü o, cariyesini te'dib edebilir, ona had cezası uygulayabilir. İbn Ömer radiyallahu an-huma'nın: “Onun cariyesi sihirbaz idi ve sihir yaptığını itiraf etti, o büyüü çikardım” demesi de bunu destekler. Allah en iyi bilendir.

Sizler yöneticiler misiniz yoksa had cezası uyguladığınız kimseler köleleriniz ve cariyeleriniz olup siz onların efendileri misiniz?

Siz ne onlardan ne de bunlardan olmadığınıza göre, Hafsa radiyallahu anha kıssasını neden delil getiriyorsunuz? Çoğunluğun buna ruhsat vermediğini, Osman radiyallahu anha'nın buna karşı çıktığını ve Hafsa radiyallahu anha'nın cariyesinin sihirbaz olması sebebiyle onu öldürdüğüne delil getirdiğini görüyorsunuz. Bütün bunlar sizin aleyhinizdedir!

Cündüb el-Ezdî sihirbazı öldürdüğünde Velid b. Ukbe b. Ebi Muayt Cündüb'ün hapsedilmesine emir vermişti.³ O bir sahabe idi ve Osman radiyallahu anha onu Kufe valisi olarak atamıştı. Bu da onun Cündüb'e karşı

¹ (26/176) Tahkik: Şeyh Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turkî, Hecr baskısı.

² (26/175-176)

³ Bkz.: el-İsabe (1/615-616). Cundub b. Ka'b el-Ezdî'nin hal tercemesi.

çıktığını göstermektedir. Nitekim bu Osman radiyallahu anh'ın emriyle olmuştur. Çünkü Velid, Osman radiyallahu anh'ın Kufe valisi idi. Allah en iyi bilendir.

Bazıları, bazı kâfirlere, yöneticiye başvurmaksızın suikast saldırısı yapmanın caiz olduğuna şunu delil getirmişlerdir: Ebu Davud, Nesaî ve başkaları¹ İbn Abbas radiyallahu anhuma'dan şu hadisi rivayet etmişlerdir:

“Âmâ bir adamın bir ümmü veledi/kendisine çocuk yapan cariyesi vardı, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e söver, onun hakkında yakışksız şeyler söylerdi. Âmâ onu bundan nehyeder, fakat kadın vazgeçmez, âma yine onu men eder ama dinlemezdi. Kadın bir gece Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem hakkında yakışksız şeyler söylemeye, ona sövmeye başladı. Bunun üzerine âmâ hançeri aldı kadının karnına sapladı ve üzerine yüklenip onu öldürdü. Ayakları arasına bir çocuk düştü. Kadın orayı kana buladı. Sabah olunca olay Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatıldı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem halkı toplayıp şöyle dedi:

“Yapacağını yapmış olan şu adamı Allah'a havale ediyorum, şüphesiz benim onda bir hakkım var, ama ayağa kalkarsa müstesna.” Bunun üzerine âmâ kalktı, safları yarararak ve titreyerek Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in önüne gelip oturdu ve:

“Ey Allah'ın Rasûlü! Ben o cariye'nin sahibiyim. Sana söver ve senin hakkında çirkin sözler söylerdi. Onu nehyederdim dinlemez, men ederdim vazgeçmezdi. Benim ondan inci tanesi gibi iki oğlum var. O bana karşı da yumuşaktı. Dün gece yine sana sövmeye ve hakkında çirkin sözler söylemeye başladı. Ben de hançeri alıp karnına sapladım, üzerine yüklenip onu öldürdüm!” dedi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Dikkat edin! Şahid olunuz ki o kadının kanı hederdir” buyurdu.

Diyorlar ki, *“Bu a'mâ cariyesini Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e sövdüğü için öldürdü ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de ona karşı çıkmadı. Biz de Müslümanların ülkelerine giren bu kimselerin çoğunun ülkelerimize bu cariyeden daha fazla zarar verdiklerini görüyoruz. Onları öldürdüğümüz için bize neden karşı çıkıyor ve onların durumunu yöneticilere bırakmamızı neden gerekli kılıyorsunuz?”*

Bu şüpheye inşaallah birkaç açıdan cevap verilecektir:

¹ **Sahih.** Ebu Davud (4361) Nesai (4070) Bkz.: Keşfu'l-Gumme Beyanu Hasasi Rasulillah sallallahu aleyhi ve sellem ve'l-Ummе kitabının tahriri (s.234)

Birincisi: Kadı'nın – özellikle kanlar hususunda - ancak delil ile hükmedebileceği bilinmektedir. Bu kıssada da Nebi sallallahu aleyhi ve sellem – adam katil olmakla beraber – a'mâ adamın sözüyle amel etmiştir. Bu hüküm Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e hasır. Çünkü diğer kadıların aksine, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in delillere başvurmadan kendi bilgisiyle hüküm vermesi caizdir. Bu da ancak Allah Azze ve Celle'nin Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e vahyetmesi ile olmaktadır.

Nitekim es-Sindî Sunenu'n-Nesaî ta'likinde¹ şöyle demiştir: “Nebi sallallahu aleyhi ve sellem vahiy ile o adamın doğru söylediğinden haberdar edilmiş olabilir.”

Şayet: *Bu delilsiz olarak hadisin tahsis edilmesidir* denilecek olursa

Cevap: Bunu Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in şu sözü tahsis etmektedir:

“Şayet insanlara iddia ettikleri her şey verilecek olsaydı, insanlar kişilerin kanlarını ve mallarını iddia ederlerdi. Lakin yemin, iddia edene düşer.”² Hadis, sadece iddiaya itibar edilmeyeceğine delil olmaktadır.

Nitekim Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz sizler davalarınızı bana getiriyorsunuz. Biriniz delilini diğerinkinden daha kuvvetli sunabilir ve onun lehine hükmedebilirim...”**³

Bu, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in insanlar arasında delil ile hükmettiğini göstermektedir. Nitekim bazen kendi bilgisiyle hüküm vermiştir. Bu da kendisine has özelliklerdendir. İlim ehlinin tercih edilen görüşüne göre başkaları bu hükümde değildir.

İkincisi: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in halktan fertlere ölümü hak edenleri öldürmeleri için ruhsat vermediğini gösteren hususlardan birisi, a'mâ adamın insanları yararak ve titreyerek gelmesidir. Yani yaptığından dolayı korkuyordu. Bir rivayette: “sallanarak geldi” şeklindedir. Bu, yürüyüşte sarsılmak demektir. Şayet a'mâ adam yaptığı şeyin ruhsat verilmiş bir fiil olduğunu bilse, bunun sonucundan ve Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in öfkelenmesinden korkmazdı.

¹ (4/108) Daru'l-Fikr baskısı.

² **Sahih.** Buhari (4552) Muslim (1711) “Delil getirmek iddia edene düşer” ziyadesi ile rivayeti için bkz.: İrvau'l-Galil (4261)

³ **Sahih.** Buhari (6967) Muslim (1713)

Yine, a'mâ adam başlangıçta yaptığı şeyi itiraf etmemiştir. Bilakis oturanlarla beraber oturmuş, yaptığı şeyi ancak Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in insanlara:

“Yapacağını yapan adamı Allah’a havale ediyorum. Şüphesiz benim onun üzerinde bir hakkım vardır. Ancak kendisi kalkarsa müstesna” diyerek yaptığı vaazından sonra haber vermiştir. Bu da a'mâ adamın bu işte ruhsat verilmediğini bildiğini gösterir.

Üçüncüsü: A'mâ adam, ümmü veled cariyesini kendisine ait olduğu için, had cezasını gerektiren bir suç işlediğinde efendisi olarak onu cezalandırabileceği ve öldürebileceği görüşünde idi. Bununla beraber, daha önce açıklandığı gibi bu, tercih edilmeyen bir görüştür. Sizler ise yönetici olmadığınız gibi Müslümanlardan ve diğerlerinden öldürdüğünüz kimselerin efendileri de değilsiniz!

Dördüncüsü: Şayet bu hükmün insanlardan fertlere de caiz olduğunu kabul edersek, şüphe yok ki olacak olan olur. Şayet bu durum daha büyük kötülöklere sebep olmasaydı, meydana gelenler bunun aksine bir şekilde gerçekleşmezdi. Anlaşmalı kimseleri halktan fertler öldürürse bu büyük bir kötölöğe sebep olur. Vakıa sizlerin Müslümanları ve diğerlerini öldürmekle kalmadığınızın en büyük şahididir. Bilakis sizler kendinizi de öldürmektesiniz! Delil nerede, iddia nerede?

Bu fikirlerin sahiplerinden birisi maksadını gerçekleştirmekten aciz kaldığında kendisini öldürmeye ve imkân bulursa kendisiyle beraber aynı fikre ortak olduğu kardeşlerini de öldürmeye kalkışıyor. Yakalanıp sırlarının ortaya çıkarılmasından korkuyorlar. Böylece birçok suçları bir araya getirmiş oluyorlar. Bu, âlimlerin menhecini terk edip dinini oradan buradan öğrenenlerin akibetidir. Kötü sondan Allah’a sığınınız!

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in “Muhammed arkadaşlarını öldürüyor” dememeleri için İbn Selul'ü öldürmeyi terk ettiğini bilmiyorlar mı? Hâlbuki İbn Selul, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e söverek öldürölmeyi hak etmişti.

Allah Azze ve Celle'nin şu ayetini bilmiyorlar mı? **“Müşriklerin Allah'tan başka yalvardıkları putlara sövmeyin ki, onlar da haddi aşarak bilmeden Allah'a sövmesinler”** (En'am 108)

Bu kimseler; **“Kâfirlerin kurban olduğunu açıklamayanlar bozguna uğramışlardır”** diyor. Peki, bu nasıl oluyor? Hâlbuki ayet zayıflık hallerinde

müşriklerin öldürülmesi bir tarafa, onlara sövmekten dahi yasaklamaktadır! Kur'an yenilgiye ve başarısızlığa mı davet ediyor? Zayıflık haliyle kuvvet halini ayırt etmiyorlar mı?

Bunlar bize bu kimselerin fıkhnın, selefin oldukça önem verdiği bu konuda nereye vardığını göstermektedir.

Şeyhulislam rahimehullah'ın şu sözlerini¹ düşünün: “Maslahatlarla mefsedetler ve iyiliklerle kötülükler çelişirse veya bunlar karışırsa bunlardan ağır basanının tercih edilmesi gerekir. Zira emir ve yasaklama maslahatın elde edilmesini ve mefsedetlerin def edilmesini içeriyorsa buna çelişen duruma bakılır; eğer kaçırılan maslahatlar veya meydana gelen mefsedetler daha çoksa bu emredilen bir şey olmaz. Hatta mefsedeti maslahatından çok ise bu haram olur. Lakin maslahatlar ve mefsedetler dinin ölçüleriyle tartılır. İnsan naslara tabi olmaya ne zaman güç yetirirse bundan sapamaz. Aksi halde benzerlerini bilerek görüşüyle içtihat eder. Bundan ve hükümlere delaletinden haberdar olan kimsenin naslara ihtiyaç duyması azdır”

Şeyhulislam'ın sözlerindeki maksat açıktır. Burada maksadın şu olduğu kabul edilmiştir: kişi başka bir nas ile çelişmedikçe nas ile amel eder. Daha önemli olan bir şeyi kaçırmadığı sürece veya delilin yasakladığı daha kötü bir şey meydana gelmediği sürece delil ile amel eder. Ama naslar çelişirse maslahatlarla mefsedetleri tartar. Bütün bunlarda ölçü dindir. Naslardan haberdar olan maslahatları ve mefsedetleri bilmede başarılı olur. **Bu konudaki sahih araştırmadan sonra daha önemli bir farzı yerine getirmek için bir farzı terk eden kimse dinin naslarına tabi olmuştur. Nasların dışına çıkmış olmaz.**

Şeyhulislam rahimehullah şöyle demiştir²: “İyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamak en büyük farzlardan veya müstehaplardan olduğuna göre bunun maslahatının mefsedetine ağır basması zorunludur. Çünkü rasuller bunun için gönderilmiş, kitaplar bunun için indirilmiştir. Allah fesadı sevmez. Bilakis Allah'ın bütün emirleri maslahatın kendisidir. Nitekim Allah Teâla iyiliği ve iman edip salih ameller işleyen ıslahatçıları övmüş, fesadı ve fesatçıları birçok yerde kötölemiştir. İyiliği emir ve kötülüğü yasaklamanın mefsedeti, maslahatından fazla ise bir farz terk edilmiş yahut bir haram işlenmiş olsa dahi Allah onu emretmemiştir.”

1 Mecmuu'l-Fetava (28/129)

2 El-Emru bi'l-Ma'ruf ve'n-Nehyu Ani'l-Munker (s.17)

Yine şöyle der¹: “Lakin şayet kötülüğe karşı çıkmak, ancak ondan daha çirkin olanıyla devam ediyorsa, kötülüğün bu şekilde giderilmesi de bir kötülüktür. İyilik, ancak mefsedeti maslahatından fazla olan karşı çıkmayla elde edilebiliyorsa, bu iyiliği bu şekilde kazanmaya çalışmak da bir kötülük olur.”

İntihar Eylemlerinin Haramlığı

Cundeb b. Abdillâh radiyallahu anh, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet ediyor:

“Sizden öncekiler içinde bir adamda yara çıktı. Yara kendisini rahatsız etmeğe başlayınca bir bıçak alarak onu yardı. Derken kan dinmedi. Nihayet adam öldü. Bunun üzerine Allah Teâla: “Kulum canı hakkında beni geçti, Ben de ona cenneti haram ettim” buyurmuştur.”²

“Kulum canı hakkında beni geçti” ifadesini İbn Hacer şöyle açıklamıştır: “Bu ifade, zikredilen ölüm hususunda acele etmekten kinayedir. “Cenneti ona haram ettim” ifadesi sürekli cezalandırmanın devam etmesiyle ilgilidir. Çünkü ölüm hususunda acele etmiş, kendi isteğiyle Allah’a isyan ederek kendini öldürmüş, cezası da buna uygun şekilde olmuştur. Buradan anlaşılıyor ki adamın maksadı galip zanna göre faydalı olacağını düşündüğü bir tedavi değil, ölmek idi.”³

Sabit b. Dahhak radiyallahu anh, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“Mümine lanet etmek onu öldürmek gibidir. Bir mümini küfür ile suçlayan onu öldürmüş gibidir. Kim kendisini bir şeyle öldürürse Allah kıyamet gününde ona o şeyle azap eder.”⁴

Ebu Kılabe'nin, Sabit b. Dahhak radiyallahu anh'den rivayetinin sonunda şöyle demiştir: “O Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e ağaç altında biat etmişti. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim İslâmdan başka bir din adına yalan yere kasten yemin ederse, o kimse dediği gibidir. Her kim kendini bir şeyle öldürürse

¹ Minhacu's-Sunne (4/536)

² **Sahih.** Buhari (3463) Müslim (113)

³ Fethu'l-Bari (6/500)

⁴ **Sahih.** Buhari (6652) Muslim (110)

Allah ona cehennem âteşinde o şeyle azâb eder. Kim de bir mümini kafirlikle suçlarsa, onu öldürmüş gibidir. Kim kendisini bir şeyle keserse, kıyamet günü onunla azap olunur.”¹

Ebu Hureyre radiyallahu anh, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“Kim kendisini yüksek bir yerden atarak öldürürse o cehennem ateşinde ebedi ve kalıcı olarak kendini yüksekte atmaya devam edecektir. Her kim kendisini zehir içerek öldürürse o kimse de zehirini cehennem ateşinde ebedî ve daimi kalarak içecektir. Her kim kendisini bir demir parçası ile öldürürse, demiri elinde kendisine saplar bir hâlde cehennem ateşinde ebedî ve dâimi olarak kalacaktır.”²

Sehl b. Sa’d radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem müşriklerle karşılaşarak harb etmişti. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem askerinin karargâhına, ötekiler de kendi karargâhlarına döndükleri vakit Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashâbı arasında bir adam bulunuyordu ki, bu adam düşman ordusundan ayrılan bir asker görünce peşine düşüyor ve kılıcı ile (boynunu) vurmadan bırakmıyordu. Bunun üzerine ashâb: “Bu gün bizden hiç birimiz filân kadar yararlık gösteremedi” dediler. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem;

“Dikkat edin, o adam muhakkak cehennemlidir.” Buyurdu. Bunun üzerine cemaattan bir zât:

“Ben daima onun yanında bulunacağım dedi ve hemen onunla birlikte çıktı. O durdukça bu da duruyor; o hızlandı mı bu da onunla beraber hızlanıyordu. Derken adam ağır şekilde yaralandı ve çabuk ölmek isteyerek kılıcının kabzasını yere, sivri ucunu da iki göğsünün arasına dayadı. Sonra kılıcının üzerine yüklenerek kendini öldürdü. Artık beraberinde giden zât da Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in huzuruna çıkarak:

“Şehâdet ederim ki sen Allah’ın Resulüsün” dedi. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem:

“Ne o?” deyince:

“Demin cehennemlik olduğunu söylediğin adam yok mu, cemaat

¹ **Sahih.** Buhari (1363, 6047, 6652) Müslim (110)

² **Sahih.** Buhari (5778) Muslim (109)

onun meselesini büyüttüler. Ben de onlara: “Ben sizin için onu ta’kib ederim” diyerek onu aramaya çıktım. Nihayet ağır surette yaralandı ve çabuk ölmek isteyerek kılıcının kabzasını yere, sivri ucunu da göğsünün arasına dayadı. Sonra da üzerine yüklenerek kendini öldürdü” dedi. O zaman Rasullullah sallallahu aleyhi ve sellem şunları söyledi:

“Hakikatte bazen kişi cehennemlik olduğu halde görünürde ehl-i cennetin yaptığını yapar. (Bazen de) adam cennetlik olduğu halde insanların gözleri önünde cehennemliklerin yaptığını yapar.”¹

Ashabu'l-Uhdud kıssası “İstişhad eylemi” adı verilen intihar saldırılarına şu sebeplerden dolayı delil olmaz:

1- Delikanlı sadece kendisinin öldürülmesini işaret etmiştir. Onunla beraber başkaları öldürülmemiştir. İstişhad eyleminde ise hem kendilerini hem de beraberlerinde suçsuz yahut öldürülmeleri caiz olmayan kâfirleri öldürmektedirler.

2- Kissanın akışından bu delikanlının önceki ümmetlerden, kendisine ilham edilen “muḥaddes” kimselerden olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Rasullullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Şüphesiz sizden önceki ümmetlerde kendilerine ilham olunan “muḥaddes” kimseler vardı. Şayet benim ümmetimde de öyle biri varsa o Ömer’dir”²

Delikanlının, kendisinin ancak ayrıntılı olarak anlattığı şekilde öldürülebileceğini kesin bir ifadeyle söylemiş olmasını düşünen, bunun ancak kendisine ilham edilmesi ve kalbine vaki olması sebebiyle olduğunu anlar. Zira bu söz kişisel görüşle söylenemez. Nitekim el-Kurtubî, hadisin zor anlaşılan bazı bölümleriyle ilgili cevabında şöyle demiştir:

“Kendisinin öldürülmesine yardım etmesi hakkında şöyle denilir: O öldürülmekten başka bir yolun olmadığını galip zannıyla anladıktan sonra veya Allah’ın onun kalbine koyduğu bilgi sebebiyle, onlara Allah’ın kendisi vesilesiyle ortaya koyacağı kerametın yolunu göstermiş, böylece insanların Müslüman olmaları ve bunu müşahade ederek hak dine girmeleri için üzerinde bulunduğu dinin doğruluğunu ortaya koymak istemiştir. Nitekim öyle de olmuştur.”³

¹ **Sahih.** Buhari (2898) Muslim (112)

² **Sahih.** Buhari (3689) Muslim (2398)

³ el-Mufhim (7/425)

Bu ümmette muhaddes (ilham olunan) bir kimse olsaydı, o Ömer radiyallahu anh olurdu. Her kim başkalarında da bu özelliğin bulunduğunu iddia ederse delil getirmesi gerekir.

3- Delikanlının kendisini öldürmenin yolunu göstermesinde, bu yaptığından dolayı meydana gelecek maslahat kesin idi. Durum, haber verdiği gibi aynen gerçekleşti. Nitekim büyük bir maslahat meydana geldi ve insanlar Allah Azze ve Celle'ye kulluğa girdiler, tağutu reddettiler. Ama bugün sonuçlarını yalnız Allah Teâla'nın bildiği kötülükler meydana gelmiştir. Sonuçları böyle olan bir amel, delikanlının konumu sebebiyle insanların yaptıkları şeylerin aksine, insanlar üzerine kötülükleri musallat eden, bazı Müslümanların İslam dininden dönmesine sebep olan bir amelle kıyaslanabilir mi?

Münafık Dahi Olsa, Müslüman Olduğunu Söyleyen Birini Haksız Yere Öldürmenin Yasak Oluşu

Allah Teala şöyle buyurmuştur:

ومن يقتل مؤمناً متعمداً فجزاؤه جهنم خالداً فيها وغضب الله عليه ولعنه وأعد له عذاباً عظيماً

“Kim bir mümini kasten öldürürse onun cezası içinde devamlı kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap ve lanet etmiş ve büyük bir azap hazırlamıştır.” (Nisa 93)

مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعاً

“Sebepsiz yere adam öldürmenin yahut yeryüzünde fesad çıkarmanın karşılığı olmaksızın, kim bir kimseyi öldürürse, o, insanları topluca öldürmüş gibidir.” (Maide 32)

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Furat b. Hayyan'ın öldürülmesini emretmişti. O, Ebu Süfyan'ın gözcüsü ve anlaşmalısı idi. Ensar'dan bir halkaya uğrayıp:

“Ben müslümanım” dedi. Onlar da:

“Ey Allah’ın rasulü! Bu müslüman olduğunu iddia ediyor” dediler. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Muhakkak sizden öyle kimseler vardır ki onları imanlarına bırakırsınız. Furat b. Hayyân da onlardandır.”¹

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurmuştur: **“Mü’minlerin kanları eşittir. Onlardan en aşağı görülen biri bile düşmana eman verebilir, kafire karşılık Mü’min öldürülmez. Anlaşma yapılan kimse de ahdine vefa gösterdiği sürece öldürülmez. Her kim bir suç işlerse kendi aleyhine işlemiş olur. Her kim bir suç işler veya suçluyu koruyacak olursa Allah’ın, meleklerin ve bütün insanların laneti üzerine olur.”²**

Enes b. Malik radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَإِذَا قَالُوهَا، وَصَلُّوا صَلَاتَنَا، وَاسْتَقْبَلُوا قِبَلَتَنَا، وَذَبَحُوا ذَبِيحَتَنَا، فَقَدْ حُرِّمَتْ عَلَيْنَا دِمَاؤُهُمْ وَأَمْوَالُهُمْ، إِلَّا بِحَقِّهَا وَحَسَابُئِهِمْ عَلَى اللَّهِ

“İnsanlarla Allah’tan başka ibadete layık hak ilah olmadığına, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)’in Allah’ın rasulü olduğuna şahitlik edene kadar savaşmam emredildi. Şayet bunu söyler, namazımızı kılar, kiblemizi kible edinir ve hayvanını bizim kestiğimiz gibi keserse, hak etmedikten sonra canları ve malları bize haram olur, hesapları da Allah’a aittir.”³

Meymun b. Seyyah, Enes b. Malik radiyallahu anh’e dedi ki:

“Ey Ebu Hamza! Kulun canını ve malını haram kılan şey nedir?” Dedi

¹ **Sahih.** Ahmed (18965) Ebû Dâvud (2652)

² **Sahih.** Beyhaki Marife (12/190) Tahavi Şerhu Meani'l-Asar (5043) Sahihu'l-Cami (6666)

³ **Sahih.** Buhari (392) Ebu Davud (2641) Tirmizi (2608) Nesai (7/76) Ahmed (3/199)

ki:

«مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاسْتَقْبَلَ قِبَلَتَنَا، وَصَلَّى صَلَاتَنَا، وَأَكَلَ ذَبِيحَتَنَا، فَهُوَ الْمُسْلِمُ، لَهُ مَا لِلْمُسْلِمِ، وَعَلَيْهِ مَا عَلَى الْمُسْلِمِ»

“Kim Allah’tan başka ibadete layık hak ilah olmadığına şahitlik eder, kiblemize yönelir, namazımızı kılar ve kestiğimizi yerse o Müslümandır. Sonrasında müslümanların lehine olan onun da lehine, müslümanların aleyhine olan, onun da aleyhine olur.”¹

Iyaz el-Ensari radiyallahu anh’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَلِمَةٌ عَلَى اللَّهِ كَرِيمَةٌ لَهَا عِنْدَ اللَّهِ مَكَانٌ، وَهِيَ كَلِمَةٌ مَنْ قَالَهَا صَادِقًا أَدْخَلَهُ اللَّهُ بِهَا الْجَنَّةَ، وَمَنْ قَالَهَا كَاذِبًا يَغْنِي قَالَهَا بِلِسَانِهِ حَقَّقَتْ دَمَهُ وَأَحْرَزَتْ مَالَهُ وَلَقِيَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ غَدًا يُحَاسِبُهُ

“Muhakkak ki La ilahe illallah öyle bir kelimedir ki, Allah katında pek değerlidir. Allah katında belli bir yere sahiptir. O öyle bir kelimedir ki, kim onu samimiyetle (ihlâsla) söylerse Allah buna karşılık onu cennete koyar. Kim de onu sahtekârca söylerse, (dünyada) canını ve malını korusa bile yarın Allah’ın huzuruna çıktığında (Allah) onu hesaba çeker”²

Ubeydullah b. Adiy b. el-Hıyar radiyallahu anh’dan: “Ensardan biri kendisine (şöyle bir olay) anlattı: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem otururken bir kişi yanına geldi ve münafıklardan birini öldürmek için gizlice izin istedi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem sesini yükselterek şöyle dedi:

“Allah’tan başka ilâh olmadığına şehadet etmiyor mu?” Adam:

“Evet, ey Allah’ın Rasûlü! Ancak bu şehâdet değil.”

¹ **Sahih mevkuf.** Buhârî (393)

² **Sahih.** Bezzar, Keşfu'l-Estar (no:4), Şecerî, Emali (no:97) Ebu Nuaym, Ma'rife (5442) İbn Kani Mucemu's-Sahabe (2/277) Deylemi (7281) Şahidini Enes radiyallahu anh’dan: İbn Neccar, Zeylu Tarihi Bağdad (2/162)

“Muhammed'in Allah Rasûlü olduğuna şehadet etmiyor mu?” diye sordu. Adam:

“Evet, ey Allah'ın Rasûlü! Ancak bu (hakikî) şehâdet değil” dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Namaz kılmıyor mu?” dedi. Adam:

“Evet, ey Allah'ın Rasûlü! Ancak bu namaz değil” deyince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İşte bu kişilere dokunmayı Allah bana yasakladı.”¹

Evs radiyallahu anh'den: “Sakîf heyetiyle birlikte Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldim. Bir çadırdaki oturuyorduk. Bir müddet sonra ben ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dışındaki herkes kalkıp gitti. Bir adam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdi ve gizlice bir şeyler söyledi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem:

“Git ve onu öldür!” dedi. Adam dönüp giderken yanına çağırdı ve:

“O kişi 'Allah'tan başka ilâh olmadığına şehadet etmiyor mu?” diye sordu. Adam:

“Evet, şehadet ediyor, ama korunmak için söylüyor” dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Onu bırakın (öldürmeyin)! İnsanlarla Lâ ilahe illallah' deyin- ceye kadar mücâdele etmekle emrolundum. Bunu kabul ederlerse işte o zaman (hukukî ceza dışında) canlarının ve mallarının dokunul- mazlığı vardır.” Muhammed b. Cafer dedi ki:

“Şû'be'ye sordum: “Hadiste; **“O kişi 'Allah'tan başka ilâh olmadığına ve benim Allah Rasûlü olduğuma şehadet etmiyor mu?”** şeklinde (risâlet cümlesi) geçiyor mu?” O da:

“Olduğunu zannediyorum, (ancak) tam bilemiyorum” dedi.²

Ukbe b. Malik radiyallahu anh'den: “Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bir seriyye göndermişti. Bunlar bir kavme baskın düzenlediler. O kavimden bir adam tek başına kaçıp gidince seriyyeden beraberinde kınından sıyrılmış bir kılıcı bulunan bir adam onun arkasından gitti. Tek

¹ **Sahih.** Ahmed (5/432, 433) Malik (1/171) Şafii (1/13)

² **Sahih.** Ahmed (4/8, 9) Nesai (7/80) Darimi (2/218)

başına kaçan kişi:

“Ben müslümanım” dedi. Ancak onu takip eden adam bunu düşünmeden onu öldürdü. Bu olay Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e ulaşınca ağır sözler söyledi. Bu sözler öldüren kişiye ulaştı. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem hutbe verirken o öldüren kişi:

“Ey Allah’ın rasulü! O söylediği sözü ancak ölümden kurtulmak için söylemişti” dediği halde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem o kişiden ve kendisine doğru duran diğer insanlardan yüzünü başka tarafa çevirdi ve hutbesine devam etti...” Adam ikinci ve üçüncü defa aynı mazereti ileri sürdü, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem her defasında yüz çevirdi... Diğer rivayette Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

أَمَّا بَعْدَ، فَمَا بَالُ الرَّجُلِ يَقْتُلُ الرَّجُلَ وَهُوَ يَقُولُ: أَنَا مُسْلِمٌ؟ فَقَالَ الْقَاتِلُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّمَا قَاهَا مُتَعَوِّذًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَكَذَا وَكَرِهَ مَقَاتَتَهُ، وَحَوَّلَ وَجْهَهُ عَنْهُ، فَقَالَ: «أَبَى اللَّهُ عَلَى مَنْ قَتَلَ مُسْلِمًا، أَبِي اللَّهُ عَلَى مَنْ قَتَلَ مُسْلِمًا»

“Şimdi bir adam nasıl oluyor da “ben müslümanım” diyen birisini öldürebiliyor?” Katil olan dedi ki: “Ey Allah’ın rasulü! O bunu ancak ölümden kurtulmak için söylemişti.” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem onun söylediğinden hoşlanmayarak yüzünü başka tarafa çevirdi ve şöyle buyurdu:

“Bir müslümanı öldüren Allah yüz çevirmiştir. Bir müslümanı öldüren Allah yüz çevirmiştir.”¹

Abdullah b. Mes’ud radiyallahu anh’den:

سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ؟ قَالَ: «أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلْقَكَ». قُلْتُ: إِنَّ ذَلِكَ لَعَظِيمٌ، قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟

¹ **Sahih.** İbn Hibban (13/310) Hâkim (1/66-67) Ahmed (4/110, 5/288) İbn Ebi Şeybe (5/557) Ebu Ya’la (12/210) Taberani (17/355)

قَالَ: «وَأَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ تَخَافُ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ». قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «أَنْ تُزَايِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ»

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e: "Hangi günah Allah katında daha büyüktür?" diye sordum. Buyurdu ki:

"Seni yaratmış olduğu halde Allah'a denk edinmendir." "Sonra hangisi?" dedim.

"Yemeğine ortak olur korkusuyla çocuğunu öldürmendir" buyurdu. "Sonra hangisi?" diye sordum.

"Komşunun hanımıyla zina etmendir" buyurdu.¹

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **"İki müslüman kılıçlarıyla karşılaştıkları zaman ölen de öldüren de cehennemdedir."**

"Ey Allah'ın rasulü! Öldüreni anladık, peki ölen neden ateşte?" denildi.

"Çünkü o da kardeşini öldürmeye çalıştı" buyurdu.²

İbn Ömer radiyallahu anhumâ'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **"Kişi, haram bir kana bulaşmadıkça dininde ferahlık üzere devam eder."**³

Yine şöyle buyurmuştur: **"Benden sonra birbirlerinizin boynunu vuracak kafirlere dönüşmeyin"**⁴

İbn Mesud radiyallahu anı'den: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **"Kıyamet gününde insanlar arasında ilk görülecek dava dökülen kanlar hususunda olacaktır."**⁵

İbn Hacer dedi ki: "Bunun anlamı; ilk görülecek davaların kanlar hakkında olmasıdır. Veya takdiri şöyle olabilir: ilk olarak kan davalarının

1 **Sahih.** Buhari (4477) Muslim (86)

2 **Sahih.** Buhari (31) Muslim (2888)

3 **Sahih.** Buhari (6862)

4 **Sahih.** Buhari (121) Muslim (65)

5 **Sahih.** Buhari (6864) Muslim (1678)

görülmesi emredilir.”¹

Bera b. Âzib radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Muhakkak ki, dünyanın son bulması, Allah katında bir müminin haksız yere öldürülmesinden daha hafiftir.”**²

El-Esbahani'nin rivayetinde şu fazlalık vardır: **“Şayet göklerinde ve yerinde bulunanlar bir müminin kanını dökmede iştirak etseler Allah hepsini cehenneme atar.”**

Abdullah b. Ömer radiyallahu anhuma'dan: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Elbette dünyanın son bulması, Allah'a göre müslüman kimsenin öldürülmesinden daha hafiftir.”**³

İbn Ömer radiyallahu anhuma şöyle demiştir: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i Ka'be'yi tavaf ederken gördüm. Şöyle diyordu: **“Ne güzelsin ve kokun ne kadar hoş! Ne büyüsun ve hürmetin ne kadar da yücedir. Muhammed'in nefsinin elinde tutana yemin ederim ki, Allah katında müminin, malının, kanının ve onun hakkında yalnız iyilik düşünmenin hürmeti, senin hürmetinden daha büyüktür.”**⁴

Ebu'd-Derda radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim: **“Allah dilerse her günahı bağışlar, ancak müşrik olarak ölen veya bir mümini kasten öldüren hariç”**⁵

İbn Abbas radiyallahu anhuma'ya birisi, “Ey İbn Abbas! Katil için tevbe var mıdır?” diye sordu. İbn Abbas radiyallahu anhuma buna şaşırmış gibi:

“Sen ne diyorsun böyle?” dedi. Adam soruyu tekrar etti. Bunun üzerine iki veya üç defa:

“Ne diyorsun böyle?” dedi. Sonra İbn Abbas radiyallahu anhuma şöyle dedi:

“Onun tevbesi mi olur? Ben Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:

“Öldürülen kimse, (kıyamet gününde) boyun damarlarından

1 Fethu'l-Bari (11/396)

2 **Sahih.** İbn Mace (2619) Sahihu't-Tergib (2438) Sahihu'l-Cami (5078)

3 **Sahih.** Nesai (3987) Tirmizi (1395) Sahihu'l-Cami (5077)

4 **Sahih.** İbn Mace (3932) Silsiletu's-Sahih (3420)

5 **Sahih.** Hâkim (4/391) el-Elbani, Sahihu't-Tergib (2446)

kan akarak, başı iki elinden birine asılı, diğer eliyle de katilinin yakasından sürükleyerek arş'ın yanına getirir. Öldürülen kimse alemlerin rabbine: “Beni bu öldürdü” der. Allah, katile: “Sen artık bedbaht oldun” der ve cehenneme götürülür.”¹

Ebu Said radiyallahu anh, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“Cehennemden bir parça çıkar ve konuşarak şöyle der: Bugün üç kişi ile görevlendirildim: Her bir zorba, Allah ile beraber başka bir ilâh edinen ve haksız olarak bir cana kıyan ile. Sonra onlara sarılır ve cehennemin alevleri içine atar.”²

Cundub b. Abdillâh radiyallahu anh'den rivayet edilmiştir: **“İnsanın kokuşacak ilk organı karnıdır. Helalden başka bir şey yememeye gücü yeten bunu yapsın. Cennet ile kendisi arasında bir engel oluşmaması için bir avuç kan dökmemeye gücü yeten bunu yapsın.”**³

İbn Mesud radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Mümine sövmek fasıklık, onu öldürmek küfürdür.”**⁴

Es-San'anî, “Onu öldürmek küfürdür” ifadesi hakkında şöyle demiştir: “Müslümanı haksız yere öldürmenin küfür olduğuna delalet etmektedir. Müslümanı öldürmeyi helal sayan veya müslüman olduğu için onu öldüren kimse hakkında zahir olan budur. Ama başka sebeple çarpışmaya gelince, kastedilen inkar küfrü değil, islam kardeşliği ve iyiliklere karşı nankörlüğün kastedildiği mecazi küfürdür. İşlenen günah sebebiyle kalpte oluşan hakka karşı körlüğün, kendisini küfre götürebileceği için küfür denilmiştir. Yahut müslümanı öldüren bir kafirin yaptığı iş gibi bir iş yapması sebebiyle bu isim verilmiştir.”⁵

Enes b. Mâlik radiyallahu anh'den: İtban gözünden şikâyetçiydi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e elçi gönderdi, rahatsızlığını belirtti ve:

1 **Sahih.** Taberani (10/306) el-Elbani, es-Sahiha (2697)

2 **Hasen.** Ahmed (3/40) İbn Ebi Şeybe (7/51) Taberani Evsat (1/103) el-Elbani es-Sahiha (2699) Sahihu't-Tergib (2451)

3 **Sahih.** Buhari (7152)

4 **Sahih.** Buhari (5697) Muslim (64)

5 Subulu's-Selam (4/189)

“Ey Allah'ın Rasûlü! Evimde namaz kılsanız da ben orayı namazgâh edinsem” (sözlerini) aktardı. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile Allah'ın nasip ettiği bir grup sahabe İtban'ın evine gittiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namaza başladı. Sahabe ise kendi arasında sohbet ediyordu. Münafıklardan karşılaştıkları hâlleri konuşmaya başladılar ve konuşmaların ağırlığı Malik b. Duheyşin'e döndü, (hep ondan bahsettiler,) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namazı bitirince şöyle dedi:

“O, Allah'tan başka ilah olmadığına ve benim Allah Rasûlü olduğuma' şahadet etmiyor mu?” Birisi:

“Bilâkis (şehâdet ediyor), ancak kalbinden değil” dedi. O zaman Nebî sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

“Kim 'Allah'tan başka ilâh olmadığına ve benim Allah Rasûlü olduğuma' şahadet ederse ateşin azabını tatmayacak” (ya da dedi ki) cehennem ateşine girmeyecek.”¹

Ebû Mâlik el-Eşcaî babası Târik b.Eşyem radiyallahu anh'den ri-yayet ediyor: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kim Allah'ın tek olduğuna inanıyor ve diğer tapılanları reddediyorsa, canının ve malının dokunulmazlığı vardır, (âhiretteki) hesabı ise Allah'a kalmıştır.”²

Mikdâd b. Esved radiyallahu anh'den: “Ey Allah'ın Rasûlü! Kâfirlerden biri ile karşılaşsam ve benimle savaşırsa, bir iki vuruşsak, sonra ellerimden birini kılıçla vurup koparsa ve bir ağacın arkasına sığınıp 'ben Müslüman oldum' dese, onu öldürebilir miyim, ne dersin?” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Onu artık öldüremezsın, eğer öldürürsen o senin öldürmeden önceki yerine geçer ve sen de onun kelime-i tevhidi söylemeden önceki yerine geçersin.”³

Münafık; kalbinde küfrü gizlediği halde iman izhar eden, müslüman olduğunu iddia eden kimsedir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, iki şahadet kelimesini söyleyen, namaz kılan, kiblemize yönelen kimseleri, münafıklıklarına dair emareler görülse dahi öldürtmüyordu. Zira birçok

1 **Sahih.** Buhari (425) Muslim (33) Ahmed (3/135, 174)

2 **Sahih.** Muslim (23) Ahmed (3/472, 6/394) İbn Ebi Şeybe (10/123)

3 **Sahih.** Buhari (6865) Muslim (95) Ahmed (6/3-5) Ebu Davud (2544)

kimse İslâm'a münafıkça düşüncelerle girmiş, sonra ihlase kavuşmuştur:

Enes radiyallahu anh şöyle demiştir: “Bazıları dünyalık bir şeyler edinmek için Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e gelip müslüman olurlardı. Ancak akşam olmadan bu kişiler İslâm’ı dünya ve içindekilerden daha fazla sever hale gelirlerdi.”¹

Enes radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem adamın birine: “**Müslüman ol**” buyurdu. Adam: “İçimden gelmiyor” dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: “**İçinden gelmese de müslüman ol**” buyurdu.”²

İslam Şiarı Bulunan Beldeye Saldırılmaz

Enes radiyallahu anh’den: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bir kavme savaş açacağı zaman sabahı beklemedikçe saldırırmazdı. Ezan sesi işitirse saldırırmaz, işitmezse saldırırdı.”³

Emân (Güvence) Verilen Kimseyi Öldüren Bizden Değildir

Amr b. el-Hamîk radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

أَيُّمَا مُؤْمِنٍ أَمَّنَ مُؤْمِنًا عَلَى دَمِهِ فَقَتَلَهُ، فَأَنَا مِنَ الْقَاتِلِ بَرِيءٌ

“Herhangi bir mümin, herhangi bir mümine kanı hususunda eman verir ve onu öldürürse ben o katilden berîyim.”⁴

Müslümanı Arkadan Vuranlar ve Suikast Yapanlar Bizden Değildir

Zubeyr b. Avvam radiyallahu anh’den: Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

الْإِيمَانُ قَيْدُ الْقَتْلِ، لَا يَفْتِكُ مُؤْمِنٌ

“İman, fırsat kollayarak öldürmeyi engelleyen bir bağdır.

1 **Sahih.** Ahmed (3/107, 175, 259, 284) Muslim (2311)

2 **Sahih.** Ahmed (3/109, 181) Ebu Ya’la (6/406)

3 **Sahih.** Ahmed (3/159) Buhari (2944) Muslim (382) İbn Hibban (4745)

4 **Hasen.** Ahmed (5/223, 437) İbn Hibban (13/320) Bezzar (6/285) Taberani Evsat (8/5) İbnu'l-A'rabî, Mu'cem (612)

Mü'min kimse öldürmek için fırsat kollamaz.”¹

Anlaşmayı Bozanlar Bizden Değildir

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَفَضَتْ غَزَاهُمْ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا تَتَخَذُونَ آيْمَانَكُمْ
دَحْلًا بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ وَلِيُبَيِّنَ
لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

“Bir ümmetin, bir ümmetten sayıca daha çok olması dolayısıyla, aranızdaki yeminleri hile kılarak, ipini iyice büktükten sonra bozan kadın gibi olmayın. Zira Allah, bununla sizi imtihan etmektedir. Kıyamet günü de, üzerinde ihtilaf ettiğiniz şeyleri size elbette açıklayacaktır.” (Nahl 92)

Mücahid, bu âyet-i kerimeyi şöyle izah etmektedir: “Cahiliye döneminde insanlar birbirleriyle anlaşma yapıp taraftarlar edinirlerdi. Anlaşmayı yaptıktan sonra, kendileriyle anlaşma yaptıkları topluluklardan daha güçlü ve sayıca da daha çok olanlarını bulunca, öncekilerle olan anlaşmalarını bozup o güçlü ve sayıca çok olanlarla anlaşma yaparlardı. Böylece, kendileriyle daha önce anlaşma yaptıkları insanları, Allaha söz verdikleri halde aldatmış olurlardı. Allah Teâlâ onların bu hallerini, ipliğini iyice eğirdikten sonra onu tekrar çözen kadının haline benzetmiş ve Müslümanlara, yaptıkları anlaşmayı, başkalarına yaranmak için bozmamalarını emretmiştir.”²

Müslümanın harp halinde olmayan kâfirlerden birine, bedenine vurarak, öldürerek veya başka bir şekilde saldırması haramdır.³ Nitekim Buhari, Abdullah b. Amr radiyallahu anhumadan merfuan şu hadisi rivayet etmiştir:

1 **Sahih.** Ahmed (1/166, 167) İbn Ebi Şeybe (7/486) Abdurrazzak (5/298) Taberani Evsat (6/186) İbn Asakir (18/406)

2 Taberi (17/284)

3 Bkz.: el-Veciz (2/201, 202) ez-Zevacir (403. Büyük günah) Mevahibu'l-Celil (3/360) Abdulaziz b. Baz Mecmuu fetava (3/1039, 1047) İhtilafu'd-Dareyn (s.123, 124, 130)

مَنْ قَتَلَ مُعَاهِدًا لَمْ يَرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ

أَرْبَعِينَ عَامًا

“Kim bir anlaşmalı (kâfiri) öldürürse cennetin kokusunu almaz. Hâlbuki cennetin kokusu kırk senelik mesafeden duyulur.”¹

Hişam b. Hâkim b. Hizam Şam’daki Nabitalara uğrayıp onları güneşte ayakta bekletildiklerini gördü. “Mesele nedir?” diye sorunca, “Cizyeyi vermediler” dediler. Dedi ki: “Şehadet ederim ki, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu duydum: **“Muhakkak ki Allah dünyada insanlara azab edenlere azap eder.”²**

İmam Ahmed ve Nesai, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabından birinden, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu rivayet etmişlerdir:

“Zimmet ehlinde birini öldüren, cennetin kokusunu dahi almaz.”³

Müslümanın, harbî olmayan kâfirlerden birini alışverişte aldatması veya haksız yere mallarından bir şey alması haramdır ve onlara emanetlerini iade etmesi vaciptir.⁴ Nitekim Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğu sabit olmuştur:

“Dikkat edin! Kim bir anlaşmalıya zulmederse, onun hakkından eksiltirse, gücünün üstünde yük yüklerse veya rızası olmadan ondan bir şey alırsa kıyamet günü ondan ben davacı olurum!”⁵

Müslümanın harbî olmayan kâfirlerden birini sözle kötülemesi, onlara yalan söylemesi haramdır. Zira Allah Teâla’nın şu kavli umumidir: **“İnsanlara iyi (söz) söyleyin”** (Bakara 83)⁶ Hatta onlara yumuşak söz söy-

1 **Sahih.** Buhari (3166)

2 **Sahih.** Muslim (2613)

3 **Sahih.** Ahmed (4/237, 5/369) Nesai (4763) Elbani Gayetu'l-Meram (450)

4 bkz.: Abdurrazzak (6/91-94) Fetava'l-Lecneti'd-Daime (2/73)

5 **Sahih.** Ebu Davud (3052) Beyhaki (9/205) birbirini destekleyen birçok isnadlarla rivayet etmişlerdir. El-İraki ve es-Sehavi isnadını kuvvetli görmüşlerdir. Bkz.: Mekasidu'l-Hasene (1044) es-Silsiletu's-Sahihah (445)

6 Bkz.: Şeyh Abdulaziz b. Baz Fetava (3/1047)

lemesi, onunla sevgi izharı olmayacak şekilde ve onlara zillet gösterip onları Müslümana tercih etmeyecek şekilde bütün güzel ahlaklar ile muhatap olması gerekir.

El-Karafi zimmet ehline iyilik kaidesi ile onlara sevgi kaidesi arasındaki farkı açıklarken şöyle demiştir: “İçten sevgi olmaksızın emredilen yumuşaklık; zayıflarına rıfk ile davranmak, fakirlerinin ihtiyaçlarını gidermek, açlarını doyurmak, çıplaklarını giydirmek, onlara korku ve zillet yoluyla değil, lütuf ve merhamet yoluyla yumuşak söz söylemek, komşuluklarında verdikleri ezaları izale etmeye yetecek güç bulunduğu halde, onlara korku ve saygıdan değil, lütuf olarak eziyetlerine tahammül etmek, onların hidayeti ve saadet ehlinden olmaları için dua etmek, dinleri ve dünyaları ile ilgili bütün meselelerinde nasihat etmek, biri onlara eziyet ettiğinde gıyaplarında onları korumak, mallarını, ailelerini, ırzlarını ve bütün hukuk ve maslahatlarını korumak, onlardan zulmün giderilmesinde ve haklarının onlara ulaştırılmasında yardım etmek, düşmanına en üstününden en düşüğüne bütün iyilikleri yapmak, bütün bunlar üstün ahlaktır.”¹

Ateşle Azap Eden Haddi Aşanlardandır

Abdullah b. Mes’ud radiyallahu anh’den: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte iken yakılmış bir karınca yuvası gördük. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

لَا يَنْبَغِي لِبَشَرٍ أَنْ يُعَذِّبَ بِعَذَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

“Hiçbir beşerin Allah Azze ve Celle’nin azabıyla azap etmeye hakkı yoktur.”²

Ebu Hureyre radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Filan ile filan kişiyi yakmanızı emretmiştim. Ateşle ancak Allah azap eder. Bunun için onları bulursanız sadece öldürün.”³

İkrime dedi ki. “Ali radiyallahu anh’e bir zındık topluluğu kitaplarıyla birlikte getirildi. Ali radiyallahu anh bir ateş yakılmasını emretti ve ateş

1 el-Furuk (3/15 fark 119) Bkz.: Fetava’l-Lecneti’d-Daime (2/21, 43, 62)

2 **Sahih.** Ahmed (1/423) Nesai Sunenu’l-Kubra (8560) Abdurrazzak (5/213) Taberani (10/176)

3 **Sahih.** Buhârî (3016) Tirmizi (1571) Ahmed (2/453)

gürleştirildi. Sonra bu kişileri kitaplarıyla birlikte yaktırdı. Bu haber İbn Abbas radiyallahu anhuma'ya ulaşınca: "Ben olsaydım Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bundan yasaklamasından dolayı onları yakmazdım. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"Kim dinini değiştirirse onu öldürün" buyurduğu gibi, onları öldürdüm. Zira Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"Allah'ın azabıyla azap etmeyin" buyurdu."¹

1 **Sahih.** Ebu Davud (4351) Ahmed (1/217, 282) Darekutni (4/108)

Yöneticilere Karşı Ayaklanmak Cihad mıdır?

Soru: Neden bizler özellikle Allah'ın delilleriyle indirdiği hükümlerle hükmetmeyen yöneticilere karşı cihad ilan etmiyoruz?

Şeyh Mukbil b. Hadi rahimehullah'ın cevabı: "Gerçekten cihad İslam'ın en üstün şiarlarından sayılır.

"Muhakkak ki Allah müminlerin canlarını ve mallarını satın almıştır, (bunun karşılığında) onlara cennet vardır. Allah yolunda savaşır, öldürür ve öldürülürler." Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurur:

"Kim savaşa çıkmadan ve gönlünden savaşmayı geçirmeden ölürse cahiliye ölümüyle ölmüştür."

Müslümanların bazı yöneticilerinde dinden bazı kalıntılar vardır. Kâfir olduğu açıkça ortaya çıkmamıştır. Şayet Nebî sallallahu aleyhi ve

sellem'in Ubade b. Es-Samit radiyallahu anh tarafından rivayet edilen hadisinde olduğu gibi onun küfrü açıkça ortaya çıksa ki bu hadiste şöyle denilir: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e, zorlukta ve kolaylıkta, hoşnutlukta ve hoşnutsuzlukta, dinleyip itaat etmek, yanımızda Allah'tan bir burhan olan apaçık küfür görmemiz hali dışında, emir sahipleriyle çekişmemek ve nerede olursak olalım, Allah için hiçbir kınayıcının kınamasından korkmadan hakkı söylemek üzere biat ettik."

Şayet yöneticinin küfrü apaçık ortaya çıkarsa, Müslümanların ve halkın durumunu da incelemek zorunludur. Durum halkın aleyhine dönebilir. Müslümanlar cihada ehil midirler, yoksa değil midirler bakılır. Bilakis onlar mal toplamaya ehildirler. Ekmek azaldığı zaman Başkana sövmeye hazırdır. İsmi vermek istemediğim Mısırlı kardeşlerden bazısının sözü hoşuma gitti. Dediler ki:

"Sen Sedat kâfirdir" diyorsun. Dedi ki:

"Sadece benim Sedat kâfir dediğimi görüyorsunuz. Gidin ekmek turlarına bakın, insanların "Sedat kâfirdir" dediklerini duyacaksınız."

Halk, ekmek, şeker, tuz azaldığı zaman başkanları tekfir etmeye hazırdır. Eğer onların ihtiyaçlarını giderecek olursa: "Bu raşid bir halifedir" derler.

Sonra sonucunun ne olacağına bakılması gerekir. Müslümanların kanlarının dökülüp başa bir komünist, bir baasçı veya bir laik geçer mi?

Biz Camiatu'l-İslamiyye'de iken Muhammed adında Habeş'li bir arkadaşım vardı. Ona:

"Ey Muhammed bu tatilde ne yaptın?" dedim.

"Tuğyanın üzerine yürüdük" dedi. Onların ülkesinde Hristiyanlar vardı ve onlara karşı ayaklanıp kovmuşlardı. Az bir zaman sonra bir de ne olsun, Habeşistan'da kızıl komünizm!

Ben sakalımıza gülen komünistlerin, baasçıların veya Nasirilerin bizi tahrik etmelerine üzülyorum. Aden'den İngilizleri Müslümanlar kovdu. Sonra komünistler başa geçti. Cemal Abdunnasır – Allah ona rahmet etmesin! – için beşik hazırlayan, koltuğa oturtan kimler idi? Onlar İhvanu'l-Muslimun idi, sonra Cemal onları parçaladı. Her belanın başı İran için Amerikan uşağı bir sufi olan Sibgatullah el-Muceddidi'ye ortam hazırlayan kim oldu? Yarım milyona yakın Müslümanları hüsrana uğrattılar. Allah niyetlerine göre onlara rahmet etsin. Allah'tan niyetlerine göre onları

şehadetle rızıklandırmasını umarız.

Amerika'nın kendisi için sakallı kimseler seçip: "Sakallılar gafildir" demediklerini nereden biliyoruz? Sonra onlara derler ki: "Şu başkana bakın, halkın malını nasıl harcıyor, nasıl fesat kapıları açıyor, Allah'ın haram kıldığını nasıl helal sayıyor, halkı zindana atmış gibi nasıl da baskı yapıyor!" Ta ki halkı etkileyerek tahrik ederler, sonra ondan daha şerlisini getirirler. Bunu yapamazlarsa Amerikan dolarları devreye girer. Cahilice hırs içinde olan halka yüz milyonlar verirler, sonra istediklerini yaptırırlar.

"Zalimlere meyletmeyin yoksa size ateş dokunur"

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **"Mümin bir delikten iki defa ısırılmaz."**

Bize gelince tokatlara doymuş hale geldik, sonra yeni davetçiler geldi ve: "Belki de samimilerdir" dediler. Sonra da birçok Müslüman ülkesinde olanlar olduktan sonra ancak anlayabildik.

Eğer Müslümanlar ehil iseler ve yanlarında kuvvetler, açlık, elbise-sizlik, uykusuzluk, yorgunluk gibi zorluklara dayanabilecek erkekler varsa, Harut ve Marut'tan daha büyüleyici olan Amerikan dolarlarını reddedebiliyorlarsa, ilk işin Amerikan dolarlarını reddetmek üzere Allah'a söz vermek olduğunu bilmeleri gerekir. Aksi halde asla başaramazlar.

"Sünnet ehli cihadda değiller" diyenler kibirlenen kimselerdir. Sünnet ehli cihaddadır. Allah'a davet devam ediyor, öğretim devam ediyor, zalimlere karşı, hizipçilere karşı, komünistlere karşı, baasçılara karşı, nâsırlara karşı, hatta bütün toplumlara karşı güçlerinin yettiği sınırdaki kötülüğe karşı çıkmak devam ediyor! Bu düşmanlara, silahla karşı durmaktan daha çok zarar veriyor!

Bazı cemaatlerin bir polisi öldürdüğünde, onların Allah'a davet eden suçsuz Müslümanlardan binlerce davetçiyi hapsedtiklerini gördük. Uyanık olup konuları iyi düşünmemiz gerekir.

Allah Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'i gönderdiğinde cihadı mı emretti? Sahabelerin dövülüp getirildiğini görmedi mi? Hatta Harem'deki olayda olduğu gibi Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e baskı uygulanmadı mı? Sonra hicrete zorlanmadı mı? Ta ki Allah ona zulmedenlere karşı savaşma iznini indirdi. İyi araştırmamız zorunludur. Takipçilerimizi İhvanu'l-Muflisun'un "Cihad, cihad" diyerek karıştırma yaptıkları gibi, karıştırmamalı, gençleri provake ettikten sonra önderlerimizi hedef olarak vermeme-liyiz. Sanki liderleri Allah yolunda cihada hazırlamak için duruyormuş da,

sonra onları tiyatrolara, neşitlere, fıkralara ve buna benzer şeylere yönlendiriyor! Takipçilerimizi ve kardeşlerimizi aldatmamalıyız! **"Hepiniz çobansınız ve her biriniz sürüsünden mes'uldür."**¹

Ana Baba İzni Olmadan Savaşa Çıkmak

Abdullah b. Ömer radiyallahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

إِنْ كَانَ الْغَزْوُ (الْعَدُو) عِنْدَ بَابِ الْبَيْتِ فَلَا تَذْهَبُ إِلَيْهِ إِلَّا بِإِذْنِ أَبِيكَ

"Düşman evinin kapısında bile olsa, anne babanın izni olmaksızın savaşa gitme"²

Taberani (Mucemu's-Sagir no: 291) – Ebu Rafi Usame b. Ali b. Said b. Buşeyr er-Razî – Ebu Ubeydillah Ahmed b. Abdirrahman b. Vehb – amcası Abdullah İbn Vehb (Müsned'inde no: 216) – Mahreme b. Bukeyr – babası (Abdullah b. Bukeyr b. Eşecc) – Nafi – İbn Ömer isnadıyla rivayet etmiştir.

Hadis Müslim'in şartına göre sahihtir.

Bu hadisin zayıf olduğunu iddia edenler Taberani ile İbn Vehb arasındaki raviler hakkında konuşmuşlardır. Lakin bu hadis bizzat İbn Vehb'in Müsned'inde mevcuttur ve bütün ravileri Muslim ricalindendir.

Hadisin İsnadındaki Ravilerin Durumu:

1- İbn Vehb: Abdullah b. Vehb el-Mısrî'dir. Sikadır. Buhari ve Muslim ricalindendir.

2- Mahrame b. Bukeyr: İbn Hacer "saduk" demiştir. Muslim'in ricalindendir.

Mizzi şu bilgiyi verir: İbn Vehb dedi ki: "Malik'in şöyle dediğini işittim: "Mahrame b. Bukeyr salih bir kimsedir"

Ebu Hatim dedi ki: "İsmail b. Ebi Uveys'e şöyle dedim: "Malik b.

¹ Garatu'l-Eşrita (1/191-194)

² **Sahih.** İbn Vehb Müsned (216) Taberani Mu'cemu's-Sagir (291) Deylemi (5023) Ebu Abdillan el-İlbiri Kudvetu'l-Gazi (s.22)

Enes: “Bana sika biri rivayet etti” derken kimi kastediyor?” dedi ki: “Mahrame b. Bukeyr b. Eşec’i”

Ebu Talib dedi ki: Ahmed b. Hanbel’e Mahrame b. Bukeyr hakkında sordum: “O sikadır. Babasından işitmemiştir. Lakin babasının kitabından rivayet etmektedir” dedi.

Ebu’l-Hasen el-Meymuni dedi ki: Ebu Abdillah (Ahmed b. Hanbel)’in şöyle dediğini işittim: “Malik, Mahrame b. Bukeyr’in kitabını alıp baktı. O’nun “Bana Suleyman b. Yesar’dan ulaştı” diyerek rivayet ettiği herşey Mahrame’nin kitabındandır.”

Ebu Bekr b. Ebi Hayseme şöyle dedi: “Yahya b. Main’in şöyle dediğini işittim: Mahrame b. Bukeyr’in babasından işitmeyip, onun kitabından rivayet ettiği söylendi.”

Abbas ed-Devrî, Yahya b. Main’den şöyle rivayet etmiştir: “Mahrame b. Bukeyr zayıftır. Babasından rivayeti kitaptandır, ondan işitmemiştir.”

Ebu Davud dedi ki: “Babasından sadece vitr hadisini işitmiştir. Başka hadis işitmemiştir.”

Nesai: “Onda sakınca yoktur” dedi.

Said b. Ebi Meryem, dayısı Musa b. Seleme’den: “Mahrame’ye gittim ve ona: “Babandan rivayet ediyormusun?” dedim. Dedi ki: “Babama yetişmedim. Lakin şu onun kitabıdır.”

Ebu Bişr ed-Dulabî dedi ki: “Ahmed b. Ya’kub; Ali b. el-Medini’den: Ma’n b. İsa’nın şöyle dediğini işittim: Mahrame babasından işitti. Rebîa ona Süleyman b. Yesar’ın rivayetlerini arz etti. Ali b. Medini dedi ki: “Mahramenin babasından Süleyman’ın kitabını işittiğini sanmıyorum. Belki çok azını işitmiş olabilir. Medine’de hiçkimsenin Mahrame’den: “Babamdan işittim” dediğini naklettiğini duymadım.

Ali b. el-Medini’ye: “Yahya b. Said mi yoksa Mahrame b. Bukeyr mi sana göre daha iyidir” denildi. Dedi ki: “Yahya başka, Mahrame başkadır. İkisi de sikadır. Yahya müsned olarak rivayet eder. Mahrame ise daha çok hadis rivayet eder. Mahrame sikadır.”

İbn Ebi Hatim, babasına Mahrame’yi sorduğunda: “Salihu’l-hadis” demiştir.

İbn Ebi Uveys dedi ki: “Malik’in kitabının üzerinde şöyle gördüm: “Mahrame’ye: babasından yaptığı rivayetleri işitip işitmediğini sordum.

Bana mescidin rabbine yemin ederek dedi ki: “Babamdan işittim.”

Ebu Hatim dedi ki: “Babasından işitmişse işitmiştir. Amir b. Abdillâh b. Zubeyr’den rivayeti hariç bütün hadisleri babasındandır.

Ahmed b. Salih’e denildi ki: “Mahrame sika kimselerden midir?” Evet dedi.

Ebu Ahmed b. Adiy dedi ki: “İbn Vehb, Ma’n b. İsa ve başkalarında bulunan Mahrame’nin hadisleri hasen hadislerdir, mustakimdir. Onda bir sakınca olmadığını umarım.”

İbn Hibban es-Sikat’ta zikretmiştir.

Sonuç: Mahrame b. Bukeyr hakkında rivayetin hüccet olmasını engelleyen bir cerh sabit olmamıştır. Sadece İbn Main “zayıf” demiş lakin cerh müfesser değildir. Muhtemelen babasının kitabından rivayet ettiği için böyle demiştir. Kitaptan rivayet ise mutlak olarak rivayetin hüccet olmasını engellemez. Mahrame’nin rivayeti, onun saduk veya “sakıncasız” olduğunu söyleyenlere nispetle hasenden aşağı kalmaz. Lakin İbnu’l-Medini, Malik, Ahmed, Ebu Hatim gibi uzman imamlar onun sika olduğunu belirtmişlerdir.

3- Bukeyr b. Abdullah b. Eşec: Sika bir imamdır. Buhari ve Muslim ricalindendir.

4- Nafi: İbn Ömer radiyallahu anhuma’nın azatlısı meşhur tabii imamdır.

Fitnelerde Savaşmak Cihad Değildir

Güvenlik ve istikrar, büyük faydaları ve değerli neticeleri olan bir nimettir. Fitne ve karışıklıkların sığacağına karşı altında herkesin gölgelendiği bir gölgedir. Bu nimetten hükmeden de, hükmedilen de, fakir de, zengin de, erkekler de, kadınlar da ve hatta hayvanlar da faydalanırlar, güvenlik ile huzur bulurlar. Panik, korkuyla zarar verilmesi, sarsıcı durumlar, vahşi kalabalıkların heyecanlandırılması gibi gözleri kör, kulakları sağır eden fitnelerden Allah’a sığınırız.

Güvenlik sayesinde Ka’be haccedilmekte, mescidler imar edilmekte, minarelerden ezan sesleri yükselmektedir. İnsanların kanları, malları ve ırzları güvende olur, yollar güvende olur, zulümler uzaklaştırılır, zulme uğrayanlara yardım edilir, zalime engel olunur, şiarlar yerine getirilir, minberler üzerinde Tevhidden bahseden sesler yükselir, âlimlerin meclislerinden faydalanılır, öğrenciler ilimden faydalanmak için yolculuklara

çıkarlar, meseleler araştırılır, deliller öğrenilir, hastalar ziyaret edilir, akrabalık bağları kuvvetlenir, hükümler bilinir, iyilik emredilir, kötülük yasaklanır, değerli kimselere saygı gösterilir, alçak kimseler cezalandırılır. Her halukarda güvenlik, dünya ve ahiret işlerini düzeltir, hayatı ve ölümü, durumu ve geleceği ıslah eder. Nitekim Allah belaları yaygınlaştıran fitnelerden sakındırarak şöyle buyurmuştur:

“Yalnız içinizden zulmedenlere isabet etmeyecek olan bir fitneden de sakının” (Enfal 25)

Allah Azze ve Celle'den aramızdaki beyinsizlerin işledikleri yüzünden bizleri sorumlu tutmamasını diler, intikamından, verdiği afiyeti bozmasından ve gazabından O'na sığınırız. Şüphesiz O, cömert ve çok bağışlayandır, merhamet edendir.

Güvenliğin böyle büyük bir yeri olduğundan, yüz çevirme ve yüklenmeyi büyük nimetler karşılığında değişen Kureyş'e Allah Subhanehu ve Teâla bağışta bulunmuştur.

Pek cömert ve çok bağışlayıcı olan Allah Azze ve Celle, nimet olmayan bir şeyle bağışta bulunmaz. Nitekim şöyle buyurmuştur:

“Bari Kureyş'in emniyetini, onların kış ve yaz yolculuğunda güvenliğini sağladığı için, onları yedirip açlıktan, onlara güven verip korkudan kurtaran bu Beyt'in Rabbına ibadet etsinler.” (Kureyş 1-4)

Tirmizi'de Abdullah b. Mihsan el-Hatmi radiyallahu anh'den, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

“Sizden her kim rûhen ve bedenlen sağlıklı olup günlük yiyeceği de yanında olursa tüm dünya nimetleri kendisi için toplanmış gibidir”¹

Fazilet sahibi şeyh Salih el-Fevzan – Allah onu korusun – şöyle demiştir: “Güvenliğin bulunması, insanın yemeye ve içmeye ihtiyacı gibi zorunlu ihtiyaçlarındandır. Bu yüzden İbrahim Aleyhisselam duasında bu hususu, rızık talebinin önüne geçirmiş ve şöyle dua etmiştir:

“İbrahim: "Rabbim! Burasını emniyetli bir şehir kıl; ahalisinden Allah'a ve Âhiret gününe inananları ürünlerle rızıklandır" demiş, (Rabbi de ona:) "Küfredeni de: Onu da kısa bir süre için faydalandırarak, sonra da, cehennem azabına mecbur tutacağım; ne kötü bir

¹ **Sahih.** Tirmizî (2346) Bkz.: Sahihu'l-Cami (6042)

akıbet!" diye buyurmuştu." (Bakara 126) Zira insanlar, korku bulunması halinde yiyecek ve içeceklerle memnun olmazlar. Çünkü korku, başka bir şehirden rızıkların taşınmasına vasıta olan yolları keser. Bunun için Allah yol kesicilik için en şiddetli cezayı tayin etmiştir... İslam, şu beş zorunluluğu korumak esasıyla gelmiştir: din, can, akıl, namus ve mal. Bu zorunluluklar hakkında haddi aşanlar için keskin cezalar belirlemiştir. Bu beş hususun müslümanlara veya anlaşmalılara ait olması fark etmez.

Kendileriyle anlaşma bulunan kâfirlerin hakkı da müslümanların hakkı gibidir. Müslümana gereken onlara da gerekir. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"Kim bir anlaşmalıyı öldürürse cennetin kokusunu alamaz."... güvenlik hususunda haddi aşanlar ya hariciler, ya yol kesen eşkıyalar ya da isyancılarıdır. Bu üç sınıftan her biri için, onların Müslümanlara, kendilerine güvence verilenlere veya zimmet ehline kötülük ulaştırmalarını engelleyecek katı cezalar vardır..."¹

Her akıl sahibinin ülkedeki güvenliği korumaya devam etmesi gerekir. Bu da öncelikle doğru akidenin korunmasıyla gerçekleşir. Allah Subhanehu ve Teâla şöyle buyurmuştur:

"İman edenler ve imanlarına şirk bulaştırmayanlar, işte emniyet onlar içindir ve doğru yola iletilmiş olanlar da onlardır" (En'am 82) İyiliği emretme ve kötülüğü yasaklama görevini de hikmet ve güzel öğütlerle yerine getirmeli, Rabbine itaate hırs göstermelidir. Şüphesiz bu dünyada ve ahirette izzeti çeker. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

"Faraza biz onlara "kendinizi öldürün", yahut "yurdunuzdan çıkın" diye yazıp farz kılsaydık, onlardan çok azı müstesna onu yapmazlardı. Eğer onlar, kendilerine öğüt verilen şeyi yapsalardı, kendileri için elbette daha hayırlı ve (îmanlarında) daha sağlamlaştırıcı olurdu. Bu takdirde de biz onlara kendi tarafımızdan pek büyük bir mükâfat verirdik. Ve onları dosdoğru yola iletirdik." (Nisa 66-68)

Kişi bilmelidir ki, Allah'ın emrinden yüz çevirmek nimet ve güvenliğin kaybolmasına, korku ve paniğin yayılmasına bir sebeptir. Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

"Kim de beni anmaktan yüz çevirirse, onun için dar bir geçim

¹ Fetava's-Şer'iyye Fi'l-Kadaya'l-Asriyye (s.125-127 – ikinci baskı. Hazırlayan: Muhammed b. Fehd el-Husayn)

vardır.” (Taha 124)

“Allah'ın zikrini kim umursamazsa, ona bir şeytanı musallat ederiz de, artık o, ondan hiç ayrılmayan bir arkadaş olur. O şeytanlar, onları doğru yoldan ayırırlar da onlar kendilerinin doğru yolda olduklarını zannederler.” (Zuhruf 36-37)

“Nankörlük etmelerinden dolayı onları işte böyle cezalandırmıştık. Biz, nankörlerden başkasını cezalandırır mıyız?” (Sebe 17)

Her birimizin – bütün gücümüzle – Allah Azze ve Celle'nin önünde herhangi bir yönden güvenliği bozmaktan yahut söz veya amel ile fitneyi kışkırtmış olmaktan sorumlu olduğumuzu düşünmesi gerekir. Müslümanların güvenliğini bozan herkese – dinin şartlarına uygun olmak kaydıyla - karşı çıkılması gerekir. Çünkü müslümanların güvenliğini bozan, onların dinlerini de, dünyalarını da bozmuş olur. İnsanlar bu dünyada bir gemiyi paylaşan topluluk gibidir. Kimisinin payına üst taraf, kimisine de alt taraf düşmüştür. Alt tarafta olanlar kendi paylarına düşen bölgeyi, rahatlamak için delmek istediklerinde, üst taraftakiler onları kendi hallerine bırakırlarsa hep birlikte boğulurlar. Şayet onlara engel olurlarsa hep birlikte kurtulurlar. Nitekim bunu Nebi sallallahu aleyhi ve sellem böylece haber vermiştir.

Bizlerin niyetleri güzel olsa dahi, ülkelerin güvenliğini bozanlara ve Müslümanlara fitnelerin kapılarını açanlara karşı güzel davranmamamız ve güzel zanda bulunmakta aşırı gitmememiz gerekmektedir. Güzel niyet tek başına yeterli değildir. Bilakis doğru bir tabi oluş, şeriatın maksatlarını ve neticenin iyilik olmasını gözetmeye devam etmek ve başa gelenlerden ibret almak da şarttır. Allah en iyi bilendir.

Bil ki, âlim olsun, halktan olsun her akıl sahibinin yöneticilerin zulüm ve baskısına sabretmesi ve bu konuda selefin metoduna bağlı kalması gerekir. Ta ki nebimiz Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in ardından kan döken, cana kıyan, namus perdesini yırtan ve malları yağmalayan bir ümmet olmasın.

Yine geçmiş devletlerin başlarından geçenlerden ibret almamız gerekir. Mesela Somali'de olanlarda bizim için ders ve ibret vardır. Onlar kötülüklerini yayan ve dağıtan yöneticilerine karşı ayaklandılar. Peki bundan sonra şu ana gelinceye kadar neler oldu? Allah'tan bizleri iyiliklere anahtar, kötülöklere kilit kılmasını, bizlerden ve bütün Müslümanlardan helak edici kötölöklere uzaklaştırmasını dileriz.

Bilinmektedir ki bu güvenlik ancak insanlara hükmeden, onları gerçimlerine ve inançlarına uygun şekilde idare eden kuvvetli bir devletle gerçekleşir. Yine bilinmektedir ki, bir devletin bu büyük öneme sahip olan güvenliği gerçekleştirebilmesi için bazı hususlar gereklidir. Bunlardan bazıları; halkın yöneticilerini iyilikte dinleyip itaat etmeleri, kötülüklerin bulunması halinde en güzel şekilde nasihat ederek zulme sabretmeleri, yapılan işlerde sonrakilerin hislerine göre değil, selefin yolunu ve hikmeti gözeterek maslahatlara uygun hareket etmeleridir. Nitekim bu konuda gelen delillerden bazıları şu şekildedir:

Allah Teâla şöyle buyurmuştur: **“Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Rasule itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de. Eğer bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz. Allah'a ve âhîret gününe inandığınız takdirde, onu, Allah'a ve Peygambere arz edin. Bu, netice itibariyle daha hayırlı ve daha güzeldir.”** (Nisa 59)

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, zulmetseler dahi yöneticileri dinleyip itaat etmeyi emretmiştir. Müslim'de rivayet edildiğine göre, Seleme b. Yezid el-Cu'fî, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle sordu:

“Ey Allah'ın peygamberi! Başımıza kendi haklarını isteyen ama bizim haklarımızı vermeyen idareciler geçerse ne yapmamızı emredersin?” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ondan yüz çevirdi. Sonra yine sordu. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem yine yüz çevirdi. İkinci veya üçüncü defa sorunca el-Eş'as b. Kays onu çekti. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Dinleyin ve itaat edin. Onların yükledikleri kendilerine, sizin yükledikleriniz de kendinizdir.”¹

Buhari ve Müslim, İbn Mesud radiyallahu anh'den rivayet ediyorlar: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bize şöyle buyurdu: **“Şüphesiz sizler kayırmacılık ve karşı çıktığınız işler göreceksiniz.”** Dediler ki: “Bize ne yapmamızı emredersin ey Allah'ın rasulü?” buyurdu ki: **“Onların haklarını yerine getirin ve kendi haklarınızı Allah'tan isteyin.”**²

Müslim, Huzeyfe radiyallahu anh'den ahir zaman fitnelerinin zikredildiği bir hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet eder:

¹ **Sahih.** Muslim (1846)

² **Sahih.** Buhari (7052) Muslim (4752)

“...Benden sonra benim yolumdan gitmeyen, sünnetime uymayan idareciler olacaktır. İçlerinde kalpleri şeytanların kalbi gibi olup insan bedeninde bulunan kimseler olacaktır.” Dedim ki;

“Ey Allah’ın rasulü, bu zamana yetişirsek ne yapalım?” şöyle buyurdu:

“İdarecini dinlemeli ve itaat etmelisin. Sırtına vurup malını alsa bile dinle ve itaat et.”¹

İyilik hususunda yöneticilere itaat etmeye ve onların eziyetlerine sabretmeye dair bu açık delilleri düşün! Kalpleri şeytanların kalbi olsa da, kayırmacılık yapsalar da, kötülük işleseler de, sırtlara vurup mallara el koysalar da, halklarının haklarını gözetmeseler de ve kendi haklarının yerine getirilmesini mecbur tutsalar da onların dinlenmesi ve onlara itaat edilmesi hep güvenliğin korunması ve hayırda devam içindir. Zira yöneticilere karşı ayaklanmak şaşırı kör yapar, toprakları ve nesilleri helak eder.

Seleme b. Yezid el-Cu’fî’nin: “Ey Allah’ın peygamberi! Başımıza kendi haklarını isteyen ama bizim haklarımızı vermeyen idareciler geçerse ne yapmamızı emredersin?” şeklindeki sorusuna Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in cevap vermekten bir iki defa yüz çevirmesini dikkatli düşün! Kalpleri kurtların kalbi olduğu halde insan şeklinde olan yöneticiler hakkındaki cevabını ve sırtına vurup malına el koyan hakkındaki cevabını da düşün!

Şayet zamanımızdaki büyük âlimlerden birine bu soru sorulup, o da Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e uyarak, selefın yolunu izleyerek ve vereceği cevaptan dolayı meydana gelecek fitneyi söndürmek için cevap vermekten yüz çevirse, hislerine mağlup düşmüş pek çok genç cahilce şöyle derler: “Korkak. Hakkı söyleyemedi. Satılık. Ona güvenilmez. Ona itibar edilmez.” Söylentiler çıkaranlardan ve âlimlere karşı cüretkârlıktan Allah’a sığınırız.

Ebu Zer el-Gıfari radiyallahu anh, gayretkeş, doğru sözlü ve hakkı açıkça haykıran biri olmasına rağmen bu nebevi emre uyarak fitneye anahtar olmamıştır. Allah ondan razı olsun. İbn Ebi Asım’ın es-Sunne adlı eserinde Muaviye b. Ebi Sufyan radiyallahu anhuma’dan rivayet ediyor: “Ebu Zerr radiyallahu anh Rabeze’ye gittiği zaman Irak’lılardan bir binekli grubuyla karşılaştı. Dediler ki:

¹ **Sahih.** Muslim (4763)

“Ey Ebu Zerr! Sana yapılanları duyduk. Bir sancak edin, dilediğin kadar adamla sana gelelim.” Ebu Zerr radiyallahu anh şöyle dedi:

“Yavaş olun yavaş ey müslümanlar! Şüphesiz ki ben Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim:

“Benden sonra sultan olacak. Onun şerefini koruyun. Onun zillete düşmesini arayan İslam’da bir gedik açmış olur. Önceki haline dönmedikçe de tevbesi kabul edilmez.”¹

İşte hakkı haykıran, zahid ve vera sahibi Ebu Zerr radiyallahu anh, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in hayatı dönemindeki sözünü bozmuyor. İnsanların çoğunun beğenmediği aykırılıklar ve kendisine tabi olmak isteyenler çokça bulunmasına rağmen sultanı zillete düşürmek isteyenlere razı olmamıştır. Kitap ve sünnet ile şeriatın maksatlarını iyi anlayanlara göre mesele önemlidir. Bütün bunlar iyiliğin devamını korumak, güvenliği ve huzuru devam ettirmek içindir. Çünkü Allah Azze ve Celle’nin hakkının ve kulların hakkının doğru bir şekilde yerine gelmesi ancak güvenlik ile birlikte mümkündür. Güvenlik ise ancak kuvvetli bir hükümetle mümkündür. Kuvvet de ancak iyilikte dinleyip itaat etmekle, kötülüğün ve zulmün bulunması halinde de nasihat etmek ve sabretmekle mümkündür.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh şöyle demiştir:

“İnsanların yöneticilerini tanıma görevi, dinin en önemli gereklerindendir. Hatta din ve dünya ancak bununla ayakta durur. İnsanların maslahatları ancak bir araya gelmekle tamamlanır. Çünkü birbirlerine ihtiyaçları vardır... Muhakkak ki Allah Teâla iyiliği emretmeyi ve kötülüğü yasaklamayı farz kılmıştır. Bu da ancak kuvvet ve emirlik ile tamamlanır. Aynı şekilde cihad, adalet, hacc görevini yerine getirmek, Cuma namazı, bayramlar, mazluma yardım etmek had cezalarını uygulamak gibi farzlar da ancak kuvvet ve emirlikle tamamlanır. Bu yüzden “Sultan’ın yeryüzünde Allah’ın gölgesi” olduğu rivayet edilmiştir. Şöyle denilmiştir: “Zulmeden bir yönetici ile geçen altmış sene, yöneticisiz geçen bir geceden daha iyidir.” Tecrübe de bunu ortaya koymaktadır.”²

“Bu yüzden Fudayl b. İyaz ve Ahmed b. Hanbel gibi seleften bazıları şöyle demişlerdir:

¹ **Sahih.** İbn Ebi Asım, es-Sunne (1079) el-Elbani Zılatu’l-Cenne (2/499)

² Mecmuu’l-Fetava (28/390-391)

“Kabul edilecek bir duamız olsaydı mutlaka sultan için dua ederdik.” Nebi sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurmuştur:

“Muhakkak ki Allah sizin için üç şeyden razı olur: kendisine hiçbir şeyi ortak koşmadan ibadet etmenizden, Allah’ın ipine hep birlikte sarılıp ayrılığa düşmemenizden ve yöneticilerinize nasihat etmenizden.” Bunu Müslim rivayet etmiştir.

“Müslümanın kalbi şu üç şeye doymaz: Allah için ihlas ile amel etmek, yöneticilere nasihat etmek ve Müslümanların cemaatinden ayrılmamak. Şayet onlara dua ederseniz, sizden sonrakileri gözetmiş olursunuz.” Bunu sünen sahipleri rivayet etmişlerdir.

(Müslim’in) Sahih’inde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

“Din nasihattir, din nasihattir, din nasihattir.” Dediler ki:

“Kimin için ey Allah’ın rasulü?” şöyle buyurdu:

“Allah için, kitabı için, rasulü için, Müslümanların yöneticileri için ve Müslüman halk için”

Yöneticiliği din ve Allah Teâla’ya yakınlaşma vesilesi kabul etmek gerekir. Zira Allah’a ve rasulüne itaat etmekle yakınlaşmak, yakınlıkların en üstünüdür. İnsanların çoğunun durumunu ise ancak önderlik ve mal talebi bozar...”

Yine İbn Teymiyye der ki: “Bu yüzden Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ümmetine kendileri için idareci seçmelerini, idarecilere de emanetleri sahiplerine vermelerini, insanlar arasında hükmettiklerinde adaletle hükmetmelerini emretmiş, Allah’a itaat yolunda yöneticilere itaat edilmesini emretmiştir.”¹

Şeyhulislam İbn Teymiyye şöyle demiştir:

“Muhakkak ki Allah’ın zalim yönetici ile savdığı kötülük, o yöneticinin zulmünden daha fazladır. Nitekim: “Zalim yönetici ile geçen altmış sene, yöneticisiz geçen bir geceden iyidir” denilmiştir...”²

Yine şöyle demiştir: “Şeriat, maslahatların elde edilmesi veya ta-

¹ Mecmuu’l-Fetava (28/64-65)

² Mecmuu’l-Fetava (14/268)

mamlanması, kötülüklerin yok edilmesi veya azaltılması ve iki iyilikten üstün olanını tercih için gelmiştir. Yöneticiler tayin edilmesi de bunun faydalarındandır. Cahilin zannettiği gibi olsaydı yöneticinin varlığı da yokluğu gibi olurdu. Bunu ise bırakın Müslümanı, akıl sahibi bir kimse dahi söylemez. Bilakis akıl sahipleri şöyle derler: “Zalim sultan ile geçen altmış sene, sultansız geçen bir geceden hayırlıdır.”

Abdullah b. el-Mubarek ne güzel söylemiş:

“Yöneticiler olmasaydı güven bulamazdık,

En zayıfımızı, kuvvetli olanımız yağmalardı”¹

Yine şeyhulislam şöyle demiştir: “Bilinmektedir ki: insanlar ancak yöneticileriyle düzelirler. Emeviler ve Abbasiler’den daha aşağı seviyede zalim yöneticileri de olsa, bu onların yokluğundan iyidir. Nitekim şöyle denilmiştir: “Zulmeden idareci ile geçen altmış sene, idarecisz geçen bir geceden daha iyidir.”²

Başka bir yerde de şöyle der: “Yetki sahipleri düzelirse insanların işleri de düzelir. Onlar bozulursa insanların işleri, her açıdan bozulmasa da, aynı oranda bozulur. Yetki sahiplerinin düzelmesi zorunludur. Çünkü o Allah’ın gölgesidir. Lakin gölge bazen bütün sıkıntıları engelleyecek şekilde tam olur, bazen de bütün sıkıntıları engelleyemez. Fakat bu gölge hiç bulunmazsa işler bozulur.”³

Bütün bu açıklamalardan anlaşılan şudur: “Güvenlik herkes için bir nimettir. Bu da ancak yöneticilerin ve kuvvetin varlığı ile mümkündür. Bunun gerçekleşmesi için iyilikte dinleyip itaat etmek, zulüm ve baskıya karşı da sabretmek şarttır.

Yöneticilerini düşüren ve – eğrilik ve sapmalarından dolayı - devletlerini deviren toplulukların, daha önceki hallerinde olduğu gibi bir değere ulaşamadıklarını gördük. Yine onların kendi ülkelerinde birçok devletçiklere bölündüklerini, parçalandıklarını, değerlerini kaybettiklerini, alçak kimseler tarafından kınandıklarını, hakir konuma düştüklerini, akrabalık bağlarını kopardıklarını, kişilerin ana babalarıyla ve çocuklarıyla aralarının açıldığını görüyoruz. Bu yüzden şöyle denilmiştir: “Hükümeteşiz top-

¹ Mecmuu’l-Fetava (30/136)

² Minhacu’s-Sunne (1/547-548)

³ Mecmuu’l-Fetava (25/46)

lum, değersiz bir toplumdur. Zalim sultan, devam edip giden fitneden hayırlıdır.”

Bugünün gençleri bütün ülkelerdeki Müslümanların fitneleri tercih ederek ve – zalim de olsalar - yöneticilerinin devrilmesiyle güvenliklerini kaybederek bu duruma düşmelerini isterler mi? Nezleyi tedavi etmek isterken cüzzama sebep olan kimse gibi oluruz! Yahut cüzzamı tedavi etmek isterken yaşlı ve genç sağlıklı kimseleri öldüren kimse gibi oluruz. Tuzak kuranların tuzaklarından ve boş işler peşinde olanların işlerinden Allah’a sığınırız.

Gençler – halklarına kötülük yapan - yöneticilerini deviren birçok devletlerin başına gelenlerden, fitnenin her eve yayılmasından, bela ve felaketlerin artmış olmasından ibret almazlar mı? Bu başarısızlıkları yaşadktan sonra - her şeye rağmen - onlar şüphesiz eski günlerin geri gelmesini temenni etmektedirler. Lakin heyhat ki ne heyhat! Milyonlarca insan öldürülmüş ve yaralanmıştır. Evler ve mescitler yıkılmıştır. Mahremiyetler parçalanmış, mallar yağmalanmış ve yollar kesilmiştir. Yardım istenecek olan Allah’tır.

Ehl-i sünnet âlimleri Müslüman zalim devletleri, zulümlerini isteyerek veya dünyalarına meylederek müdafaa etmezler. Onlar bu işten insanların en uzak olanlarıdır ve yöneticilerin elindekilerden payı en az olanlarıdır. Lakin mevcut olan kötülüklerden üzüntü duysalar da, sefelin metoduna tabi olarak iyiliğin devamını korumak ve kan dökülmesine, mahremiyetlerin parçalamasına engel olmak için fitneye ve ona götüren sebeplere karşı çıkmaktadırlar. Kötülüklerin mevcut olduğunu inkâr etmemekte, bu kötülükleri işleyenleri mazur görmede aşırı gitmemekte, mümkün olduğu kadar günahların sonuçlarından sakındırmakta, İslam ve Müslümanlar için en uygun olanını tercih ederek Allah Azze ve Celle’ye davet etmektedirler.

Ey gençler! Sizlerin falan devleti düşürmeyi başaracağınızı kabul etsek bile, bu ancak toprakların ve nesillerin helak olmasını getirecektir. Müslümanlar ise şu duruma zayıf haldedirler. İslam’ın düşmanları sizi ve meselenizi bırakacaklar mı? Yoksa sizinle onlardan birçok topluluk arasında savaş mı çıkaracaklar? Onların çoğunun durumunu Allah Azze ve Celle’nin şu sözü bildirmektedir:

“Sen onları birlik sanırsın; kalbleri dağınıktır.” (Haşr 14)

Tahribatlardan sonra düşmanlar pek çok ülkelere girdikleri gibi girecekler, - sizden ve savaştığınız kimselerden - kafalar ve kollar kesilecek, sonra sonuç bizden başkalarının lehine olacak. Durum şu sözde denildiği

gibidir: “Biz sığırın kafasına ve boynuzlarına sarıldık, İslam düşmanları ise sütünü sağdı.” Allah’tan geldik ve O’na dönücüleriz. Şair şöyle der:

*İki omuzunun üzerinde başkasını yükseklere taşıyor
O bir merdiven gibi, sadece yukarı çıkmaya yarıyor*

Uyarı: Şeyhulislam’ın az önce nakledilen sözlerini delil getirerek emirlik tayinin farz olduğunu ve kendi emirlerine biat edilmesinin gerektiğini iddia eden bazı cemaatleri görmemiz çok şaşırtıcıdır. Bununla kendi hiziplerine (gruplarına) katılmak gerektiğini, onların bayrak ve alametlerinin yayılmasının zorunlu olduğunu iddia ederler!

Bununla beraber onların emirlerinin çoğu zulme uğramış ve meçhul kimselerdir. Sadece kendilerine güvendikleri kimselere bildirirler!

Oysa onlar bütün ülkelerdeki seçimle ya da zorla başa geçmiş liderleri ve yöneticileri iyilik hususunda dinleyip itaat etmeyi kabul etmezler! Her ne kadar bazıları ancak bilinen şekilde başa geçenlere itaat edileceğine dair detaylara girseler de böyledir. Nitekim Şeyhulislam İbn Teymiyye – kendilerine biat edilmesinin doğru olduğuna dair delil getirdikleri – Minhacü’s-Sunne’de geçen sözünde, Rafızilerin Mehdilik iddialarını reddedererek şöyle demiştir: “Dokuzuncu yön: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem bilinen şekilde mevcut olan, yetkileri bulunan, insanları idare etmeye güçleri olan yöneticilere itaati emretmiştir. Mevcut olmayan ve bilinmeyen yahut yetkisi ve hiçbir şeye gücü yetmeyen kimselere itaati emretmemiştir...”¹

Bunu düşün! Afiyet veren Allah’a hamd ederim.

Lakin şu da söylenmiştir: “İyilikte dinleyip itaat etmek ve eziyete karşı sabretmeye dair bu geçen delillerin hepsi doğrudur. Ancak bunlar en kötü ihtimalde zulüm ve baskı uygulayan Müslüman idareciler hakkındadır. Zamanımızdaki idareciler ise kâfirlerdir. Bundan dolayı onları dinlemek de yoktur, saygı göstermek de. Onların uzaklaştırılması için ayaklanmak gerekir!!”

Cevap: Biz bunu tamamen kabul etmiyoruz. Detaya gidilmesi gerekir ama yeri burası değildir. Lakin söylenenleri tartışacak olursak, bütün bunlar fitneyi kışkırtmayı, toplumların iyilik üzere devamının yok olmasına sebep olan kargaşa kapısının açılmasını mı gerektirir?! İdarecinin küfre girmesi ayrı bir şey, fitnelerin ülkelere ve kullara akması başka bir şeydir.

¹ Minhacü’s-Sunne (1/115) Tahkik: Muhammed Reşad Salim

Fitneleri kışkırtmak; kâfir idareciyi Müslüman mı edecek veya onların günahkâr olanlarını takvalı haline mi getirecek? Bu, toprakların ve nesillerin helak olmasına sebep olan fitnelerin ateşini kuvvetlendirmek, mazlumun uğradığı zulmü ve günahkârın günahını artırmak değil midir? Dinin alametlerini ayağa kaldırıp isyankârları ve kâfirleri zelil edecek şey bu mudur? Dinde günahkâr veya kâfirin cezalandırılmasının yolu bu mudur? Yarım asırdan fazla zamandır birçok ülkelerde bunlar yapılmasına rağmen kötülük azaldı mı veya yok oldu mu?

Adil bir şekilde ve objektif olarak değerlendirenler bu meselelerin Müslümanlara ancak kötülük getirdiğini görürler. Çalışanların çabası, mazlumun zulmü ve kötülüklerin çirkinliği artmıştır. Hatta bazı ülkelerdeki bazı Müslümanların, kendi aralarındaki savaşta kendilerine uymaları için veya kendi kardeşlerinden olan muhaliflerine karşı yardım istemek için Yahudi ve Hristiyanların dahi ülkelerine girmelerini temenni ettiklerini görürüz. **“İbret alın ey akıl sahipleri!”** (Haşr 2)

İmam İbn Kayyım rahimehullah, zaman ve durumların değişmesine göre fetvanın da değişmesi kaidesine örnek verirken şöyle demiştir¹

“...Birinci örnek: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ümmetine kötülüğe karşı çıkmak gerektiğini bildirmiştir. Bunun amacı bu karşı çıkma sayesinde Allah’ın ve rasulünün sevdiği bir iyiliğin elde edilmesidir. Eğer kötülüğe karşı çıkmak, daha büyük bir kötülüğe ve Allah ile rasulünün daha çok nefret ettiği bir şeyin ortaya çıkmasına sebep olacaksa, her ne kadar Allah bu kötülüğe ve onu işleyenlere gazap etse de, böyle bir karşı çıkış doğru değildir. İdarecilere ve yetki sahiplerine karşı çıkıp, onlara karşı ayaklanmak böyledir. Çünkü bu, her kötülüğün ve zamanın sonuna kadar sürecek bir fitnenin esasıdır. Nitekim sahabeler, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’den namazı vaktinden erteleyen idarecilere karşı savaşmak için izin istemişler,

“Onlarla savaşmayalım mı?” demişlerdi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ise:

“Namaz kıldıkları sürece hayır” buyurdu. Yine:

“Kim idarecisinde hoşlanmadığı bir şey görürse sabretsin. İtaat etmekten elini çekmesin” buyurmuştur.

Yine şöyle demiştir: “Büyük ve küçük fitnelerde İslam’ın başından

¹ İ’lamu’l-Muvakki’in (3/15-16 Daru’l-Fikr baskısı)

geçenleri düşünenler, bu esasın kaybedildiğini göreceklardır. Kötülüğe karşı sabretmeyip bunu gidermeyi talep etmek daha büyük kötülüğü meydana getirmiştir. Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Mekke’de daha büyük kötülükler görmüştü ve bunları değiştirmeye gücü yetmiyordu. Hatta Allah Mekke’nin fethini nasip ettiğinde orası İslam diyarına dönmüştü. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Kâbe’yi İbrahim aleyhisselam’ın kurduğu direkler üzerinde yeniden bina etmek istiyordu. Buna gücü yetiyor olmasına rağmen, Kureyş’lilerin bunu kaldıramayacak olması ve küfürden İslam’a yeni girmiş olmaları sebebiyle, daha büyük bir sıkıntının ortaya çıkmasından çekinmişti. Bu yüzden, mevcut durumdan daha büyük bir sıkıntının ortaya çıkmaması için idarecilere el ile karşı çıkmaya izin vermemiştir...”

“Şeyhulislam’ın – Allah onun ruhunu kutsasın ve kabrini aydınlat-sın – şöyle dediğini duydum: “Ben ve bazı arkadaşlarım Tatar’ların baskını zamanında şarap içen bir topluluğa uğradık. Yanımdakilerden biri onlara karşı çıkmaya çalıştı. Ben de bunu kabul etmeyerek dedim ki: Şüphesiz Allah içkiyi haram kılmıştır. Çünkü bu Allah’ı zikretmekten ve namazdan alıkoyar. Bu kimselere gelince, içki bunları canlara kıymaktan, esirler almaktan ve mallara el koymaktan alıkoyuyor. Onları kendi hallerine bırak.”

İbn Kayım rahmetullahi aleyh’in “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Mekke’de daha büyük kötülükler görmüştü fakat değiştirmeye gücü yetmiyordu” şeklindeki sözlerini bir düşünün! Şüphe yok ki burada putlara tapılmasını kastetmektedir. Bu hiçbir kapalılığın bulunmadığı apaçık bir küfürdür. Bununla beraber Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem o sırada Müslümanların güçlerinin bunu değiştirmeye yetmemesi sebebiyle karşı çıkamadı. Çünkü böyle bir karşı çıkış kötülük ve fitne getirecekti. Bütün bu hususlar, ister günahkâr bir idareci isterse küfründe ihtilaf bulunmayan kâfir bir idareci zamanında olsun fark etmeksizin, kötülüğe karşı çıkmanın güç yetmesi ve maslahata uygunlukla kayıtlı olduğunu göstermektedir.

El-İstikamet adlı eserde Şeyhulislam’ın içki içen Tatarlara, Gürcülere ve benzerlerine karşı çıkan Müslümanları bundan alıkoyduğunu bizzat anlatmasına bakınız! Yine iyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamak hususunda maslahatları ve mefsedetleri (iyiliğe uygunluğu ve bozgunculugu) gözetmenin gerektiğine dair detaylı açıklamalar yapmıştır. Hatta şöyle demiştir:

“Neticede bu konuda ve benzerlerinde bir araya gelen iyiliklerle

kötülüklerin varlığının ve yokluğunun tartılması gerekir...”¹

Müslümanların bütün kâfir yöneticilerine karşı ayaklanmak görüşünde olanlar, Selef’in güç yetmesi ve maslahata uygunluğa gösterdikleri özeni gözetmemektedirler. Hatta şu açık ayete muhalefet etmektedirler:

“Allah’tan gücünüz yettiği kadar korkun.” (et-Tegabun 16) Dinin güç yetirmek, ancak kötülüğün ona eşit seviyede veya daha ileri boyutta bir kötülüğe sebep olmadan ortadan kaldırılmasıyla mümkündür. Bütün bunlar ilim ve anlayış sahiplerinin takdiri ile olur.

Nitekim Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir:

“Dinin güç yetirmek, daha üstün bir zararın bulunmadığı şeyin elde edilmesiyle olur.”²

Şunu da açıklar: “Şayet savaşmanın getirdiği kötülük, iyiliğinden fazla olacaksa bu savaş fitnedir...”³

Bunun değerlendirmesi heveslerle değil, din terazisinde olur. Şeyhulislam şöyle demiştir:

“İyiliklerle kötülüklerin tartılması dinin ölçüleriyle olur. Kişi delillere tabi olursa bu konuda sapmaz. Ancak benzerlerini bildiğinden dolayı kendi görüşüyle içtihat ederse o başka. Delillerden yoksun olanın hükümlere isabet etmesi çok azdır.”⁴

Maslahatların ve Mefsedelerin Değerlendirilmesi

El-Cuveynî, Gıyasu’l-Umem’de⁵ iyiliklerle kötülüklerin değerlendirilmesini anlatırken şöyle demiştir:

“Bu tek kişilerin gözetmesiyle değil, bilakis hal ve akd ehli (meseleleri karara bağlamaya ehliyetli) kimselerin gözetmesiyle gerçekleşir.”

Müslümanların bugünkü bütün yöneticilerinin – bu muhaliflerin görüşünde olduğu gibi - kâfir olduklarını kabul etsek dahi onlara karşı silahla ayaklanmak gerekmez. Çünkü Müslümanların durumu tıpkı Rasulullah

¹ El-İstikamet (2/165-167)

² Mecmuu’l-Fetava (14/103)

³ Mecmuu’l-Fetava (4/442-443)

⁴ El-İstikamet (2/217)

⁵ Gıyasu’l-Umem (s.96) bkz.: Şeyh Abdulmuhsin el-Ubeykan, el-Havaric ve’l-Fikri’l-Muteceddîd (s.40)

sallallahu aleyhi ve sellem'in Mekke'de putlara tapılırken bulunduğu durum gibi olmasına rağmen O (sallallahu aleyhi ve sellem) sabrederek davet işiyle meşgul olmuştur. Sadece putları kırmakla uğraşmamıştır. Kalplerinde bu putları parçaladıktan sonra gözlerinin önünde parçalamıştır. Onlar İslam nimetinden dolayı Allah'a hamd ve şükrediyorlardı. Peki ya bizler Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in hikmetli davranışının neresindeyiz?

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ve sahabelerinin (Allah hepsinden razı olsun) Mekke'deki durumlarına bakıp müşriklerin eziyetlerine rağmen en güzel şekilde davet ettiklerini gören, bununla günümüzde âlimlerin metoduna muhalefet eden kimselerin arasındaki farkları anlar. Yardım istenecek olan Allah'tır.

Aynı şekilde Kur'an'ın mahlûk olduğunu söylemesine, buna davet etmesine, insanları imtihan etmesine ve Ehl-i Sünnet'e eziyet etmesine rağmen, yine bu sözün küfür oluşunda âlimler ittifak etmiş olmalarına rağmen halife el-Vasık'a karşı ayaklanmak isteyenlerin karşısında İmam Ahmed'in konumu da böyledir.

Batınî, Hululcû, aşırı Muattıla ve buna benzer küfre düşürücü hallerde bulunan yöneticiler karşısında şeyhulislam İbn Teymiyye ve diğer sünnet imamlarının konumu da böyledir. Allah en iyi bilendir.

Bu yüzden fazilet sahibi şeyh İbn Useymin rahmetullahi aleyh şöyle demiştir:

“...Uzak ihtimalle idarecinin kâfir olduğunu varsayarsak bu insanları ona karşı isyan ettirinceye kadar kışkırtmak, tahrik edip savaş çıkarmak anlamına gelmez mi? Şüphesiz bu hatadır. Bu yolla maslahatı sağlamak ümit edilmez. İstenen maslahatı bu yolla elde etmek mümkün değildir. Bilakis bu büyük kötülüklere sebep olur. Mesela insanlardan bir grup ülkede yöneticiye karşı ayaklansa ve bu grubun elinde olmayan güç ve yetkiler bu yöneticinin elinde bulunsa durum ne olur? Bu azınlık grup galip gelebilir mi? Galip gelemesiz!! Tam aksine kötülük ve bozgun ortaya çıkar. İşler düzelmez. İnsan öncelikle dinin nazarından bakmalıdır. Dine de şaşı gözle bakmamalıdır. Delilleri tek taraflı ele almamalıdır. Bilakis bütün delilleri bir arada değerlendirmelidir.

İkincisi; bunun nasıl bir sonuç doğuracağına akıl ve hikmet gözüyle bakmalıdır. Bu yüzden bizler bu gibi yolları çok yanlış ve tehlikeli görüyoruz. İnsanın bu yolu takip edenleri desteklemesi caiz değildir. Bilakis tamamen uzak durmalıdır. Bizler hükümetin kendisi hakkında değil, genel

anlamda konuşuruz.”¹

Sadece yöneticinin kâfir olmasıyla – şayet bunu kabul edersek – insanların ona karşı ayaklanmasının ve silahla görevden ayırmanın gerekmediğini kabul ettikten sonra bilmeli ki, zalim de olsa Müslüman yöneticiye karşı ayaklanmak büyük kötülüklere sürükler.

Nitekim Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh şöyle demiştir²: “Yetki sahibine karşı ayaklanıp da gidermek istediği kötülükten daha büyük bir kötülüğe sebep olmayan bir grup neredeyse bilinmemektedir.”

Yine şöyle demiştir: “Yetki sahibi idareciye ayaklanıp da bundan dolayı iyilikten daha büyük bir kötülüğün meydana gelmemesi çok nadirdir. Mesela Medine’de Yezid’e karşı ayaklananlar, Irak’ta Abdulmelik’e karşı ayaklanan İbnu’l-Eş’as, Horasan’da oğluna karşı ayaklanan İbnu’l-Muhelleb, yine Horasan’da ayaklanan davet sahibi Ebu Muslim, Medine ve Basra’da Mansur’a karşı ayaklananlar ve benzerleri böyledir.”

“Bunlar amaçlarına ya ulaşmışlar ya da ulaşamamışlardır. Sonra yönetimleri ellerinden çıkmış, sonuçsuz kalmıştır. Abdullah b. Ali ve Ebu Muslim birçok insan öldürmüşlerdir. Her ikisini de Ebu Cafer el-Mansur öldürmüştür. Harre halkı, İbnu’l-Eş’as, İbnu’l-Muhelleb ve diğerlerine gelince taraftarlarıyla birlikte yenilgiye uğramışlardır. Ne dinin gereğini yerine getirebilmişler ne de dünyaları kalmıştır. Allah Teâla ne dini ne de dünyayı ıslah etmeyen bir şeyi emretmez. Bunu yapanlar Allah’ın takva sahibi dostlarından ve cennetliklerden olsa da Ali, Aişe, Talha, Zübeyr ve diğerlerinden (Allah onlardan razı olsun) daha üstün olamazlar. Bununla beraber bunların yaptıkları savaşlar övgüye değer şeyler değildir. Bu kimseler Allah katında en değerli kimselerdir ve niyetleri başkalarından daha güzel idi.”

“Harre halkı da böyledir. Onların arasında da ilim, din ve ahlak sahibi insanlar vardı. İbnu’l-Eş’as’ın taraftarları arasında da ilim ve din ehli kimseler vardı. Allah hepsini bağışlasın.”

“İbnu’l-Eş’as fitnessi zamanında eş-Şa’bî’ye:

“Neredeydin ey Amir?” denilince şöyle cevap vermiştir:

¹ El-Fetava’s-Şer’iyye Fi’l-Kadaya’l-Asriyye (s.86-87)

² Minhacu’s-Sunne (1/391)

“Şairin dediği yerdeydim:

Kurt uludu ve uluduğunda kurtla ünsiyet ettim, insan sesi neredeyse beni uçuracaktı

Bize fitne isabet etti ve takva sahibi iyi kimselerden de olmadık, kuvvetli günahkârlardan da olmadık.”

Yine Şeyhulislam şöyle demiştir: “Hasen el-Basri şöyle derdi: Haccac Allah’ın bir azabıdır. Allah’ın azabını ellerinizle uzaklaştıramazsınız. Lakin zilletle boyun eğerek yalvarmalısınız. Muhakkak ki Allah şöyle buyurmuştur:

“Bu sebeple onları azâb ile yakaladık; fakat onlar yine de Rab-larına boyun eğmemişler ve yalvarmamışlardır.” (Muminun 76) Abdullah b. Ömer, Said b. el-Museyyeb, Ali b. el-Hasen ve diğerlerinin Harre olayında Yezid’e karşı ayaklanmaktan yasaklamaları örneğinde olduğu gibi Müslümanların faziletlileri fitnede ayaklanmaktan yasaklıyorlardı. Yine Hasen el-Basri, Mucahid ve başkaları da İbnu’l-Eş’as fitnesinde ayaklanmaktan yasaklamışlardı. Bu yüzden Ehl-i Sünnet, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’den sabit olan sahih hadislerden dolayı fitnede savaşılmamasını kararlaştırmış, akidelerinde bu hususu zikreder olmuşlardır. Yöneticilerin zulmüne karşı sabretmeyi ve savaşı terk etmeyi emretmişlerdir. İlim ve din ehlinde birçok kimse fitnede savaşmış olsalar da durum böyledir...”

“Bütün bunlar Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yöneticilerin zulmüne sabretme ve onlara karşı savaş ve ayaklanmayı terk etme emrini açıklamaktadır. Çünkü kulların dünya ve ahiret işlerinin iyiliği için uygun olan budur. Kasten veya hata ile buna muhalefet eden bunu yapmakla iyiliği elde edemez, bilakis kötülük ortaya çıkar. Bunun içindir ki Nebi sallallahu aleyhi ve sellem el-Hasen radiyallahu anh’ı:

“Şüphesiz bu oğlum efendidir. Allah bunun vesilesiyle Müslümanlardan iki büyük grubu barıştıracaktır” sözleriyle övmüştür. Fitnede savaşan, idarecilere karşı ayaklanan, itaatten el çeken ve cemaatten ayrılan hiç kimseyi ise övmemiştir.”¹

Şeyhulislam’ın: “Fitnede savaşan hiç kimse övülmemiştir” sözünü iyi düşün. O zaman ayaklanmanın fitne kapısı açacağını anlarsın ve bu konuda heyecana kapılanlardan olmazsın. Hatta idareci zulmeden birisi

¹ Minhacu’s-Sunne (4/527-531)

ve en kötü günahkârlardan biri olsa dahi böyledir. Zira ona karşı ayaklanman – genellikle – ancak daha büyük bir kötülük getirir.

El-Fethu'l-Bari'de¹ İbn Battal'ın şöyle dediği zikredilir: “Bu hadiste – yine – yöneticiye karşı – zalim de olsa - ayaklanmanın terk edilmesi gerektiğine delil vardır. Çünkü Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Ebu Hureyre radiyallahu anh'e bunların ve babalarının isimlerini bildirmiştir. Ümmetin helakinin bunların eliyle olacağını haber verdiği halde onlara karşı ayaklanmayı emretmemiştir. Çünkü ayaklanmak daha fazla helak edici ve onların itaatini kökten yok edicidir. İki kötülükten hafif olanı ve iki işten kolay olanı tercih edilmiştir.”

Bu bize Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yolunu ve sahabelerin – Allah onlardan razı olsun – metodunu göstermektedir. Burada Müslümanları yöneticilerin haber ve durumlarını araştırmakla meşgul etmek ve büyüklerle küçüklerin, erkeklerle kadınların, iyilerle kötülerin diline dolayınca kadar halk arasında bunları yaymak söz konusu değildir. Aksi halde neden Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ümmetin helakinin ellerinde bulunduğu bu gençlerin halini bütün sahabelerine bildirmemiştir? Hâlbuki namaz, zekât ve benzerlerini bildirmiştir. Şayet bunları halk arasında meşhur edip yaymak doğru bir yol olsaydı Ebu Hureyre radiyallahu anh bunu neden insanlara yaymadı? Şüphesiz bütün bunlar savaşımlara sebep olan fitnelerin kapılarını kapatan selefin fikhını (anlayışını) göstermektedir. Onların yolunu yol edinmeyenler bunu korkaklık ve geri kalmak olarak görüyorlar. Şikâyetimiz Allah'adır.

Nitekim Şeyhulislam İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh fitne ve savaşlarda geçenleri bilmenin dini hakikatlerden olmadığını açıklamış ve Ebu Hureyre radiyallahu anh'in:

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den iki kap dolusu ilim ezberledim. Birini aranızda yaydım. Şayet diğerini de yayarsam gırtlığımı kesersiniz” sözünü zikrettikten sonra şöyle demiştir:

“Bu saklanan ilim zahire aykırı düşen bir batın değildir. Hatta dinin hakikatlerinden de değildir. Bu sadece fitnelerde ve savaşlarda olacak şeylerin haberidir. Savaşlar; Müslümanlarla kâfirler arasında olacak savaşlardır. Fitneler ise Müslümanlar arasında olacak şeylerdir. Bu yüzden Abdullah b. Ömer radiyallahu anhuma şöyle demiştir: Şayet Ebu Hureyre

¹ Fethu'l-Bari (13/11 Kitabu'l-Fitne, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in “Ümmetin helaki beyinsiz gençlerin eliyle olacaktır” sözü babı, hadis no: 7058)

size halifenizi öldüreceğinizi haber verse, şöyle şöyle yapacağınızı bildirirse elbette Ebu Hureyre yalan söyledi derdiniz” Bunun gibi haberlerin ortaya çıkması, devletlerinin değişmesinden bahsettiği için kralların ve yandaşlarının hoşlanmadıkları şeylerdendir...”¹

Hükümlerin detaylarının bilinmemesini, dinde zorunlu olarak bilinmesi gereken meselelerin bilinmemesi ve dinin hakikatlerini bilmemekle eşit gören, muhaliflerinin namuslarını ve hatta canlarına kıymayı helal sayan şu kimseler neyin nesi?

Tahaviye şarihi der ki: “Zulmetmeler dahi itaat edilmelerine gelince, bunun sebebi onların itaatinden ayrılmanın onların zulmünden de daha fazla kötülük getirmesidir. Hatta zulmetmelerine rağmen onlara sabretmek kötülükleri örter ve ecirleri katlar.”²

El-Muallimi rahmetullahi aleyh et-Tenkil’de şöyle der:

“Ebu Hanife, ortaya çıkardıkları zulümlerinden dolayı Abbasi oğullarına karşı ayaklanmayı müstehap veya vacip görürdü. Onların öldürülmesini kâfirlerin öldürülmesinden üstün tutardı. Ebu İshak – yani el-Fezari – buna karşı çıktı. İlim ehli bu konuda ihtilaf ediyorlardı. Onlara karşı ayaklanmayı iyiliği emir ve kötülüğü yasaklamak ve hakkı ayağa kaldırmak olarak gören olduğu gibi bundan hoşlanmayanlar da vardır. Müslümanlara isyandan dolayı bir ayrılış, sözü ayırmak, cemaati parçalamak, birliği bozmak, birbirlerini öldürmekle meşgul etmek, kuvvetlerini zayıflatmak, düşmanlarını güçlendirerek açıklarını kapamak, Müslümanlara kâfirleri yönetici kılmak, Müslümanların öldürülmesine sebep olmak, onları zelil etmek ve Müslümanlar arasında ayrılığı yerleştirmek olarak görürler. Böylece sonuç onların hepsi için başarısızlık ve utanç sebebi olacaktır.”³

“Nitekim Müslümanlar ayaklanma tecrübesini yaşamışlar ancak sonuçta kötülük görülmüştür. İnsanlar Osman radiyallahu anh’e karşı ayaklanırken sadece hakkı talep ettikleri görüşündeydiler. Cemel savaşında taraflar önderlerinin hakkı talep ettikleri görüşündeydiler. Bunların neticesi nebevi halifeliğin sona erip Ümeyye oğulları devletinin kurulması oldu. Huseyn b. Ali radiyallahu anh zorlandığı şeye zorlandı, o kötülükler oldu. Sonra Medine’liler ayaklandı ve Harre vakası meydana geldi. Sonra Kur’an okuyucuları İbnu’l-Eş’as ile birlikte ayaklandı, peki ne oldu? Sonra

¹ Mecmuu’l-Fetava (13/255-256)

² Akidetu’t-Tahaviye Şerhi (2/542)

³ et-Tenkil (1/93-94) el-Mearif baskısı.

Zeyd b. Ali olayı oldu. Rafiziler ondan Ebu Bekir ve Ömer radiyallahu an-huma'dan uzak olduğunu açıklamasını istediler. Kabul etmeyince onu yar-dımsız bıraktılar. Olanlar oldu. Sonra Abbas oğulları ile beraber ayaklan-dılar ve – Ebu Hanife'nin ayaklanılması görüşünde olduğu - devletleri ku-ruldu. Rafiziler – ayaklanma konusunda Ebu Hanife ile aynı görüşte olan – İbrahim ile birlikte grup oluşturdu. Şayet onlara başarı yazılmış olsaydı Rafiziler onların devletine hâkim olacaktı. Böylece Ebu Hanife onlara karşı ayaklanmaya dair fetvasından döndü.”

Yine şöyle demiştir: “Ayaklanmaya karşı çıkanların ve caiz gören-lerin delil getirdikleri naslar bilinmektedir. Muhakkikler bunların arasını şöyle bulmuşlardır: “Ayaklanılması halinde meydana gelecek kötülük galip zanna göre hafif olaksa ayaklanmak caiz olur, aksi takdirde caiz olmaz. Müçtehitler bu konuda ihtilaf etmişlerdir. İki görüşten doğruya yakın olanı tarihten ibret alan, insanların arasına çok karışan, savaşları ve askerlerin durumlarını bilenlerin görüşüdür. Ebu İshak işte böyleydi.”¹

el-Muallimi rahmetullahi aleyh'in sözünü zalim idarecilere ayaklan-manın kötülüğünü açıklamak için zikrettim. Ayaklanma konusunda âlimle-rin ihtilafına gelince, bu eski bir ihtilaftır. Bundan sonra ayaklanmaya karşı çıkmak görüşü karara bağlanmış ve ayaklanmamak Ehl-i Sünnet'in bir özelliği haline gelmiştir. Ehli Sünnet bunu akidelerini anlattıkları kitaplara zikretmişler, kendilerine bu konuda muhalefet eden düşmanlar bidat ve heva ehli olmuştur.

Nitekim İmam Buhari rahmetullahi aleyh, el-Lalkai'nin Şerhu Usuli İtikadi Ehl-i-Sunne'de rivayet ettiği akidesinde şöyle demiştir: “Hicaz, Mekke, Medine, Kufe, Basra, Vasıt, Bağdad, Şam ve Mısır halkından ilim ehli olan binden fazla kimseyle karşılaştım. Onlarla birkaç yıl aralıkla de-falarca, sonra yine defalarca görüştüm. Kırk altı yıldan daha fazla bir sü-reden beri onlar henüz çok sayıda mevcutken birkaç sene içinde Şam'lı-larla, Mısır ve Cezire'lilerle iki defa, Basra'lılarla dört defa görüştüm. Hi-caz'da altı yıl kaldım. Horasan'lı muhaddislerle Kufe'ye ve Bağdad'a kaç defa girdiğimin sayısını bilemem...” Sonra bu beldelerdeki birçok kimse-lerin isimlerini zikreder ve şöyle der:

“Bunların ismini vermekle yetinmemizin sebebi sözü kısa kesmek ve uzayıp gitmemesi içindir. Ben onlardan herhangi bir kimsenin şu hu-

¹ Et-Tenkil (1/93-94) Daru'l-Mearif baskısı

suslarda ihtilaf ettiklerini görmedim...” Burada akide ile ilgili meseleleri zikreder. Bu hususlardan biri de şudur “Yöneticilerle çekişmemek... Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in ümmetine karşı kılıç çekileceği görüşünde olmamak. El-Fudayl dedi ki:

“Eğer benim kabul edileceğini bildiğim bir duam olsaydı onu ancak yönetici hakkında yapardım. Çünkü o düzelince ülke de, kullar da güvenliği kavuşur.” İbnu’l-Mubarek dedi ki:

“Ey hayrı öğreten kişi! Böyle bir şeye senden başka kim cesaret edebilir?”¹

Sabit ve karara bağlanmış bu icmanın bu meseledeki ihtilafı ortadan kaldırmasını düşün! İbnu’l-Mubarek’in Fudayl’e söylediğini de düşün. Muhtemelen – doğrusunu Allah bilir – heva ehlinin Ehl-i Sünneti korkaklık ve yöneticiler karşısında zayıflıkla itham etmelerine işaret ediyor. Doğrusunu Allah bilir ya, bu yüzden Ehl-i Sünnet’ten bazıları önlerinde idareciye dua edilmesine ses çıkarmamışlardır. İbnu’l-Mubarek bu sözü Fudayl’den işitince ona:

“Buna senden başka kim cesaret edebilir?” demiştir. Bu, Fudayl’in inandığı şeyi açıkça söylemedeki kuvvetini gösterir. Günümüzde nice âlim ve imam vardır ki yöneticiye dua ettiği için – Hak gözetilmeksizin – “o paralı işçidir” veya “Dalkavuk” yahut “Korkak” denilmiştir. Hak üzerinde devam edenden başka hakkın taraftarı yoktur. Şikayetimiz Allah Subhanehu ve Teala’yadır ve tevekkülümüz de O’nadır.

Nitekim el-Lalkaî yine birçok kimseden bu konudaki icmayı nakletmiştir. Adı geçen esere müracaat ediniz.

El-Eşari Risaletu Ehli’s-Sugr’da² şöyle demiştir:

“İyi olsun kötü olsun Müslümanların idarecilerini ve Müslümanların işlerini rıza ile veya zorla üstlenen herkesi dinlemek ve itaat etmek hususunda, icma edilmiştir. Zulmeden veya adalet yapan idarecilere kılıçla ayaklanmak gerekmez. Yine onlarla beraber düşmana karşı savaşılacağında, beytin haccedileceğinde, talep ettiklerinde zekâtın onlara verileceğinde, arkalarında Cuma ve bayram namazlarının kılınacağında da icma etmişlerdir.” Allah ona rahmet etsin.

Bu icma yukarıda geçen açıklamalara uygundur. Eşari’nin zikrettiği

¹ El-Lalekai, İtikad (2/193-197 no:320 Daru’t-Taybe baskısı)

² (s.297) Mektebetu’l-Ulum ve’l-Hikem baskısı.

gibi düşmana karşı bu idareciyle birlikte savaşılmaması hususunda muhaliflerin delili yoktur. Çünkü mutlak olarak – bu konuda detay vardır - itaatten el çekip onunla birlikte savaşmayı terk etmek gerekmez. Allah en iyi bilendir.

Bunun benzerini es-Sabuni Akidetu's-Selefi Ashabi'l-Hadis¹ adlı eserinde şu şekilde belirtmektedir:

“Hadis ashabi Cuma ve bayram namazları ile diğer namazların iyi ya da kötü her Müslüman imam arkasında kılınabileceği, zalim ve günahkâr olsalar da onlarla birlikte kâfirlere karşı cihada çıkılacağı görüşündedirler. Onlara düzelmeleri ve başarılı olmaları, halkına adaletle muamele etmesi için dua edilmesi ve onlardan adaletten sapma, zulüm veya korku görseler de onlara karşı kılıçla ayaklanılmaması görüşündedirler.”

El-İsmailî İtikadu Ehl-i's-Sunne² adlı eserinde şöyle der:

“Onlara düzelmeleri ve adaletle hareket etmeleri için dua edilmesi görüşündedirler. Onlara karşı kılıçla ayaklanılmasını doğru görmezler.”

Şeyhulislam İbn Teymiyye³ rahmetullahi aleyh şöyle demiştir:

“İlim, din ve fazilet sahiplerine gelince onlar Allah'ın yasakladığı bir şeyde kimseye ruhsat vermezler. İdarecilere isyan etmek, onları aldatmak, herhangi bir şekilde onlara karşı ayaklanmak bu yasaklardandır. Nitekim Sünnet ve din ehlinin eskileri ve yenileri ile onların yolundan gidenlerin adetleri budur.”

Yine şöyle der: “Bu yüzden cemaatten ayrılmamak ve fitnede idarecilerle savaşmamak da Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin esaslarındandır. Mutezile gibi heva ehline gelince idarecilere karşı savaşmak onların dininin esaslarındandır.”⁴

İbn Kayyim rahmetullahi aleyh Hadi'l-Ervah'ta⁵, Ahmed b. Hanbel'in öğrencilerinden Harb'in meşhur; Mesail adlı eserinden şöyle dediğini nakletmiştir:

¹ (s.106) Mektebetu'l-Guraba baskısı.

² (s.50) Daru'r-Reyyan baskısı.

³ Mecmuu'l-Fetava (35/12)

⁴ El-İstikamet (2/215-216)

⁵ (s.401, 399) Mektebetu'l-Medeni baskısı.

“Bunlar, ilim ehlinin, Eser ashabının, sünnete sarılan Ehl-i Sünnetin ve bu günümüze kadar Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in sahabelerine uyanların görüşleridir. Hicaz, Şam ve başka yerlerin âlimlerinden yetişebildiklerime yetiştim. Bu görüşlere muhalefet edenler veya kötüleyenler yahut söylenenleri kınayanlar muhalif, bidatçi, cemaatten ayrılmış ve sünnet metodu ile hak yoldan uzaklaşmış kimselerdi.”

Yine şöyle der: “Bu görüş Ahmed, İshak b. İbrahim, Abdullah b. Mahled, Abdullah b. ez-Zubeyr el-Humeydi, Said b. Mansur ve meclisine katılıp kendilerinden ilim aldığımız kimselerin görüşüdür...” Bazı meseleler zikrettikten sonra şöyle der:

“Allah’ın idarecilik nasip ettiği kimseye boyun eğmek, ona itaatten el çekmemek, Allah bir kurtuluş veya çıkış yolu nasip edinceye kadar ona karşı kılıçla ayaklanmamak, sultana karşı ayaklanmamak, dinleyip itaat etmek, biati bozmamak. Kim böyle yaparsa o bidatçidir, muhaliftir ve cemaatten ayrılmıştır...”

İmam en-Nevevi rahmetullahi aleyh şöyle demiştir: “Günahkâr ve zalim olsalar dahi onlara karşı ayaklanmak ve savaşmak Müslümanların icma ile haramdır. Nitekim zikrettiğim anlamda hadisler ortadadır. Ehl-i Sünnet yöneticinin günahla görevinden düşürülmeyeceğinde icma etmiştir.”¹

Hafız İbn Hacer Tehzibu’t-Tehzib’de² kılıçla ayaklanmak görüşünde olan el-Hasen b. Salih b. Hayy’in hal tercemesinde şöyle demiştir:

“Kılıç görüşündeydi” şeklindeki sözleri; zalim idarecilere karşı kılıçla ayaklanılabileceği görüşündeydi demektir. Bu selefin eski görüşüdür. Lakin bu mesele bunun terki üzerinde karara bağlanmıştır. Çünkü bunun daha kötüsüne yol açtığı görülmüştür. Harre olayı, İbnu’l-Eş’as olayı ve diğerlerinden ibret alınmıştır...”

Nitekim Şeyh Abdullatif b. Abdirrahman b. Hasen Âlu’s-Şeyh³ rahmetullahi aleyh şöyle demiştir:

“...Bu fitneye düşenler şunu bilmezler: İslam ehlinin yöneticilerinin çoğu Yezid b. Muaviye zamanından beri – Ömer b. Abdilaziz ile Allah’ın

¹ Şerhu Muslim (13/432-433)

² Tehzibu’t-Tehzib (2/263)

³ Ed-Dureru’s-Seniyye (7/177-178) bkz.: Şeyh Abdusselam el-Abdulkarim, Muameletu’l-Hukkam (s.12)

Ümeye oğullarından diledikleri dışında - zulme, büyük olaylara, isyanlara, Müslümanların idaresinde bozukluklara düşmüşlerdir. Bununla beraber meşhur imamlar ve büyük efendilerin onlara karşı tutumu bilinmektedir: Allah ve rasulünün emri ve dinin şartı olarak onlara itaatten el çekmişlerdir...”

Şayet – tartışma gereği – Müslümanların bugünkü idarecilerinin hepsinin bunların iddia ettikleri gibi kâfir olduklarını kabul edecek olsak, onlara karşı ayaklanıp savaşılmaya yine yol yoktur. – Bu durumda Müslümanlara karşı savaşılacaktır – Savaş toprakları ve nesilleri helak eden kötülükler sebep olur. Zalim idareci hakkında bunu mutlak olarak söylemek nasıl doğru olabilir ve bu nasıl olur da ilimde köklü kimselerin fetvalarından olabilir? Bilakis hükmün adaletli olması için detaya gidilmesi zorunludur.

Bu, toplumlarda bulunan çirkinlikleri kabul ettiğim anlamına gelmemelidir. – hidayetten sonra sapıklıktan Allah’a sığınırız – ancak kastedilen şudur: mümkün olduğu kadar iyiliği korumak ve mümkün olduğu kadar kötülüğü kaldırmak.

Şeyh Salih el-Fevzan hafazahullah, zalim idarecilere karşı ayaklanmayı kötüleyerek şöyle demiştir:

“Çünkü onlara karşı ayaklanmak onların düştükleri yanlış ve bozukluktan daha şiddetlisini getirir ve onların eziyetlerine sabretmekten daha büyük zararlar meydana gelmesine sebep olur. Onların eziyetlerine sabretmenin zarar vereceğinde bir şüphe yoktur. Lakin onlara karşı ayaklanmak, itaatin isyana dönmesi, Müslümanların ayrılığı, kâfirlerin Müslümanlara karşı musallat olmaları gibi küfür derecesine varmamış zalim ya da günahkâr idarecilerin eziyetine sabretmenin kötülüğünden daha şiddetlisine sebep olur.”¹

Az önce Şeyhulislam’ın şu sözleri geçmişti: “İlim, din ve fazilet sahiplerine gelince onlar Allah’ın yasakladığı bir şeyde kimseye ruhsat vermezler. İdarecilere isyan etmek, onları aldatmak, herhangi bir şekilde onlara karşı ayaklanmak bu yasaklardandır.”

“Herhangi bir şekilde onlara karşı ayaklanmak” sözünü düşünün. Sebep olacağı kötülüğün hâkim olması ve helak edici belalardan dolayı bunu söylemiştir.

Yine Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in Hasen radiyallahu anh’ı,

¹ Bkz.: el-Fetava’s-Şer’iyye Fi’l-Kadaya’l-Asriyye (s.93)

onun vesilesiyle gerçekleşecek barış sebebiyle övdüğü de geçmişti. Sonra Şeyhulislam şöyle demiştir: “Fitnede savaştığından, idarecilere ayaklandığından, itaatten el çektiğinden veya cemaatten ayrıldığından dolayı hiç kimse övülmemiştir.”

Bil ki yöneticileri tekfir konusu – bundan sonra da onlara karşı ayaklanmak – ilim talebelerinin veya sürünüp emekleyenlerin meşgul olması caiz olmayan bir konudur. Bilakis içtihat ve istinbat (delil çıkarma) ehline müracaat edilmesi gerekir. Zira bunun gibi hassas konularda sözü onlara bırakmamız din ve dünyamız için daha hayırlıdır. Çünkü affetmede hata etmemiz, - özellikle de yöneticiler meselesinde - cezalandırmada hata etmemizden iyidir. Yıllardan beri nice davet ve davetçiler – İsrail oğullarının sapmalarından daha fazla zamandır – ilim ehlinin büyüklerinin nasihatlerini terk ederek, hidayet ve aydınlatıcı bir kitap olmaksızın en önemli meselelere dalmaları sebebiyle düşüş, karışıklık ve çelişkiler yaşamışlardır. Ümmetin başından geçen – eski ve yeni – fitnelerin yeryüzüne geniş çaplı kötülüklerle yayılmasından öğüt almamışlardır.

Bil ki, bizler yöneticilerin kâfir olduklarını kabul edersek, onlara karşı ayaklanmak için güç yetmesi şartının yerinde olup olmadığına bakarız. Kararlaştırılan işin getireceği iyilik ve kötülükleri değerlendiririz. İşte Yahudilerin ve Hristiyanların ülkeleri! Bunu yapan Müslümanların oralarda huzursuzluk çıkarmalarına müsaade edemeyiz. Bilakis onlardan hanif dinlerine sarılarak ve bu dinin emrettiği gibi güzel ahlaklara bürünerek güçleri yettiğince Allah Azze ve Celle’ye davet eden kimseler olmalarını isteriz. Zira bu Allah’a davet yollarından biridir. Böyle şaz fikirlerle İslam’ı çirkin göstermemelidirler. Bu, dinimizde haram kılınan kötülüklerdendir ve selefimizin metoduna aykırıdır. İmamlarımız bundan sakındırmışlardır. Kendi ülkelerinde her kâfirle savaşmak caiz olmadığından Yahudilerin, Hristiyanların ve diğerlerinin ülkelerinde bu işe ruhsat vermiyorsak, İslam ülkelerinde buna nasıl ruhsat verilebilir?

Sualatu Ebi Davud Li Ahmed¹ adlı eserde şu rivayet gelmiştir: “İmam Ahmed’e, düşman topraklarında esir olan imkân bulursa onlarla savaşabilir mi? diye sorulduğunu onun da şöyle cevap verdiğini işittim:

“Eğer onlar canları ve malları konusunda kendisine güvendiklerini anlarsa onlarla savaşamaz.”

“Bu mutlak mıdır?” diye sorulunca da şöyle dedi:

¹ (s.332 no:1588) Tarık b. Avadullah’ın tahkikiyle.

“Mesele güvenmelerine bağlıdır. Eğer kendisine güvendikleri bilirse savaşılamaz.”

İşte bu Müslümanların ahlak ve adabıdır. Bundan ayrılanlara itibar etme! Müslümanlara kin duyanları dinleyip itaat etme! Bu suçları işlemek için fırsat kollayanlar İslam'ı ve Müslümanları çirkin göstermektedirler! Şunu diyen doğru söylemiştir:

*Düşmanlarımızın önünde yapmadıklarımızı söyleriz
Sevdiklerimize ise hem söyler hem yaparız.*

Hem sonra bu muhaliflerin çoğunu İslam ülkelerinden hicret edip Yahudi, Hristiyan ve putperestlerin ülkelerinde eman almaya iten sebep nedir?

Şüphesiz fikirleri Ehl-i Sünnet metoduna aykırıdır. Bu da kendilerini sıkıntıya sokan sebeplerden birisidir. Yöneticileri tekfir etmekte aşırılık yaptıklarında selefin metodunu ve büyük âlimlerin bu konudaki yolunu gözetmezler. Haram olan kanları helal sayarak büyük fitnelere atılırlar. Hatta – birçok ülkede – İslam dininin adaletine aykırı davranırlar. İşte bu fitnelerin durumudur. – Çoğu zaman – daha şiddetli fitnelere düşmekten başka tedavisi olmaz. Onların ve başkalarının Hanif dine aykırı davranışlarını çirkin gördüğümüze dair Allah'ı şahit tutarız. Ancak konu durumu anlama konusudur. Olanları kabul etme konusu değildir. Bunu iyi düşün.

Bunu söylemekle beraber bizler birçok durumlarda – yalan dolu çekiştirmelerin sonucu olarak - bazı yetki sahiplerinin ve Allah Teâla'ya davet edenlere ve ilim talebelerine eziyet vermeye çalışanların zulmünü kabul etmiyoruz. Lakin bizler önder imamların yolunu tutuyoruz. Allah bize yeter ve O ne güzel vekildir. Allah'tan ecir ve selameti bizim için bir araya getirmesini, bol afiyet vermesini ve kusurlarımızı örtmesini dileriz. Şüphesiz O her şeye gücü yetendir.

Geçen açıklamaları şöylece özetleyebiliriz: Güvenlik ve huzur herkesin arzu ettiği büyük bir nimettir. Toplumlarda pek çok aykırılıkların bulunmasına rağmen en güzel şekilde nasihat ederek güvenliği korumaya devam etmek selefin ve onların yolundan giden sonraki imamlar ile bu asrın âlimlerinin yoludur.

Bu nimet ancak – zalim de olsa - kuvvetli bir devletle gerçekleşir. Kuvvetli bir devlet ise ancak sahibine itaatle ve ümmetin Allah Azze ve Celle'ye itaat yolunda ona itaat etmesiyle mümkün olur. Müslüman devlet

tarafından bu dengenin kaybedilmesi ya Allah'ın hakkını ya da halkın hakkını ihlal etmekle olur. Halkın nasihat ederek sabretmesi, davete devam etmesi, fitneleri söndürmesi ve idarecilerle başkanlara karşı halkı kışkırtanlara nasihat etmeleri gerekir. Bu harici hareketleri – niyetleri düzgün olsa da – terk etmeleri gerekir. İlmî, selefî, davetçi ve ıslahçı bir metod takip edilmelidir. Şu an en büyük cihad davet ve açıklama cihadıdır. Nitekim Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

“Onlara karşı onunla (Kur’ân’la) bütün gücünü kullanarak savaş.” (Furkan 52) Yani onlara karşı çarpışmakla değil, Kur’an ile ve ona davet ederek savaş demektir. Bunu düşün.

Hatta Allah’a davet etmek ve bu din hakkındaki şüpheleri reddetmek, insanlara faydalı ilmi yaymak Allah yolunda en büyük cihaddır. İmam İbn Kayyim rahmetullahi aleyh şöyle demiştir: “Ancak ilim talebi Allah yolundan kılınmıştır. Zira bu da cihad gibi İslam’ın desteğidir. Dinin desteği ilim ve cihaddır. Bu yüzden cihad iki türdür: el ile ve dil ile cihad. Buna (el ile cihada) birçok kimse katılır. İkincisi delil ve açıklama ile cihaddır. Bu tür ise rasullere tabi olanlara özeldir. Bu imamların cihadıdır. Faydasının bolluğu, zahmetinin zorluğu ve düşmanlarının çokluğundan dolayı iki cihad türünün en üstünü budur. Allah Teâla Furkan suresinde – ki Mekî bir surerdir – şöyle buyurmuştur:

“Eğer dileseydik, her kasabaya bir uyarıcı gönderirdik. Bu itibarla sen, kâfirlere itaat etme ve onlara karşı Kur’ân’la bütün gücünü kullanarak savaş.” (Furkan 51-52) Onlara karşı olan bu cihad Kur’an ile dir. Bu iki cihadın en büyüğüdür. Yine bu münafıklarla da cihaddır. Zira münafıklar Müslümanlarla çarpışmıyorlardı. Hatta görünüşte onlarla birliktediler ve düşmanlarına karşı bazen onlarla birlikte savaşıyorlardı. Bununla beraber Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

“Ey Nebi! Kâfirlerle ve münafıklarla savaş; onlara karşı sert davran” (Tevbe 73) bilinmektedir ki münafıklara karşı cihad delil getirmekle ve Kur’an ile olur.

Maksat: Allah'ın yolu cihad, ilim talep etmek ve insanları Allah'a davet etmektir. Bu yüzden Muaz radiyallahu anı şöyle demiştir:

“Size ilim talep etmeyi tavsiye ederim. Zira ilmin talep edilmesi Allah’tan korkmaktır. Onun dersini yapmak ibadettir. İlim müzakeresi tesbihdir. İlmî araştırma yapmak cihaddır.” Bu yüzden Allah Subhanehu indirmediği kitab ile demiri bir arada zikrederek şöyle buyurmuştur:

“Gerçek şu ki, biz, peygamberlerimizi apaçık delillerle gönderdik; insanların adaletle hareket etmeleri için onlarla birlikte kitabı ve adalet ölçüsünü indirdik. Keza kendisinde çok büyük bir sertlik ve insanlar için faydalar bulunan demiri yarattık. Bütün bunlar, Allah'ın, kendi dînine ve peygamberlerine, onları görmeksizin yardım edenleri ortaya çıkarması içindir. Allah, şüphesiz çok kuvvetlidir; dâima gâlibtir.” (Hadid 25) dinin destekleri olduğu için kitap ile demir birlikte zikredilmiştir. Nitekim şöyle denilmiştir:

*O ancak vahiy ya da keskin bıçaktır
Ceylanlarını tuzağıma meylettirir
Bu akıl sahiplerinin derdine şifadır
Yine bu cahillerin derdine devadır*

Sonunda İbn Kayyim rahmetullahi aleyh şöyle der: “İlim öğrenmek ve öğretmek, Allah Azze ve Celle yolundaki en büyük işlerdendir.”¹

Şeyhulislam rahmetullahi aleyh şöyle demiştir: **“Bidat ehlini reddeden mücahittir.** Hatta Yahya b. Yahya şöyle derdi: **“Sünneti savunmak en üstün cihaddandır.”**²

Yine Şeyhulislam şöyle demiştir: “...böylece anlaşılmıştır ki, kendisine davet iyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamaktır.”³

Yine zulüm anında sabretmek, fitneleri terk etmek, eski ihtilaftan ve son olarak karara bağlandıktan sonra selefin icma ettiği hususlardandır. Öyle ki bu, her asırda ve her yerde Ehl-i Sünnet'in bir özelliği haline gelmiştir. – İcmadan sonra – onlara sadece heva ehli muhalefet etmiştir.

Yine biz belli bir yönetici hakkında deliller bunu apaçık ortaya koymadıkça küfür hükmü verilmesi görüşünde değiliz. Bu hükümde köklü ilim sahibi âlimler bizden önceliklidir. Belirli bir şahsın tekfirinde Ehl-i Sünnetin kaideleri gözetilmelidir. Bundan dolayı şartların yerine gelmesi, engellerin ortadan kalkması gerekir. Zira mesele oldukça tehlikelidir. Bunun neticesi – genellikle – kötü olur. Bizlerden birinin bu meseleye girmesi ve konumunu belirlemesi gerekmez. Zira falan kimseyi tekfir etmek veya etmemek dinde bilinmesi zorunlu meselelerden değildir. Müslüman bir kimsenin bilmemesi caiz olmayan konulardan da değildir.

¹ Miftahu Dari's-Seade (1/70)

² Mecmuu'l-Fetava (4/13)

³ Mecmuu'l-Fetava (15/166)

Her mükellefin falan idarecinin tekfiri gerektiren bir iş işlemesi sebebiyle Müslüman mı yoksa kâfir mi olduğuna dair açıklamayı kabul etmesi gerekmez.

Namazın farz oluşunu ve zinanın haramlığını kabul etmek gerekir. Zira bunları her mükellef bilmek zorundadır. Ama önceki mesele ehli olan âlimlere özel bir konudur.

Burada atlanılmaması gereken bazı konular var. Bu konuları anlamak, gayretli kimselere karşı atılan şüpheler ordusunun önünde sağlam ilmî yolun metoduna göre hareket etmek için büyük bir yardımdır. Allah'tan başarı ve doğruluk dileyerek diyorum ki:

1- İdarecinin söz, fiil ve inanç olarak işlediği amelin büyük küfür olup olmadığını, küfrünün açık mı yoksa ihtimalli mi olduğunu, mutlak küfür mü yoksa başkalarında bulunmayıp o şahısta bulunması gereken şartlardan sonra gerçekleşen bir küfür mü olduğunu bilmek zorunludur. İnsanların çoğu detay gerektiren meselelerde mutlak tekfir yapmaktadır.

2- Şayet idarecinin büyük küfre girdiğini ve bunun apaçık olduğunu kabul edersek, bunun tekfirini gerektirir mi? Burada genel ifade ile belli bir şahıs hakkındaki ifade, tür ile fert, söz ile söyleyen ve fiil ile fail arasında fark vardır. Yani genel, tür, söz veya fiil olarak küfür olan eylemden dolayı söyleyen veya işleyen kimsenin kâfir olması gerekmez.

Müslümanın tekfir edilmesinden önce tekfirin şartlarının yerine gelmiş olması ve engellerinin ortadan kalkmış olması zorunludur. Nitekim cahil, korkan, te'vil eden veya heva sahiplerinin şüphelerine veya fetvalarına güvenmiş bir kimse olabilir. Hakkında küfrüne hükmedilebilmesi için – dinen – bunu hak ettiği ortaya çıkıncaya kadar şüphenin giderilmesi ve mazeretin kaldırılması zorunludur.

3- İdarecinin apaçık bir şekilde büyük küfre düştüğünü kabul edersek ona hüccet ikamesi yapılması zorunludur. Bundan sonra hak ettiği hüküm verilir. Bu konu âlim veya cahil herkese düşen bir konu mudur yoksa âlimlerin ve sözlerin delalet ettiği manaları, meselelerin derecelerini, dinin hükümlerini güzelce bilen, söylenen sözün sadece zahirindeki anlamı değil, maksadındaki zorunlulukları idrak eden ve özür sahipleriyle başkalarına caiz olanlar arasındaki farkları idrak eden kadınlara düşen bir konu mudur?

4- Şayet bir idarecinin kâfir olduğunu, ona hüccet ikamesi yapıldığını ve mazeretinin ortadan kalktığını kabul edersek, bundan dolayı bu

hükmü küçüklerin kalabalıklarında yaymak ve minberler üzerinden bağır-mak mı gerekir?

5- Sonra şayet bütün bunları yaymanın caiz olduğunu kabul edersek, ümmetimizin – bu günlerde – içinde bulunduğu bu durumda bunların yayılması maslahatın gereği midir? Yoksa bunlar büyük kötülöklere ve tehlikelere mi sebep olur? Çünkü bu idareciye karşı kılıçla ayaklanmayı gündeme getirir. Müslümanların ise buna gücü yoktur. Kanlar dökülecek, haramlar delinecek, bütün pusuda bekleyenler – ki bunların kötölüğü daha büyüktür – işleri ellerine geçirecek, ümmeti en kötü azaba sokacaklar ve durum daha da kötüleşecektir. Bunların ardından ümmet ancak parçalanır ve zillete düşer. Şikâyetimiz Allah'adır.

Bu tehlikelerin – bu zincirleme içinde – gözetilmesi konunun öne-mindendir. Bu olmadığı takdirde – Suriye ve benzerlerinde olduğu gibi - insanlar kan denizinde yüzerler, fitneler üzerlerine çöreklenir. Bu beladan Allah'a sığınırız.

Bilmek gerekir ki, belirli bir şahsa hükmetmek şartları ve engelleri gözetmeyi gerektirir. Asıl ve itikadi meselelerden değil, içtihadî bir meseledir. İlim ehli arasında olan bu konudaki ihtilaf, sapıklıkla, fasıklıkla veya tekfirle suçlamayı gerektirmez. Ehil olan âlimlerden birbirinden farklı hüküm veren her iki âlim de ecir alır. İsalet eden iki ecir, hata eden de bir ecir alır ve hatası bağışlanır. Abartanlara ve delilsiz sözlerin peşinden koş-turanlara aldanma!

Bu ümmet için kötölüğe anahtar olmaktan Allah'a sığınırız. Nitekim Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, mertebesi düşük ve kuvvetsiz bir Müslü-manı dahi tekfir etmekten sakındırmışken, nasıl olur da elinde kuvvet bu-lunan bir kimse, tekfir kapısına dindeki kapısından girmeden tekfir edile-bilir?

Yine bundan dolayı kendimizi veya başkalarını – batıl yolla – ida-recilerin hatalarını savunmakla meşgul etmemiz ve savunacak bir yönü olmayan apaçık meselelerde, arkadaşımız için veya âlimlerden biri için tevîl ediyormuşuz gibi mazeret bulmaya kendimizi zorlamamız da gerek-mez. Bilakis onların düzelmeleri için dua etmemiz, - şayet mümkünse – onları günahlardan, Allah Azze ve Celle'ye karşı harp olan isyanlardan sakındırmamız, onlara Allah'ın hakkını ve halkın onlar üzerindeki hakkını hatırlatmamız gerekir. Nitekim bizler işlerin sonucunu fitnelere götüren metotlardan sakındırılmışızdır. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

“Ey îman edenler! Barış (ve kurtuluş) dîni olan İslam'a tam

olarak girin” (Bakara 208)

Maksat: Hak, iki taraf arasında orta ve iki dağ arasındaki vadidir. Bizler sözleri yerinden kaydırmaktan ve idarecilerin hatalarıyla meşgul olmaktan, insanları onlara karşı kıskırtmaktan, zulümlerine karşı sabretmeyi terk etmekten yasaklandık. Aynı şekilde hidayet ve aydınlatıcı bir kitap olmaksızın onlar veya başkaları hakkında dedikodu yapmaktan da yasaklandık. Bize onların hidayet bulması, düzelmeleri, Allah'ın onların vesilesiyle ülkelere ve kullara iyilik vermesi için dua etmek meşru kılınmıştır.

Birisi şöyle diyebilir: “*Büyük âlimler bir idarecinin kâfir olup olmadığına ihtilaf ederlerse ne yapmamız gerekir?*”

Cevap: Susmak en selamettisi, bundan yüz çevirip meşgul olmak en hikmetlisidir. Bu konuda konuşmayı terk eden kendisine düşen kötülükleri geri çevirmiş olur. O – hata etmiş olsa bile - kötülüğe bulaşmadan iyilik işlemiştir. Bu konuya dalan ve fitneleri tutuşturan ise güzel bir şey yaptığını zannetse bile kötülük işlemiştir.

İdareci itikadıyla, amelleriyle veya sözleriyle büyük küfür derecesine ulaşmış da bunu açığa çıkarıp yayıyor ve insanları bunu bilmeye davet ediyorsa, - genelde – mutlaka bu idarecinin kötülüğünden daha fazla kötülük getirir. Buna karşı susmak, insanları meclislerinde, mescidlerinde ve minberlerinde bununla meşgul etmekten alıkoymak, bunun yerine din ve dünyaları için kendilerine daha faydalı olan şeylerle meşgul etmek, selefîn metoduna sarılmak gerekir.

Bununla beraber onları Allah Teâlâ'ya sadık olmaya, hayırlısını seçmesi ve kötülükleri onlardan savması, idarecilerini ıslah etmesi, hakka yönlendirmesi ve salih yardımcıyla rızıklandırması için Allah'a dua edip yalvarmaya teşvik etmelidir. Zira idarecinin düzelmesi, ülkelerin ve kulların düzelmesini getirir. Allah en iyi bilen ve en hikmetli olandır.

Hadis Ehlinin Yöneticilere Karşı Ayaklanmama Menheci

Allah Teâlâ insanları zulümden ve zalimlerden nefret etme, adaleti ve adilleri sevmeye fitratı üzerinde yaratmıştır. Adalet, idrak edilmesi rasuller gönderilmesine ve kitaplar indirilmesine bağlı olmayan, aklın güzel bulduğu şeylerdendir. Zulüm de yine aynı şekilde aklın çirkin gördüğü şeylerdendir. Bu yüzden bütün milletler adaletin övülmesi ve onun güzel oldu-

ğuna inanılması, zulmün kötülenmesi ve onun çirkin olduğuna inanılmasında ittifak etmişlerdir.

Hakaret sözlerinin en şiddetlilerinden birisi, fıtratların ve akılların güzelliğine karar verdiği şeyle çelişen bir ithamda bulunmaktır. Zira sahiplerinden nefret edilmesi ve çirkin gösterilmesi için böyle bir itham yeterlidir.

Ehl-i Hadise husumet besleyen bazı kimseler, hadis ehlinin zalim yöneticiye karşı ayaklanmaktan yasaklama şeklindeki konumlarından dolayı hadis ehline hakaret etme hususunda bu yolu tutmuşlar: “*Hadis ehlinin mezhebinin yöneticilerin zulmünü onaylamak ve bunu dinde meşru kılmak*” olduğunu iddia etmişlerdir!

Burada hadis ehlinin bu meseledeki mezhebini ahlakî olarak hakaret malzemesi yapan ve onları karalayan sınıf ile; ilim ehlinin bu meseleyi sahabe arasında ihtilaflı görüp, bundan dolayı yöneticiye ayaklanmaktan yasaklamada icma iddiasının geçersiz olduğunu söyleyen diğer bir sınıfın arasının ayırt edilmesi gerekir. Nitekim İbn Hazm rahimehullah Meratibu'l-İcma'da bunu ifade etmiştir. Muasırlardan ise Şeyh Abdurrahman el-Muallimî rahimehullah bu görüştedir. Burada maksadımız ikinci sınıf değil, birinci sınıftır.

Burada hadis ehlinin bu konudaki mezheplerine delil getirdikleri nasları zikretmek mümkündür. Lakin bu kimselerin mesnedi; ahlakî olan; çirkinlik ve zulm dayanaklarıdır. Onlara verilecek reddiye de buna uygun olarak, hadis ehlinin zalim yöneticilere ayaklanmaktan yasaklaması hususundaki ahlakî boyutu açıklamak şeklinde olacaktır.

Bu ahlakî boyutu Ehl-i Hadisin büyük imamı Ahmed b. Hanbel rahimehullah'ın sözüne bakmak açıklığa kavuşturacaktır. Ebu'l-Haris es-Saig dedi ki:

“Ebu Abdillah’a (Ahmed b. Hanbel’e) Bağdad’da meydana gelen hadiseleri sordum Bir topluluk ayaklanmayı düşünüyordu. Dedim ki:

“Ey Ebu Abdillah! Şu toplulukla beraber ayaklanmak hakkında ne dersin?” Buna şiddetle karşı çıktı ve şöyle demeye başladı:

“Subhanallah! Kanlar! Kanlar! Bunu uygun görmem de, emretmem de! İçinde bulunduğumuz duruma sabretmek, kanların döküldüğü, malların mubah sayıldığı, mahremiyetlerin çiğnendiği fitneden hayırlıdır! Fitne günlerinde insanlara neler olduğunu bilmez misin?” Dedim ki:

“İnsanlar zaten şu anda da fitne içinde değiller mi ey Ebu Abdillah!”

Dedi ki:

“Öyle de olsa, bu özel bir fitnedir. Kılıç çıktığı zaman fitne genelleşir, yollar kesilir. Bu duruma sabretmek dinin için daha selametli, senin için daha hayırlıdır.” Onun yöneticilere karşı ayaklanmaya karşı çıktığını,

“Kanlar! Bunu uygun da görmem, emretmem de” dediğini gördüm.”¹

İmam Ahmed rahimehullah genel fitne ile özel fitne arasında fark gözetmiş, özel fitneyi genel fitneye tercih etmiştir. Kişinin, Müslümanların genelinin maslahatı için kendisinin özel maslahatının gitmesine sabretmesinin, toplumun maslahatını, kendisinin maslahatına tercih etmesinin övülen, güzel bir ahlak olduğu hususunda şüphe yoktur.

İbn Teymiyye, şöyle demiştir: “Yöneticilere karşı çıkanlardan birçoğu veya onların çoğunluğu ancak kendileri aleyhine kayırmacılıktan dolayı onlarla çekiştiğinden ayaklanırlar. Kendileri aleyhine kayırmacılık yapılmasına sabredemezler, sonra muhakkak bu yöneticinin diğer bazı günahları da olur. Aslında kendileri aleyhine kayırmacılığa buğzetmeleri, o kötülöklere buğzlarından daha büyük olur. Onunla savaşılan fitne kalmaması ve dinin tamamen Allah’a ait olması için savaştığını zanneder. Hâlbuki onu harekete geçiren en büyük sebep ya yönetim ya mal olarak talep ettiği amacdır.”²

Müslümanların kanları dökölmesin, yolları kesilmesin ve maslahatları devam etsin diye, hakkı olan yönetim veya mal hususunda sabreden, övölmeye daha layıktır. Sabretmeyen diğeri ise kendi maslahatını gerçekleştirmek için fitnelere, musibetlere ve belalara süröklemiştir.

Bu yüzden İbn Teymiyye harbîler veya yol kesicilerle savaşmak ile mal veya yönetim talebi için yöneticilerle savaşmak arasında iki konuda fark gözetmiştir:

Birincisi: Yol kesicilerin zararı bütün insanlar için genel bir zarardır. Onlar bütün insanlara düşmanlık ederler. Onlar herkesle savaşmayı kasfederler. Yani fitneleri genel bir fitnedir.

İkincisi: İnsanlara savaşı başlatan onlardır.

Bu ikinci fark oldukça önemlidir. Zira Hadis Ehli, görüşlerini açıklarken yöneticilere kılıçla ayaklanmayı başlatanları kastetmişlerdir. Çünkü

¹ El-Hallal, es-Sunne (no:89)

² Minhacu’s-Sunne (4/540-541)

yöneticiler İbn Teymiyye'nin de dediği gibi, halklarına savaş başlatmazlar.

Ama eğer yöneticinin kendisi veya ordusu Müslümanların kanları, namusları gibi mahremlerine taşkınlık yaparsa bu başka bir meseledir. Yöneticilere karşı ayaklanma meselesini inceleme noktası burası değildir. Kastedilen; savaşı başlatmak şeklindeki yasaklanmış ayaklanmadır.

Eğer yönetici kanı masum olan bir kimseyi zulüm ve taşkınlıkla öldürmeyi emrederse, ona karşılık öldürülür. Müslümanlar, kanlarını savunurlar. Bu hususta yöneticinin kanı ile halktan bir Müslümanın kanı arasında fark yoktur. İmam Ebu Abdillâh eş-Şafii rahimehullâh şöyle demiştir:

“Yönetici, bir kimseye birini öldürmeyi emreder de, o da onu öldürse, maktulün varisleri diyet kabul etmedikleri takdirde yöneticinin kısas edilmesi gerekir.”¹

İmam Abdurrazzak es-San'anî rahimehullâh Musannef'inde “Yöneticiye Kısas” babında bu konuyla ilgili olarak Selef'ten eserler rivayet etmiştir. Bunlardan birisi de Habib b. Suhban'ın, Ömer b. el-Hattab radiyallahü anh'den rivayet ettiği şu sözdür:

“Had cezası için olmadıktan sonra Müslümanların sırtı Allah'ın himayesi altındadır ve hiç kimseye vurmak helal değildir.” Habib dedi ki:

“Ömer radiyallahü anh'ın kendi kendine kısası uygulatırken koltuk altlarının beyazlığını da gördüm.”²

Şayet yöneticinin Müslümanların hürmetlerine saldırdığı farz edilirse, şüphesiz onun için saldırgan hükümleri geçerlidir. En hafif şekilde def edilmesi için vuruşulması gerekir. Bu esnada kanı da dökülebilir. Onun durumu başkalarının durumu gibidir. Eğer kâfirler için casusluk yaparsa, casusla ilgili hükümler onun için de geçerlidir. Bazı imamlar casusun öldürülmesi görüşündedirler. Yönetici olması veya makamı buna engel değildir. Diğer suçlarda da durum böyledir.

Burada İmam Ebu Bekr el-Âcurrî rahimehullâh'ın Kitabı'ş-Şeria'da problem gibi görülen bir sözü vardır. Şöyle demektedir: “Sana karşı yönetici olan arap, siyah, beyaz veya acem olsun, ona Allah'a isyan olmayan konularda itaat etmen gerekir. Seni hakkından mahrum etse de, zulmedip sırtına vursa da, şerefini çiğnese de, malını alsa da, bunlar senin ona karşı kılıcınla ayaklanıp savaşımana sürüklememelidir. Haricilerle beraber çıkıp

¹ el-Umm (7/107)

² Abdurrazzak (18036)

ona karşı savaşıma! Başkalarını da ona karşı ayaklanmaya kışkırtma. Lakin ona karşı sabret.”

Şerefin çiğnenmesine de sabretmeyi emretmesi problemli gelebilir. Bu problem, *intihâku'l-ırz*: şerefin çiğnenmesi ifadesinin doğru anlaşılmasıyla gider. El-Asmaî rahimehullah, el-Ezherî'nin Tehzibu'l-Luga'da naklettiğine göre şöyle demiştir: “en-Nehek: bir işte mübalağa yapmaktır. Irza/şerefe hakaret etmede aşırı gidersen (inteheke ırdahu) onun şerefini çiğnemiş olursun.”

Burada kastedilen; insanın, yönetici kendisinin mahremine saldırdığı zaman buna sabretmesi değildir! Böyle bir şeyin bâtil olduğu İslam'da zarurî olarak bilinir.

Bahsi geçen; dövme, haklardan mahrum etme, - az önce zikrettiğimiz manada - şerefin çiğnenmesi, mala el konması gibi fiiller, yöneticiye ayaklanmayı gerektirmez dediğimizde, bunun anlamı, onun suçunun cezasını uygulamaya mani olmak demek değildir. Yönetici aleyhine dava açılır ve kısas yapılır. Ayaklanmayı gerektiren şeyler ile suçların cezalandırılmasına yönelik kısası gerektiren şeyler arasında fark vardır. Bu meselede imamların sözlerini doğru anlamayı dikkatten kaçırmamak gerekir.

Ehl-i Hadis Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetinin koruyucuları ve savunucularıdır. Maksatları seçkin ve şerefli. Onların dünya ve mal gibi gayeleri yoktur ki, yöneticilerin maksatlarına mutabakat için dini tahrif etsinler! Onların mezhebine bu şekilde saldıranlar, bu kötü maksatlarla itham edilmeye daha layıktırlar.

Bilinmelidir ki muasır rejimleri savunmuyorum. Hatta onların meşru yöneticiler olmadıkları veya onların kâfirlerin Müslümanların malları üzerindeki vekilleri olmaları gerekçesiyle itiraz eden olabilir. Bu başka bir meseledir. Burada maksat Ehl-i Hadis'in mezhebini ve anlayışını savunmaktır. Bazı insanlar hadis ehlinin bu mezhebini muasır yönetimleri savunmak ve çirkin dünyevi maksatları için suiistimal ettiklerinde, bu metodun kendisi kınanamaz. Allah Teâlâ en iyi bilendir.

Suriye Vakası

Suriye'deki vakıa ve daha önceki benzer olaylar hakkında hadis ehlinin izlediği selefî menheci ve haricî metodlara karşı çıkılmasını fütürsuzca eleştiren ilimsiz kimselerin saptırmaları sebebiyle birçok kardeşlerimiz zihinleri karışık haldedir. Bu karışıklığa selefî menhec konusundaki

bilgisizlik sebep olmakta, insanlar hissî davranmaktan kendilerini alamayarak bazı isimleri takıntı yapmaktadırlar. Herşeyden önce şunu bilmek gerekir; selefî menhec, sonraki seleflerin bakış açısıyla değerlendirilmez, bilakis sonrakiler, önceki selefin menhecine göre değerlendirilir. Asıl olan budur. Adnan Ar'ur, Muhammed el-Arifî gibi selefliğe ve ilme nispet edilen kimselerin Suriye fitnesi hakkındaki tavırları Salih Selefin menhecine göre cereyan etmemiştir!

Aynı şekilde Mısır'da sokaklara dökülerek veya parlamentoya girmek için seçimlere katılarak İslâmî olmayan metodlarla İslâmî bir hedef güden kimseler de büyük yanlış içerisinde dirler!

Zirr b. Hubeyş rahimehullah dedi ki: "İnsanlar el-Velid b. Ukbe b. Ebi Muayt'ın gidişatına karşı çıktıklarında Abdullah b. Mes'ud radiyallahu anh'e geldiler. Abdullah b. Mes'ud radiyallahu anh onlara şöyle dedi: "Sabredin. Zira yöneticinin elli senelik zulmü bir aylık herc'den hayırlıdır. Ben bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den işittim. Şöyle buyurmuştu:

«لَا بُدَّ لِلنَّاسِ مِنْ إِمَارَةٍ بَرَّةٍ أَوْ فَاجِرَةٍ، فَأَمَّا الْبَرَّةُ فَتَعْدِلُ فِي الْقِسْمِ،
وَيُقْسَمُ بَيْنَكُمْ فَيُؤْكَمُ بِالسَّوِيَّةِ، وَأَمَّا الْفَاجِرَةُ فَيُبْتَلَى فِيهَا الْمُؤْمِنُ، وَالْإِمَارَةُ
الْفَاجِرَةُ خَيْرٌ مِنَ الْهَرْجِ»، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا الْهَرْجُ؟ قَالَ: «الْقَتْلُ
وَالْكَذِبُ»

"İyi ya da günahkâr olsun insanların yöneticisi bulunmak zordur. İyi olursa aranızda adaletli taksimat yapar ve düzgün yöneticilik yapar. Ama günahkâr ise mümin bu konuda müptela olur/be-laya uğrar. Günahkâr yöneticiler, hercden hayırlıdır." Denildi ki:

"Ey Allah'ın rasulü! Herc nedir?" Buyurdu ki:

"Adam öldürmeler ve yalan(ın yayılması)dır."¹

¹ Taberani (10/132) İbn Asakir, Tarihu Dimeşk (63/242) Hafız İrakî Tahricu'l-İhya'da (5/455): "İsnadı sakıncasızdır" demiştir.

Hasen el-Basrî rahimehullah dedi ki:

لَوْ أَنَّ النَّاسَ إِذَا ابْتُلُوا مِنْ قَبْلِ سُلْطَانِهِمْ بِشَيْءٍ دَعَوْا اللَّهَ أَوْشَكَ اللَّهُ أَنْ يَرْفَعَ عَنْهُمْ، وَلَكِنَّهُمْ فَرَعُوا إِلَى السَّيْفِ فُؤُكُلُوا إِلَيْهِ وَاللَّهُ مَا جَاءُوا يَوْمَ خَيْرٍ قَطُّ، ثُمَّ قَرَأَ: وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ

“İnsanlar yöneticileri tarafından bir şeyle ibtila edilirlse Allah’a dua ettikleri zaman Allah’ın bu belayı kaldırması yakındır. Lakin onlar kılıca sarılırlarsa kendi hallerine bırakılırlar. Vallahi onlar asla hayır görmezler.” Sonra şu ayeti okudu:

"Rabbinin İsrailoğullarına olan o güzel vaadi sabrettikleri için tamamlandı. Firavun ve kavminin yapmakta olduklarını ve yükselttiklerini harap ettik" (A'raf 137)¹

Türkiye’de de son gelişen olaylar, gidişatlarında nasları değil de, hisleri belirleyici kılan kimselerin meşrû bir fiil olmayan oy kullanma ameline yönelmesine sebep olmaktadır.

Oy kullanmadaki amaç nedir? Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetme zulmünü, Allah’ın indirdiğinden başkası olan başka bir zulümle mi def etmek?!

Yolların en hayırlısı Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in yolunda, demokrasi küfrünün ameliyesine iştirak ederek oy kullanmak gelmemiştir. Allah Azze ve Celle ancak kendisinin dinine yardım edenlere yardım edeceğini vaad etmiştir! Mitinglerle, oy kullanmayla vb. demokrasi dinine yardım edenlere değil!

Aldanan ve aldatanlarla beraber aldanmayın! Oy kullanmama gibi bir seçenek olduğu sürece, kaçınılmaz olan iki zarara muhatap olmak gibi bir durum söz konusu değildir. Şayet oy kullanmamak da bir zarar ise, bu üç zarardan en hafif olanıdır! Zira oy kullanmak; gayri meşrû düzene iştirak etmektir. Buna iştirak etmemek, Allah’ın dinine aykırı olan münkere

¹ **Hasen maktu.** İbn Ebî Hâtim Tefsir (8897) Ebu Abdillâh ed-Dani, Silsiletu'l-Asari's-Sahihâ (551) Suyuti, el-İklil (s.131)

elle, dille ve kalple karşı çıkmanın gereğidir. Bâtıl idareler ve zâlim yöneticileri değiştirmek için gayri meşrû yöntemlerden Allah bizi sorumlu tutmamış, bilakis sabrı emretmiştir. Yukarıda zikrettiğim hadisi iyi düşünün.

Aralarından Deccâl Çıkıncaya Kadar Hâriciler Eksik Olmaz

Abdullah b. Ömer Radiyallahu anhumâ'dan, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu,:

يَنْشَأُ نَشْرٌ يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ، كُلَّمَا خَرَجَ قَرْنٌ قُطِعَ
قَالَ ابْنُ عُمَرَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: كُلَّمَا خَرَجَ
قَرْنٌ قُطِعَ، أَكْثَرَ مِنْ عِشْرِينَ مَرَّةً، حَتَّى يَخْرُجَ فِي عِرَاضِهِمُ الدَّجَالُ

“Öyle genç bir cemâat türeyecek ki Kur'an okuyacaklar. Fakat okudukları Kur'an onların boğazlarının çemberlerinden öteye geçmeyecektir. Onlardan bir grup çıktıkça hemen kökleri kazınmalıdır.” İbn Ömer dedi ki:

“Ben Rasûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den:

“Onlardan bir grup çıktıkça hemen kökleri kazınmalıdır” fıkrasını yirmi defadan fazla işittim. İbn Ömer radiyallahu anhuma bundan sonra Rasûlullah'ın buyurduğu hadisin son parçasını şöyle nakletti:

“Nihayet bu cemâatin sürdürdüğü hile ve aldatma esnasında veya onların askerleri arasında Deccal çıkıverecektir.”¹

Hariciler önce halkı tekfir ederler, sonra halifelik iddia eder, biat isterler, sonra hislere tabi olarak delilsiz söylentilere uyarlar, sonra deccale tabi olurlar:

Huzeyfe radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

¹ **Sahih.** İbn Mace (174) Elbani de sahih olduğunu belirtmiştir. Sahihu Camii's-Sağir (6/362. Hadis no:8027) Zevâidu İbn Mace'de Hafız Busayri şöyle demiştir: Bunun senedi sahihtir. Buhari bunun bütün râvilerini hüccet saymıştır.

إن ما أتخوف عليكم رجل قرأ القرآن حتى إذا رئيت بهجته عليه , وكان ردئا للإسلام غيره إلى ما شاء الله فانسلك منه , ونبذه وراء ظهره , وسعى على جاره بالسيف ورماه بالشرك قال : قلت : يا نبي الله أيهما أولى بالشرك المرمي أم الرامي ؟ قال : بل الرامي

“Sizin hakkınızda en çok korktuğum şey, Kur’ân okuyan, sonra da parlaklığı yüzünde belirince İslam’a da yardımcı iken İslam’dan sıyrılıp çıkan ve onu arkasına atan, komşusuna kılıçla yürüy-en, onu müşriklikle itham eden kimsedir.” Ben:

“Ey Allah’ın rasulü! Müşriklikle itham eden mi, yoksa edilen mi şirke daha yakındır?” dedim. Buyurdu ki:

“Şirke itham eden kişi şirke daha yakındır.”¹

Muaz b. Cebel radiyallahu anh’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

أخوف ما أخاف على أمتي ثلاث رجل قرأ كتاب الله حتى اذا رأيت عليه بهجة وكان عليه رداء الاسلام أعاره الله اياه اخترط سيفه وضرب به جاره ورماه بالشرك قيل يا رسول الله الرامي أحق بها ام المرمي؟ قال: الرامي ورجل أتاه الله سلطانا فقال من أطاعني فقد أطاع الله ومن عصاني فقد عصى الله وكذب ليس لخليفة ان يكون جنة دون الخالق ورجل استخفته الاحاديث كلما قطع أحدوثة حدث بأطول منها ان يدرك الدجال يتبعه

“Ümmetim için en çok şu üçünden korkarım; birincisi; Kur’an’ı,

¹ **Sahih.** İbn Hibban (1/281) Buhari Tarihu'l-Kebir (4/301) Bezzar (7/220) He-revi Zemmu'l-Kelam (1/394) Tahavi Şerhu Muşkili'l-Asar (864) Ebu Nuaym Marife (1859) İbnu'l-Enbari el-Munteka (el yazma no:33) el-Elbani es-Sahiha (3201)

onun ihtişamını görünceye kadar okuyan kimsedir. Allah onun üzerinde İslam gömleğini soyar ve o da kılıcını kaldırıp komşusuna vurarak onu şirk ile itham eder.” Dediler ki;

“Ey Allah’ın Rasulü! Bu şirk ithamına hangisi layıktır?” buyurdu ki;

“İtham eden layıktır. İkincisi; Allah’ın kendisine yetki nasip ettiği kimsedir. Bu kimse der ki;

“Bana itaat eden Allah’a itaat etmiş olur. Bana isyan eden de Allah’a isyan etmiş olur.” Hâlbuki yalan söylemektedir. Halifenin yarattığı karşı kalkan olması mümkün değildir.

Üçüncüsü ise söylentilere dalan kimsedir. Bir söylenti bittiğinde ondan daha uzun sürenine dalar. Şayet Deccal’e yetişirse hemen ona tabi olur.”¹

Deccal Şam-İrak Arasından Çıkar!

Nevvas b. Sem'an radiyallahu anh'den: “Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bir sabah Deccâl'den o kadar çok bahsetti ki, onun hurmalığının içinde olduğunu sandık. O'na doğru gittiğimizde bizim hâlimizin farkına varmış olacak ki bize sordu:

“Neyiniz var?” Dedik ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Sabahleyin Deccâl'den o kadar çok bahsettin ki hatta biz onu hurmalığının içinde olduğunu sandık.” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Benim sizin hakkınızda korktuğum Deccal’den başkadır. Zira ben sağ iken Deccâl çıkarsa ona karşı ben sizi savunurum. Eğer çıktığında ben yoksam, o zaman herkes kendisini savunsun. Her bir müslüman hakkında Allah ona karşı müdafaa etmekte halifemdir. O (Deccâl) kısa, kıvrıkcık saçlı, tek gözü olan bir delikanlıdır, tıpkı Abdu'l-Uzzâ b. Katan'a benziyor. Kim ona erişirse ona karşı Kehf sûresinin ilk ayetlerini okusun. O Şam ile Irak arasından çıkacak; sağa

¹ **Hasen.** Taberani (20/88) Taberani Musnedu's-Şamiyyin (2/254) Fesevi Ma'rife (2/358) Herevî Zemmu'l-Kelam (1/393) Mecmau'z-Zevaid (5/228) İbni Kesir Camiu'l-Mesaniid (11/480) İbni Ebi Asım Diyat (s.22) İbni Ebi Asım es-Sunne (1/24) isnadında Şehr b. Havşeb vardır. Bu yüzden hadis hasendir.

sola saldırıp azgınlaşacak. Ey Allah'ın kulları sebat ediniz!" buyurdu..."¹

Muasır Hariciler Eski Haricilerden de Şerlidirler!

Ali radiyallahu anh Haricîler hakkında şöyle demiştir: "Onlar Kur'ân kâfirleri değildir. Dinde fakih değildir. Te'vil hususunda âlim de değildir. Bu işe (yöneticiliğe) ehil de değildir. Vallahi şayet onlar size yönetici olsaydılar elbette aranızda Kisra ve Hirakl'in amelleriyle amel ederlerdi."²

1- Eski hariciler kâfirleri; "Savaş halinde olanlar, zimmet ehli ve eman verilenler" olarak sınıflara ayırıyor, bu taksime göre uygun olan hukuku gözetiyorlardı. Muasır hariciler/tekfirciler ise bütün kâfirleri tek mertebeye; savaş halinde olan kâfirler mertebesinde sayıyor, hakları gözetmiyorlar. Hatta onların anlaşma, eman ve zimmetlerini geçersiz görüyorlar.

2- Eski hariciler anlaşmayı bozmayı haram biliyor, hatta bunu küfür ve riddet/dinden çıkış sayıyorlardı. Muasır hariciler ise anlaşmaları bozmayı vacip görüyorlar! Zira onlara göre kâfirin ne anlaşması, ne eman vermesi ne de zimmeti geçerlidir!

3- Eski hariciler zimmet ehli olan gayri müslimlerin mallarını batıl yolla yemeyi haram sayıyorlardı. Muasır hariciler ise onların mallarını çalmayı ve gaspetmeyi meşru görüyor, bunları savaş halindeki kâfirlerden alınan ganimetler gibi değerlendiriyorlar!

4- Eski hariciler intihar etmeyi her durumda haram görüyor ve intihar eden kimsenin cehennemde ebedi kalacak bir kâfir olduğuna inanıyorlardı. Muasır hariciler ise eman altındaki yüzlerce Müslümanın, anlaşmalı ve zimmî kâfirlerin öldürülmesine karşılık intihar etmeyi caiz görüyor, hatta bu şekilde intihar edenin şehit olduğunu söylüyorlar!

Bu farkları düşünen kimse anlar ki; eski haricilerin durumu, muasır haricilerden daha ehven idi. Nitekim ilim ehlinde birçok kimse de bunu dile getirmiştir. Onlardan birisi Şeyh Salih el-Fevzan, şöyle demiştir:

"Soru: Bu ülkelerde patlatma eylemleri yapanların hariciler oldukları söylenebilir mi?

¹ **Sahih.** Muslim 2937

² Tarihu't-Taberî (5/78)

Cevap: Bu yeryüzünde fesat çıkarmaktır. Bu yeryüzünde fesat çıkarmaktır. Ekinleri ve nesilleri helak etmektir. Masum kanlar hakkında haddi aşmaktır. Müslümanları korkutmaktır. Bu ise haricilerin yaptıklarından daha şiddetli bir şeydir. (Eski) Hariciler bile böyle şeyler yapmazlardı. Hariciler savaş alanlarında çıkar, çarpışarlardı. Ama bunlar uyumakta olan, güvence altında bulunan insanlara geliyorlar ve içindekilerle beraber evleri yıkıyorlar! Hariciler bunları yapmışlar mıydı? Hayır! Bu daha çok Karmatî'lerin yaptıklarına benzemektedir. Haricilere gelince; onlar gaddarlık ve hainlikten uzak idiler.”¹

İşid Haricilerinin Hakikati

Soru: “Devlet kurmak haricilik olarak nitelenebilir mi? Hâlbuki haricilik büyük günahlardan dolayı tekfir etmektir. Devlet kuranlar ise büyük günahtan dolayı tekfir etmiyorlar. Ayrıca Haricilik Müslümanların imamına karşı ayaklanmaktır. Suriye ve Irak'ta Müslümanların imamı yoktur. Bilakis oralarda Ehl-i Sünnet'e düşmanlık eden taifelerin yöneticileri vardır. Onlar bizzat kendileri şeriata tutunmuş olup Irak ve Şam'da cihad ederken ve şeriat hükmünü isterlerken nasıl harici oluyorlar?

Cevap: Allah'a hamd olsun, Rasulullah'a salat ve selam olsun, bundan sonra,

Hariciler İslam ümmetine karşı fırkaların en kötüsü ve en tehlikelisi- dir. Bu yüzden nebevî sünnet onların özelliklerini en mükemmel şekilde açıklamıştır. Ta ki insanlara onların durumları gizli kalmasın diye. Bu nitelikler Devlet kuran bu kimselere tam anlamıyla uymaktadır. Şer'î naslarda hariciliğin şartının Müslümanların imamına (halifeye) ayaklanmak yahut büyük günahlardan dolayı tekfir etmek olduğuna delalet eden bir şey yoktur. Bu tarifler ve ilim ehlinin haricilik olarak zikrettikleri esaslar ancak tanımayı kolaylaştırıcı kayıtlardır. Her asırda haricilik fırkalarına uygun düşen özellikleri zikretmişlerdir. Bunun açıklaması aşağıda geldiği gibidir:

Birincisi: Hariciliğin tanımı ve diğer fırkalardan bu taifenin özelliğine girenler hakkında muteber kayıt ve ayırıcı söz, şer'î naslarda gelenlerdir. Nebevî sünnet, tehlikesinin büyüklüğünden ve aldatmadaki çabukluğundan dolayı Haricilerin özelliklerini diğer fırkalardan hiçbirini açıklamadığı kadar ayrıntılı bir şekilde açıklamıştır. Bu özelliklerden en önemlileri: tekfir, kanları mubah sayma, Kur'ân ve sünnet naslarını kötü anlama, tutarsızlık

¹ el-İcabâtu'l-Muhimme (s.79)

ve ahmaklık, gençlik, gurur ve büyüklenmedir.

İkincisi: Âlimlerden birçoğu Haricilerin mezhebinin büyük günah işleyenleri tekfir etmek olduğunu zikretmişlerdir. Bu bütün haricileri kapsayan bir nitelik değildir. Haricilik vasfının şartı da değildir. Bilakis haricilik kapsamına Müslümanları haksız yere tekfir eden, büyük günahların küfür olduğuna itikad etmese dahi kanları helal sayan herkes girer. Nebvî ni-telemeye şöyle gelmiştir:

“İslam ehlini öldürürler.” İlim ehli bu öldürmenin sebebinin onların muhaliflerinin kâfir ve mürted olduklarına hükmetmeleri olduğunu zikretmişlerdir.

Kurtubî, el-Mufhim’de der ki: “Böyledir, çünkü onlar kendilerine karşı ayaklandıkları Müslümanların kâfir olduklarına hükmederler ve kanlarını mubah sayarlar.”

İbn Teymiyye Fetava’sında şöyle demiştir: “Haricilerin din edindikleri en önemli şeyler; Müslümanların cemaatinden ayrılmak, onların kanlarını ve mallarını mubah saymaktır.”

Yine şöyle demiştir: “Şüphesiz onlar kible ehlinin kanlarını helal sayarlar ve onların kanları helal olan ve mürtet olmayan kâfirlerden bile daha çok mürted olduklarına inanırlar.”

İbn Abdilberr el-İstizkar’da şöyle demiştir: “Onlar Allah Azze ve Celle’nin kitabını te’vil ederek Müslümanların kanlarını helal sayar, günahlardan dolayı onları tekfir eder ve onlara kılıçla saldırırlar.”

Müminlerin emiri Ali b. Ebi Talib radiyallahu anh’e ve sahabelere (radiyallahu anhum ecmain) karşı ayaklanan hariciler, hırsızlık, içki içmek gibi büyük günah işleyenlerin kâfir olduklarına itikad eden kimseler değildiler. Onlar sadece tahkimi kabul eden sahabileri tekfir ettiler. Bununla beraber tahkim olayı da aslında günah değildir. Ali ve Muaviye radiyallahu anhuma’yı ve iki hakemi, bir de tahkime razı olanları tekfir ettiler, onların kanlarını helal saydılar. Bu fiillerinden dolayı Sahabe radiyallahu anhum onların Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in kendilerine haber verdiği hariciler olduklarına hükmettiler. Onların mezheplerinin diğer günahlardan dolayı da tekfir etmek olup olmadığını sorgulamadılar.

Hatta ilim ehlinin ittifakıyla haricilerin başları olan en-Necedat fırkası büyük günah işleyenlerin tekfiri görüşünde değildiler. Ebu’l-Hasen el-Eşari, Makalatu’l-İslamiyyin’de Haricilerin akidesini açıklarken şöyle der:

“Necedat fırkası dışında hariciler her büyük günahın küfür olduğunda icma ettiler. Necedat ise böyle söylemezdi.” Bütün haricilerin ortak vasfı: “Müslümanları haksız olarak tekfir etmek ve bu yüzden kanlarını helal saymaktır.” Bu tekfirin birçok şekilleri vardır;

- * Büyük günden dolayı tekfir etmek,
- * Mutlak olarak her günden dolayı tekfir etmek,
- * Aslen günah olmayan şeylerden dolayı tekfir etmek,
- * Zanlar, şüpheler sebebiyle ve ihtimal taşıyan meselelerde tekfir etmek,

* İhtilafa müsait ve içtihadı açık konularda tekfir etmek

*Veya şartların yerine gelip manilerin ortadan kalkmasını gözetmeden tekfir etmek.

Âlimler büyük günah işleyeni tekfir edenlerin haricilerden olduğuna hükmettiklerine göre, küçük günahlardan, içtihadı açık meselelerden, mesela; kâfirlerle beraber oturmak ve onlarla yazışmak gibi mubah olan şeylerden dolayı tekfir edenin durumu nasıl olur?

Üçüncüsü: Yine şer’î naslarda “Müslüman halifeye ayaklanmak” haricilik vasfı olarak şart koşulmamıştır. Bilakis kim onların akide ve menhencinde ise imama karşı ayaklansın veya ayaklanmasın, o haricilerden biridir.

İmamlara/yöneticilere karşı ayaklanmak haricilere göre, haksız olarak yapılan tekfirin ve kanları mubah saymanın neticesidir. Zira eğer hariciler imamı/halifeyi bulsalar onlara karşı ayaklanırlar, kanları ve malları mubah sayarlardı. Müslümanların halifesi bulunmadığı için Müslüman halkın genelinin, mücahid, âlim ve davetçilerden olan seçkinlerinin kanlarını mubah saymaktadırlar.

Onların “Hariciler” diye isimlendirilmelerinin sebebi din ahkâmının dışına çıkıp Müslümanların cemaatinden ayrılmaları sebebiyledir. Nitekim Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

سَيُخْرَجُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ أَحْدَاثُ الْأَسْنَانِ، سَفَهَاءُ الْأَخْلَامِ،

يَقُولُونَ مِنْ خَيْرِ قَوْلِ الْبَرِيَّةِ، يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ، يَمْرُقُونَ مِنْ

الدِّينَ كَمَا يَمُرُّ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ، فَإِنَّ فِي قَتْلِهِمْ أَجْرًا لِمَنْ قَتَلَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

“Âhir zamanda yaşları genç, akılları ermez bir kavim meydana çıkacak. Bunlar mahlûkatın en hayırlı sözlerini söyleyecek, Kur’ân okuyacaklar fakat okudukları Kur’ân gırtlaklarından aşağı geçmeyecek. Dînden, okun avı delip geçtiği gibi çıkacaklar. Böylelerine rastladınız mı hemen öldürün. Çünkü onları öldürenlere kıyamet gününde Allah indinde büyük ecir vardır.”¹

Hafız İbn Hacer, Fethu’l-Bari’de şöyle demiştir: “Dinden çıkmaları ve Müslümanların hayırlılarına karşı ayaklandıkları için böyle isimlendirilmişlerdir.”

Nevevi Muslim şerhinde dedi ki: “Cemaate karşı ayaklandıkları için Hariciler denilmiştir. Denildi ki: cemaatin yolundan çıktıkları için böyle isimlendirildiler. Yine denildi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in:

“**Bunun neslinden.... Çıkar**” buyurması sebebiyle böyle isimlendirildiler.” (Sahihu Muslim 1064)

İnsanlar Tatar’ların hükmü hakkında ihtilaf ettikleri zaman İbn Teymiyye onların hariciler türünden olduklarını söylemiştir. Hâlbuki onlar halife karşı ayaklanmamışlardı.

Hafız İbn Kesir, el-Bidaye ve’n-Nihaye’de şöyle demiştir: “İnsanlar şu Tatarlar ile savaşmanın keyfiyeti ve onlarla savaşın hangi türden sayılacağı hakkında konuştular. Zira onlar İslam’ı izhar ediyorlardı ve yöneticiye karşı isyan edenlerden değillerdi. Zira onlar hiçbir vakit yöneticinin taatinde olmamışlardı ki, sonra muhalefet etsinler!”

Şeyh Takıyuddin (yani İbn Teymiyye) dedi ki: “Onlar Ali ve Muaviye radiyallahu anhuma’ya karşı ayaklanan ve kendilerini yöneticilik için o ikisinden daha layık gören hariciler cinsindendirler. Onlar kendilerinin Müslümanların haklarını yerine getirmeye daha layık olduklarını iddia ediyorlar.”

Şayet hariciler devletlerini kuracak olurlarsa bu onlardan haricilik

¹ **Sahih.** Buhârî (3611, 6930) Muslim (1066)

vasfını kaldırmaz. Tarih boyunca devletler ve emirlikler kuran haricilerden biri olmaya devam ederler. Hatta aralarında halifelik iddia edenler de çıkmış, fakat bu durum, sırf yönetim sahibi olmaları sebebiyle onlardan haricilik vasfını kaldırmamıştır. Çünkü onlar İslam ehlini tekfir ediyor ve kanlarını mubah sayıyorlardı.

Dördüncüsü: İtaat yolunda gayret ve nefsi yormak, şeriatı uygulamaya çağırmak veya tagutlarla harp etmek, haktan sapmaktan selamette olmayı gerektirmez. Bilakis tarihleri boyunca hariciler bu özellikleriyle meşhur olmuşlardır. Nitekim Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize haricilerin ibadette ne kadar gayretli olduklarını haber vermiş ve onlara aldanmamayı emretmiştir:

“Biriniz onların namazı yanında kendi namazını, oruçları yanında kendi orucunu küçümser...” (Buhârî ve Muslim rivayet etmiştir).

Hafız İbn Hacer dedi ki: “Kur’an okuma ve ibadetteki şiddetlerinden dolayı onlara Kurrâ denilmiştir. Ancak onlar Kur’an’ı olmayacak şekilde tevil ediyorlar, re’ylerini dayatıyorlar, zühd ve huşu hususunda aşırı gidiyorlardı.” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem haricilerin güzel sözler konuşup hak için daveti izhar edeceklerini haber vermiştir.

“Sözü güzel konuşur, kötülük işlerler.” (Ebû Dâvûd ve Ahmed rivayet etmiştir.)

Yine: **“Hak sözü söylerler de bu söz gırtlaklarından aşağı inmez.”** (Ahmed ve Bezzar rivayet etmişlerdir.)

Es-Sindi Sunenu Nesâî haşiyesinde dedi ki: “Yani zahirde insanların en hayırlılarının sözlerini konuşular ‘Hüküm ancak Allah’a aittir’ sözü ve benzerleri gibi, Allah’ın kitabına davet etmeleri gibi, fakat Ali b. Ebi Talib radiyallahu anh zamanında haricilerin başları toplanmışlar, Kur’an hükmü üzerine ahitlemişler, hakkı talep edip zulme karşı çıkmışlar, dünyaya meyletmeyip zalimlerle cihad etmeyi, iyiliği emredip kötülüğü yasaklamayı istemişler, sonra Sahabe radiyallahu anh ile savaşmışlardır!

Beşincisi: Devlet kurmak – onların sözlerinde ve fiillerinde mütevatir olarak yaygınlaştığı üzere – birçok muhalefetler sergilemelerine sebep olmuştur. Bu muhalefetler ve nebevî menhecden sapmaları onların hariciler olduklarına hükmetmeyi gerektirir:

1- Müslümanların ülkelerinin küfür ve riddet ülkeleri olduklarına, oralarından onların hüküm sahibi oldukları mıntikalara hicret etmek gerektiğine

hükmetmişlerdir.

2- Kendilerine muhalefet edenlerin kâfir ve mürted olduklarına hükmedip onların “Sahveciler” olduklarını söylüyor, şüpheler sebebiyle onları hainlik ve kâfirlere uşaklıkla suçluyorlar. Aslen hükümetlerle ve diğer devletlerle muamelede bulunmak, temsilcileriyle görüşmek gibi bu fiiller de küfür değildir.

3- Kendilerinin metodlarına muhalefet edenlerle veya hayalî devletlerine boyun eğmeyenlerle savaşmayı helal sayıyorlar, Müslümanlar arasında yağma ve çapul yapıyor, hainlik yapıyor, hapsediyor, öldürüyor, işkence yapıyor, mücahidleri öyle göstermek için debdebeli görüntüler gönderiyor, ayaklananların elebaşlarını, gazetecileri ve hareketli kimseleri öldürüyor, Irak ve Suriye devletlerinin yapmaya güç yetiremedikleri ve düşmanların öldüremedikleri kadar Müslümanları öldürüyorlar. Bütün bunlar Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şu hadisini doğrulamaktadır:

“Put ehlini bırakırlar da İslam ehlini öldürürler” Buhârî ve Muslim rivayet etmişlerdir.

4- Sapmış cemaatlerle savaşma gerekçesi ile Müslümanların mallarını almayı helal sayıyorlar, haklı bir gerekçe olmaksızın müsadere ediyorlar, umuma ait gelir kaynaklarını, kuyuları, petrolü, ambarları ve başka kaynakları gaspediyorlar ve güç sahibi yönetici gibi tasarrufta bulunuyorlar.

5- Müslümanların cemaatinden çıkıyor ve hakkı sadece kendi metotlarında sınırlıyor, kendilerine muhalefet eden herkesin küfürde veya din düşmanlarıyla beraber olduklarına hükmediyorlar. Bunun sonunda halifelik iddialarıyla bütün Müslümanların kendilerine bi’at etmeleri gerektiğini iddia ediyorlar.

6- Aralarında Müslümanlar tarafından bilinen ve şahit olunan âlimler yoktur. Nitekim İbn Abbas radiyallahu anhumâ, Hâricî’lerin öncülerine şöyle demişti:

“Size Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in Muhacirlerden ve ensardan olan, haklarında ayetler inen ashabının yanından geliyorum. Sizin aranızda ise onlardan hiçbirisi yoktur.” (Hâkim rivayet etmiştir.)

Onların geneli kendilerine hafiflik, acelecilik ve hamasetin galip geldiği, inceleme ve idrakleri yetersiz, dar ufuklu, basiretsiz, küçük yaştaki kimselerdir. Nitekim Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlar hakkında şöyle demişti:

“Yaşları küçük, akılları ermez...” Nitekim ilim ve hikmet ehlinin yokluğu, hak sözü haykırma veya Allah’a tevekkül iddiasıyla onların sefihliğe ve tutarsızlığa düşmelerine, işlerin sonuçlarını ve Müslümanları sürükledikleri belaları ve yıkımları düşünememelerine sebebiyet vermiştir.

7- Bütün bunlar onları, gurura kapılmalarına ve Müslümanlara karşı büyükmelerine itmiştir. Nitekim onlar, kendilerinin Allah yolunda cihad eden tek grup olduklarını, Allah’ın cihad hakkındaki sünnetlerini bildiklerini iddia etmektedirler. Bu yüzden yaptıklarıyla çokça böbürlenirler! Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hariciler hakkında şöyle buyuruyordu:

“Onların aralarında ibadet eden ve buna devam eden bir topluluk olur, hatta insanlar onları beğenir, onlar da kendilerini beğenirler, okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkarlar.” (Ahmed rivayet etmiştir.)

Bu gurur onların ilim ve hikmet ehline karşı büyükmelerine, onların sözlerini almamalarına, ilim ve anlayışı terk etmelerine, tecrübe ve görüş söz konusu olmaksızın olaylara cisimler gibi atılmalarına, aralarında ve başka mealelerde geçen hususlarda bağımsız muhakemeyi reddetmelerine itmiştir. Nitekim onlar savaşta ve kuşatmalarda yönetime karşı savaşanların zıddına olarak yönetime destek vermişler, yönetim karşısında savaşanların güçlerini kırmakla sevinç izhar etmişler, muhaliflerin ele geçirdikleri yerleri işgal etmişlerdir. Hatta İslam düşmanlarının ve istihbaratlarının onların saflarına girdiği ve doğrudan savaşta aciz kaldıkları konuda, muhalifleri bunların eliyle vurdukları zannı hakikatten uzak değildir.

Devlet kurma, daha önceki hariciliklerde bir araya gelmedik kötülükleri bir araya toplamıştır. Bâtıl üzerinde toplanma, Hakka boyun eğmekten ve şeriata muhakeme olmaktan yüz çevirme, yalan, hainlik, gaddarlık, ahitleri bozma, islam düşmanlarını doldurma, Müslümanlara karşı yönetimdeki Nusayri’lerden bile daha tehlikeli hale gelme, şer, kötülük ve sapma olarak önceki haricileri bile çok gerilerde bırakma bu kötülüklerdendir.

Bu şekilde devlet kurmanın haricilikten olduğuna hükmederiz. Bunun anlamı, bütün fertlerinin böyle olduğu değildir. Zira aralarında onların sözlerinin ve hallerinin hakikatini bilmeyeni onlara aldanmış cahil kimseler bulunabilir. Ancak onların hepsine karşı aynı muamele yapılır. Bize düşen onların kötülüklerini uzaklaştırmaktır. Hesapları ise Allah Teâlâ’ya aittir.

Allah Teâlâ’dan sapmış olanlarını hidayet etmesini, zalim olanlarını yok etmesini ve kötülüklerine karşı Müslümanlara kâfi gelmesini dileriz.

Âlemlerin rabbi olan Allah’a hamd olsun.¹

İşid Haricileri Hakkında Diğer Bir Fetva

Şeyh Halid b. Abdirrahman el-Mısırî

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah ve başka âlimler harici fırkalarını açıklarken, onların bazısının her büyük gûnahtan değil, bazı büyük gûnahlardan dolayı tekfir ettiklerini zikretmişlerdir.

İnsanların çoğu “Ey ahi! Bunlar şu an zinadan dolayı, içki içmekten dolayı vs. tekfir etmiyorlar. Neden bunlara harici deniliyor?” diyorlar.

Bu problem insanlardan birçoğuna kapalı kalmaktadır. Çünkü haricilerden kimisinin büyük gûnahtan dolayı tekfir ettiklerini, bazısının büyük gûnahtan dolayı tekfir etmediklerini bilmiyorlar. Haricilerin bir sınıfı da yöneticileri tekfir edenlerdir.

Şuan Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmek gûnahlardan bir gûnahtır. Sen zina edeni, içki içeni, zekât vermeyeni veya oruç tutmayanı tekfir etmiyorsan, işte Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetme gûnahından dolayı da tekfir etmemelisin.

Eğer Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmekten dolayı tekfir ediyorsan, haricilerin mezhebendesin demektir. Haricilerin bir fırkası büyük gûnahlardan sadece bazısından dolayı tekfir etmekle diğer haricilerle ittifak etmektedir.

Haricilerin tekfir etmede ittifak ettikleri büyük gûnah; Allah’ın indirdiğinden başkasıyla hükmetme gûnahıdır.

Bu yüzden Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah “Allah’ın indirdiğiyle hükmetmeyenler...” ayeti hakkında şöyle demiştir: “Bu ayetin umumi lafzıyla ancak hariciler delil getirirler.”

Bu yüzden İmam İbn Baz rahimehullah şöyle demiştir: “Yöneticiye itaatten el çeken cemaatten huruç etmiştir, o bir haricidir.”

El-Berbehari rahimehullah da şöyle demiştir: “Kim taatten el çekerse o bir haricidir.”

Demek ki kişinin bir harici olması için her büyük gûnahtan dolayı tekfir etmesi şart değildir.

¹ Mektebu’l-İlmî – Şam İslâmî Heyeti

İşid'in dini ve tevhidi ikame ettiği, büyük günahlardan dolayı tekfir etmedikleri söylenmektedir. Buna cevap olarak deriz ki:

Müslümanların öncelikle meseleleri ehline bırakmaları gerekir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Onlara güven yahut korku verici bir haber geldiği zaman, onu hemen yaymışlardır. Hâlbuki o haberi rasule ve mü'minlerden olan emir sahiplerine götürselerdi, onlardan (kendi ihtisasları dâhilinde) hüküm çıkaranlar onu bilirler (ve daha iyi değerlendirirler)di. Allah'ın, sizin üzerinizdeki fazlu inayeti ve merhameti olmasaydı, çok azınız müstesna (hepiniz de) şeytana uyardınız.” (Nisa 83)

Müslümanlara karşı bir fitne çıkarıldığı zaman, güven veya korku verici bir iş geldiğinde âlimlere müracaat edilmesi gerekir.

Şuan İmam Allame Fakih el-Fevzan ve diğer âlimler “İşid haricilerdir, onlar fitne ehlidir, onlar kötülük ehlidir, Müslümanları boğazlıyorlar” diyorlar.

Onlar, el-Bağdadînin emirliğini kabul etmeyen kimsenin bir kâfir olduğunu söylüyorlar. Nasıl olur da onların büyük günahattan dolayı tekfir etmedikleri söylenebilir?

İşid'e göre Bağdadi'nin emirliğini kabul etmeyenler kâfirdir, yöneticileri tekfir ediyorlar ve yeryüzünün her tarafındaki Müslümanların yöneticilerinin hepsinin kâfirler olduğunu söylüyorlar. Kanları helal sayıyor, boğazlıyorlar, ne mümini gözetiyorlar, ne zimmet ehlini! Eğer onlar hariciler değilse kim haricidir? Hariciler kim midir; Bağdadi'ye biat etmeyenin katli vacip bir kâfir olduğunu ve Müslümanların bütün yöneticilerin kâfirler olduklarını söyleyenler haricilerdir!

Eğer onlar asıl haricilerin ta kendileri değilse yeryüzünde aslen harici olan bilmiyorum. Bu yüzden sana ilim ehlini tavsiye ederim. Özellikle de gençler! Gençler bilmiyorlar ve hisleriyle hareket ediyorlar!

Had cezalarını uygulamalarına ve şiarlara tazim etmelerine gelince, bu durum zaten haricilerin yapısında mevcut olan meşhur bir şeydir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Sizden biriniz onlardan birinin namazı yanında kendi namazını, oruçları yanında kendi orucunu küçümser.”¹

¹ **Sahih.** Buhârî (6163) Muslim (2456), Ebu Said el-Hudrî radiyallahu anh'den.

Onlar namaz, zekât, had cezalarını uygulamak gibi dinin şiarlarını izhar etseler de akideleri bozuktur!

İlk hariciler Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı ile neden savaştılar? Hariciler dinin şiarını ilan ederek:

"Hüküm ancak Allah'ındır" dediler. Ali radiyallahu anı ise:

"Kendisiyle batılın arzu edildiği hak bir söz" dedi.

Bu eskiden beri haricilerin yoludur. Bundan sakınmak ve uyanık olmak, ilme hırs göstermek, sünnet ve hadis âlimleriyle ve hadis ehlinin fakihleri ile irtibatlı olmak gerekir. Ta ki bu deccallerin tuzaklarına düşülmesin.

Oy Kullanmak ve Protesto Yürüyüşleri Hâricîliğin Modern Bir Şeklidir

Allah'a davete nispet edilen bazı kimselerin Allah yolunda cihad saydıkları şeylerden birisi de, seçimler yoluyla yöneticilerle ve partilerle yönetim hususunda çekişmektir!

Bu Allah Azze ve Celle adına ilimsiz olarak söz söylemektir. Zira Allah yolunda cihad olması bir yana, salih gençleri bu kavgaya itmek dahi caiz değildir. Bunun sebepleri şöyledir:

1- Yöneticilik talep etmektir. Bu ise Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in sakındırdığı bir iştir. Abdurrahman b. Semura radiyallahu anh'den: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu:

“Ey Abdurrahman! Yöneticilik isteme. Zira o sana istediğin için verilirse ona havale edilirsin. Eğer sen istemeden sana verilirse yardım görürsün. Bir yemin ettiğin zaman, ondan başkasını daha hayırlı görürsen yeminine keffaret ver ve daha hayırlı olanı yap.”¹

Ebû Mûsâ radiyallahu anh'den: “Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e yanımda Eş'ari'lerden iki kişi ile beraber gittim. Biri sağımda, diğeri solumda idi. Her ikisi de iş istedi. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem misvaklanıyordu. Bunun üzerine:

“Ne diyorsun ey Ebû Mûsâ?” yahut

“Ey Abdullah b. Kays!” dedi. Ben de:

“Seni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, bunlar kalplerinde olanı bana söylemediler. Ben bunların vazife isteyeceklerini bilemedim” dedim. Ama dudağının altında misvakının yükseldiğini (hâlâ) görür gibiyim.

“Biz işimize, isteyenî tâyin etmeyiz! Lâkin sen git ey Ebû Mûsâ!” yahut

“Ey Abdullah b. Kays!” dedi. Ve onu Yemen'e gönderdi. Sonra onun peşinden Muâz b. Cebel'i yolladı. Muâz onun yanına varınca: (Ebû Mûsâ ona) buyur etti ve ona bir yastık serdi. Bir de baktı ki, Ebû Musa'nın yanında bağlı bir adam var!

“Bu kim?” diye sordu. Ebû Mûsâ radiyallahu anh:

“Bu bir yahudi idi; müslüman oldu. Sonra tekrar kendi dînine, kötülük dînine döndü ve yahudî oldu” dedi. Muâz radiyallahu anh:

“Bu adam öldürülünceye kadar oturmam! Allah'ın ve Rasulünün hükmü budur” dedi. Ebû Mûsâ radiyallahu anh:

“Otur! Evet!” dedi. Muâz radiyallahu anh:

“O öldürülünceye kadar oturmam! Allah'ın ve Resulünün hükmü budur!” dedi. Bu üç defa tekerrür etti. Nihayet onun öldürülmesini emretti ve öldürüldü. Sonra (Muâz'la Ebû Mûsâ) geceleyin namaz kılmayı müzâkere ettiler, de biri (yâni Muâz):

¹ **Sahih.** Buhârî (7146) Muslim (1652)

“Bana gelince: Ben hem uyurum hem namaza kalkarım. Uykum esnasında da namazımda umduğumu umarım!” dedi.”¹

Ebu Hureyre radiyallahu anh'den: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şüphesiz sizler yöneticiliğe hırs göstereceksiniz. Bu kıyamet gününde pişmanlık olacaktır. (Yöneticilik) Ne güzel sûtannedir ve ne kötü sütün kesicidir.”²

2- Din ve sünneti alçaltmak, zayıf nefisleri; sâlih kimselerin makam ve başkanlığa hırslı oldukları şeklinde şüpheyi düşürmek, dini kabul ve redde arz etmek. İşte bu, dine karşı bu büyük alçaltmadır.

3- Bâtıl demokrasiyi itiraf etmek. Genellikle bu işin arkasında demokrasiyi insanlara, bunun İslam'daki Şura olduğu şeklinde arz etme vardır. Bu ise bâtıldır. Zira demokrasi; halkın halkı yönetmesidir. Yani şayet halk dine karşı serkeşlik etseler veya Allah'ın haram kıldığını helal, helal kıldığını haram yapsalar, halkın hevasına göre helal ya da haram olur. Bu açık bir küfürdür. Demokraside cahilin görüşü ile âlimin görüşü, erkek ile kadın, Hristiyan ile Müslümanın görüşleri eşit sayılır. Bu ise dine karşı koymaktır. İstişarede ise ancak ehl-i hal ve'l-akd (çözüm ve karar mercii) olan ilim ehlinin görüşü söz konusudur.

4- Bu seçimlerde ümmeti bölmek, fitnelere, aralarında kinleşmeye ve kavgalara sürüklemek vardır. Bu ise Allah'ın ve rasulünün haram kıldığı bir şeydir. Nitekim Allah ümmeti fırkalara ayrılmaktan ve her grubun kendi elindekiyle sevindiği gruplara bölünmekten yasaklamıştır. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

“Dinlerini parçalayan ve bölük bölük olan müşriklerden olmayın. Bunlardan her fırka, kendilerinde olan ile böbürlenmektedir.” (Rum 31-32) Bu manada ayetler ve hadisler çoktur.

5- Kaidenin ıslahı ve Müslümanların kitap ve sünnet üzerine terbiye edilerek, daha önce anlatıldığı gibi dinde güvenilir bir toplumun çıkması üzerine kurulu olan rasullerin yoluna muhalefet. Nitekim bu konuda Ömer b. El-Hattab radiyallahu anh'den gelen şu rivayeti delil getirmişlerdir:

“Muhakkak ki Allah Kur'an ile durdurmadığını sultanla/kuvvetle

¹ **Sahih.** Buhârî (7149) Muslim (1733)

² **Sahih.** Buhârî (7148)

durdurur.”¹

Eğer bu sahihse, mevkuftur. Bununla beraber bu ancak dini ikame eden olduğu zaman söz konusu olur. Allah’ın dini adına eman vermeye hak sahibi olan nerede?

6- Bu yolu tutanlar defalarca kayba uğramayı ve pişmanlığı tecrübe ederler. Nitekim Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem: **“Mü’min aynı delikten iki defa ısırılmaz”** buyurmuştur. Lakin onlar ne ibret alırlar, ne de öğüt!

7- İhlaslı gençlerin gayretlerini karşılıklı suçlamalar ve tezahuratlarda zayi etmek. Şayet bu gençler kitap ve sünnet üzere yetiştirilmeye yönlendirilseydiler pek çok hayır kazanılırdı. Lakin bunlar, onları ve gayretlerini zayi etmektedirler. Allah’tan bizim için ve onlar için hidayet isteriz.

8- Bu kavgalar çoğunlukla Cezair’de olduğu gibi kanlı biter. İslamcılar neredeyse iktidar sahibi olacaktı. Sonra durum İslam ve Müslümanlar için malum kötü hale dönmüştür.

Şeyh Mukbil b. Hadi rahimehullah’a bazılarının şu sözü soruldu: “Şeyh İbn Baz ve Şeyh İbn Useymin, İslam’ın maslahatına uygun ise parlamentoya girmeye cevaz veriyorlar. Diyorlar ki: “Bu gibi meseleler kabul edilebilecek içtihat kabilindendir.” Buna reddiyeniz nedir?

Şeyh Mukbil şöyle cevap verdi: “Bütün mesele bu hususun bu iki şeyhten sabit olmasıdır. Eğer bu sabitse, Sünnet ehli taklid etmez. Biz âlimlerimizi şer’î olarak severiz. Allah’a hamd olsun onları savunuruz. Lakin belki de iki şeyh, millet meclisinde neler olduğunu bilmiyorlardır. Nitekim Yemen Millet Meclisinde içki konuşulmuş, oradakilerden biri:

“Bunu oylamaya gerek yok. Bu konuda Kur’ân ayeti ve nebevî hadisler vardır” demiş, meclis başkanı Yasin Said Nu’mân:

“Sözün doğrudur. Lakin meclisin sözü daha doğrudur” demiştir. Bu bir küfür değil midir?

Rabbu’l-İzzet Kerim Kitab’ında şöyle buyuruyor: **“Yoksa Allah’ın dinde izin vermediği bir şeyi onlara meşru kılacak ortakları mı vardır?”** (Şura 21)

Meclis üyelerinden olan Kabile şeyhlerinden biri beni ziyaret etti.

¹ **Çok zayıf.** Hatib, Tarih (4/108) isnadında el-Heysem b. Adiy vardır. O bitik bir ravidir.

Ona:

“Siz kendinizi kanun/din koyucu olarak isimlendiriyor musunuz?” dedim.

“Evet. Biz kendimizi kanun koyucu olarak isimlendiriyoruz” dedi. Rabbu'l-İzzet, Kerim Kitab'ında şöyle buyurmuştur:

“Allah'ın indirdikleri ile hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir.” (Maide 44) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Haber, görmek gibi değildir.”

İhvanu'l-Muslimin'den bir şahıs Şeyh İbn Baz'a veya Şeyh İbn Useymin'e gelir, sarıklıdır, sakal bırakmıştır, bıyığını kısaltmıştır, sonra şeyhe hükmün tamamen İslam'a ait olduğunu anlatır ve der ki:

“Ey Şeyh! Eğer biz buraya girmezsek komünistler makamları kapacak ve bizi ülkeden çıkaracaklar”

Derim ki: Onlar komünistlere beşik hazırlayanlardır. Komünistlerin millet meclisine gitmesine razı oluyorlar. Nitekim Yemen'deki komünistler parmakla sayılacak kadardır. Baasçılar da parmakla sayılacak kadardır. Onları kabullenirler, onların her bağırının peşinden giden halka mal dağıtmasına imkân verirler. Onlar da kazandıklarını kazanırlar. Aksi halde bu gibi kimseler parmakla sayılacak kadardır. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in: **“İman Yemen'lidir. Hikmet yemenlidir”** buyurarak övdüğü temiz topraklara bu pislik ayakların basmasına razı olurlar. Onları Komünist Parti, Baas Partisi, Nâsırî, Rabîta Partisi ve daha başka partiler adı altında kabullenirler.

Nitekim daha önce söylemiştim: Şayet eşek konuşabilse onlar: “Görüşünü ifade etsin” derler.

Millet meclisi ile şura meclisi arasında büyük fark vardır. Şura meclisi ehl-i hal ve'l-akd olan insanların ellerinde olur. Millet meclisindekiler arasında ise namaz kılan vardır, kürsüye düşkündür, aralarında eşek vardır, söz sahibi olan kadın vardır, görüşünü ifade eder. Bu İslam dininde var mıdır?”¹

Yine Şeyh Mukbil rahimehullah şöyle demiştir: “Beni Kadı Muhammed Katran ziyaret etti. Ona:

¹ Fadaih ve Nasaih (s.135-137)

“Bu oylama tagutî bir oylamadır” dedim. Dedi ki:

“Belki de yönetimi barış yoluyla alırız.” Ben dedim ki:

“O zaman başkan o yönetimi barış yoluyla vermezse ne yaparsınız?” dedi ki:

“Barış yoluyla vermezse onunla savaşıyoruz.” Ben:

“Bu söz İhvanu’l-Muslimin’den üç kişinin sözüdür. Hakikatte onlar faziletli kimseler. Nitekim onlara aynı soruyu sordum. Aynı cevabı verdiler.”¹

Derim ki: işte bu, daha önce bahsettiğimiz sakıncalar arasında; “gençleri Müslümanlar ile yönetim arasında savaş suretiyle, Cezair’de olduğu gibi fitneye sürüklemek” sözünün tasdikidir. Allah yardımcımız olsun.

Nitekim Şeyh Mukbil rahimehullah’ın işaret ettiği gibi Arap Baharı denilen ve Allah’ın kaderine isyan ateşiyle başlayan komplotu tezgâhı saat gibi işlemiş, sonra İhvanu’l-Muslimin’in habis akideli azgınları Mısır’da Müslümanların sokaklara dökülmelerine sebep olmuş, dünyanın birçok yerinde, dinleri naslara değil de hislerine bağlı cahil Müslümanlar, bu çıkışları İslamî zanneder olmuştur.

İslam düşmanlarının sinsi tuzakları tutmuş, facebook denilen internet kanalına maalesef kendilerine “Selefi” diyen bazı basiretsiz kimseler dahi üye olmuşlar, demokratik düzende oy kullanma pisiği, İslamî ambalajlar içerisinde sunulmuş, imanlarını zatu envatlara asmış gafiller oy kullanma davetini sanki cihad ediyor havasında sunmuşlar, bu davet meşcitlere dahi girmiş, hilekâr kâfirler demokrasi dinini, Müslümanların dilleri üzerinden pazarlama ve savundurma imkânı bulmuşlardır. Mitingler demokrasi için, kavgalar demokrasi için, hatta savaşlar/cihadlar(!) demokrasi içindir artık!

Bizzat gözlerimizle, kulaklarımızla şahit olmuşuzdur ki, bu pisiğe bulaşan hiç kimse İslam’dan, Kur’an ve sünnetin hükümlerinden artık razı olmamakta, ashabın yaşadığı dini aşırılık, kabalık, sertlik, üslupsuzluk, maslahatı gözetmemek olarak görmekte, Mescidlerde başlayan İslam davetinden fersah fersah uzaklaşıp, türedi dernekler ve seminerler tezgâhını cazip görmekte, başına felaket gelen Müslüman, mescide sığınıp Allah’a yakınlaşacağı yere, dernek evine sığınıp Allah adına aldanmaktadır.

¹ El-Bais Ala Şerhi’l-Havadis (s.27)

Allah'ın adını, rasulün adını, selevin menhecini argüman olarak kullanarak, Allah'ın kitabına harp açmakta, rasulün sünnetinden yan çizmekte, selevin menhecinden yellenerak kaçmaktadırlar! Dilleri "Önce Tevhid" derken, Fiilleri: "Önce tevhid yıkılmalı!" demektedir. Çok takkeler düşecek, çok keller görünecek, lakin iş işten geçmiş, atı alan Üsküdar'ı aşmış olacak! Hoş, hevâlar boya seviyor, süsü, gösterişi seviyor!

Demokratik Düzenlerde Oy Vermek

İbn Mes'ud radiyallahu anh'den: "Ben Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Kim bir topluluğun kalabalığını artırırsa onlardandır. Kim bir topluluğun amelinden razı olursa onu işleyene ortak olur."¹

Ebu Zerr el-Gıfari radiyallahu anh şöyle dedi: "Kim bir topluluğun kalabalığını artırırsa onun ehlinden olur. Kim bir amelden razı olursa onu işleyene ortak olur."²

Enes b. Malik radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **"Kim bir topluluğun karartısını (kalabalığını) artırırsa onlardandır."**³

Burada dikkat edilmesi gereken husus, bizim oy kullanmayı küfür, oy kullananları da kâfir sayan haricilere muhalefet etmemizdir. Teşrî kelimesi lügatte kanun koymaktır. Dinde kullanılan manası ise; bir hükmü Allah'a veya dine nispet etmek, helal ve haram koymak yahut Allah'ın hükmünü değiştirerek uydurulan hükmü dine nispet etmektir. Nitekim delil getirilen ayette **"Yoksa onların Allah'ın meşru kılmadığı şeyi dinden meşru kılan ortakları mı var?"** (Şura 21) buyrulmuştur.

¹ **Sahih.** Deylemi (5621) eş-Şenterini, ez-Zahire Fi Mehasini Ehli'l-Cezire (4/777) Zehebi, Teşbihu'l-Hamis (s.17) Ebu Ya'lâ'dan naklen: Fethu'l-Bari (13/37) Zeylai Nasbu'r-Raye (4/346) Metalibu Aliye (1660) Busayrî İthaf (3297/1) Ali b. Ma'bed'in Kitabu't-Ta'at ve'l-Ma'siyet'inden naklen; İbn Hacer, ed-Diraye (1015) Keşfu'l-Hafa (2588)

² **Munkati.** İbnu'l-Mubarek, Kitabu'z-Zuhd (42) Begavi Şerhu's-Sunne (9/149) ez-Zeylaî Nasbu'r-Raye (4/346) Abdurrahman b. Ziyad ile Ebu Zerr radiyallahu anh arasında inkıta vardır.

³ **Hasen ligayrihi.** Hatib Tarih (10/40) İbn Ebi Asım, es-Sunne (1464) Ebu Amr el-Buhayri, Fevaidu'l-Muntabe Li'l-Mahledî (el yazma no:788) el-Elbani ed-Daife (4608) isnadında el-Haris b. en-Numan ve Said b. Umare zayıftır.

Demokratik seçimlere katılmak, amelde kâfirlere benzemek ve onlara amelî olarak itaat etmek olduğundan haramdır. Eğer akide hususunda da onlara benzenir ve itikadî itaat gerçekleşirse bu küfür ve şirk olur. Bu da demokrasiyi meşru görmek, Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmeyi caiz kabul etmekle gerçekleşir. Böyle bir itikada sahip olan kimse oy kullanmasa dahi kâfir olur.

Lakin demokrasiyi akide olarak reddettiği halde, demokrasiden daha şerli küfür sistemlerinin zulmüne maruz kalmaktan dolayı, mevcut zulmü ancak oy kullanmak suretiyle def edebileceğini zannederek oy kullanan tevhid ehli bir kimseyi tekfir etmek mümkün değildir. Zira bu kimse, muhatap olduğu iki kötülükten büyük olanını def etmek için küçük olanına katlanmak düşüncesiyle bu fiilde bulunmuştur. İlim ehli olarak kabul ettikleri bazı kimselerin de görüşünü almak suretiyle böyle bir davranışta bulunan kimselerin hatalı olduklarını anlatmak için sağlam delillerle hüccet ikamesi gereklidir. Kur'ân ve sünnet naslarından veya aklî olarak getirilen şüphelerin giderilmesi gerekir. Oy kullanmak sebebiyle insanları tekfir edenler ise diğer bir sapık gruptur.

Şu kaideyi hatırdan çıkarmamak gerekir: “Batıl, hak suretinde gelebilir lakin hak hiçbir zaman batıl suretinde gelmez.” Bu yüzden tevhid ehli Müslümanlar, davetlerinde asla miting, seçimlere katılmak, parlamentoya girmek gibi küfür ehline ait metotları benimsemezler. İbrahim aleyhi's-selâm'ın kavminin şerrinden kurtulmak için yıldıza bakarak “ben hastayım” demesi gibi, Müslümanların kendilerini oy kullanmaya mecbur hissettikleri durumlar söz konusu olabilir, lakin oy kullanmama gibi bir seçenek olduğu sürece bu bâtil fiile asla iştirak etmemek gerekir! Nitekim zarurette kaldığı için meyte veya domuz eti yiyen kimse, bunların helal olduğunu iddia edemez!

Şeyh Muqbil b. Hâdi el-Vadiî Rahimehullah'ın Seçimler Hakkındaki Fetvaları

Şeyh Mukbil b. Hadi el-Vadiî rahimehullah şöyle demiştir: “Seçimlere katılmaya davet eden selefi olamaz. O selefi değil, felsefidir.”¹ Yine şöyle demiştir:

“Seçimlere katılmaya çağıranlar sapık ve fasık sayılırlar. Zira bu,

¹ Garetu'l-Eşrita (2/20)

komünistlerin, baasçıların, nasırîlerin ve - Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in: **"İman Yemendendir, hikmet Yemen'lidir"**¹ buyurduğu - tertemiz topraklarımız üzerine gelecek olan diğerlerinin ayaklarını sağlamlaştırmaktır. Oy kullanma meselesine "içtihadî bir mesele" diyen miskinî de miskinîdir."²

Şeyh Mukbil b. Hadi el-Vadiî rahimehullah'a şöyle soruldu: *"Seçimlere katılmayı vacip görüyorum. Zira hayır ehlinin bundan geri kalması caiz olmaz. Çünkü hayır ehli bundan geri kalırlarsa hayırsız kimseler oraya girer. Hayırlı kimselerin hükümet meclislerinde bulunmaları iyidir. Zira bu meclislerde doğruyu gösterebilirler. Seçimler hakkında sizin görüşünüz nedir? Bunu caiz gören kimseyi reddetmek için kitap ve sünnetten delil nedir? Bunun haramlığının delili nedir?"*

Cevap: Rabbu'l-İzzet, kerim kitabında şöyle buyuruyor: **"Hiç mü'min olan kimse fâsık olan gibi midir? Bunlar asla eşit olamazlar."** (Secde 18) Alim, fazilet sahibi, eşek ve komünistin oyları birdir. Allah Teâlâ kerim kitabında şöyle buyuruyor:

"Yoksa kötülükleri işleyenler, hayatlarında ve ölümlerinde, kendilerini, iman eden ve sâlih amel işleyen kimselerle bir tutacağımızı mı zannediyorlar? Ne kötü hüküm veriyorlar." (Casiye 21)

"Yoksa îman edenleri ve sâlih amel işleyenleri, yeryüzünde fesad çıkaranlar gibi mi tutacağız? Yahutta Allah'tan korkanları, kötülük işleyenler gibi mi tutacağız?" (Sad 28)

"Erkek kız gibi değildir." (Al-i İmran 36)

Fazilet sahibi kimsenin oyu, günahkâr bir kadının oyu ile eşit sayılmaktadır. Allah Subahnehu ve Teâlâ, müşrikler meleklerin Allah Teâlâ'nın kızları olduklarını söyledikleri ve erkekleri kendilerine nispet ettiklerinde şöyle buyurmuştur: **"O halde bu haksız bir taksim"** (Necm 22)

Bu seçimler Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında, Ebu Bekir ve Ömer radiyallahu anhuma zamanlarında, Emeviler ve Abbasiler devletlerinde var mıydı? Nitekim küfür ülkelerinden bazısında livata, erkeğin erkekle evlenmesi, içkiyi ve faizli bankaları serbest bırakma konuları oylanır hale gelmiştir. Oylama ve seçimler gölgesinde her şeyi yapmak mümkündür. Rabbu'l-İzzet ise kerim kitabında şöyle buyuruyor:

¹ **Sahih.** Muslim (52)

² Garetu'l-Eşrita (2/153)

“Onlar, yine de câhiliyyenin (o kokuşmuş) hükmünü mü arıyorlar?” (Maide 50) Sen dosdoğru olanı talep et. Allah Teâlâ, Nebisi Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’e şöyle buyuruyor:

“Emrolunduğun gibi dosdoğru ol.” (Hud 112) Yine şöyle buyurur:

“O halde dosdoğruca O’na yönelin” (Fussilet 6) Bizler Kitap ve sünnete karşı dosdoğru olmakla emrolunduk. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

“Eğer seni sağlam tutmamış olsaydık, neredeyse onlara azıcık meyledecektin.” (İsra 74)

Afganistan’da seçimlerin sonucu ne oldu? Birçok İslamî ülkelerde seçimler ne sonuç getirdi? Bundan da kötüsü, seçimler demokrasinin vesilesidir. Bu sözler Sudan’lı kardeşlerimize yönelik değildir. Seçimlerden günler sonra kimse benden konuşmamı istemesin. Ben “el-Musara’a”, “Fetva Fi Vahdeti’l-Muslimin Maa’l-Kuffar”, “Kam’u’l-Muanid” ve “Gâretu’l-Eşrita Ala Ehli’l-Cehl ve’s-Safsata” kitaplarımda seçimler hakkında konuşmaktan yoruldum. Elhamdulillah bu kitapların hepsi basılmıştır.”¹

Şeyh Mukbil rahimehullah’a bazı şeyhlerin oy kullanmaya cevaz verdikleri söylenir ve bunun neden içtihadi bir mesele olmadığı sorulur. Bunun üzerine şöyle cevap vermiştir: “Şeyh el-Elbânî Cezair’de seçimlere katılmaya cevaz vermiş, kadınların nikaplarıyla seçime katılmasında sakınca görmemiştir. Yine Şeyh b. Baz da böyle fetva vermiştir. İhvanu’l-Muflişin de onların fetvalarını yayınlamıştır. Ben de diyorum ki bu iki şeyhin Allah’tan korkmaları ve Ehl-i Sünnet’ten birçok kimseyi saptırdıkları bu fetvadan dönmeleri gerekir. Allaha hamd olsun Ehl-i Sünnet taklit etmez. Çünkü Allah Azze ve Celle kitabında şöyle buyurmuştur: “Bilmediğin şeyin ardına düşme” (İsra 36)…”

Şeyh Mukbil rahimehullah oy kullanmayı caiz sayan Abdurrahman Abdulhalık ve Ebu İshak el-Huveynî’yi şu sözleriyle reddetmiştir:

“Abdurrahman Abdulhalık’a Allah hayırlı karşılık vermesin. Selefi idi, sonra Sulfatî oldu. Çünkü seçimlere katılma görüşüne tutundu. Oy kullanmak demokrasiye’nin görüşüdür.

Onun Allah’tan korkması ve Allah’a daveti terk etmesi gerekir. Zira ben onun gibilerin yerinde oturması gerektiği görüşündeyim. Onun zararı

¹ Mukbil b. Hadi, Tuhfetu’l-Mucib (244-246) Garetu’l-Eşrita (2/114, 166)

faydasından büyüktür. Ondan teberri edilmelidir. Çünkü başkalarının Ki-tap ve sünnet üzerine kurulu olan davetlerine zararı çoktur. Onun tevbe etmesini ve bu partilerden uzaklaşmasını öğütlerim.¹

Bütün selefilerin sünnet ile izzet bulmaları, bunu şeref saymaları gerekir. Abdurrahman Abdulhalık'ın selefiliği gibi olmamalıdır. O Yemen'de, Sudan'da, Cidde'de ve hatta Endonezya'da Ehl-i Sünnet'in saflarını bölmüştür. Abdurrahman Abdulhalık oralara gittiğinde ancak aralarını bölen belalarla dönmüştür. Fikirleriyle değil, dinarlarıyla bölücülük yapmıştır.

Onun İhvanî görüşleri vardır ve seçimlere katılmaya davet etmektedir. Onun ve Abdullah es-Sebt'in daveti Selefi ve Sünnî davete karşı bir lekedir.²

Abdurrahman Abdulhalık'ın el-Vela ve'l-Bera kitabı hakkında Şeyh Mukbil şöyle dedi: "Hükümetlere dostluk edenleri ve Salihlerden uzaklaşanları Allah'a davet edenlerin en faziletleri olarak sayıyor" demiştir. Sonra Şeyh Mukbil, Abdurrahman Abdulhalık'ın bu kitabındaki sapık sözlerinden birisi olarak şunu nakleder: "Saddam müminlerin kahramanı ve mucahiddir..." diyor³

Ebu İshak el-Huveyni, Parlamento meselesi hakkında: "Fer'î bir meseledir, aslî mesele değildir. Bizim bundan geri kalmamamız gerekir" demiştir. Ebu Abdillâh el-Mısri dedi ki: Şeyh Mukbil, Ebu İshak el-Huveyni hakkında şöyle dedi: "Nasîf Ali dedi ki: "Allah biliyor ya, bu adam hakkında emin olamıyorum." Kasetlerini dinlemeyi tavsiye etmiyorum."⁴ Bir gün Şeyh Mukbil, Ebu İshak el-Huveyni hakkında eliyle havaya işaret ederek "Şuradan ve buradan yemeyi seven birisi" dedi.⁵

Şeyh Mukbil'in seçimler hakkında birçok açıklamaları; İ'lamu'l-Ecyal Bikelami'l-İmam el-Vadiî Fi'l-Furuk ve'l-Kutub ve'r-Rical kitabında bulunmaktadır.

Şeyh Mukbil'in bu konuda fetvalarından diğer bazıları da şöyledir:

¹ Fadaih ve Nasaih (s.49, 54)

² Garetu'l-Eşrita (Es'ileti'l-Cezairiyye)

³ Garetu'l-Eşrita (1/286) el-Mahrec Mine'l-Fitne (s.138)

⁴ Şemsan nakletmiştir.

⁵ Şeyh Yahya b. Ali el-Hacuri hafazahullah nakletmiştir.

Soru: *Hüküm yalnız Allahın olmasına rağmen, "Halkın kendi kendini yönetmesi" sözlerinin anlamı nedir? Oylama Allahın şeriatına muhalif olursa tabi olunabilir mi?*

Cevap: Halkın kendi kendini yönetmesi demokrasidir ve bu küfürdür. Zira Allah Teâla: **"Hükümünde hiç kimseyi ortak kılmaz."** (Kehf 26) Demokrasi küfürdür başlıklı sesli kaydımız vardır.

Oylamaya gelince, bu Müslümanlara karşı taraf olmaktadır. Bu dinde pazarlıktır. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **"Bütün cahiliye işleri ayaklarımızın altındadır"**¹ Bizim de: "Partilerin, Ba'asçıların, Nasirilerin görüşleri ayaklarımızın altındadır" dememiz gerekir. Ama Allah'ın kitabını millet meclisine koymamız halinde Kitap ve sünnete aykırı bir oylama yapıldığında, "Millet meclisinin söylediğini alırsız" demek küfürdür. **"Öyleyse bu haksız bir paylaşma"** (Necm 22) Allah yardımcımız olsun.²

Soru: *İnsanların birçoğu Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in: "Şeytan arap yarımadasında kendisine ibadet edilmesinden ümit kesmiştir" hadisini delil getirerek Arap yarımadasında şirk olmayacağını söylüyor.*

Cevap: Şeytanın ümit kesmesi hüccet değildir. O namaz kılanların ibadetinden ümit kesmiş ve namaz kılmayanlara çıkmıştır. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **"Devs kabilesinin kadınlarının kışkırları Zu'l-Halasa putu için sallanmadıkça kıyamet kopmaz."**³

İşte Arap yarımadasında Allah'tan başkasına dua edenler! İşte Allah'ın indirdiğinden başkası ile hükmedenler! Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmek şirktir. İşte Allah'tan başkasına itikad besleyenler!

Bu sadece şeytanın bir zannıdır ve o zannında hata etmiştir. Şirk günümüzde de kol gezmektedir. Mesela Müslümanların yöneticilerinin hükümde bulunduğu meclisler buna bir örnektir. Bu şekilde muhakeme şirk ve küfürdür. Birleşmiş Milletlerin hükümleri şirk ve küfürdür.: **"Yoksa, Allah'ın dinde izin vermediği bir şeyi onlara meşru kılacak ortakları mı vardır?"** (Şura 21)

İşte Irak tagutu Saddam! İşte Kaddafi! Savtu'l-Ummal ve el-Mesar

¹ **Sahih.** Müslim (2137)

² Mecmuu'l-Fetava'l-Vadii 1/154)

³ **Sahih.** Buhari (6583) Müslim (5173)

gazeteleri: “el-Vadii Müslümanları tekfir ediyor” diyorlar! Bilakis ben ehl-i sünnetim ey gafiller! Müslümanları değil, kâfirleri tekfir ediyorum! Allah’ın kendilerine vacip kıldıklarını yerine getirerek namaz kılanlara gelince, ben onları tekfir etmiyorum. Size meydan okuyorum: bir müslümanı tekfir ettiğimi ispatlayın!

Bu gazeteleri rezil ederek onların partici olduklarını Müslümanlara bildiren Allah’a hamd olsun. Onların partici olduklarını söylediğimizde hak-kımızda: “Siz çok sertsiniz, siz şölesiniz, siz böylesiniz...” diyorlardı. Bizim bu gazetelerin partici olduğunu yazmaktaki amacımız; Müslümanlara onların partici olduklarını ve küfre hizmet ettiklerini bildirmektir.

Bu zamanda tagutlar çoktur. Millet meclisi taguttur, ülkemizdeki partici bakanlar taguttur. Ey Cezayirli’ler! Şazeli b. Cedit taguttur. Fransa Şazeli b. Cedit’e öfkelenmiş ve ülkesine girmekle tehdit etmiştir. Bu, Şazeli b. Cedit’in Fransa için çalıştığını ve onlara vekâlet ettiğini gösterir.”¹

Şeyh Nasıruddin el-Elbânî’nin Fetvası

Şeyh el-Elbani rahimehullah şöyle demiştir: “Oy kullanarak seçimlere katılmak zalimlere meyletmektir. Çünkü sahih islâmî kültüre sahip her Müslüman bilir ki, parlamento düzeni ve seçimler İslam düzeninden değildir.”²

Şeyh el-Elbani rahimehullah’a şöyle denildi: “Ey şeyh! İştittimize göre bazı şartlarda parlamentoya girmeye cevaz vermişsiniz?!” el-Elbani dedi ki: “Hayır! Caiz değildir. Bu şartlar pratik değil, teoriktir. Hangi şartları zikrettiğim size ulaştı mı?” soruyu soran: “Birinci şart insanın nefsinin muhafaza etmesidir.” Şeyh dedi ki: “Bu mümkün müdür?” Soruyu soran: “Hiç tecrübe etmedim” Şeyh: “İnşallah tecrübe etmezsin. Bu şartların gerçekleşmesi mümkün değildir. Bizler insanlardan birçoğunun hayatlarında, giyimlerinde, sakallarında, bu meclislere girdikleri zaman değişmeler ve bozulmalar meydana geldiğine şahit oluruz!! Onlar bu işlerini temize çeker, takip ettikleri yolun bunu gerektirdiğini söylerler... Bazı insanlar parlamento-lara İslami Arap elbisesiyle girmiş, kısa bir zaman sonra giyim şekilleri değişmiştir. Bu bozulmanın mı yoksa düzelmenin mi göstergesidir?” Soruyu soran: “Cezayirdeki kardeşleri ve siyasi alanda yaptıklarını mı kastediyorsunuz?” Şeyh dedi ki: “Tavsiye etmeyiz! Bu günlerde herhangi bir

¹ Mecmuu’l-Fetava’l-Vadii (1/139-140)

² Hataru’l-Muşareke fi’l-İntihabat adlı kaset.

İslam ülkesinde siyasi çalışmayı tavsiye etmeyiz.”¹

Şeyh Abdusselam Berces’in Fetvası

Şeyh Abdusselam Berces rahimehullah şöyle demiştir: “Bilinmektedir ki bu parlamentolara girmek, hâciyyat ve tahsiniyyat bir tarafa, hakikatte dinin zaruretler hususundaki maksatlarının da kaybedilmesidir. Çünkü bu dini temelinden yıkmaktır. Dinin en yüksek gayesi olan Allah’ın birlenmesini gerçekleştirme esası düşürülmektedir.”²

Yahyâ el-Hacûrî’nin Fetvası

Şeyh Yahya el-Hacuri şöyle demiştir: “Eğer sana seçimlerde oy kullanmanın hakikati nedir diye sorarlarsa de ki: “O Allah’ın hak dininden uzak olan Demokrasi nizamıdır ve kâfirlere benzemektir. Onlara benzetmek caiz değildir. Oy kullanmakta birçok zararlar vardır ve Müslümanlara hiçbir faydası yoktur. En önemli zararları şunlardır: Çoğunluk hesabıyla hak ile batılın ve hak ehliyle batıl ehlinin eşit sayılması, vela ve beranın (Allah için dostluk ve Allah için düşmanlık ilkesinin) kaybolması, Müslümanları parçalaması, aralarına kin, düşmanlık, partilerle gruplaşma, taassup, aldatma, hile ve yalan sokması, vakitlerin ve malların zayi edilmesi, kadınların saygınlığının yok edilmesi, İslamî din ilimlerine ve ehline karşı güvenin sarsılmasıdır.”³

Yine şöyle demiştir: “Zaruretlerin sınırını din belirler. Âlimler şöyle derler: “Zaruret; insanın canı veya malı hususunda tahammül edemeyeceği zarardır.” Bazı insanlar zaruret kaidesini öyle genişletiyorlar ki, sakalı kesmeyi, rezillikleri seyretmeyi, pantolon giymeyi, kadın erkek karışık okullarda okumayı, partileri ve oy kullanmayı dahi zaruret görmektedirler! Bunlar zaruret değil bilakis haram olan şeylerdir.”⁴

Yine Yahya el-Hacuri şöyle demiştir: “Hangi delil seçimlere katılmayı mubah kılabilir? Bu kâfirleri taklittir. Oy kullanmanın kâfirleri taklid olması yeter. Hayır vallahi, ilimden az bir nasibi olan âlim veya sünnetin rayihâsından koklamış kimse bir tarafa, akıl sahibi bir kimse dahi oy kullanmanın Allah Azze ve Celle’nin dininden olduğunu söylemeye cüret edemez. Bu

¹ Silsiletu’l-Hedyi’n-Nur (2/352) bkz.: Medariku’n-Nazar Fi’s-Siyase (s.345)

² Abdusselam Berces, el-Hucecu’l-Kaviyye (s.37-38)

³ El-Mebadiu’l-Mufide (s.30)

⁴ El-Kenzu’s-Semin (5/131)

ancak kâfirlerin işidir.”¹

Şeyh Muhammed b. el-İmam'ın Fetvaları:

Soru: Siyasi partilere üye olmak caiz midir?

Cevap: Siyasi partiler laikliğin gruplarıdır. Laiklik; dinsizliktir. Yani Allah'ın hak dinini din edinmemektir. Hatta laiklik, Allah katından indirilmiş ve değişikliğe uğramamış dini dahi kabul etmez. Laiklik, mesela batıda tahrif edilmiş ve değiştirilmiş Tevrat ve İncil'i de kabul etmez. Kendi iddialarına göre Musa ve İsa aleyhime's-selâmdan kaldığını ileri sürdükleri Yahudilik ve Hristiyanlığı da kabul etmez. Bu, Allah Azze ve Celle'nin katından bir din indiğine iman etmemektir.

Sonra Müslümanlar arasında laiklik yayıldı. Şu kaidelerini ortaya koydular: Din Allah içindir, vatan herkes içindir. Yine: “Din, kul ile rabbi arasındadır” kaidesini yaydılar. Yani namaz, oruç ibadet edenin ibadetidir. Ama hükümler, ahlak, muameleler, siyasi ve iktisadi meselelere gelince bunlarda insanların hükmüne müracaat edilmesi ve insanların kanun koymasını görüşündedirler! Bu konularda İslam dininin hükmünü kabul etmezler. Müslümanların arasında bu laiklik/dinsizlik çoğaldı. Bu, batılı devletlerin laikler için seçtiği laiklik olup Müslümanlar arasında da bulunmaktadır.

Bütün bunlara göre; partiler, laik partiler ile bidat ve sapıklık içeren partiler arasındadır. Bu partilere girmek dinen caiz değildir. Bilakis bu haram, hatta haramların en büyüklerindendir. Zira bunda günahla yardımlaşmak, sapıklık üzere düşmanlık ve haddi aşma vardır. Özellikle siyasi partiler, ister seçim yoluyla gelip barış devrimi denilen, demokrasi kanunlarıyla amel eden demokratik devrim partileri olsun, isterse askeri devrimle gelenler olsun fark etmez.

Yine bu partiler iki şeyi bir arada barındırır. Siyasi partiler fitnelerin ve sapıklıkların kaynağıdır. Müslümanları fazlasıyla parçalamakta ve zayıflatmaktadır. Düşmanlar için Müslümanlara karşı gedikler açmaktadır. Daha bunun gibi Müslümanlara zararlı olan birçok meseleleri vardır. Hareket ve kuvvet ancak Allah'tandır. Allah'a ve ahiret gününe iman eden için partilere girmek caiz değildir. Bilakis, Müslümanlara farz olan, tek grup olan Allah'ın seçtiği Allah'ın grubu olmaları, tek ümmet olmalarıdır ki, o da salih selevin ve onlara güzelliikle uyanların üzerinde bulundukları nübüvvet

¹ Celsetun Saa Fi'r-Reddi Ale'l-Muftiyyine bi'l-İzaa

menhecine tabi olan İslam ümmetidir. Allah en iyi bilendir.¹

Şeyh Muhammed el-İmam şöyle demiştir: “Seçimler, Allah’a ortak koşma kapsamındadır. Bu itaatte şirktir. Zira seçimler, demokrasi nizamının bir parçasıdır ki, bunu İslam düşmanları, Müslümanları dinlerinden uzaklaştırmak için koymuşlardır. Kim onu razı olarak, istekle, sahih olduğuna inanarak kabul ederse, Allah Azze ve Celle’nin emrine muhalefet hususunda İslam düşmanlarına itaat etmiş olur. Bu ise itaatte şirkin ta kendisidir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ
الْفَصْلِ لَفُضِّيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ * تَرَى الظَّالِمِينَ
مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُمْ وَهَوَ وَاقِعٌ بِهِمْ

“Yoksa onların, Allah’ın izin vermediği şeyi kendileri için din-den bir şeriat koyan ortakları mı var? Eğer önceden verilmiş bir hüküm olmasaydı, muhakkak aralarında hükmolunurdu. Şüphesiz zâlimler için acı bir azâb vardır. Zâlimleri, işledikleri şeylerin azabından korkan kimseler olarak görürsün ki, bu, mutlaka onların başına gelecektir.” (Şura 21-22)

إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ
سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ * ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ
فِي بَعْضِ الْأَمْرِ

“Kendileri için hidayet apaçık belli olduktan sonra arkalarını dönüp tekrar küfre yönelenlere şeytan işlerini kolaylaştırmış, ümidlerini artırmıştır. Bu da, onların, Allah’ın indirdiklerinden hoşnud olmayanlara, “biz, bazı hususlarda size itaat edeceğiz” demiş olmalarındandır.” (Muhammed 25-26)

¹ Fetva tarihi: 02 Cemadiyessani 1433 Link: http://www.sh-emam.com/show_fatawa.php?id=424

وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

“Onlara itaat ettiğiniz takdirde, şüphe yoktur ki, siz de müşriklerden olursunuz.” (En’âm 121)

Bu seçimler Allah’ın kanunlarından mıdır, yoksa beşerin kanunlarından mıdır? Eğer Allah’ın kanunlarındandır derlerse bu Allah’a karşı büyük bir iftiradır. Laik anayasalar Müslümanların ülkelerinde mevcuttur. Bu, seçimlerin laik düzenlerin uygulaması olduğunun en büyük şahididir. Eğer: “Beşerin kanunlarındandır” derlerse, beşerin kanunlarını nasıl kabul edebilirsiniz? Böyle bir kanun koymanın hükmü nedir? Ayet, seçimleri düzenleyen demokrasi kurucularının, insanlar için şeriat koyma hususunda Allah’a ortak koşmakta olduklarını açıklamıyor mu? Seçimleri kabul eden kimse, yaratılmışları şeriat koyucu olarak görmüyorsa, yaratılmışlar nasıl şeriat koyucu olurlar? Geçen ayeti nasıl anlamamız gerekir o halde? “Seçimlere katılmak caizdir” diyen kimse bununla yetinmiyor, daha da çamura batarak: “Oy kullanmak vaciptir, bunu terk eden günahkârdır, emaneti eda etmemiştir...” vs. diyor!”¹

Şeyh Muhammed el-İmam, Mefasidu’l-İntihabat kitabında demokrasinin birçok pisliklerini anlatmış, demokratik seçimlerde oy kullanmanın caiz olmadığına dair doyurucu açıklamalar yapmış ve “iki zarardan hafif olanına katlanmak” kaidesiyle oy kullananların şüphelerini çürütmüştür.

Şeyh Rebi’ b. Hâdi el-Medhalî’nin Fetvası

Şeyh Rebi b. Hadi el-Medhali, Ebu’l-Hasen es-Suleymani’ye son reddiyesinde şöyle demiştir: “Diyorsun ki: “Seçimler konusu içtihadî bir meseledir.”

Derim ki: Seçimlerin içtihadî bir mesele olduğunu söylemek caiz değildir. Bilakis bu sapıklık meselelerindendir ve Yahudi ve Hristiyanların uydurdukları kâfir demokrasi pisliklerinden birisidir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara tabi olmayı en şiddetli bir şekilde kötülemiştir:

لَتَتَّبِعَنَّ سَنَنْ مَنْ قَبْلَكُمْ شِبْرًا شِبْرًا وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ حَتَّىٰ لَوْ سَلَكَوا

¹ Şeyh Muhammed el-İmam Mefasidu’l-İntihabat (s.25)

جُحَرَ ضَبِّ لَسَلَكْتُمُوهُ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى قَالَ فَمَنْ

“Elbette sizler, sizden öncekileri karış karış, dirsek dirsek izleyeceksiniz. Hatta onlar keler deliğine girseler sizler de gireceksiniz.” Dediler ki: “Ey Allah’ın rasulü! Onlar Yahudi ve Hristiyanlar mı?” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: “**Başka kim olacaktı?**” buyurdu.¹

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “**Bundan sonra. Şüphesiz sözlerin en hayırlısı Allah’ın kitabı, yolların en hayırlısı Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in yolu, işlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlardır. Her bidat sapıklıktır.**”²

Yine şöyle buyurmuştur:

وَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِدِ وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ فَإِنَّ كُلَّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ

“Şüphesiz aranızdan yaşayacak olanlarınız, birçok ihtilaflar görecektir. Sizlere sünnetime ve hidayet edilmiş raşid halifelerimin sünnetine sarılmak düşer. Ona azı dişlerinle tutun. Sizleri sonradan çıkarılan işlerden sakındırırım. Zira her bidat sapıklıktır.”³

Demokrasi seçimlerini yapanlar, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ve raşid halifelerin sünnetine en ilgisiz kalan insanlardır. Seçimlerin sayılamayacak kadar kötülükleri vardır. Nitekim bu konuda birçok eserler yazılmıştır. Allah fesattan yasaklar. Senin sapıklıkları içtihad mesele sayma ve hafife alma konusundaki bu menhecin, Rafizilik, Haricilik, Kabircilik gibi sapıklıklara kapı açar.

Diyorsun ki: “Selefler arasında bu meselelerde daha önce de ihtilaf vardı. Kuveyt’teki Selefler seçimlere katılma görüşündeler. Bizler ise Yemen’de bu görüşte değildik. Bu gün uygun gören de var, görmeyen de

¹ **Sahih.** Buhari (3456) Muslim (2669)

² **Sahih.** Muslim (867) Ahmed (3/371)

³ **Sahih.** İbn Hibban (1/178) Hâkim (1/174, 176, 177) Ahmed (4/126) Ebu Davud (4607) İbn Mace (42) Bezzar (10/137) Taberani (18/245, 248, 249)

var.”

Derim ki: Sen ve senin menhecinde olup sana körükörüne tabi olanlar bunu uygun görüyorlar. Selefilere gelince, onların İslamî duruşları sabittir. Sakın karıştıрма! Demokratik seçimler hakkında selefilerin ihtilaf ettikleri meselelerden saymaya kalkışma!

Nitekim Allame el-Elbani rahimehullah Kuveyt'te İhyau't-Turas cemiyetinde demokratik seçim sapıklığına katılma konusuna dalan ve gruplaşan kimseleri reddederek çürütmüştür.”¹

İbn Useymin, Ahmed en-Necmî, Muhammed Eman Camî ve Şeyh Fevzan'ın Fetvaları

Allame İbn Useymin rahimehullah Şerhu'l-Mumti'de Müslümanların seçimlere katılmalarının mümkün olmadığını söylemiştir.²

Allame en-Necmî³, Muhammed Eman Camî⁴ ve Şeyh Salih el-Fevzan⁵ da seçimlere katılmanın caiz olmadığını, bunun kâfirlere benzemek olduğunu açıklamışlardır.

Yürüyüş, Mitingler ve Oy Kullanmak Gibi Demokratik Çıkışlar Hakkında

Soru: Hocam Suudi Arabistan başta olmak üzere tüm Arap ülkelerindeki resmi ulema, gösterilerin haram olduğuna dair fetva verdi. Arap âleminde ulema, gösterilerin ve protestoların haram ya da helal olup olmadığını tartışıyor. Resmi ulema gösterilerin ve protestoların haram olduğuna yönelik fetva verirken, bağımsız âlimler de bunun helal olduğunu ve haram kılan ulemayı da Allah'a havale ettiklerini açıkladı. Suudi Arabistan Büyük Âlimler Heyeti, Pazar günü (6-3-2011) yayımladığı fetvada, sokaklara çıkıp gösteri yapmanın haram olduğunu açıkladı. Hocam siz bu konuda neler söyle bilirsiniz, sizce bu fetva doğru mu yoksa yanlış mı?

¹ Rebi b. Hadi el-Medhali, “Tenbihu'l-Magrur İla Ma Fi Makali Ebi'l-Hasen ve Menhecihi Mine'd-Dalal ve's-Şurur” (Hicri 4.11.1432)

² Şerhu'l-Mumti (8/10)

³ El-Mevridi'l-Azbi'z-Zulal (s.240)

⁴ Hakikatu'd-Dimokratiyye (s.33-34)

⁵ Şeyh Fevzan'ın internet sitesi 8027 nolu fetva. Bkz.: Es'iletu'l-Menahici'l-Cedide (s.207)

Cevap: Bizim arap ülkelerindeki son olaylar çıkmadan önceki zamanlarda bildiğimiz de bu gösterilerin haram olduğu şeklinde idi. Acaba bu fetvaya karşı çıktığı söylenen âlim(!)ler bu fetvalar çok önceden verilmiş olmasına rağmen itiraz etmek yeni mi akıllarına geldi? Bu ayaklanmalar ve gösteriler A.B.D.'nin tahrikleridir. Ehl-i Sünnet, Huseyn radiyallahu anh'ın Yezid'e karşı ayaklanması, Muhammed Nefsu'z-Zekiyye olayı vb. ayaklanmaları tecrübe ettikten sonra yönetime karşı ayaklanmaların faydadan çok zarar getirdiği hususunda ittifak etmişler ve yöneticiye karşı isyan etmemek, Ehl-i Sünnet'in bir kaidesi haline gelmiştir.

Yöneticiye ayaklanmanın caiz olması için de bazı şartlar tayin etmişlerdir. Bunların başlıcaları; yöneticinin apaçık bir küfürle – nifak küfrüyle değil - kâfir olması, ona karşı ayaklanacakların yöneticiyle en azından eşit güce sahip olması, bu yöneticinin yerine salih bir müslüman yönetici getirebilecek güce sahip olmaları - günümüzdekiler gibi demokrasi küfrünü talep etmeleri değil - ve âlimler tarafından maslahat mefseadet değerlendirmesi yapılarak bu ayaklanmaların getireceği maslahatın, mefseadetlerinden baskın gelmesi.

Yürüyüş ve ayaklanmaların sözkonusu olduğu ülkelerdeki yöneticiler elbette gayri islami tutumlar içinde bulunan zalim diktatörlerdir. Lakin onlara ayaklananlara baktığımızda hepsi demokrasi istiyorlar! Görünen o ki A.B.D. ve tuzak kurucu kâfirler insanları demokrasiden razı etmek için bir takım çabalar içindeler. Hatta Türkiye'nin de bu oyunlara numune gösterilerek "ılımlı İslam" modelinde, demokrat müslüman (!) prototipi olarak sunulduğuna şahit oluyoruz.

Taguti düzenler altında ezilen müslümanlar İslam'ın yönetimini arzu ve talep etmekle mükellefler iken, bunun için gerekli adımları atmadılar. Taguta sövmekle ve tekfir etmekle yetindiler, islah ve eğitim çalışmalarına ağırlık vermediler. Kâfir dünya düzeni de müslümanlara aba altından sopa göstererek önce baskıcı yüzünü sonra da zehirli havada nefes aldırان demokrat yüzünü gösterdi!

Dikkat edin! Bu müslümanlar için en büyük tehlikedir! Zira demokrasinin imkânları ile müslümanlar bir rehavete kapılırlarsa bir daha islami yönetimi benimsemezler, insanları islama davet etmeleri zorlaşır. Çünkü İslam, demokrasi küfrünün serbestlik verdiği hevâya ve şehvetlere uyma türünden bazı olumsuzlukları engelleyecektir.

Bugün demokrasi için bu yürüyüşlerin meşru olduğuna fetva veren müslümanların ya dar düşünceli ya da oyuna getirilmiş kimseler olduğunu

düşünmekteyim. Allah basiret versin.

Yürüyüşler, yöneticiler aleyhinde propagandalar, ayaklanma ve benzer eylemlerde müslümanların önceki bulundukları durumdan daha fazla zarara uğramaları ve bunları telafi edemez hale gelmeleri, üstelik müslümanların yaşadığı ülkelerdeki kuvvetin zayıflamasıyla – Irak'ta olduğu gibi - kâfir devletlere yem haline gelmeleri söz konusu olur.

Son olarak şunu hatırlatmakta fayda var: Ebu Hureyre radiyallahu anh şöyle demiştir: "Ben Allah rasulünden iki kap dolusu ilim aldım, birini size yaydım, diğerini de açıklasam boynumu vurursunuz"¹

Ebu Hureyre radiyallahu anh, "Allah'ım! Bana sefihlerin idareci olduğu zamanları gösterme" diye dua ederdi. Nitekim hicri 60 senesinde vefat etmiş ve 61 yılında da Huseyn radiyallahu anh'ın Yezid'e karşı ayaklanması ve şehit edilmesi gerçekleşmiştir. Her ne kadar İbn Ömer, Ebu Said radiyallahu anhum gibi sahabeler bu ayaklanmanın doğru olmadığını nasihat etmişlerse de Huseyn radiyallahu anh onları dinlememiştir. Allah rasulü ise Müslümanlar için daha faydalı bir metod uygulayan Hasen radiyallahu anh'ın tavrını övmüştü.

Demek istediğim şu ki, Ebu Hureyre radiyallahu anh'ın açıklamadığı kısımda fitneler ve zalim idarecilerin bilgisi vardı. Allah rasulü bunları herkese açıklamamıştı. Zalim idarecileri bilmek ve onları her yerde kötölemek asıl gaye olsaydı Allah rasulü bunları herkese açıklardı. Aynı şekilde Ebu Hureyre radiyallahu anh de bu gayeye uygun hareket etmiş ve toplumun ıslahının idarecilerin ıslahından önce geldiğini bildiğinden böyle hareket etmişti.

İdarecilerin ıslahını hedef edinen insanlar ise toplumlarındaki tehlikelere gafil kalmaktadırlar. İdarecileri hedef aldıklarından olsa gerek, idarecilerin otoritesini sarsan yürüyüş ve protestolara sevinirlerken, bu idarecilere ayaklananların başka bir küfür olan demokrasiyi talep ettiklerini görmezden gelmektedirler.

Ey Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in ümmeti! Hislerin insanı ne kadar kör ettiğini görmez misiniz?

Hisleri akıl ile kontrol altına almak, akli da Kitap, sünnet ve salih selefın menheci ile kontrol altına almak mecburiyetimiz vardır. Allah yardımımız olsun.

¹ **Sahih.** Buhari (ilim 42)

Demokrasinin küfür olduğunda müslümanlar ittifak etmiştir. Zira naslar bu konuda açıktır. Aynı şekilde Allahın hükümlerini iptal edip yerine beşeri nizamnameler koyanların küfrü hakkında da ihtilaf yoktur. Demokrasiyi benimseyen, demokrasiyle de amel etmenin caiz olduğuna inananın kâfir olduğunda müslümanların bir ihtilafı yoktur.

Allahın indirdiği ile hükmetmeyen parlamentolara girmeye başta El-bani ve Şeyh Muqbil gibi son devrin mücedditleri de şiddetle karşı çıkmışlardır. Ülkemizdeki parlamentoda ise giriş için Allah'tan başkası adına ve lâiklik gibi bâtil dinleri muhafazaya dair yemin etmek şart koşulmaktadır. Ayrıca yemin, edenin değil, yemin ettirenin niyetine göredir. Bu sebeple buradaki küfrü kimse görmezden gelemmez.

Oy kullanmaya gelince, demokrasi dinini reddeden bir insanın, umduğu bazı maslahatlar sebebiyle oy kullanmasına, mücerret oy kullanmaya küfür denemez. Zira seçim yapmak İslâm'da da meşrudur. Sahabeler de seçim yapmıştır. Bununla beraber demokrasi sistemlerinde oy kullanmak caiz değildir. Evet, yaşadığımız ülkenin mevcut şartlarında din düşmanı olan demokrat(!)lara karşı din düşmanı olmayanlarının galip gelmesinden memnun oluruz. Ama bu memnunluğu ifade için oy kullanmak zorunda da değiliz.

Oy kullanmaya karşı çıkmanın delili: Ebu Musa radiyallahu anh'ın rivayet ettiği şu hadistir; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Vallahi biz görevi talip olana ya da buna karşı aşırı istekli olana vermeyiz"¹

Evet, yöneticilik görevini talep eden bir İslam halifesi adayı için böyle olduğu gibi, bu yönetim talebinde hırslı olan herkese karşı da olması gereken tavrımız budur, hadis umumidir.

2- Zulmeden (müslüman) yöneticilere islami biat dahi, onların yaptıklarından mesul olmayı gerektirmez: Vail b. Hucr radiyallahu anh şöyle rivayet etmiştir:

"Bir adamın Rasulullah sallallahu aleyhi ve selleme şunu sorduğunu duydum:

¹ **Sahih.** Buhari (ahkâm 7/3), Muslim (imaret 14), Ebu Davud (2930)

"Başımıza hakkımızı vermeyip, haklarını bizden isteyen emirler geçerlerse nasıl davranalım?" şöyle buyurdu:

"Onları dinleyin, itaat edin! Onların işledikleri kendi üzerlerine, sizin işledikleriniz sizin üzerinize vazifedir."¹

Evet, bu hadiste, beşeri hükümlerle yöneten değil, müslümanların emiri olan idarecilerden bahsediliyor, lakin dikkat çekmek istediğim husus şu ki, bu emirlere biat eden müslümanlar, onlar zulmetse de (yani Allahın indirdiğinden başkasıyla hükmetse de) biat ettiler diye onun yaptıklarından mesul olmazlar. Bu anlamdaki hadisler, oy kullanmaya demokrasiyi kabullenme anlamını yükleyenlerin hata ettiğini göstermektedir. Bu emirlere itaat hususuna gelince,

İbn Ömer radiyallahu anhum a şöyle rivayet etmiştir: Rasulullah salallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Müslüman kişinin, hoşuna gitse de gitmese de dinleyip itaat etmesi gerekir. Ancak (Allaha isyan) emredildiği zaman ne dinlenir, ne de itaat edilir."²

3- Küfr işleyen yöneticilere itaat yoktur: İbn Mesud radiyallahu anh'den merfuan:

"Benden sonra başınıza bir takım kimseler geçecektir. Sünneti söndürüp bidatlerle amel edeceklerdir. Namazı da vaktinde kılmayacaklardır." Dedim ki:

"Ey Allahın rasulü! Ben onlara yetişirsem ne yapayım?" buyurdu ki:

"Ey Ümmü Abd'in oğlu! Ne yapacağını bana mı soruyorsun? Al-laha asi gelene itaat edilmez"³

Bu hadiste namazı vaktinde kılmamaları o yöneticilerin küfür işlediklerine delalet etmektedir. Zira kastedilen namazı cem etmeleri değildir, namazı cem etmek sünnette meşrudur. Bu hadiste kastedilen ise vaktinin dışında kılmaktır. Namazı normal vaktiyle birlikte meşru cem vaktinden de erteleyen veya hiç kılmayan yöneticiler müslümanların itaat etmesi gereken emirler olamaz.

¹ **Sahih.** Muslim (imaret 49) Tirmizi (2189)

² **Sahih.** Buhari (ahkâm 4, cihad 108), Muslim (imaret 38) Ebu Davud (2626) Tirmizi (1707) Nesai (7/160)

³ **Sahih.** İbn Mace (2865) Elbani es-Sahiha (2/139)

Ebu Zerr radiyallahu anhdan gelen diğer bir hadiste, namazları vak-tinde kılmakla birlikte, bu şekilde erteleyen yöneticilerin de arkasında na-maz kılmaya izin veriliyordu. Buradan anlaşıyor ki, onlara itaat edilmeye-cektir. Lakin onlara karşı huruc etmek, ayaklanmak da zararı faydasından çok olan bir iştir. İşe yöneticilerin ıslahından değil, toplumun ıslahından başlamaya işaret vardır.

Günümüzde dillere dolanan: "*Kâfiri tekfir etmeyen de kâfirdir*" sö-zünü bu yöneticileri tekfir etmeyenlere kullananlar haricilik yapmış olur-lar! Zira Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem nelerin iman, nelerin küfür olduğunu açıkça bildirmeden gitmemiştir. Durumu bu olan yöneticilerin geleceğinden bahsettiği bir yerde onları tekfir etmemenin kişiyi küfre so-kacağını bildirmemiştir. Kendisi de bu yöneticilerin kâfir olduğunu açıkça söylememiş, batıl heveslere kapı aralamamış, lakin onlara itaatin gerek-mediğini beyan etmiştir.

4- Namaz kıldığı halde laneti hak eden yöneticiler olacak: Avf b. Malik radiyallahu anh rivayet ediyor: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Liderlerinizin iyileri, sizlerin kendilerini, onların da sizleri sev-mekte olanlarınız, onların size dua etmekte, sizin de onlara dua et-mekte olduklarıdır. Liderlerinizin kötülerini de o kimselerdir ki, siz onlardan nefret edersiniz, onlar da sizden nefret ederler. Siz onlara lanet edersiniz, onlar da size lanet ederler" dedik ki:

"Onlara karşı savaşmayalım mı?" şöyle buyurdu:

"İçinizde namaz kıldıkları müddetçe hayır! Aranızda namaz kıl-dıkları müddetçe hayır! Ancak kişinin başına geçen idareciyi günah işlerken görürse ona iştirak etmesin ve onu hoş karşılasın. Buna rağmen, ona itaatten elini çekmesin"¹

Bu hadiste namaz kıldıkları halde laneti hak edecek yöneticiler ge-leceğine işaret vardır. Nitekim Ümmü Seleme radiyallahu anhanın rivayet ettiği şu hadiste de buna benzer yöneticiler geldiğinde onlardan buğzet-mek gerektiği belirtilmiştir:

"Başınıza bir takım idareciler geçecek, siz onları tanıyıp itirazda bulunacaksınız. Onların yaptıklarından hoşlanmayan beraat eder, onların yaptıklarına itirazda bulunan kurtulur. Lakin hoşnut olup tabi

¹ **Sahih.** Müslim (imaret 65-66)

olan... Dediler ki:

"Peki, onlarla savaşmayalım mı?" şöyle buyurdu:

"**Aranızda namaz kıldıkları müddetçe hayır**" yani kalpten kerih görüp kabul etmezse demektir bu."¹

Yine İbn Abbas radiyallahu anhuma şöyle rivayet etmiştir: "**Öyle idarecileriniz olacak ki onlar Allah katında mecusilerden daha şerlidirler**"²

5- Haricilerin metodunun yanlışlığı: Ebu Hureyre radiyallahu anh merfuan rivayet ediyor:

"**Kim taatten çıkıp cemaatten ayrılırsa cahiliye ölümü ile ölmüş olur. Kim körü körüne çekilmiş bir sancak altında savaşır, asabiyet (ırkçılık) için öfkelenir, asabiyete çağırır ya da asabiyete yardım ederse ve öldürülürse, bu ölüm de cahiliye ölümüdür. Kim de ümmetime karşı çıkıp iyisini kötüsünü seçmeden kılıç sallarsa, mümin olanlarına hürmet etmeyip, anlaşmalı kişiye verdiği sözünde de durmazsa ne o bendendir, ne de ben ondanım**"³

Bu hadiste, İslam dışındaki her kör bayrak için savaşmak sakındırıldığı gibi, toplumu toptan tekfir etmek, kâfir muamelesi yapmak da şiddetle reddedilmektedir.

Allah en iyi bilendir. Allahtan bizleri hakkı hak olarak tanıyıp ona itiba ile rızalandırmasını, batılı da batıl bilip ondan uzaklaşmakla rızıklandırmasını dilerim.

Küfür Sistemlerini Desteklemek

Cahiliye toplumları, kralı ve sistemi eleştirdikleri için, rasule ve hakka karşı çıkarak kralın ya da sistemin dinini savunmuşlardır. Baş edemeyecekleri kesin delillerle karşılarına çıkıldığında onları hemen düzene bağlı yetkililere şikâyet ederek: "Bunlar senin dinine hakaret edip aşağılıyor, dinimizi değiştirmek istiyorlar. Yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak istiyorlar" derler.

¹ **Sahih.** Muslim imaret 63, Ebu Davud (4760) Tirmizi (2266)

² **Sahih.** Taberani Mucemu's-Sagır 2/196 no: 1018

³ **Sahih.** Müslim imaret 54, Nesai 7/123 İbn Mace 3948)

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَنْدَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ

وَيَذَرَكَ وَآهْلَكَ

“Firavun'un kavminden ileri gelenler ise, (Firavun'a) şöyle demişlerdi: “Mûsâ ve kavmini, yeryüzünde fesad çıkarmaları, aynı zamanda onun da seni ve ilâhlarını bırakması için mi serbest bırakıyorsun?” (Araf 127)

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ

دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ

“Firavun şöyle demişti: "Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim; o Rabbına yalvaradursun. Ben, dîninizi değiştirmesinden yahut yeryüzünde fesad çıkarmasından korkuyorum.” (Mü'min 26)

Muaz b. Cebel radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Dikkat edin! Kur'ân ile yönetim birbirinden ayrılacaktır. Sizler Kur'ân nerede olursa o tarafta yer alın. Üzerinize bazı idareciler gelecek, onlara itaat ederseniz sizi saptırırlar. Karşı çıkarmanız sizi öldürürler.**” Dediler ki:

“Ey Allah'ın rasulü! O zaman ulaşırsak ne yapalım?” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İsa'nın (aleyhi's-selâm) ashabının yaptığını yapın. Onlar tere ile biçildiler, darağaçlarına çekildiler. Allah'a itaat üzere ölmek, isyan üzere yaşamaktan iyidir.”¹

¹ **Sahih ligayrihi.** Taberani (20/90) Taberani Mucemu's-Sagir (749) Ebu Nu-aym Hilve (5/165) Şeceri Emali (2830) İbn Hacer Metalibu'l-Aliye (4416) Ravileri güvenilir. Ancak Yezid b. Mersed, Muaz radiyallahu anh'den işitmemiştir. Hadisin şahitleri vardır:

* **Ubade b. Samit radiyallahu anh'den:** Ziyau'l-Makdisi el-Muhtare (8/345) İbn Ebi Şeybe (7/461)

* **Ebu Hureyre radiyallahu anh'den:** İbn Ebi Şeybe (7/461)

* **Ebu Berze radiyallahu anh'den:** Ebu Ya'la (13/436)

Kâfirlerle Dostluk Kurmak ve Onlara Yönetim Vermek

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

“Ey iman edenler! Yahudileri ve Hristiyanları kendinize dost edinmeyin, Onlar birbirlerinin dostudurlar. İçinizden her kim onları dost edinirse, o onlardandır. Allah, şüphesiz zâlim kimseleri doğru yola iletmez.” (Maide 51)

İbn Cerir, bu ayet hakkında der ki; “Kim müminleri bırakıp Yahudileri ve Hristiyanları dost edinirse onlardandır. Kim müminlere karşı onlara dostluk ederse onların dinindendir. Zira herkes ancak dininden olanla veya üzerinde olduğu şeye razı olarak dostluk eder. Onun dininden razı olduğu zaman onun muhalifine de düşmanlık etmiş olur. Böylece onunla aynı hükme dâhil olur. Bu yüzden bazı âlimler, Tağlib oğullarının kestikleri, kadınlarının nikâhlanması ve benzer hususlarda onlar hakkında Hristiyanlar gibi hüküm vermişlerdir. Nesepleri ve dinlerinin aslı farklı olsa da, İsrail oğullarına dostluklarından, onlardan razı olmalarından ve onlara yardım etmelerinden ötürü böyle hüküm verilmiştir. Bu açıkça, kim bir kimse-nin dinini din edinirse onunla aynı hükümdedir şeklindeki sözlerimizin doğrulunu göstermektedir...”

Kurtubi şöyle demiştir: “Allah Teâlâ’nın: “İçinizden kim onları veli edinirse” buyruğu, kim onlara Müslümanlar aleyhine destek verirse, “muhakkak o da onlardandır” demektir. Şanı yüce Allah bu buyrukla, böylesinin hükmünün onların hükmü gibi olacağını beyan etmektedir. Bu da Müslümanın mürtedden miras almasına engel olması anlamına gelir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem döneminde onları veli edinen kişi, İbn Ubeyy idi. Diğer taraftan bu hüküm, onlarla müvâlât ilişkisini koparmak hususunda Kıyamet gününe kadar bakidir. Nitekim Yüce Allah başka yerlerde şöyle buyurmaktadır:

وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ

“Bir de zulmedenlere meyletmeyin. Sonra size ateş dokunur.”

(Hûd, 113)

Yüce Allah Âl-i İmran sûresinde de şöyle buyurmaktadır: **“Mü'minler, müminleri bırakıp kâfirleri veli edinmesin.”** (Âl-i İmran, 28) Yine yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **“Ey iman edenler, kendinizden başkalarını sırdaş edinmeyin...”** (Âl-i İmran, 118)

Şöyle de denilmiştir: Yüce Allah'ın: **“Onlar, birbirlerinin dostlarıdır”** buyruğu ile yardımlaşmak hususu kast edilmektedir. “İçinizden kim onları veli edinirse, muhakkak o da onlardandır” buyruğu da şart ve cevabıdır. Yani, bunun böyle olmasına sebep, onları veli edinen kimsenin bizzat Yahudi ve Hristiyanların muhalefetleri gibi, Allah'a ve Rasulüne muhalefet etmiş olmasıdır. Onlara düşmanlık beslemek farz olduğu gibi, artık ona da düşmanlık beslemek farz olmuştur. Onlar için cehennem nasıl vacip olduysa, böylesi için de cehennem vacip olmuştur. Bunun sonucunda o da onlardan, yani onların arkadaşlarından olmuştur.”¹

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ
وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ

“Müminler, müminlerin dışında kendilerinden sakınmadıkça, kâfirleri dost edinmesinler. Kim bunu yaparsa, hiçbir şeyde Allah'tan yardım göremez (Böylece) Allah, sizi kendisinden sakındırıyor; (nasıl olsa) varış Allah'adır.” (Al-i İmran 28)

(Ayette geçen) Takiyye (sakınma) içinde onlara karşı buğz ve düşmanlığı gizlediği halde yakınlık izhar etmektir.² Onlarla şer'î bir maslahat söz konusu olmaksızın, sevgilerini kazanmak amacıyla konuşmak haramdır.³

Şeyh Muhammed b. Useymin şöyle der: “Müminin, kâfirlerden birine hitaben sevgi amacıyla latifede bulunarak konuştuğu hiçbir kelime caiz değildir. Yine onların arasında sevgi kazanmak için onlara gülmek de

¹ Kurtubi (6/203-204).

² Bu ayetin tefsiri için İbn Cerir et-Taberi, Begavi ve Cessas'ın tefsirlerine bakınız. Ayrıca bkz.: Fethu'l-bari (12/311-314) ed-Devahiyu'l-Mudhiye (s.92-99)

³ bkz.: Ahkamu Ehli'z-Zimme (1/159, 160) İbn Useymin Fetava (3/40)

bunun gibidir, caiz değildir.” Müslümanın, akrabalarından olması dışında kâfirlerin cenazesine katılması da caiz değildir.¹

Şu günlerde münafıkların Allah’tan başkası için yeni dostluk programları yaptıklarını, “vatan için”, “anayasa için” vs. dostluk dediklerini işitiyoruz. Allah buyuruyor ki; **“Sizin dostunuz (veliniz) ancak Allah’tır, Resulüdür, iman edenlerdir; onlar ki Allah’ın emirlerine boyun eğerek namazı kılar, zekâtı verirler. Kim Allah’ı, Resûlünü ve iman edenleri dost edinirse (bilsin ki) üstün gelecek olanlar şüphesiz Allah’ın tarafını tutanlardır.”** (Maide 55-56)

Cenaze törenlerine, bayramlarına katılarak, tarihlerini yazarak, bayramlarını kutlayarak onlarla sevinir, onlarla hüzünlenirler. Yine bu günlerde pek çok münafık yönetici veya bazı yönetilenlerin vatan için ve anayasa için dostluk seslerini yükselttiklerini işitiyoruz. Batıdan gelen bundan başka batıl şiarlar da vardır. Durumu en iyi olan; “Allah, vatan ve devrim için” diyerek vatan ve devrimi Allah’a eş tutuyor, müminlere ve Allah rasulü sallallahu aleyhi ve sellem’e dostluğu kaldırıyor.

Tekfir Hakkında Soruların Cevapları

1- Allah’ın hükmüyle hükmetmeyenleri tekfir etmek bizim görevimiz mi?

Allah’ın hükmüyle hükmetmemek kâfirlere ait bir ameldir. Bir müslümanda bu fiil sadır olursa onun küçük küfür yani büyük günah işlemiş biri olduğunu anlarız. Sahabe ve tabiinden yani ümmetin selefinden gelen rivayetler bu şekilde olduğu gibi, Bera radiyallahu anh’ten gelen rivayette Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de bunu açık ifade etmiştir. Bu fiilden dolayı tekfir edenler ise sahabe asrından itibaren ancak hariciler olmuşlardır. Hicri 3. asır imamlarından Ebu Ubeyd’in İman adlı kitabına bakarsanız bu meselede selefin menhecinin bu meselede açık olduğunu görebilirsiniz.

2-Tekfir etmediğimiz takdirde -fakat kalben buğz ederek ırcaya düşmeden tevakkuf yaparak- hata işlemiş mi oluruz?

Kendisini İslam’dan başka bir dine nispet eden, İslam’dan teberri eden kimseleri tekfir etmek şarttır. Hristiyan olduğunu, Yahudi olduğunu,

¹ Mecmuu Fetava (3/43)

Komunist veya Ateist olduğunu söyleyenler ve benzerlerinde durum açıktır. Laik ve demokrat bir müslüman olduğunu söyleyenlere gelince, bunlar münafıklar sınıfındadırlar. İslam devleti olsa kâdî, tekfir edilmelerinden önce onlara bunun İslâm ile birlikte olamayacağını, iki dinden birini seçmek zorunda olduklarını açıklar, tevbe etmezlerse küfürlerine hükmeder. Ancak İslâm kadısı yoktur. Pek çok kimse lâiklik ve demokrasinin kişiyi İslâm'dan çıkaran birer din olduğunu bilmemektedir. Tekfir için bu cehalet engelinin ortadan kaldırılması gerekir. Bu ve diğer tekfir engelleri ortadan kalkmış olmasına rağmen İslâm'dan başka tercihte bulunanları tekfir etmemek elbette kişinin itikadını tehlikeye sokar. Fakat soruda tekfirinden bahsedilenler münafıklar ise, onları tekfir etmek gerekmez, münafık olarak bilmek gerekir. Hukuki muamelelerde onlara Müslüman gibi davranılır.

3- Biz kabirde sorulacak “rabbin kim?”, “nebin kim?”, “dinin ne?” sorularının haricinde Allah bizi şu kişiyi neden tekfir etmedin diyeceğine dair bir delil var mı?

Bizlere vacip olan, şahıslardan ziyade, küfrü küfür olarak bilip ondan sakınmak, iman ve tevhidi bilip gereklerini yerine getirmektir. Bir kimse - günümüzde sulandırılmış kapalı meselelerde olduğu gibi değil! - dinde bilinmesi zaruri olan apaçık küfür bir fiili işlediğinde, kendisini İslâm'dan başka bir dine nispet ettiğinde, bile bile bir ayet inkâr ettiğinde, peygamberlik iddia ettiğinde vb. bu gibi durumlarda tekfir edilmezse, bu şüphesiz kulun kabrinde karşısına çıkar. Çünkü rabbin kim, peygamberin kim, dinin nedir gibi kabirde sorulacağı bildirilen esasların kapsamındadır. Ancak durumu kapalı olan, âlimlerin dahi tekfirinde ihtilaf ettikleri kimseleri tekfir etmekten de, elde apaçık bir delil olmadıkça uzak durmak şarttır. Böyle bir tekfir yapılırsa yine bu da kabrinde karşısına çıkar. Zira bir kimse Allah indinde kâfir olmadığı halde ona kâfir diyen kimse, hükmü kendi aleyhine döndürmüş olur. Ebu Zer ve İbn Ömer radiyallahu anhum hadislerinde olduğu gibi.

4- Maide 44'ü Seyyid Kutub'un anladığı gibi anlamak durumunda mıyız? Selef menhecinde başka türlü anlayanlar var mı?

Maide 44'ü de tıpkı diğer ayetlerde olduğu gibi Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in açıkladığı, sahabelerin ittifak ettiği şekilde anlamak mecburiyetimiz vardır. Seyyid Kutup gibi selefın menhecinden ayrılıp hatalı anlayışlar ve insanları saptıranlardan uzak durmak, Müslümanları sakındırmak gerekir. Zira Nebî sallallahu aleyhi ve sellem müteşabihlere tabi olanları gördüğünüzde onlardan sakının diye emretmiştir.

5- Mecliste olanları, okula devam edenleri - öğretmen ve öğrencileri, devlet kurumlarında memur olarak çalışanları tekfir mi edeceğiz? Bid'at mi işliyorlar?

Aslı itibariyle müslüman kabul edilen kimselerde küfür ve şirk amel-lerinin bulunuyor olması onları bir kalemde tekfir etmemizi gerektirmez. Verdiğiniz örnek sınıfların her birinde ayrı durumlar söz konusu;

a- Meclistekiler: bunların herbirini kuşatan küfür/şirk fiili Allah'tan başkası adına yemin etmeleridir. Doğrusu bu büyük şirktir. Lakin ehli sün- net âlimlerinden bir çok kimse dahi Allah'tan başkası adına yeminin küçük şirk olduğunu söylemiş, Türkiyede yayınlanan tevhide dair kitapların he- men hemen hepsinde de bu küçük şirk olarak takdim edilmiştir. Diğer ta- raftan bu kimselere kalbinin kastı olmaksızın takiiye icabı yapılan böylesi yeminlerin kendilerine bir zararı olmayacağını telkin eden din adamı kabul ettikleri kimseler vardır.

Yeminin eden tarafından benimsenen niyete göre değil, yemin etti- renin niyetine göre olması hakkındaki hadis ya çok yaygın değildir, bilin- memektedir, ya da bu hadisin bu gibi meseleleri ilgilendirdiği hakkındaki şuur yerleşmemiştir. Yani mesele hüccet ikamesini gerektirmektedir. Yine memurların yaptıkları yeminlerde de aynı durum geçerlidir. Meclistekilerin memurlardan ayrı olarak kanun çıkarmada rol alma gibi durumları vardır.

Allah'ın indirdikleriyle hükmetmemenin durumuna yukarıda işaret et- miştim. Dolayısıyla bir kimsenin kalbindeki itikadı; İslamın ahkâmına "çöl kanunları" demesi, "gericilik" gibi sözlerle açık bir küfür ortaya koymadan, sadece ilahi hükmü terk etmeleri, başka kanunlar koymaları sebebiyle tek- fir edilemezler. Ancak küçük küfür işlemektedirler.

Bunların teşri'de bulundukları gerekçesiyle tekfir edilmesi gerektiğini söyleyenler olmuştur. Ancak böyle fetva veren âlimlere dikkat edilirse, on- ların haklarında fetva verdikleri kimseler teşri sıfatının yerine geldiği kim- selerdir. Yani teşri'; dinden bir hüküm çıkarmak veya eklemeyi yahut de- ğiştirmeyi ifade eder. Sözü geçen ilim ehlinin teşriden bahsettikleri ülke- lerde verilen hükümler dini bir mahiyet arz etmektedir.

Her ne kadar bu ülkedeki kâfirler bunu İslâm'ın alternatifi olarak yer- leştirmek isteseler de Müslümanlar için böyle bir durum söz konusu de ğil- dir. Bu açıklamalar, bu sistemin böyle devam edebileceği, bunda sakınca olmadığı anlamına gelmemelidir. Şüphesiz bunun böyle devam etmesini isteyenler ancak kâfirlerdir.

Tam anlamıyla teşrî' yaparak Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmeden, yani küfür işleyen bu kimseler Müslüman olduklarını iddia ettikleri sürece münafık hükümlerine tabidirler. Zira onlara hüccet ikame etmeye yetkili İslam kadısından Müslümanlar yoksundur. Kadı olmamasını bahane ederek Müslümanlar yöneticilerini tekfir edip cezalandırmaya kendileri karar vermek istedikleri için Müslüman ülkeleri sürekli olarak fitnelere maruz kalmakta, Müslümanların kaynaklarını emperyalist devletler sömürmektedir.

Çocukların Okula Gönderilmesi Meselesi

b- Okula gidenler/gönderenler ve öğretmenler: İstiklal marşında ve diğer bazı sebeplerle saygı duruşunda bulunmak, and törenleri, putun karşısında selamlama gibi şirk eylemlerine muhataptırlar. Ancak içlerinde tevhid ehli birçok kimsenin de bulunduğu büyük bir kitle bu sayılanların şirk olduğunu bilmemektedir.

Bilmek ile kastım deliliyle bilmektir. Yoksa mücerret kanaat ortaya koymak değildir. Zira kanaatler tartışılabilir ancak açık ve kuvvetli delil tartışılmaz. Ona ancak teslim olunur. Burada mesele sağlam bir hüccet ikamesine muhtaçtır.

Hüccet ikamesinden sonra ortaya tekfire mani başka bir durum daha ortaya çıkmaktadır ki o da ikrah halidir. Elbette ikrah hali konusunda da bir sürü cehalet sergilenmektedir. Ancak mesele sonuç bakımından tekfire mani bir hal arzetmektedir.

Devlet organları çocuklara el koymak, velileri hapse göndermek gibi tehditlerde bulunmaktadır ve bunu yapabilecek yetki ellerinde vardır, hatta yapmışlardır da. Ancak burada müslümanların bilinçli olması, onlar tarafından anayasada vaad edilen din ve vicdan hürriyeti maddesini kullanmaları gerekir. Zira din ve vicdan hürriyeti İslam'ın da öngördüğü bir husustur. Buna göre devlet, vatandaşlarının inandığı kurallara uygun eğitim imkânını sunmakla mükelleftir.

Müslüman vatandaşlarını bâtıl küfür, şirk ve Allah'a isyan içeren davranışlara zorlayan devlet ancak diktatörlük ve zorbalık yapan bir devlettir. Hukukî olarak böyle de bir hakkı yoktur. Dünyalık haklarından bir şeyin zayı edilmesine ayaklanan sözde müslümanlar dinî haklarını kendi elleriyle zayı etmekte, sonra da suçu devletlere yıkarak kendilerini tatmin

etmektedirler!

Yapılacak şey bellidir: elbette devlete ayaklanmak meşru değildir. Lakin canlardan, mallardan eksilmek pahasına da olsa Allah'a itatte direnmek, O'na isyandan uzak durup, bâtil sistemlere itaat etmemek. İşte sabır budur. Sabredenler için de Allah'ın yardımı yakındır!

Dolayısıyla mevcut şartlarda çocuklarını okula gönderenler Allah'a itaatte sabretmeyen, O'na isyana koşturan, dininden dolayı hiçbir baskı yaşamadığı halde taguti düzenlere gönülden itaat eden, suçu devlete ve kanunlara yıkmakla kendini rahatlatan, bu meseleye benim gibi dikkat çekmek isteyenleri tekfircilikle suçlayarak insanlardan geleceğini düşündüğü eleştirilerden kurtulmak isteyen, lakin Allah'ın soracağı hesabı unutan kimselerdir!

Çocukların Okula Gönderilmesinin Önündeki Engeller

Okullar ve devlet aşağıda zikredeceğim sorunları halletmedikleri sürece, çocukları okula göndermeye zorlamakla anayasa suçu işlemektedirler. Anayasa 24. madde gereği olarak herkes din ve vicdan hürriyetine sahiptir. Neye nasıl inandığından kimse sorgulanamaz. Müslümanlar, okullarda işlenen bu anayasa suçuna karşı hukuki mücadeleyi vermek zorundadırlar. Aksi takdirde çocuklarını ebu cehillere teslim etmekle Kitap ve sünnete aykırı hususlarda taguta itaat etmiş olurlar.

Bu konuda verilecek dilekçelerde şu hususlar belirtilmelidir:

1- Okul kıyafeti olarak şart koşulan giysiler hem erkeklerin, hem kızların tesettürüne aykırıdır.

Kız çocukları tesettürü terk etmektedir. Şüphesiz tesettür imandan, açılmak ise münafıklıktandır. "Çocuklar başlarını okullarda açıversin, dışarıda örterler" diyenler nifak önderleridirler. Maalesef bu söylemi cahil müslümanların dillerine de doladılar. Yahut "Henüz buluğa ermedi, örtünmek onlara farz değil" gerekçesiyle, bunu caiz sayanlar, çocukları fısk ve küfür üzere yetiştirmek ve bu çağlarında verilmesi gereken hayâ eğitimi yok etmek isteyen kimselerdir. Ana babaların üzerine düşen sorumluluk, çocuklarını İslamın kurallarına göre eğitmeleridir. Onların tesettüre alıştırmaları ve tıpkı hırsızlığa, yalancılığa meyletmelerine "daha küçük, birşey olmaz" demeden musaade etmedikleri gibi, açılıp saçılmaya ve hayâsızlığa meyletmelerine de musaade etmemeleri gerekir.

Erkekler de okullarda tesettürü terk etmekte, pantolon ve kâfirlerin kıyafetlerine benzeyen kıyafetler giymektedirler. Yine saçlarını kâfirlere benzeterek traş etmeleri istenmekte, ileri sınıflarda sakalı çıkan gençlerin sakalını traş etmeleri talep edilmektedir.

2- And töreni, istiklal marşında saygı duruşu, milli bayramlara katılmak bizim inancımızda şirktir.

Bayrağın kutsallaştırılıp put haline getirilmesi ve İstiklal marşı törenlerinde bayrak karşısında saygı duruşu yapılarak Allah'tan gayrına ibadet sunulmaktadır.

Ölümler için saygı duruşu merasimleri ile Allah'tan gayrına ibadet edilmektedir.

Halen uygulanan bölgelerde and törenleri ile Allah'tan başkası adına yemin edilerek şirk koşulmaktadır. Yine and törenlerinde küfrî ideolojilere bağlılık yemini edilmektedir.

İslam dışı (Cumhuriyet, Ulusal Egemenlik, Milli Gençlik Bayramları, Öğretmenler günü, M. Kemal'i anma günü gibi) küfür bayramları kutlanmakta ve bu batıl bayramlara şahit olunması istenmektedir. Müslümanlar olarak bizim yalnızca iki bayramımız vardır; Kurban bayramı ve ramazan bayramı.

Müslümanın bu hususta "Bu demokrasiye uymaz" gibi kaypakça söylemlerden sakınması gerekir. Bilakis, demokrasiye uysa da, uymasa da, bizler yalnızca Allah'ın hükümlerine uyup uymadığını gözetiriz. Kişinin inancının gereği olan hususlarda çekineceği, korkacağı, utanacağı bir şey yoktur.

3- Okul önlerinde ve sınıflarda M. Kemal büst ve resimleri bulunmaktadır. Allah'tan gayrına tapılan mekânlara gitmeye çocuklarımızı nasıl zorlayabiliriz?

4- Teneffüs zillerinde müzik çalınması,

* Resim derslerinde canlı sureti yapılması,

* Müzik derslerinde şeytan işi çalgılar ve şarkılar,

* Beden eğitimi derslerinde tesettürün ihlali inancımıza aykırıdır.

* Fen bilgisi derslerinde dünyanın yuvarlak olduğu, döndüğü, güneşin sabit olduğu gibi batıl ve çağıdışı bilgiler dayatılmaktadır.

* Din derslerinde ve imam hatip okullarında Maturidilik, Eşarilik, Hanefilik, Malikilik, Hanbelilik, Şafilik gibi mezhepler dayatılmakta, Mu'tezile, Alevilik ve Mürcielik esasına dayalı din anlayışı empoze edilmektedir.

Müfredatta Kemalizm dini, Laiklik, Demokrasi, Sufizm, Darwinizm vb. İslam'a aykırı dinlerin empozisi ve müstehcenlik gibi ahlaka aykırı unsurların telkini söz konusudur. Bugün imam hatip liselerinde dahi hadis inkârcısı zındık meslek dersi hocaları, öğrencilerini İsa aleyhisselam'ın nüzülü, Mehdi, Deccal, kabir azabı gibi konuları inkâra zorlamaktadırlar Anne babalar, bu küfür ideolojileri üzerine çocuklarının eğitilmesine nasıl göz yumabilirler? Hiçbir ana baba, evladının ateşe girmesine göz yumabilir mi?

5- Çocuklarımızın akidesi bozuk, sünnet inkârcısı, laik, demokrasi taraftarı, kâfir ya da fasık öğretmenlerden ders almasını, Allah'ın buğzettiği insanlara sevgi beslemelerini yahut minnet duymalarını istemiyoruz.

6- Öğretmenler için ayağa kalkmak inancımıza aykırıdır. Şüphesiz böyle bir ayağa kalkma tazim talebi içindir ve bu talebe icabet edilmemesi gerekir.

7- Sınıflar kız-erkek karışıktır. Bu şekilde sınıflara çocuklarımızı sokmak inancımıza aykırıdır.

8- Okullarda okutulan müfredatların hiçbirini benimsememekteyiz. Bunlar ne bize aittir, ne de bize hitap etmektedir.

9- Namaz vakitleri konusunda esneklik gösterilmemektedir.

Bu sayılan unsurlar ve benzerleri okullarda mevcut olmasına rağmen çocuklarımızı okula göndermeye zorlanmamız, anayasal bir suçtur. Bu problemlerin giderilmesi bizden eğitim adına vergi kesen devletin meselesidir. Yoksa Müslümanlar olarak bizim yegâne eğitim kurumumuz mescidlerdir.

Öğretmenlere ve onların pozisyonunda bulunan diğer bütün memurlara gelince, bunların da şirk olan eylemlerden uzak durmaları zorunludur. Ama önce neyin şirk olduğu sağlam bir hüccet ikamesiyle, açık delillerle ortaya konulmalıdır. Kişinin sadece kendisini ikna eden delille muhataplarını tekfir etmesi doğru bir hareket olarak görülemez.

c- Genel olarak memurlar: bunları tekfir edenlerin gerekçesi galiba yemin meselesi. Buna da yukarıda değindim. Memur olacak bir müslüma-

nın bu şirkten de sakınması gerekir. Memurların mutlak olarak tekfir edilmesine ise bir yol yoktur.

1- Yemin ettiğinde bunun büyük şirk olduğunu, hatta haram olduğunu dahi bilmiyor olabilir.

2- Yemin etmeyi reddetmiş olabilir. Bazıları yemin etmeden memur olunmaz diye biliyorlar. Bu doğru değildir. Uygulamada bunun birçok yolları vardır. Din ve vicdan hürriyeti maddesi gereğince kendi itikadına göre yemin etmesi de mümkündür.

3- Yemin etmemiş olabilir ve hükmen (asalet tasdiki için iki sene geçmesi üzerine) memurluğu onaylanmış olabilir.

6- "Mecliste bulunan şu kişiyi tekfir ediyor musun?" sualine "evet" diyen biri muayyen tekfirden bulunmuş olmuyor mu?

Evet, muayyen tekfirden bulunmuş olur.

7- "Cehalet özürdür" kaziyesini Ahmed Ferid'in Bidatçı Tekfircilere Reddiye kitabında sanki daha farklı anladım. Bu bağlamda sorum şu: Diyelim ki bir adama anlattık. O da inkâr etmedi, sadece ayete bizim verdiğimiz manada anlam vermediğini -yine diyelim ki tefsir kitaplarından - örneklendirerek anlattı. Bu adam özür sahibi midir? Yoksa bizim gibi düşünen müyor diye tekfir mi edelim?

Verdiğiniz örnek, cehaletle mazur olan değil, tevil sebebiyle tekfir edilemeyecek kimseye örnektir.

8- Türkiye'de insanların nasıl bir din algısıyla yetiştiğini hepimiz biliyoruz. Yanlış düzeltmek sıfırdan bilgi vermekten daha zor malumunuz. O halde bu insanların anlatıldığı anda hemen kabul edip dönmelerini beklemek doğru mu?

Bu tespitiniz gayet yerinde. Basit cehaletin değil, mürekkebin cehaletin giderilmesi için mücadele söz konusuysa hakkın anlaşılması elbette daha fazla zamana muhtaçtır.

9- Oy kullanmadığı ve oy kullanmanın reddedilmesi gerektiğini söylemesine rağmen, oy verenleri tekfir etmemek çelişki değil mi? Meclisi tekfir ediyor- zarurati bilmek zorunda diyor- "fakat oy kullananlar içinde de aynı durumda olanlar var" dediğinde susuyor. Bu bir çelişki değil mi?

Oy kullanmayı ve meclisi reddetmenin ne mahiyette olduğu bilinmelidir. Bugün oy kullananlara "kâfir" diyenler Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hüküm koymaktadırlar. "Biz oy kullanmaya, şu ayetten dolayı küfür

diyoruz, oy kullanmak şu ve şu anlama gelmektedir" gibi savunanlara "Lazımu'l-mezheb leyse bimezheb" kaidesini hatırlatırız.

Yani bir söz veya bir fiilin gerektirdiği muhtemel anlam, o söz veya fiilin kendisi değildir. "Oy kullanmak küfürdür ama oy kullanan herkesi tekfir etmiyoruz" diyenler fiil ile faili ayırmak kaidesini dile getirmek istiyorlar. Ancak aşağıdaki maddede dile getirdiğiniz gibi, bunu söyleyen arkadaşlar "biz ancak şunları tekfir ederiz" diyerek öyle tarifler yapıyorlar ki, bu tarifin dışında yine kimse kalmıyor, oy kullananların hepsi sonuçta yine aynı hüküm altına giriyorlar.

10-Muhammed el-Makdisi'nin Otuz Risalesi tekfirden sakındırıyor mu? Tekfiri özendiriyor mu? Ben karar veremedim.

Bu kitabı demek ki dikkatli okumuşsunuz. Çünkü bu kitap, Kur'ân ve sünnette küfür olarak açıkça belirtilmeyen bazı fiilleri küfür olarak takdim ettikten sonra, "bu fiillerden dolayı tekfir edilmemelidir, çünkü şöyle şöyle durumlar vardır" diyor. Bir önceki maddede belirttiğim gibi, tekfire mani olarak zikredilen halleri incelediğinizde de sonuçta bahsedilen ve icad edilen bu küfür fiillerinden dolayı yine herkesin ya da çoğunluğun tekfir edilmesi gerektiği sonucu anlaşıyor. Allah ümmeti harici sapmalarından korusun.

11- Hucurat 2-7-9-10. ayetleri tekfir için delil midir?

Bahsettiğiniz ayetler tekfire nasıl, ne açıdan delil oluyor bilmiyorum.

12- Cuma namazlarını devlet camiilerinde namaz kılmak tağuta hizmet midir? Ölünün cenaze namazının camii imamlarına kıldırılması hakeza?

Cuma ve cenaze namazları hakkında bu yorumlar biraz zorlamayla elde edilmişe benziyor. Aynı düşünce tersine çevrilerek Allah'ın emri olan Cuma namazına engel olanlar taguttur ve cumaları terk eden tagutu desteklemiş olur denilebilir. Lakin diyanetin tahakkümü altında olan camilerde birçok sorunların bulunduğu doğrudur.

13- Ben şahsi olarak eskiden İbn Arabi, Hallac gibi kişileri tekfir ediyordum, bundan döndüm. Sadece tevakkuf ediyorum. Bu insanlar kendilerini kâfir saymıyorlar. Fakat adı müslüman olmayan kâfir olan insanlara da tevillerle başka adlar takmıyorum.

İbn Arabi ve Hallac gibilerle biz muasır değiliz, küfürlerine bizzat şahit olmadık, lakin onunla muasır olan ilim ehli onların küfürlerine şahitlik

ettikleri için onların şehadetlerine tabi oluyoruz. Burada şahıslarının durumu değil, ortaya koyduklarının veya kendilerine nispet edilenlerin küfür ve şirk olduğunu bilmek önemlidir. Yoksa onların küfürlerini ve şirklerini başka şekilde reddettiği halde, isimleri söylendiğinde onların müslüman olduğunu söyleyen/öyle bilen kimseler, onların küfür işlediğini bilmedikleri için bundan mesul olmayabilirler. Çünkü mesul oldukları şey, şirk ve küfür reddetmeleridir.

14- Hristiyan ve Yahudilerden kimse için cennete girer demiyorum ancak böyle demeye getirenlere - açıkça diyeni dinlemedim- sadece buğz ediyorum, tekfir etmiyorum.

Yahudiler ve Hristiyanları Allah Teâla tekfir etmiş ve yerlerini cehen-nem olarak belirlemiştir. Muayyen bazı şahıslarında istisnalar söz konusu olursa, buna da hükmedecek olan yine Allah Azze ve Celle'dir. Bu konuda (Yahudi ve Hristiyanların cennete girebileceğini iddia konusunda) samimi bir gayret ortaya koyup te'vil ile yanılan tekfir edilmez, hüccet ikame edilir. Kadı olmadığından bu konuda ilim ehli onlara reddiye verirler – vermişlerdir de – lakin küfür akidesini dile getiren bu kimseler halen Müslüman olduklarını iddia ediyorsa münafık hükmündedirler.

15- Allah Resulü'nün ve sahabenin bizatihi tekfirleri için haberler sunabilir misiniz? (Örneğin şu adam şöyle yaptı kâfir.) Mahkemeleri unuttum. Cevabınızı okurken aklıma geldi. Mahkemelere başvurmak, resmi nikâhla evlenmek gibi meselelerde de tekfir işletilebilir mi?

Allah rasulü ve sahabelerden; kendisini islama nispet eden bir kimseyi muayyen olarak tekfir ettiklerine dair örnekler oldukça az. Museylemetu'l-Kezzab bu konuda örnek verilebilir. O ve takipçileri namaz kılıyor, la ilahe illallah Muhammedun rasulullah diyorlardı. Ancak Museyleme; Muhammed Allah'ın rasulüdür ama ben de Allahın rasulüyüm diyordu. Müslümanların cemaatinden ayrılmış ve Müslümanlara karşı savaş açmıştı. Onun tekfirine hükmetmek için Müslümanların yetki sahibi lideri vardı. Tıpkı zekâtı inkâr edenlere hükmeden kişinin Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in halifesi Ebu Bekr radiyallahu anh olması gibi.

Bunun dışında Allah rasulüne bazı münafıkların küfürlerine delalet eden halleri şikâyet ediliyor, öldürmek talebinde bulunuyorlar, fakat Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: **"Namaz kılıyor mu?"** diye soruyor, namaz kılanlardan ise öldürülmesini yasaklıyordu.

Küfürü sabit olduğu halde kendini İslama nispet edenlerde uygulama

budur. Şüphesiz onlar munafıklardır, lakin dünya hayatında onlara müslüman gibi muamele yapılır. Fakat nifaklarını açık ortaya koyup, Museyleme'nin yaptığı gibi küfre davet de söz konusu olursa o zaman Müslümanların yöneticisi onlarla savaşabilir.

Yine bu konuda diğer bir delil, İbn Sayyad'ın yanına Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte giden Ömer radiyallahu anh'ın onun hakkında vallahi bu deccaldir, bırak onu öldüreyim demesi karşısında, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in:

“Şayet o deccal ise onu sen öldüremeyeceksin, deccal değilse öldürmende fayda yoktur buyurması da bizim küfür söz ve fiiller işleyenler karşısındaki tavrımızın ne olacağına ışık tutar.

Mahkemelere başvurma konusunda burada kısaca şunu söyleyebilirim: herhangi bir meseleyi İslam'ın hükümlerine göre halletme imkânı varken, İslâm'a aykırı hüküm veren kişi ve kurumlara başvurmak münafıklıktır. Nisa 60. ayetinde belirtilen durum budur.

Zulmü def etmenin mevcut mahkemelere başvurmaktan başka yolu yoksa bu mahkemeden sadece İslâm'a uygun olan hükmü kabul etmek, İslâm'a uygun olmayan hükmü reddetmek şartıyla başvurulması halinde bu fiilin nifakla ya da küfürle bir alakası yoktur. Yine nikâh da İslâm'ın emrettiği, meşru kıldığı bir fiildir ve resmi dairelerde nikâh kıydırmanın İslam'a aykırı bir yönü - bildiğim kadarıyla - yoktur.

Bayrak Karşısında ve Milli Marş Söylenirken Kıyama Durmak

Şeyh el-Elbânî rahimehullah'a sorulan bir soru ve cevabı şu şekildedir:

Soru: Bayrak önünde saygı duruşunun hükmü nedir? Milli marş esnasında bayrak dikip önünde hareketsiz durmanın hükmü nedir?

Cevap: Şüphesiz bu kâfir Avrupa'lıları takliddendir. Nitekim onları taklid etmekten genel olarak ve özel olarak yasaklanmış bulunuyoruz. Herhangi bir müslüman devletin kâfirleri taklid etmesi caiz değildir. Lakin mesele ileri gelenlerin buna müsaade etmemelerine dönmektedir.

Şüphe yok ki bu taklitçiliği ve kâfirlerin adetlerini İslâmî adetlere çevirebilecek olan; dünyada kendisinin üzerinde yönetici bulunmayan müslüman yöneticidir. Memur veya askerlere gelince, İslâm'dan sapmış olan bu kanunlara uymaktan başkasını yapamaz. İnsanların mertebelerinde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şu hadisine göre, görünen durum budur:

مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ

“Bir münker göreniniz eliyle değiştirsin. Buna gücü yetmezse diliyle, buna da gücü yetmezse kalbiyle. Bu ise iman en zayıfıdır.”¹

Bizler biliyoruz ki İslâmî beldelerin çoğunda bu gibi problemler – söylediğimiz gibi – yabancıları taklid etmek sebebiyledir.

Mesela; Bazı İslâmî Arap devletleri askerlerin sakal bırakmasına müsaade etmiyorlar. İnsanlar bu konuda hadiste zikredilen mertebelere göre hareket ederler. İnsanların çoğu bugün askere gittiklerinde sakallarını kesiyorlar. Kanun böyledir. Bazıları da kesmiyorlar. Buna rağmen onların sakallarını zorla kesiyorlar. Bunu yapan gerçekten azdır. Burada – Ürdün'de ve Suriye'de – bunun örnekleri çoktur. Onlara baskı ve işkence yapılıyor, hapse atılıyorlar... Sonra Allah Azze ve Celle yardım ediyor da,

¹ **Sahih.** Muslim (49)

sakallı askerin binlerce sakalsızın önüne çıktığını görüyorsun.

Öyleyse mesele, mükellef kulun iman kuvvetiyle ilgilidir.

Bu tutum, İslam'a uygun olmayan bir selamlama ile bayrağa saygı gösterme teklifidir. Şüphesiz bunu yapmamaya güç yeter. Lakin önünde hapis ve işkence olduğunu bilmelidir. Bazen bilmediğimiz daha başka şeyler de yapabilirler. İmanı kuvvetli olan mümin sabreder. Allah Azze ve Celle'nin müminlere vaad ettiği gibi, sabırdan sonra ancak zafer vardır. Bu şekilde sabredemeyen diğerleri ise kalpleri bu selama karşı çıktıkları halde selamlarlar.

Böylece bunun bir münker olduğunu bilmemiz gerekir. Kıyamda durmak zorunda kalan kimse en azından kalbiyle inkâr etmelidir. Çünkü sahih rivayetlerden birinde geldiği gibi bundan öte zerre kadar iman yoktur.

Soru sahibi: "Bayrağın önünde sadece bir duruş tevhide bozar mı?"

Cevap: Evet. İslâm'ı, dini ve İslamî edebi bozar. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

"O gün insanlar âlemlerin rabbi için kıyama dururlar." (Mutaffi-fin 6)

Bu saygı duruşu, putlara yapılan saygı duruşuna benzemektedir. Zira bayrak, kumaş parçasından ibarettir. Lakin bu, maalesef, Avrupa'lıları körce taklid etmektir."

Yetmiş İki Fırka ve Ehl-i Sünnet

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'a şöyle soruldu:

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in: "Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacak" sözündeki fırkalar hangileridir? Her bir fırkanın temel akideleri nelerdir?

Cevap: Hamd, Allah'a mahsustur. Bu hadîs sahih olup Sünen'lerde ve Müsned'lerde meşhurdur. Meselâ Ebû Dâvud, Tirmizî, Nesâî ve diğer hadîs imamları bu hadîsi tahrir etmişlerdir. Hadîsin tamamı şöyledir:

"Yahudiler, yetmiş bir fırkaya ayrıldılar. Bu yetmiş bir fırkadan sadece birisi hariç diğerlerinin tamamı cehennemdedir. Hristiyanlar ise, yetmiş iki fırkaya bölündüler. Bunların da sadece biri müstesna diğerlerinin hepsi ateştedir. Bu ümmet de, yetmiş üç fırkaya ayrılacak. Bu yetmiş üç fırkadan, sadece birisi dışında diğerleri tamamen cehennemliktir." Diğer bir rivayette: **"Bu ümmet, yetmiş üç millete ayrılacak"** buyurulmuştur. Bir başka varyantta ise şunlar nakledilir: "Sordular: "Ey Allah'ın Resulü! Bu kurtulan fırka kimlerdir?" Cevaben:

"Bugün benim ve ashabımın bulunduğu yol üzere olanlardır"

buyurdu.”

Diğer varyantta bu cevap şöyledir: **"Kurtulan fırka el-cemâat'tir. Allah'ın eli, cemâat üzerinedir."**¹

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in bu cevabından dolayı fırkay-ı nâciye, "Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat" olarak vasıflandırılmıştır ki, onlar bu ümmetin büyük çoğunluğunu meydana getirmektedir.

Kalan fırkalar ise, şâz görüş, tefrika ve bid'at sahibi kimseler olup bu fırka mensuplarının adedi, fırkay-ı nâciye'ye denk olmak bir tarafa, onun toplamına bile yaklaşamaz.

Bu sapık fırkalardan her birinin mevcudu, son derece azdır. Bu sapık fırkaların şîârı, Kur'an'a, Sünnet'e ve icmâ-ı ümmet'e muhalefet edip bunlardan uzaklaşmaktır. Kitap, Sünnet ve icmâ-ı ümmete tâbi olup bunları benimseyen kimse Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat'tendir.

Bu sapık fırkaların tâyin ve tespiti mes'elesine gelince; âlimlerimiz bunlar hakkında, birtakım eserler yazmışlar ve makâlât (görüşler ve mezheplerle ilgili) kitaplarında bunlardan bahsetmişlerdir.

Ancak vasfedilen bir fırkanın dalâlette olan yetmiş iki fırkadan birisi olduğuna kesinlikle karar verip bunu beyân edebilmek için mutlaka delillere sahip olmak gerekir. Çünkü Allah Teâlâ genel olarak, bir konuda bilgi sahibi olmaksızın ileri-geri söz etmeyi, özel olarak da zât-ı Bâî'si üzerinde bilgisi bulunmaksızın konuşmayı haram kılmıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"De ki: 'Rabbim, ancak kötülükleri, gerek açığını, gerek gizlisini, günahı ve haksız yere saldırmayı; hakkında hiçbir delil indirmedeği bir şeyi Allah'a ortak koşmayı ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyler söylemenizi haram etmiştir.'" (A'râf 33)

"Ey insanlar, yeryüzünde bulunan helâl ve temiz şeylerden yeyin, şeytanın adımlarını izlemeyin; çünkü o, sizin apaçık düşmanınızdır. O size dâima kötülük ve çirkin iş (yapmanızı), Allah hakkında bilmediğiniz şeyler söylemenizi emreder." (Bakara 168-169),

¹ **Hasen.** Ebû Dâvud, Sünnet, 1; Tirmizî, İmân, 18; İbn Mâce, Fiten, 17; Dârimî, Siyer, 75; Ahmed, 2/332; 3/120, 145

"Bilmediğin bir şeyin ardına düşme." (İsrâ 36)

Öte taraftan insanlardan pek çoğu, bu fırkalardan zan ve hevâ hü-kümlerine göre bahsetmekte ve kendisine dost edindiği bu fırkalardan bir grubu ve onun reisinin müntesiplerini Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâât'ten say-makta; bunlara muhalif olanları bid'at ehli kabul etmektedir, işte bu da apa-çık bir sapıklıktır.

Çünkü hak ve sünnet bağlılarının önderi ve reisi, ancak ve ancak Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'dir ki O, hevâdan konuşmaz; O'nun söylediği sözler, kendisine vahyedilen vahiyden başka bir şey değildir. O, öyle bir önderdir ki, haber verdiği bütün hususların şüphesiz tasdik edil-mesi, verdiği bütün emirlerde mutlaka itaat olunması gerekir.

Bu mertebe, O'nun dışında hiçbir imam, hiçbir müctehid ve hiçbir önder için söz konusu olamaz. Aksine insanlardan her bir şahsın sözü alınır da, terk edilir de... Ancak Allah Resulü bunun dışındadır.

Artık kim, Resûlullah dışında herhangi bir şahsı sevenleri ve ona muvafakat edenleri Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâât'ten kabul ederken, ona mu-halefette bulunanları ehl-i bid'at ve'l-firka sayarsa -ki bu duruma, dinî hu-suslarda kelâmdaki ve diğer dallardaki imamların etbâından bazı grup-larda rastlanmaktadır-, kendisi bid'at, dalâlet ve tefrika ehlinden olur.

Böylelikle ortaya çıkmaktadır ki; insanlar içinde fırkay-ı nâciye'den olmaya en ziyâde hak sahibi olanlar hadîs ve sünnet ehlidir.

Ki onların, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dışında, kendisine bağlandıkları hiçbir önderleri yoktur; onlar, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sözlerini ve hâllerini insanların en iyi bilenleri, ona isnat edilen sözlerden hangilerinin gerçek, hangilerinin yakıştırmaya olduğunu birbirin-den en güzel ayıranları ve bu hususlarda anlayış ve kavrayış sahibi imam-larıdır.

Onlar, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sözleri ve davranış-larının mânâlarını en iyi bilen kişiler ve tasdik etme, uygulama, bu esaslara dostluk gösterenleri dost bilme ve onlara sevgi gösterme, düşmanlık bes-leyenleri düşman edinme gibi yönlerden Sünnet'e en fazla uyan kimseler-dir.

Onlar, mücmel ve mübhem olan sözleri ve görüşleri, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in getirdiği Kitab ve Sünnet'e arz ederler.

Eğer bir söz ve görüş, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in getirdiği esaslar içinde mevcut değilse onu asla dinin temel konularından saymaz ve sözlerinin hülâsası kılmazlar. Bilâkis kendisiyle Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in gönderildiği Kitab ve Sünnet'i, itikad ve itimat ettikleri asıl kabul ederler.

İnsanların ihtilâf ettikleri, ilâhî sıfatlar, kader, vâid, esmâu'l-husnâ, emr-i bi'l-ma'rûf ve nehy-i ani'l-münker gibi mes'eleleri Allah ve Resulüne arz ederler.

Tefrika ve ihtilâf sahiplerinin ihtilâf ettikleri mücmel lâfızları tefsir eder; bunların mânâlarından Kitab ve Sünnet'e uygun olanları kabul edip, Kitab ve Sünnet'e aykırı olanları red ve iptal ederler.

Asla zanna ve nefislerin arzuladığı hevâya uymazlar. Çünkü zanna tâbi olmak cehalet, Allah'tan bir hidâyet olmaksızın nefsin hevâsının peşine takılmak da zulümdür.

Cehalet ve zulüm, şerrin bir araya gelmesi demektir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara sunduk; onu yüklenmekten kaçındılar, on(un sorumluluğun)dan korktular. Onu insan yükledi; (bununla beraber onun hakkını tam yerine getirmedi.) Çünkü o, çok zâlim, çok câhildir..." (33 Ahzâb 72)

Allah Teâlâ bu âyetin devamında her insanda mutlaka cehalet ve zulmün bulunduğunu, mü'min kul için dâima, bilmediği bir hakkın ortaya çıkacağını ve bu kulun zulüm içinde bulunduğunu bir amelden böylece rücû edeceğini, zât-ı ilâhîsinin de dilediklerinin tevbesini kabul edeceğini bildiği için tevbeyi zikretmiştir. (Bkz. Ahzâb 73)

İnsanoğlunun en hafif zulmü, kendine olan zulümdür. Rabbimiz Azze ve Celle şöyle buyurur:

"Allah iman edenlerin velisidir. Onları karanlıklardan nura ulaştırır. Kâfirlerin velileri (ise) tağuttur. Onları nurdan karanlıklara ulaştırır. İşte onlar ateş ehlidirler. Orada ebedi kalacaklardır. (Bakara 257)

"Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kuluna açık açık âyetler indiren O'dur." (Hadîd 9)

"Elif lâm râ. (Bu) bir Kitab'dır ki, Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa O güçlü ve övgüye lâyık (Allah)'ın yoluna çıkarman için O'nu sana indirdi." (İbrâhîm 1)

Burada şunu da bilmek gerekir ki, usûlü'd-dîn ve kelâmıda şahsiyetlere bağlı zümreler, derece derecedirler. Bunlar arasında birçok usûl konusunda Sünnet'e muhalefet etmiş olanlar vardır, sadece ince birtakım mes'elelerde Sünnet'e muhalif olmuş olanlar vardır.

Bir de Sünnet'i kendisinden daha ziyâde terk etmiş olanları reddetmiş olanlar vardır ki, bunlar reddettikleri bâtil ve söyledikleri hak hususlarda övülürler; fakat bunlar diğer taraftan birtakım hak unsurları red ve inkâr, bâtil hususları da kabul ve ifâde etmek suretiyle bu redlerinde adalet ve itidal ölçülerini aşmış; büyük bir bid'ati, ondan biraz daha hafif bir bid'atle, bir bâtili, ondan biraz daha hafif bir bâtille reddetmişlerdir. İşte bu durum, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat'e mensup kelâmcıların birçoğunda görülmektedir.

Böyleleri, ortaya koydukları bid'ati, Müslümanların cemaatini parçalayan ve ona göre dost edinip, ona göre düşman bildikleri bir görüş haline getirmedikleri takdirde bu, bir hata kâbilindendir ve Allah Teâlâ, böyle durumlarda mü'minlerin hatalarını bağışlar.

Bu ümmetin selefi ve imamlarından birçoğu böyle durumlara düşmüştür. Onların, bir içtihad neticesinde ileri sürdükleri birtakım görüşleri vardır ve bunlar, Kitab ve Sünnet'te sabit olan esaslara muhaliftir. Ama kendilerine muvafakat edenleri dost bilen, muhalif kalanlara düşmanlık besleyenlerle, Müslüman cemaatin arasına tefrika sokan, içtihad ve görüşe dayalı mes'elelerde kendisiyle uyuşanları değil de, muhalif kalanları kâfirlik ve fâsıklıkla itham eden, yine muvafıklarıyla değil de muhalifleriyle savaşmayı dahi helâl sayanların durumu farklıdır, işte bunlar, tefrika ve ihtilâf ehli kimselerdir.

Bundan dolayıdır ki, Müslümanlar içinde cemaatinden ayrılıp uzaklaşan ilk bid'at ehli, Hak'tan uzaklaşan Hâriciler olmuştur. Hâriciler hakkında Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den on vecihle sahih hadîs vârid olmuştur ki, bunları İmam Müslim, "Sahih"inde tahrir etmiştir. İmam

Buhârî de birden fazla vechi tahrir etmiştir.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı, Emîru'l-Mü'minîn Ali b. Ebî Tâlib'in yanında bu Hâricilerle çarpışmış, onlar arasında, Cemel ve Sıffîn olaylarında ortaya çıkan fitnede çarpışma konusunda düştükleri ihtilâf, Haricilerle çarpışma konusunda asla çıkmamıştı.

Ashâb-ı Kiram, Cemel ve Sıffîn'de çarpışma konusunda üç gruba ayrılmıştı:

- * Bir grup, Ali radiyallahu anh ve taraftarları safında çarpışmış,
- * Diğer bir grup karşı tarafta yer almış;
- * Bir başka grup ise savaştan el çekip bir kenarda oturmuşlardı ki, aslında bu durumun tercih edilmesi gerektiğine dair nâslar vârid olmuştur.

Şimdi bu Haricîler, Müslümanların cemaatinden ayrılıp onları kâfir kabul ederek onlarla çarpışmayı helâl sayınca Sünnet, bu Haricîler hakkında vârid olmuş bazı beyânları ihtiva etmiştir. Meselâ Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in şu hadîsini nakledelim:

"Sizden biriniz, onların namazı yanında kendi namazını, onların orucu yanında kendi orucunu ve onların kıraati yanında kendi kıraatini küçük görür, önemsiz sayar. Onlar Kur'an'ı okurlar, ama gırtlaklarından öteye geçmez. Bunlar okun, avı delip sür'atle geçip gittiği gibi İslâm'dan sür'atle uzaklaşırlar. Nerede karşılaşırsanız bunları öldürünüz! Çünkü bunların öldürülmesinde kıyamet günü Allah nezdinde, bunları öldüren kimse için ecir ve mükâfat vardır."¹

İlk Haricî, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem döneminde çıkmıştı. Bu adam, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in (Huneyn Gazvesi'nde elde edilen ganimetleri) taksimini görünce:

"Ey Muhammed! Adaletli davran; âdil taksimat yapmadın!" deme küstahlığında bulunmuş, buna karşılık Allah Resulü:

"Eğer ben âdil davranmamışsam ziyan ve hüsrana uğramışım demektir" buyurmuştu. (Hadîsin bu kısmı muhatap siğası ile: **"Şayet ben**

¹ **Sahih.** Buhârî, Menâkıb, 25, İstîtâbe, 6, 7; Müslim, Zekât, 147, 148; İbn Mâce, Mukaddime, 12; Ahmed, 3/23

âdil davranmamışsam, sen (âdil davranmayan birine tâbi olmakla) ziyan ve hüsrana uğramışsın demektir." şeklinde de rivayet olunmuştur.)

Durumu gören bir sahâbî, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e:

"Ey Allah'ın Resulü, müsaade et de şu münafığın boynunun vurayım" demiş; Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ise:

"Bunun soyundan öyle kimseler çıkacak ki, sizden biriniz bunların namazı yanında kendi namazınızı, bunların orucu yanında kendi orucunu ve bunların kırâatı karşısında kendi kıraatinizi küçük ve önemsiz görecektir..." buyurmuştu.¹

Görüldüğü gibi bid'atlerin kaynağı zan ve hevâya göre Sünnet'e hakaret ve hücum etmektir.

Nitekim İblis de, re'yi ve hevasına göre Rabbinin emrine ta'n etmişti.

Helakte olan fırkaların tâyin ve tesbiti mes'elesine gelince; öncelikle, bu fırkaların dalâlette sayılmaları konusundaki açıklamaları bize ulaşan zatları; Yûsuf b. Esbât ve Abdullah b. el-Mubârek'i zikrederim. Müslümanların bu kadri büyük iki imamı demektedirler ki:

"Bid'atin temelleri dörttür: Râfîzîler, Hâriciler, Kaderiyye ve Mürcie."

Bunun üzerine İbnu'l-Mubarek'e soruldu: "Peki Cehmiyye'ye ne dersiniz?" Cevaben, onların ümmet-i Muhammed'den olmadıklarını ifâde etti. Abdullah b. el-Mubârek şöyle derdi:

"Biz, Yahudilerin ve Hristiyanların sözlerini naklederiz; ama Cehmiyye'nin sözlerini anlatıp nakledemeyiz."

Onun bu sözlerine İmam Ahmed'in ashabından ve diğer zevattan bir grup âlim tâbi olmuş ve demişlerdir ki: "Cehmiyye mensupları kâfirdir; yetmiş iki fırka içerisine, aynen küfürlerini gizleyip müslüman olduklarını söyleyen münafıkların dâhil olmadığı gibi, giremezler; onlar zındıktırlar."

İmam Ahmed'in ashabından ve diğer zevattan bir başka grup ise Cehmiyye'nin yetmiş iki fırkanın içine dâhil olduğunu ifâde etmiş ve böy-

¹ **Sahih.** Buhârî, Meğâzi, 61; Menâkib, 25; Edeb, 95; Müslim, Zekât, 142-148; İbn Mâce, Mukaddime, 12

lece Cehmiyye ile bid'atin temellerini beşe çıkarmışlardır. Bunların görüşüne göre bid'atçı beş ana gruptan her birisi (kendi içinde) on iki fırkadan oluşmaktadır.

İlk görüş sahiplerine göre ise bid'atçı dört ana gruptan her biri kendi içinde on sekiz fırkaya ayrılmaktadır.¹

Bid'at Ehli Tekfir Edilir mi?

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye şöyle demiştir:

"Bu farklı bakış açısı ve gruplandırma, diğer bir esasa ve mes'eleye dayanmaktadır. Bu mes'ele de bid'at ehlinin tekfir edilip edilmeyeceği mes'elesidir. **Cehmiyye**'yi (kâfir olduklarından dolayı) bid'at ehli fırkaların dışında kabul eden kimseler, bu fırkaları kâfir saymamışlardır. Çünkü bu kimseler, **Cehmiyye** dışındaki diğer bid'at ehlini kâfir saymamakta; ama onları fâsıklar ve âsiler menzilesinde, vâid ehli kabul etmekte; "Onlar, cehennemdedir" sözünü, "**Zulüm ile yetimlerin mallarını yiyenler, karınlarına sadece ateş doldurmaktadırlar ve çılgın bir ateşe gireceklerdir.**" (Nisa 10) âyetinde olduğu gibi, yetim malını yemek ve benzeri diğer günahlar hakkında vâid sözler gibi değerlendirmektedirler.

Cehmiyye'yi bu fırkalardan kabul edenler ise, iki görüşe ayrılırlar:

Bir grup; onların tamamını kâfir kabul etmektedir ki, bu görüşü sadece imamlara ve kelâmcılara müntesip sonraki bazı kimseler ileri sürmüştür.

Selef ve imamlar ise; "tafdil" görüşüne sahip bulunan Şia, Mürcie ve benzerlerinin tekfir edilmemesi konusunda herhangi bir ihtilâfta bulunmamışlardır. İmam Ahmed'den gelen rivayet ve deliller de onun bu grupları tekfir etmediğinde birleşmiştir. Gerçi İmam Ahmed'e veya onun mezhebindeki esaslara aykırı olarak, İmam Ahmed'in ashâbı arasında - gerek bu gruplar, gerek diğerlerinden- bütün bid'at ehlinin tekfir olunacağını nakle-denler çıkmıştır. Hattâ bunlardan bir kısmı, bu ve diğer bid'at gruplarının

¹ Şeyhülislâm İbn Teymiyye'nin bu beyânına göre ilk görüş sahiplerine nispetle yetmiş iki sapık fırka tamam olmaktadır (4x18=72). Fakat bid'atçı beş ana grubun her biri on iki fırkaya ayrıldığında geride on iki sapık fırka daha kalması gerekir (5x12=60; 72-60= 12). Bu on iki sapık fırkanın kimlerden oluştuğuna, ya da bu hesap açığına İbn Teymiyye burada temas etmemiştir.

ebediyyen cehennemde olduklarını ifâde etmişlerdir. Ancak bu, İmam Ahmed'in mesnedine ve şeriata atfedilmiş bir yanılıdır.

Bu konuda diğer grup ise; bid'at ehlini günahkârlar zümresine ilhak ettikleri için, bid'at ehlinen hiçbir şahsı tekfir etmeyenlerdir. Bunlar şöyle derler: "Nasıl ki bir günah sebebiyle hiç kimseyi tekfir etmemek Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat'ın temel prensiplerinden ise, tıpkı bunun gibi Ehl-i Sünnet hiçbir kimseyi bir bid'at sebebiyle tekfir etmez."

Yalnız seleften ve imamlardan intikal eden sahih rivayetler ilâhî sıfatları inkâr eden "hâlis-muhlîs Cehmiyye"nin tekfiri konusunda bir takım lâfızların kullanıldığına işaret etmektedir. Zaten bu Cehmiyye'nin görüşlerinin gerçek yönü şudur ki, onlara göre: (Hâşâ) Allah konuşmaz, görmez, mahlûkâtın farklılığı yoktur; O'nun ilmi, kudreti, semî', basar ve hayat sıfatları da yoktur; Kur'an mahlûktur,- cehennem ehli Allah'ı nasıl göremeyecekse Cennet ehli de göremeyecektir... vs...

Hâriciler ve Râfizîlere gelince; bunların tekfiri konusunda İmam Ahmed'den ve diğer imamlardan nakledilen ihtilâf ve tereddütler vardır.

Ama bu kimseler, Allah Teâlâ'nın yazgısını ve ilmini inkâr eden Kaderiyye'yi tekfir etmişler; yalnız Allah'ın ilmini kabul edip kulların fiillerini yarattığını kabul etmeyenleri tekfir etmemişlerdir.

Bu meselede ayırıcı söz olarak şu iki esasın zikredilmesi gereklidir:

1 - Bilinmelidir ki, ehl-i salât'tan (görünüşünün aksine) hakikatı halde kâfir olan kişi, ancak ve ancak münafıktır.

Allah Teâlâ'nın, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'i peygamber olarak gönderip O'na Kur'an'ı inzal buyurduğu ve Allah Resulünün Medine'ye hicret ettiği andan bu yana insanlar, üç sınıfa ayrılmışlardır:

- 1 - Mü'min,
- 2 - Küfrünü izhâr eden kâfir ve
- 3 - Küfrünü gizleyen münafık...

Bu sebeple Allah Teâlâ, Bakara sûresinin başında bu üç sınıfı zikretmiş; mü'minlerin tavsifiyle ilgili olarak dört âyet, kâfirler hakkında iki âyet, münafıklar hakkında ise on küsur âyet inzal buyurmuştur.

Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'in birçok yerinde kâfirlerden ve münafıklardan bahsetmiştir. Meselâ şu âyetleri burada zikrederim:

"Kâfirlere ve münafıklara itaat etme." (Ahzab 48)

"Şüphesiz Allah, bütün münafıkları ve kâfirleri Cehennem'e toplayacaktır." (Nisa 140)

"Bugün artık ne sizden (münafıklardan), ne de kâfirlerden fidye alınmaz." (Hadîd 15)

(Bu ve benzeri âyetlerde) Allah Teâlâ, müslüman olduklarını izhâr etmeleri sebebiyle münafıkları kâfirlerden ayırd etmek üzere, ikisi arasında atıf kullanmıştır. Yoksa aslında münafıklar, kâfirlerden daha beterdirler. Nitekim Hak Teâlâ buyurur:

"Doğrusu münafıklar, ateşin en aşağı tabakasındadırlar." (Nisa 145)

"Ve onlardan (münafıklardan) ölen birine asla namaz kılma, onun kabri başında da durma. Çünkü onlar, Allah'ı ve Resulünü tanımadılar." (Tevbe 84),

"De ki: 'İster gönüllü, ister gönülsüz sadaka verin; sizden kabul edilmeyecektir. Çünkü siz yoldan çıkan bir kavimsiniz!' Sadakalarının kabul edilmesine engel olan sadece şudur: Onlar Allah'ı ve Resulünü inkâr ettiler, namaza da üşene üşene gelirler ve istemeye istemeye sadaka verirler." (Tevbe 53-54)

Durum böyle olduğuna göre, bid'at ehli arasında da zındık münafıklar vardır; işte bunlar kâfirdir. Ve böyleleri, Râfızîlerle Cehmiyye arasında çoktur. Bunların reisleri de zındık münafıklardır. Aynı şekilde "rafz" bid'atini ilk çıkaran bir münafıktı. Cehmiyye akidesi de aynı durumda olup aslı zındıklık ve nifak idi. Bu sebeptendir ki, batini felsefeci Karmatîler ve benzerlerinden münafık zındıklar, aralarındaki yakınlık dolayısıyla Râfızîliğe ve Cehmiyye'ye meylederlerdi.

Yalnız, bid'at ehli arasında bâtinen ve zahiren iman sahibi olan, ama aynı zamanda cehalet ve zulüm sebebiyle Sünnet'ten ayrılarak hatalar içerisine düşenler de vardır. Bunlar ne kâfirdirler, ne de münafık.

Ama bunlarda bazen, fâsık veya âsî duruma düşmelerine sebep

olan bir taşkınlık ve zulüm meydana gelebilir.

Bazen da te'vil ederek hataya düşmüş, bu sebeple de hataları affedilmiş olabilirler.

Hattâ bazen bütün bunların yanı sıra bu kimselerde öyle bir iman ve takva bulunabilir ki, bu kimseler, iman ve takvaları oranında Allah'ın veliliğini kazanabilirler. Bütün bu söylediklerimiz, burada söz konusu edilmesi gerekli iki esastan birincisi idi.

2 - İkinci esasa gelince; bir söz ve görüş, küfür olur; namazın, zekâtın, orucun ve haccın farz olduğunu inkâr; zinayı, içkiyi, kumarı, yasaklanmış evlilikleri helâl saymak gibi. Ama bunlara böylece inanan kimse, kendisine hitabın ulaşmadığı bir konumda ve durumda bulunabilir. Bu sebeple de bu hitabı inkâr eden kişi tekfir olunmaz. Meselâ henüz yeni Müslüman olmuş, ya da uzak bir çölde yetiştiği için İslâm'ın prensipleri kendisine tamamen ulaşmamış kimse böyledir. İşte bu kimse, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e inzal buyurulduğunu bilmediği takdirde O'na inzal olunan herhangi bir esası inkâr etmesi sebebiyle kâfirlikle damgalanmaz.

İşte Cehmiyye'nin söz ve görüşleri de bu türden olup bunlar Rab Teâlâ'nın üzerinde bulunduğu hâli ve Allah'ın Resulüne inzal buyurduğu esasları inkâr etmektedirler.

Cehmiyye'nin görüşleri, üç yönden aşırılığa gitmiştir:

1 - Kitab'ta, Sünnet'te ve İcmâ-ı ümmette bunların görüşlerine muhalif naslar pek çok ve meşhurdur. Cehmiyye, bu nasları ancak tahrif etmek suretiyle reddetmekte, kendilerine muhalif saymaktadır.

2 - Cehmiyye'nin görüşlerinin gerçek yüzü, nasıl ki imanın aslı Allah'ı ikrar, küfrün aslı da Allah'ı inkâr ise, Rab Teâlâ'yı işlevsiz kılmak (ta'tîl)dir. Gerçi bunlar arasında sözlerinin ve görüşlerinin buna vardığını bilmeyenler de vardır.

3 - Cehmiyye, bütün din sâlikleri ve bütün fıtrat-ı selime sahiplerinin üzerinde ittifak ettikleri hususlara muhalefet etmektedir. Fakat buna rağmen ortaya attıkları şüpheler sebebiyle, Cehmiyye'nin görüşlerinden birçoğu iman sahiplerinden birçoğuna gizli kalabilir ve onlar da bunların haklı olduğunu zannedebilirler, aslında bu mü'minler, bâtinen ve zahiren Allah'a ve Resulüne inanan kişilerdir.

Böylece durum, diğer bid'at gruplarına olduğu gibi bunlara da karışmış, şüphe ve iltibaslar ortaya çıkmıştır. İşte bu kişiler asla kâfir değildir. Ancak bunlar arasında fâsıklar ve âsiler bulunabilir; hata sahibi oldukları halde hataları bağışlanmış kimseler olabilir; hattâ bunlarda öyle bir iman ve takva bulunabilir, bu iman ve takva oranında kişi Allah'ın veliliğini kazanmıştır.

Ehl-i Sünnet'in kendisiyle Hâriciler, Cehmiyye, Mu'tezile ve Mür'cie'den ayrıldığı görüşün aslı şudur ki, iman artar ve cüz'lere ayrılır. Nitekim Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"Kalbinde zerre mikdarı iman bulunan kişi Cehennem'den çıkacaktır."¹

Bu takdirde bu imana göre Allah'ın velîsi olma keyfiyeti de artar ve cüz'lere ayrılır.

Bid'atlerin temeli böylece bilinince Hâricilerin görüşlerinin temeli şudur ki; Hâriciler, günahlar sebebiyle tekfir ederler; günah olmayan şeyleri günah sayarlar; -mütevâtir bile olsa- Kitab'ın zahirine muhalif olan Sünnet'e değil, Kitab'a ittibâyı gerekli görürler; kendilerine muhalefet edenleri kâfir ilân eder; aslen kâfir olanlar hakkında helâl saymadıkları şeyleri, kendileri nezdinde mürtet oldukları için muhalifleri hakkında helâl sayarlar. Nitekim Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"Müsülmanları öldürür, putperestleri bırakırlar."²

Bu münâsebetle bunlar, benzeri şer'î görüşleri arasında Osman radiyallahu anh'ı, Ali radiyallahu anh'ı ve taraftarlarını tekfir etmişler, aynı şekilde Sıffîn olayında bulunan her iki tarafı da kâfir saymışlardır.

Râfizilerin görüşlerinin temeli de şudur: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, Ali radiyallahu anh'ı, özre mahal bırakmayacak bir şekilde kesin olarak tâyin etmiştir. Ali b. Ebî Tâlib, ma'sûm imamdır; ona muhalefet eden, kâfir olur. Muhacirler ve Ensâr, Ali'nin tâyini ile ilgili bu nassı gizlemiş ve ma'sûm imamı inkâr etmişler; hevalarına uyup dini tebdil, Şeriatı tağyir etmişlerdir; zulme ve taşkınlığa gitmişler - hattâ ashâbtan ya on küsur, ya

¹ **Sahih.** Buhârî, Tevhîd, 36; Müslim, imân, 147, 149; Tirmizî, Birr, 61

² **Sahih.** Buhârî, Tevhîd, 23; Müslim, Zekât, 143; Ebû Dâvud, Sünnet, 31

da biraz daha fazla olmak üzere çok az bir topluluk dışında diğerlerini tamamen kâfir saymışlardır.

Râfizîler şunu da söylerler: "Ebû Bekr, Ömer ve benzerleri baştan beri hep münafık idiler" Bazen de şöyle derler: "Hayır, önce iman etmişlerdi; ama sonra kâfir oldular."

Râfizîlerin çoğunluğu, kendi görüşlerine muhalif olanları tekfir eder, kendilerini "mü'min" diye isimlendirip muhaliflerine "kâfir" derler. Görüşlerinin yayılma imkânı bulamadığı İslâm şehirlerini "dâru'r-ridde" kabul edip, müşriklerin ve Hristiyanların şehirlerinden daha kötü durumda sayarlar. Bu sebeple Yahudileri, Hristiyanları ve müşrikleri, bir kısım cumhûr-u müslimîn'e karşı, onlarla muharebe ve mukâtele konusunda dost edinirler. Nitekim cumhûr-u müslimîn'e karşı müşrik kâfirlerle, Hristiyan Frenklerle ve Yahudilerle dostluklar kurdukları, anlaşmalar sağladıkları bilinen bir husustur.

Ayrıca bu Râfizîlerden zındıklık ve nifakın anaları çıkmıştır; bâtinî Karâmita zındıklığı ve benzerleri gibi...

Şüphe yok ki bunlar, bid'atçı zümreler arasında Kitab ve Sünnet'ten en uzak olanlardır. Bu sebeptendir ki Râfizîler, halk gözünde Sünnet'e muhalefetle meşhur olmuşlardır. Halkın çoğunluğu "sünnî"nin zıddını ancak "râfızî" olarak bilir. Halktan biri: "Ben, sünnîyim", dediği zaman bununla o: "Ben, râfızî değilim" demek istemiştir.

Yine şüphe yok ki Râfizîler, Haricîlerden daha beterdirler. Şu kadar var ki Haricîler, İslâm'ın ilk döneminde ehl-i cemaate karşı kılıç çekmişlerdi. Ama Râfizîlerin, kâfirlerle dostluk kurması, Hâricilerin kılıçlarından daha tehlikelidir. Karâmita, İsmâiliyye ve ehl-i cemaate karşı savaş açmış diğer fırkalar da hep Râfizîliğe müntesiptirler. Haricîler, doğru sözlülükle tanınıyorlardı. Râfizîler ise yalancılıkla ünlüdürler. Haricîler, İslâm'dan ayrılıp uzaklaşmışlardı; bunlar ise İslâm'a karşı savaş ilân ediyorlar.

Hâlis-muhlis Kaderiyye'ye gelince; Kaderiyye bu Râfizîlerden çok daha iyi, Kitab ve Sünnet'e daha yakındır. Yalnız Kaderiyye'nin Mu'tezîle ve benzeri bazı fırkaları, aynen Cehmiyye gibidir. Bunlar da kendilerine muhalefet edenleri tekfir eder, müslümanların kanını helâl sayar ve böylece onlara yakınlık gösterirler.

Mürctie ise; bu üst üste yığılmış bid'at taraftarlarından değildir.

Bilâkis bunların görüşüne, fıkıh ve ibâdet ehli bazı kimseler de katılmıştı ve önceleri ancak ehl-i sünnet'ten sayılıyorlardı; ama giderek saçma sapan görüşleri alıp benimsemeleri sebebiyle durumları haktan ayrıldı.

Ne zaman ki kendilerine tâbi olunan meşhur zevattan bir topluluk "irca" ve "tafdîl" görüşüne nispet olundu, işte o zaman, bunların görüşünden nefret ettirmek üzere meşhur sünnet imamları, tafdîl görüşüne sahip Mürcie'yi zem konusunda açıklamalarda bulunmaya başladılar. Meselâ Süfyân es-Sevrî diyordu ki:

"Kim, Ali radiyallahu anh'ı Ebû Bekr radiyallahu anh'e ve iki şeyhe (Ömer ve Osman radiyallahu anhuma'ya) takdim eder, onlardan faziletli görürse, Muhâcirûn ve Ensâr'ı zem ve tahkir etmiş olur. Böyle bir inanca sahip olan kişi için Allah Teâlâ'ya ulaşacak bir amel olacağını sanmıyorum."

Evet, Süfyân es-Sevrî böyle veya bu mealde bir şey diyordu. O, bunları, bazı Kûfeli imamlara Ali ra'ın takdimi mes'elesi nispet edilince söylemişti. Eyyûb es-Sahtiyânî de şöyle diyordu: "Kim, Ali'yi Osman'a takdîm ederse, Muhâcirûn ve Ensâr'ı' zem ve tahkir etmiş olur."

O, bunları kendisine bazı Kufe imamlarının böyle bir iddiası ulaştığı zaman söylemişti. Eyyûb es-Sahtiyânî'nin daha sonra bu düşüncesinden vazgeçtiği de nakledilir. Meşhur bazı zevat "irca" görüşüne nispet olunca Mürcie'nin zemmi konusunda İmam Sevrî, Mâlik, Şafîî ve diğer âlimlerin beyânları da bu kabildendir.

İmam Ahmed'in bu konudaki açıklaması da, kendisinden önce yaşamış hidâyet imamlarının açıklamalarının bir benzeridir. İmam Ahmed'in bu hususta kendiliğinden uydurup ortaya attığı bir söz yoktur. Ancak o, Sünnet'i açıklamış, Sünnet'i savunmuş ve Sünnet muhaliflerinin hâlini ortaya koymuş; Sünnet üzere cihâd etmiş; Sünnet uğrunda, hevaların ve bid'atlerin çıkardığı eziyetlere sabretmiştir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Sabrettikleri ve âyetlerimize kesinlikle inandıkları zaman, onların içinden, buyruğumuzla doğru yola ileten önderler yetiştirmiştik." (Secde 24)

Sabır ve yakîn... İşte bu ikisi ile dinde imamlık mertebesine erişilir...

İşte İmam Ahmed bütün bunları îfâ edince isminin başına, kendisiyle şöhret bulduğu "Sünnet'te imamlık" vasfı gelmiş ve o, kendisinden önce gelenlere nasıl tâbî olmuşsa artık sonrakilere de önder olmuştur.

Ya değilse... Sünnet, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den sahabenin, sahabeden tâbiünun, tâbiünden etbâ'ın... kıyamete kadar devam edecek sırayla telâkki ettikleri şeylerdir. Gerçi bazı imamlar Sünnet'i daha iyi bilir ve üzerinde daha ziyâde sabr-u sebat ederler. Şüphesiz Allah Teâlâ, en iyi bilen ve en güzel hükmedendir; her şeyi bilen O'dur."¹

Hâricîler Tekfîr Edilir mi?

Ebû Gâlib dedi ki: "Ebû Umame radiyallahu anh dedi ki:

"Öldürülen Haricîler, gök tabakası altında öldürülenlerin en kötüleridir. Öldürülen insanların en hayırlısı da Haricîlerin öldürdüğü kimselerdir. Hâriciler Cehennem ehlinin köpekleridir. Bunlar müslüman idiler sonra kâfir oldular." Ebû Galib diyor ki:

"Ben Ebû Umâme radiyallahu anh'e: "Bu söz, senin söylediğin bir şeydir!" dedim. Ebû Umame radiyallahu anh:

"Hayır! Ben bu sözü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den işittim" dedi"²

Şeddad b. Abdillâh b. Ebi Ammar'dan: "Ebu Umame el-Bahili radiyallahu anh'in Dımaşk kapısı yanında Haricilerin başında durduğuna ve şöyle dediğine şahit oldum:

"Cehennem köpekleri! (Bunu üç defa söyledi) Onların öldürdüğü kimseler öldürülenlerin en hayırlılarıdır." Gözleri yaşardı. Birisi ona:

"Ey Ebu Umame! Onların cehennem köpekleri olduğunu söylemen, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den işittiğin bir şey mi yoksa kendi görüşün mü?" dedi. Ebu Umame radiyallahu anh dedi ki:

"Şayet size söylediğimi Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bir, iki, üç sefer (böylece yediye kadar saydı) işitmeseydim büyük bir cürrette bulunmuş olurum." Adam:

¹ İbn Teymiyye, Mecmuu'l-Fetava 3/345 vd.

² **Sahih**. İbn Mâce (176) el-Elbani hasen demiş, Şuayb el-Arnaut: sahih demiştir.

“Gözlerinin de yaşardığını gördüm” dedi. Dedi ki:

“Onlar müminler iken imanlarından sonra küfre girdiler. Sonra **“Fırkalara ayrılan ve kendilerine açık deliller geldikten sonra ihtilaf edenler gibi olmayın.”** (Al-i İmran 105) ayetini okudu.”¹

El-Hallal, Yusuf b. Musa’dan rivayet ediyor: Ebu Abdillâh Ahmed b. Hanbel’e:

“Hariciler kâfirler midirler?” diye soruldu. Ahmed:

“Onlar marikadır (okun yaydan çıktığı gibi çıkanlardır)” dedi.

“Peki kafirler midirler?” denildi. Ahmed dedi ki:

“Onlar okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkanlardır.”²

Yine Hallal Muhammed b. Ebi Harun’dan rivayet ediyor: “İshak dedi ki:

“Ebu Abdillâh (Ahmed b. Hanbel’e) Haruriler ve marika tekfir edilirler mi?” diye soruldu. Dedi ki:

“Beni bu sorudan muaf tut ve hadiste geleni söyle.”³ Ayrıca İbn Hâni de bunu Mesail’inde rivayet etmiştir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Ümmet, Haricileri kötülemede ve onları sapık görme hususunda ittifak etmişlerdir. Fakat tekfir edilmeleri hususunda iki görüş üzerinde ihtilaf etmişlerdir. Malik, Ahmed ve Şafii’nin arasında onların tekfirleri hususunda ihtilaf vardır. Bu yüzden hariciler hakkında Ahmed’den ve başkalarından iki kavil vardır;

Birincisi: onlar bâgîler (isyancılar)dır.

İkincisi: onlar mürtedler gibi kâfirlerdir, öldürülmeleri caizdir, onlardan esir alınanları öldürmek caizdir, kaçanları takip edilir, güç yetirilenleri mürtedler gibi tevbe ettirilir, tevbe etmezlerse öldürülürler.”⁴

İmam Acurri rahimehullah eş-Şeria’da şöyle demiştir: “Eski ve yeni âlimler, haricilerin kötü bir topluluk olduklarında, namaz kılsalar da, oruç

¹ **Hasen.** Hâkim (2/163) Taberani (8/267)

² **Hasen.** Hallal es-Sunne (s.145 no:111) Es-Sunne muhakkiki Dr. Atiyye ez-Zahrani: isnadı hasendir dedi.

³ **Sahih.** Hallal, es-Sunne (no:112) Muhakkiki isnadının sahih olduğunu söylemiştir.

⁴ İbn Teymiyye, Fetava (28/518)

tutsalar da, ibadetlerde gayretli olsalar da bunların kendilerine faydası olmayıp, onların Allah Azze ve Celle'ye ve Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'e isyan eden kimseler olduklarında ihtilaf etmemişlerdir. İyiliği emredip kötülüğü yasaklamayı izhar etseler de bu onlara fayda vermez. Zira onlar Kur'an'ı hevalarına göre tevil eden bir kavimdir. Hariciler ve onların mezhebinde olan kimseler necis, pislik, şirret kimselerdir, eskide ve yenide bu mezhebin pisliklerine diğer hariciler varis olmuşlar, yöneticilere karşı huruç etmişler ve Müslümanların öldürülmesini helal saymışlardır.

Ümmetin cumhuru onların kâfir olduklarına hükmetmiştir. Bu konudaki delil, gelen hadislerdir.

Alî b. Ebî Tâlib radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim: **"Âhir zamanda yaşları genç, akılları ermez bir kavim meydana çıkacak. Bunlar mahlûkâtın en hayırlı sözlerini söyleyecek, Kur'ân okuyacaklar fakat okudukları Kur'ân gırtlaklarından aşağı geçmeyecek. Dînden, okun avı delip geçtiği gibi çıkacaklar. Böylelerine rastladınız mı hemen öldürün. Çünkü onları öldürenlere kıyamet gününde Allah indinde büyük ecir vardır."**¹

Ebû Saîd el-Hudrî radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **"Ümmetimde iki fırka meydana gelecek, bunların arasından biri dinden çıkacak. Bunların katlini hakka en yakın olan fırka üzerine alacaktır."**²

Abdullah b. Ömer Radiyallahu anhumâ'dan, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Öyle genç bir cemâat türeyecek ki Kur'an okuyacaklar. Fakat okudukları Kur'an onların boğazlarının çemberlerinden öteye geçmeyecektir. Onlardan bir grup çıktıkça hemen kökleri kazınmalıdır." İbn Ömer dedi ki:

"Ben Rasûlulah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den: "Onlardan bir grup çıktıkça hemen kökleri kazınmalıdır" fıkrasını yirmi defadan fazla işittim." İbn Ömer radiyallahu anhuma bundan sonra Rasûlullah'ın buyurduğu hadisin son parçasını şöyle nakletti:

"Nihayet bu cemâatin sürdürdüğü hile ve aldatma esnasında

¹ **Sahih.** Buhârî (3611, 6930) Muslim (1066)

² **Sahih.** Muslim (1065, 151)

veya onların askerleri arasında Deccal çıkıverecektir.”¹

Hafız İbn Hacer, el-Feth'de (12/313) haricilerin kâfir olduklarını söyleyen Buhârî gibi âlimlerden bir topluluğu zikretmiştir. Haricileri tekfir edenlerden biri de Hafız Ebu Bekr İbnu'l-Arabi'dir. Hafız İbn Hacer der ki:

“Bu hususu Kadı Ebu Bekr b. el-Arabi, Tirmizi şerhinde açıklamış ve: “Doğrusu hariciler kâfirlerdir. Zira hadiste **“İslam’dan çıkarlar”** buyruluyor. Yine: **“Onlara yetişirsem Ad kavminin öldürüldüğü gibi onları öldürürdüm”** buyrulmuştur. Bir lafzında “semud kavmi gibi” geçer. Her iki kavim de kâfirler olarak helak edilmişlerdir. Yine hariciler hakkında: **“Onlar mahlûkatın en şerlileridir”** buyrulmuştur. Bununla ancak kâfirler nitelenir. **“Onlar Allah’ın en çok buğzettiği kimselerdir”** buyrulmuştur. Çünkü onlar kendilerinin itikadına muhalefet eden herkesi kâfirlik ve cehennemde ebedi kalmakla suçlarlar. Bu ismi (kâfir ismini) onlardan daha çok hak eden yoktur.”

Yine es-Subkî de haricileri tekfir edenlerdendir. Hafız İbn Hacer’in nakline göre es-Subki Fetvas’ında şöyle demiştir:

“Haricilerin ve Gulat Rafizilerin kâfir olduklarının göstergesi, meşhur sahabeleri tekfir etmeleri, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in onlar hakkındaki cennetlik olduklarına dair şahitliğini yalanlamalarıdır.” İbn Hacer dedi ki: bu bana göre sahih bir delil getirmedir.”

Yine İmam Kurtubi el-Mufhim’de: “Haricilerin tekfir edilmeleri hadis-teki en açık husustur” demiştir.

Yine Kurtubi şöyle demiştir: “Haricilerin tekfir edilmeleri, onlarla sa-vaşılması, mallarının ganimet edilmesi, Hadis ehlinden bir grubun görüşüdür. Haricileri tekfir etmeyenler, onların isyancı bagiler oldukları, çünkü birliği bozarak harp açtıkları görüşündedirler.”

Yine el-Hasen b. Muhammed b. Ali, bir rivayete göre Şafii ve İmam Malik ile Hadis ehlinden bir taife haricileri tekfir etmişlerdir.²

Muasırlardan ise Şeyh Abdulaziz b. Baz rahimehullah haricileri tekfir edenlerdendir.

¹ **Sahih.** İbn Mace (174) Elbani de sahih olduğunu belirtmiştir. Sahihu Camii’s-Sağır (6/362. Hadis no:8027) Zevâidu İbn Mace’de Hafız Busayri şöyle demiştir: Bunun senedi sahihtir. Buhari bunun bütün râvilerini hüccet saymıştır.

² Bkz.: el-İbanetu’s-Suğra (152) eş-Şifa (2/1057) el-Mugni (12/239)

Bid'at Ehline Karşı Tavır Koymak Hâricîlik Değildir!

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ
بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذَا مِثْلُهُمْ

“Allah size Kitapta “Allah'ın âyetlerine küfredildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, (onlar konuyu değiştirip) başka bir konuşmaya dalmadıkça, onlarla birlikte oturmayın.” (diye bir âyet) indirmiştir. Aksi halde, siz de onlar gibi olursunuz.” (Nisâ 140)

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي

حَدِيثٌ غَيْرُهُ وَإِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرِى مَعَ الْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ

“Âyetlerimiz üzerinde (lüzumsuz münakaşaya) dalıp (onlar hakkında ileri geri) konuşan kimseleri gördüğün zaman, (onlar konuyu değiştirip de) başka bir konuya dalmadıkça onlardan uzak dur. Eğer şeytan bunu sana unutturursa, hiç olmazsa hatırladıktan sonra, zâlim kişilerle beraber oturma.” (En’âm 68)

İmrân b. Husayn radiyallahu anh’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

مَنْ سَمِعَ بِالذَّجَالِ فَلْيَنْأَ عَنْهُ فَوَاللَّهِ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَأْتِيهِ وَهُوَ يَحْسِبُ أَنَّهُ
مُؤْمِنٌ فَيَتَّبِعُهُ مِمَّا يُبْعَثُ بِهِ مِنَ الشُّبُهَاتِ أَوْ لِمَا يُبْعَثُ بِهِ مِنَ الشُّبُهَاتِ

“Deccâl’i işiten ondan uzaklaşsın. Allah’a yemin olsun, kişi ona gider de, onu mü’min zannederek attığı şüphelere veya onun hakkında meydana gelen şüphelere tabî olurur.”¹

Ebû Hureyre radiyallahu anh’dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

الْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ

“Kişi dostunun dini üzeredir. Her biriniz kiminle dostluk ettiğine baksın.”²

Abdurrahman b. Yezid rahimehullah’tan: Abdullah b. Mes’ud radiyallahu anh şöyle dedi:

إِيَّاكُمْ وَمَا يُحَدِّثُ النَّاسُ مِنَ الْبِدْعِ، فَإِنَّ الدِّينَ لَا يَذْهَبُ مِنَ الْقُلُوبِ

1 **Sahih.** Ahmed (4/341); Ebû Dâvûd (4/116) Sahîhu'l-Câmi (6301)

2 **Hasen.** Ahmed (2/303, 334); Ebû Dâvûd (4833); Tirmizî (2378) Hâkim (4/188) el-Elbani, es-Sahiha (927)

بِمَرَّةٍ , وَلَكِنَّ الشَّيْطَانَ يُحْدِثُ لَهُ بَدْعًا حَتَّى يُخْرِجَ الْإِيمَانَ مِنْ قَلْبِهِ , وَيُوشِكُ أَنْ يَدْعَ النَّاسُ مَا أَلْزَمَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَرَضِهِ فِي الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ وَالْحَلَالِ وَالْحَرَامِ , وَيَتَكَلَّمُونَ فِي رَبِّهِمْ عَزَّ وَجَلَّ , فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ الزَّمَانَ فَلْيَهْرُبْ » . قِيلَ : يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَإِلَى أَيْنَ ؟ " قَالَ : «إِلَى لَا أَيْنَ» . قَالَ : «يَهْرُبُ بِقَلْبِهِ وَدِينِهِ , لَا يُجَالِسُ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الْبِدْعِ

“Sizleri insanların çıkardıkları bid’atlerden sakındırırım. Şüphesiz din, kalplerden tek seferde gitmez. Lakin şeytan bunun için bid’atler çıkarır da, iman kişinin kalbinden gider. İnsanların Allah’ın kendilerini sorumlu tuttuğu; namaz, oruç, helal, haram gibi farzları terk edip, rableri Azze ve Celle hakkında konuşmaları yakındır. Kim bu zamana yetişirse kaçsın.” Denildi ki:

“Ey Ebu Abdurrahman! Nereye kaçsın?” İbn Mes’ud radiyallahu anı dedi ki:

“Nereye değil! Kalbiyle ve diniyle kaçsın. Bid’at ehlinde hiçkimseyle beraber oturmasın.”¹

Ebû Kılâbe şöyle dedi: “Hevâ ehliyle oturmayın ve onlarla tartışmayın. Zira ben sizi sapıklıklarına daldırmalarından veya sizi bildiğiniz konularda şüpheye düşürmelerinden emin değilim.”²

Hişâm dedi ki: “el-Hasen (el-Basrî) ve Muhammed (b. Sîrîn) şöyle derlerdi:

1 **Hasen mevkuf.** El-Lâlekâî, İtikad (196) Esbehânî, et-Tergib ve't-Terhib (477) Esbehânî, el-Hucce Fi Beyani'l-Mahacce (1/339)

2 **Sahih maktu.** Dârimî (1/120); el-Lâlekâî (1/134) Ebû Nuaym, Hilye (2/287); İbn Asâkir, Tarihu Dimeşk (28/298); Beyhakî, Şuabu'l-İmân (7/60); İbn Sa'd, Tabakat (7/184); Ebû Ubeyd, el-Emsâl (s.22); İbn Ebî Zemeneyn, Usûlu's-Sunne (236); Âcurrî, eş-Şerîa (111, 1973); Firyâbî, el-Kader (327, 331); İbn Vaddâh, el-Bid'a (119); Abdullah b. Ahmed, es-Sunne (99) Şeyh Mukbil b. Hadi, Neşru's-Sahîfe (s.52)

“Hevâ sahipleriyle oturmayın. Onlarla ne tartışın ne de onları dinleyin.”¹

Mufaddal b. Muhelhel şöyle demiştir: “Şayet bir bid'at sahibi senin yanına oturur da bid'atinden konuşsaydı ondan sakınır ve ondan kaçardım. Lakin o meclisinin başında sana sünnete dair hadisler rivayet eder, sonra da sana bid'atini bulaştırır. Belki de bu senin kalbine yapışır. Peki, onu kalbinden nasıl çıkaracaksın?”²

Sâbit b. Aclân şöyle dedi: “Enes b. Mâlik'e, İbnu'l-Museyyeb'e, el-Hasen el-Basrî'ye, Saîd b. Cubeyr'e, eş-Şa'bî'ye, İbrahim en-Nehâî'ye, Atâ b. Ebî Rabâh'a, Tâvus'a, Mucâhid'e, Abdullah b. Ebî Muleyke'ye, ez-Zuhrî'ye, Mekhûl'e, el-Kâsım b. Abdirrahman'a, Atâ el-Horâsânî'ye, Sâbit el-Bunânî'ye, el-Hakem b. Utbe'ye, Eyyûb es-Sahtiyânî'ye, Hammâd'a, Muhammed b. Sîrîn'e, Ebû Âmir'e – ki o Ebû Bekr es-Sıddîk'a yetişmişti – Yezîd er-Rakkâşî'ye ve Suleymân b. Mûsâ'ya yetiştim. Hepsi de bana cemaatte bulunmamı emrediyor ve hevâ sahiplerinden beni yasaklıyorlardı.”³

Sufyân es-Sevrî'den: Bid'at sahibiyle oturan kimse şu üç şeyden birinden kurtulamaz: Ya başkasına bir fitne olur, ya kalbine bir şey girer de bu sebeple Allah onu cehenneme atar, ya da şöyle der:

“Allah'a yemin olsun ne konuştuğularına aldırmiyorum. Ben kendime güveniyorum.” Her kim göz açıp kapayıncaya kadar dini konusunda Allah'tan emin olursa, ondan onu çekip alır.”⁴

Abdullah b. Mes'ûd radiyallahu anh şöyle dedi: “İnsanları dostlarıyla değerlendirin. Zira kişi ancak hoşlandığı kimselerle dostluk eder.”⁵

İbn Avn şöyle demiştir: “Bid'at ehlinin meclislerine katılanlar bize

1 **Sahih maktu.** Dârimî (1/121); İbn Batta, el-İbâne (2/444); el-Lâlekâî (1/133) İbn Sad, Tabakat (7/172); İbn Abdilberr, el-Câmi (2/96); Beyhakî, Şuab (7/61); Herveî, Zemmû'l-Kelâm (754); İbn Vaddâh, el-Bid'a (126); Ebû İshâk el-Cuzcânî, Ahvâlu'r-Ricâl (s.36) Şeyh Mukbil b. Hâdî, Neşru's-Sahîfe (s.51)

2 **Hasen maktu.** İbn Batta, el-İbâne (2/444)

3 **Hasen maktu.** Taberânî, Musnedu's-Şâmiyyîn (3/279); el-Lâlekâî (1/132) İbn Asâkir, Tarih (11/134); Fesevî, el-Ma'rife (3/375)

4 İbn Vaddâh, el-Bid'a (s.89).

5 **Hasen mevkuf.** İbn Ebî Şeybe (25592); Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr (9/187); İbn Batta, el-İbâne (2/477) İbn Ebî'd-Dunya, el-İhvan (38) Abdurrazzak (4/307)

karşı bid'at ehlerinden daha şiddetlidirler.”¹

El-Evzâî şöyle derdi: “Bizden bid'atini gizleyenler, kaynaştıkları kimseleri gizleyemezler.”²

Yahyâ b. Saîd el-Kattân şöyle dedi: “Sufyân es-Sevrî, Basra'ya geldiğinde Rebî' b. Subeyh'in durumuna ve insanlar katındaki değerine baktı.

“Onun mezhebi nedir?” diye sordu.

“Onun sünnetten başka mezhebi yoktur” dediler.

“Yakın dostları kimlerdir?” diye sorunca:

“Kaderîlerdir” dediler. Bunun üzerine:

“O halde o da bir kaderîdir” dedi.”³

Muâz b. Muâz şöyle dedi: “Yahyâ b. Saîd'e şöyle dedim:

“Ey Ebû Saîd! Kişi kendi görüşünü gizlese de, oğlunu, arkadaşını veya meclisine katıldığı kimseleri gizleyemez.”⁴

Muhammed b. Ubeydillah el-Gullâbî şöyle dedi: “Şöyle deniliyordu:

“Hevâ ehli, kaynaştıkları ve sohbet ettikleri kimseler dışında her şeylerini gizleyebilirler.”⁵

Bid'atçı Kimdir?

Şeyh el-Elbânî rahimehullah şöyle demiştir:

“Bid'atçı olduğu söylenmesi gereken kimdir meselesine gelince; o, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in: “Her bid'at sapıklıktır ve her sapıklık ateştedir” sözüne muhalefet eden kimsedir. Sonra Allah Azze ve Celle'ye yakınlaşmak için Allah'ın dininde yenilik çıkaran veya Allah Azze ve Celle'nin dininde başkasının çıkardığı bir bid'at ile yakınlık sağlamaya çalışan kimsedir.

1 İbn Batta, el-İbâne (2/473)

2 **Hasen maktu.** İbn Batta, el-İbâne (2/452) el-Lâlkâî (1/137 no:257) İbn Ebî'd-Dunya el-İhvan (no:40)

3 **Sahih maktu.** İbn Batta, el-İbâne (2/452).

4 **Hasen maktu.** İbn Batta, el-İbâne (2/479)

5 **Sahih maktu.** İbn Batta, el-İbâne (2/479).

Ama kendisinden bir bid'at meydana gelip de bunu kaidedeki gibi kastetmeyene gelince; o kimse Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in "her bid'at sapıklıktır" kaidesini benimseyen bir kimsedir. Lakin hata eder ve bid'at çıkarır. Nitekim bazı müçtehitler bazen haram olan bir şey hakkında mubah olduğunu söyleyebilmiştir. Bu İslam'da caiz değildir. Ancak böyle bir müçtehit ecir alır, onun harama düştüğü söylenmez. Aynı şekilde bid'atçı olmadığı halde ondan bir bid'at meydana gelebilir. Bu kendisinin sadece bir içtihadıdır. Lakin hakikatte o bir bid'attir ve bu konuda o müçtehide bid'atçı denmez."¹

Fetvadan çıkan sonuçlar:

1- Her bid'at sapıklıktır kaidesine muhalefet eden; yani bazı bid'atleri sapıklık olarak görmeyen kimsedir. Böyle bir kimse bid'atçı hükmünü hak eder.

2- Allah'a yakınlık/ibadet maksadıyla dinde yenilik çıkaran kimse – samimiyetle, ilmin kuralları çerçevesinde içtihat eden bir ilim ehli değilse - bid'atçı hükmünü hak eder.

3- Başkasının çıkardığı bir bid'atle amel ederek Allah'a yakınlaşmaya çalışan kimse bid'atçidir.

4- Her bid'atin sapıklık olduğunu kabul etmekle beraber içtihad ehil olan bir ilim ehlinin samimiyetle ve ilmin kaidelerine uygun hareket ederek içtihat etmesi ve hata etmesi neticesinde, böyle bir âlim bid'atçı olarak nitelenemez.

İbn Kayyım rahimehullah İ'lamu'l-Muvakki'in'de şöyle demiştir: "Her halukarda kıyamet günü Allah katında, kendisine bu gibi meselelerle ilgili hadis ya da sahabî sözü nakledilir, bu hadis ve sözlerle çelişecek bir başka hadis ya da söz de bulunmaz ise, bunları arkasına atarak Allah Teâlâ'nın taklit edilmesini yasakladığı kişileri taklit edenler için hiçbir mazeret yoktur. Alim şöyle der: "Sünnete aykırı olması halinde benim sözüm ile hükmetmen sana helal olmaz. Hadis sahih ise benim sözüme aldırış etme." Alim kendisine böyle bir şey söylememiş olsa bile, kişiye düşen böyle davranmasıdır. Bu, onun için zorunluluktur, hiçbir kaçamağı olamaz. Alim bunun aksini söyleyecek olsa, kişiye düşen alime değil, delile tabi

1 Şeyh el-Elbani'nin resmi sitesi Kaset: 704 fetva no: 10

olmaktır...”

Bid'ate Çağırnlara Nasıl Davranılır?

Şeyh Rebi b. Hadi hafizehullah'a şöyle soruldu: “Bu zamanda bid'at-çiye hecr etmenin (ona darılıp uzaklaşmanın) sınırları nelerdir? Onunla konuşmak, ona selam vermek ve hasta olduğu zaman ziyaret etmek gibi hakları yerine getirmek caiz midir?

Cevap: Hayır. Bid'atine çağırnan bid'atçiye darılmak, bağları koparmak ve ondan sakınmak gerekir. Eğer had cezalarını uygulayan bir İslam devleti varsa, bid'at davetçilerinin şerrini engellemek için onları öldürür. Bu İslam âlimlerinin katında bid'ate davet edenin hükmüdür.

Soru: Şeyhimiz! Hizipçiler bu bid'at davetçilerinden sayılır mı?

Şeyh Rebi: “Evet. O fitne davetçisidir. Batılı destekler ve onu savunur. Ona karşı nasıl sükût edilebilir! Mesela Kutbiyye (Seyyid Kutupçular), sünnete harp açan biri gelse ve habîs tekfirci metodunu benimsese, hurafeci ve kabirci olsa dahi onu bir dost edinirler.

Hurafecilere dostluk eden bu Seyyid Kutupçuların birçok örnekleri vardır. Onlara kötülük olarak Seyyid Kutub'a dostluk etmeleri yeter. O, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in ahasına ve Musa aleyhi's-selâm'a hakaret eden, hulul ve vahdeti vücud görüşünde olan bir kimsedir. Onlar kötülük ve bela ehlidirler.

Şu an İslam âlemi Seyyid Kutub'un menhecine ve belasına uymaktadır. Cezayir'de, Afganistan'da ve her yerde onları görüyorsunuz! Bu menhec pis bir menhecdir. Onlar yalan ve takiyye ehlidirler. Bununla beraber maalesef selefi olduklarını iddia etmektedirler.”¹

Bidât Ehliyle Oturan da Terk Edilir

Ahmed b. Ömer Bâzemûl, “Salih selefin, bid'atten ve bid'at ehlinden ayrılmak (hecr) ile onlarla beraber olanlardan ve onları övenlerden sakındırmak hususundaki menhecini gözetmek maslahattır, Sapmış Halefîn

1 Şeyh Rebi b. Hadi el-Medhalî'nin Fetvaları (1/307)

(sonrakilerin) cerh, ta'dil ve nasihatlerdeki maslahatları kötöleyen ve çirkinlikleri güzel gösteren menheci ise tamamen mefsedettir" başlıklı yazısında şöyle demiştir:

Şüphesiz hamd Allah içindir. O'na hamd eder, O'ndan yardım ister ve O'ndan bağışlanma dileriz. Nefsilerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah kimi hidayet etmişse onu saptıracak yoktur. Kimi de saptırmışsa onu hidayet edecek yoktur. Şehadet ederim ki Allah'tan başka ibadete layık hak ilah yoktur, o birdir, ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve rasulüdür.

Dikkat edin! Sözlerin en doğrusu Allah'ın kelimidir. Yolların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü dinde sonradan çıkarılanlardır. Dinde her sonradan çıkarılan bir bid'attir, her bid'at sapıklıktır ve her sapıklık da ateştedir.

Şüphesiz selefin menhecine sarılmak azizdir, bu menhecde yürüyen de çok azdır. Lakin işlerin en garip ve en çirkin; müdafaa ve püskürtme ve bid'at ehline karşı kahramanlık alanlarında kendilerini sefiliğe nispet edenlerin selefi âlimlere ve talebelerine eleştiri ve karalamalarda bulunmalarıdır.

Huzeyfe radiyallahu anh şöyle der: "Bil ki sapıklığın en hakikisi; karşı çıktığın şeyi kabul etmeye ve kabul ettiğin şeye karşı çıkmaya başlamandır. Seni televvünden (delilsiz olarak renkten renge girmekten, görüşler değiştirmekten) sakındırırım. Zira Allah'ın dini tektir."

Hatta temel esasları ve kuralları değiştirip tahrif ederek ve nasları eğip bükerek nefsin savunmaya kalkar. Allah'ın diniyle hevasına göre oynar. İmam Malik b. Enes şöyle demiştir: "Mutlaka oynayacaksan, dinle oynama!"

Bazı sahtekârların, ilmiyle ve konumu ile mağrur olanların yıkmaya çalıştığı bu esaslardan birisi de cerh ve ta'dil esası, bid'at ehlinden, onlarla sohbet etmekten ve onları övmekten sakındırma esaslarıdır.

Nitekim selef, bid'at ehliyle oturmaktan, onlarla sohbet etmekten ve onları övmekten sakındırmışlardır. Kim böyle bir şey yaparsa nasihat edilir ve sakındırılır. Eğer bunu terk etmezse onlara (bid'at ehline) katılır ve ona

değer verilmez.

Peki ya onlarla oturan, onları savunan, onlara destek vererek ülfet eden nasıl olur?

Ya sünnet ehlini eleştiren ve onlar hakkında karalama yapanın durumu nasıl olur?

Şüphe yok ki bu gibi kimseler daha düşüktürler. Selefi olduklarını iddia etseler dahi onlar bid'at ve sapıklık ehline nispet edilirler.

Sünnet ehli olan bir selefi; hevâlar (bid'atler) zikredildiği zaman onlara gazap eden ve onlara taassup göstermeyen kimsedir.

Ebu Bekr b. Ayyaş şöyle demiştir: "Sünnet ehli; hevâlar (dinde sonradan çıkarılan görüş ve ameller) zikredildiği zaman onlardan hiçbirine taassup göstermeyen kimsedir."

Süleyman b. Harb şöyle demiştir: "Sünnetten kıl kadar ayrılan kimse sünnet ehlinden sayılmaz."

Derim ki, Allah ona rahmet etsin, doğru söylemiştir. Zira sünnete muhalefet eden çok az bir şey hususunda dahi olsa sünnetten ayrılmıştır. Şüphesiz onun durumu büyük bir kötülüğe varır. Ancak Allah'a tevbe eden ve hakka dönen hariçtir.

El-Berbehari şöyle demiştir: "Dinde sonradan çıkarılan şeylerin küçüklerinden sakın. Zira küçük bid'atler büyüklere dönüşür."

Her bir selefi ve hakkı dileyen herkes için, bid'at ve heva ehlinden ayrılmanın, sakındırıldıktan sonra onlarla sohbet edip onları öven ve onları savunan kimsenin onlara katılması gerektiğini ifade eden şu nasları zikredeceğim:

Mus'ab b. Sad şöyle demiştir: "Fitneye düşmüşlerle oturma. Zira onlara karşı sen iki halde birisindesin: Ya seni de fitneye düşürür ve ona tabi olursun, ya da sen ondan ayrılmadan önce sana eziyet verir."

Hasen el-Basri ve İbn Sirin şöyle demişlerdir: "Hevâ ehliye oturma, onlarla tartışmayın, onları dinlemeyin."

Ebu Kılabe şöyle demiştir: “Heva ehliyle oturmayın, onlarla tartışmayın. Zira ben sizi sapıklıklarına daldırmalarından veya bildikleriniz hakkında sizi şüpheye düşürmelerinden emin olamam.”

İbn Avn şöyle demiştir: “Bid’at ehliye oturanlar bize karşı bid’at ehlinde daha şiddetlidirler.”

Sufyan es-Sevri şöyle demiştir: “Kim bir bid’at sahibi ile oturursa şu üç halde birinden kurtulamaz: Ya başkaları için bir fitne olur, ya kalbine gideremediği bir şüphe girer de Allah onu cehenneme sokar, ya da “Valahi onların konuştuklarına aldırmiyorum, ben kendime güveniyorum” der. Her kim dini hakkında göz açıp kapayıncaya kadar Allah’tan emin olursa, kendisinden bu dini alır.”

Fudayl b. Iyaz şöyle demiştir: “Kim bir bid’at sahibiyle oturuyorsa, ondan da sakın.”

İmam Ahmed şöyle demiştir: “Bid’at ehliyle hiçkimsenin oturması, onların arasına karışmaması ve onlarla ünsiyet etmemesi gerekir.”

Ebu Davud, İmam Ahmed b. Hanbel’e şöyle sordu: “Sünnet ehli olarak gördüğüm birisini, bid’at ehlinde biriyle görürsem onunla konuşmayı terk edeyim mi?” Ahmed dedi ki: “Hayır, ona kendisiyle beraber gördüğün kimsenin bid’at sahibi olduğunu öğret. Eğer onu terk ederse onunla konuş, terk etmezse o da ona katılır.”

El-Berbehari şöyle demiştir: “Bir kimseyi heva ehlinde biriyle beraber görürsen onu sakındır ve onu tanı. Eğer öğrendikten sonra hala onunla oturmaya devam ediyorsa o kimseden de sakın. Zira o bir hevâ sahibidir.”

İbn Batta şöyle demiştir: “Bilin ki ey kardeşlerim, ben bazı toplulukların sünnet ve cemaatten ayrılmasının, bid’atlere ve çirkinliklere mecbur kalmalarının, kalplerine bela kapısının açılıp hakkın nurunun basiretlerinden engellenmesinin sebebini düşündüm ve bunun iki açıdan olduğunu gördüm:

Birincisi: Kendilerini ilgilendirmeyen, bilinmemesinin akıl sahibine zarar vermediği ve anlamasının mümine fayda vermediği şeyleri çokça araştırıp çokça sormaları.

İkincisi: Fitnesinden emin olunmayan ve sohbeti kalpleri ifsad eden kimselerle oturmaları.”

Yine şöyle demiştir: “Ey Müslümanlar topluluğu! Allah’tan korkun Allah’tan! İçinizden hiç kimseyi, kendi nefsine güzel zannı ve tuttuğu yol hakkındaki bilgisi, şu hevaların ehlinden biriyle oturmaya ve böylece dinini riske atmaya sürüklemesin! O şöyle der: “Ben onun yanına münazara etmek veya görüşünden döndürmek için gidiyorum” Şüphesiz onların fitnesi deccalin fitnesinden şiddetli, sözleri kuduz mikrobundan daha bulaşıcı ve kalpleri ateş korundan daha yakıcıdır. Nitekim onlara lanet ve hakaret eden bazı insan toplulukları gördüm ki, onlara karşı çıkmak ve reddiye vermek için onlarla oturdular. Onlar da kendilerine gizlice, ince fikirlerle yaygılar döşediler, nihayet onlardan oldular.”

Şeyhulislam İbn Teymiyye şöyle dedi: “...Bunlar ne söylediklerini ve Müslümanların dinine muhalefet ettiklerini gayet iyi bilmektedirler. Bu sebeple bunlara intisap eden, bunları savunan, övüp yücelten, kitaplarına değer veren, bunlara yardım ve desteğiyle tanınan, bunları eleştirmeyi hoş görmeyen veya onların sözlerinin mahiyetini, bu kitabı onun yazıp yazmadığını bilmediği mazeretiyle ve ancak bir cahilin ya da münafığın ileri sürebileceği benzeri mazeretlerle onları mazur görmeye kalkışan herkesin cezalandırılması gerekir. Hatta durumlarından haberdar olup da onlara karşı çıkmaya yardım etmeyen herkesin de cezalandırılması gerekir. Çünkü böylelerine karşı kıyam edilip de mücadelede bulunmak en önemli farzlardandır...”

Şeyh Salih el-Fevzan şöyle demiştir: “Kendisinde hak olan bazı unsurlar bulunsa dahi bid’atçıya saygı göstermek ve onu övmek caiz değildir. Zira onların övülmesi, onların bid’atlerine revaç ettirir. Bid’atçıları bu ümmetten kendilerine uyulacak kimselerin saflarına sokar. Selef bizi bid’atçıye güvenmekten, onları övmekten ve onlarla oturmaktan sakındırmıştır. Onlarda hak olan bazı unsurlar bulunsa dahi, bid’atçiden sakındırılması ve onlardan uzaklaştırılması gerekir. Zira sapıklık onlarda galip gelmiş ve haktan bir şey bırakmamıştır. Lakin onlarda bid’at unsurlar, muhalefetler ve kötü fikirler bulunduğu sürece onları övmek caiz değildir. Bid’atlerine göz yummak caiz değildir. Çünkü bu bid’ate teşvik olur ve sünnetin değerini alçaltmak olur. Bu yol, bid’atçıların ortaya çıkıp ümmete ön-

derlik etmelerine vesile olur. Allah onlara imkân vermesin! Onlardan sakındırmak gerekir.”

Allahu ekber! Bu imamlar şayet selefilik iddia eden kimselerin bid'at ehlinen birilerini savunduklarını, sapıklık kurumlarını savunduklarını görselerdi nasıl olurdu? Şayet onların sünnet ehlini karaladıklarını görselerdi nasıl olurdu? Onlar kendilerinin selef menheci üzerinde olduğunu nasıl zannedebiliyorlar! Hâlbuki onlar daha önce bid'at ehlini eleştirmeye dair tasnifler yapıyorlardı! Şimdi ise daha önce karar verdikleri şeyin aksine tasnifler yapıyorlar!

Onlara hangi bir mazeret vardır?

Allaha yemin olsun hakkın kuyruğu olman, senin için batılın başı olmaktan hayırlıdır!

Bu yüzden ben bütün açıklığıyla şunu ilan ediyorum:

Kendisini bu temel esastan ilgisiz bırakan herkes, selefî olduğunu iddia etse dahi, halini açıklamamızdan, iç yüzünü ortaya koymamızdan, kitaplarını, konferanslarını ve derslerini değersizce duvara çarpmamızdan, ismen kendisinden sakındırmamızdan çekinsin!

Şeyh Salih el-Fevzan şöyle demiştir: “Hataya ve sapmaya karşı uyarmanın kuralı, teşhis edilmesinden sonra, eğer durum kendilerine aldanılmaması için muhalefet eden şahısların ismini açıklamayı gerektiriyorsa, özellikle kendilerinde fikirde, gidişatta veya menhecde sapma bulunan şahıslar, insanlar arasında meşhur iseler, onlara güzel zan besleniyorsa, isimlerinin zikredilmesinde ve menheclerinden sakındırılmasında sakınca yoktur. Alimler, cerh ve tadil ilminde ravileri ve onlar hakkında söylenen eleştirileri zikretmişlerdir. Şahıslarından dolayı değil, ancak ümete nasihat edip onlardan din alınmaması veya Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem adına yalandan korunmaları için bunu yapmışlardır.

Öncelikli kaide; eğer isminin zikredilmesi zarar verecekse veya bunda bir fayda yolsa, sahibinin ismini zikretmeden hataya uyarmaktır. Ama durum, insanları o kişiden ve menhecinden sakındırmayı gerektiriyorsa ismi açıklanır. Bu, Allah için, kitabı için, rasulü için, Müslümanların imamları için ve halkın geneli için nasihattendir. Özellikle de insanlar ara-

sında o kişi meşhur ise, ona güzel zan besleniyorsa, insanlar onun kasetlerinin ve kitaplarının fitnesine düşmüşseler isminin açıklanması ve insanların ondan sakındırılmaları gerekir. Çünkü böyle bir sükût, insanlara zarar getirir. Mutlaka açıkça eleştirilmesi gerekir. Bu ancak Allah için, kitabı için rasulü için, Müslümanların imamı için ve halkın geneli için nasihat olarak yapılır. Hata, insanların fark edemedikleri şekilde gizli ise, onu reddetmek de gizli olur. Ama ortaya çıkmışsa açıkça reddedilmesi gerekir. Ancak bu hatanın sahibi, nasihat edildiğinde bu hatadan dönecekse o başka.”¹

1 Şeyh Ahmed b. Ömer Bazemul Hafizehullah'ın şu linkteki yazısı: <http://www.sahab.net/forums/index.php?showtopic=96268>

Hecr (Darılmanın) Çeşitleri ve Şartları

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'a şöyle soruldu: "Kimlere buğzedip hecretmek (darılmak) caizdir? Yahut bunlardan hangisi Allah için olandır? Allah Teâlâ için kendisine buğzedilecek veya kendisinden ayrılınacak kimsenin şartları nelerdir? Selam vermeyi terk etmek hecr'e girer mi girmez mi? Hecr uygulanan kimse, bunu uygulayana selam verirse bu selama cevap vermek gerekir mi? kendisinden dolayı buğzedilen veya ayrılık uygulanan sıfat, sahibinden zail oluncaya kadar bu ayrılık sürdürülür mü? Yoksa bunun bilinen bir müddeti mi vardır? Eğer bunun belli bir müddeti varsa bunun sınırı nedir? Bize cevap verin, Allah size karşılık versin."

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle cevap verdi: "Şer'î hecr (ayrılık/dargınlık) iki çeşittir:

- 1- Kötülükleri terk etmek anlamında olan hecr.
- 2- Bu kötülüklerden dolayı cezalandırma manasında olan hecr.

Birincisi: Allah Teâlâ'nın şu ayetinde zikredilmektedir: "**Âyetlerimiz üzerinde (lüzumsuz münakaşaya) dalıp (onlar hakkında ileri geri)**

konusan kimseleri gördüğün zaman, (onlar konuyu değiştirip de) başka bir konuya dalmadıkça onlardan uzak dur. Eğer şeytan bunu sana unutturursa, hiç olmazsa hatırladıktan sonra, zâlim kişilerle beraber oturma.” (Enâm 68)

Yine Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Allah size Kitapta "Allah'ın âyetlerine küfredildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, (onlar konuyu değiştirip) başka bir konuşmaya dalmadıkça, onlarla birlikte oturmayın.”** (diye bir âyet indirmişti.! Aksi halde, siz da onlar gibi olursunuz.” (Nisa 140)

Bu ayetlerde ihtiyaç olmadıkça münkerlere şahitlik etmemek kastedilmiştir. Mesela içki içen topluluğun yanında oturmak gibi. İçki ve çalgı bulunan düğün yemeğine davet edene icabet edilmez. Bunun gibi. Ancak onların yanına katılıp da onlara karşı çıkan yahut istemeden onların yanında hazır bulunan böyle değildir. Bu yüzden: “Münkere şahit olan onu işleyen gibidir” denilmiştir. Hadiste de şöyle buyrulmuştur:

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلَا يَفْعُدُ عَلَى مَائِدَةٍ يُشْرَبُ

عَلَيْهَا الْخَمْرُ

“Allah’a ve ahiret gününe iman eden üzerinde içki bulunan sofraya oturmasın.”¹

Bu hecr (ayrılık) insanın kendisini münkerleri işlemekten uzak tutması cinsindendir. Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ

“Muhacir, Allah'ın yasakladığı şeylerden uzaklaşandır.”²

Bu, küfür ve günahkârlık diyarından İslam ve iman yurduna hicret

1 **Sahih.** Ahmed (1/20, 3/339) Darimi (2137) Tirmizi (2801) Ebu Ya'la (1925) Taberani (11/191) Taberani Musnedu's-Şamiyyin (4/331) el-Elbani, el-İrva (1949)

2 **Sahih.** Buhari (10, 6484) Ebû Davud (2481) Nesai (4996)

etmek babındandır. Zira Allah'ın emirlerini yerine getirmeye imkân veremeyen kâfirlerle ve münafıkların arasında ikamet etmekten ayrılmaktır. Bu yüzden Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Günahlardan uzak dur.”** (Mudessir 5)

İkincisi: Edeplendirme yoluyla hecr (ayrılık)tır. Bu, münkerleri açıkça işleyen kimseden ayrılmaktır. Bu kötülükten tevbe edinceye kadar ondan ayrılmak gerekir. Nitekim Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ve müslümanlar, Allah kendilerinin tevbelerini kabul ettiğine dair ayet indirinceye kadar, kendilerine farz olan cihaddan mazeretsiz olarak geri kalan üç kişiden ayrılmışlardır. Bir münafık dahi olsa, hayrı izhar eden kimseden ise hecr uygulanmaz. Buradaki hecr (ayrılık) ta'zir menzilesindedir.

Ta'zir ise farzları açıkça terk eden ve haramları açıkça işleyen kimseye karşı uygulanır. Mesela namazı ve zekât vermeyi terk eden, zulüm ve çirkinlikleri ortaya koyan, Kitap, sünnet ve ümmetin selefinin icma'ına aykırı bid'atlere çağırın, bu bid'atleri açıkça işleyen kimseler böyledir.

Aslında bu, seleften ve imamlardan şöyle diyenlerin görüşüdür: “Bid'atlere davet edenlerin şahitlikleri kabul edilmez, onların arkasında namaz kılınmaz, onlardan ilim alınmaz, onlarla evlenilmez.” Bid'atlerini terk edinceye kadar bu onlara bir cezalandırmadır. Bu yüzden bid'ate davet eden ile davet etmeyen arasında fark gözetilir. Çünkü bid'atlere davet eden kişi münkeratı açıkça izhar edendir. Cezalandırılmayı hak etmiştir. bid'atini gizleyen ise böyle değildir. Zira o Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in kendilerinden alenî hallerini kabul ettiği ve gizli hallerini Allah'a bıraktığı münafıklardan daha şerli değildir. Hâlbuki Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem münafıkların çoğunun da durumunu biliyordu.

Bu yüzden hadiste şöyle buyrulmuştur:

إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا الْمُنْكَرَ وَلَا يُعَيِّرُوهُ أَوْشَكَ اللَّهُ أَنْ يَعْصِيَهُمْ بِعِقَابِهِ

“Muhakkak ki insanlar bir münker gördükleri zaman onu değiştirmezlerse yakında Allah cezasını onlara genelleştirir.”¹

1 **Sahih.** İbn Hibban (1/540) Ziya el-Muhtare (1/145) Ahmed (1/2, 5, 9) Ebu Davud (4338) Tirmizi (2307, 3309) İbn Mace (4005) el-Elbani, es-Sahiha (1564)

Açıkça işlenen münkerlere karşı çıkılması gerekir. Gizli işlenenler ise böyle değildir. Zira gizli işlenenlerin cezası sahibine özeldir.

Bu hecr, bunu uygulayacak kimselerin kuvvet veya zayıflıklarına, azınlık veya çoğunluk olmalarına göre farklılık gösterir. Eğer burada amaç hecr uygulanan kimsenin sakındırılması, edeplendirilmesi ve halkın onun durumundan geri çevirilmesi ise böyledir.¹ Eğer bunda ağır basan bir maslahat varsa, ondan ayrılmak kötülüğü azaltacak ve gizleyecekse bu meşrudur. Ama eğer kendisinden uzaklaşılan kimse bundan ibret almıyacaksa, bilakis kötülük artacaksa veya hecri uygulayacak kişi zayıfsa, kötülük, maslahata ağır basacaksa, hecr meşru olmaz. Bilakis bazı insanlar için ülfet, hecr'den daha faydalı olur. Bazı insanlar içinse hecr, ülfetten daha faydalı olur.² Bu yüzden Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bir topluluğa ülfet ederken, diğer bir topluluğa hecr uygulamıştır.

Nitekim cihaddan geri kalan üç kişi, müellefetu'l-kulub (kalpleri İslama ısındırılan kimseler)den daha hayırlı idiler. Zira onlar (müellefetu'l-kulub) aşiretlerinin ileri gelenleri ve kendilerine itaat edilen kimseler idiler. Dinî maslahat, onların kalplerinin ısındırılması idi. Cihaddan geri kalan üç kişi ise müminler idiler. Onlardan başka (kendilerine hecr uygulanan) müminler de çoktur.³

1 Önem verilmesi gereken diğer bir konu da şudur: hecri uygulayacak kimsenin durumu gözetilmelidir. Zira müslüman, bid'at, şüphe ve hevâ ehlinin uzaklaşmakla emrolunmuştur. Ta ki onlara iştirak eder ve onların yolunda gider bir duruma düşmesin. Nitekim ilim ehli, bid'atçilerden uzaklaşılmasını emretme hususunda ittifak etmişlerdir. Kalp zayıftır. Aynı şekilde onların sözlerini dinlememek için kulakların tıkanması emredilmiş, yolda onlardan biriyle karşılaşılsa yolunu değiştirmek tavsiye edilmiştir. Bu husus gayet açıktır.

2 Bid'at ehlinin destekçilerinin ve savunucularının çoğu bu sözü kötü anlıyorlar ve Sünnet ehline karşı harb etmelerine ve bid'at ehlini dost edinmelerine sebep olacak şekilde uyguluyorlar! Hâlbuki kötülüklerin maslahatlara ağır bastığı kıyaslanamayacak kadar açıktır. Bid'at ehliyle içli dışlı olmaktan hiç geri kalmazlar. Durum, birçok gençlerin bidatlara ve bid'at ehlinin kucağına atılarak zayi edilmelerine sebep olmuştur. Şayet Şeyhulislam İbn Teymiyye sağ olsaydı ve bunlara şahit olsaydı, bu kimselerin kendisinin sözlerini nasıl çarpıttıklarına hayret eder, bid'at ehlinin çok bunlara hücum ederdi! Zira bu çirkin işleri, bid'at ehlinin hile yaparak ve tuzak kurarak gerçekleştiremeyecekleri yıkımlara götürmüştür. Gerçekten kötülük zayıf ve hafif midir? Yoksa yırtık daha fazla mı genişlemektedir?

3 Peki o kimseler ülfet ettirme konusunda Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in

Onlara hecr uygulanması dinin izzetinden¹ ve kendilerinin günahlarından temizlenmeleri için idi. Nitekim bazen düşmanla savaşmak meşru iken, bazen onlarla barış yapmak, bazen onlardan cizye almak meşrudur. Bütün bunlar durumların ve maslahatların farklılığına göredir.

İmam Ahmed gibi imamların ve başkalarının bu konudaki cevabı asla göredir. Bu yüzden bid'atlerin çok olduğu mekânlar ile böyle olmayan yerler arasında fark gözetilir.² Nitekim Basra'da Kaderiyye yoğun idi. Horasan'da Tencîm (yıldızcılık) – yahut Cehmîlik -, Kufe'de şialık yoğun idi. İtaat olunan imamlar ile başkaları arasında da ayırım gözetilir. Dinin maksatları bilinirse, ona ulaştıran yolu tutmak da başarılabılır.³

Eğer şer'î hicretin, Allah'ın ve rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'in emrettiği amellerden olduğu anlaşıldıysa, itaatin Allah'a hâlis olması ve emrine uygun olması, yani hem Allah'a hâlis ve hem de doğru olması da zorunludur. Kim nefsinin hevası için hecr uygularsa veya emrolunduğundan başka bir hecr uygularsa bu anlatılanların dışındadır. Nefislerin yaptığığının çoğu heva üzerine olmasına rağmen, yaptığığının Allah'a itaat olduğunu zannettirebilir.⁴

İnsanın hazzı için uyguladığı hecrin (dargınlığın) üç günden fazla devam etmesi caiz değildir. Nitekim Buhari ve Muslim'in Sahih'lerinde Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu gelmiştir:

لَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ، يَلْتَقِيَانِ: فَيُعْرِضُ

yolunu tutuyorlar mı? Rasullullah sallallahu aleyhi ve sellem'in müellefei kulub'u küfürlerinden ve şirklerinden ayrılmaya yönlendirdiği gibi, onlar da bid'at ehlini sünnetlere ve bid'atlerini terk etmeye yönlendiriyorlar mı? Yoksa durum bunun tam aksi midir?

1 Peki bid'at ehline yakınlık göstermede ve bu sebeple sünnet ehline karşı harb etmede dinin izzeti elde edilebilir mi?

2 Peki çözülme ve gevşeme davetçileri bu ayrımı gözetirler mi? Hayır, asla! Bilakis onlar sünnetin aziz ve kuvvetli olduğu yerlerde dahi hecr uygulanmasına karşı çıkarlar. Peki bid'atlere davet edenler ile davet etmeyenler arasında ayırım gözetiyorlar mı? Bid'at ehliyle karışma ile başkaları arasında ayırım gözetirler mi?

3 Onlar dinin maksadını biliyor ve doğruluk, samimiyet ve ihlas ile ona ulaşmaya çabalıyorlar mı? Samimiyet, fıkıh ve ihlaslarının sonuçları ortaya çıkıyor mu?

4 Hecrin uygulanıp uygulanmaması hususunda bu açıklama çok önemlidir!

هَذَا وَيُعْرَضُ هَذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ

“Müslümanın, kardeşini üç günden fazla hecretmesi (darılıp terk etmesi) helal değildir. İkisi karşılaşırlar da biri bir tarafa, diğer bir tarafa döner. İkisinden hayırlı olanı selam vermeye önce başlayanadır.”¹ Böyle bir hecrde üç günden fazlasına ruhsat verilmemiştir. Nitekim kadının kocasından başkası için üç günden fazla yas tutmasına da ruhsat verilmemiştir. Buhari ve Muslim’de Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğu gelmiştir:

تُفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ، وَيَوْمَ الْخَمِيسِ، فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا، إِلَّا رَجُلًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحَاءٌ، فَيُقَالُ: أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا

“Cennet kapıları her pazartesi ve Perşembe günleri açılır. Al-laha ortak koşmamış olan her kul bağışlanır. Ancak kendisiyle kar-deşi arasında kinleşme bulunan kimse bundan hariçtir. Şöyle buyru-lur: “Bu ikisi barışıncaya kadar bekleyin.”²

Böyle bir dargınlık insana haramdır. Ancak bazısına ruhsat veril-miştir. Mesela erkeğin, serkeşlik yaptığı zaman karısının yatağını ayır-ması ve üç güne kadar dargınlığa ruhsat verilmesi gibi.

Allah’ın hakkı için olan dargınlık ile nefsin hakkı için olan dargınlı-ğın arasının ayrılması gerekir. İlki emrolunan şeydir, ikincisi ise yasaklan-mıştır. Zira müminler birer kardeşirler. Nitekim Nebî sallallahu aleyhi ve sellem sahih hadiste şöyle buyurmuştur:

لَا تَقَاطَعُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَكُونُوا عِبَادَ

1 **Sahih.** Buhari (6077) Muslim (2560)

2 **Sahih.** Muslim (2565) Begavi Şerhu’s-Sunne (13/103) Ebu Ya’la (12/38) Ha-tib Tarih (14/314)

اللَّهُ إِخْوَانًا الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ

“Birbirinizle bağınızı koparmayın, birbirinize sırt dönmeyin, birbirinize buğz etmeyin, birbirinize haset etmeyin. Allah’ın kardeş kulları olun. Müslüman, müslümanın kardeşidir.”¹

Yine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Sünen’de gelen hadiste şöyle buyurmuştur:

أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَفْضَلِ مِنْ دَرَجَةِ الصَّلَاةِ، وَالصِّيَامِ، وَالصَّدَقَةِ؟ " قَالُوا: بَلَى قَالَ: " إِصْلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ قَالَ: وَفَسَادُ ذَاتِ الْبَيْنِ هِيَ الْحَالِقَةُ لَ لَا أَقُولُ تَخْلُقُ الشَّعْرَ، وَلَكِنْ تَخْلُقُ الدِّينَ

“Dikkat edin! Size namaz, oruç, zekât, iyiliği emir ve kötülüğü yasaklamadan daha üstün bir dereceyi bildireyim mi?” Sahabeler: “Evet Ey Allah’ın rasulü!” dediler. Şöyle buyurdu: “Ara bulmaktır. Ara bozmak ise traş edicidir. Saçları traş eder demiyorum, bilakis dini traş edicidir.”²

Yine sahih hadiste şöyle buyurmuştur:

مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِّهِمْ، وَتَرَاحُمِهِمْ، وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى

“Müminlerin birbirlerini sevmeye, merhamet ve şefkat gösterme-deki misali, tek bir bedeninin misali gibidir. Bir organ sancısa, bedeninin diğer organları da ateşlenme ve uykusuzlukla ona katılırlar.”³

1 **Sahih.** Muslim (2563-2564)

2 **Sahih.** Ahmed (6/64, 444) İbn Hibban (11/489) Ebu Davud (4919) Tirmizi (2508-2509) el-Elbani, Sahihu Ebi Davud (4111)

3 **Sahih.** Buhari (6011) Muslim (2586)

Böyledir, zira hecr (darılma) şer'î cezalar babındandır. Bu da Allah yolunda cihad cinsindendir. Bu, Allah'ın kelimesinin en yüce olması ve dinin tamamen Allah'a ait olmas için yapılır.¹ Mümin, Allah için düşmanlık yapar, Allah için dostluk yapar. Eğer bu kimse mü'min ise, ona dostluğun gereği, zalim olsa da (zulmünden alıkoyarak) ona yardım etmektir. Eğer zulmediyorsa imanî dostluk ondan kesilmez. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **"Eğer mü'minlerden iki gurup birbirleriyle vuruşurlarsa, aralarını düzeltin. Eğer biri diğerine tecavüz ederse, Allah'ın emrine donunceye kadar, tecavüz edenle savaşın. Eğer Allah'ın emrine dönerse, aralarını adaletle düzeltin ve adil davranın. Allah, şüphesiz adil davrananları sever. Mü'minler kardeşler; kardeşlerinizin aralarını düzeltin ve Allah'tan sakının ki merhamet olunasınız."** (Hucurat 9-10) Savaşma ve taşkınlık bulunmasına rağmen Allah onları kardeş kılmıştır ve aralarını bulmayı emretmiştir.

Mümin bu iki tür arasındaki farkı iyi düşünmelidir. Bu iki türden biri diğeriyle çokça karıştırılıyor. Bilinmelidir ki, zulmetse de, sana karşı taşkınlık etse de mümine dost olmak gerekir. Sana bağışta bulunsa ve iyilik etse dahi kâfire de düşman olunması gerekir. Zira Allah Subhanehu ve Teâlâ rasulleri dinin tamamen Allaha ait olması, dostlarının sevilmesi ve düşmanlarına buğzedilmesi, dostlarına ikram etmek, düşmanlarını aşağılamak, dostlarını ödüllendirmek ve düşmanlarını cezalandırmak için göndermiş, kitapları bunun için indirmiştir.

Bir kimsede iyilik ve kötülük, itaat ve isyan, sünnet ve bid'at bir araya gelmişse; ondan bulunan iyilik oranında dostluğu ve ödüllendirilmeyi hak eder. Yine kendisinde bulunan kötülük oranında düşmanlığı ve cezalandırılmayı hak eder. Böylece aynı şahısta ikramı gerektiren şeyler ve aşağılanmayı gerektiren şeyler bir araya gelir. Bununla diğeri cem edilir.² Tıpkı fakir hırsızın elinin kesilmesi ile devlet hazinesinden onun ihtiyacının karşılanması bir araya gelmesi gibi.

1 Şeyhulislam doğru söylemiştir! Bid'at ehline dostluk ve fitne davetçileri Şeyhulislam İbn Teymiyye'nin ve salih selefin penceresinden bakabilirler mi? yoksa sünnet ehline karşı kılıçları çekip ortalığı mı karıştırırlar? Bunun Allah'ın kelimesinin en yüce olması için bir vesile olduğunu idrak edebilirler mi?

2 Allah şeyhulislam'a rahmet etsin. Eğer bu sözleriyle Fitne ehlinde birileri,

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin ittifak ettiği asıl budur. Bu konuda Ehl-i Sünnete; Hariciler, Mutezile ve onlara uyum gösterenler muhalefet etmişlerdir. İnsanların sadece ödüllendirilmeyi hak edeceklerini söylemişlerdir. Ehl-i Sünnet şöyle der: "Muhakkak ki Allah, büyük günah sahiplerinden azap edileceklerle cehennem ile azap eder, sonra Allah'ın fazlu rahmetiyle izin verdiği kimselerin şefaatiyle onları çıkarır. Nitekim Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den gelen sünnet de bu şekilde ifade etmektedir."¹

Bu Fetva Hakkında Bir Şüphenin Giderilmesi

Ebu Malik el-Cuhenî er-Rıfâî şöyle demiştir: "Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ın Mecmuu'l-Fetava'da (28/209) geçen şu sözünden alınarak karıştırmaya çalışılmıştır:

"Bir kimsede hayır, şer, fücür, taat, ma'siyet, sünnet ve bid'at bir araya gelmişse, kendisinde bulunan hayır miktarında dostluk edilmeyi ve ödüllendirilmeyi, kendisinde bulunan şer miktarında düşmanlık ve cezalandırılmayı hak eder. Bir şahısta ikram edilmeyi ve aşağılanmayı gerektiren haller bir araya gelmiş olur. Mesela fakir hırsızın, hırsızlıktan dolayı eli kesilir ve ona beytu'l-mal'den ihtiyacını giderecek bağış verilir."

Selefin menhecine muhalefet eden bu kimseler, bu sözü varacağı

iyiliklerle kötülüklerin tartılması gerektiğine delil getirirse bu, salih selefin yapmadıkları bir şeydir. Hatta İbn Teymiyye'nin kendisi de bid'at ehline reddiyelerinde bunu yapmamıştır. Bilakis buna aykırı kararları vardır. Bkz.: Mecmuu'l-Fetava (4/483) ve Fetava'l-Mısıriye (s.210) Ondan önce İmam Ahmed, Yezid b. Muaviye ve benzerleri hakkında şöyle demiştir: "Ona ne söveriz, ne de severiz." Bid'at ehlinin iyilikleri ile kötülüklerini tartmak, selefin icmaına da aykırıdır. Şeyhulislam'ın gelecek olan sözü gayet açıktır. O, burada büyük günah işlemenin ve bunda ısrar etmenin sahibini İslam dairesinden çıkaracağını ve cehennemde ebedi kalmayı gerektirdiğini, yani büyük günah işlemenin kulun imanını ve salih amelini iptal ettiğini iddia eden Haricileri ve Mutezile'yi reddetmeyi kastetmiştir. Nitekim başka bir yerde (Mecmuu'l-Fetava 28/228-229) bunu açıklamış ve şöyle demiştir: "Kimde iman ve günahkârlık bir arada mevcutsa, imanına göre ona dostluk edilir, günahkârlığına göre ona buğzedilir. Haricilerin ve Mutezilenin iddia ettikleri gibi sırf günahları sebebiyle iman dairesinden çıkarılmaz." Selefin cerh ve ta'dil hususunda menheci, Haricilerin ve Mutezile'nin ifratlarından ve İslam'da akide ve menhec çözünmesine sebep olan gevşemecilerin iyiliklerle kötülükleri tartma iddialarındaki tefritlerinden ve mürcielikteki aşırılıklarından uzaktır.

1 İbn Teymiyye, Mecmuu'l-Fetava (28/203-210)

tehlikeye aldırmayan bir anlayışla anlıyorlar ve Şeyhulislam'ın sözün şöyle açıklıyorlar:

“Bid’atçide hayır ve şer, taat ve masiyet bir araya gelmiştir. O halde onda bulunan hayır kadar sevilir ve dostluk edilir. Bunun gereği olarak da bid’atçıye darılman, onunla bağları kesmen, buğzetmen ve mutlak buğzu izhar etmen caiz değildir. Çünkü o hayrı ve şerri, taat ve masiyeti bir araya getirmiştir.”

Şeyhulislam İbn Teymiyye'nin sözü hakkında yaptıkları bu açıklama-daki tuhaf maksatları çok açıktır.

Bunlar, kalabalıklaşma ve yığılma ehlidir. Üzerinde salih selefin ve onlardan sonraki imamların icma ettikleri “Bid’atçıye hecr (darılma) kaide-sine itiraz etmekte, bu ümmetin samimi mensuplarını onların yolundan en-gellemektedirler: Sünnet ehli olanla bid’at ehli olanı, selefi ile tekfirci olanı nasıl tek çatı altında toplayabilirsiniz?!

Nitekim Salih selefimiz bid’atçıden hecr uyguluyor (onlardan bağları kesiyor), buğzu ve öfkeyi izhar ediyor ve insanları onlardan sakındırıyor-lardı.

Nitekim Fudayl b. İyad rahimehullah şöyle demiştir:

صَاحِبُ بِدْعَةٍ لَا تَأْمَنُهُ عَلَى دِينِكَ، وَلَا تُشَاوِرُهُ فِي أَمْرِكَ ، وَلَا تَجْلِسَ
إِلَيْهِ ، وَمَنْ جَلَسَ إِلَى صَاحِبِ بِدْعَةٍ ، أَوْرَثَهُ اللَّهُ الْعَمَى . يَعْنِي فِي قَلْبِهِ

“Bid’at sahibine dinin hakkında güvenme! İşin hakkında onunla isti-sare etme! Onun yanında oturma! Kim bid’at sahibinin yanına oturursa Allah onun kalbine körlük bulaştırır.”¹

O kalabalıkçı ve yığılmacılar nasıl yapıyorlar? İbn Teymiyye rahime-hullah'ın bu sözüyle oynayarak her tarafa çekiyorlar, hevalarına göre açık-lıyorlar, salih selefin bid’atçıye dargınlık hakkındaki icma'ına direşiyorlar. Gençler de onların Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ın sözü hak-kında söyledikleri bu yalan ve saptırmayı tasdikliyorlar!

1 **Sahih maktu.** İbn Batta el-İbane (437) Lâlekâî, İtikad (264) Ebu Nuaym Hilve (8/103)

Şayet İbn Teymiyye rahimehullah'ın sözünün anlamı, onların söyledikleri ve anladıkları gibi olsaydı, istisnasız olarak bütün bid'at ehli bu sözün kapsamına girerdi. Bu topluluk, Seyyid Kutupçular'ı ve benzerleri kastediyorlar, bu sözü bu kapsamda değerlendirmiyorlar. Onlar Rafizilere muvalat (yakınlık) gösteren İhvanu'l-Muslimin'e karşı çıkarlar. Sufilere muvalat eden Tebliğ cemaatine karşı çıkarlar. Şayet İhvanu'l-Musliminci-ler ve Tebliğ cemaati onlara İbn Teymiyye'nin bu sözünü delil getirirlerse cevapları ne olurdu? Bu delil getirmeye karşı konumları ne olurdu?

Eğer Şeyh'in bu sözü ile getirilen delili reddeder ve kabul etmezlerse çelişmiş olurlar. İhvancılar ve Tebliğ cemaatinin şöyle demeleri hak olur: "Size helal de bize haram mı? Biz, İbn Teymiyye'nin sözünü, bid'atçıye muvalat, sevgi ve destek hususunda sizin delil getirdiğiniz manaya yakın olarak delil getiriyoruz. Şayet İbn Teymiyye'nin sözü sizin açıkladığınız ve şerh ettiğiniz gibiyse, size de uyar, bize de uyar." Böylece bütün bid'at ve heva ehli bu kapsama girer. Sadece İhvancılar ve Tebliğ cemaati değil, dikkat et!

O zaman Şia, Sufiyye, Eşariyye, Maturidiyye, Mu'tezile, İbadiyye ve diğer sapıklık fırkalarına dostluk edenler sizi ilzam ederler. Ancak siz, Şeyhulislam'ın sözünü bir yerde delil olarak kullanıp, bir yerde reddetmekle çelişkiye düşersiniz.

Onların hepsinde, başta Şia'da, sonra İbadiyye'de hayır ve şer, sünnet ve bid'at, taat ve masiyet bulunmaktadır. İbn Teymiyye'nin sözünden onları nasıl çıkaracaksınız? Ya bu sözü, bütün bid'atçıleri dikkate alarak anlayacaksınız ve böylece bütün bid'at ehliyle aynı safta ittifak edeceğiz, ya da selefe tabi olanlar gibi yapacaksınız! Selefe tabi olanlar İbn Teymiyye'nin sözünü sizin anladığınız gibi anlamıyor, sizin açıkladığınız gibi açıklamıyorlar. Bu sözü bid'atçilerle muvalat etmeye delil getirmiyorlar. Onlar, bir yerde bunu delil getirirken diğer bir yerde reddetmiyorlar. Bu, sizin oynamanızdır. Bize gelince, meselenin aslı indimizde sabittir. Sizin gibi çelişkiye düşmüyoruz.

Derim ki: Şayet düşünürsen, şu Seyyid Kutupçuların hali tek başına, Şeyhulislam rahimehullah'ın bu sözünü doğru anlamadıklarını ve yanlış yükleme yapmalarını açıklamaya yeter.

Eğer: "Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ın sözünün düzgün ve doğru açıklaması nedir?" derseni;

Derim ki: Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah sünnette bir imam-

dır. O, sonraki sünnet ehlinin selefi akideyi anlayış ve takrirlerinde dayanağıdır. Buna göre, şu muhaliflerin İbn Teymiyye'nin sözünü az önce geçtiği şekilde salih selefin bid'atçıye hecr, buğz ve düşmanlığa dair icmalarını iptal edip çelişerek açıklamaları gibi, O'nun sözünün bir kısmını alıp, selefi icmalara ve eserî (rivayetlere dayalı) akidelere karşı çıkmamız yaraşmaz.

İmam Begavî rahimehullah Şerhu's-Sunne'de (1/227) şöyle der: "Sa-habe, tabiin ve onlara tabi olanlar ile sünnet imamları bid'at ehline düşmanlık ve onlara hecr (dargınlık) uygulama hususunda icma ve ittifak üzere devam etmişlerdir."

Durum böyle olduğuna göre yürürlükte olan esaslar, selefin icma'ını koruyarak devam etmeyi gerektirir. İbn Teymiyye rahimehullah bile olsa, sonrakilerden herhangi bir âlimin sözü, ilk asırlardaki icmayı delemesiz. Sonra, bu âlimin sözünü, sahih ve açık icmaya zıt düşmeyecek şekilde yönlendirmek gerekir.

Bizler Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ı, kendisinin sözüne şu muhaliflerin salih selefin bid'atçıden ayrılmaya dair icma'ına aykırı kılarak yaptıkları tuhaf açıklamadan tenzih ederiz. İbn Teymiyye'nin bir vadede, bunların ise başka bir vadede olmaları sana yeter.

Şayet onlar İbn Teymiyye rahimehullah'ın sözünün akışını düşünse-lerdi elbette maksadını öğrenir, meramını anlarlardı. Lakin onlar O'nun sözünün bir kısmını alarak sözün akışından ayırıyorlar, sonra diledikleri şekilde açıklıyorlar. Onların durumu: **"Namaz kılanlara veyl olsun"** kısmını alıp da ayetin devamındaki: **"Onlar ki, namazlarından gafildirler"** kısmını okumayan kimseye benzer.

Kıymetli kardeşim, işte sana Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ın Mecmuu'l-Fetava'daki (28/209) sözünün tamamı! Bu sözleri okuduğunda Şeyhulislam rahimehullah'ın maksadının şu muhaliflerin zannettikleri gibi olmadığını öğreneceksin. Allah ona rahmet etsin, İbn Teymiyye şöyle diyor: "Bir kimsede hayır ve şer, fücür, taat ve masiyet, sünnet ile bid'at bir araya gelirse, onda bulunan hayır oranında muvalatı ve ödüllendirilmeyi hak eder. Yine kendisinde bulunan şer oranında düşmanlık ve cezalandırılmayı hak eder. Bir şahısta ikram ve aşağılamayı gerektiren hallerle şu ve şu haller bulunabilir. Mesela fakir hırsızın çalmasından dolayı eli kesilir, lakin Beytu'l-mal'den onun ihtiyacını giderecek bağış yapılır. Ehl-i sünnet ve'l-cemaatin üzerinde ittifak ettiği asıl budur. Hariciler, mu-tezile ve onlara uyum gösterenler buna muhalefet ederek, ödüllendirilmeyi

hak eden insanın cezayı hak etmeyeceğini söylemişlerdir. Ehli sünnet ise şöyle der: "Muhakkak ki Allah, büyük günah sahiplerine cehennemde azap eder, azap ettiği bu kimseleri lütfu ve rahmetinden dolayı sonra kendilerine izin verilenlerin şefaatiyle çıkarır. Nitekim Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den gelen sünnet bu şekilde belirtmiştir."

Şeyh rahimehullah'ın sözü gördüğün gibi, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin ittifak ettiği esas ile onlara muhalefet eden Harici ve Mutezile'nin sözleri hakkındadır. Onun sözünün bu esas çerçevesinde açıklanması gerekir. Ehl-i sünnet ve'l-cemaat, büyük günah sahibine veya bid'at sahibi olan fasığa kâfir muamelesi yapmaz. Onların katında zina eden kimse bir Yahudi gibi değildir. Onların katında hırsız, puta tapan bir müşrik gibi değildir. Hariciler ve Mutezile ise böyle görmezler. Hariciler bunların hepsini bir sayarlar. Mutezile ise ilk kısımdakileri (büyük günah işleyenleri) dünyada iki menzile arasında bir menzilede sayarlar, sonra ahiretteki durumları hakkında Haricilerle ittifak ederek onların cehennemde ebedî kalacaklarını söylerler.

Şeyhulislam rahimehullah'ın sözleri bu şekilde düzgünce açıklandığı zaman, selefin sözleri ile ittifak etmiş olur. Selefin bid'atçıye hecr uygulanması hususundaki icma'ı ile bu söz arasında bir çelişki yoktur. Ama Kutupçuların ve benzerlerinin açıkladığı gibi batıl şekilde açıklanırsa selefin icma'ına aykırı düşer. İbn Teymiyye rahimehullah ise bundan berfidir.

Bu muhaliflerin Şeyhulislam rahimehullah'ın sözünü bu şekilde batıl olarak açıklayıp, sonra bid'at ehline muvalat için delil getirmeleri şaşırtıcıdır. İbn Teymiyye'nin kendisi, "Bu, ehl-i sünnet ve'l-cemaatin üzerinde ittifak ettikleri bir esastır" diyor. Allah'ım! Hayret doğrusu! Ehl-i sünnet ve'l-cemaat, bid'atçıye muvalat edip, - iddia ettikleri gibi - onda bulunan hayır ve taatten dolayı sevilmesinde ittifak mı etmişlerdir? Ya İbn Teymiyye rahimehullah bu ittifakı aktarmada yanlış yapıyor, ya da salih selefin yolunu delmeye çalışan bu kimseler İbn Teymiyye'nin sözünü açıklamada yanlış yapıyorlar! Şüphesiz ortadaki durum ikincisidir. İbn Teymiyye'nin söylediği de doğrudur, aktardığı ittifak da doğrudur. Lakin bâtil olsa, şu bâtil ehlinin getirdikleri açıklamalardır.

Sonra, herhangi bir âlimin sözü açıklanırken kendisinin menheci ve akidesi gözetilmelidir. Bid'atçıye muvalat için sözünü delil getirdikleri İbn Teymiyye rahimehullah'ın, bid'at ehline karşı dikilmede, onlara karşı çıkmada insanların en şiddetlilerinden olduğu, onun siyretinden malum ve meşhurdur. Allah ona rahmet etsin.

Hafız İbn Hacer rahimehullah, er-Reddu'l-Vafir'e takrizinde şöyle diyor: "Şu adamın (yani İbn Teymiyye) Rafizilerden, Hulul ve ittihatçılardan olan bid'at ehline karşı en büyük direnişi yapan insan olması hayret vericidir. Bu konuda pek çok ve meşhur eserleri ve hasıraltı edilemeyecek fetvaları vardır..."

Şayet Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şu kimselerin menhecinde olduğu gibi; bid'atçıye kendisinde bulunan – iddia ettikleri - hayır ve taat oranında sevgi ve yakınlık gösterileceği menhecinde olsaydı, bid'at âlimleri ve sapıklık kadıları kendisinin asrında onu defalarca öldürmeye kalkmazlardı. Allah onu, onlardan korudu.

Hafız Zehebî rahimehullah, Şeyhulislam İbn Teymiyye hakkında şöyle diyor: "Sağlam sünnete ve selefi yola destek oldu, kendisinden önce çıkmamış meselelerde deliller ve mukaddimelerle sünnete delil getirdi, öncekilerin ve sonrakilerin hücum edecekleri ibareleri kullandı, ondan ürktüler, o da cesaretle üzerine gitti, hatta Mısır ve Şam âlimlerinden bir topluluk üzerine kıyam ettiler, bid'atçilikle suçladılar, tartışılar, ona büyüklendiler, İbn Teymiyye ise ne korktu, ne yağcılık yaptı, sebat etti. Bilakis, içti-hadının, zihninin keskinliğinin, sünnetler ve görüşler hususundaki geniş kapasitesinin, kendisini götürdüğü sonuç olan acı gelen hakkı söyledi. Bununla beraber verâ, mükemmel tefekkür, kavrama çabukluğu, Allah'tan korkma ve Allah'ın haramlarına tazim ile meşhur oldu. Kendisiyle rakipleri arasında hamle savaşları oldu, Şam ve Mısır olayları meydana geldi. Tek bir yaydan dönüşümlü olarak nice atışlar yaptılar, Allah onu kurtardı. Kendisi daima Allah'a yalvarır, yardım isterdi. Tevekkülü kuvvetli idi. Sarsıntılara karşı sebatkâr idi. Devam ettiği virdleri ve zikirleri vardı. Diğer taraftan alimler ve Salihler, askerler ve komutanlar, tüccarlar ve ileri gelenler ile kendisini seven halk tarafından sevilirdi. Çünkü o, gece gündüz dili ve kalemle onlara faydalı olmaya kendisini adanmıştı." (ez-Zeyl Ala Tabakati'l-Hanabile 4/394)

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah ve sünnete, selefi akideye destek olma yolunca üstün cihadı hakkındaki bu parlak tablo, Şam'da ve Mısır'da nebevî sünnetin ve eserî akidenin düşmanları tarafından yapılan saldırılar nerede, bid'at ehline muvalat ve muhabbetten bahseden şu muhalifler nerede? Sonra da tutup bid'at ve heva ehline karşı böylesine cihad ve mücadele etmiş bir kimsenin sözünü kendilerine delil getiriyorlar!

İbn Teymiyye üzerine yalan söylüyor ve onun sözünü açıklarken saptırıyorsunuz! Onun menhecine ve itikadına muhalefet ediyorsunuz. Kendi nefislerinize acıyın. Zira İbn Teymiyye adına yalan söyleyen, güneş

hakkında yalan söyleyen gibidir.

Şeyhulislam rahimehullah'ın akidesi, menheci, siyreti ve cihadı, parlaklık ve açıklık bakımından güneş gibidir.

İnsanlardan birinin sözünü delil getirmeden edemiyorsanız, işte size (muasır sünnet inkarcısı) Muhammed el-Gazalî'nin kitapları yahut Fehmi Huveydi, yahut Said Havva, Hasen el-Benna'nın ashabı! Onları takip edin, orada hevanıza uyacak, bid'at ehline karşı dostluk ve sevgi duyup aynı safa geçebileceğiniz, cesaretlenebileceğiniz pek çok şey bulursunuz!

Belki de bu sizin için, sünnet imamları adına yalan söylemenizden, onların sözünü olmadık yerlere çekmenizden daha hayırlıdır.

Makalemi, Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ın rakiplerine yaptığı duasıyla bitiyorum:

“Allah'ım! Onlara kendisiyle hakka hidayet bulacakları bir nur bağışla”

Bid'at Ehline ve İsyankârlara Sevgi Beslemek

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

لَا يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ

“Allah'a ve âhiret gününe îman eden bir kavmin, babaları yahut oğulları yahut kardeşleri yahut da akrabaları bile olsalar, Allah'a ve Rasûlüne karşı gelen kimselere sevgi beslediklerini göremezsin.”
(Mucadele 22)

Taberi rahimehullah şöyle demiştir: “Bu âyet-i kerime, İslam'da dostluğun ve kardeşliğin dini esaslar üzere kurulduğunu, bu itibarla İslam'a ters düşen kişinin dostluk ve kardeşlik bağını kopardığını, bu itibarla kişinin öz babası, oğlu, kardeşi ve akrabası da olsa artık onlara karşı sevgi besleyemeyeceğini beyan etmektedir.”¹

Bu hususta başka âyetlerde de şöyle buyrulmaktadır:

1 Taberi (23/257)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا
 الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ * قُلْ إِن كَانَ
 آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ
 تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ
 فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

“Ey müminler, eğer inkârı imana tercih ediyorsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi dostlar edinmeyin. Sizden kim onları dost edinirse işte onlar zalimlerin ta kendileridir. De ki: “Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz akrabalarınız, elde ettiğiniz mallar, durgunluğundan korktuğunuz ticaret ve hoşlandığınız evler, Allah’tan, peygamberinden ve Allah yolunda cihad etmekten sizin için daha fazla sevgili ise Allah’ın emri gelinceye kadar bekleyin. Allah, fasıklar guruhunu hidayete erdirmez” (Tevbe 23-24)”

Kurtubi rahimehullah şöyle demiştir: “Malik rahimehullah bu âyet-i kerimeden Kaderiyeye düşmanlık edilmesi ve onlarla oturup kalkmanın terkedilmesine delil çıkarmıştır: Eşheb, Malik’ten şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Kaderiye (Kaderi inkâr edenler) ile oturup kalkma ve Allah için onlara düşmanlık et! Çünkü Allah Teâlâ: “Allah’a ve âhîret gününe inanan hiçbir kavmin Allah ve Rasûlü ile sinir mücadelesi yapanlara sevgi beslediklerini göremezsin” diye buyurmaktadır.

Bütün zulüm ehli ve haddi aşır başkalarına haksızlık yapanlar da Kaderiye hükmündedirler. es-Sevrî’den şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Öncekiler bu âyet-i kerimenin sultanlar ile arkadaşlık yapan kimseler hakkında indiği görüşünde idiler. Abdulaziz b. Ebi Davud’dan rivayet edildiğine göre o tavaf esnasında Mansur ile karşılaşmış. Onu tanıyınca, ondan kaçmış ve bu âyeti okumuş.”¹

İbn Mes’ud radiyallahu anh’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

1 Kurtubi (17/260)

مَا مِنْ نَبِيٍّ بَعَثَهُ اللَّهُ فِي أُمَّةٍ قَبْلِي إِلَّا كَانَ لَهُ مِنْ أُمَّتِهِ حَوَارِيُّونَ، وَأَصْحَابٌ يَأْخُذُونَ بِسُنَّتِهِ وَيَقْتَدُونَ بِأَمْرِهِ، ثُمَّ إِنَّهَا تَخْلُفُ مِنْ بَعْدِهِمْ حُلُوفٌ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ، وَيَفْعَلُونَ مَا لَا يُؤْمَرُونَ، فَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِيَدِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِلِسَانِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِقَلْبِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَيْسَ وَرَاءَ ذَلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ حَبَّةٌ خَرْدَلٍ

“Allah’ın benden önceki ümmetlere gönderdiği her bir nebînin kendi ümmetinden havarî ve dostları olmuştur. Bunlar o nebîden sonra sünnetine tutunur, emirlerine uyarlar. Bunlardan sonra ise yapmadıklarını söyleyen (kendileri yapmadıkları halde başkalarına emreden) ve emrolunmadıkları şeyleri yapan halefler çıkar. Kim onlarla eliyle cihad ederse mümindir. Kim diliyle cihad ederse mümindir. Kim kalbiyle cihad ederse mümindir. Bundan sonrasında ise har dal tanesi kadar iman yoktur.”¹

Bu hadiste emrolunmadıkları şeyleri yapmaları, onların Kitap ve sünnetten bir delil olmaksızın ibadet içerikli amel etmeleri, yani bid’atleri işlemeleridir. Onlara elle ve dille karşı çıkmak, bunlara güç yetmiyorsa kalp ile buğzetmek gerekmektedir. Bunun ötesinde iman olmadığı bildiriliyor!

Fudayl b. İyaz rahimehullah şöyle demiştir: “Şüphesiz Yahudi veya Hristiyanın yanında yemek yemem, bid’at sahibinin yanında yemek yemenden daha iyidir. Zira ben eğer Yahudi veya Hristiyanın yanında yemek yersem kimse bana uymaz. Eğer bid’at sahibinin yanında yemek yersem insanlar bana uyarlar. Benimle bid’at sahibi arasında demirden bir kale olmasını isterdim. Sünnet ile az amel, bid’at sahibinin çok amelinden hayırlıdır. Kim bir bid’at sahibiyle oturursa ona hikmet verilmez. Kim bir bid’at sahibiyle oturuyorsa, ondan da sakındırın. Bid’at sahibine dinin hakkında güvenemezsin. İşin hakkında da onunla istişare etme. Onun yanında oturma. Kim bid’at sahibiyle oturursa Allah Azze ve Celle ona körlük bulaştırır. Allah bir kimsenin bid’at sahibine buğzettiğini bilirse, ameli az

1 **Sahih.** Muslim (50) Ahmed (1/458, 461)

da olsa Allah'ın onu bağışlamasını umarım. Muhakkak ki ben ondan ümitliyim. Çünkü sünnet ehlinin her iyiliği arz edilir. Bid'at sahibinin ise ameli çok olsa da Allah'a bir ameli yükseltilmez. Muhakkak ki Allah Azze ve Celle'nin zikir halkalarını arayan melekleri vardır. Kimin yanında oturduğuna dikkat et. Yanındaki bid'at sahibi olmasın! Zira Allah onlara bakmaz. Münafıklığın alameti, kişinin bid'at sahibi ile beraber oturmasıdır. İnsanların hayırlılarına yetiştim, hepsi de sünnet ashabı idi ve bid'at ashabından sakındırıyorlardı. Bid'at sahibiyle oturursan Allah amelini iptal eder ve İslam nurunu kalbinden çıkarır. Allah bir kulu sevdiği zaman yemeğini (yemek arkadaşlarını) güzelleştirir. Bid'at sahibiyle oturma. Zira ben üzerine lanet inmesinden korkarım. Kime bir kimse danışmak için gelir de, ona bid'atçı birini gösterirse İslam'ı aldatmış olur. Bid'at sahibinin yanına girmekten sakının. Zira onlar haktan alıkoyarlar. Ruhlar derli toplu askerler gibidir. Tanışan ruhlar anlaşır, tanışmayan ruhlar ise ihtilaf ederler. Sünnet ehli birinin bid'at sahibine meyletmesi mümkün değildir. Bunun sebebi ancak münafıklıktır.”¹

Abdullah b. Mes'ud radiyallahu anh “**Kâfirlerle ve münafıklarla cihad et**” ayeti hakkında şöyle dedi:

يَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَلْيَلْقَهُ بِوَجْهِهِ مُكْفَهَرٍ.

“Eliyle cihad eder, buna gücü yetmeyen diliyle, buna gücü yetmeyen kalbiyle cihad eder ve asık surat gösterir.”²

Diğer lafzı şöyledir: İbn Mes'ud radiyallahu anh dedi ki:

إِذَا لَقِيتَ الْفَاجِرَ فَأَلْقَهُ بِوَجْهِهِ مُكْفَهَرٍ

“Günahkâr kimseyle karşılaştığında onu asık suratla karşıla”³

Diğer bir lafzı şöyledir: İbn Mesud radiyallahu anh dedi ki:

1 **Sahih maktu.** Ebu Nuaym Hilye (8/103-104) İbn Batta el-İbane (437-441) el-Lalekai İtikad (261-267)

2 **Sahih mevkuf.** İbn Ebi Hatim, Tefsir (7/333) Taberi (14/358)

3 **Sahih mevkuf.** Taberani (9/112) Zehebî Mu'cemu'l-Latif (39)

«إِذَا كَانَ لَكَ جَارٌ فَاجِرٌ لَا تَسْتَطِيعُ لَهُ غَيْرًا فَالْقَهُ بِوَجْهِ مُكْفَهَرٍ»

“Eğer günahkâr bir komşun olursa ve onu değiştirmeye (ıslah etmeye) gücün yetmezse onu asık suratla karşıla”¹

İbn Mes'ud radiyallahu anh şöyle demiştir:

لَمَّا نَزَلَتْ: { يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ }
أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُجَاهِدَ يَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ
بُوجْهِ مُكْفَهَرٍ

“Ey Nebi! Kâfirlerle ve münafıklarla cihad et” ayeti indiği zaman Rasullullah sallallahu aleyhi ve sellem; el ile cihad etmesi, buna gücü yetmezse onları asık suratla karşılamakla emrolundu.”²

İbn Mes'ud radiyallahu anh'den: Rasullullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

تَقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بَبْغُضِ أَهْلِ الْمَعَاصِي وَالْقَوَاهِمِ بِوُجُوهِ
مُكْفَهَرَةٍ وَالتَّمَسُّوْا رِضَا اللَّهِ بِسَخَطِهِمْ وَتَقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ بِالتَّبَاعِدِ مِنْهُمْ

“Allah’a isyan bayrağı açanlara kalben kızmakla Allah’a yakınlaşmaya çalışın. Onları asık yüzle karşılayın. Onlara kızmakla Allah’ın rızasını arayın. Onlardan uzaklaşmakla Allah’a yakınlaşın.”³

İbn Ömer radiyallahu anhumadan: Rasullullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

1 **Sahih mevkuf.** Hennad es-Seri, Zühd (1251) Vekî Zühd (532)

2 **Sahih.** Beyhaki, Şuabu'l-İman (7/38)

3 **Hasen ligayrihi.** İbn Şahin et-Tergib (482) Deylemi (2320) İbn Hacer, Garibu'l-Multekita (el yazma no: 1234)

* Malik b. Migvel bunu İsa aleyhi's-selâm'ın sözü olarak nakletmiştir: İbnu'l-Mubarek, ez-Zuhd (355) Ahmed, Zühd (299)

مَنْ انْتَهَرَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ مَلَأَ اللَّهُ قَلْبَهُ أَمْنًا وَإِيمَانًا، وَمَنْ أَهَانَ
صَاحِبَ بِدْعَةٍ أَمَّنَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ، وَمَنْ أَلَانَ لَهُ وَأَكْرَمَهُ أَوْ لَقِيَهُ
بِبَشَرٍ فَقَدْ اسْتَحَفَّ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

“Bidat sahibini red ve inkâr eden kimsenin kalbini Allah emniyet ve imanla doldurur. Bid’at sahibini aşağılayan kimseyi Allah büyük korku gününde güvende kılar. Bid’at sahibine yumuşak davranıp ona ikramda bulunan ve güleryüz gösteren kimse Allah’ın Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)’e indirdiğini hafife almış olur.”¹

Ebu Nuaym’ın rivayetinde şu şekildedir:

مَنْ أَعْرَضَ عَنْ صَاحِبِ بِدْعَةٍ بِوَجْهِهِ بُغْضًا لَهُ فِي اللَّهِ مَلَأَ اللَّهُ قَلْبَهُ
أَمْنًا وَإِيمَانًا وَمَنْ نَهَى عَنْ صَاحِبِ بِدْعَةٍ أَمَّنَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ
وَمَنْ سَلَّمَ عَلَى صَاحِبِ بِدْعَةٍ وَلَقِيَهُ بِالْبُشْرَى وَاسْتَقْبَلَهُ بِالْبُشْرَى فَقَدْ
اسْتَحَفَّ بِمَا أُنْزِلَ اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

“Kendisine Allah için buğzederek bid’at sahibinden yüzünü çeviren kimsenin kalbini Allah emniyet ve iman ile doldurur. Kim bir bid’at sahibinden sakındırırsa Allah onu kıyamet gününde büyük korkudan emin kılar. Bid’at sahibine selam veren ve onu güler yüzle karşılayıp, güler yüzle ona yönelen kimse, Allah’ın Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’e indirdiğini hafife almıştır.”²

Diğer rivayetinde lafzı şu şekildedir:

مَنْ أَعْرَضَ بِوَجْهِهِ عَنْ صَاحِبِ بِدْعَةٍ بُغْضًا لَهُ مَلَأَ اللَّهُ قَلْبَهُ أَمْنًا

1 **Hasen.** Kudaî Musnedu Şihab (537) İsnadında Ebu Hazım Abdulgaffar b. el-Hasen hakkında Ebu Hâtim: “sakınca yok” demiştir.

2 **Hasen.** Ebu Nuaym Hilye (8/199) Hatib Tarih (10/263)

وإِيمَانًا وَمَنْ انْتَهَرَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ آمَنَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ وَمَنْ أَعَانَ عَلَى صَاحِبِ بِدْعَةٍ رَفَعَهُ اللَّهُ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ وَمَنْ سَلَّمَ عَلَى صَاحِبِ بِدْعَةٍ أَوْ لَقِيَهُ بِالْبِشْرِ أَوْ اسْتَقْبَلَهُ بِمَا يَسُرُّهُ فَقَدْ اسْتَحَفَّ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

“Kim kendisine buğzederek bid’at sahibinden yüzünü çevirirse Allah onun kalbini emniyet ve imanla doldurur. Kim bid’at sahibini reddederse Allah onu büyük korku gününde emin kılar. Kim bir bid’at sahibine karşı yardım ederse Allah onun cennette yüz derecesini yükseltir. Kim bir bid’at sahibine selam verirse veya onu güler-yüzle karşılar ya da onu sevindirecek şekilde yönelirse Allah Azze ve Celle’nin Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’e indirdiğini hafife almıştır.”¹

İbn Asakir’in rivayetinde şöyledir: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

مَنْ أَرْعَبَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ مَلَأَ اللَّهُ قَلْبَهُ يُمْنًا وَإِيمَانًا وَمَنْ انْتَهَرَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ آمَنَهُ اللَّهُ مِنَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ وَمَنْ أَهَانَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ رَفَعَهُ اللَّهُ فِي الْجَنَّةِ دَرَجَةً وَمَنْ لَانَ لَهُ إِذَا لَقِيَهُ تَبَشُّشًا فَقَدْ اسْتَحَفَّ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

1 **Hasen.** Herevî Zemmu'l-Kelâm (949) Hatib, Muvazzahu Evham (288) Hadisu Ebi'l-Fadl ez-Zuhri (no:147) İbn Ebi'l-Muberrred, Cem'u Cuyuşi'd-Desakir Ala İbn Asakir (no: 46) Deylemi (5779) İsnadında bulunan el-Huseyn b. Halid hakkında İbn Main: “Sika değil” dedi. İbn Adiy: “Hadislerinin geneli zayıf veya meçhul kimselerdendir” demiştir. Ancak Huseyn b. Halid tek kalmamıştır. Ebu Nuaym, el-Hilye’de (8/200)... İbrahim b. Edhem’in arkadaşı; Muhammed b. Mansur ez-Zahid yoluyla Abdulaziz b. Ebi Ravvad – Nafi – İbn Ömer radiyallahu anhuma’dan rivayet etmiştir.

“Kim bir bid’at sahibini korkutursa Allah onun kalbini bereket ve iman ile doldurur. Kim bir bid’at sahibi reddederse Allah onu büyük korkudan emin kılar. Kim bir bid’at sahibini aşağılarsa Allah onun cennette bir derecesini yükseltir. Kim onunla karşılaştığında yumuşak davranır ve güler yüz gösterirse Allah’ın Muhammed’e indirdiğini hafife almıştır.”¹

Ebu Nasr Ubeydullah b. Said b. Hâtim es-Secezî, el-İbane’de;... Abdulmecid b. Abdulaziz b. Ebi Ravvad – babası – Nafi – İbn Ömer radiyallahu anhumâ isnadıyla rivayet ediyor: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

مَنْ أَعْرَضَ بِوَجْهِهِ عَنْ صَاحِبِ بِدْعَةٍ رَفَعَهُ اللَّهُ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ
وَمَنْ سَلَّمَ عَلَى صَاحِبِ بِدْعَةٍ وَرَحِبَ بِهِ بِالْبَشَرِ فَقَدْ اسْتَحَفَّ بِمَا أُنْزِلَ
اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ،

“Kim bir bid’at sahibinden yüzünü çevirirse Allah onun cennette yüz derecesini yükseltir. Kim bir bid’at sahibine selam verir ve güler yüzle onu rahatlatırsa Allah’ın Muhammed’e indirdiğini hafife almıştır.”²

Sünnette Açıktan Günah İşleyenlere Karşı Tavır

Sefine Radiyallahu anh’den: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem nakışlarla süslenmiş bir eve girmezdi”³

Ebu Sa’lebe el-Huşenî radiyallahu anh’den: “Bir adam parmağında altından bir yüzük bulunduğu halde Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına oturdu. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem elindeki değnekle adamın eline vurdu. Sonra da adama gereken önemi göstermedi. Adam da

1 **Hasen.** İbn Asakir (54/199); ...Muhammed b. Mansur - Abdulaziz b. Muhammed ed-Deraverdi – Nafi – İbn Ömer radiyallahu anhumâ isnadıyla rivayet etmiştir.

2 **Hasen.** Suyuti, Lealiu'l-Masnua (1/230)

3 **Sahih.** İbn Hibban (8/91) Hâkim (2/186) Ahmed (5/220-222) İbn Mace (3360) Ebu Davud (3755) Taberani (7/84)

yüzüğünü çıkarıp attı..."¹

Ebû Said el-Hudrî radiyallahu anh'den: "Bir adam parmağında altından bir yüzük olduğu halde Necran'dan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem yüzüğü görünce adamdan yüz çevirdi. Adam da Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e hiçbir şey sormadı. Bunun üzerine adam, hanımının yanına geri döndü ve ona durumu anlattı. Hanımı: "Sende bir hal var. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına dön ve yüzüğü de at" dedi. Adam gelip Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girmek için izin istedi. Ona izin verdi. Adam selam verdi, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem de selamı aldı. Adam: "Ey Allah'ın rasulü! Benden niçin yüz çevirdin?" diye sordu. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: "**Sen bana parmağında ateşten bir kor tanesi olduğun halde geldin.**" Buyurdu. Adam: "Ey Allah'ın rasulü! O halde ben şu anda size pekçok ateş koru getirdim" dedi. Zira adam bahreyn'den süslü eşyalar getirmişti. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem: "**Getirdiğin şeyler bizden bir şeyi zenginleştirecek değildir ve bizim yanı-mızda Harre'nin taşlarından farksızdır. Fakat onlar dünya hayatının geçimliğidir**" buyurdu. Adam: "O halde ashabının içerisinde bana mazeret beyan et ki, senin herhangi bir şey sebebiyle bana kızdığını sanmasınlar" dedi. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalkıp adama mazeret beyan etti ve aralarında geçen durumun yüzükle ilgili olduğunu bildirdi. Adam: "O halde yüzüğü neden yaptırayım?" dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: "**Demir, gümüş veya tunçtan**" buyurdu."²

Cabir b. Abdillâh radiyallahu anhuma'dan: "Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Ömer b. el-Hattab radiyallahu anh'e Mekke'nin fethi yılında Muhassab vadisinde iken, Kâbe'ye varmasını, orada bulunan bütün suretlerin silinmesini emretti. Çünkü Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Kâbe'nin içindeki bütün resimler silininceye kadar oraya girmemiştir."³

Kumandanlardan birini bir kimse övmeye başlayınca Mikdad b. Esved radiyallahu anh onun üzerine toprak atmaya başlamış ve "Nebî sal-

1 **Hasen.** İbn Hibban (1/410) Tahavi (4/261) Ahmed (4/195) Nesai (8/171)

2 **Sahih.** İbn Hibban (7/411) Ahmed (3/14) Nesai (8/170)

3 **Sahih.** İbn Hibban (7/540) Ebû Davud (4156) Beyhaki (7/268) Ahmed (3/335, 336, 383, 396)

lallahu aleyhi ve sellem bize meddahların yüzüne toprak saçmamızı emretti" demiştir.¹

İbn Abbas radiyallahu anhuma Arafatta cemaatin telbiye getirmediklerini görünce bunun sebebini sormuş, halkın Muaviyeden korktukları için telbiye getirmediğini öğrenince hemen çadırından çıkmış ve: "Lebbeyk, Allahumme Lebbeyk. Onlar Ali radiyallahu anh'e kızgınlıklarından dolayı sünneti terk ediyorlar!" diye söylenmiştir.²

İbn Ömer radiyallahu anhuma'nın azatlı cariyesi ona Medine'den gitmek istediğini, zamanın kötüleştiğini söyleyince, İbn Ömer radiyallahu anhuma: "Yerinde otur! Aptal! Zira ben Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i **"Eğer bir kimse Medinenin şiddet ve sıkıntısına katlanırsa, kıyamet gününde ben ona şahit yahut şefaatçi olurum"** buyururken işittim" demiştir.³

Abdullah b. Ömer radiyallahu anhuma oğlunun, hanımını mescide göndermeyeceği ile ilgili sözü üzerine, daha önce hiçkimseye sövmediği şekilde sövmüştür.⁴

Birisi İbn Ömer radiyallahu anhuma'ya Ramazanda Teravihi imamın arkasında kılayım mı?" diye sordu. O da ona Kur'an'ı okuyup okumadığını sordu. Adam evet deyince: "Öyleyse neden eşek gibi susuyorsun? Git evinde kıl" dedi.⁵

Umare b. Rueybe, Bişr b. Mervan'ı Cuma günü minberde ellerini kaldırarak dua ederken görünce: "Allah bu ellerin belasını versin Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i minber üzerinde gördüm; işaret parmağından başkasını kaldırmazdı" demiştir.⁶

Ebu Bekre radiyallahu anh Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in taş atmaya yasakladığına dair hadisi anlatırken amcasının oğlu taşı almış ve: "Bunu mu yasakladı?" diyerek atmış, Ebu Bekre radiyallahu anh de bunun üzerine: "Dikkat et! Ben sana Rasulullah sallallahu aleyhi ve

1 **Sahih.** Muslim (Zühd 68)

2 **Sahih.** Nesai, (3006)

3 **Sahih.** Muslim (Hac 482)

4 **Sahih.** Abdurrazzak (3/147, 5107) Ahmed (2/127, 140, 143)

5 **Sahih.** Abdurrazzak (4/263)

6 **Sahih.** Muslim (hac 53)

sellem'den haber veriyor ve yasakladığını söylüyorum, sen ise hala atıyorsun. Vallahi yaşadığım sürece artık seninle konuşmam" demiştir.¹

İbn Ömer radiyallahu anhuma mescidde hadis rivayet ederken orada bulunan bir kıssacıya sırtını dönerek oturmuş, o kıssacı ellerini kaldırıp dua etmiş, İbn Ömer radiyallahu anhuma ise elini kaldırmamıştır.²

Muaviye b. Ebi Sufyan, altın veya gümüşten yapılmış su kabını kendi ağırlığından daha fazlasıyla satınca Ebu'd-Derda radiyallahu anh: "Ben Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den işittim, O böyle yapılmasını yasakladı. Ancak misli misline satılmasına izin verdi" dedi. Muaviye: "Ben bunda sakınca olduğunu sanmıyorum" dedi. Ebu'd-Derda: "Bunun yaptığını kınayıp beni destekleyecek yok mu? Ben ona Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den hadis rivayet ediyorum, o ise kendi görüşünü söylüyor. Ben senin bulunduğun yerde artık kalamam..." demiştir.³

İbn Ömer radiyallahu anhuma Ebu Eyyub radiyallahu anh'ı evine davet etti. Ebu Eyyub duvarda bir perde asılı olduğunu gördü. İbn Ömer: "Duvara perde (duvar halısı gibi) asma hususunda kadınlar bize galip geldi" deyince, Ebu Eyyub: "Bunu herkesten beklerdim de senden beklemezdim. Vallahi senin yemeğini yemeyeceğim" diyerek geri döndü.⁴

İbn Mes'ud radiyallahu anh bir evde suret görünce geri dönmüştür.⁵

Vali Mervan b. Hakem sünnette olanın aksine olarak bayram namazında hutbeyi öne alınca Ebu Said radiyallahu anh bunun sebebini sordu. Mervan bu durumun terk edildiğini söyleyince Ebu Said radiyallahu anh üç defa: "Asla olmaz! Allaha yemin ederim ki siz benim bildiğimden daha hayırlısını yapamazsınız" diyerek oradan ayrılmıştır.⁶

Aişe radiyallahu anha kendisinin yanında kalan bir ailenin evinde tavla olduğunu öğrenince: "Eğer o tavlayı çıkarmazsanız, ben sizi evimden kovacağım" demiştir.⁷

1 **Sahih.** Ahmed (5/46) Muslim (sayd 54)

2 **Hasen.** Abdurrazzak (3/218)

3 **Sahih.** Malik (buyu 33) Şafii, er-Risale (s.192)

4 **Sahih.** Buhari (Nikâh 76)

5 **Sahih.** Buhari (Nikâh 76)

6 **Sahih.** Muslim (Salatu'l-iydeyn 9)

7 **Hasen.** Malik (Ru'ya 6) Şerhu's-Sunne (12/385) Buhari Edebu'l-Mufred (1274)

Ömer radiyallahu anh, Ebu Bekr radiyallahu anh'ın kızkardeşini ölü ardından feryatla ağladığı için yanından uzaklaştırmıştır.¹

Ömer radiyallahu anh bir adamın başında kedi derisinden bir şapka görünce onu alıp yırtmış ve "Ben bunu ancak leş olarak görüyorum" demiştir.²

Huzeyfe radiyallahu anh Medain'de iken kendisine gümüş kapta su getiren birisinin elinden bardağı alıp sahibine fırlatmış ve "Bunu ilk defa yapmadım. Ben onu gümüş bardakla su vermekten yasaklamıştım. Fakat o vazgeçmedi" demiş ve ilgili hadisi rivayet etmiştir.³

İbn Ömer radiyallahu anhuma kendisine gümüş kapla su verilirse o kabı kırardı.⁴

Cübeyr b.Nüfeyr'den: "Bir gün Mikdad b. Esved radiyallahu anh'ın yanında oturuyorduk, bir adam geldi ve dedi ki: "Ne mutlu, bu iki göze ki Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüler, vallahi biz de senin gördüklerini görmek ve yaşadıklarını yaşamak isterdik." Onun konuşması Mikdad radiyallahu anh'ı sinirlendirdi. (Ancak) benim hoşuma gitmişti, hayırdan başka bir şey söylemiyordu. Mikdad ona yönelip şöyle dedi:

"Hangi şey, bazı kişileri Allah'ın gizlediği konularda birtakım temennilerde bulunmaya sevk ediyor? O vakit yaşasa olaylar nasıl gelişecek, bilmiyor! Vallahi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem döneminde birçok topluluk vardı ve Allah onları yüzüstü cehenneme attı. (Çünkü) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e icabet etmediler ve onu kabullenmediler. Allah'ın sizi, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in getirdiklerini tasdik ederek Rabbinizi tanıyacak bir hâlde dünyaya getirmesine hamd etmez misiniz? Allah bu imtihanı, sizden başkasıyla savuşturdu. Allah'a yemin olsun, Allah, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'i peygamberlerini gönderdiği fetret ve cahiliye dönemleri içinde en şiddetli olanında gönderdi. Putlara ibadetten daha üstün bir din görmüyorlardı. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem hak ile batılın, baba ile evladının ayırıcısı olarak geldi. Öyle ki kişi babasının, çocuğunun veya kardeşinin kâfir olduğunu görüyordu. Nitekim Allah onun kalbindeki kilidi imana açmıştı. O halde ölse cehenneme gireceğini biliyordu. Sevdiği kimse cehennemlik iken sevinemezdi. Allah Azze ve Celle

1 **Sahih.** Buhari (husumat 5)

2 **Munkati'.** Abdurrazzak (1/71)

3 **Sahih.** Ahmed (5/396, 397, 398, 400)

4 **Sahih.** Abdurrazzak (Ma'mer'in Cami kitabı 11/70)

şöyle buyurmuştur: “**Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve nesillerimizden gözlerimizin bebeği iyi insanlar ihsan et.**” (Furkan 74)”¹

Şeyh el-Elbani bu hadisin açıklamasında şöyle der: “Bu hadiste ayrımın bizzat kınanmış olmadığına açık bir delil vardır. Bazı insanlar, Kitap ve sünnete davetten ve Kitap ile sünnete muhalif sonradan çıkarılan şeylerden sakındırılmasından nefret ettirerek bunun vaktinin gelmediğini gerekçe gösteriyorlar. Bu davetin insanları uzaklaştırdığını ve insanların aralarını ayırdığını iddia etmeleri hak davet konusunda büyük bir cahilliktir. Her zaman ve her yerde bu davetin karşısındaki muhalefet ve çekişmeler, Allah Teâla’nın halk üzerindeki sünnetidir. Allah’ın sünnetinde değişiklik olmaz.

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ * إِلَّا مَن

رَحِمَ رَبُّكَ

“Eğer Rabbin dileseydi, insanları tek bir ümmet yapardı. Oysa işte ihtilaf edip durmaktadırlar. Ancak Rabbinin merhamet ettikleri, (bu ihtilaftan) istisna teşkil ederler” (Hud 118-119)²

Bazı kimseler bâtil üzerinde toplanmış, birbirlerine hakka itaat yolunda yardım etmeyen, kalitesiz bir kalabalığı cemaat zannetmekte ve böylesi toplulukların hak açıklanınca dağılmalarını çirkin görmektedirler. Şüphesiz bu hayırdır, lakin insanların hayır zannettikleri birçok şeyde şer vardır.

Cabir b. Abdullah radiyallahu anhuma’dan: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e: “**De ki: O, size üzerinizden bir azap göndermeye kadirdir**” ayeti indiği zaman Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: “**Senin vechine sığınırım.**” Sonra ayetin: “**Yahut sizi fırkalara ayırıp birbirinize düşürerek kötülüklerinizi birbirinize tattırmaya kadirdir!**” (En’am 65) kısmı nazil olunca: “**Bu ikisi daha hafif – veya daha kolay –**” buyurdu.³

Evet, hak ile batıl arasında ayrım yapmayan, batılı bildiği halde ona

1 **Sahih.** Ahmed (6/2-3) Buhari, Edebu’l-Mufred (87) İbn Hibban (6552) Taberani (20/253) İbn Asakir (69/180) el-Elbani es-Sahiha (2823)

2 El-Elbani es-Sahiha (6/322)

3 **Sahih.** Buhârî (4628, 7313, 7406)

karşı çıkmayan bir topluluk toptan azabı hak eder. Böyle bir topluluktan bazısının hakkı beyan etmesi ve hakka uymak için ayrılması üzerine bir kısmının bâtil üzerinde devam etmesi ve müslümanlardan bu iki grubun birbirine sıkıntı vermesi, toptan azaba uğramalarından ehvendir.

İbrahim b. Nasr şöyle demiştir: “Fudayl b. İyad rahimehullah'ın şöyle dediğini işittim: “İçerisinde hak ile batıl, mümin ile kafir, güvenilir ile hâin, cahil ile alim arasında ayırım yapmayan, iyiliği iyi görmeyen ve kötülüğe karşı çıkmayan insanlara şahit olacağın bir zamanda kalsan ne yaparsın?” İbn Batta dedi ki: “Biz Allah'a aidiz ve O'na dönücüleriz. Muhakkak ki buna ulaştık, bunların çoğunu işittik, öğrendik ve şahit olduk. Şayet Allah'ın kendisine sahih bir akıl ve güçlü bir basiret bağışladığı kimse, İslam'ın ve müslümanların hali ile doğru yolu tutan müslümanların halini iyice düşünse ve tekrar tekrar tefekkür etse, insanların topukları üzerinde geri döndüklerini, arkalarını dönerek gittiklerini, doğru yoldan yüz çevirdiklerini, sahih delilden saptıklarını açıkça görürdü. Nitekim insanların çoğu daha önce çirkin gördüklerini güzel görmeye, daha önce haram saydıklarını helal saymaya, daha önce karşı çıktıklarını uygun bulmaya başlamışlardır. Allah size rahmet etsin, bu müslümanların ahlakı değildir. Bu dinde basiret üzere olan, iman ve yakîn ehli olan kimseler bunları yapamaz.”¹

Mubeşşir b. İsmail el-Halebî dedi ki: “el-Evzaî'ye: “Bir adam: “Ben sünnet ehliyle de, bid'at ehliyle de otururum” diyor” denildi. El-Evzaî dedi ki: “Bu adam hak ile batılı eşitlemek istiyor.” İbn Batta dedi ki: “el-Evzaî doğru söylemiştir. Ben derim ki; bu adam hakkı batıldan, küfrü imandan ayıramaz. Bunun gibiler hakkında ayet inmiş ve el-Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem'den sünnet gelmiştir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“İman edenlerle karşılaştıkları zaman “iman ettik” derler. Şeytanlarıyla başbaşa kaldıklarında ise “Biz sizinle beraberiz” derler.”** (Bakara 14)”²

İbn Ömer radiyallahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

مَثَلُ الْمُنَافِقِ فِي أُمَّتِي كَمَثَلِ الشَّاةِ الْعَايِرَةِ بَيْنَ الْغَنَمَيْنِ تَصِيرُ إِلَى

1 İbn Batta, el-İbane (1/188 no:24)

2 **Sahih.** İbn Batta, el-İbane (2/456 no: 430)

هَذِهِ مَرَّةً , وَإِلَى هَذِهِ مَرَّةً , لَا تَذَرِي أُيُّهَا تَتَّبِعُ

“Ümmetimde münafığın misali, iki koyun sürüsü arasında kalan, bazen şuna bazen buna katılan, hangisine tabi olacağını bilemeyen koyunun misali gibidir.”¹

İbn Kayyım rahimehullah, şöyle demiştir: “Allah Subhanehu ve Teâlâ, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in getirdiğinden başkasını hakem tayin edip onun hakemliğine müracaat etmenin, tagutu hakem olarak benimsemek ve ona müracaat etmek olduğunu haber vermiştir. Tagut: Kulun kendisiyle haddini aştığı her türlü ma’bud, kendisine uyulan ve itaat edilen varlıktır. Her kavmin tagutu, Allah ve rasulü dışında kendisinin hakemliğine başvurulmuş, Allah dışında ibadet edilen, Allah’tan bir yol gösterme olmaksızın kendisine ittiba edilen veya insanların bilmedikleri konularda kendisine itaat etmeyi Allah’a itaat kabul ettikleri kimselerdir. İşte bunlar dünyanın tagutlarıdır. Düşünüp incelediğin zaman, insanların çoğunun Allah’a ibadetten onlara kulluğa, Allaha ve rasulünün hakemliğinden onların hakemliğine, Allah’a itaat ve rasulüne ittibâdan, onlara itaat ve ittibaya yöneldiklerini görürsün. Onlar bu ümmetin kurtuluşa ermişleri olan sahabe ve tabiun’un yolunu tutmamış, onların hedeflerine yönelmemişler, hem menhec hem de hedef olarak onlardan ayrılmışlardır.

Sonra Allah Teâlâ haber veriyor ki; “Onlara: Allah’a ve rasulüne gelin” denildiği zaman bundan yüz çevirir, davetçiye icabet etmez ve başkalarının hükümlerine razı olurlar. Ardından onları Allah ve rasulünden yüz çevirip, başkalarının hâkimliğine müracaat etmelerinin, malları, bedenleri, basiretleri, dinleri ve akıllarına büyük musibetler getireceği ile tehdit etmiştir. **“Eğer yüz çevirirlerse bil ki, Allah onların bazı günahları sebebiyle başlarına bir felaket getirmek ister.”** (Maide 49) Onlar maksatlarının yalnızca iyilik ve uyumdan ibaret olduğunu ileri sürerek mazeret beyan ederler. Yani ana gayeleri her iki zümreyi razı edip aralarını bulmaktır. Bunların bu davranışları aynen Rasulün getirdiği ile onun zıddı olanların arasını bulmaya çalışıp, bununla da iyilik yaptığını ve tarafların arasını düzeltip, uyumlu hale getirdiğini sananlara benzemektedir. Hâlbuki iman, rasulün getirdiği ile onun karşıtları arasında yol, hakikat, inanç, si-

1 **Sahih.** Muslim (2784) İbn Hibban (264) Ahmed (2/47, 68, 82, 88, 102, 143) İbn Batta, el-İbane (2/457 no:431)

yaset ve yorum bakımından tam bir savaş hali ilan etmeyi gerektirmektedir. Katıksız iman işte bu savaşı başarmakla mümkündür, uyum sağlamakla değil. Başarı Allah'tandır."¹

Sevgi ve Yakınlık Gösterme Konusunda Bid'atçı Hiçbir Şekilde Günahkâr İle Kıyaslanamaz

Ebû Muâz Raid Âlu Tahir'in "İ'lamu'n-Nebhi Ennehu La Yukase'l-Mubtedî Alel-Asî Fî'l-Muhabbeti ve'l-Muvalati Min Vechi" adlı risalesinin tercümesidir.

Allah'a hamd, rasulüne, âline, ashabına ve din gününe kadar O'nun menhecinde gidenlere salat ve selam olsun.

Bundan sonra:

Muhakkak ki Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Haricilerden, Mu'tezile'den, Cehmiyye'den ve Mürcie'den ayrıldıkları temel esaslardan birisi de şudur: Günahkârlara bir açıdan sevgi ve yakınlık gösterilirken, diğer bir açıdan buğz ve düşmanlık gösterilir. Mürcie'nin iddia ettikleri gibi onlara tamamen sevgi ve yakınlık gösterilmez. Haricilerin iddia ettikleri gibi sevgi ve yakınlık onlardan tamamen de kesilmez. Ancak imanları yönünden onlara sevgi ve yakınlık gösterilir, günahları yönünden buğz ve düşmanlık gösterilir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: "Her Müslümana gereken; sevgisinde, buğzunda, yakınlığında ve düşmanlığında Allah'ın ve rasulünün emrine tabî olmasıdır. Allah ve rasulünün sevdiklerini sever, Allah ve rasulünün buğz ettiklerini buğz eder. Allah ve rasulüne yakınlık gösterenlere yakınlık gösterir, Allah ve rasulüne düşmanlık edenlere düşmanlık eder. Her kimde yakınlık gösterilmesi gereken iyilikler ve düşmanlık gösterilmesi gereken kötülükler varsa ona göre davranılır. Mesela bu dine mensup olan fasıklar gibi. Onlar ödül ve cezayı, yakınlık ve düşmanlık gösterilmesini, sevgi ve buğzu, kendilerinde bulunan iyilik ve kötülükler göre hak ederler. Zira "Kim zerre (karınca) ağırlığına iyilik işlerse onu görür, kim de zerre (karınca) ağırlığına kötülük işlerse onu görür." Bu Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in; Haricilere, Mu'tezile'ye, Murcie'ye ve

1 İ'lamu'l-Muvakki'in (1/41)

Cehmiyye'ye muhalif olan mezhebidir. Zira onlar bir yönden bunlara meylederken, diğer yönden şunlara meylederler. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat ise vasattır.”¹

Bu asırdaki gevşemeciler bu esasa karşı sözü yerinden kaydırmak türünden bir tahrif yaparak aşırılık yapmışlardır. Şöyle iddia ediyorlar: *“Bid’at ehline karşı sevgi ve yakınlık gösterilir, onlar sünnete uyum gösterdikleri açıdan övülür ve ikram edilir. Sünnete aykırı düştükleri ve bid’at işledikleri açıdan düşmanlık gösterilir, kınanır ve aşağılanırlar.”* Yine şöyle iddia ediyorlar: *“Bu bid’at ehline karşı tavır, şehvetlerine uyan günahkârlara karşı yapılan tavra kıyas edilir.”* Veya *“Hepsi de bu dinin fasıkları konumunda oldukları için bid’at ehli ile günahkârlar arasında fark yoktur.”*

Bu bozuk esası kökleştirdikten sonra buna delil getirmek için kitap-tan, sünnetten, imamların ve ümmetin selefinin âlimlerinin sözlerinden araştırma yapıyorlar, fakat bu bâtıllarını destekleyecek bir şey bulamıyor-lar! Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ın kitaplarını çokça araştırı-yorlar, sonra sadece bid’at ehline buğz ettiğini, onlardan sakındırıp mutlak ve muayyen olarak onları aşağıladığını görüyorlar.

Lakin onlar İbn Teymiyye'nin bir yerde geçen kapalı bir sözünü buldular ve çok sevinerek sınıfları ve şekilleri farklı olan birçok yerde yayınladılar. Bu söz, İbn Teymiyye rahimehullah'ın şu sözüdür: “Bilinmeli ki, mümin kimse sana zulmetse ve sana karşı taşkınlık yapsa dahi ona ya-kınlık göstermek gerekir. Kâfir kimse sana bağışta bulunsa ve sana iyi davransa bile ona düşmanlık etmek gerekir. Muhakkak ki Allah Subha-nehu dinin tamamen Allah için olması üzere rasuller göndermiş ve kitaplar indirmiştir. Sevgi; Allah'ın dostlarına, buğz ise Allah'ın düşmanlarına karşı olmalıdır. O'nun dostlarına ikram etmeli, düşmanlarını aşağılamalıdır. Ödül O'nun dostlarına, ceza ise düşmanlarınadır. Bir şahısta iyilik ve kö-tülük, birr ve fücür, taat ve masiyet, sünnet ve bid’at bir araya gelirse, onda bulunan iyilik oranında kendisine yakınlık gösterilir ve ödüllendirilir. Ken-disinde bulunan şer oranında da düşmanlık gösterilir ve cezalandırılır. Bir şahısta ikram etmeyi ve aşağılamayı, gerektiren haller bir araya gelirse

1 Mecmuu'l-Fetava (35/94-95)

mesela bir fakir kimse hırsızlık yapsa, onun eli kesilmekle beraber, kendisine beytu'l-mâlden ihtiyacını giderecek ödeme yapılır. Bu, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in ittifak ettikleri bir esastır. Hariciler, Mu'tezile ve onlara uyum gösterenler buna muhalefet etmişlerdir. İnsanların ya yalnızca ödüllendirilebilecekleri ya da yalnızca cezalandırılacaklarını söylemişlerdir.”¹

Bazıları bu sözleri İbn Teymiyye rahimehullah'ın diğer bir sözüyle de destekliyorlar: “Muhakkak ki çoğu zaman tek bir fiilde veya tek bir şahısta iki durum bir araya gelir; kötülleme, yasaklama ve ceza bunlardan birine yönlendirildiğinde, onda bulunan diğer türden gaflet edilmez. Nitekim övgü, emir ve ödül bunlardan birine yönlendirildiğinde de diğer yönü hakkında gaflet edilmez. Bir kimse bazı kötülükleri, bid'atleri ve fücuru terk ettiği için övülebilir. Lakin bununla beraber bir başkası da iyilikleri, sünnetleri ve birri işlediği için övülmeyebilir. Bu muvazene ve muadele yoluyla olur. Kim bu yolu tutarsa Allah'ın indirdiği kitap ve mizana göre adaletle hareket etmiş olur.”²

Gevşemeciler bu iki nakli, bid'at ehli için yorumluyorlar ve Ehl-i Sünnet'e bazı meselelerde uyum gösteren bidatçiye bir açıdan sevgi ve yakınlık gösterilip övülmesi, bid'ati ve sünnete muhalefeti açısından da buğz ve düşmanlık gösterilmesi ve kınanması gerektiğini iddia ediyorlar!

Onların bu konuda heva ve cehaletten başka gerekçeleri yoktur!

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ın sözü ancak Ehl-i Sünnet'ten olup da, kendisinde bir içtihat, te'vil veya bir şüphe nedeniyle bir bid'ate düşen kimse hakkındadır. Mesela Menazilu's-Sairin sahibi Ebu İsmail el-Herevî gibi! Nitekim Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Bu, el-Cuneyd rahimehullah ve onun emsali olan ârif şeyhlerin kötiledikleri şeylerdendir. Halkın birçokları hatta Kur'an'ı, tefsirini, hadisi ve rivayetleri bilen, Allah'a ve rasulüne içten ve dıştan tazim eden, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetini sevip onu savunan kim-seler dahi kasıtsız olarak bu yanlışa düşmüşlerdir. Onlar bunun tevhidin nihayeti olduğunu zannetmişlerdir. Tıpkı Menazilu's-Sairin sahibi gibi. Hâl-

1 Mecmuu'l-Fetava (28/209)

2 Mecmuu'l-Fetava (10/366)

buki o ilmine, sünnete uymasına, bilgisine ve dindarlığına rağmen Menazilu's-Sairin kitabında güzel ve faydalı şeyler zikrettiği gibi bâtil şeyler de zikretmiştir.”¹

Yine şöyle demiştir: “el-Menazil sahibinin zikrettiği “el-fenâ” kavramına gelince, bu ilahiyet tevhidinde değil, rububiyet tevhidinde fenâ’dır. O sebepleri ve hikmetleri nefyetmekle beraber, rububiyet tevhidini ispat etmektedir. Nitekim Cehm b. Safvan gibi Cebriyeci Kaderîler ve ona tabi olanlardan el-Eşarî ve başkaları da böyle demektedirler. Şeyhulislam (Ebu İsmail el-Herevi) Allah kendisine rahmet etsin, sıfatlar hususunda ispat edenlerle iptal edenler arasındaki farka dair “el-Faruk” kitabını yazarak insanları Cehmî’likten şiddetle uzaklaştıranlardan biridir. “Tekfiru'l-Cehmiyye” kitabını yazmış, yine “Zemmu'l-Kelam ve Ehlihi” kitabını da tasnif etmiştir. Bu konuda ise sıfatları ispatta aşırılığa ulaşmıştır. Lakin o kader meselesinde hikmetleri ve sebepleri nefyeden Cehmiyye’nin görüşündedir.”²

Derim ki: Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah kendisinde sünnet ve bid’atin bir araya geldiği bir şahıs hakkında konuşmaktadır. Bu sıfat ancak ehl-i sünnetten olup da içtihadı genişlik bulunan bir meselede içtihat etmesi neticesinde bir bid’ate düşen kimse hakkında kullanılır. Zira bizler bu sıfatı bid’at ehli olanlar için de aynı şekilde kullanırsak, sünnet ehlinden olup da, bid’ati, küfre düşürücü olmayan kimseler bunun dışında kalmaz. “Az da olsa sünnete uyum gösterdikleri bir şeyler olduğu sürece, küfre düşürücü bidati olmayan bid’at ehlinin tamamına bir açıdan yakınlık ve sevgi gösterilebilir” denilebilir mi?!

Eğer gevşemecilerden (Ehlu't-Temeyyi'den) birisi “Evet” derse!

Onlara şöyle denilir: “Öyleyse Şia, Mu'tezile, Hariciler, Kaderîler, Cebriîler, Mürcie, Eşariler, Sufiler ve bunların dışında eski ve yeni bütün fırkalara bu sevgi ve yakınlığınız kutlu olsun!

Bu, gevşemenin aslı ve bugünkü seleflere harp açanların hakikatidir! Selefi gençler bu hususa çok dikkat etmelidirler!

Onlardaki bu esas şu kötü etkileri ortaya çıkarmaktadır:

1 Minhacu's-Sunne (5/241)

2 Minhacu's-Sunne (5/249)

* Bid'at ehlinden bahsedilirken onun iyilikleri ile kötülüklerini tartma (muvazene)!

* Bid'at ehliyle yardımlaşma ve beraber çalışma

* Bid'at ehlini savunma ve onlara destek olma!

* Bid'at ehline sünnet ehli oldukları zannını verme! Zira bunlar, onlardan hakka uygun gördükleri şeyi alacak, hakka muhalif gördükleri şeyi reddedecekler. Bu geniş menhec, bugünkü gevşemecilerin nida ettikleri şişirilmiş yoldur.

* Bid'at ehliyle beraber oturmak!

* Bid'at ehliyle beraber ihtilaf edilen meseleleri önemsizleştirmek!

* Bid'atçı sayma ve cerh etme kapısını kapamak!

Bu bâtil kökten dallanan bunun gibi b daha birçok bozukluklar vardır.

Derim ki: Selefi'nin "Bid'atçı" ile "günahkâr" arasındaki farka dikkat etmesi zorunludur. Bu meselenin şu açılırları vardır:

Birinci açı: Sünnet ve icma, bid'atçı ile günahkâr arasında ayrım gözetmiştir. Bid'atçıyı günahkârdan daha şiddetli kılmıştır. Birincisi, ikincisine kıyas edilemez. Çünkü bu kıyas maa'l-farıktır ve bâtil bir kıyastır.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: "Sünnete ve icmaya göre, muhakkak ki bid'at ehli, şehvetleriyle isyan edenlerden (günahkârlardan) daha şerlidirler. Zira Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Haricilerle savaşılmamasını emrederken, zalim yöneticilerle savaşılmamasını yasaklamıştır. İçki içen kimse hakkında:

"Ona lanet etme! Zira o Allah'ı ve rasulünü seviyor" buyrulmuştur. Fakat Zu'l-Huveysira hakkında şöyle buyrulmuştur:

"Bunun soyundan Kur'an'ı okuyan, okudukları gırtlaklarından inmeyen, dinden (bir rivayette: İslam'dan) okun yaydan çıktığı gibi çıkan bir topluluk çıkacaktır. Biriniz onların namazı yanında kendi namazını, onların orucu yanında kendi orucunu, Kur'an okuyuşları yanında kendi okuyuşunu beğenmeyecektir. Onlarla nerede karşılaşsanız öldürün. Zira onların öldürdüğü kimseye ve onları öldürenlere kıyamet gününde Allah katında ecir vardır." Önceki kaideler gibi bu

kaideyi birçok delilleriyle kaydetmiştim.

Sonra günahkârlar; hırsızlık, zina, içki içme ve malı bâtil yolla yemek gibi yasaklanan bazı günahları işlemişlerdir.

Bid'at ehlinin günahları ise emrolundukları; sünnete ve müminlerin cemaatine uymayı terk etmektir. Haricilerin bid'atlerinin aslı, onlara göre Kur'an'ın zahirine aykırı görünen hususta Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e ve O'na tabi olanlara itaat etmeyi uygun görmemeleridir. Bu farzın terk edilmesidir. Yine Rafıziler sahabenin adil oluşlarını, onları sevip bağışlanma dilemek gerektiğini kabul etmezler. Bu da farzın terkidir. Kaderiyye Allah Teâlâ'nın kadim ilmine, kapsamlı meşiyetine (dilemesine) ve kâmil kudretine iman etmezler. Bu da farzın terkidir. Cebriyye kulun kudretini ve meşiyetini (dilemesini) ispat etmez, işi tamamen kadere yüklerler. Bu da farzın terk edilmesidir. Orta yollu Murcieler de böyledir. Onların bid'atleri, fakihlerin bid'atlerinden olup, imamların hiçbir katında küfür olmasa da, ashabımızdan bazıları onları tekfir edilen bid'atçilere dâhil etmiş ve bu konuda yanlış yapmışlardır. Onlar ancak amelleri veya sözleri imana dâhil görmedikleri için farzı terk etmişlerdir. Murcie'nin aşırılarına gelince cezalandırmayı inkâr etmekte, nasların sadece korkutma içerdiğini, bunların hakikati olmadığını iddia etmektedirler. Bu büyük bir sözdür. Bu da farzı terk etmektir. Yine Vaidiyye, büyük günah işleyenlerin cehennemden çıkacaklarını reddetmekte, şefaati kabul etmemektedirler. Bu da farzın terkidir.

Eğer şöyle denilirse: *"Bu durum, bu haram inanca sahip olan kim-senin tekfirini, fasık sayılmasını ve cehennemde ebedi kalmasını gerektirmez mi?"*

Şöyle denilir: Onlar bu konuda Ehl-i Sünnetin yanında; müminler ile kâfirler menzilesindedirler. Kitap, sünnet ve icma'ın delalet ettiği bir şeye imanı terk etmek sapıklıktır. Böyle bir şeyin varlığına itikad etmese de böyledir. Eğer bu da eklenirse iki durum bir araya gelmiş olur. Onlarda sünnetten bir esas olsa dahi bid'ate düşmüş olurlar."¹

Başka bir yerde de şöyle demiştir: "Nefsine zulmetmiş olan iman ehline gelince, onunla beraber imanı ve takvası oranında Allah'ın yakınlığı

1 Mecmuu'l-Fetava (10/103-105)

vardır. Nitekim fücûru oranında da bununun zıddı söz konusudur. Bir şahısta ödüllendirmeyi gerektiren iyilikler ile cezayı gerektiren kötülükler bir araya gelirse, ödüllendirilir de, cezalandırılır da. Bu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bütün ashabının, İslam imamlarının ve Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in görüşüdür. Onlara göre kalbinde zerre ağırlığınca iman bulunan kimse cehennemde ebedi kalmaz.

Hariciler ve Mu'tezile gibi, bu kimsenin ebedi olarak cehennemde kalacağını söyleyenler şöyle derler: *"Kible ehlinde cehenneme giren bir kimse oradan çıkamaz. Büyük günah sahiplerine ne cehenneme girmelerinden önce, ne de girmelerinden sonra, ne rasulün şefaati ne de başkasının şefaati söz konusudur."*

Onlara göre bir şahısta ödül ve ceza, iyiliklerle kötülükler bir araya gelemmez. Bilakis kim ödüllendirilirse o cezalandırılmaz, kim de cezalandırılırsa o ödüllendirilmez. Bu esasın kitap, sünnet ve ümmetin selefinin icmaından delilleri pek çoktur. Ancak burası bu konunun genişçe inceleneceği yer değildir. Bunun üzerine birçok meseleler ortaya çıkar. Bu yüzden hakiki bir imana sahip kimsenin, günahları olsa dahi, imanı oranında bu amellerden işlemesi mutlaka zorunludur. Nitekim Buhârî Sahih'inde Ömer b. el-Hattab radiyallahu anh'den şöyle rivayet etmiştir:

"Hımar (eşek) denilen birisi vardı. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem güldüren biriydi. İçki de içerdi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ona sopa cezası uygulardı. Bir defasında birisi:

"Allah ona lanet etsin, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e ne de çok getiriliyor" dedi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bu adama şöyle buyurdu:

"Ona lanet etme! Zira o Allah'ı ve rasulünü seviyor" Bu bize gösteriyor ki, içki içme günahını ve daha başkasını işleyen kimse Allah'ı ve rasulünü seviyor olabilir. Allah'ı ve rasulünü sevmek imanın en sağlam kulpudur. Nitekim zahid bir âbidde bir açıdan Allah ve rasulünü öfkelerendiren bir bid'at ve nifak bulunabilir. Sahih'te ve daha başka eserlerde gelen hadisten şöyle anlaşılmaktadır: Müminlerin emiri Ali b. Ebi Taib radiyallahu anh, Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh ve başkaları Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in Hariciler hakkında şöyle dediğini rivayet etmişlerdir:

"Biriniz onların namazı yanında kendi namazını, onların orucu yanında kendi orucunu, onların Kur'an okuyuşları yanında kendi

okuyuşunu beğenmez. Okudukları Kur'an gırtlaklarını aşmaz ve okun yaydan çıktığı gibi İslam'dan çıkarlar. Onlarla nerede karşılaşsanız öldürün. Zira onları öldürene ve onlar tarafından öldürülene kıyamet gününde Allah katında ecir vardır. Şayet onlarla karşılaşsam Ad'ın öldürüldüğü gibi onlarla savaşırım."

Onlar Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı ve müminlerin emiri Ali b. Ebi Talib radiyallahu anh'ın, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in emriyle kendileriyle savaştıkları kimselerdir. Sahih hadiste Nebî sallallahu aleyhi ve sellem onlar hakkında şöyle buyurmuştur:

"Müslümanlar arasında ayrılık olduğu zaman bir fırka çıkar, iki taifeden hakka en yakın olanı onlarla savaşır."

Bu yüzden Sufyan es-Sevri ve daha başka İslam imamları şöyle demişlerdir: "Bid'at, İblise, gûnahtan daha sevimli gelir. Çünkü bid'atten tevbe edilmez. Ama gûnahtan tevbe edilir."

Bu sözlerinin manası şudur: Muhakkak ki bid'atten tevbe edilmez." Çünkü bid'atçı bid'atini Allah'ın ve rasulünün meşru kılmadığı bir din edinmiştir. Lakin kötü ameli kendisine süslenmiş ve onu güzel görmüştür. Bu yüzden onu güzel gördüğü sürece ondan tevbe etmez. Zira tevbenin başı, yaptığı şeyin tevbe edilmesi gereken kötü bir şey olduğunu veya onu terk etmenin farz olarak veya müstehap olarak emrolunan bir iyilik olduğunu bilmektir. Hakikatte kötülük olan bu şeyi, bir iyilik olarak gördüğü sürece ondan tevbe etmez. Lakin Allah'ın hidayet etmesi ve hakka irşad etmesiyle hak kendisine ortaya çıkarsa tevbe etmesi mümkün olur. Nitekim Allah Subhanehu ve Teâlâ'nın hidayet ettiği kâfirler, münafıklar, bid'at ve sapıklık ehli taifeler vardır. Bu, hakkı bildikten sonra ona tabi olmakla söz konusu olur. Bildiğiyle amel eden Allah bilmediği şeylere de varis kılar."¹

Derim ki: Bu iki nakilden anlıyoruz ki bid'atçı ile günahkâr arasında fark vardır:

* Günahkârın itikadı ve imanı sahihtir, fiili ise dine aykırıdır. Bu yüzden imanı ve günahı haram sayması açısından övülür, günahı işlemesi açısından da kınanır.

* Bid'atçıye gelince, itikadı bozuktur. O hakiki imanı terk ederek bu

1 Mecmuu'l-Fetava 10/7-10)

hususta muhalefet etmiştir. Çünkü bu muhalefetin meşru olduğuna itikat etmektedir. Onun durumunun hakikati, kendisine (ilim) ulaşmış ve zıt düşmüştür. Dine zıt düşmesi Allame eş-Şatibî rahimehullah'ın el-İ'tisam'da zikrettiği gibi, din için bu fiiliyle muhalefet etmesidir.

Peki bu bid'atçıye hangi açıdan yakınlık gösterilecek? Onun, kendisi için sevgi gösterilecek sahih itikadı olmadığı gibi meşru bir fiili de yoktur!!

* Günahkâr kimseler yasaklandıkları bazı şeyleri işlerler. Bid'at ehli ise emrolundukları; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e itaat ve ittibayı terk ederler. Bu, farz olan imanı terk etmektir. Nitekim bu, bozuk itikatlar gibi yasaklanmış şeyleri işlemeyi de içerebilir. Böylece sapıklıkları daha fazla artar.

* Günahkârlar kendilerinin dine muhalefet etmekle günahkâr olduklarını ve tevbe etmeleri gerektiğini bilirler. Ancak baskın gelen şehvetin galebesi ve imanlarının zayıflığı sebebiyle bunları işlerler. Bid'at ehline gelince onlara kötü amelleri süslenmiş ve bu kötülükleri iyilik olarak görmüşlerdir. Bundan dolayı tevbe etmeleri gerektiğini görmezler. Çünkü onlar dine muhalif olduklarını düşünmezler. Bu yüzden bid'at İblis için günahattan daha sevimlidir.

Allah kendisine rahmet etsin İmam el-Berbehârî Şerhu's-Sunne'de şöyle demiştir: "Bir kimsede bid'atlerden bir şey ortaya çıkarsa ondan sakın. Zira sana ortaya çıkardıklarından daha fazlasını gizler. Sünnet ehlinin bir kimsenin kötü bir yol ve gidişatta olduğunu, fasık, facir ve zalim bir günahkâr olduğunu görsen, onunla arkadaşlık edip beraber oturabilirsin. Zira onun günahı sana zarar vermez. Ama ibadette gayretli olan zahid bir kimsenin hevâ sahibi olduğunu görürsen onunla oturma, sözünü dinleme, yolda onunla beraber yürüme. Zira kendi yolunu süslü gösterip seni tehlikeye düşürmesinden emin olunamaz."

İkinci Açı: Ehl-i Sünnet imamları akideye dair eserlerinde bid'at ehlinin buğz edip düşmanlık gösterme konusunu zikretmişler, mutlak olarak herhangi bir açıdan onlara sevgi ve yakınlık gösterilmesini zikretmemişlerdir. Nitekim bu hususu şehvetleri sebebiyle isyan ve günah ehli olanlar hakkında zikretmişlerdir.

Bu imamların yaptıkları, iki durum arasında fark olduğunu gösterir.

Bunların arasında ayırım yapmayan önceki imamların yolu üzerinde değildir.

İmam İbn Batta rahimehullah, el-İbânetu'l-Kubrâ'da şöyle demiştir: "Dinin hususunda bid'at ehlinde hiç kimseye danışma, yolculuğunda onunla arkadaşlık etme. Mümkünse onunla yakın komşu da olma. Zikrettiğimiz hususlardan bir şeye itikad eden herkese karşı darılıp öfkelenmemiz ve bu kimselere yakınlık gösteren, onları destekleyen, savunan ve arkadaşlık eden herkesi de terk etmemiz sünnettendir. Kişi bunu yaparsa sünneti izhar etmiş olur."

İmam Ebu Osman es-Sâbûnî rahimehullah, Akidetü's-Selefi ve As-habî'l-Hadis kitabında şöyle demiştir: "Bid'at ehlini kahretmek, onları zelil etmek, aşağılamak, onlardan uzaklaşmak, onları uzaklaştırmak, onlarla arkadaşlık edenlerden ve beraber bulunanlardan da uzaklaşmak, böylece onlardan uzaklaşıp terk etmek suretiyle Allah Azze ve Celle'ye yakınlaşmak görüşünde ittifak etmişlerdir."

Yine şöyle demiştir: "Bid'at ve sapıklık ehlinde uzaklaşırlar, hevâ ve cehalet sahiplerine düşmanlık ederler, dinde ondan olmayan şeyler çıkaran bid'at ehline buğz ederler. Onları sevmez ve onlarla arkadaşlık etmez, onların sözlerini dinlemez ve onlarla oturmazlar."

İmam Begavî rahimehullah da Şerhu's-Sunne'de şöyle demiştir: "Sahabe, tabiun ve onlara tâbî olan sünnet âlimleri, bid'at ehline düşmanlık edip onları terk etmek hususunda söz birliği (icma) etmişlerdir."

Şeyh Hamûd et-Tuveycîrî rahimehullah, el-Kavlu'l-Beliğ Fi't-Tahzîri Min Cemâati't-Tebliğ'de şöyle demiştir:

"Salih selef bid'at ehlinde sakındırmış ve onlardan sakındırma hususunda mübalağa göstermişlerdir. Onlarla oturmayı, arkadaşlık etmeyi, sözlerini dinlemeyi yasaklamışlar ve onlardan uzaklaşmayı, düşmanlık göstermeyi, onlara buğz etmeyi ve onları terk etmeyi emretmişlerdir."¹

Şeyh İbn Useymin rahimehullah şöyle demiştir: "Bid'at ehlini terk etmek ile kastedilen; onlardan uzaklaşmak, onlara sevgi ve yakınlık gös-

1 El-Kavlu'l-Beliğ (s.31-33)

termeyi, onlara selam vermeyi, ziyaret etmeyi, hasta ziyaretinde bulunmayı ve benzerlerini terk etmektir. Bid'at ehlini terk etmek, Allah Teâlâ'nın şu ayetinden dolayı farzdır:

“Allah'a ve âhiret gününe îman eden bir kavmin, babaları yahut oğulları yahut kardeşleri yahut da akrabaları bile olsalar, Allah'a ve Rasûlüne karşı gelen kimselere sevgi beslediklerini göremezsın.” (Mucadele 22)¹

Bid'at ehli Allah'a ve rasulüne karşı gelenlerdendir. Onlara sevgi beslenmez ve yakınlık gösterilemez. Bu konuda ümmetin selefi ittifak etmişlerdir. Onların menhecinde gitmek ve onlara muhalefet etmemek farzdır.

Bir kimse şöyle diyebilir: *“Bid'atçıye sevgi ve yakınlık gösterilmeyecek ve değer verilip hiçbir açıdan övülmeyecekse, bu onu kâfire benzetmek olmaz mı? Veya o bir kâfir midir ki, ona hiçbir açıdan sevgi ve yakınlık gösterilmiyor?”*

Cevap: Şüphesiz bid'at ehline buğz etmek ve düşmanlık göstermek, sakındırma ve ta'zir babındandır, kâfir ve mürtet sayma babından değildir. Mesela ona selam vermemek, arkadaşlık etmemek, onunla oturmamak, hastalandığında ziyaret etmemek, öldüğünde cenaze namazını kılmamak gibi hükümleri uygulayan kimse hakkında: “Bid'at sahibini tekfir ediyor” denilebilir mi?

İşte bunun gibi, bid'atçıye hiçbir açıdan sevgi ve yakınlık göstermeyen kimseye de, eğer bid'ati küfre sokan bir bid'at değilse, onu tekfir etmediği söylenir. Bu tavır ancak sakındırma, ta'zir ve dinde nasihat babındandır.

Tekfir edilmeyen bid'at ehli, bu dinin fasıklarından ise, aynı günahkârlarda olduğu gibi onlarda da övgüyü ve yakınlığı gerektiren haller ile kınanmayı ve düşmanlığı gerektiren haller bir araya gelmiş olabilir. Lakin bid'atçıye övgüde bulunmaktan ve ona yakınlık göstermekten yasaklanması, cezalandırma, Müslümanlara nasihat ve suçluların yoluna tabi olmaktan sakındırma babındandır. Çünkü insanlar günahkârlara aldanmazlar ama bid'at sahibine aldanırlar.

1 Lum'atu'l-İtikad (s.110)

Başarılı kılacak olan Allah'tır.

Şeyh Rebi b. Hâdî el-Medhalî'ye şöyle soruldu: "Bid'atçı bir kimseye sevgi gösterme ile buğz etme bir araya gelir mi?"

Şöyle cevap verdi: Allah için sevmek ve Allah için buğz etmek imanın en sağlam kulplarındandır. Bu sevgiye ihlas sahibi sadık müminler girer. Çünkü sen bu kimseleri Allah Azze ve Celle için seversin. Bu buğzun kapsamına; çeşitli sınıflarıyla münafıklara ve kâfirlere buğz etmek de girer.

Nitekim bid'at ehli de bu kapsamdadır. Çünkü onların, bid'ati oranında Allah'ın kitabına ve Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetine muhalefetten payları vardır.

Yine akide ve menhec olarak kâfirlere ve münafıklara uyum göstermek suretiyle yaptıkları muhalefetten dolayı buğzdan nasipleri vardır.

Selefin sözlerini ve sünnet kitaplarının genelini iyi düşünecek olursak, böyle bir dağıtımı bulamayız. Bid'at ehli meselesinde kalbi bir açıdan sevgi göstermeye ve diğer bir açıdan buğz göstermeye dağıtmayı bulamayız. Selef'te bulacağımız şey; bid'at ehline karşı yalnızca buğz etmek ve onları terk etmektir. Hatta imamlardan, sünnet imamlarından biri olan, müceddidlerden sayılan, Şerhu's-Sunne, Tefsir ve daha birçok faydalı eserlerin sahibi el-Begavi rahimehullah ve Şerhu Akidetü's-Selefi Ashabi'l-Hadis adlı eserin sahibi İmam es-Sâbûnî rahimehullah gibi birçok kimse, bid'at ehline buğz edilmesi, onların terk edilip alakanın kesilmesi konusunda icma nakletmişlerdir. Bu sahabenin ve onlardan sonrakilerin icma ettikleri bir husustur.

Bir kimsenin sevgi ve buğzu bir araya getirebileceğini, bunları iki kısma ayırıp dağıtabileceğini, işlediği bid'at kadar buğz edip, kalan sünnet kadarıyla sevgi gösterebileceğini zannetmiyorum. Bu imkânsız olanı yüklemek olurdu. Bu İslam imamlarından bir kimsenin sözü dahi olsa, herkesin sözü alınabilir veya reddedilebilir. Onun sözlerinin durumu aynı sünnet imamlarının sözleri gibidir. Hak olanı kabul eder ve başımız üzerine kaldırırız. Hatalı olan sözler ise reddedilir. Her sözü alınıp, hiçbir sözü reddedilmeyecek olan ancak Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'dir. Selef, sahabe hata etmesine rağmen, birbirlerine hürmet eder, saygı gösterirdi. Lakin onların hatası alınmaz. İsmet (korunmuşluk) ancak Rasûlullah

sallallahu aleyhi ve sellem ve nebiler (aleyhimu's-selâm) için, tebliğ ettikleri konularda söz konusudur. Onlardan başkaları ise hataya düşmekten korunmuş değillerdir. Bu yüzden ne Ömer radiyallahu anh'ın ne Osman radiyallahu anh'ın bir şey hakkında şüpheli gelen bir sözünü almadıklarını, reddettiklerini görürsün.

Ali, İbn Abbas ve İbn Mes'ud radiyallahu anhum'un şüpheli gelen sözünü reddetmişlerdir. Onlardan sonraki büyük imamlardan; Said b. el-Museyyeb, Malik, el-Evzâî, es-Sevrî, eş-Şafiî, Ahmed b. Hanbel ve daha başkalarının bazı sözlerini almamışlar, ancak hakka uygun olan, kitap ve sünnete uygun olan sözlerini almışlar, bununla beraber onlara hürmet etmişler, onlardan razı olmuşlar ve onların hata da eden, isabet de eden müçtehitler olduklarına itikat etmişlerdir. Bu, hakkında içtihadın caiz olduğu, Allah'tan ve rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'den bir nas bulunmayan meseleler hakkındadır.

“Kendisinde bulunan sünnet oranında sever, onda bulunan bid'at oranında da buğz ederiz” sözüne gelince, selefte böyle bir söz bulunmaz. Nitekim bazı kitaplarda bu fikrin münakaşasını yaptık ve “muvazene (iyiliklerle kötülükleri tartma)” ehline ve onlara bağlananlara reddiye verdik. “Bir kimseye onda bulunan sünnet oranında sevgi gösterilir, bidati oranında da buğz edilir” görüşünü Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah'ın sözüyle gizliyorlar. Bu iddiaları selefin ve onlara uyanların sözleriyle, hatta icmalarıyla reddettik. Allah'tan bizleri sünnet üzerinde sabit kılmasını dileriz.

Lakin buğzun farklı dereceleri vardır. Bir Yahudiye, bir Hristiyana buğzdan daha fazla buğz edilir. Hristiyanlara da, Yahudilere de buğz eder, onları sevmeyiz. Lakin Yahudilerin düşmanlığı daha şiddetlidir.

“İman edenlere düşmanlık bakımından insanların en şiddetlileri olarak Yahudileri ve şirk koşanları bulursun.” (Maide 72)

Hristiyanların Müslümanlara buğzu veya düşmanlığı ise Yahudilerinkinden daha azdır. Bu sabit bir şeydir. Bunu vakıa ve tarih ispatlamıştır. Müslüman, Hristiyanların ülkelerinde yaşamaya güç yetirebilir. Nitekim Müslümanlardan birçok kimsenin Hristiyan ülkelerinde yaşayabildiklerini görürsün. Ama Yahudi ülkelerinde yaşamaya güç yetiremezler. Hatta Yahudiler, kendi ülkeleri bir tarafa, Hristiyanların ülkelerinde dahi onlara mu-sallat olurlar.

Aynı şekilde bir sünnî de Rafizilerin yanında yaşayamaz. Yahudilerden bile görmeyeceği baskı ve eziyetler görür. Onlarda bulunan küfür-lere rağmen Rafizileri nasıl sevebiliriz? Onlar bize Yahudilerin bize buğzundan bile daha fazla buğz ederlerken onları nasıl sevebiliriz? Sevgiyi bizimle onlar arasında nasıl taksim edebiliriz? Sen selefin hiçbir kitabında bu muvazeneyi göremezsin. Biz birçok fırkaları olan Sufilere ve diğer bid'at ehline, Eş'arilere ve diğerlerine buğz ettiğimizde, Yahudilere ve Hristiyanlara buğz ettiğimiz gibi buğz etmeyiz. Yani sevgi de iman gibi artar ve eksilir. Kullar hakkındaki sevginin farklı dereceleri vardır. Buğz da böyledir. Yahudilere olan buğzum, Hristiyanlara olan buğzum gibi değildir. Bid'at ehline olan buğzum da böyle değildir.

Eğer Yahudi ve Hristiyan kâfirleri, mesela Eş'ari ve Sufiler gibilerine saldırırsa onları savunuruz. Bu bid'at ehline buğz etmemize rağmen, o düşmanlara karşı bunları müdafaa ederiz. Onların bize karşı buğzu ise daha şiddetlidir. Onlarda böyle bir sevgi dağılımı yoktur. Onların yapması gereken şey bizleri sevmeleri ve üzerinde bulunduğumuz şeye dönüş yapmalarıdır. Lakin ne sevgi ne de insaf gösterirler. Bilakis bazı aşırıları zulüm ve düşmanlık ederek bizi tekfir ederler. Biz ise onları tekfir etmeyiz ve onlara düşmanlığımızı kâfirlere olan düşmanlık derecesine vardırmayız.”¹

1 Rebi b. Hâdî el-Medhalî, Avnu'l-Bârî (2/981)

Bid'at Ehlinin ve Fâsıkların İmamlığı

Müslümanların Halifesinin Tayin Ettiği Fasık İmanın Arkasında Namaz Kılmak

Bir şahıs bir cemaate imam oldu ve kibleye karşı tükürdü. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de bakıyordu. İmam namazı bitirince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem cemaate şöyle buyurdu:

“Şu şahıs size namaz kıldırmasın.” Bu defadan sonra aynı şahıs o cemaate imam olmak istedi, cemaat ona mani oldu ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sözünü ona haber verdiler. O kimse Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e:

“Öyle mi buyurdunuz?” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Evet” buyurdu. Zannediyorum ki Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona:

“Çünkü sen Allah’a ve Resulüne eza ettin” buyurdu.¹

¹ **Sahih.** Ebû Dâvud (481) İbn Hibbân (4/515) Taberanî Evsat (6/215) Ahmed (4/56)

İbn Ömer radiyallahu anhuma Haccâc'ın arkasında namaz kılmıştır.¹

İbn Mesud ve başka sahabeler de (radiyallahu anhum) el-Velid b. Ebi Muayt'ın arkasında namaz kılmışlardır. El-Velid bir gün onlara sabah namazını iki rekat kıldırılmış sonra da: "Sizin için artırayım mı?" demiştir. İki kişi Osman radiyallahu anh'e onun hakkında şahitlik etmiş ve ona had cezası olarak kırk sopa vurulmuştu."²

Hasen el-Basri: 'Namazı kıl, onun bid'ati kendisinedir' demiştir.³

İbn Hazm şöyle demiştir: "Sahabelerden (radiyallahu anhum) birinin el-Muhtar (es-Sekafi), Abdullah b. Ziyad, el-Haccac ve bunlardan daha fasık olanlarının arkasında namazı terk ettiklerini bilmiyoruz. Nitekim Allah Azze ve Celle:

"İyilik ve takva üzere yardımlaşın. Günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın" (Maide 2) buyurmuştur. Namazları mescidlerde cemaatle kılmaktan güzel iyilik yoktur. Kim buna davet ederse, bu davete icabet ederek iyilik ve takvada yardımlaşmak farzdır. Beş vakit namazın mescidlerde cemaatle kılınmasını iptal etmekten büyük küfür ve günah yoktur. Bu konuda yardımlaşmamız haramdır. Aynı şekilde oruc, hac, cihad da böyledir. Kim bunları yaparsa, onunla beraber yaparız. Kim de günaha çağırırsa ona icabet etmeyiz ve yardım etmeyiz. Bütün bunlar aynı zamanda Ebu Hanife, Şafii ve Ebu Suleyman'ın da görüşüdür."⁴

Nevevi şöyle demiştir: "Fasiğin arkasında namaz sahihtir, haram olmasa da mekruhtur. Yine şayet imam bidatçi ise ve bidatinden dolayı tekfir edilen biri değilse onun arkasında namaz sahih olsa da mekruhtur. Eğer bidatinden dolayı tekfir edilen biriyse namaz sahih değildir."⁵

Kâfir olduğu bilinen kimsenin arkasında ise namaz sahih olmaz. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye ؒ der ki: 'Başkasının ardında kılma imkânı varken, bidatçilerin ve heva ehlinin ardında namaz sahih olmaz. Bu konuda Müslümanların halifesi ile başka imamların hükmü farklıdır. Müslümanların halifesinin ardında namazı -halife bidatçi de olsa- ancak

1 **Sahih.** İbn Ebî Şeybe, (2/84) *el-İrvâ'*, (525)

2 **Sahih.** Muslim (1707)

3 **Sahih maktu.** Buhârî, (*Ezan*, 56); *Fethu'l-Bârî*, (2/158).

4 El-Muhalla (4/214) bkz.: Şafii, er-Risale (no:88) *Fethu'r-Rabbani Min Fetava's-Şevkanî* (6/2927-2932)

5 El-Mecmu (4/150)

bid'at ehli terk eder. Eğer bid'atinden dolayı tekfir ediliyorsa ardında namaz kılınmaz.¹

Müslümanların Halifesi Bulunmadığında, Bidatçı ve Zalimlerin İşgal Ettikleri Camilerde Namaz

Huzeyfe radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **"Müslümanların cemâatinden ve imamlarından (halifelerinden) ayrılma"** buyurdu.

"Eğer onların cemâati ve imamı yoksa (ne yapayım)?" dedim.

"Bir ağaç kökü dişlemek zorunda kalsan bile, sana bu halde iken ölüm gelinceye kadar o fırkaların hepsinden ayrıl" buyurdu.²

Müslümanların Kureyş'ten bir halife etrafında toplanan cemaati yoksa ve müslümanlar cemaatle namaz şiarını kendi aralarında mescid kurarak ikame edemiyorlarsa; zalim, fasık, kafir veya bidatçı yöneticiler tarafından işgal edilip, fasık imamların atandığı mescidlerde cemaatle namaza katılmaları, yukarıda zikrettiğimiz açıklamalarda görüldüğü gibi meşrudur.

İmam, cemaatin bilmediği bir hata işlerse veya cemaatin bilmediği şekilde bir rüknü terk ederse, cemaatin namazı sahihtir: Ebû Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **'(İmamlar) sizin için kırlarlar. Doğru kırlarlarsa (sevabı) sizedir. Hatalı kırlarlarsa (sizin namazınızın sevabı) sizedir, hata onların aleyhlerinedir.**'³

Ömer radiyallahu anh unutarak cünüp şekilde insanlara namaz kıldırdı. Sonra bu namazı iade etti. Cemaat ise iade etmedi.⁴

Ancak bu durumda, namazın sıhhatiyle ilgili olarak şu hususlara dikkat edilir:

1- Namazı vaktinde kılmazlarsa, onlara uyulmaz, namaz vaktinde kılınır.

Ebu Zerr radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve

1 Tecridu'l-İhtiyarât, (s.17).

2 **Sahih.** Buhârî (3411); Muslim (1847).

3 **Sahih.** Buhârî, (694).

4 **Sahih mevkuf.** Darekutni (1/364)

sellem dizlerime vurdu ve şöyle buyurdu:

“Namazı vaktinden erteleyen bir toplulukla kalırsan nasıl hareket edersin?” ben:

“Ne yapmamı emredersin?” dedim. Buyurdu ki:

“Sen namazı vaktinde kıl. Sonra ihtiyacını gör. Namaz için kamet getirildiğinde mescidde bulunursan, o namazı kıl.” Bir rivayette

“O sana nafiledir” buyrulmuştur.¹

Onlarla kılınan namazın nafile olduğunun belirtilmesi, böyle cemaate katılmanın farz olmadığını göstermektedir. Yine onlarla beraber kılınan namaz farz niyetiyle de kılınmaz:

Meymune'nin azatlısı Süleyman'dan: “İbn Ömer radiyallahu anhumâ namaz kılmakta olan bir kavme geldi. “Onlarla beraber namaz kılmayacak mısınız?” dedim. “Ben namazı kıldım. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:

“Bir namazı aynı günde iki defa kılmayın.”²

2- Namazın ta'dili erkanına uymadıkları takdirde namaz geçersizdir. İade etmek gerekir. Namazın şartları bölümünde tadili erkanın farz oluşunun delilleri zikredilmiştir.

3- Bayram namazında olduğu gibi, mezheplerden birine tabi olarak sünnette gelen şekle muhalif bir şekilde kıldıkları namaz geçersizdir.

Müslümanlar, sapıkların işgal ettikleri mescidlerde cemaate katılmak zorunda olmasalar da, önemli bir şiar olan cemaatle namazı ikame için kendi mescidlerini oluşturup Cuma , bayram ve cemaat namazlarını ikame etmelidirler:

Ukbe b. Amir radiyallahu anh'den: “Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Ümmetimden iki taife helak olur: Ehli Kitap ve Ehli liben! Ehli kitap: Allahın kitabını Allahın indirdiğinden (sünnetten) başkısıyla tevîl ederek müslümanların alimleriyle mücadele edecekler. Ehli

1 **Sahih.** Muslim (648)

2 **Hasen.** Nesai (2/114) Ebu Davud (2/286) Şeyh Mukbil, Camiu's-Sahih (1011)

liben ise Cuma ve cemaatleri terk edecekler, bedevileşeceklerdir."¹

Cuma Namazı İçin Devlet Şart Değildir

Ebu'l-Ca'd ed-Damrî ve Yahya b. Es'ad b. Zurare radiyallahu an-huma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

مَنْ سَمِعَ النَّدَاءَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَلَمْ يَأْتِهَا، طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قَلْبِهِ، وَجَعَلَ قَلْبُهُ

قَلْبٌ مُنَافِقٌ

"Kim Cuma ezanını işitir namaza gelmezse, sonra yine işitip yine gelmezse ve sonra yine işitip yine gelmezse Allah onun kalbini mü-hürler ve onun kalbini münafık kalbi yapar."²

Mesele: Tekfir düşünceleriyle bilinen Haricî gruplardan bazı kimse-ler, yeryüzünde Müslümanların halifesi bulunmaması gerekçesiyle Al-lah'ın müslümanlara farz kıldığı Cuma namazının farz olduğunu inkâr et-mekte, Cuma namazlarını terk etmektedirler. Cuma günü Allah Cuma na-mazını farz kılmıştır, o gün meşru bir mazereti olmadan Cuma namazını terk eden kimsenin öğle namazı kılması caiz değildir. Namazın terki ise küfürdür. Bunun üç sefer tekrar etmesi halinde bunu işleyen kimsenin kal-binin münafıklıkla mühürleneceği mütevatir hadislerde net bir hüküm ola-rak bildirilmiştir. Bu konuda Haricîler ve Mürcie Hanefiler, "Cuma namazı-nın Mekke döneminde farz kılındığı halde, orada İslam devleti olmadığı için Cuma namazı kılınmadı" şeklinde bir iddia ortaya atarak Cuma na-mazlarına karşı çıkmaktadırlar.

Abdurrahman b. Ka'b b. Mâlik radiyallahu anhumâ şöyle demiştir:
"...Babama dedim ki:

"Cuma ezanını ne zaman işitirsen Es'ad b. Zurâre için duâ

1 **Sahih.** Taberani (17/297) Hâkim (2/374) Ahmed (4/155) Ebu Ya'la (1746) Buhari Halku Ef'ali'l-İbad (615) Herevi Zemmu'l-Kelam (2/28) Elbani Sahiha (2778)

2 **Hasen.** Beyhaki Şuab (3/102) et-Tûsî Mustahrac (470) Hallal es-Sunne (1597) Mervezi el-Cum'a (61) el-Elbani Sahihu't-Tergib (775)

ediyorsun. Bunun sebebinin ne olduğunu bana bildir” dedim. Dedi ki:

“Ey oğulcuğum! Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, henüz Mekke'den gelmeden önce, Nakiu'l-Hadamât (mıntıkasın)daki Beni Beyâda'ya âit Harre (köyü)nün Hezm (denilen semtinde bize ilk Cuma namazını kıldırın zât odur.”¹

Bu rivayete göre Medine'de bulunan sahabeler Cuma namazı kılmışlardır. O sırada ne Mekke'de ne de Medine'de İslam devleti mevcut değildi.

Cuma Namazının Kılınacağı Yer

Ebu Davud es-Sicistanî şöyle demiştir: “Ahmed b. Hanbel'e dedim ki:

“Re'y ashabı şöyle diyorlar: “Cuma namazı had cezalarının uygulandığı yerde kılınır” Ahmed dedi ki:

“Medine'de hangi had cezası uygulanıyordu? Mus'ab b. Umeyr Medine'ye geldiğinde onlar bir evde gizleniyorlar, onlara Cuma namazı kıldırıyordu. O zaman onlar kırk kişi idiler.” Ahmed'e:

“Köy halkı Cuma kılarlar mı?” diye soruldu. Dedi ki:

“Evet, emirleri varsa kılarlar.” Ahmed'in “Cuma şehir camisinde kılınır” sözüyle camiye mi kastettiğini sordum. Dedi ki:

“Cemaat oluyorsa Cuma kılarlar.”²

Yukarıda zikredildiği gibi ilk Cuma namazı bir köyde kılınmıştır. Ebu Hureyre radiyallahu anh de şöyle rivayet etmiştir: “Ömer radiyallahu anh'e Cuma namazı hakkında soru yazdılar. O da cevap olarak şöyle yazdı:

“Nerede olursanız olun, Cuma namazını kılın.”³

1 **Hasen.** İbn Hibban (15/477) İbn Huzeyme (1724) Hâkim (1/417) İbn Mace (1082) Fethul Bari (2/355).

2 Ebu Davud, Mesailu Ahmed (s.56-57)

3 **Sahih mevkuf.** İbn Ebi Şeybe (2/101) İbn Hazm el-Muhalla (5/50) el-İrva (3/66)

Zaruret Olmaksızın Mescid veya Namazgah Dışında Cuma Namazı Geçersizdir:

‘Â’îşe radiyallahu anha’dan: ‘İnsanlar avalî’deki (Medine’ye 4 mil mesafedeki) evlerinden Cuma’ya gelirlerdi.’¹

Zurare b. Ebi Evfa’dan: Ebu Hureyre radiyallahu anh şöyle demiştir: “Cuma günü mescidde namaz kılmayanın Cuma namazı yoktur.”²

Aynısı Ebu Katade radiyallahu anh’dan³ ve Kays b. Ubbad rahimehullah’dan rivayet edilmiştir.⁴

Zaruret halinde mescid dışında namaz kılınmasına gelince; Medine’de bulunan Müslümanların bir evde gizlenerek Cuma namazlarını kılmaları bu zaruretlere dendir.

İtbân b. Mâlik radiyallahu anh’dan: “‘Ey Allah’ın Rasûlü’ dedim. ‘Seller benimle kabilemin mescidi arasına engel çıkarıyor. İstiyorum ki evime kadar şeref verip bir yerde namaz kılsanız da orayı mescit (diğer lafzında musallâ/namazgah) yapsam!’ Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem:

‘(İnşâ’allâh bir ara) geleyim!’ buyurdular. Beraberinde Ebû Bekr olduğu halde huzuruyla evimizi şereflendirip (izin isteyerek içeri girdiği) zaman ilk iş olarak:

‘Nerede namaz kılmamı istersin?’ diye sordu. Evin bir köşesini işaret ederek (yer gösterdim. Orada) namaza durdu. Biz de arkasından saf yaptık. Bize iki rekât namaz kıldırdı.”⁵

Cuma Namazı İçin Halife İzni Şart Değildir:

Cuma namazının farz olması için Müslümanların devlet olması veya halifelerinin bulunması gibi şartlar herhangi bir sahih delile dayanmayan batıl şartlardır.

1 **Sahih.** Buhârî, (902) ve Muslim, (847).

2 **Sahih mevkuf.** İbn Munzir el-Evsat (1821) Ebu Ya’kub ed-Deberi, Hadisu Abdurrazzak (el yazma no: 50)

3 **Sahih mevkuf.** Abdurrazzak (3/230)

4 **Sahih maktu.** İbn Munzir el-Evsat (1822)

5 **Sahih.** Buhârî, (667) Muslim (33) Mâlik (1/172) Nesâî (2/80).

Ebu Ubeyd Mevla Abdirrahman b. Ezher şöyle demiştir: “Osman radiyallahu anh muhasara altında iken Ali radiyallahu anh ile beraber bayram namazına katıldım.”¹

Sa'lebe b. Yezîd el-Himmânî dedi ki: ‘Osman radiyallahu anh kuşatma altında iken kırk gün namazları Talha radiyallahu anh kıldırdı. Bayram günü ise ‘Alî radiyallahu anh kıldırdı.’²

Ubeydullah b. Abdillâh b. Adiy b. el-Hiyar şöyle demiştir: “Osman radiyallahu anh kuşatma altında iken ona gittim. Bir adam öne geçip insanlara namaz kıldırdı. Dedim ki:

“Fitneye düşmüş şu kimselerle namaz kılayım mı?” dedi ki:

“Ey kardeşimin oğlu! Şüphesiz namaz, insanların yaptığı en güzel şeylerdendir. Güzellik yaparlarsa sen de yap. Kötülük yaparlarsa sen yapma.”³

Malik, Ebu Cafer el-Kârî'den rivayet ediyor: “Osman radiyallahu anh'ın evini kuşatan isyancıların lideri, fitne günlerinde Cuma namazının vakti gelince insanlara namaz kıldırarak bir imam aramak üzere çıktı. Abdullah b. Ömer radiyallahu anhuma'nın yanına gitti. O da dedi ki:

“O halde sen öne geç ve insanlara namazı kıldır.”⁴

Allah Azze ve Celle bu namazı farz kılarken devlet ya da halifenin bulunmasını şart koşmamıştır. İbn Kudame şöyle der:

“Cuma namazı da öğle namazı gibi farz ibadetlerdendir. Bu yüzden bu konuda imamın (devlet başkanının) izni şart değildir. O da diğer namazlar gibi bir namazdır.”⁵

İbnu'l-Munzir şöyle demiştir: Ebu Sevr dedi ki: Medine valisi Said b. el-As Medine dışına çıktığı zaman herhangi bir izin söz konusu olmaksızın Ebu Musa el-Eşari radiyallahu anh Cuma namazını

1 **Sahih mevkuf.** İbnu'l-Munzir el-Evsat (1814) Musnedu's-Şafii (267) Malik (1/179) Ebu Nuaym Musnedu'l-Mustahrac (2584) İbn Hibban (8/364) Mehamili, Emali (184) Firyabi Ahkamu'l-İydeyn (63) İbn Şebbe, Tarihu Medine (2124) Bedru'l-Munir (4/686)

2 İbn 'Abdiberr, *el-İstizkâr* (2/390).

3 **Sahih mevkuf.** İbnu'l-Munzir el-Evsat (1813)

4 **Sahih.** Malik, Muvatta (Suveyd el-Hadesani rivayeti no:181) İbn Asakir (65/348) Beyhaki Marife (4/418) bkz: Fethu'l-Bari (2/222)

5 İbn Kudame el-Mugni (2/90)

kıldırılmıştır. Kufe valisi Velid b. Ukbe birgün Cuma namazına gecikince İbn Mesud radiyallahu anh onun izni olmaksızın Cuma namazını kıldırılmıştır.¹

1 İbnu'l-Munzir el-Evsat (6/23) Kurtubi, Tefsir (18/113)

Kitapsız Kâfirin Kestiğini Yemek

Çeşitli vesilelerle Allah'tan gayrı adına kesilmeyip, kan akıtılarak meşru kesimi yapılmış etlerin yenilmesinin caiz olduğunu söylemiştim. Zira Kitap ve sünnette hayvan kesimlerinde iki aslî şart vardır:

1- Yalnız Allah için kesilmesi

Allah Teâlâ: “Üzerine Allah’ın adı anılmadan kesilen hayvanlardan yemeyin. Zira onu yemek fısktır” buyurmuştur. (En’âm 6/121)

Allah için kesmeye niyet yeterlidir, Allah adının zikredilmesi mustehaptır. Nitekim İbn Abbas radiyallahu anhuma: “Allah’ın adını zikretmeyi unutursa kestiğinde sakınca yoktur”¹ demiştir. Yine bu şart, Allah’ın adı zikredilmesine rağmen, kabirler ve türbeler yanında kesilen yahut önemli birinin gelişi için kesilen kurbanların mundar olduğunu ifade

1 **Sahih mevkuf.** Buhari (6/224 muallak olarak) Said b. Mansur (914) Darekutni (4/295) Abdurrazzak (4/479)

etmeye yeterlidir.

Nitekim İbn Abbas radiyallahu anhuma şöyle demiştir: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bedevilerin cömertlik gösterisi için düzenledikleri deve kesme yarışında kesilen hayvanların etlerinden yemeyi yasakladı.”¹

Ebu Hureyre radiyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“(İslâm'da) Fer'a ve Atîra yoktur.” Fer'a: Tagutları için kesilen ve devenin ilk doğurduğu yavrudur. Atîra ise; Receb ayında kesilen kurbandır.”²

‘Â’işe radiyallahu anha anlatıyor: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve selleme:

“Halk (küfürden yeni çıkmış kimseler) bize et getiriyor, kesilirken besmele çekilip çekilmediğini bilmiyoruz, ne yapalım?” diye soruldu. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

‘Siz besmele çekin, yiye!’ buyurdu.”³

Zuhrî rahimehullah diyor ki: “Arap Hristiyanlarının kestiklerini yemekte bir beis yoktur. Ancak, Allah'tan başka birisinin adını andığını işitirsen o zaman kestiğini yeme. İşitmezsen (kuruntu yapma) Allah, onların küfrünü bildiği halde kestiklerini helâl kılmıştır.”⁴

İbn Abbas radiyallahu anhuma'dan: “Hayvanı keserken Allah'ın adını zikretmeyi unutan, kestiğini Allah'ın adını zikrederek yesin. Meşru kesimi gözetmediği takdirde onu şeytana bırakmasın. Zira Allah'ın adı her Müslümanın kalbindedir.”⁵

1 **Sahih.** Ebu Davud (2820)

2 **Sahih.** Buhari (5473) Muslim (1976)

3 **Sahih.** Buhârî, (5507); Mâlik (2/488) Ebû Dâvud (2829) Nesâî (7/237).

4 **Sahih maktu.** Buhârî (7/92 muallak olarak) Abdurrazzak (4/485) Tagliku't-Ta'lik (4/515)

5 **Sahih mevkuf.** Abdurrazzak (8538) Said b. Mansur Tefsir (914) Beyhaki

2- Meşru kesim yapılması.

Bu şart usulsüz olarak öldürülen hayvanların yahut günümüzde Avrupa'da uygulandığı söylenen petar tabancasıyla bayıltılarak/öldürülerek meşru kan akıtılmasının engellendiği kesimlerin meşru olmadığını ifade etmek için yeterlidir.

Semura b. Cundub radiyallahu anh'den: "Nebi sallallahu aleyhi ve sellem hayvanların bağlanarak (hedef yapılarak) öldürülmesini ve bu şekilde öldürülen hayvanın etini yemeyi yasakladı."¹

Hafız İbn Hacer şöyle demiştir: "Bu rivayet, bunduka (sapan taşı, saçma vb.) ile öldürülen hayvanlar gibi, kan akıtılmaksızın öldürülen hayvanlar hakkındadır."²

Burada bunduka ile kastedilen, fındık büyüklüğünde çamurdan yapılan, kuruduktan sonra hedefe atılan taşlardır. Bu şekilde öldürülen hayvan helal değildir. Zira bu kan akıtmaz ve yaralamaz. Ancak çarparak öldürür. Modern silahlar ise böyle değildir. Bu silahlarda barutla kurşun atılır. Bu şekilde öldürülen hayvan helaldir. Zira kurşun ok ve mızraktan daha fazla kan döker. Bu da onların hükmündedir.³

Kitap ehli, zikredilen iki şarta uygun kesim yapması sebebiyle onların kestikleri bize helal kılınmıştır. Kitapsız kâfirlerin ise bu iki şarta riayet etmemeleri sebebiyle kestikleri haram kılınmıştır. Bu yüzden zikredilen iki şart yerine gelmeden bir müslüman veya kitap ehli kesim yapsa o et yenmez.

Kitapsız bir kafir Allah adına ve meşru kesim yaparak hayvan kesse, Kitap ve sahih sünnet naslarında o eti yemeye açık bir engel yoktur. Âlimlerin çoğunluğu bu eti yemenin haram olduğunu söylemişlerdir. Ancak icma etmemişlerdir. İbn Hazm isnadıyla rivayet ederek dedi ki: "Said b. el-Museyyeb'e "Hasta olan kimse bir mecusiye Allah'ın adını anarak hayvan kesmesini emretse ve o da bunu yapsa (o et

(9/239) Fethu'l-Bari (9/624)

1 **Sahih.** Bkz.: es-Sahiha (2391)

2 Fethu'l-Bari (9/529)

3 Bkz.: Siddık Hasen Han, Ravzatu'n-Nediyye (2/187).

yenir mi)?" diye soruldu. Said: "Bunda sakınca yoktur" dedi. Bu aynı zamanda Katade ve Ebu Sevr'in de görüşüdür."¹

Müslümanlar, Kitap ve sünnetin gösterdiği gibi, kitap ehli dışındaki kâfirlerin kestiklerinin yenmeyeceğinde icma etmişlerdir. Fakat burada birçok Müslüman, "*kitapsız kâfirin kestiği, her ne şekilde olursa olsun yenilmez diye icma vardır*" zannederek yanlışlığa düşmektedir. Zira bu icmanın sebebi, Ehl-i Kitab'ın yukarıda zikrettiğim şartlara uygun kesim yapmaları, kitapsız kâfirlerin ise buna riâyet etmemeleridir. Bu yüzden yukarıda zikrettiğim şartlar yerine gelmeden bir müslüman veya kitap ehli kesim yapsa o et yenmeyeceği gibi, kitapsız bir kâfir bu şartlara uyarak kesim yapsa o eti yemekte de bir sakınca yoktur.

Lakin dinlerini dinin saf kaynakları olan Kitap ve sahih sünnetten almayıp da mezheplerin re'yelerinden beslenerek elde etmeye çalışan, Hari-ciyye fırkasının görüşüne sapmış bazı kimseler, kafalarında oluşturdukları uydurma bir müslüman şablonuna uymayan herkesi tekfir edip, tekfir ettikleri bu kimselerin kestiklerini yememeyi de din edindiklerinden, itiraz etmektedirler.

Birisi bana bu konuyla ilgili bir doküman göndermiş, bu doküman, Hâricî akidesini neşreden internet sitelerinde de yayınlanmış bulunan bir yazı. Kaynağı, Hâricîlerin el kitaplarından; "Davetçinin Tefsiri" kitabı. Bu kimseler, tamamen hislerine binaen kurdukları/uydurdukları din anlayışına bazı âlimleri de alet edip kullanabilmek için onlardan nakiller yapmaktadır. Lakin bunlar öyle nakillerdir ki, sözün sahibi dahi kendisinden yapılan bu nakli işitseydi şaşar kalırdı!

Bu gibi tahrifler konusunda onlar oldukça tecrübelidir. Zaten kimse verilen kaynaklara aslından bakmıyor, bunların attıkları çamurlar da kolayca tutuyor! Sonra karşımızda kendi dinine asli kaynaklarından araştırarak kadar değer vermediği halde, başkalarını taklitçilikçe suçlayıp tekfir eden, tahrifte usta önderlerinin sözlerini papağan gibi tekrar eden, ilmî mevzularda usulüne uygun mütalâalar sunulduğunda, anlayıştan mahrum oluşun hırsıyla ağzını açıp gözünü yuman kimseleri görüyoruz!

Bana gönderilen yazıda da insanları haktan saptırmak için "icma",

1 **Sahih maktu.** İbn Hazm el-Muhalla (7/456) İbnu'l-Munzir'den naklen: Nevvî el-Mecmu (9/79)

"âlimlerin ittifakı", falan âlim ve filan âlimin sözleri gibi yıldızlarla süslenmiş, yaşadığın ortamda mutlaka kendine Müslüman diyen birilerini tekfir etmek zorunda olduğunu sıkı sıkıya tembihleyen ifadeler mevcut.

Yazıda şöyle bir nakil yapılmış: *"Allame Takiyuddin Ebi Bekr el-Huseyni (rahimehullah) "Kifayetu'l-Ehyar" kitabında şöyle der: "Kim Kur'an'ı pisliğe atarsa 'ben Müslümanım' dese dahi kâfir olduğu gibi, aynı bu şekilde haram olan bir şeyi ameliyle helalleştiren kişi de kâfir olur. Kişinin haramla içli dışlı olması, o haramın helal ve meşru olmasına sebep olur. Bu durumda şeriâtın yok olmasına neden olur ki, böyle bir kimse Kuran'ı pisliğe atan bir kimseden daha kâfirdir. Zira dini söndüren halî büyük bir delildir ki niyeti çok kötüdür, her ne kadar niyetim iyidir dese de fayda vermez. Bu açık bir konudur şüphe yoktur. (Kifayetu'l Ehyar, 382)*

Cevap: Adı geçen âlim Şafii âlimlerindendir. Sözü dinde delil olmakla beraber, bu terceme tamamen saptırmalarla doludur. Nakil yapılan kısmı arapça metniyle birlikte doğru tercemesini yaparak veriyorum:

وقد حرر بعض فقهاء العصر بحثا فيمن يتعاطى شيئا يحصل به اعتقاد
حل ما حرم الله لأجل عدم إنكاره ذلك لأن به تقام الشريعة فقال من ألقى
مصحفا في القاذورة كفر وإن ادعى الإيمان لأن ذلك يدل على استهزائه بالدين
فهل يكون متعاطي سبب اندراس الشريعة أولى بالتكفير أم لا وجعل هذا أولى
لأن مثل ذلك قد يخفي على العوام بخلاف إلقاء المصحف شرفه الله تعالى ولأن
السبب المؤدي إلى طمس الدين وإماتة الحق أدل دليل على خبث الطوية وإن
قال إن سريره حسنة كما قاله علي رضي الله عنه وهذا جلي لا شك فيه والله
أعلم

"Nitekim asrın fakihlerinden biri, Allah'ın haram kıldığı bir şeye karşı çıkmamasından dolayı helal inanılmasına sebep olacak şekilde birşeyle meşgul olan kimse hakkında bir araştırma yapmış ve şöyle demiştir: Mus-hafı pisliğe atan iman iddiasında bulunsa dahi kâfir olur. Zira bu din ile alay etmeye delalet eder. Dinin kaybolmasına sebep olacak işlerle uğraş-

mak, tekfire daha uygun değil midir? Bu daha önceliklidir. Zira bu gibi şeyler avamdan gizlidir. Allah Teâlâ'nın şereflendirdiği mushafı atmak ise böyle değildir (Bu alenen yapılır) şüphesiz dinin silinmesine ve hakkın yok edilmesine sebep olan şeyler yapmak, her ne kadar içinde güzellik olduğunu söylese de, niyetinin kötü oluşunun en açık bir delilidir." (Kifayetu'l-Ahyar)

Görüldüğü gibi el-Huseyni'nin ifadeleri ile yazı sahibinin tercümesi arasında dağlar kadar fark vardır. Bu dağlar, bu kasıtlı yanlış tercüme yapan kadar, tahkik etmeden nakledenlerin de üzerine vebal dağları olarak yüklenir!

Yazıda hadis kaynaklarına atıf yapılarak rivayetler zikredilmiş, kaynakların yeri gösterilmemiştir. Bu hadislerin bir kısmı sahih olsa da söylediklerime zıtlık arz eden bir ifade söz konusu değildir. Mesela yazar şöyle zikretmiş:

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Nıptilerin bulunduğu Fars topraklarına indiğiniz zaman et satın almak istediğinizde, eğer hayvanı kesen Yahudi veya Hristiyan ise alın ve yeyin, kesen mecusi ise yemeyin." (İmam Ahmed nakletti ve sahih dedi.)"

Cevap: İmam Ahmed Müsned'deki rivayetlerinde sahih ya da zayıf diye bir değerlendirmede bulunmaz. Bu metinle Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde bulamadım. Sahih olduğunu farzetsek dahi söylediğim şeyle çelişki yoktur. Zira Mecusiler taptıkları ateş adına keserler, meşru kesimi gözetmezler.

Bir Diğer Saptırma: Yazı sahibi şöyle diyor: ***"Ali b. Ebi Talib (radiyallahu anh) Beni Tağlib Hristiyanlarının ne kestiklerinin yenmesini ne de kadınlarıyla evlenilmesini helal sayıyordu. Çünkü onlar Müslüman olduktan sonra irtidat edip hristiyan oldular." (İbn Kudame, el-Muğni c:9 s:388)***

Cevap: Burada da kasıtlı bir saptırma vardır. El-Mugni'de geçen arapça metni ve doğru tercümesini veriyorum:

وَأَمَّا قَوْلُ عَلِيٍّ: ...، وَلَئِنَّهُ لَمْ يَكُنْ يَرَى حِلَّ ذَبَائِحِ نَصَارَى بَنِي تَغْلِبَ، وَلَا نِكَاحِ نِسَائِهِمْ، مَعَ تَوَلِّيَّتِهِمْ لِلنَّصَارَى، وَدُخُولِهِمْ فِي دِينِهِمْ، وَمَعَ إِفْرَارِهِمْ بِمَا صُوِّحُوا عَلَيْهِ، فَلَأَنْ لَا يَعْتَقِدَ ذَلِكَ فِي الْمُزْتَدِّينَ أُولَى

Ali radiyallahu anh'ın sözüne gelince... Zira o, Hristiyanların velayetlerinde olmalarına, onların dinlerine girmelerine ve sulh şartlarını kabul etmelerine rağmen Beni Taglib hristiyanlarının kestiklerini ve kadınlarının nikâhlanmasını helal görmüyordu...”

Görüldüğü gibi burada Beni Taglib hristiyanlarının müslüman olduktan sonra irtidat etmeleri diye bir ifade yoktur.

Rivayetin aslı ise Abdurrazzak'ın Musannef'inde şu şekildedir: “Abide es-Selmanî radiyallahu anh dedi ki: “Ali radiyallahu anh Beni Taglib Hristiyanlarının kestiklerinden hoşlanmıyor ve şöyle diyordu: “Onlar Hristiyanlığın ancak içki içme kısmına tutunuyorlar.”¹

Beni Tağlib hristiyanlarının kestiklerini yeme konusunda sahabe arasında ihtilaf vardır. Mesela İbn Abbas ve İbn Mes'ud radiyallahu anhum onların kestiklerinde sakınca görmezdi.²

Gudayf b. Haris'ten: “Bir memuru Ömer radiyallahu anh'e şöyle yazdı: “Bizim tarafta Samire'ye seslenen, Tevrat okuyan, cumartesi tatili yapan, dirilişe iman etmeyen kimseler var. Müminlerin emirinin onların kestikleri hakkındaki görüşü nedir?” Ömer radiyallahu anh ona şöyle cevap yazdı: “Onlar Kitap ehlinin bir taifedir. Kestikleri de kitap ehlinin kestikleri gibidir.”³

Hülasa: Kitapsız kâfirlerin kestiklerinin yenmesinin yasaklanması- nın illeti, genellikle onların meşru kesimi gözetmeyen ve yalnız Allah adına kesmeyi amaçlamayan kimseler olmalarıdır. Kitap ehlinin kestiklerinin yenmesinin helal kılınmasının sebebi de, genel olarak onların meşru kesim yapmaları ve Allah'tan gayrı adına kesme gibi bir adetlerinin olmamasıdır.

Ancak, bir Müslümanın yahut Ehl-i Kitabın sözü edilen şartlara uymadan kesim yaptığına şahit olunursa bu yenmez. Bu istisnâî bir durumdur.

Yine her ne kadar çok nadir bir durum olsa da, kitapsız bir kâfirin yalnız Allah için kestiği ve meşru kesimi gözetmediği bilirse bunu yemekten yasaklayan bir nas ya da icma mevcut değildir.

1 **Hasen mevkuf.** Abdurrazzak (4/485)

2 **Sahih mevkuf.** Abdurrazzak (4/486, 487)

3 **Hasen mevkuf.** Abdurrazzak (4/487)

Bazı âlimler, Müslümanlıktan irtidat edip Yahudi ve Hristiyan olanın kestiğinin yenmesini caiz görürken, bir kısım âlim bunu caiz görmemişlerdir.¹ Caiz görmeyenlerin açık bir delili olmadığından caiz görenlerin görüşü tercihe daha layıktır.

Gerek bu ihtilaf ve gerekse İbnu'l-Museyyeb'in bahsi geçen sözü, yukarıda zikredilen "Hiçbir şekilde kitapsızın kestiği yenmez" şeklindeki vehmî icma'nın geçersiz bir iddia olduğuna delil olarak yeter. Allah en iyi bilendir.

Kitapsız Kâfirin Kestiğinin Haram Olduğunda İcmâ Var mı?

Soru: "Sizin bir sohbetinizde kesen kişinin müslüman olmasının şart olmadığını söylediğinizi biliyorum fakat şu ayeti getirerek karşı çıkıyorlar Mâide 3. âyetinde "Sizin kestikleriniz hariç haram kılınmıştır" kavlindeki; "sizin" hitabı müminleredir diyorlar. Ayrıca Mürsel bir hadis icma olunca delil olur diyerek mecusilerin kestiklerini haram sayıyorlar.

Cevap: Ayetin bu kısmıyla istidlal yerinde değildir:

وَمَا أَهْلَ لَيْعٍ لِّلَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوْدَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ

"...Allah'tan başkası üzerine kesilen (hayvan eti), (henüz can vermeden) yetişip kestiğiniz dışındaki boğulmuş, vurulmuş, yüksekten düşmüş, süsülmüş, yırtıcı hayvanlar tarafından parçalanmış... hayvan (etlerini yemeniz) haram kılınmıştır."

Ayette "إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ" ifadesi, boğulmuş, vurulmuş, yüksekten düşmüş, süsülmüş, yırtıcı hayvanların parçaladığı hayvanlar üzerine getirilen bir istisnadır. Zira şayet iddia sahiplerinin dediği gibi anlaşılırdı; yani cümle-nin başından beri bu istisnayı alacak olsaydık, ayetin başında leş, domuz eti ve Allah'tan gayri adına kesilmişler zikrediliyor. O zaman müslümanlar domuz kesse veya Allah'tan başkası adına kesse bunun meşru olduğu gibi bir anlam çıkardı.

¹ Bu konudaki ihtilafa dair Nevevi'nin el-Mecmu şerhu'l-Muhezzeb kitabına (9/79-81) ve İbn Kudame'nin el-Mugni (9/277) adlı kitabına bakılabilir

İddia sahiplerine şunu sorarız:

“إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ” ibaresine kitap ehli dâhil midir, değil midir?”

Eğer dâhildir derlerse, “Kitap ehli olmayanları bu ayetin kapsamından çıkaran nedir?” deriz.

“Dâhil değildir” derlerse; “Allah kitap ehlinin kestiklerini bize helal kıldığına göre bu ibareyle nasıl haram kılabilyorsunuz?” deriz.

Netice olarak “إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ” ibaresi bütün kulları kapsayan hususen insan cinsini kapsayan bir muhatap sigasıdır deriz.

İddia edilen icma ise kapalı bir meseledir. Çünkü daha önce Said b. el-Museyyeb’den mecusi köleme Allah adına kestirsem onu yerim dediğine dair nakli zikretmiştim. İcma, Müslümanlardan ve Ehl-i Kitap’tan başkasının kestiklerinin meşru olmadığı şeklindedir, doğrudur. Lakin bu bir sebebe binaendir. Kitapsız kâfirin şahsından dolayı değildir. Çünkü âdeten kitapsız kâfirler ya Allah adına kesmezler, ya kan akıtma şeklinde meşru kesimi gözetmezler yahut her ikisini de yapmazlar. Lakin bize şöyle bir icma ispat etmeleri gerekir: “*Kitapsız bir kâfir Allah adına kesse ve meşru kesimi gözetse dahi onun kestiği yenmez.*” Bu İbn Abbas radiyallahu anhumâ ile birçok âlimlere nispet edilen bir görüştür. Lakin çoğunluk hüccet değildir. Bu şekilde bir icma olmadığına da Said b. Museyyeb’in rivayeti ile En’am 145. ayetinin zahiri delildir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“De ki: “Bana vahyolunanlar arasında, yiyen bir kimseye, ölü eti, yahut akıtılmış kan, yahut zaten bir pislik olan domuz eti, yahut da Allah’tan başkası adına kesilmiş fisk (hayvan eti) dışında yediği bir şeyin haram kıldığını göremiyorum” (En’am 145)

Şu ayetin mefhumu muhalifi de delildir:

وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْتُ حِجْرَ لَا يَطْعُمَهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ بِزَعْمِهِمْ
وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَأَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءٌ عَلَيْهِ
سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

“Kendi zanlarına göre, "bunlar, dokunulmaz hayvanlar ve ekinlerdir; onları, bizim dilediğimiz kimselerden başkası yiyemez. Şu hayvanlar da, sırtları haram edilmiştir (binilmez)" demektedirler. (Bir kısım) hayvanlar da vardır ki, (keserken) üzerlerine Allah'ın ismini zikretmezler. Bütün bunları Allah'a iftira olmak üzere uydurmuşlardır.” (En'am 138) Bu ayetin ikinci cümlesinin mefhumu muhalifine göre, şayet onlar üzerine Allah'ın adını zikretse idiler haram kapsamında olmayacaktı. Allah katından delil olmaksızın haram kılmak ayrıca zemmedilmektedir.

Nitekim En'am 118-119. ayetlerinde şöyle buyrulur:

فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ * وَمَا لَكُمْ أَلَّا
تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرُّرْتُمْ
إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بَغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ

“Bu itibarla, eğer O'nun âyetlerine inananlardan iseniz, üzerine Allah'ın adının zikredildiği (hayvanların etleri)nden yeyin. (Açlıktan ölmek korkusuyla yemek) zorunda kaldığınız dışında Allah size haram kıldıklarını açıkladığına göre, üzerine Allah'ın isminin zikredildiği şeylerden yemenize engel olan nedir? Herhalde birçok kimse, bilmeden, kendi heva ve hevesleriyle (fetva verip halkı) saptırıyorlar. Oysa Rabbin, haddi aşanları çok daha iyi bilir.”

Görüldüğü gibi bu ayette “mimma zukira ismullahi aleyhi” ifadesi meçhul sigadadır, Allah'ın adını zikreden kimsenin müslüman veya kitap ehli olmasını şart koşanın delil getirmesi gerekir. Bu ayetin çoğunluğa uymaktan yasaklayan En'am 116. ayetinin devamında gelmesi de manidardır. Allah en iyi bilendir.

İlk Fitne Hadisinin Tahrirci

Birçok kardeşimiz bazı sohbet kayıtlarında zikrettiğim bir hadisin sıhhati hakkında ayrıntılı bilgi talep ettiler. Hadisin metinleri ve tahrircini aşağıda zikrediyorum:

1- Cabir radiyallahu anh'den:

مَرَّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ فَقَالُوا فِيهِ وَأَتْنُوا عَلَيْهِ
فَقَالَ: «مَنْ يَقْتُلُهُ؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا، فَاذْطَلَقَ فَوَجَدَهُ قَدْ خَطَّ عَلَى
نَفْسِهِ خِطَّةً فَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِيهَا، فَلَمَّا رَأَاهُ عَلَى ذَلِكَ الْحَالِ رَجَعَ وَلَمْ
يَقْتُلْهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ يَقْتُلُهُ؟» فَقَالَ عُمَرُ:
أَنَا، فَذَهَبَ فَرَأَاهُ يُصَلِّي فِي خِطَّةٍ قَائِمًا يُصَلِّي فَرَجَعَ وَلَمْ يَقْتُلْهُ، فَقَالَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ لَهُ - أَوْ مَنْ يَقْتُلُهُ -؟»، فَقَالَ

عَلَيَّْ: أَنَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنْتَ وَلَا أَرَاكَ تُدْرِكُهُ». فَأَنْطَلَقَ فَوَجَدَهُ قَدْ ذَهَبَ

“Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e bir adam uğradı. O adam hakkında övgüyle bahsettiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Onu kim öldürür?**” buyurdu. Ebu Bekr radiyallahu anh:

“Ben” dedi ve gitti. Onun kendisi için bir çizgi çizmiş olduğunu ve orada ayakta namaz kıldığını gördü. Onu bu halde görünce geri döndü ve öldürmedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Onu kim öldürür?**” dedi. Ömer radiyallahu anh:

“Ben” dedi ve gitti. Onun o çizgide ayakta namaz kıldığını gördü ve öldürmeden geri döndü. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yine:

“**Kim onun hakkından gelir, - veya “Onu kim öldürür?”** buyurdu. Ali radiyallahu anh:

“Ben” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Sen yaparsın lakin ona yetişebileceğini zannetmiyorum**” dedi. Ali radiyallahu anh gittiğinde onun gitmiş olduğunu gördü.”¹

Heysemi; ricali sahih ricalidir dedi.² Ebu Ya’la’nın Musned’inin muhakkiki Huseyn Selim Esed: “Ricali sahih ricalidir” dedi.

Derim ki: hem Ebu Ya’la’nın isnadı, hem de Mervezi’nin isnadı Sahihayn ricalidir, isnadı muttasıldır.

2- Ebu Bekre radiyallahu anh’dan:

أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - مَرَّ بِرَجُلٍ سَاجِدٍ وَهُوَ يَنْطَلِقُ إِلَى الصَّلَاةِ، فَقَضَى الصَّلَاةَ، وَرَجَعَ عَلَيْهِ وَهُوَ سَاجِدٌ، فَقَامَ النَّبِيُّ - صَلَّى

1 **Sahih.** Ebu Ya’la Musned (no: 2215) Muhammed b. Nasr el-Mervezi, Ta’zimu Kadri’s-Salat’ta (no: 329)

2 Mecmau’z-Zevaid (no: 10403)

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -فَقَالَ: مَنْ يَقْتُلْ هَذَا؟". فَقَامَ رَجُلٌ، فَحَسَرَ عَنْ يَدَيْهِ،
فَاخْتَرَطَ سَيْفَهُ وَهَزَّهْ، وَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي، كَيْفَ أَقْتُلُ رَجُلًا
سَاجِدًا يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ؟! ثُمَّ قَالَ: "
مَنْ يَقْتُلْ هَذَا؟" فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: أَنَا، فَحَسَرَ عَنْ ذِرَاعَيْهِ وَاخْتَرَطَ سَيْفَهُ،
فَهَزَّهْ حَتَّى أُرْعِدَتْ يَدُهُ، فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، كَيْفَ أَقْتُلُ رَجُلًا سَاجِدًا يَشْهَدُ
أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ؟! فَقَالَ النَّبِيُّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ -: " وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَوْ قَتَلْتُمُوهُ لَكَانَ أَوَّلَ فِتْنَةٍ
وَأَخْرَهَا».

"Nebî sallallahu aleyhi ve sellem namaza giderken secde etmiş halde bulunan bir adamın yanından geçti. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem namazı kıldırıp döndü. Adam hala secdeden kalkmamıştı. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"Şunu kim öldürecek?" buyurdu. Bir adam kalkıp kollarını sıvayarak kılıcını çekip salladı. Sonra:

"Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın rasulü! Allah'a secde eden ve Allah'tan başka ibadete layık hak ilah olmadığına, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in Allah'ın kulu ve rasulü olduğuna şehadet eden bir adamı nasıl öldüreyim?" dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem tekrar:

"Bu adamı kim öldürür?" dedi. Bir adam kalkıp:

"Ben" dedi. Bu adam da kollarını sıvayarak kılıcını çekip salladı ve elleri titremeye başladı. Adam:

"Ey Allah'ın rasulü! Allah'a secde eden ve Allah'tan başka ibadete layık hak ilah olmadığına, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in Allah'ın kulu ve rasulü olduğuna şehadet eden bir adamı nasıl öldüreyim?" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Nefsim elinde olan Allah’a yemin olsun ki, bu adamı öldürseydiniz, bu ilk ve son fitne olurdu” buyurdu.¹

İsnadı Muslim’in şartına göre sahihtir.

3- Ebu Said el-Hudrî radiyallahu anh’den:

أَنَّ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي مَرَرْتُ بِوَادٍ كَذَا وَكَذَا، فَإِذَا رَجُلٌ مُتَحَشِّعٌ، حَسَنُ الْهَيْئَةِ، يُصَلِّي، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ-: " اذْهَبْ فَاقْتُلْهُ ". قَالَ: فَذَهَبَ إِلَيْهِ أَبُو بَكْرٍ، فَلَمَّا رَأَاهُ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ كَرِهَ أَنْ يَقْتُلَهُ، فَرَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَقَالَ النَّبِيُّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- لِعُمَرَ: " اذْهَبْ فَاقْتُلْهُ ". فَذَهَبَ عُمَرُ، فَرَأَاهُ عَلَى الْحَالِ الَّذِي رَأَاهُ أَبُو بَكْرٍ، فَرَجَعَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي رَأَيْتُهُ يُصَلِّي مُتَحَشِّعًا فَكَرِهْتُ أَنْ أَقْتُلَهُ. قَالَ: " يَا عَلِيُّ اذْهَبْ فَاقْتُلْهُ ", فَذَهَبَ عَلِيُّ فَلَمْ يَرَهُ، فَرَجَعَ عَلِيُّ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي لَمْ أَرَهُ. قَالَ: فَقَالَ النَّبِيُّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ-: " إِنَّ هَذَا وَأَصْحَابَهُ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ، يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ، ثُمَّ لَا يَعُودُونَ فِيهِ حَتَّى يَعُودَ السَّهْمُ فِي فَوْقِهِ، فَاقْتُلُوهُمْ، هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ

1 **Sahih.** Ahmed b. Hanbel (5/42), İbn Ebi Asım, es-Sunne (938) ve Haris b. Ebi Usame Musned’inde (690) ravileri Muslim ricali olan bir isnad ile rivayet etti. Heysemi Mecmau’z-Zevaid’de (No: 10399) “Ahmed ve Taberânî rivayet ettiler. Ahmed’in ricali Sahih’in ricalidir” dedi. Bkz.: el-Elbani es-Sahih (2495)

“Ebu Bekr radiyallahu anh, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına gelip:

“Ey Allah’ın rasulü! Filan vadiye uğradım, orada güzel görünümlü, huşu içinde namaz kılan bir adam gördüm” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona:

“**Git, onu öldür**” diye emretti. Ebu Bekr radiyallahu anh onun yanına gidip, o halde görünce onu öldürmek istemedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına döndü. Bunun üzerine Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Ömer radiyallahu anh’e:

“**Git onu öldür**” diye emretti. Ömer radiyallahu anh de gidip onu Ebu Bekr radiyallahu anh’in gördüğü halde görünce geri döndü ve dedi ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Onun huşu içinde namaz kıldığını gördüm ve öldürmek istemedim.” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Ey Ali! Git onu öldür**” dedi. Ali radiyallahu anh gittiğinde onu göremedi ve geri döndü. Dedi ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Onu göremedim.” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Şüphesiz o ve ashabı, Kur’ân’ı okurlar, fakat gırtlaklarından aşağı inmez. Atılan bir okun hedefini delip geçtiği gibi dinden çıkarlar. Ok tekrar dönüp yerine gelinceye kadar da dine dönemezler. Onları öldürünüz. Onlar yaratıkların en kötüsüdürler.**”¹

İsnadı hasendir.

4- Enes b. Malik radiyallahu anh’dan:

كَانَ رَجُلٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَغْزُو
مَعَ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَإِذَا رَجَعَ وَحَطَّ عَنْ رَاحِلَتِهِ عَمَدَ

1 **Hasen.** Ahmed (3/15) Heysemi Mecmau’z-Zevaid’de (No: 10400) dedi ki: “Bu hadisi Ahmed, ravileri güvenilir olan bir isnad ile rivayet etti.” Hafız İbn Hacer Fethu’l-Bari’de (12/298) isnadı ceyyid dedi. Buhârî Tarihu’l-Kebir’de (9/30) rivayet etmiştir. Şeyh el-Elbani es-Sahihâ’da (5/659) isnadı hasen demiştir

إِلَى مَسْجِدِ الرَّسُولِ، فَجَعَلَ يُصَلِّي فِيهِ، فَيُطِيلُ الصَّلَاةَ حَتَّى جَعَلَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَرَوْنَ أَنَّ لَهُ فَضْلًا عَلَيْهِمْ. فَمَرَّ يَوْمًا وَرَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَاعِدٌ فِي أَصْحَابِهِ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ أَصْحَابِهِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هُوَ ذَاكَ الرَّجُلُ، فَإِمَّا أَرْسَلَ إِلَيْهِ نَبِيُّ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَإِمَّا جَاءَ مِنْ قِبَلِ نَفْسِهِ، فَلَمَّا رَأَهُ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - مُقْبِلًا، قَالَ: " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، إِنَّ بَيْنَ عَيْنَيْهِ سَفْعَةً مِنَ الشَّيْطَانِ ". فَلَمَّا وَقَفَ عَلَى الْمَجْلِسِ، قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: " أَقُلْتَ فِي نَفْسِكَ حِينَ وَقَفْتَ عَلَى الْمَجْلِسِ: لَيْسَ فِي الْقَوْمِ خَيْرٌ مِنِّي؟ ". قَالَ: نَعَمْ، ثُمَّ انْصَرَفَ فَأَتَى نَاحِيَةً مِنَ الْمَسْجِدِ فَخَطَّ خَطًّا بِرِجْلِهِ، ثُمَّ صَفَّ كَعْبَيْهِ فَقَامَ يُصَلِّي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: " أَيُّكُمْ يَقُومُ إِلَى هَذَا فَيَقْتُلُهُ؟ ". فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: " أَقُلْتَ الرَّجُلُ؟ " فَقَالَ: وَجَدْتُهُ يُصَلِّي فَهَبْتُهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: " أَيُّكُمْ يَقُومُ إِلَى هَذَا فَيَقْتُلُهُ؟ " فَقَالَ عُمَرُ: أَنَا، وَأَخَذَ السَّيْفَ فَوَجَدَهُ يُصَلِّي فَرَجَعَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - لِعُمَرَ: " أَقُلْتَ الرَّجُلُ؟ ". فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَجَدْتُهُ يُصَلِّي فَهَبْتُهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: " أَيُّكُمْ يَقُومُ إِلَى هَذَا فَيَقْتُلُهُ؟ ". قَالَ عَلِيٌّ: أَنَا،

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : " أَنْتَ لَهُ إِنْ أَدْرَكَتَهُ " . فَذَهَبَ عَلَيَّ فَلَمْ يَجِدْهُ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : " أَقْتَلْتَ الرَّجُلَ ؟ " . قَالَ : لَمْ أَدْرِ أَيْنَ سَلَكَ مِنَ الْأَرْضِ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : " إِنَّ هَذَا أَوَّلُ قَرْنٍ خَرَجَ فِي أُمَّتِي " . قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : " لَوْ قَتَلْتُهُ - أَوْ قَتَلَهُ - مَا اخْتَلَفَ فِي أُمَّتِي اثْنَانِ ، إِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ تَفَرَّقُوا عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً ، وَإِنَّ هَذِهِ الْأُمَّةَ - يَعْنِي أُمَّتَهُ - سَتَفْتَرِقُ عَلَى ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً ، كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلَّا فِرْقَةً وَاحِدَةً " . قُلْنَا : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، مَنْ تِلْكَ الْفِرْقَةُ ؟ قَالَ : " الْجَمَاعَةُ " . قَالَ : يَزِيدُ الرَّقَاشِيُّ : فَقُلْتُ لِأَنْسٍ : يَا أَبَا حَمْرَةَ ، فَأَيْنَ الْجَمَاعَةُ ؟ قَالَ : مَعَ أَمْرَائِكُمْ مَعَ أَمْرَائِكُمْ

“Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in zamanında Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber savaşıyan bir adam vardı. Savaştan dönüp bineğinden inince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in mescidine gidip namaz kılmaya başlar ve namazını uzatırdı. Bundan dolayı Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabından bir kısmı bu adamın kendilerinden daha faziletli olduğunu düşünmeye başladılar. Bir gün Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ashabı arasında oturmuşken yanlarından geçti. Ashabından biri:

“Ey Allah’ın rasulü! İşte bu o adamdır” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu çağırırdı (ya da adam kendiliğinden yanlarına geldi) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onun yanlarına geldiğini görünce:

“Nefsim elinde bulunana yemin ederim ki bu adamın iki gözü arasında şeytanın tesiriyle bir karalık vardır” buyurdu. Adam, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in meclisine gelince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona:

“Meclisimin karşısında durduğun zaman içinden: “Bu mecliste benden daha hayırlı kimse yoktur” dedin mi?” diye sordu. Adam:

“Evet” dedikten sonra Mescid’in bir tarafına gidip ayağıyla bir çizgi çizdi ve ayaklarını o çizgi hizasına koyup namaz kılmaya başladı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Hanginiz kalkıp bu adamı öldürecek?” diye sordu. Ebu Bekr radiyallahu anh kalktı. Dönünce Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Onu öldürdün mü?” diye sordu. Ebu Bekr radiyallahu anh: “Onu namaz kılar halde buldum. Onu öldürmekten çekindim” dedi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem tekrar:

“Hanginiz kalkıp onu öldürecek?” diye sordu. Ömer radiyallahu anh:

“Ben” dedi ve kılıcını alıp gitti. Ama aynı şekilde adamı namaz kılar halde bulunca geri döndü. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ömer radiyallahu anh’e:

“Adamı öldürdün mü?” diye sordu. Ömer radiyallahu anh de: “Onu namaz kılar halde buldum. Onu öldürmekten korktum” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem tekrar:

“Hanginiz kalkıp bu adamı öldürecek?” dedi. Ali radiyallahu anh: “Ben” deyince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Ona yetişirsen sen öldürebilirsin” buyurdu. Nihayet Ali radiyallahu anh gitti fakat adamı bulamadı. Geri dönünce Nebî sallallahu aleyhi ve sellem:

“Adamı öldürdün mü?” diye sordu. Ali radiyallahu anh:

“Yeryüzünde ne tarafa gittiğini bilemedim” dedi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şüphesiz bu şahıs, ümmetimin arasında çıkacak ilk fitnedir! Onu öldürseydin (veya biri öldürseydi) iki arasında anlaşmazlık çıkmazdı. Şüphe yok ki İsrailoğulları yetmiş bir fırkaya ayrıldılar. Bu ise yetmiş iki fırkaya ayrılacaktır. Bir fırka dışında kalan bütün fırkalar cehennemde gidecektir.” Biz:

“Ey Allah’ın rasulü! Kurtulan fırka kimlerdir?” diye sordum.

“el-Cemaattir” buyurdu.”

Ravi Yezid er-Rakkaşî dedi ki: Enes radiyallahu anh'e: "Ey Ebu Hamza! El-Cemaat nerededir?" diye sordum. Dedi ki: "Yöneticilerinizle beraberdir, yöneticilerinizle beraberdir."¹

Heysemi, Mecmau'z-Zevaid'de (no: 10401) dedi ki: "Ebu Ya'la rivayet etmiştir. Cumhur Yezid er-Rakaşî'yi zayıf saymıştır. Onun sika sayılmasında leyyinlik (ihtilaf) vardır. Diğer ravileri sahihin ricalidir. Bundan önceki Ebu Bekra ve Ebu Said radiyallahu anhuma'nın hadisiyle birlikte sahih olmaktadır."

Derim ki: Yezid b. Eban er-Rakaşî salih, abid bir zat olup, ibadetlerle meşguliyeti kendisini hadisleri iyi ezberlemekten alıkoymuş ve rivayetlerinde çokça hata yaptığından muhaddislerin geneli onu zayıf saymışlardır. Yezid'in zayıflığı adaletiyle ilgili değil, ezberiyle ilgili olduğundan, onun rivayetleri hafif zayıflardandır. Yani şahit getirmeye ve mutabaata elverişlidir. Heysemi'nin de dediği gibi bu konuda gelen şahit rivayetler ile az sonra gelecek olan mutabi rivayetler bu metni de güçlendirmektedir. Hadis en azından sahih ligayrihi derecesindedir. Allah en iyi bilendir.

5- Enes b. Malik radiyallahu anh'den:

«كَانَ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - رَجُلٌ يُعْجِبُنَا تَعْبُدُهُ وَاجْتِهَادُهُ، فَذَكَرْنَاهُ لِرَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - بِاسْمِهِ فَلَمْ يَعْرِفْهُ، وَوَصَفْنَاهُ بِصِفَتِهِ فَلَمْ يَعْرِفْهُ، فَبَيْنَا نَحْنُ نَذْكُرُهُ إِذْ طَلَعَ الرَّجُلُ، قُلْنَا: هَا هُوَ ذَا. قَالَ: "إِنَّكُمْ لَتُخْبِرُونِي عَنْ رَجُلٍ إِنْ عَلَى وَجْهِهِ سَفْعَةٌ مِنَ الشَّيْطَانِ". فَأَقْبَلَ حَتَّى وَقَفَ عَلَيْهِمْ، وَلَمْ يُسَلِّمْ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -: "نَشَدْتُكَ بِاللَّهِ، هَلْ قُلْتَ حِينَ وَقَفْتَ عَلَى الْمَجْلِسِ: مَا فِي الْقَوْمِ أَحَدٌ أَفْضَلُ مِنِّي؟" قَالَ: اللَّهُمَّ نَعَمْ، ثُمَّ دَخَلَ

1 **Sahih ligayrihi.** Ebû Ya'lâ (4127)

يُصَلِّي. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : " مَنْ يَقْتُلِ الرَّجُلَ؟ " ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا، فَدَخَلَ عَلَيْهِ، فَوَجَدَهُ قَائِمًا يُصَلِّي، فَقَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ! أَقْتُلُ رَجُلًا يُصَلِّي، وَقَدْ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - عَنْ قَتْلِ الْمُصَلِّينَ؟ فَخَرَجَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ: " مَا فَعَلْتَ؟ ". قَالَ: كَرِهْتُ أَنْ أَقْتُلَهُ وَهُوَ يُصَلِّي، وَقَدْ نَهَيْتَ عَنْ قَتْلِ الْمُصَلِّينَ. قَالَ عُمَرُ: أَنَا، فَدَخَلَ فَوَجَدَهُ وَاضِعًا وَجْهَهُ، فَقَالَ عُمَرُ: أَبُو بَكْرٍ أَفْضَلُ مِنِّي. فَخَرَجَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : " مَهْ؟ " قَالَ: وَجَدْتُهُ وَاضِعًا وَجْهَهُ فَكَرِهْتُ أَنْ أَقْتُلَهُ. فَقَالَ: " مَنْ يَقْتُلِ الرَّجُلَ؟ ". فَقَالَ عَلِيٌّ: أَنَا. فَقَالَ: " أَنْتَ إِنْ أَدْرَكْتَهُ ". قَالَ: فَدَخَلَ عَلَيْهِ، فَوَجَدَهُ قَدْ خَرَجَ، فَرَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ: " مَهْ ". قَالَ: مَا وَجَدْتُهُ. قَالَ: " لَوْ قُتِلَ مَا اخْتَلَفَ فِي أُمَّتِي رَجُلَانِ، كَانَ أَوَّلُهُمْ وَآخِرُهُمْ ". قَالَ مُوسَى: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ يَقُولُ: هُوَ الَّذِي قَتَلَهُ عَلِيٌّ، ذُو النُّدْيَةِ

"Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında ibadeti ve gayreti hoşumuza giden bir adam vardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e ondan bahsettik, fakat onu tanımadı. Vasıflarını anlattık, yine tanımadı. Ondand bahsederken adam çıkageldi.

"İşte şu adam" dedik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"Siz bana yüzünde şeytandan bir karalık bulunan birini anlatıyorsunuz" dedi. Adam gelip başlarında durdu ve selam vermedi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ona:

"Allah için sana soruyorum; meclisimin karşısında durduğun zaman içinden: "Bu mecliste benden daha faziletli ve daha hayırlı

kimse yoktur” dedin mi?” diye sordu. Adam:

“Evet” dedikten sonra geçip namaz kılmaya başladı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Bu adamı kim öldürür?” dedi. Ebu Bekr radiyallahu anh:

“Ben” dedi Adamın yanına gidince namaz kılmakta olduğunu gördü. Ebu Bekr radiyallahu anh:

“Subhanallah! Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namaz kılanları öldürmeyi yasakladığı halde namaz kılan bir adamı nasıl öldürürüm?” deyip çıktı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Ne yaptın?” diye sorunca:

“Sen namaz kılanları öldürmeyi yasakladığın halde namaz kılarken onu öldürmeyi uygun bulmadım” dedi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Bu adamı kim öldürür?” diye sordu. Ali radiyallahu anh:

“Ben” dedi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Ona yetişirsen öldürürsün” dedi. Nitekim Ali radiyallahu anh girdince adam çıkıp gitmişti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına dönünce

“Ne yaptın?” diye sordu. Ali radiyallahu anh:

“Çıkıp gitmiş” dedi. Bunun üzerine Nebî sallallahu aleyhi ve sellem:

“Bu adam öldürülseydi ümmetimden iki kişi arasında ihtilaf çıkmazdı. Bu adam (ihtilaf çıkaranların) ilki ve sonuncusu olurdu” buyurdu.”

Musa b. Ubeyde dedi ki: “Muhammed b. Ka’b’ın: “Bu adam, Ali radiyallahu anh’ın (Nehrevan’da) öldürdüğü Zu’s-Sudeyye adlı kişidir” dediğini işittim.”¹

Musa b. Ubeyde er-Rabazi hakkında ihtilaf edilen ve çoğunluğun zayıf gördüğü bir ravidir. Onun da zayıflığı adaleti yönünden değil, hıfzı yönündendir. Yani şahit ve mutabi olarak gelebilecek bir rivayettir. Yezid

¹ **Hasen ligayrihi.** Ebu Ya’la (no:90 ve 4143) Darekutni (2/398) İbn Batta el-İbane (41) Hakîm et-Tirmizi, Nevadiru’l-Usul (249) Mervezi Tazimu Kadri’s-Salat (330) Acurri, eş-Şeria (50)

er-Rakaşı'nın rivayetine mutabaata elverişlidir. Yine bu isnadda Hud b. Ata da meçhulü'l-haldir.

6- Enes b. Malik radiyallahu anh'den:

ذَكَرَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَهُ نِكَايَةٌ فِي الْعَدُوِّ
وَأَجْتِهَادٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا أَعْرِفُ هَذَا»، قَالَ:
بَلْ نَعْتُهُ كَذَا وَكَذَا، قَالَ: «مَا أَعْرِفُهُ»، فَبَيْنَمَا نَحْنُ كَذَلِكَ إِذْ طَلَعَ الرَّجُلُ
فَقَالَ: هُوَ هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «مَا كُنْتُ أَعْرِفُ هَذَا، هَذَا أَوَّلُ قَرْنٍ
رَأَيْتُهُ فِي أُمَّتِي، إِنَّ فِيهِ لَسَفْعَةً مِنَ الشَّيْطَانِ»، فَلَمَّا دَنَا الرَّجُلُ سَلَّمَ فَرَدَّ
عَلَيْهِ السَّلَامَ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنْشُدْكَ بِاللَّهِ هَلْ
حَدَّثْتَ نَفْسَكَ حِينَ طَلَعْتَ عَلَيْنَا أَنْ لَيْسَ فِي الْقَوْمِ أَحَدٌ أَفْضَلُ مِنْكَ؟»،
قَالَ: اللَّهُمَّ نَعَمْ، قَالَ: فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّى، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَبِي بَكْرٍ: «قُمْ فَاقْتُلْهُ»، فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَوَجَدَهُ قَائِمًا يُصَلِّي،
فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فِي نَفْسِهِ: إِنَّ لِلصَّلَاةِ حُرْمَةً وَحَقًّا، وَلَوْ أَنِّي اسْتَأْمَرْتُ رَسُولَ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ إِلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«أَقْتُلْتَهُ؟» قَالَ: لَا، رَأَيْتُهُ يُصَلِّي، وَرَأَيْتُ لِلصَّلَاةِ حُرْمَةً وَحَقًّا، وَإِنْ شِئْتَ
أَنْ أَقْتُلَهُ قَتَلْتُهُ، قَالَ: «لَسْتَ بِصَاحِبِهِ، اذْهَبْ أَنْتَ يَا عُمَرُ فَاقْتُلْهُ»،
فَدَخَلَ عُمَرُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا هُوَ سَاجِدٌ فَانْتَظَرَهُ طَوِيلًا ثُمَّ قَالَ فِي نَفْسِهِ:
إِنَّ لِلسُّجُودِ حَقًّا، وَلَوْ أَنِّي اسْتَأْمَرْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدِ

أَسْتَأْمَرُهُ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي، فَجَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «أَقْتُلْتُهُ؟» قَالَ: لَا، رَأَيْتُهُ سَاجِدًا، وَرَأَيْتُ لِّلشُّجُودِ حَقًّا، وَإِنْ شِئْتَ أَنْ أَقْتُلَهُ قَتَلْتُهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَسْتُ بِصَاحِبِهِ، قُمْ يَا عَلِيُّ أَنْتَ صَاحِبُهُ إِنْ وَجَدْتَهُ»، فَدَخَلَ فَوَجَدَهُ قَدْ خَرَجَ مِنَ الْمَسْجِدِ، فَرَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «أَقْتُلْتُهُ؟» قَالَ: لَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ قُتِلَ الْيَوْمَ مَا اخْتَلَفَ رَجُلَانِ مِنْ أُمَّتِي حَتَّى يَخْرُجَ الدَّجَالُ»

“Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e cihadda düşmana karşı atıl-gan ve gayretli bir adamdan bahsedildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Onu tanımıyorum**” dedi. Daha başka özelliklerini anlattılar. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Onu tanımıyorum**” dedi. Biz bu haldeyken adam çıkageldi. “İşte bu adam ey Allah’ın rasulü!” dedik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Bunu tanımıyordum. Bu adam ümmetimde gördüğüm ilk boy-nuzdur. Onda şeytandan bir karalık var**” buyurdu. Adam yaklaşıncı se-lam verdi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem selamını aldı ve ona:

“**Allah için söyle, karşımıza çıktığında bu toplulukta benden ha-yırlısı yok diye içinden geçirdin mi?**” dedi. Adam:

“Evet” dedi ve mescide girip namaza durdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ebu Bekr radiyallahu anh’e:

“**Kalk ve onu öldür**” dedi. Ebu Bekr radiyallahu anh mescide girdi ve onu ayakta namaz kılarken gördü. Kendi kendine:

“Muhakkak ki namazın bir hürmeti ve hakkı vardır. Rasûlullah sallal-lahu aleyhi ve sellem’e tekrar sorsam iyi olur” diye düşündü ve geri geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Onu öldürdün mü?” diye sordu. Ebu Bekr radiyallahu anh:

“Hayır. Onu namaz kılarken gördüm ve namazın bir hakkının, bir hürmetinin olduğunu düşündüm. Öldürmemi istersen öldüreyim” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Onu sen yapamayacaksın. Sen git ey Ömer ve onu öldür**” buyurdu. Ömer radiyallahu anh mescide girdiğinde adam secde idi. Onu uzun süre bekledi, sonra kendi kendine:

“Muhakkak ki secdelerin bir hakkı vardır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e danışsam, benden daha hayırlı olan da danışmıştı” dedi ve Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’e geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Onu öldürdün mü?” dedi. Ömer radiyallahu anh:

“Hayır, onu secde ederken buldum ve secdelerin hakkı olduğunu düşündüm. Öldürmemi istersen öldüreyim” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Onu sen de yapamayacaksın. Ey Ali kalk, onu bulursan bunu sen yapabilirsin**” dedi. Ali radiyallahu anh mescide girdiğinde adam mescidden çıkmıştı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geri geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Onu öldürdün mü?” dedi. Ali radiyallahu anh:

“Hayır” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Şayet o bugün öldürülseydi Deccal çıkıncaya kadar ümmetimin iki kişi ihtilaf etmeyecekti.**” Sonra yetmiş üç fırka ile ilgili hadisi zikretmiştir.¹

7- Enes b. Malik radiyallahu anh'den:

{ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - حَتَّى أَقْبَلَ رَجُلٌ حَسَنَ السَّمْتِ - ذَكَرُوا مِنْ أَمْرِهِ أَمْرًا حَسَنًا - فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

1 **Hasen ligayrihi.** Bunu Ebû Ya'lâ (no: 3668) Ebû Nuaym Hilye (3/226) Acurri eş-Şeria (49) rivayet etmiştir. İsnadında Ebu Maşer hafıza bakımından zayıf görülen bir ravidir. Ancak bu isnad şahit ve mutabaata elverişlidir.

وَسَلَّمَ - : إِيَّيْ لَأَرَى عَلَى وَجْهِهِ سَفْعَةً مِنَ النَّارِ. فَلَمَّا انْتَهَى فَسَلَّمَ، قَالَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : بِاللَّهِ حَيْثُ ذَكَرَ كَلِمَةً أَحْسَبُهُ قَالَ : - قُلْتَ فِي نَفْسِكَ - أَوْ تَرَى فِي نَفْسِكَ - أَنْكَ أَفْضَلُ الْقَوْمِ؟ قَالَ : نَعَمْ. قَالَ : فَلَمَّا ذَهَبَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - : - أَنَّهُ قَدْ طَلَعَ أَحْسَبُهُ قَالَ : - قَوْمٌ هَذَا وَأَصْحَابِهِ مِنْهُمْ. قَالَ أَبُو بَكْرٍ : أَفَلَا أَقْتُلُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ : بَلَى. فَانْطَلَقَ أَبُو بَكْرٍ فَوَجَدَهُ فِي الْمَسْجِدِ يُصَلِّي، فَرَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ : إِيَّيْ وَجَدْتُهُ يُصَلِّي فَلَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ أَقْتُلُهُ. قَالَ عُمَرُ : أَفَلَا أَقْتُلُهُ؟ قَالَ : بَلَى. قَالَ : وَانْطَلَقَ عُمَرُ، فَوَجَدَهُ فِي الْمَسْجِدِ يُصَلِّي، فَرَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ : إِيَّيْ وَجَدْتُهُ يُصَلِّي فَلَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ أَقْتُلُهُ. فَقَالَ عَلِيٌّ : أَفَلَا أَقْتُلُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ : بَلَى، أَنْتَ تَقْتُلُهُ إِنْ وَجَدْتَهُ. فَانْطَلَقَ عَلِيٌّ فَلَمْ يَجِدْهُ {

“Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in yanında idik. Güzel gidişatlı bir adam yönelip geldi – onun hakkında güzel şeyler anlatmışlardı – Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Muhakkak ben onun yüzünde bir cehennem karalığı görüyorum**” dedi. Adam yaklaşıncı selam verdi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

“**Allah için söyle ki, içinden bu topluluğun en üstünü olduğunu geçirdin mi?**” Adam:

“Evet” dedi. O gidince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Bir kavim (hariciler) ortaya çıkmıştır. Bu ve arkadaşları da onlardandır**” buyurdu. Ebu Bekr radiyallahu anh:

“Onu öldürmeyeyim mi ey Allah’ın rasulü!” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Evet, öldür**” dedi. Ebu Bekr radiyallahu anh gitti ve onu mescidde namaz kılarken buldu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geri döndü ve:

“Onu namaz kılarken buldum, öldüremedim” dedi. Ömer radiyallahu anh:

“Ben öldürmeyeyim mi?” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Evet, öldür**” buyurdu. Ömer radiyallahu anh gitti ve onu mescidde namaz kılarken buldu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e döndü ve:

“Onu namaz kılarken buldum ve öldüremedim” dedi. Ali radiyallahu anh:

“Onu ben öldürmeyeyim mi?” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Evet, eğer onu bulursan sen öldürürsün**” dedi. Ali radiyallahu anh gitti fakat onu bulamadı.”¹

İsnadında Kadı Şureyk b. Abdillâh en-Nehai vardır. O saduk bir ravi olup sonradan hafızası karışmıştır. Hafız İbn Hacer Abdurrahman b. Şureyk hakkında: “Saduk, hata eder” demiştir. Bu tarik de şahit ve mutabaat için kuvvetlidir.

1 **Hasen ligayrihi**. Bezzar (14/60); İbrahim b. Abdillâh b. Muhammed el-Kufi – Abdurrahman b. Şureyk – babası (Şureyk) – el-A’miş – Ebu Sufyan (Talha b. Nafi) – Enes radiyallahu anh isnadıyla rivayet etmiştir.

Allah'tan Başkasına Secde Etme Teklifi ve Cehaletin Mazeret Olması

Cehaletin mazeret olması hakkında salih selefin zamanında meydana gelmeyen tartışmalar son zamanlarda çıkmaya başlamış, sonrakiler ya cehaleti asla mazeret saymamış, ya tamamen her hususta mazeret saymış yahut “tevhidin aslında mazeret değildir, fer’î meselelerde mazerettir” şeklinde türedi bir kaide çıkarmışlardır.

Bu meselede eskiden beri salih selefin üzerinde olduğu kanaat ise; “Dinde bilinmesi zorunlu olan hususlarda cehalet mazeret değildir. Bunun dışında mazerettir” şeklindedir. Dinde bilinmesi zorunlu olanlar ise; ilmin ulaşma şartları dâhilinde; beldelelere, kişilere, durumlara göre farklılık arz eder.

Nitekim ilk usul kitaplarından sayılan İmam Şafii’nin er-Risale adlı eserinde İlim babında bu konu açıklanmıştır. Dolayısıyla dinde bilinmesi zorunlu olanlar; tevhidin aslı da olabilir, fer’i de olabilir. Cehaletin mazeret olduğu konular da; tevhid’in aslı ya da fer’i hakkında olabilir. Dinde bilinmesi zorunlu olanlar; âlimlerin de, avamın da eşit seviyede bildiği, ilmine ulaştığı konulardır. Cehaletin mazeret olduğu hususlar ise; âlimlerin ve

ilim talebelerinin, avama nispetle fazladan çaba sarf ederek ulaştıkları meselelerdir.

Bu risale, cehaletin mazeret olup olmaması hakkında değildir. Lakin konu; bu konuyla yakından alakası olan, bahsettiğim her gruptan lehte veya aleyhte üzerinde sözler sarfedilen Muaz b. Cebel radiyallahu anh'ın, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e secde etme girişimi kıssasıdır.

Bu risalede Sahabelerden birçoklarının Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e secde etmek istedikleri ve bunu teklif ettiklerine dair rivayetlerin isnad ve metin olarak değerlendirmesini yapmayı amaçladım ve risalenin sonuna sonuç mahiyetinde açıklama ekledim. Bazı şüphelere cevap vermeye çalıştım. İsnadında metruk ravi bulunan tarikleri zikretmedim. Ancak sahih ve hasen rivayetlerle birlikte, şahit ve mutabaata elverişli olan zayıf tarikleri de değerlendirdim.

Kays b. Sa'd Radiyallahu anh Hadisi

Ebu Davud – Amr b. Avn – İshak b. Yusuf – Şerîk – Husayn – eş-Şa'bî - Kays b. Sa'd radiyallahu anh isnadıyla:

أَتَيْتُ الْحَيْرَةَ فَرَأَيْتُهُمْ يَسْجُدُونَ لِمَرْزُبَانَ هُمْ فَقُلْتُ: رَسُولُ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يُسْجَدَ لَهُ، قَالَ: فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْتُ: إِنِّي أَتَيْتُ الْحَيْرَةَ فَرَأَيْتُهُمْ يَسْجُدُونَ لِمَرْزُبَانَ هُمْ فَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ نَسْجُدَ لَكَ، قَالَ: «أَرَأَيْتَ لَوْ مَرَرْتُ بِقَبْرِى أَكُنْتُ تَسْجُدُ لَهُ؟» قَالَ: قُلْتُ: لَا، قَالَ: «فَلَا تَفْعَلُوا، لَوْ كُنْتُ أَمِراً أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ النِّسَاءَ أَنْ يَسْجُدْنَ لِأَزْوَاجِهِنَّ لِمَا جَعَلَ اللَّهُ هُمْ عَلَيْهِنَّ مِنَ الْحَقِّ»

“Hire’den geldim. Onların din adamlarına secde ettiklerini görmüş-tüm ve kendi kendime: “Allah’ın rasulü buna daha layıktır” dedim. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’e geldim ve:

“Ben Hire’den geliyorum. Onların din adamlarına secde ettiklerini gördüm. Ey Allah’ın rasulü! Secde etmemize sen daha layıksın” dedim. Şöyle buyurdu:

“Ne dersin, kabrime uğrasan secde eder miydin?” Ben:

“Hayır” dedim. Şöyle buyurdu:

“Bunu yapmayın. Şayet bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emredecek olsaydım, kadınların kocalarına secde etmelerini emrederdim. Zira Allah onlar üzerine hak yüklemiştir.”¹

Amr b. Avn b. Evs es-Sulemi: sika, hafız, sebtir. Sahihayn ricalindendir.

İshak b. Yusuf el-Ezrak: sikadır. Sahihayn ricalindendir.

Şerik b. Abdillâh en-Nehâî: Sika idi. Kufe kadısı olduktan sonra hıfzı bozulmuştur. Saduktur, çok hata eder. Buharî muallak rivayetlerinde ondan rivayette bulunmuştur. Muslim ondan mutabaatta bulunmuştur.

Husayn b. Abdirrahman es-Sulemi: sika, hüccet, sahihayn ricalindendir. İbn Hacer, ömrünün sonlarında hıfzının değiştiğini zikretmiştir.

Eş-Şa'bî Amir b. Şerahil: sika, meşhur faziletli fakih. Sahihayn ricalindendir.

Kays b. Sa'd radiyallahu anhuma: Sahabedir. Sa'd b. Ubade radiyallahu anh'ın oğludur.

Hüküm: Sahih. Hâkim: “Buhari ve Muslim'in şartlarına göre sahih” demiş, Zehebî doğrulamıştır. Şeyh el-Elbani: “Kabirle ilgili cümle hariç sahihtir. Şureyk'e mutabaat olduğu için hadisi hasendir” demiştir. Huseyn Selim Esed Darani: “İsnadı hasen” demiştir. Şuayb el-Arnaut: “Sahih li-gayrihi” demiştir.

Ebu Hureyre radiyallahu anh Hadisi

İbn Hibban; el-Hasen b. Sufyan – İbrahim b. Said el-Cevherî – Ebu Usame – Muhammed b. Amr – Ebu Seleme - Ebu Hureyre radiyallahu anh isnadıyla rivayet ediyor:

أَنَّ النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - دَخَلَ حَائِطًا فَجَاءَ بِعِيرٍ فَسَجَدَ

1 **Sahih.** Ebu Davud (2140) Hâkim (2/204) Darimi (1504) Taberani (18/352) Bezzar (9/199) Saduddin en-Ne'âl Meşyeha (s.102) Beyhaki (7/291) Abdulhak el-İşbilî, Suluku Tariki's-Selef (5)

لَهُ فَقَالُوا: نَحْنُ أَحَقُّ أَنْ نَسْجُدَ لَكَ. فَقَالَ: لَوْ أَمَرْتُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ
لأَحَدٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِرَوْجِهَا "

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bir bahçe duvarından gir-
mişti. Bir deve gelerek ona secde etti. Bunun üzerine:

“Biz sana secde etmeye (şu deveden) daha layıgız” dediler. Rasu-
lullah sallallahu aleyhi ve sellem ise şöyle buyurdu:

**“(Bir kimsenin bir kimseye secde etmesi yakışmaz.) Şayet bir
kimsenin bir kimseye secde etmesini emredecek olsaydım, (Allah,
kadının üzerinde kocasının hakkını büyük kıldığı için) kadının koca-
sına secde etmesini emrederdim.”¹**

El-Hasen b. Sufyan en-Nesevî: Müsned sahibi, hafız, sebt.

İbrahim b. Said el-Cevherî: Sika hafız, Muslim ricalindendir.

Ebu Usame Hammad b. Usame: Sika hafız, hüccet, sahihayn rica-
linden.

Muhammed b. Amr b. Alkame el-Leysi: Saduk, yanılırları vardır.
Sahihayn ricalindendir.

Ebu Seleme b. Abdirrahman b. Avf: Sika, imam, sahihayn ricalin-
den.

Ebu Hureyre radiyallahu anh: Sahabedir.

Hüküm: Sahih. İbn Hibban sahih dedi. Heysemi: “Hasen” dedi. Şu-
ayb el-Arnaut: “Hadis sahih, bu isnad hasen” dedi. Hafız Abdulhak el-İşbilî
sahih demiştir.

Hadisin diğer bir rivayet yolunu İbn Kesir; Ebu Muhammed Abdul-
lah b. Hamid el-Fakih – Ahmed b. Hamdan – Ömer b. Muhammed b. Bu-

1 **Sahih.** Metin Abdulhak İşbili ve Bezzar’ın rivayetlerine göredir. Parantez
içindeki kısımlar diğer hafızların Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan rivayetlerin-
dendir. İbn Hibban (9/470) Hâkim (2/206, 4/189) Tirmizi (1159) İbnu’l-Munzir el-
Evsat (7557) İbn Bişran Emali (914) Abdulhak el-İşbilî, Ahkamu’l-Kubra (4/294)
Ebu Bekr el-Meragi Meşyeha (s.396) Beyhaki (7/291) Bezzar (14/340, 15/219)
İbn Ebî’d-Dunya en-Nafaka (534)

ceyr – Yusuf b. Musa – Cerir – Yahya b. Ubeydillah – babası – Ebu Hu-reyre radiyallahu anh isnadıyla zikrediyor:

انْطَلَقْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى نَاحِيَةٍ فَأَشْرَفْنَا إِلَى حَائِطٍ فَإِذَا نَحْنُ بِنَاضِحٍ، فَلَمَّا أَقْبَلَ النَّاضِحُ رَفَعَ رَأْسَهُ فَبَصُرَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعَ جِرَانَهُ عَلَى الْأَرْضِ، فَقَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَنَحْنُ أَحَقُّ أَنْ نَسْجُدَ لَكَ مِنْ هَذِهِ الْبَهِيمَةِ، فَقَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ، أَدُونَ اللَّهَ؟ مَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ دُونَ اللَّهِ، وَلَوْ أَمَرْتُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لَشَيْءٍ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَأَرْتِ الْمَرْءَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا

“Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem ile beraber bir nahiyeye git-tik. Bir bahçeye çıkmıştık ki bir deve bize doğru geldi, başını kaldırdı, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i görünce yere kapandı. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in asha

bi: “Biz sana secde etmeye şu hayvandan daha layıgız” dediler. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Subhanallah! Allah’tan başkasına mı? Kimsenin Allah’tan başka kimseye secde etmesi yaraşmaz. Şayet bir kimsenin Allah’ın dışında bir şeye secde etmesini emredek olsaydım, kadının kocasına secde etmesini emrederdim.”¹

Hüküm: Bu isnadda Yahya b. Ubeydullah çok zayıftır.

Abdullah b. Ebi Evfa Radiyallahu anh Hadisi

İbn Mace; Ezher b. Mervan – Hammad b. Zeyd – Eyyub – el-Kasım eş-Şeybânî - Abdullah b. Ebî Evfâ radiyallahu anh isnadıyla:

1 **Zayıf**. İbn Kesir, el-Bidaye (6/137)

لما قدم معاذ من الشام سجد للنبي صلى الله عليه وسلم قال ما هذا يا معاذ قال أتيت الشام فوافقتهم يسجدون لأسافقتهم وبطارقتهم فوددت في نفسي أن نفعل ذلك بك فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم فلا تفعلوا فإني لو كنت آمرا أحد أن يسجد لغير الله لأمرت المرأة أن تسجد لزوجها والذي نفس محمد بيده لا تؤدي المرأة حق ربها حتى تؤدي حق زوجها ولو سألها نفسها وهي على قتب لم تمنعه

“Muaz radiyallahu anh Şam’dan geldiğinde Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’e secde etti. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Bu nedir ey Muaz?**” dedi. O da: “Ben Şam’da onların din adamlarına ve rahiplerine secde ettiklerini gördüm. Kendi kendime bunu sana yapmak istedim” dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Böyle yapmayın. Şayet ben bir kimsenin Allah’tan başkasına secde etmesini emredecek olsaydım, kadının kocasına secde etmesini emrederdim. Muhammed’in nefsi elinde olana yemin olsun ki, kadın kocasının hakkını eda etmedikçe rabbinin hakkını eda edemez. Kocas, eşinden istekte bulunsa ve kendisi de deve üzerinde olsa, ona mani olmaya hakkı yoktur.”¹

Ahmed bunu İsmail b. Uleyye – Eyyub yoluyla rivayet etmiştir ve onun rivayetinde “Muaz radiyallahu anh Yemen’den veya Şam’dan döndüğünde...” şeklindedir.

Eyyub es-Sahtiyânî: tabiinin küçüklerinden, sika, sebt, hüccet, sahihayn ricalindendir.

El-Kasım b. Avf eş-Şeybânî: Saduktur, Muslim ricalindendir. Ebu

1 **Hasen.** İbn Hibban (9/479) Ziyau'l-Makdisi el-Muhtare (13/124) İbn Mace (1853) Ahmed (4/381) Yahya b. Muhammed b. Sâ'ad, Musnedu İbn Ebi Evfâ (no:4, 5) el-Muhallisiyyat (1/189) eş-Şaşı, Musned (1332) İbnu'l-Munzir el-Evsat (7558) İbn Ebi'd-Dunya en-Nafaka (541) Beyhaki (7/292) el-Elbani el-İrva (1939)

Hatim onun hakkında: “Muzdaribu’l-hadis. Bana göre mahallu’s-sıdk” demiştir. Zehebî dedi ki: “Zeyd b. Erkam radiyallahu anh’dan rivayeti muzdariptir.” Yahya el-Kattan, Şu’be, Nesai gibi müteşeddî olan münekkidler onu zayıf görmüştür.

Abdullah b. Ebî Evfâ radiyallahu anh: sahâbedir.

Hüküm: Hasendir. El-Kasım’ın hadisi hasen derecesinden aşağı kalmaz. Yemen yerine Şam’ın zikredilmesi Kasım’ın hatasından kaynaklanmış olabilir. Bu durum hadisi zayıflatmaz. Şuayb el-Arnaut, Ahmed’in rivayeti hakkında: “Hadis ceyyid/hasendir. Ancak bu isnad el-Kasım’ın ıdırabı sebebiyle zayıftır” dedi. El-Elbani: “Sahih” dedi.

Muaz radiyallahu anh Hadisi:

Hakim; Ebu Abdillâh Muhammed b. Abdillâh es-Saffar – Ahmed b. Mehdî b. Rustem el-Esfehanî – Muaz b. Hişam ed-Dustuvâî – babası – el-Kasım b. Avf eş-Şeybânî – Muaz b. Cebel radiyallahu anh isnadıyla rivayet ediyor:

ثَنَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ أَتَى الشَّامَ فَرَأَى النَّصَارَى
يَسْجُدُونَ لِأَسَاقِفَتِهِمْ وَقِسِّيسِيهِمْ وَبَطَارِقَتِهِمْ، وَرَأَى الْيَهُودَ يَسْجُدُونَ
لِأَخْبَارِهِمْ وَرُهَبَانِهِمْ وَرَبَّانِيهِمْ وَعُلَمَائِهِمْ وَفُقَهَائِهِمْ، فَقَالَ: لِأَيِّ شَيْءٍ
تَفْعَلُونَ هَذَا؟ قَالُوا: هَذِهِ حَيَّةُ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ. قُلْتُ:
فَنَحْنُ أَحَقُّ أَنْ نَصْنَعَ بِنَبِيِّنَا، فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّهُمْ
كَذَبُوا عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ كَمَا حَرَّفُوا كِتَابَهُمْ، لَوْ أَمَرْتُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ
لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا مِنْ عَظِيمِ حَقِّهِ عَلَيْهَا، وَلَا تَجِدُ امْرَأَةً
حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى تُؤَدِّيَ حَقَّ زَوْجِهَا وَلَوْ سَأَلَهَا نَفْسَهَا وَهِيَ عَلَى ظَهْرِ
قَتَبٍ»

“Muaz b. Cebel radiyallahu anh Şam’a geldiğinde Hristiyanların papazlarına, rahiplerine ve patriklerine secde ettiklerini, Yahudilerin âlimlerine, ruhbanlarına, rabbanilerine, âlimlerine ve fakihlerine secde ettiklerini gördü. Şöyle dedi:

“Neden bunu yapıyorlar?” dediler ki: “Bu peygamberleri (aleyhimu’s-selam) tahiyye (selamlama) şeklidir.” Dedim ki:

“Biz bunu nebimize yapmaya daha layıkız.” Bunun üzerine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Muhakkak onlar kitapları tahrif ettikleri gibi, nebîleri adına da yalan söylüyorlar. Şayet bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emretseydim, elbet kadının kocasına secde etmesini emrederdim. Zira onun üzerinde hakkı büyüktür. Bir kadın kocasının hakkını eda etmedikçe imanın tadını bulamaz. Şayet kocası ondan deve üzerindeyken istekte bulunsa dahi böyledir.”¹

Ebu Abdillâh es-Saffar: Zehebî şöyle demiştir: “Şeyh, önder imam, muhaddis.”

Ahmed b. Mehdî el-Esfehani: İbn Asakir: “Sika, sebt” demiştir.

Muaz b. Hişam ed-Dustuvaî: saduk, sahihayn ricalindendir.

Hişam ed-Dustuvaî: Sika, sebt, hafız, sahihayn ricalindendir.

El-Kasım b. Avf: Saduk, Muslim ricalindendir. Bu rivayette Muaz b. Cebel radiyallahu anh’dan işittiğini tasrih etmiştir.

Hüküm: Hasendir. Hakim: “Buhari ve Muslim’in şartlarına göre sahih” demiş, Zehebî de onaylamıştır. Ancak hadis yalnız Muslim’in şartına göredir.

Ebu Leyla Radiyallahu anh Hadisi

Ahmed b. Hanbel; Muaz b. Hişam – babası – el-Kasım b. Avf – Abdurrahman b. Ebi Leyla – babası radiyallahu anh yoluyla rivayet ediyor:

عن معاذ بن جبل قال * انه أتى الشام فرأى النصارى فذكر معناه

1 **Hasen.** Hâkim (4/190) Ahmed (5/228) İbn Ebi Şeybe (2/261, 3/557) Taberani (20/52, 175) Bezzar (10/226) Buhari Tarihu’l-Kebir (9/28) İbn Ebi’d-Dunya en-Nafaka (535)

“Muaz b. Cebel radiyallahu anh, Şam’a geldiğinde Hristiyanların...” böylece hadisi aynı manada zikretti.¹

Zeyd b. Erkam radiyallahu anh Hadisi

Bezzar; İbrahim b. Hanî – Abdullah b. Yezid ed-Dimeşki – Sadaka b. Abdillâh – Said b. Ebi Arube – Katade – el-Kasım eş-Şeybani – Zeyd b. Erkam radiyallahu anh isnadıyla rivayet ediyor:

بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ إِلَى الشَّامِ
فَلَمَّا قَدِمَ مُعَاذٌ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَأَيْتُ أَهْلَ الْكِتَابِ يَسْجُدُونَ
لَأَسَاقِفَتِهِمْ وَبَطَارِقَتِهِمْ أَفَلَا نَسْجُدُ لَكَ؟ قَالَ: لَا، وَلَوْ كُنْتُ أَمِيرًا أَحَدًا أَنْ
يَسْجُدَ لِأَحَدٍ، لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا.

Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem Muaz b. Cebel’i Şam’a gönderdi. Muaz radiyallahu anh döndüğünde dedi ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Ben kitap ehlinin papazlarına ve patriklerine secde ettiklerini gördüm. Biz de sana secde etmeyelim mi?” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emretseydim, elbet kadının kocasına secde etmesini emrederdim.”²

Sadaka b. Abdillâh eleştirilmiştir. Ancak Taberani bunu; Musa b. Harun – Ahmed b. Hafs – babası – İbrahim b. Tahman – el-Haccac b. El-Haccac – Katade yoluyla rivayet ederek mutabaat etmiştir.

Hüküm: İsnadı hasendir. El-Elbâni: “Sahih” dedi.

Suheyb radiyallahu anh Hadisi:

Taberani; Muhammed b. Abdillâh el-Hadrami – Muhammed b. Yahya b. Ebi Semine yoluyla ve; Ahmed b. Amr el-Bezzar – Muhammed

1 **Hasen.** Ahmed (4/381) Taberani (20/53)

2 **Hasen.** Bezzar (10/226) Taberani (5/208) İbn Ebi Sabit, Cüz (el yazma no:142) İbn Ebi’d-Dunya en-Nafaka (540) el-Elbanî, es-Sahihâ (3366)

b. Beşşar Bundar yoluyla, her ikisi; Osman b. Ömer – en-Nehhas b. Kahm – el-Kasım b. Avf eş-Şeybani – İbn Ebi Leyla – Babası – Suheyb radiyalahu anh isnadıyla rivayet ediyor:

أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ، لَمَّا قَدِمَ الشَّامَ رَأَى الْيَهُودَ يَسْجُدُونَ لِأَخْبَارِهِمْ
وَعُلَمَائِهِمْ، وَرَأَى النَّصَارَى يَسْجُدُونَ لِأَسَاقِفَتِهِمْ، فَلَمَّا قَدِمَ عَلَى رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَجَدَ لَهُ، فَقَالَ: «مَا هَذَا يَا مُعَاذُ؟» فَقَالَ: إِنِّي
قَدِمْتُ الشَّامَ، فَرَأَيْتُ الْيَهُودَ يَسْجُدُونَ لِأَعْلَمَائِهِمْ وَأَخْبَارِهِمْ، وَرَأَيْتُ
النَّصَارَى يَسْجُدُونَ لِقُسُسِيِّهِمْ وَرُهْبَانِهِمْ، فَقُلْتُ: مَا هَذَا؟ قَالُوا: تَحِيَّةَ
الْأَنْبِيَاءِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كَذَبُوا عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ كَمَا حَرَّفُوا
كِتَابَهُمْ، لَوْ أَمَرْتُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ
لِرُؤُوسِهَا»

“Muaz b. Cebel radiyallahu anh Şam’a gidince orada Yahudilerin âlimlerine ve ahbarlarına secde ettiklerini, Hristiyanların da papazlarına secde ettiklerini gördü. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in yanına gelince O’na secde etti. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“Bu nedir ey Muaz?” dedi.

“Ben Şam’a gidince Yahudilerin âlimlerine ve ahbarlarına secde ettiklerini gördüm. Yine Hristiyanların da keşişlerine ve rahiplerine secde ettiklerini gördüm. “Bu nedir?” dedim. Dediler ki:

“Bu Nebilerin tahiyyesi/selamlamasıdır.” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kitaplarını tahrif ettikleri gibi, nebileri adına da yalan söylüyorlar. Şayet bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emretseydim,

elbette kadının kocasına secde etmesini emrederdim.”¹

En-Nehhas b. Kahm zayıftır.

Ensardan Bir Sahabe

Haris b. Ebi Usame – Ebu Nuaym – el-A’miş – Ebu Zabyan – Ensar’dan birisi isnadıyla:

ما قدم معاذ من اليمن قال يا رسول الله اني رأيت قوما يسجد بعضهم لبعض أفلا نسجد لك قال لو أمرت شيئاً يسجد لشيء لأمرت النساء يسجدن لأزواجهن

“Muaz radiyallahu anh Yemen’den geldiği zaman dedi ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Bir topluluğuna birbirlerine secde ettiklerini gördüm. Biz de sana secde edelim mi?” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir şeyin bir şeye secde etmesini emredecek olsam elbet kadınların kocalarına secde etmelerini emrederdim.”²

Ebu Nuaym Fadl b. Dukeyn: Sika, sebt, sahihayn ricalindendir.

Suleyman el-A’miş: Sika, hafız, sahihayn ricalindendir.

Ebu Zabyan Husayn b. Cundeb: Sika, tabiinin büyüklerinden, sahihayn ricalindendir.

Ensar’dan birisi: sahabedir.

Hüküm: isnadı sahihtir.

Aynısını İbn Ebi Şeybe; Abdullah b. Numeyr – el-A’miş – Ebu Zabyan – Ensar’dan birisi – Muaz b. Cebel radiyallahu anh isnadıyla rivayet etmiştir.³

1 **Hasen ligayrihi**. Bezzar (1470) Taberani (8/31) İbn Ebi’d-Dunya en-Nafaka (536)

2 **Sahih**. Heysemi Bugyetu’l-Bahis (Haris’in Müsned’inin zevaidi 1/553 no: 498)

3 **Sahih**. İbn Ebi Şeybe (3/397)

Abdullah – Ahmed b. Hanbel – Vekî – el-A'meş – Ebu Zabyan yoluyla:

معاذ بن جبل انه لما رجع من اليمن قال * يا رسول الله رأيت رجالا باليمن يسجد بعضهم لبعضهم أفلا نسجد لك قال لو كنت أمرا بشرا يسجد لبشر لأمرت المرأة ان تسجد لزوجها

“Muaz b. Cebel radiyallahu anh Yemen’den döndüğünde şöyle dedi:

“Ey Allah’ın rasulü! Yemen’de bazı kimselerin birbirlerine secde ettiklerini gördüm. Biz de sana secde edelim mi?” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“Şayet bir beşerin, bir beşere secde etmesini emretseydim, kadının kocasına secde etmesini emrederdim” buyurdu.¹

Vekî b. El-Cerrah: sika, sahihayn ricalindendir.

Ebu Zabyan’ın Muaz radiyallahu anh’den işittiği sabit olmamıştır.

Hüküm: Sahih ligayrihidir.

Cabir b. Abdillâh radiyallahu anhuma Hadisi

Beyhaki: Muhammed b. Abdillâh el-Hafız ve Muhammed b. Musa – Ebu’l-Abbas Muhammed b. Ya’kub – Ahmed b. Abdilcebbar – Yunus b. Bukeyr – İsmail b. Abdilmelik - Ebu’z-Zubeyr – Cabir radiyallahu anh yoluyla rivayet ediyor:

خرجنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم في سرية، ورسول الله فينا وكأنا على رؤوسنا الطير، فأقبلنا حتى إذا ساوينا المدينة فإذا بعير مقبل فجاء يضرب بنفسه الأرض بين يدي رسول الله صلى الله عليه

1 **Sahih ligayrihi.** Ahmed (5/228)

وسلّم، فقال رسول الله صلّى الله عليه وسلّم [أيكم صاحب] هذا البعير؟ فقام فتية من الأنصار فقالوا: نحن يا رسول الله، قال: إن بعيركم هذا يشكوكم، يزعم أنكم استعملتموه شابا حتى إذا كبر أردتم نحره. فقالوا: يا رسول الله! إن فيه شحيمة فأردنا أن نقسمها [بين رعائنا] ، قال: فتبيعوني؟ قالوا: لا، بل هو لك يا رسول الله، فقلنا: هذا البعير يا رسول الله سجد لك، فنحن أحق أن نسجد لك، فقال: لا ينبغي لأحد أن يسجد لأحد، ولو أمرت بذلك لأمرت المرأة أن تسجد لزوجها.

“Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem ile beraber bir seriyyeye çıktık. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem aramızda iken sanki başlarımız üzerinde kuş var gibiydi. Medine’ye dönüp geldiğimizde bir deve geldi ve Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in önünde yere kapandı. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“**Şu devenin sahibi hanginiz?**” dedi. Ensar’dan bir genç kalkarak: “Bizim ey Allah’ın rasulü” dedi. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Bu deveniz sizi şikâyet ediyor ve onu gençken ihtiyarlayınca kadar çalıştırdığınızı ve yaşlanınca onu kesmek istediğinizi söylüyor.**” Dediler ki:

“Ey Allah’ın rasulü! O yağlandı ve biz onu kesip çobanlarımız arasında paylaştırmak istiyoruz” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“**Onu bana satar mısınız?**” dedi.

“Hayır, bilakis, o senin olsun ey Allah’ın rasulü!” dediler. Biz dedik ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Şu deve sana secde etti. Biz sana secde etmeye daha layığız.” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kimsenin kimseye secde etmesi yaraşmaz. Şayet bunu emredecek olsaydım, kadının kocasına secde etmesini emrederdim.”¹

Ali b. Hucr es-Sa’dî; Amr – Benî Seleme’den sika birisi – Cabir b. Abdillâh radiyallâhu anhuma isnadıyla rivayet ediyor:

أَنَّ نَاضِحاً لِبَعْضِ بَنِي سَلَمَةَ اغْتَلَمَ وَكَانَ يَنْضَحُ عَلَيْهِ، فَصَالَ عَلَيْهِمْ وَامْتَنَعَ مِنْهُمْ حَتَّى عَطَشَ نَخْلُهُ، فَذَهَبَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاشْتَكَى ذَلِكَ إِلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «انْطَلِقْ»، فَذَهَبَ فَانْطَلَقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهُ، فَلَمَّا بَلَغَ بَابَ النَّخْلِ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَا تَدْخُلْ، فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكَ مِنْهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ادْخُلُوا وَلَا بَأْسَ عَلَيْكُمْ مِنْهُ»، فَلَمَّا رَأَاهُ الْجَمَلُ أَقْبَلَ يَمْشِي وَاضِعاً رَأْسَهُ حَتَّى قَامَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَسَجَدَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اِئْتُوا جَمَلَكُمْ فَاخْطُمُوهُ وَارْتَحِلُوهُ»، فَاتَّوهُ فَخَطَّمُوهُ وَارْتَحِلُوهُ، فَقَالُوا: نَسْجُدُ لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: «لَا تَقُولُوا ذَلِكَ، لَا تَقُولُوا لِي مَا لَمْ أَبْلُغْ، فَلَعَمْرِي مَا سَجَدَ لِي، وَلَكِنَّ اللَّهَ سَحَّرَهُ لِي».

“Seleme oğullarından birinin su taşıdıkları devesi azgınlık etti ve kaçtı. Susuz kalarak bir hurmalığa girdi. Adam Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’e giderek durumu şikâyet etti. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ona:

“**Gidelim**” dedi. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ile beraber gittiler. Hurmalığın kapısına gelince:

1 **Hasen.** Beyhaki, Delail (6/18-20) Beyhaki, el-İtikad (s.289) İbn İshak Siyret (s.97) Makrizî, İmtau'l-Esma (5/252, 259) İbn Ebi Şeybe (3/558) Abd b. Humeyd (1051)

“Ey Allah’ın rasulü! Girme! Sana bir şey yapmasından korkarım” dedi. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem:

“**Girin, size bir zararı olmaz**” dedi. Deve Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’i görünce yürüyerek geldi, başını eğdi, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in önünde durarak secde etti. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Devenizi götürün bağlayın ve üzerine binin.**” Onlar deveyi bağlayıp göturdüler ve bindiler. Dediler ki:

“Sana biz de secde edelim mi ey Allah’ın rasulü!” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Böyle söylemeyin. Benim hakkımda ulaşmadığım şeyler demeyin. Deve de bana secde etmedi, ancak Allah onu bana boyun eğdirdi.**”¹

İbn Mes’ud radiyallahu anh Hadisi

Ebu Ubeyde b. Abdillâh b. Mes’ud’un, babasından rivayet ettiği, Cabir radiyallahu anh’ın rivayetine benzer uzunca kıssada şöyle demiştir:

... فَقَالَ النَّاسُ حِينَئِذٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ نَحْنُ أَحَقُّ أَنْ نَسْجُدَ لَكَ مِنْ هَذَا الْجَمَلِ فَقَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ يَسْجُدَ لِي أَحَدٌ وَلَوْ قُلْتُ لِأَحَدٍ أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَقُلْتُ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَسْجُدَ لِرَوْحِهَا

“...Bunun üzerine insanlar dediler ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Biz sana secde etmeye şu deveden daha layıgız.” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Bana bir kimsenin secde etmesinden Allah’a sığınırım. Şayet bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emretseydim, elbette kadının kocasına secde etmesini söylerdim.**”²

1 **Hasen ligayrihi**. Ehadisu İsmail b. Cafer (370)

2 **Sahih ligayrihi**. Taberani Evsat (9/81) Beyhaki Delail (6/20) İsmail el-Esbhani Delailu’n-Nubuvve (135) Ebu Bekr eş-Şafii, Fevaidu’l-Muntekat (el yazma no: 38)

Suraka b. Cu'şum radiyallahu anh Hadisi

İbn Ebi'd-Dunya; İbrahim b. El-Mustemir – Vehb b. Cerir b. Hazım – Musa b. Ali – babası - Suraka b. Cu'şum radiyallahu anh isnadıyla:

حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ، عَنْ وَهْبِ بْنِ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سُرَاقَةَ بْنِ جُعْشَمٍ، أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّا كُنَّا نَرَى مُلُوكَ الْعَجَمِ فَيَسْجُدُوا لَهُمْ وَأَنْتَ أَحَقُّ أَنْ نَسْجُدَ لَكَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ أَمَرْتُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا»

“Suraka b. Malik b. Cu'şum radiyallahu anh dedi ki: “Ey Allah'ın rasulü! Biz acemlerin krallarına secde edildiğini gördük. Sana secde etmemize sen daha layıksın.” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emredecek olsaydım, kadının kocasına secde etmesini emrederdim.”¹

İbrahim b. El-Mustemir: saduktur.

Vehb b. Cerir b. Hazım: sikadır. Sahihayn ricalindendir.

Musa b. Ali b. Rabah: Sebt, Muslim ricalindendir.

Ali b. Rabah: Sika, Muslim ricalindendir.

Suraka b. Malik b. Cu'şum radiyallahu anh: sahabedir.

Hüküm: Hadis sahihtir.

Aişe radiyallahu anha Hadisi

Abdullah b. Ahmed – Ahmed b. Hanbel – Abdussamed ve Affan – Hammad – Affan – Ali b. Zeyd – Said (b. El-Museyyeb)- Aişe radiyallahu anha isnadıyla rivayet ediyor:

1 **Sahih**. Taberani (7/129) İbn Ebi'd-Dunya en-Nafaka (537) Bezzar (1467)

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم كان في نفر من المهاجرين والأنصار فجاء بعير فسجد له فقال أصحابه يا رسول الله تسجد لك البهائم والشجر فنحن أحق ان نسجد لك فقال اعبدوا ربكم واکرموا أخاكم ولو كنت أمرا أحدا ان يسجد لأحد لأمرت المرأة ان تسجد لزوجها ولو أمرها ان تنقل من جبل اصفر إلى جبل أسود ومن جبل أسود إلى جبل أبيض كان ينبغي لها ان تفعله

“Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem Muhacir ve Ensar’dan bir topluluk içinde idi. Bir deve geldi ve O’na secde etti. Ashabı dediler ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Hayvanlar ve ağaçlar bile sana secde ediyorlar. Sana secde etmeye biz daha layıkız.” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Rabbinize ibadet edin ve kardeşinize saygı gösterin. Şayet bir kimseye secde etmesini emretseydim, kadının kocasına secde etmesini emrederdim. Şayet erkek, karısına sarı dağdan siyah dağa taşımalarını, siyah dağdan da beyaz dağa taşımalarını emretseydi, bunu yapması gerekirdi.”¹

Bu isnadda Ali b. Zeyd b. Cud’an zayıftır.

Hüküm: Şuayb el-Arnaut: sahih ligayrihi dedi.

Burayde b. Husayb Radıyallahu anh Hadisi

Darimi; Muhammed b. Yezid el-Hizami – Hibban b. Ali – Salih b. Hayyan – İbn Burayde – babası radiyallahu anh yoluyla rivayet ediyor:

جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ،

1 **Hasen ligayrihi.** Ahmed (6/76) İbn Mace (1852) İbn Ebi Şeybe (3/558) İbn Bişran Emali (1378) Acurri eş-Şeria (1073) İbn Ebi’d-Dunya en-Nafaka (538) Deylemi (5038)

اِئْذَنْ لِي فَلَا سَجْدَ لَكَ، قَالَ: «لَوْ كُنْتُ أَمِيرًا أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ، لِأَحَدٍ
لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا»

“Bir bedevi Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’e gelerek: “Ey Allah’ın rasulü! Sana secde etmem için bana izin ver” dedi. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emretseydim, elbet kadının kocasına secde etmesini emrederdim.”¹

Salih b. Hayyan ve Hibban b. Ali zayıftırlar.

Hüküm: Huseyn Selim Esed: “Şahitleriyle sahih” demiştir.

Enes b. Malik radiyallahu anh Hadisi

Ahmed b. Hanbel: Halef b. Halife – Hafs b. Ömer b. Abdillâh b. Ebi Talha – Enes b. Malik radiyallahu anh isnadıyla rivayet ediyor:

كَانَ أَهْلُ بَيْتٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَإِنَّهُ كَانَ لَهُمْ جَمَلٌ يَسْنُونَ عَلَيْهِ وَإِنَّ
الْجَمَلَ اسْتُصْعِبَ عَلَيْهِمْ وَمَنَعَهُمْ ظَهْرُهُ فَجَاءَ الْأَنْصَارُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَانَ لَنَا جَمَلٌ نُسْنِي عَلَيْهِ وَإِنَّهُ قَدْ
اسْتُصْعِبَ عَلَيْنَا وَقَدْ مَنَعَنَا ظَهْرُهُ وَقَدْ يَبْسُ النَّحْلُ وَالزَّرْعُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ
لِأَصْحَابِهِ: قُومُوا فَقَامُوا مَعَهُ فَجَاءَ الْحَائِطُ وَالْجَمَلُ قَائِمٌ فِي نَاحِيَةِ فَجَاءَ
يَمْشِي نَحْوَهُ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ قَدْ صَارَ مِثْلَ الْكَلْبِ وَإِنَّا نَخَافُ عَلَيْكَ
صَوْلَتَهُ قَالَ: لَيْسَ عَلَيَّ مِنْهُ بَأْسٌ فَجَاءَ الْجَمَلُ يَمْشِي حَتَّى حَرَّ سَاجِدًا بَيْنَ

¹ **Sahih ligayrihi.** Darimi (1505) Ebu Nuaym, Delailu'n-Nubuvve (291) İbnu'l-A'rabi, el-Kubl ve'l-Muanaka (43) İbnu'l-Mukrî, Takbilu'l-Yed (5)

يَدِيهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَصْحَابُهُ: هَذِهِ بَهِيمَةٌ لَا تَعْقِلُ وَنَحْنُ نَعْقِلُ
فَنَحْنُ أَحَقُّ أَنْ نَسْجُدَ لَكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهُ لَا
يَصْلُحُ لِبَشَرٍ أَنْ يَسْجُدَ لِبَشَرٍ وَلَوْ صَلَحَ لِبَشَرٍ أَنْ يَسْجُدَ لِبَشَرٍ لَأَمَرْتُ
الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِرَوْجِهَا مِنْ عِظَمِ حَقِّهِ عَلَيْهَا

“Ensar’dan bir ev halkı vardı. Onların sulamada kullandıkları bir devesi vardı. Deve onlara zorluk çıkardı ve üzerine bindirmedi. Ensar, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’e geldiler ve dediler ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Bizim sulamada kullandığımız bir devemiz var. Bize zorluk çıkarıyor ve sırtına bindirmiyor. Hurmalar ve ekinler kurudu.” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem ashabına:

“**Kalkın**” dedi, onlar da beraber kalktılar. Bahçeye geldiler. Deve bir köşede ayakta idi. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem yürüyerek onun yakınına geldi. Dediler ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Köpek gibi gidiyor. Sana zarar vermesinden endişe ediyoruz.” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“**Bana ondan zarar gelmez**” buyurdu. Deve yürüyerek geldi ve Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in önünde secdeye kapandı. Saha-beler:

“Bu hayvan akletmez, biz aklediyoruz. Biz sana secde etmeye daha layıgız” dediler. Bunun üzerine Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Şüphesiz beşerin bir beşere secde etmesi uygun değildir. Şayet beşerin beşere secde etmesi uygun olsaydı, üzerindeki hakkının büyüklüğünden dolayı elbette kadının kocasına secde etmesini emrederdim.**”¹

Halef b. Halife: saduk, Muslim ricalinden.

1 **Sahih ligayrihi**. Ahmed (3/158) Bezzar (13/93) Ebu Nuaym, Delailu’n-Nu-buvve (287) Ziyau’l-Makdisi, el-Muhtare (5/265) el-Elbani, el-İrva (1998)

Hafs b. Ömer b. Abdillâh b. Ebi Talha: sika

Enes b. Malik radiyallahu anh: Sahabedir.

Hüküm: hasendir. Şeyh el-Elbani de hasen demiştir.

Ziyâu'l-Makdisî: eş-Şerif Ebu'l-Kerem Abdurrazzak b. Abdissemî b. Muhammed el-Abbâsî – Hibetullah b. Ahmed b. Ömer el-Harîrî – İbrahim b. Ömer el-Bermekî – Abdullâh b. İbrahim b. Cafer b. Beyyan – Cafer b. Muhammed b. El-Hasen b. Mustefaz el-Firyabi – İbrahim b. Ez-Zubeydî el-Himsî – Abbad b. Yusuf el-Kindî Ebu Usman – Ebu Cafer er-Razi – Rebi b. Enes – Enes b. Malik radiyallahu anh isnadıyla rivayet ediyor:

دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَائِطًا لِلْأَنْصَارِ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ
وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي رَجَالٍ مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ وَفِي الْحَائِطِ غَنَمٌ
فَسَجَدْتُ لَهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَحِمَهُ اللَّهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كُنَّا نَحْنُ أَحَقُّ بِالسُّجُودِ
لَكَ مِنْ هَذِهِ الْغَنَمِ فَقَالَ إِنَّهُ لَا يَنْبَغِي فِي أُمَّةٍ أَنْ يَسْجُدَ أَحَدٌ لِأَحَدٍ وَلَوْ
كَانَ يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِرُجُلِهَا

“Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Ensar’dan birinin bahçesine girdi. Yanında Ebu Bekr ve Ömer radiyallahu anhuma ile Ensar’dan bazı kim-seler vardı. Bahçedeki koyunlar Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’e secde ettiler. Bunun üzerine Ebu Bekr rahimehullah dedi ki: “

Ey Allah’ın rasulü! Biz sana secdeler yapmaya şu koyunlardan daha layıgız.” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şüphesiz bu ümmette hiç kimsenin kimseye secde etmesi uygun değildir. Şayet bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emre-decek olsaydım, kadının kocasına secde etmesini emrederdim.”¹

Abdurrazzak b. Abdi’s-Semî: İbn Neccar ondan rivayet etmiş ve övgüyle bahsetmiştir.

Hibetullah el-Hariri: Zehebi: “Sika” dedi.

1 **Hasen.** Ziyau'l-Makdisi, el-Muhtare (6/131) Acurri, eş-Şeria (1072)

İbrahim b. Ömer el-Bermekî: Zehebi: “Şeyh, imam, müsnid” dedi.
Hatib: “Saduk” demiştir.

Abdullah b. İbrahim: Hatib; sika demiştir.

Cafer el-Firyabi: Sika, sebt, hafız, imam.

Abbad b. Musa b. Yusuf el-Kindî: sika, saduk

Ebu Cafer er-Razi İsa b. Ebi İsa: Saduk, ezberi kötü.

Rebî b. Enes: Saduktur.

Enes b. Malik radiyallahu anh: sahabedir.

Hüküm: el-Muhtare muhakkiki Abdulmelik b. Abdillâh ed-Duheyş: “isnadı hasen” dedi.

Yine aynı hadisi Ziyau'l-Makdisi: Ebu'd-Dav'i Şihab Muhammed b. Mahmud eş-Şezebânî – Ebu'l-Feth Abdusselam b. Ahmed b. İsmail b. Muhammed – Ebu Abdillâh Muhammed b. Ebi Mes'ud el-Farisî – Ebu Muhammed Abdurrahman b. Ebi Şureyh – Ebu Muhammed Yahya b. Muhammed b. Sâid – Muhammed b. Avf – İbrahim b. El-A'lâ – Abbad b. Musa b. Yusuf el-Kindî Ebu Osman – Ebu Cafer er-Razî – Rebî b. Enes – Enes b. Malik radiyallahu anh isnadıyla şöyle rivayet etmiştir:

دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَائِطًا لِلْأَنْصَارِ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ
وَعُمَرُ وَرِجَالٌ مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ وَفِي الْحَائِطِ غَنَمٌ فَسَجَدَتْ لَهُ قَالَ أَبُو بَكْرٍ
يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَحْنُ أَحَقُّ بِالسُّجُودِ لَكَ مِنْ هَذِهِ الْغَنَمِ فَقَالَ إِنَّهُ لَا يَنْبَغِي
أَنْ يَسْجُدَ أَحَدٌ لِأَحَدٍ وَلَوْ كَانَ يَنْبَغِي أَنْ يَسْجُدَ أَحَدٌ لِحَدٍّ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ
أَنْ تَسْجُدَ لِرِجَالِهَا

“Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Ensar'ın bir bahçesine girdi. Yanında Ebu Bekr, Ömer ve Ensar'dan bazı kimseler vardı. Bahçedeki koyunlar Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e secde ettiler. Ebu Bekr radiyallahu anh dedi ki:

“Ey Allah'ın rasulü! Biz sana secdeler yapmaya şu koyunlardan daha layıktız.” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hiç kimsenin bir kimseye secde etmesi yakışmaz. Şayet bir kimsenin bir kimseye secde etmesi yakışsaydı, kadının kocasına secde etmesini emrederdim.”¹

Abdurrahman b. Ebi Şureyh: Horasan müsnidi, imam.

Yahya b. Muhammed b. Sâid: hafız, imam.

Muhammed b. Avf: Sika, hafız

İbrahim b. El-A'la: saduk, mustakimu'l-hadis

Hüküm: el-Muhtare muhakkiki Abdulmelik b. Abdillâh ed-Duheyş: “isnadı hasen” dedi.

İbn Abbas radiyallahu anhuma Hadisi

Taberani – el-Abbas b. Fadl el-Esfâtî – Ebu Avn ez-Ziyadî – Ebu Azze ed-Debbag – Ebu Yezid el-Medinî – İkrime – İbn Abbas radiyallahu anhuma isnadıyla rivayet ediyor:

أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ كَانَ لَهُ فَخْلَانِ، فَاعْتَلَمَا، فَأَدْخَلَهُمَا حَائِطًا، فَشَدَّ عَلَيْهِمَا الْبَابَ، ثُمَّ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَرَادَ أَنْ يَدْعُو لَهُ، وَالنَّبِيُّ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَاعِدٌ مَعَهُ نَفَرٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، إِنِّي جِئْتُ فِي حَاجَةٍ، وَإِنَّ فَخْلَيْنِ لِي اعْتَلَمَا، وَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا حَائِطًا، وَشَدَدْتُ عَلَيْهِمَا الْبَابَ، فَأَحْبُبُ أَنْ تَدْعُو لِي أَنْ يُسَخِّرَهُمَا اللَّهُ لِي، فَقَالَ لِأَصْحَابِهِ: «قُومُوا مَعَنَا». فَذَهَبَ حَتَّى أَتَى الْبَابَ، فَقَالَ: «افْتَحْ». فَأَشْفَقَ الرَّجُلُ عَلَى النَّبِيِّ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «افْتَحْ». فَفُتِحَ الْبَابُ، فَإِذَا أَحَدُ الْفَخْلَيْنِ قَرِيبٌ مِنَ الْبَابِ، فَلَمَّا رَأَى

1 **Hasen**. Ziyau'l-Makdisi, el-Muhtare (6/130)

النَّبِيِّ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، سَجَدَ لَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " ائْتِنِي بِشَيْءٍ أَشَدَّ بِهِ رَأْسُهُ، وَأَمَكِّنْكَ مِنْهُ. فَجَاءَ بِخِطَامٍ، فَشَدَّ رَأْسَهُ، وَأَمَكَّنَهُ مِنْهُ، ثُمَّ مَشَى إِلَى أَقْصَى الْحَائِطِ إِلَى الْفَحْلِ الْآخَرِ، فَلَمَّا رَأَاهُ وَقَعَ لَهُ سَاجِدًا، فَقَالَ لِلرَّجُلِ: «ائْتِنِي بِشَيْءٍ أَشَدَّ رَأْسَهُ». فَشَدَّ رَأْسَهُ وَأَمَكَّنَهُ مِنْهُ، فَقَالَ: " اذْهَبْ، فَإِنَّهُمَا لَا يَعْصِيَانِكَ. فَلَمَّا رَأَى أَصْحَابُ النَّبِيِّ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ذَاكَ، قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَانِ فَخْلَانِ لَا يَعْقِلَانِ سَجْدًا لَكَ، أَفَلَا نَسْجُدُ لَكَ؟ قَالَ: «لَا أَمُرُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ، وَلَوْ أَمَرْتُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِرَوْحِهَا»

“Ensardan bir adamın iki damızlık devesi vardı. Onlar azdılar. O da bu iki deveyi bahçeye sokup üzerlerine kapıyı kapadı. Sonra dua etmesi için Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in yanına geldi. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Ensar’dan bir grupla birlikte oturuyordu. Adam dedi ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Ben sana bir iş için geldim. Benim iki damızlık devam azdı. Onları bahçeye soktum ve üzerlerine kapıyı kapadım. Dileğim Allah’ın onları sakinleştirip emrime vermesi için dua etmendir. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ashabına:

“**Kalkın gidelim**” buyurdu. Sonra bahçenin kapısına kadar gitti ve

“**Aç**” buyurdu. Adam Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in başına bir şey gelmesinden korktu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem:

“**Aç**” buyurdu. Kapıyı açtığı anda devenin biri kapının yakınında idi. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’i görünce ona secde etti. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem:

“Bir şey getir de başını bağlayayım ve onu senin eline vereyim” buyurdu. Adam yular getirdi. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem devenin başını bağladı ve deveyi adama teslim etti. Sonra bahçenin öbür ucundaki diğer deveye gitti. O da Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’i görünce secde ederek yere kapandı. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem adama:

“Bana onun başını bağlayacak bir şey ver” buyurdu. Sonra onun da başını bağladı ve adama teslim etti. Sonra:

“Gidebilirsin. Artık onlar sana isyan etmeyecekler” buyurdu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’in ashabı bunları görünce dediler ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Bu iki devede akıl yokken sana secde ettiler. Biz de sana secde edelim mi?” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kimsenin kimseye secde etmesini emretmem. Eğer birine bunu emretseydim, kadının kocasına secde etmesini emrederdim.”¹

El-Abbas el-Esfati: zehebi: saduk, hasenu’l-hadis demiştir.

Muhammed b. Avn ez-Ziyadi: Ebu Hatim: sika demiştir.

Ebu Azze el-Hakem b. Tahman: sikadır. Yahya b. Main, Ebu Hatim ve Ebu Zur’a sika demişlerdir.

Ebu Yezid el-Medini: İbn Main: sika demiştir.

İkrime: İbn Abbas radiyallahu anhuma’nın azatlısıdır. Sika, sebt, sahihayn ricalindendir.

İbn Abbas radiyallahu anhuma: sahabedir.

Hüküm: el-Muhtare muhakkiki ed-Duveş: “hasen” demiştir. El-Elbani sahih demiştir.

Sa’lebe b. Ebi Malik Radiyallahu anh Hadisi

Acurrî; el-Firyabi – Ali b. Ebi Mus’ab – Abdulaziz b. Ebi Hazım – Yezid b. El-Had – Sa’lebe b. Ebi Malik radiyallahu anh isnadıyla:

1 **Sahih.** Ziyau’l-Makdisi, el-Muhtare (12/338) : Bezzar (Keşfu’l-Estar 1467) Taberani (11/356) İbn Ebi’d-Dunya en-Nafaka (539) İbn Bişran Emali (1/269) el-Elbani, es-Sahih (3490)

Ebu Nuaym ise; Ebu Bekr b. Hallad – Ahmed b. İbrahim b. Milhan – Yahya b. Bukeyr – Leys b. Sa'd – İbnu'l-Had – Sa'lebe b. Ebi Malik radiyallahu anh yoluyla rivayet ediyor:

: اشْتَرَى إِنْسَانٌ مِنْ بَنِي سَلَمَةَ بَعِيرًا يَنْضَحُ عَلَيْهِ , فَأَدْخَلَهُ الْمَرْبَدُ
فَحَرَبَ الْجَمَلُ , فَلَا يَقْدِرُ أَحَدٌ أَنْ يَدْخُلَ عَلَيْهِ إِلَّا تَخَبَّطَهُ , فَجَاءَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , وَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ , فَقَالَ : «افْتَحُوا عَنْهُ» فَقَالُوا:
إِنَّا نَخْشَى عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مِنْهُ فَقَالَ : «افْتَحُوا عَنْهُ» فَفَتَحُوا عَنْهُ ,
فَلَمَّا رَأَاهُ الْجَمَلُ خَرَّ سَاجِدًا , فَقَالَ الْقَوْمُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ كُنَّا أَحَقُّ أَنْ
نَسْجُدَ لَكَ مِنْ هَذِهِ الْبَهِيمَةِ قَالَ : «كَأَلَا لَوْ أَنْبَغَى لِشَيْءٍ مِنَ الْخَلْقِ أَنْ
يَسْجُدَ لِشَيْءٍ مِنْ دُونِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لَا نَبْغَى لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَسْجُدَ لِرِزْوَجِهَا»

“Seleme oğullarından birisi damızlık bir deve satın almıştı. Onu ağıla sokmak isteyince deve azgınlaştı ve kimse onu ağıla sokamadı. Ancak onu vurarak çöktürdüler. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem gelince ona durumu anlattılar. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“**Açın**” dedi. Sahabeler:

“Sana bir şey yapmasından korkarız ey Allah’ın rasulü” dediler. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“**Onu açın**” buyurdu. Açtılar. Deve Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’i görünce secdeye kapandı. İnsanlar dediler ki:

“Ey Allah’ın rasulü! Biz sana secde etmeye şu hayvandan daha layıkız.” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hayır! Şayet mahlûktan bir şeyin, Allah Azze ve Celle dışında bir şeye secde etmesi uygun olsaydı, elbette kadının kocasına secde etmesi gerekirdi.”¹

1 **Hasen**. Ebu Nuaym Delail (282) Acurri eş-Şeria (1074)

Ebu Bekr Ahmed b. Yusuf Hallad: Saduktur.

Ahmed b. İbrahim b. Milhan: Darekutni sika demiştir.

Yahya b. Abdillâh b. Bukeyr: sika, imam, sahihayn ricalinden.

Leys b. Sad: sika, hafız, imam, sahihayn ricalinden.

Yezid b. Abdillâh b. El-Had: Sika, sahihayn ricalindendir.

Sa'lebe b. Ebi Malik: Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i görmüştür. Sahabeliğinde ihtilaf edilmiştir. Sikadır.

Hüküm: Hasendir.

Selman Radyallahu anh Hadisi

Ebu Nuaym el-İsbehani; Ahmed b. Ubeydillâh b. Said el-Kassar – Ebu'l-Kasım Ubeydullah b. Ya'kub b. Yusuf el-Mufessir – Muhammed b. Ahmed b. Seyyar Ebu Abdillâh – Hişam – İsmail b. Ayyaş – Abdillâh b. Abdirrahman b. Ebi Huseyn – Şehr b. Havşeb – Selman radyallahu anh isnadıyal rivayet ediyor:

سَلْمَانَ لَقِيَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ طُرُقِ الْمَدِينَةِ،
وَكَانَ سَلْمَانُ حَدِيثَ عَهْدٍ بِالْإِسْلَامِ، فَسَجَدَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،
فَقَالَ: " يَا سَلْمَانُ أَتَسْجُدُ لِي أَرَأَيْتَ لَوْ مِتَّ أَكُنْتُ سَاجِدًا لغيري قَالَ
إِنَّمَا أَسْجُدُ لِلنُّورِ الَّذِي خَلَقَهُ اللَّهُ بَيْنَ عَيْنَيْكَ قَالَ فَلَا تَسْجُدْ لِي يَا
سَلْمَانُ، وَأَسْجُدْ لِلْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَلَوْ أَمَرْتُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ
لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لزوجها لعظم حقه عليها "

"Selman radyallahu anh, Medine yollarından birinde Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ile karşılaştı. Selman İslâm'a yeni girmişti. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e secde etti. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ey Selman! Bana mı secde ediyorsun! Ne dersin şayet ölseydim benden başkasına secde eder miydin?" Selman radyallahu anh

dedi ki:

“Ben ancak Allah’ın iki gözün arasında yarattığı nura secde ettim.”
Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bana secde etme ey Selman! Hiç ölmeyen diri olana (el-Hayy) secde et. Şayet bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emretseydim, üzerindeki hakkının büyüklüğünden dolayı kadının kocasına secde etmesini emrederdim.”¹

İsmet b. Malik el-Hazmî Radyallahu anh Hadisi

Taberani; Ahmed b. Rişdeyn el-Mısri – Halid b. Abdisselam ed-Sade fi – el-Fadl b. Muhtar – Abdullah b. Mevhib – İsmet b. Malik el-Hazmî radyallahu anh’dan:

شَرَدَ عَلَيْنَا بَعِيرٌ لَيْتِيمٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَلَمْ نَقْدِرْ عَلَى اخْذِهِ، فَجِئْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَّرْنَا ذَلِكَ لَهُ فَقَامَ مَعَنَا حَتَّى جِئْنَا الْحَائِطَ الَّذِي فِيهِ الْبَعِيرُ، فَلَمَّا رَأَى الْبَعِيرُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْبَلَ حَتَّى سَجَدَ لَهُ، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَوْ أَمَرْتَنَا أَنْ نَسْجُدَ لَكَ كَمَا يُسْجَدُ لِلْمُلُوكِ قَالَ: «لَيْسَ ذَلِكَ فِي أُمَّتِي، لَوْ كُنْتُ فَاعِلًا لَأَمَرْتُ النِّسَاءَ أَنْ يَسْجُدْنَ لِأَزْوَاجِهِنَّ»

“Ensar’dan bir yetimin devesi bizden kaçtı. Onu yakalayamadık. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’e gittik ve durumu anlattık. Bizimle beraber kalkıp devenin kaçtığı bahçeye geldi. Deve Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’i görünce geldi ve O’na secde etti. Biz:

“Ey Allah’ın rasulü! Şayet bize emredersen biz de sana krallara secde edildiği gibi secde ederiz” dedi. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

1 **Hasen ligayrihi.** Ebu Nuaym Tarihu İsbehan (1/235)

“Ümmetimde bu söz konusu değildir. Şayet bunu yapacak olsaydım, kadınlara, kocalarına secde etmelerini emrederdim.”¹

Ahmed b. Muhammed b. El-Haccac b. Rişdeyn: Mesleme b. Kasisim: “sika” dedi. Darekutni: “zayıf” dedi, İbn Adiy: hadisi yazılır dedi.

Halid b. Abdisselam: sikadır.

El-Fadl b. Muhtar: çok zayıftır.

Abdullah b. Mevhib: sikadır.

İsmet b. Malik: sahabedir.

Hüküm: Çok zayıftır.

Hasen el-Basrî rahimehullah’ın Mürseli

Abd b. Humeyd, Tefsir’inde; Ruh – Avf – el-Hasen (el-Basri) yoluyla rivayet ediyor:

بلغني أن رجلا قال يا رسول الله نسلم عليك كما يسلم بعضنا على بعض أفلا نسجد لك قال لا ينبغي أن يسجد لأحد من دون الله ولكن أكرموا نبيكم واعرفوا الحق لأهله فأنزل الله عز وجل هذه الآية إلى قوله بأننا مسلمون

“Bana ulaştığına göre bir adam dedi ki: “Ey Allah’ın rasulü! Sana birbirimize selam verdiğimiz gibi selam veriyoruz. Sana secde etmeyelim mi?” Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hiç kimsenin Allah’tan başkasına secde etmesi yakışmaz. Lakin nebinize saygı gösterin, ehline hakkını verin.” Bunun üzerine

“Hiçbir insanın, Allah’ın kendisine Kitap, hikmet ve peygamberlik vermesinden sonra (kalkıp) insanlara: Allah’ı bırakıp bana kul olun demesi mümkün değildir.” (Ali imran 79) ayeti nazil oldu.”²

1 **Zayıf**. Taberani (17/183)

2 **Mürsel**. İbn Hacer, el-Ucab Fi Beyani’l-Esbab (2/705) Vahidî, Esbabu Nuzul

Abd b. Humeyd: Hafız, sika, sahihayn ricalindendir.

Ruh b. Ubade: Sikadır. Sahihayn ricalindendir.

Avf el-Arabi: sikadır. Sahihayn ricalindendir.

Hasen el-Basri: Büyük tabii, sika.

Hüküm: Zayıf. Mürseldir.

Açıklama:

Bu hadiste zikredilen secde, zahiri üzere hakiki secdedir. Bazılarının iddia ettikleri gibi mecazî secde yahut selamlama için eğilme değildir. Şirk hususunda cehaletin mazeret olmayacağını iddia edenler, bunun tahiyye/selamlama anlamında bir secde olduğunu söylemişler, bu hususta meleklerin Âdem aleyhi's-selâm'a selamlama secdesi yapmakla emrolunduğunu, yine Yusuf aleyhi's-selâm'ın kardeşlerinin ona secde etmelerinin de bu manada olduğunu iddia etmişlerdir.

Onlar, bu sözlerini; *“Şayet bu secdeyi hakiki secde olarak kabul edecek olursak, meleklerin ve Yusuf aleyhi's-selâm'ın kardeşlerinin şirk işlemiş olacaklarını, tevhid ve şirk konularında nesih söz konusu olmadığı için böyle bir mananın kabul edilemeyeceğini”* söyleyerek gerekçelendirmişlerdir.

Bu iddiaya şöyle cevap verilir: Meleklerin Âdem aleyhi's-selâm'a secde etmelerinin emredilmesi, Âdem aleyhi's-selâm'ın Allah Azze ve Celle tarafından onlara kible tayin edilmesi sebebiyle şirk değildir. Bu tıpkı müslümanların Mescidu'l-Haram'daki Kabeyi kible edinmelerinin emredilmesi gibidir. Secde Allah'adır, Kâbe yalnızca kibledir. Başkasına secde etmek ise ya bu ibadetin Allah Azze ve Celle'den başkasına yönlendirilmesi sebebiyle yahut Allah'ın izin vermediği bir kible edinmek sebebiyle şirk olmaktadır.

Katâde rahimehullah Bakara suresinin 34. Ayetinin tefsirinde şöyle demiştir: “İtaat Allah'a, secde ise (meleklerle kible olarak belirlenen) Âdem'dir. Allah, Âdem'i melekleri ona secde ettirerek şerefletirmiştir. İblis, Âdem'e verilen üstünlüğü kıskanmıştır. Bu ilk günah ve böbürlenmedir.”¹

(s.75)

1 **Hasen maktu.** Taberî (1/546) İbn Ebî Hâtim (360)

Muzenî şöyle dedi: “Allah Âdem’i Ka’be gibi (kıble) kıldı. Kullarına Ka’be’ye yönelerek secde etmelerini emrettiği gibi, meleklerle de kendisine ibadeti Âdem’e yönelerek gerçekleştirmelerini emretti.”¹

Yine Yusuf aleyhi's-selâm'ın kardeşlerinin O'na secdeleri de Yusuf aleyhi's-selâm'ın; Allah Azze ve Celle'nin onlar için izin verdiği bir kıble olması sebebiyledir. Peygamberlerin rüyalarının vahiy olduğu bilinen bir husustur. Yusuf aleyhi's-selâm'ın kardeşlerinin Yusuf aleyhi's-selâm'a secde etmeleri, bunun Allah Azze ve Celle'nin rüyadaki vahiyle verdiği bir emir olduğunu bilmeleri sebebiyle olmuştur.

Said b. Cubeyr rahimehullah'tan: “İbn Abbas radiyallahu anhuma, **“Ben on bir yıldız gördüm”** (Yusuf 3) ayeti hakkında şöyle demiştir: “Nebilerin rüyası vahiy idi.”²

Bid'at ehli tarafından hadisin metni hakkında dile getirilen bir diğer şüphe de şöyledir: “*Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şirk olan bir fiili emretmeyi düşünmesi olacak şey değildir*”

Cevap: Bu iddia Kur'an'a aykırıdır. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“De ki: “Eğer Rahman olan Allah'ın bir çocuğu olsaydı, ben ona ibadet edenlerin ilki olurum”** (Zuhur 81)

Diğer bir şüphe şu şekildedir: *“Burada sadece secde etme teklifi vardır. Muaz radiyallahu anh'ın secde ettiği hakkındaki rivayetlerde ise el-Kasım eş-Şeybânî'nin ızdırıp yapması illeti vardır. Muaz radiyallahu anh gibi âlim bir sahabenin böyle bir hata sergilemesi düşünülemez.”*

Cevap: Eskiden beri ehl-i sünnet âlimleri, meşhur hadis kitaplarında bulunan bu rivayetlere karşı bu şüphelerle itiraz etmemişlerdir.

Selman radiyallahu anh'den aktardığım rivayetin isnadında el-Kasım eş-Şeybani yoktur ve bu rivayette de Selman radiyallahu anh'ın İslam'a yeni girdiği sıralarda secde ettiği ve uyarıldığı zikredilmektedir.

Bununla beraber, Muaz radiyallahu anh'ın secde etmediği varsa- yılsa bile, secde etmeyi teklif ettiği sabit olmuştur.

Bu teklifin sebebi, kitap ehlinin ona söyledikleri yalan ile yanıltmalarıdır. *Âlim bir sahabenin böyle bir hata sergilemesi düşünülemez* şeklindeki bir fikir yürütme hüccet değildir. Nitekim Âdem aleyhisselam gibi bir

1 İbn Asakir Tarih (7/398)

2 **Sahih**. Hâkim (4/438) Tahavî, Şerhu Muşkili'l-Âsâr (14/465) Taberani (12/6)

nebinin dahi şeytanın Allah adına yemin ederek yalan söylemesiyle aldanması mümkündür. Yahut bu; *Musa aleyhisselam gibi bir nebiye ayetler yazılı levhaları öfkeden yere atacak kadar öfke arız olamaz* gibi akıl yürütmeyle eşdeğerdir ki, bu söz Kur'an'ın zahirine muhaliftir.

Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e secde etme teklifi, başta Ebu Bekr radiyallahu anh gibi birçok sahabeden de sabit olmuştur. Sırf böyle bir teklif dahi cehaletin mazeret olmasına yeterlidir. Zira şüphesiz ki Allah'tan başkasına secde etmek la ilahe illallah sözüne aykırıdır. Sahabeler, la ilahe illallah sözüyle İslam'a girmiş olmalarına rağmen, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e secde etmekle ilgili bu tekliflerinin tevhide aykırı olduğunu ancak Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in açıklamasından sonra öğrenmişlerdir.

Şirki bizzat fiilî olarak işlemek ile, kalpte oluşan itikadı dile getirme arasında fark yoktur. Bir kimse insanlara bilinçli olarak Allah'tan başkasına ibadeti teklif etse, ancak bunu fiilen işlemese hiç kimse onu şirkten uzak göremez. Ancak aslen Müslüman olan bir kimsenin küfür veya şirk olan söz ve fiiller işlemesi halinde tekfirin şartları ve manileri gözetilir. Bu şartlar; ilim, kasıt, te'vil bulunmaması ve ikrah bulunmamasıdır. Bu şartlara mukabil tekfir engelleri ise; cehalet, kasıtsızlık, te'vil ve ikrah (baskı)dır.

Zikrettiğimiz rivayetlerde sahabelerin Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e secde etmeyi teklif etmeleri, tevhide aykırı olan bir şirk eylemini teklif içerse de, bahsettiğimiz tekfir manilerinden üç tanesi mevcuttur.

1- Bu teklifin şirk içerdiğini bilmedikleri için şirk koşmuş olmadılar.

2- Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'i Allah'a ortak koşmayı kastetmediler.

3- Te'vil'de bulunarak bunun peygamberlere yapılan selamlama şekli olduğunu sandılar. Yahut hayvanların ve ağaçların Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e secdesinden kıyas yaptılar.

Allah en iyi bilendir.

Subhaneke Allahumme vebihamdike ve eşhedu en la ilahe illa ente vahdeke la şerike leke ve estağfiruke ve etubu ileyk.

İçindekiler

Mukaddime	5
Küfrün Çeşitleri	7
Büyük Küfrün Kısımları	9
İnkâr Küfrü	10
Şirk	11
Nifak	19
Tekfirin Şartları	33
1- Söz, Fiil veya Terkin Küfür Oluşunun Naslarla Sabit Olması	33
2- Kişinin Küfür Fiilinin Sabit Olması	34
3- Hücetin İkâme Edilmesi	34
İlmî Hücet İkâmesini Kim Yapar?	38
4- Söz veya Fiilin, Tekfire Engel Olacak Bir İhtimali Olmaması	39
5- Bir Söz, Fiil Ve İtikadın Küfrüne Hükmetme İle Küfrü İşleyen Muayyen Bir Şahsın Küfrüne Hükmetme Arasının Ayrıştırılması. .	39
Küfrü Sabit Olan Kimseye Mürtet Hükümünü Amelî Olarak Kim Verir?	45
Muayyen Şahısların Tekfirinden Sakınmak	48

Dâvet İmamlarının Muayyen Şahsa Hüccet İkamesi Meselesi Hakkında Sözleri	51
Tekfîrin Engelleri.....	60
1- Cehâlet:	60
Cehâletin Tekfire Mâni Olması	62
Câhilin Ma'zûr Olduğuna Dâir İcmâ'	67
Âlimlerin “ <i>Cehâletle Ma'zûr Olmaz</i> ” Sözüyle Kastettikleri Nedir?	71
İlmî-Amelî Mesele veya İtikâdî-Fıkhî Mesele Ayrımı Hakkında	73
Akîde Konusunda Cehâlet ve Hatânın Mazeret Olması.....	77
Deliller	78
2- Hata/İntifâul Kast (Kast Etmemek):	107
3- İkraha:.....	107
4- Te'vil:	109
Tekfîr Sapmasının Sebepleri	111
Tekfîr Sapmasının Tedavisine Dair Önemli Kâideler.....	113
Bazı İddialar ve Cevapları.....	118
Hâricilik ve Tekfîr.....	130
Hâricilik Sadece Büyük Gûnahtan Dolayı Tekfir Etmek midir?	134
Amellerde Aşırılık ve Hâricîler	140

Ruhbanlık	143
Mürcielik Suçlaması.....	145
“İman Söz, İtikat ve Ameldir, Artar ve Eksilir” Diyen Mürctie'den Ayrılmıştır	146
İmanda İstisna'yı Caiz Gören Mürctie'den Uzaklaşmıştır	147
“Küfür; Söz ile Veya Amel ile Gerçekleşebilir” Diyen Kimse Mürctie'den Ayrılmıştır	147
Zulmetseler Dahi Yöneticileri Dinlemek Ve İtaat Etmek Gerekliğini Söyleyen Mürctie'den Ayrılır	148
Mürctie ve Hâricî Fırkalarının Özellikleri	149
Namazın Terkinin Küfür Oluşundaki İcmâ'	152
Muâsır Mürctie'nin Namazın Terki Konusundaki Sapması ...	157
Nifak İthâmı Tekfîr Midir?.....	159
Zındıklar ve Münâfıklar.....	166
Mümin-Müslüman Farkı	168
Farklı Yaklaşımlar	172
Kâfir Sayılmak	179
Hâricî Görüşlerinin Selefîliğe Nispet Edilmesi	183
1- Selefîlik İddiâ Ederek Cihâd'ı Tahrîf Eden Hâricîler	184
Maide 44. Ayetini Ayrıntıya İnmeden Tekfire Malzeme Yapmak Haricilerin Metodudur.....	189

2- Selefilik İddia Eden Taklitçiler	191
3- Selefilik İddia Eden, Mürcie İle Hâricî Görüşlerini Birarada Bulunduranlar	192
4- Selefilik İddia Eden Mürcie	194
Tekfîr ve Nifak	198
Tarihte ve Günümüzde Tekfîr Vakası	199
Hâricîler ve Mu'tezile'nin Görüşü	200
Murcie'nin Görüşü	203
Ehl-i Sünnet'in Çoğunluğunun Görüşü	207
İfrât, Tefrît ve Orta Yol	209
Ehl-i Sünnet'in Hâricîlere ve Mu'tezile'ye Cevabı	209
Hâricîler ve Mu'tezile'nin Zâhirleriyle Delil Getirdiği Nasların Hakîkatı	218
Cehenneme Girmiş Olan Müslümanların Oradan Çıkmaları	229
Delillerin Aralarının Bulunması	231
Münâfıkların Kısımları ve Hükümleri	239
Genel Yönetimlerin Münafıklara Verilmesinin Hükümü	255
Münâfık Yöneticilere Karşı Çıkmak	260
Ehl-i Sünnet'in Mürcie'ye Cevâbı	266
Açıklama ve Özet	272

Toplumu “Cahiliyye” Olarak İsimlendirmek.....	276
Allah’ın İndirdiği ile Yönetilmeyenlerin Durumu:.....	281
Yöneticilere İtaat Edenleri Tekfir Edenlerin Delilleri ve Bunların Özet Cevabı	283
İtâat ve Tâbî Olmak.....	285
İtaatte Şirk’ten Dolayı Tekfir Edenlerin Şüphelerinin Giderilmesi	299
A’raf Suresi 190 Ayeti	299
Tercih:	301
Muhammed Suresi 25. Ayet:	302
Muhammed Suresi 26. Ayet:	304
Kâfirlere Küfür ve İsyanlarında İtaat Etmenin Yasaklanması	307
Müşrik Toplum Benzetmesi Üzerine Notlar:	310
Tâğût’un Tekfiri İle Kastedilen Mânâ.....	327
Tâğût Kelimesinin Tefsiri	328
Her Tâğût Kâfir midir?	331
Bugünkü Mahkemelere Her Türlü Başvuru Küfür müdür?	336
Taguta Muhakeme ve İttibâ Tevhidi Arasındaki İlişki	338
Demokratik Sistemlerden Görev Almak ve Tâğût’u Velî Edinmek	342

Tâgût'a Askerlik Meselesi	360
Zalim Yöneticiler İçin Milletvekili, Polis, Vergi Memuru ve Hazine Olan Tehdit Edilmiştir	363
Yönetme ve Hüküm Koyma Meselesi:	365
Yöneticiler Hakkında Bilinmesi Zorunlu Kaideler.....	368
Cemaatten Ayrılan Kınanmış Bir Fırka Olur	373
Müslüman Yöneticiye Karşı Ayaklanmak Cahiliyye Özelliğidir	378
Müslüman Yöneticilerin Zulmüne Sabretmek ve Onlarla Savaşmamak	381
İslâm İle Yönetilmeyen Ülkelerdeki Müslümanlar	382
Allah'ın İndirdiğinden Başkası İle Hükmetmek	385
Birinci Durum: Helâl Saymak:	385
İkinci Durum: İnkâr (Cuhûd).....	389
Üçüncü Durum: Yalanlama.....	390
Dördüncü Durum: Üstün Tutma	392
Beşinci Durum: Eşit Görmek.....	392
Altıncı Durum: Tebdil (Hükmü Değiştirme).....	393
Yedinci Durum: İstibdâl.....	396
Sekizinci Durum: Kanun Koymak (Teşrî)	402
Dokuzuncu Durum: Genel Kanun Koymak	404

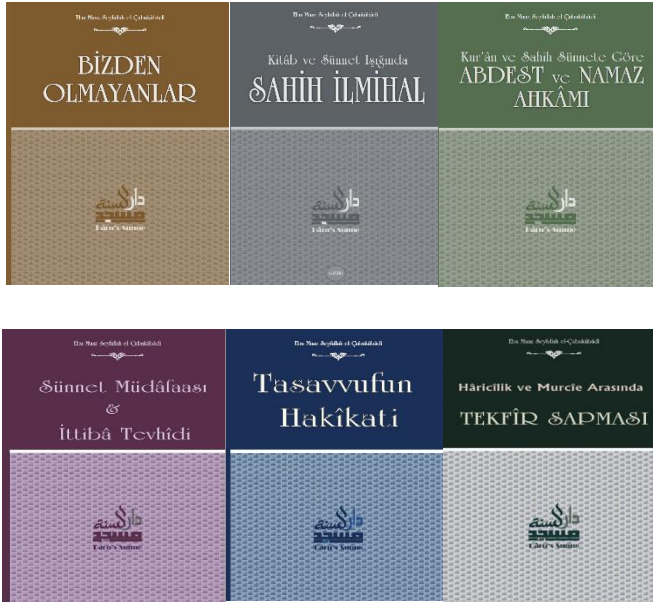
Allah'ın İndirdiğinden Başkasıyla Hükmedenler	410
“Küfrün Altında Bir Küfür” Ayrımı Hakkında Kâide	411
Haricîlerin İddialarına Cevaplar.....	414
Birinci İddia: Maide 44. Ayeti	414
İkinci İddia: Nisa 65. Ayeti.....	423
Üçüncü İddia: Nisa 60. Ayeti.....	428
Dördüncü İddia: En'am 121. Ayeti	429
Beşinci İddia: Şura 21. Ayeti.....	430
Altıncı İddia: Kehf 26. Ayeti.....	430
Yedinci İddia: En'am 57 ve Yusuf 40. Ayetleri.....	431
Sekizinci İddia: Tevbe 31. Ayeti	431
Dokuzuncu İddia: Şura 10. Ayeti.....	432
Onuncu İddia: Maide 50. Ayeti.....	433
Onbirinci İddia: Nisa 60. Ayetinin Sebebi Nüzulü	434
On İkinci İddia: Nisa 60. Ayetinin Diğer Bir Nüzul Sebebi ...	435
On Üçüncü İddia: Nisa 60. Ayetinin Diğer Nüzul Sebebi	436
On Dördüncü İddia: Cengiz'in Yâsık Kanunnamesi	437
Şeyh el-Elbânî'nin Hâricî'lere Reddiyesi	438
Sûikast Saldırıları ve İntihâr Eylemleri	442

Ka'b b. Eşref Suikasti Hakkında:.....	443
İntihar Eylemlerinin Haramlığı	456
Münafık Dahi Olsa, Müslüman Olduğunu Söyleyen Birini Haksız Yere Öldürmenin Yasak Oluşu.....	459
Yöneticilere Karşı Ayaklanmak Cihad mıdır?	473
Ana Baba İzni Olmadan Savaşa Çıkmak	476
Fitnelerde Savaşmak Cihad Değildir.....	478
Hadis Ehlinin Yöneticilere Karşı Ayaklanmama Menheci.....	508
Suriye Vakası.....	512
Aralarından Deccâl Çıkıncaya Kadar Hâriciler Eksik Olmaz...	515
Deccal Şam-Irak Arasından Çıkar!	517
Muasır Hariciler Eski Haricilerden de Şerlidirler!	518
İşid Haricilerinin Hakikati	519
İşid Haricileri Hakkında Diğer Bir Fetva	526
Oy Kullanmak ve Protesto Yürüyüşleri Hâricîliğin Modern Bir Şeklidir	529
Demokratik Düzenlerde Oy Vermek	535
Yürüyüş, Mitingler ve Oy Kullanmak Gibi Demokratik Çıkışlar Hakkında	547
Küfür Sistemlerini Desteklemek	553
Kâfirlerle Dostluk Kurmak ve Onlara Yönetim Vermek.....	555

Tekfir Hakkında Soruların Cevapları	557
Çocukların Okula Gönderilmesi Meselesi.....	560
Çocukların Okula Gönderilmesinin Önündeki Engeller	561
Bayrak Karşısında ve Milli Marş Söylenirken Kiyama Durmak	568
Yetmiş İki Fırka ve Ehl-i Sünnet.....	570
Bid'at Ehli Tekfir Edilir mi?	577
Hâricîler Tekfîr Edilir mi?	584
Bid'at Ehline Karşı Tavrı Koymak Hâricîlik Değildir!	588
Bid'atçı Kimdir?.....	592
Bid'ate Çağıranlara Nasıl Davranılır?	594
Bidât Ehliyle Oturan da Terk Edilir	594
Hecr (Darılmanın) Çeşitleri ve Şartları	601
Bu Fetva Hakkında Bir Şüphenin Giderilmesi	609
Bid'at Ehline ve İsyankârlara Sevgi Beslemek	615
Sünnette Açıktan Günah İşleyenlere Karşı Tavrı	622
Sevgi ve Yakınlık Gösterme Konusunda Bid'atçı Hiçbir Şekilde Günahkâr İle Kıyaslanamaz.....	630
Bid'at Ehlinin ve Fâsıkların İmamlığı	644
Cuma Namazı İçin Devlet Şart Değildir.....	648
Cuma Namazının Kılınacağı Yer	649

Zaruret Olmaksızın Mescid veya Namazgah Dışında Cuma Namazı Geçersizdir:	650
Cuma Namazı İçin Halife İzni Şart Değildir:	650
Kitapsız Kâfirin Kestiğini Yemek	653
İlk Fitne Hadisinin Tahriri.....	663
Allah'tan Başkasına Secde Etme Teklifi ve Cehaletin Mazeret Olması.....	679
Açıklama:	707
Dâru's-Sunne Mescidi Yayınlanan Çalışmalar	720

Dâru's-Sunne Mescidi Yayınlanan Çalışmalar

www.darussunne.com